

PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL KLINË 2025-2033

GUSHT, 2025

TABELA E PËRMBAJTJES

1. HYRJE	16
1.1. INFORMATA PËR VENDIMET E KUVENDIT TË KOMUNËS NË LIDHJE ME PZHK-NË 17	
1.1.1. Vendimi i Kuvendit të Komunës për Hartimin e Planit Zhvillimor Komunal të Klinës	17
1.1.2. Informata për miratim.....	21
1.2. INFORMATA PËR KORNIZËN STRATEGJIKE TË MARRA PARASYSH GJATË HARTIMIT TË PZHK-SË	34
1.2.1. Strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata në nivel lokal dhe qendror	35
1.2.2. Strategjitë prej planeve të mëparshme komunale	39
1.2.3. UDHËZIMET, PËRGJEGJËSITË DHE KËRKESAT QË BUROJNË NGA KONTEKSTI I GJERË PLANIFIKIMIT SIÇ JANË PLANIFIKUAR NË PLANIN HAPËSINOR TË KOSOVËS	41
1.3. INFORMATA PËR PROCESIN E PLANIFIKIMIT	43
1.3.1. Listimi i prezantimeve publike, konsultimeve, takimeve rishikuese dhe mekanizmave të përdorur për të angazhuar publikun në procesin e planifikimit.....	43
1.3.2. Të dhënat e marra nga qytetarët dhe mënyra e trajtimit të tyre gjatë procesit të planifikimit	45
1.3.3. PËRMBLEDHJA JO-TEKNIKE E SHKURTËR E PZHK-SË	45
2. PROFILI I KOMUNËS	46
2.1. KARAKTERISTIKAT E PËRGJITHSHME TË KOMUNËS	46
2.1.1. Historiku i Komunës.....	46
2.1.2. Pozita Gjeografike	47
2.1.3. Veçoritë Mjedisore.....	48
2.2. DEMOGRAFIA	64
2.2.1. Zhvillimi Demografik.....	64
2.2.2. Strukturat e popullsisë	66
2.2.3. Struktura arsimore e popullsisë	71
2.2.4. Struktura etnike e popullsisë.....	71
2.2.5. Struktura fetare e popullsisë	72
2.2.6. Lëvizja mekanike e popullsisë – Migrimet.....	72
2.2.7. Dendësia e popullsisë	73
2.3. ZHVILLIMI EKONOMIK	74

2.3.1. Klasifikimi i ndërmarrjeve të regjistruara sipas pronësisë	74
2.3.2. Popullësia aktive, Punësimi dhe Papunësia	79
2.3.3. Bujqësia	81
2.3.4. Pylltaria.....	89
2.3.5. Tregtia.....	90
2.3.6. Zona Industriale	90
2.3.7. Zejtaria.....	91
2.3.8.Turizmi	91
2.3.9. Resurset nëntokësore dhe sipërfaqësore	92
2.4. INFRASTRUKTURA TEKNIKE.....	94
2.4.1. Infrastruktura e Ujësjiellit	94
2.4.2. Infrastruktura e Kanalizimit.....	98
2.4.3. Ujitja dhe Drenazimi	101
2.4.4. Infrastruktura e Energjisë Elektrike.....	103
2.4.5. Infrastruktura e Telekomunikimit	106
2.4.6. Infrastruktura e Menaxhimit të Mbeturinave.....	106
2.5. INFRASTRUKTURA E TRANSPORTIT DHE TRANSPORTI	107
2.5.1. Transporti Rrugor	107
2.5.2. Transporti Hekurudhor	110
2.5.3. Urat	111
2.5.4. Transporti Urban dhe Ndër-urban.....	113
2.6. INFRASTRUKTURA PUBLIKE DHE SOCIALE	116
2.6.1. Institucionet e Administratës	116
2.6.2. Institucionet Arsimore	117
2.6.3. Institucionet Shëndetësore	119
2.6.4. Institucionet e Mirëqenies Sociale.....	121
2.6.5. Institucionet Kulturore dhe sportive	121
2.6.6. Hapësirat e Gjellbërta dhe Parqet publike	122
2.6.7. Objektet e religjionit dhe varrezat	123
2.7. MJEDISI DHE SIPËRFAQET ME RREZIKSHMËRI	124

2.7.1. Ndotja e mjedisit.....	124
2.7.2. Ndotja e ajrit	126
2.7.3. Ndotja e ujit	128
2.7.4. Ndotja e tokës	129
2.7.5. Ndotja nga zhurma.....	129
2.7.6. Tërmetet	129
2.7.8. Erozioni	130
2.7.9. Vërshimet.....	131
2.7.10. Rrëshqitjet e borës	132
2.7.11. Erërat	132
2.7.12. Breshëri.....	132
2.7.13. Akulli	133
2.7.14. Thatësira	133
2.7.15. Aktiviteti Radioaktiv (jonizues dhe jo-jonizues).....	133
2.7.16. Zjarret	133
2.8. ASETET E TRASHËGIMISË KULTURORE, NATYRORE DHE TURISTIKE.....	134
2.8.1. Trashëgimia Natyrore	134
2.8.2. Astete e Trashëgimisë Kulturore dhe Turisitike	135
2.8.3. Zonat e veçanta të mbrojtura	138
2.9. VENDBANIMET.....	142
2.9.1. Tipologjia e vendbanimeve sipas madhësisë	142
2.9.2. Shtrirja hapësinore e vendbanimeve sipas madhësisë	143
2.9.3. Dendësia e vendbanimeve në komunën e Klinës	145
2.9.6. Vendbanimet Joformale	146
2.9.7. Ndërtimet pa leje ndërtimore.....	148
2.9.8. Zona Urbane	148
2.9.9. Zona Rurale	149
2.10. BANIMI	149
2.10.1. Banimi social	154
2.11. SHFRYTËZIMI AKTUAL I TOKËS	157

2.12. KAPACITETET NJERËZORE DHE FINANCIARE TË KOMUNËS.....	159
2.12.1. Kapacitetet njerëzore	159
2.12.2. Kapacitetet financiare	161
3. VLERËSIMI I GJENDJES EKZISTUESE	164
3.1. TRENDET DHE PROGNOZAT DEMOGRAFIKE.....	164
3.1.1. ProjekSIONET E POPULLSISË.....	164
3.1.2. ProjekSIONET E POPULLSISË SIPAS VENDBANIMEVE	166
3.1.3. ProjekSIONET E POPULLSISË SIPAS GRUP-MOSHËS	167
3.1.4. Vlerësimi i gjendjes	168
3.2. ZHVILLIMI EKONOMIK	170
3.2.1 Bujqësia	170
3.2.2. Shërbimet.....	171
3.2.3. Fuqia punëtore, punësimi dhe papunësia.....	171
3.2.4. Resurset Nëntokësore dhe sipërfaqësore	172
3.3. INFRASTRUKTURA TEKNIKE.....	173
3.3.1. Infrastruktura e Ujësjiellit.....	173
3.3.2. Infrastruktura e Kanalizimit.....	174
3.3.3. Ujitja dhe Drenazhimi	175
3.3.4. Infrastruktura e Energjisë Elektrike.....	176
3.3.5. Infrastruktura e Telekomunikimit	176
3.3.6. Infrastruktura e Menaxhimit të Mbeturinave.....	177
3.4. TRANSPORTI DHE INFRASTRUKTURA E TRANSPORTIT	177
3.4.1. Rrjeti rrugor	177
3.4.2. Rrjeti Hekurudhor.....	178
3.4.3. Transporti.....	179
3.5. INFRASTRUKTURA PUBLIKE DHE SOCIALE	180
3.5.1. Institucionet Administrative	180
3.5.2. Institucionet Arsimore	180
3.5.3. Institucionet Shëndetësore	183
3.5.4. Institucionet Kulturore dhe sportive	183
3.5.5. Institucione të mirëqenies sociale dhe komunitetit.....	184

3.5.6. Infrastruktura e institucioneve sportive dhe hapësirave rekreative	184
3.5.7. Hapësirat e Gjellbërta dhe Parqet publike	185
3.5.7. Objektet e Religjionit dhe Varrezat.....	185
3.6. MJEDISI DHE SIPËRFAQET ME RREZIKSHMËRI	187
3.6.1. Ndotja e mjedisit.....	187
3.6.2. Ndotja e ajrit	187
3.6.3. Ndotja e ujit	187
3.6.4. Ndotja e tokës	187
3.6.5. Ndotja nga zhurma.....	188
3.6.6. Përmbytjet.....	188
3.6.7. Erozioni dhe sedimentimi.....	189
3.6.8. Rrëshqitjet e Tokës	189
3.6.8. Orteqet dhe shpatet e pjerrëta	189
3.6.9. Tërmetet.....	189
3.6.10. Sipërfaqet me ndotje te lartë (hotspotet mjedisore).....	190
3.6.11. Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarret.....	190
3.6.11. Zbatimi i masave të parandalimit dhe mbrojtjes të kërkuara me VSM	190
3.6. ASETET E TRASHËGIMISË NATYRORE, KULTURORE DHE ASETET TURISTIKE	
192	
3.7. VENDBANIMET.....	194
3.7.1. Sipërfaqet e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve	197
3.7.2. Pjerrësia e terrenit për nevojat e zhvillimit të vendbanimeve	199
3.8. BANIMI	201
3.9. SHFRYTËZIMI I TOKËS.....	203
4. KORNIZA E ZHVILLIMIT HAPËSINORË	205
4.1. VIZIONI.....	205
4.2. QËLLIMET DHE OBJEKTIVAT ZHVILLIMORE	206
4.2.1. Qëllimet dhe objektivat e veçanta	206
4.2.2. Qëllimet dhe objektivat sipas fushave tematike	208
4.3. KONCEPTI I ZHVILLIMIT HAPËSINOR	216
4.3.1. Skenarët e propozuar hapësinor.....	216

4.3.2. Koncepti i zhvillimit hapësinor të skenarit të përzgjedhur	229
4.3.3. Zhvillimi sipas Sektorëve	231
4.4. PRIORITETET E ZHVILLIMIT STRATEGJIK DHE PLANI I VEPRIMIT.....	271
4.4.1. Prioritetet Strategjike	271
4.4.2. Plani i Veprimit	276
5. ZBATIMI DHE MONITORIMI	321
5.1. Zbatimi i planit	321

LISTA E HARTAVE

Harta 1. Pozita Gjeografike e Komunës së Klinës në Hartën e Republikës së Kosovës.....	47
Harta 2. Lartësia mbidetare e Komunës së Klinës	49
Harta 3. Ekspozicioni i terrenit në komunën e Klinës	50
Harta 4. Pjerrësia e terrenit në komunën e Klinës	51
Harta 5. Harta Gjeologjike e komunës së Klinës.....	52
Harta 6. Harta Pedologjike e komunës së Klinës	53
Harta 7. Harta e temperaturave (Izotermet)	54
Harta 8. Harta e reshjeve në Komunën e Klinës.....	56
Harta 9. Rrjeti hidrografik i komunës	57
Harta 10. Hidrogjeologjia e komunës	59
Harta 11. Biodiversiteti në komunën e Klinës	63
Harta 12. Dendësia e popullsisë sipas vendbanimeve në komunën e Klinës.....	73
Harta 13. Shperndarja gjeografike e bizneseve në Komunën e Klinës	78
Harta 14. Shtrirja hapësinore e varfërisë në komunën e Klinës	80
Harta 15. Harta e përshtatshmërisë së tokës bujqësore në Komunën e Klinës.....	84
Harta 16. Klasifikimi i sipërfaqeve për nevoja të bujqësisë në komunën e Klinës	86
Harta 17. Harta e Zonave Ekonomike.....	91
Harta 18. Harta e minierave dhe burimeve minerale	93
Harta 19. Mbulueshmëria e vendbanimeve me rrjet të ujësjellësit	96
Harta 20. Mbulueshmëria e vendbanimeve me rrjet të kanalizimit	101
Harta 21. Rrjeti Energjetik në Komunën e Klinës.....	106
Harta 22. Infrastruktura rrugore (Burimi: Harta Zonale 2020).....	111

Harta 23. Harta e Infrastrukturës së Transportit	112
Harta 24. Rrjeti i linjave lokale të transportit publik (burimi: Komuna e Klinës).....	113
Harta 25. Rrjeti i linjave rajonale të transportit publik (Burimi: Komuna e Klinës)	114
Harta 26. Harta e Institucioneve Publike dhe Sociale	117
Harta 27. Shtrirja hapësinore e Objekteve shkollore në komunën e Klinës.....	119
Harta 28. Shtrirja e objekteve shëndetësore në komunën e Klinës	120
Harta 29. Objektet Fetare dhe Varrezat Publike në Komunën e Klinës	123
Harta 30. Harta e Ndotjes së Mjedisit	125
Harta 31. Harta e Erozionit	131
Harta 32. Harta e zonave të rrezikuara nga fatkeqësitë natyrore.....	132
Harta 33. Harta e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore	138
Harta 34. Klasifikimi i sipërfaqeve për nevojat e ndërtimtarisë në komunën e Klinës	200
Harta 35. Harta e Shfrytëzimit të Tokës	158
Harta 36. Harta e planit të ujësjellësit dhe kanalizimit.....	241
Harta 37. Harta e nënzonave urbane	270

LISTAE GRAFIKAVE

Grafiku 1. Lagështia relative e ajrit sipas muajve e shprehur në %.....	55
Grafiku 2. Nataliteti, mortaliteti dhe shtimi natyror në promila në vitin 2022	65
Grafiku 3. Shtimi natyror në promila për komunën e Klinës sipas viteve	65
Grafiku 4. Piramida e popullsisë së komunës së Klinës në vitin 2011	66
Grafiku 5. Tri grup-moshat e popullsisë së komunës së Klinës.....	67
Grafiku 6. Popullsia e moshës mbi 10 vjeç sipas nivelit të shkollimit	71
Grafiku 7. Numri i popullsisë dhe numri i emigranteve në komunën e Klinës	72
Grafiku 8. Shkalla e punësimit dhe papunësisë sipas gjinisë në komunën e Klinës.....	79
Grafiku 9. Përqindja e furnizimit me ujë për vendbanimet e Klinës	98
Grafiku 10. Sipërfaqja në ha dhe gjatësia e rrugëve në km sipas kategorive.....	108
Grafiku 11. Qasja e popullsisë në transport publik	115
Grafiku 12. Mesatarja e hapësirës shkollore për kokë nxënësi sipas shkollave.....	
Grafiku 13. Numri i vendbanimeve sipas madhësisë demografike për periudhën 1948-2011 ..	144

LISTA E FIGURAVE

Figura 1. Erërat në komunën e Klinës (Vjetari Hidrometeorologjik i Kosovës 2020)	
Figura 2. Potenciali i zhvillimit të ujitjes në Kosovë	102
Figura 3. Skema njëpolare 400/220/110 kV në hartën gjeografike të Kosovës.....	104
Figura 4. Rrjeti elektroenergjetik ekzistues në Klinë.....	104
Figura 5. Seksionet tërthore të linjave ajrore 10 kV në Klinë.....	105
Figura 6. Vlerat kufitare për parametrat në stacionin e monitorimit të cilësisë së ajrit Pejë .	127
Figura 7. Cilësia e ajrit të jashtëm për Komunën e Klinës gjatë muajit Qershor, 2023.....	127
Figura 8. Objektivat e Zhvillim të Qëndrueshëm, të përcaktura nga OKB.....	
Figura 9. Sistemi I propozuar I furnizimit me uje (me vetë rrjedhje)	237
Figura 10. Sistemi I propozuar I furnizimit me uje (me ngritje mekanike)	238
Figura 11. Sistemi aktual i përzier dhe i ndarë i planifikuar për periudhën 2046 (Burimi : KRU Hidrodrini, njësia në Klinë)	239

LISTA E TABELAVE

Tabelë 1. Sipërfaqja e Komunës së Klinës sipas Lartësisë Mbidetare.....	48
Tabelë 2. Ekspozicioni i terrenit në Komunën e Klinës.....	49
Tabelë 3. Klasifikimi i terrenit në Komunën e Klinës sipas pjerrësisë së terrenit	50
Tabelë 4. Sipërfaqja në km2 sipas tipit të akuiferit dhe pjesëmarrja në %	58
Tabelë 5. Të dhënat për popullsinë dhe ekonomitë familjare për periudhën 1948 – 2024.....	64
Tabelë 6. Kontingjentet më të rëndësishëm të strukturës së moshës dhe gjinisë në %, 2024.	68
Tabelë 7. Klasifikimi i ndërmarrjeve të regjistruara sipas pronësisë	75
Tabelë 8. Klasifikimi i sektorëve ekonomik sipas numrit të ndërmarrjeve dhe të punësuarve	75
Tabelë 9. Shpërndarja gjeografike e ndërmarrjeve të regjistruara në Komunën e Klinës	77
Tabelë 10. Sipërfaqe tokësore dhe me strukturë të kulturave bujqësore Klina.....	82
Tabelë 11. Sipërfaqja bujqësore e planifikuar për mbjellje për vitin 2023 dhe kulturat bujqësore	82
Tabelë 12. Sipërfaqja dhe përqindja e tokës bujqësore sipas klasave të përshtatshmërisë - Bonitetit.....	83
Tabelë 13. Klasifikimi i sipërfaqeve për nevoja të bujqësisë në komunën e Klinës.....	86
Tabelë 14. Ujitja e Sipërfaqeve Bujqësore në Komunën e Klinës	87

Tabelë 15. Shpërndarja e sipërfaqeve pyjore në komunën e Klinës , sipas vendbanimeve.....	90
Tabelë 16. Vendbanimet që furnizohen me ujë	94
Tabelë 17. Vendet që kanë rrjet të kanalizimit	99
Tabelë 18. Vendet që nuk kanë rrjet të kanalizimit	100
Tabelë 19: Sipërfaqja e tokës bujqësore e ujitur sipas madhësisë së klasave, sipas komunave, Kosovë, 2014	102
Tabelë 20. Sasia e mbeturinave të grumbulluara dhe deponuara në 2021 në Komunën e Klinës	107
Tabelë 21. Mbulimi me shërbim për gumbullimin e mbeturinave në territorin e komunës ..	107
Tabelë 22. Sipërfaqja në ha e rrugëve sipas kategorive në komunën e Klinës	107
Tabelë 23: Numri i banorëve me qasje direkt në rrugët sipas kategorive dhe të asfaltuara...	109
Tabelë 24. Urat sipas kategorisë së rrugëve.....	111
Tabelë 25. Linjat lokale të transportit publik	113
Tabelë 26. Linjat rajonale të transportit publik.....	114
Tabelë 27. Vendbanimet pa qasje në transportin publik.....	114
Tabelë 28. Infrastruktura e administratës.....	116
Tabelë 29. Objektet shëndetësore në komunën e Klinës.....	120
Tabelë 30. Mirëqenia Sociale në komunën e Klinës.....	121
Tabelë 31. Hapësirat e hapura dhe të gjelbra publike në Komunën e Klinës, sipas kategorizimit të tyre.....	122
Tabelë 32. Të dhënat për cilësinë e ajrit sipas parametrave dhe stacioneve monitoruese në aglomeracionin KS1 për vitin 2022 – Stacioni i monitorimit Pejë	126
Tabelë 33. Vlerat mesatare vjetore të nivelit të ujit H (cm) sipas stacioneve matëse për vitin 2021 dhe trendi në raport me vitin 2020	128
Tabelë 34. Lista e trashëgimisë arkeologjike.....	135
Tabelë 35. Lista e trashëgimisë arkeologjike	136
Tabelë 36. Lista e trashëgimisë arkitekturore	136
Tabelë 37. Lista e trashëgimisë arkitekturore	137
Tabelë 38. Struktura e vendbanimeve sipas madhësisë demografike në periudhën 1941-2011	143
Tabelë 39. Popullsia, sipërfaqja dhe dendësia e popullsisë sipas vendbanimeve	145
Tabelë 40. Kategorizimet e vendbanimeve.....	194
Tabelë 41. Sipërfaqja e ndërtuar në komunën e Klinës sipas vendbanimeve/zonave kadastrale	197

Tabelë 42. Klasifikimi i sipërfaqeve për nevoja të ndërtimtarisë në komunën e Klinës	199
Tabelë 43. Fondi banesor, Klinë	150
Tabelë 44. Banesat sipas llojit, Statusit të Shfrytëzimit dhe Tipit të Vendbanimit	150
Tabelë 45. Strukturat e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve	150
Tabelë 46. Numri i banesave të shfrytëzuara të zakonshme, numri mesatar i ekonomive familjare për banesë, sipërfaqja mesatare e shfrytëzuar për kokë banori, sipas komunës 2011	152
Tabelë 47. Banesat sipas llojit, ekonomive familjare dhe personave sipas tipit të vendbanimit	152
Tabelë 48. Banesat e zakonshme sipas statusit të shfrytëzimit, llojit të pronësisë dhe komunës	153
Tabelë 49. Banesat e banuara të zakonshme sipas periudhës së ndërtimit të ndërtesës dhe komunës	153
Tabelë 50: Programi Tre vjeçar i banimit 2022-2025.....	153
Tabelë 51. Objektet e dedikuara për banim social	154
Tabelë 52. Familjet momentalisht të ndihmuara me banim social.....	155
Tabelë 53: Kërkesat për banim social	155
Tabelë 54. <i>Shfrytëzimi tokës sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes</i>	157
Tabelë 55: Popullsia e komunës së Klinës sipas nivelit të shkollimit	159
Tabelë 56. Pasqyra dhe trendët e punësimit të shërbyesve civil në administratë sipas drejtorive, 2015- 2021	159
Tabelë 57. Përvoja e punës e shërbyesve civil në administratë sipas drejtorive, 2021.....	160
Tabelë 58. Pasqyra dhe trendët e realizimit të të hyrave vetanake sipas kategorive kryesore, 2015- 2021	161
Siç shihet edhe nga tabela, pjesa më e madhe e të hyrave realizohen nga tatimi në pronë	
Tabelë 59. Pasqyra dhe trendët e të hyrave vetanake sipas inkasimit, 2022- 2024	161
Tabelë 60. Pasqyra dhe trendët e donacioneve sipas prejardhjes, 2022- 2024	162
Tabelë 61. Pasqyra dhe trendët e shpenzimeve kapitale sipas sektorëve, 2022 - 2024	162
Tabelë 62. Pasqyra dhe trendët e planifikimit të buxhetit sipas kategorive ekonomike, 2022-2024.....	163
Tabelë 63. Pasqyra dhe trendët e shpenzimit të buxhetit sipas kategorive ekonomike, 2022- 2024	163
Tabelë 64. Popullsia rezidente dhe emigrantët e parashikuar për vitin 2033.....	165
Tabelë 65. Projeksionet e popullsisë për komunë 2011 - 2033.....	165

Tabelë 66. Projektionet e popullsisë dhe ekonomive familjare sipas vendbanimeve 2011-2033	166
Tabelë 67. Projektionet e popullsisë sipas grup-moshës	168
Tabelë 68. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të institucioneve administrativ	180
Tabelë 69. Kërkesat minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale për Arsimin Parashkollor	180
Tabelë 70. Kërkesat minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale për Arsimin fillor dhe shkolla të mesme të ulëta.....	181
Tabelë 71. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore sipas NTPH-së për parcela kadastrale për ShM.....	182
Tabelë 72. Hapësirat e infrastrukturës shëndetësore në Komunën e Klinës	183
Tabelë 73. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të institucioneve shëndetësore.....	183
Tabelë 74. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të institucioneve kulturore.....	183
Tabelë 75. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të bibliotekave.....	184
Tabelë 76. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së ndërtesave të komunitetit.	184
Tabelë 77. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së rinisë, sportit dhe rekreacionit.....	185
Tabelë 78. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të hapësirave të hapura publike.....	185
Tabelë 79. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të hapësirave për varreza.....	185
Tabelë 80. Lista e fshatrave të përshtatshme për lidhje në Impiantin e Klinës.....	240
Tabelë 81. Vendbanimet sipas transporti lokal	247
Tabelë 82 Planifikimi i zhvillimit të vendbanimeve në komunën e Klinës	262
Tabelë 83. Matrica e monitorimit dhe vlerësimit.....	323

LISTA E SHKURTESAVE	
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BB	Banka Botërore
BE	Bashkimi Evropian
BPV (GDP)	Bruto Produkti i Vendit (Gross Domestic Product)
DUPMM	Drejtoria për Urbanizëm, Planifikim dhe Mbrojtje të Mjedisit
FMN (IMF)	Fondi Monetar Ndërkombëtar
MMPHI	Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
NTPH	Normat Teknike për Planifikim Hapësinor
IPH	Instituti për Planifikim Hapësinor
ZHEL	Zhvillimi Ekonomik Lokal
NVM	Ndërmarrje të Vogla dhe të Mesme
OBSH	Organizata Botërore e Shëndetësisë
OJQ	Organizata jo-qeveritare
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë

PZHU	Plani Zhvillimor Urban
UNDP	Komisioni i lartë i kombeve të bashkuara për refugjat
VSM	Vlerësimi Strategjik Mjedisorë
AKP	Agjencia Kosovare e Privatizimit
IVE	Indeksi i varfërisë më ekstreme
AKK	Asociacioni i Komunave të Kosovës
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
IKMN	Instituti i Kosovës për Mbrojtje të Natyrës
BVP	Bruto Produkti i Vendit
VJF	Vendbanime Jo Formale
ESK	Enti Statistikor i Kosovës
QRTK	Qendra Regjionale e Trashëgimisë Kulturore
ShML	Shkollë e Mesme Lartë
KKS	Kuvendi Komunal i Klinës
ZHEL	Zhvillimi Ekonomik Lokal
PZHK	Plani Zhvillimor Komunal

LISTA E KONTRIBUESVE

KOMUNA E KLINËS		
Emri & Mbiemri	Drejtoria / Sektori	Fusha e mbuluar në PZHK Klinë
Zenun Elezaj	Kryetar	Komuna e Klinës
Marqe Tanushi-Selmanaj	Nën Kryetare	Komuna e Klinës
Fadil Gashi	Kryesues	Kuvendi Komunal i Klinës
Binak Sylaj	Drejtor	Drejtoria e Administratës
Agron Bacaj	Drejtor	Drejtoria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale
Qemajl Sejdiq	Drejtor	Drejtoria e Arsimit
Enver Berisha	Drejtor	Drejtoria e Financave, Ekonomisë dhe Zhvillimit
Enver Berisha	Drejtor	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Lorenc Marleku	Drejtor	Drejtoria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
Qëndrim Millaku	Drejtor	Drejtoria e Shërbimeve Publike dhe Emergjente
Faruk Smajli	Drejtor	Drejtoria e Inspektoratit
Besnik Marku	Drejtor	Drejtoria e Kadastrës, Gjeodezisë dhe Pronësisë
Fatjona Gashi	Drejtoreshë	Drejtoria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
Arbrora Thaqi	Menaxhere e Kontratës	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Ali Gashi	Shef i Sektorit Ndërtim dhe Banim	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Visar Bojaj	Zyrtar për projekte	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Antonie Selmanaj	Zyrtare për projekte	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Dardan Bashota	Zyrtar Mjedisor	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Arbër Raci	Konsulent, Arkitekt	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Arjete Dodaj	Konsulent, Arkitekte	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Elvis Perlleshi	Konsulent, Arkitekt	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Luan Qerkinaj	Konsulent, Arkitekt	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit
Shëndrit Gashi	Ekonomist	Drejtoria e Shërbimeve Publike dhe Emergjente
Klementina Qerkinaj	Arkitekte	Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit

KONSULENT	Thirrja profesionale	Fusha e mbuluar ne PZHK Klinë
Prof.Dr. Edmond Hajrizi	Menaxhim i Sistemeve, PhD	Zhvillim i Qëndrueshëm
Dr.Sc. Hazer Dana	Gjeograf, PhD	Demografia, Ceshtjet Sociale dhe Infrastruktura publike-sociale
Dr.Sc. Tomor Cela	Gjeograf, PhD	GIS, Infrastruktura Teknike
Dr.Sc. Elvida Pallaska	Planere hapësinore, PhD	Planifikim Hapësinor
Dr.Sc. Binak Beqaj	Planer hapësinor, PhD	Planifikim i Integruar Hapësinor
MSc. Blerte Retkoceri	Inxhinieri e ujërave, MSc.	Infrastruktura Teknike - Rrjeti i ujësjellësit dhe kanalizimit
Dr.Sc. Vehebi Sofiu	Inxhinieri e energjisë, PhD	Infrastruktura Teknike - rrjeti i Energjisë Elektrike
Dr.Sc. Besa Veseli	Doktor i shkencave Mjedisore, PhD	Mjedisi dhe Sipërfaqet me Rrezikshmëri
Dr.Sc. Luljeta Ajdini	Person i licencuar për vlerësime mjedisore	Vlerësimi Strategjik Mjedisor
Dr.Sc. Medin Zeqiri	Inxhinier i diplomuar i bujqësisë, PhD	Bujqësia
Dr.Sc .Egzon Bajraktari	Planifikim Urban	Ndotja Akustike
Dr.Sc. Ferhat Bejtullahu	Planifikim Urban	Planifikim Urban
Dr.Sc. Nol Dedaj	Inxhinier i komunikacionit	Infrastruktura Teknike – Transporti dhe Komunikacioni
Dr.Sc.Visar Baxhuku	Inxhinier i komunikacionit	Infrastruktura Teknike – Transporti dhe Komunikacioni
Ermal Lubishtani	Ekonomist	Ekonomia
Arbresha Kastrati	Infrastruktura teknike	Infrastruktura teknike
Phd.Cand. Shqiprim Ahmei	Planer urban	Zhvillimi Ekonomik, Analiza e Strategjive Sektoriale
Faruk Foniqi	Gjeograf, GIS dhe Remote Sensing	Veçoritë mjedisore, Pjesa Hartografike
Medina Shalaku	Arkitekthe, GIS	Trashëgimia natyrore, Trashëgimia kulturore, Pjesa Hartografike
MSc. Anita Ymeri	Arkitekthe, Banimi	Banimi

1.HYRJE

Qëllimi kryesor i këtij projekti është hartimi i Planit Zhvillimor Komunal për komunën e Klinës-për periudhën 2025-2033, plan i cili do të jetë i realizueshëm, efikas dhe i bazuar në norma dhe standarde të hartuara nga institucionet përgjegjëse në Republikën e Kosovës. Ky plan do të jetë në harmoni të plotë me objektivat e „Ligjit për Planifikim Hapësinor“ dhe Planin Hapësinor të Kosovës.

Plani Zhvillimor Komunal do të sigurojë bazën për një zhvillim të qëndrueshëm të komunës së Klinës. Zhvillimi i qëndrueshëm nuk nënkupton vetëm ruajtjen e mjedisit, por edhe shfrytëzimin e kontrolluar të resurseve për zhvillim ekonomik, për gjeneratat e ardhshme si dhe balancimin e zhvillimeve hapësinore. Kjo do të thotë një ri-koordinim i kërkesave sociale dhe ekonomike për hapësinën me funksionet e saj kulturore dhe ekologjike dhe rrjedhimisht kontribuon në balancimin e zhvillimeve hapësinore.

Plani Zhvillimor Komunal është dokument që hartohet për territorin e komunës së Klinës për periudhën kohore 2025-2033 dhe jep udhëzime konkrete për veprimet që duhet të ndërmerren, nevojën e ndërmarrjes së atyre veprimeve, si dhe për mënyrën e realizimit të tyre. Këto veprime do të ndikojnë në përmirësimin e jetës së qytetarëve të komunës së Klinës, përmes ngritjes së kualitetit të hapësirës përkatëse në dimensionin social, ekonomik dhe fizik të saj.

Plani Zhvillimor Komunal jep mundësi të vazhdimësisë së planifikimit edhe për të ardhmen (pas periudhës së caktuar). Në dokumentin e planit merren vendime afatgjata, por gjithnjë duke pasur parasysh fleksibilitetin e planit, kur dihet se në të ardhmen mund të paraqiten rrethana të reja që kërkojnë modifikime të vazhdueshme (kërkesat e ndryshme të popullsisë, ndryshimet në politikat qeveritare, parimet ndërkombëtare etj.).

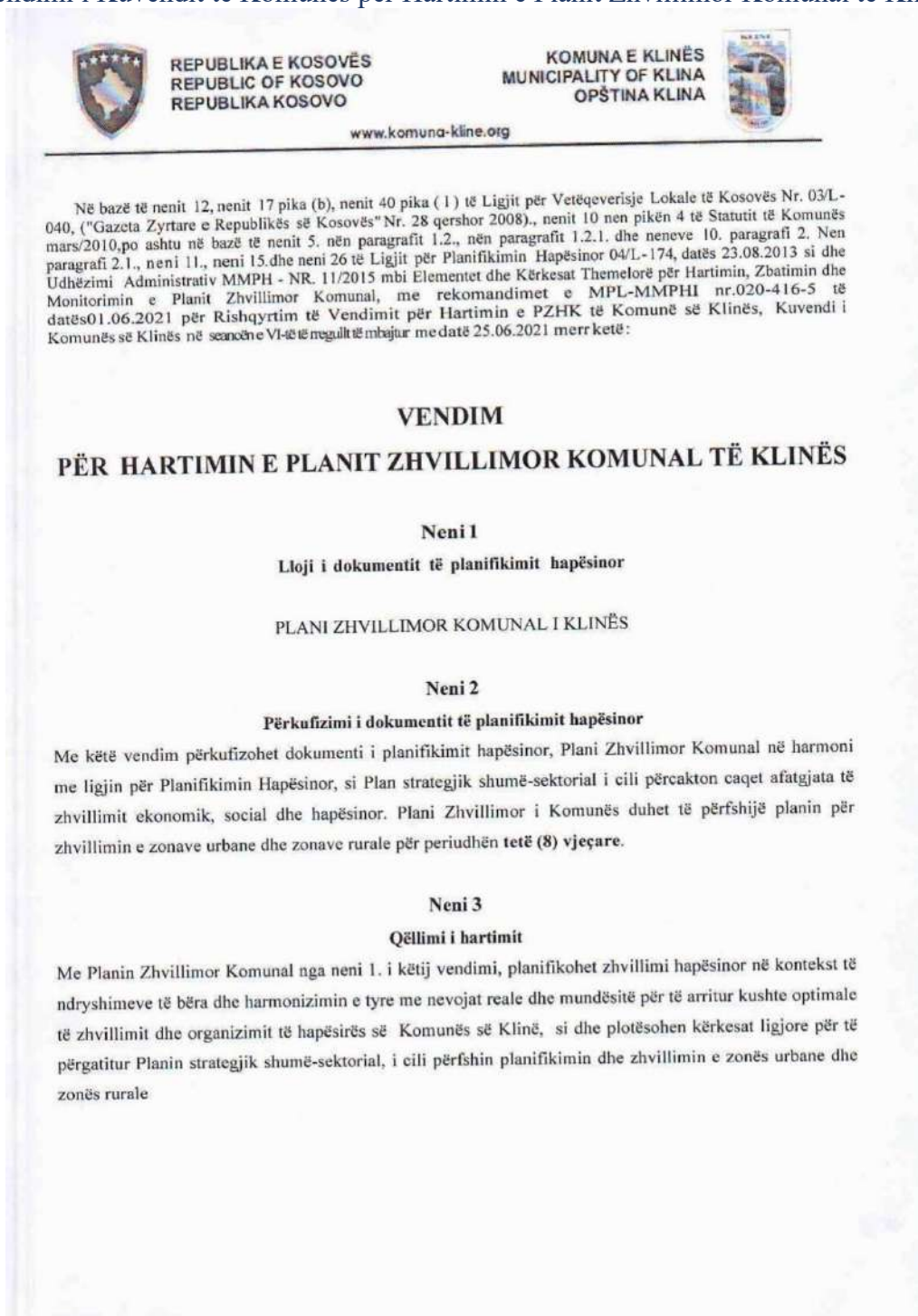
Planet Zhvillimore Komunale sot orientohen kah procesi dhe veprimi: fillojnë me konsensus mbi çështjet e caktuara, janë seleksionues dhe të fokusuar duke adresuar përparësitë dhe mangësitë. Planifikimi është proces në të cilin përfshihet edhe ajo që është e paplanifikuar. Këtij procesi i paraprinë një vizion realist dhe i qëndrueshëm. Ndërsa procesi i hartimit të planit përmbyllet me aprovimin e dokumentit, i cili do të jetë i hartuar përmes procesit të konsultimeve publike dhe i bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese, resurseve dhe potencialit real zhvillimor, duke identifikuar çështje apo fusha ku duhet ndërmarrë veprime urgjente, me qëllim të mbrojtjes, kultivimit dhe zhvillimit të vlerave socio-ekonomike dhe mjedisore të komunës së Klinës.

Rezultat i përfundimit të Planit do të jetë informata përmbajtësore për gjendjen demografike-sociale, ekonomike, infrastrukture dhe mjedisore në Klinë. Në shtrirjen hapësinore të dukurive do të duken qartë caqet e zhvillimit të Komunës dhe zonat me prioritet për intervenim nga do të rrjedhin propozimet për zhvillimin e ardhshëm hapësinor dhe mënyrën se si do të arrihet ky zhvillim.

1.1. INFORMATA PËR VENDIMET E KUVENDIT TË KOMUNËS NË LIDHJE ME PZHK-në

1.1.1. Vendimi i Kuvendit të Komunës për Hartimin e Planit Zhvillimor Komunal të Klinës

Neni 4

Kufiri i territorit

Zonat Kadastrale në territorin e Komunës së Klinë në bazë të Ligji Nr. 03/L-041 Për Kufijtë Administrativ Të Komunave si :

Nr.	Zona Kadastrale	Shifra	Ha	Ari	m²
1	Berkovë	71006004	490	59	69
2	Binqë	71006005	1143	94	53
3	Bokshiq	71011007	539	93	81
4	Budisalc	71011011	428	65	22
5	Çabiç	71010080	873	34	15
6	Caravik	71010077	579	39	63
7	Çeshkovë	71011089	336	77	29
8	Çupevë	71010082	352	93	73
9	Deis	71011065	97	73	86
10	Ujmirë/ Dobrovodë	71010019	331	45	92
11	Dobërdol	71010020	454	33	73
12	Dollc	71010022	475	17	61
13	Dollovë	71011026	352	93	47
14	Poterc I poshtem/ Petriq i Ultë	71011027	612	58	54
15	Drenoc	71011030	807	20	14
16	Dranashiq	71006011	976	85	19
17	Dresnik	71010027	1523	75	79
18	Dugajevë	71011034	576	39	63
19	Dush	71006015	1604	93	39
20	Dushi I vogel/ Dusheviq	71010028	413	63	41
21	Poterc I eperm/ Petriq i Epërm	71011021	395	59	44
22	Grabanicë	71011023	550	75	72
23	Gremnik	71010017	758	59	65

24	Gllarevë	71010034	1561	96	18
25	Jagodë	71011040	222	54	72
26	Jashanicë	71006021	1491	13	46
27	Klinë	71006024	591	48	72
28	Klinavc/ Klinafç	71006025	1051	11	40
29	Kpuz	71011046	1160	88	23
30	Nagllavë	71011062	386	76	21
31	Perçevë /Prçevë	71010065	993	38	71
32	Rudicë	71006043	241	10	75
33	Siqevë	71006045	785	89	41
34	Stupë	71011082	232	67	81
35	Shtupel	71006059	1161	81	00
36	Sverkë	71010072	1594	28	74
37	Krushevë	71011049	643	17	21
38	Gjurgjevik	71010029	1217	69	87
39	Videjë	71010014	849	39	34
40	Volljak	71010010	695	86	96
41	Zabërgjë	71010030	236	89	70
42	Zajm	71011066	482	23	31
43	Zllakuqan	71006019	625	59	01
	GJITHSEJ		30880	50	55

Neni 5

Subjekti përgjegjës për hartim

Bartës i hartimit të Planit Zhvillimor Komunal caktohet Drejtoria për Urbanizëm, kadastër dhe Mjedis.

Neni 6

Mjetet dhe mekanizmat e nevojshëm për hartim

Mjetet për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal sigurohen nga buxheti i Komunës së Klinës. Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit koordinon procesin e hartimit të Planit Zhvillimor Komunal me drejtoritë sektoriale dhe burimet njerëzore brenda komunës.

Neni 7

Afati i hartimit

Bartësi i hartimit të dokumentit të planifikimit hapësinor sipas nenit 1. të këtij vendimi është i obliguar që dokumentin e planifikimit hapësinor të hartojë në afat prej 18 muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij vendimi.

Neni 8

Konsultime Publike

Projekti i Planit Zhvillimor Komunal para finalizimit duhet të vihet në diskutime publike dhe në shqyrtim publik. Paraqitja e Planit Zhvillimor Komunal në shqyrtim publik dhe koha për dhënien e shqyrtimeve dhe komenteve do të shpallen përmes njoftimeve publike.

Neni 9

Afati i Vlefshmërisë

Dokumenti i planifikimit hapësinor, Plani Zhvillimor Komunal hartohet për periudhën kohore 8 (tetë) vjeçare.

Neni 10

Gjuha zyrtare

Dokumenti i planifikimit hapësinor sipas nenit 1 të këtij vendimi duhet të jete në gjuhët zyrtare të Komunës dhe së paku në 3 (kopje) të shtypura e të vulosura dhe 3 kopje digjitale të origjinalit.

Neni 11

Hyrja ne fuqi

Me miratimin nga Kuvendi i Komunës së Klinës , ky Vendim hynë në fuqi pas dërgimit në autoritetin mbikëqyrës, në kuptim të nenit 81 të Ligjit mbi Vetëqeverisjen Lokale, Nr-03-L- 040 dhe publikimi në çeb-faqen Zyrtare të Komunës.

Kuvendi i Komunës së Klinës

Kryesuesi i Kuvendit

Fadil Gashi

01Nr.

06-21104/21

Datë

01.07, /2021

1.1.2. Informata për miratim

-Vendimi për pëlqimin mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM) të PZHK-së

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure

Kabineti i Ministrimit / Kabinet Ministra / Kabinet of the Minister

DATE/A:	10.12.2024
REFERENC-Ë:	24/3951/MMPHI
PËR/ZA/TO:	Komuna e Klinës
CC:	
PËRMES/PREKO/THROUGH:	
NGA/OD/FROM:	Liburn Aliu, Ministër i Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës.
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Vendim

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës, ka pranuar kërkesën nga Komuna e Klinës me nr.: 24/3951/412/DMMU, dhe pas shqyrtimit të bërë ka vendosur sikurse në vendimin e bashkangjitur kësaj letërpërcjellëse.

1. Vendimi për Pëlqim Mjedisor për Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor Komunal (2024-2032).

Me respekt,

Faqe 1 nga 3

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada - Government

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure

Kabineti i Ministrisë / Kabinet Ministra / Kabinet of the Minister

Ministri i Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës, duke u bazuar në nenin 93 paragrafi 4, të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, nenin 10 të Ligjit Nr.06/L-113 për Organizimin dhe Funkcionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura (Gazeta Zyrtare, Nr.7, 01 Mars 2019), nenin 11 paragrafi 1, nën paragrafi 1.5 të Ligjit Nr. 08/L-117 për Qeverinë e Republikës së Kosovës (Gazeta Zyrtare, Nr.34/22 dt. 18.11.2022), Shtojcën 1 pika 10 të Rregullores (QRK) Nr.14/2023 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive si dhe nenit 13 të Ligjit për Vlerësim Strategjik Mjedisor Nr. 03/L-230 (Gazeta Zyrtare Nr. 83 / 29 tetor 2010), nxjerr:

V E N D I M

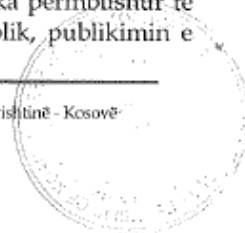
I APROVOHET kërkesa e Komunës së Klinës për paisje me Pëlqim Mjedisor për Vlerësimin Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor Komunal (2024-2032).

A r s y e t i m

Gjatë shqyrtimit të kërkesës së Komunës së Klinës, Komisioni për shqyrtimin e Raporteve të VSM-së i Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës ka konstatuar se Komuna e Klinës ka ofruar të gjitha dokumentet e parapara me Ligjin Nr. 03/L-230 për Vlerësim Mjedisor si dhe i ka përmbushur të gjitha obligimet tjera ligjore përfshirë organizimin e debatit publik, publikimin e

Faqe 2 nga 3

Adresa: Objekti i Ri Qeveritar, ish Pallati i Mediave " Rilindja " kati 17, nr. 1713 - 10 000 Prishtinë - Kosovë
Telefon: + 381 38-200-32-307
<http://www.ks-gov.net/mmphi>, E-mail: zsp.mmphi@ks-gov.net

Raportit të VSM në ueb faqen e Komunës për komente dhe trajtimin e komenteve të marura nga palët e interesit.

Këshilla Juridike: Kundër këtij vendimi pala e pakënaqur mund të inicioj konflikt administrativ me padi në Gjykatën Themelore në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të të njëjtit.

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës.

Nr.: 24/3951/ /24 datë: 10.12.2024

Prishtinë

T'i dërgohet:

1. Parashtruesit të kërkesës
2. Komisionit për VSM
3. Inspektoratit të MMPHI-së
4. Zyrës të Sekretarit të Përgjithshëm
5. Kabinetit të Ministrit
6. Arkivi i MMPHI
7. Divizionit për komunikim me publikun
8. Kuvendit të Komunës së Klinës

z. Liburn Aliu
Ministër i Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit
Hapësinor dhe Infrastrukturës.

Faqe 3 nga 3

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Kuvendi Komunal i Klinës, me datë 26.03.2025 ka marrur Vendim për hapjen e Shqyrtimit Publik për projekt "Planin Zhvillimor Komunal të Klinës 2025-2033, sipas shkrësës së MMPHI-së me nr.prot. 1229/25.

 REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLIKA KOSOVO

 KOMUNA E KLINËS
MUNICIPALITY OF KLINA
OPSTINA KLINA

www.komuna-klina.org

Kuvendi i Komunës Klinë
01Nr. 06-8440 /2025
Datë: 26.03 /2025

Ne bazë të nenit 12, nenit 17 shkronja (b), të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale, të Kosovës Nr. 03/L-040, ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës" dt. 28 qershor 2008), nenit 5 paragrafi 1 nën paragrafi 1.2.1, nenit 11 paragrafi 1, nën paragrafi 1.12 dhe nenin 15 dhe 20 të Ligjit për Planifikim Hapësinor Nr. 04/L-174, ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës" dt. 23.08.2013), Udhëzimit Administrativ të MMPH Nr.05/2014 për Përgjegjësitë e Autoriteteve të Planifikimit Hapësinor si dhe Parimet dhe Procedurat për Pjesëmarrjen e Publikut në Planifikimin Hapësinor, Udhëzimit Administrativ Nr. 11/2015 mbi elementet kërkesat themelore për Hartimin, Zbatimin dhe Monitorimin e Planit Zhvillimor komunal, Nenin 10 pikën 4) të Statutit të Komunës së Klinës si dhe me pëlqimin e dhënë nga MMPHI me nr. SP-O2-8691-2 i datës 14.02.2025, me kërkesën për rishqyrtim nga MMPHI me nr.prot. 1229/25, me kërkesën e DUMM-së, Kuvendi i Komunës së Klinës në seancën e III-të të rregullt për vitin 2025 të mbajtur me 21.03.2025, mori këtë:

VENDIM

Për rishqyrtimin e vendimit 01Nr.06-6125/2025 për shqyrtimin publik të projektit "Planin Zhvillimor Komunal 2025-2033"

Neni 1

Me këtë vendim shpallet në shqyrtim publik projekt "Planin Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033" sipas shkrësës së MMPHI-së me nr.prot. 1229/25.

Neni 2

Hapja zyrtare e shqyrtimit publik dhe prezantimi i projekt "Planin Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033", bëhet në sallën e Kuvendit të Komunës 8(tete), ditë pas hyrjes në fuqi të këtij Vendimi .

2.1 Ekspozimi i projekt " Planin Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033", bëhet në sallën e Kuvendit të Komunës.

- 2.2** Për të promovuar gjithë përfshirjen dhe transparencën mbahen prezantime shtese sipas planit të organizimit të aktiviteteve gjatë kohës së shqyrtimit publik.
- 2.3** Për të gjitha prezantimet e organizuara publike mbahet procesverbali.
- 2.4** Shqyrtimi publik i Projekt " Plani Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033", zgjatë 30(tridhjetë) dite sipas procedurave të përcaktuara me ligj.
- 2.5** Shpallja e shqyrtimit publik të projekt " Plani Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033", bëhet 8 (tetë) ditë para hapjes së tij, përmes mjeteve të informimit publik, faqes zyrtare të komunës dhe në mediat televizive publike dhe lokale.

Neni 3

- 3.1** Në shqyrtimin publik prezantohet pjesa tekstuale dhe grafike e " Plani Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033",
- 3.2.**Në shqyrtimin publik prezantohen fazat e Projekt " Plani Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033", si:
- Informata mbi kornizën Strategjike;
 - Profili i Komunës;
 - Vlerësimi i gjendjes;
 - Korniza e Zhvillimit Hapësinor;
 - Pjesa Hartografike;
- 3.3** Projekt " Plani Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033", i nënshtrohet vërejtjeve, komenteve dhe sugjerimeve për publikun në formë të shtypur dhe elektronike.

Neni 4

- 4.1** Projekt " Plani Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033", i nënshtrohet vërejtjeve, komenteve dhe sugjerimeve të publikut para se të finalizohet.
- 4.2** Të gjitha vërejtjet, komentet dhe sugjerimet që paraqiten nga publiku me gojë gjatë diskutimeve, me shkrim në librin e vërejtjeve apo përmes adresës elektronike brenda afatit kohor të përcaktuar, përfshihen në raportin mbi shqyrtimin publik.

Neni 5

Shqyrtimi i Projekt " Plani Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033", organizohet nga Komuna e Klinës në suaza të kompetencave të përcaktuara me ligj.

Neni 6

- 6.1** Me këtë vendim parashihet sigurimi i kushteve teknike dhe financiare që nevojiten gjatë kohës së shqyrtimit publik të projekt " Plani Zhvillimor Komunal i Klinës- PZHK 2025-2033",

6.2 Pjesë përbërëse e këtij vendimi është Plani i organizimit të aktiviteteve gjatë kohës së shqyrtimit publik.

Neni 7

Për zbatimin e këtij vendimi është autoriteti përgjegjës komunal, Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit.

Neni 8

Vendimi hynë në fuqi pas regjistrimit në zyrën e protokollit në Ministrinë e Administrimit të Pushtetit Lokal bazuar në Ligjin Nr.08/L-284, si dhe pas publikimit në web faqën zyrtare të Komunës.

Njoftohen:

- **MAPL;**
- **Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinorë dhe Infrastrukturës;**
- **Kryetari i Komunes;**
- **Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit;**
- **Zyra për Informim;**
- **Arkivi.**

Kuvendi Komunal Klinë Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Pas këtij vendimi, Kryetari i Komunës, me datë 15.04.2025 ka publikuar Njoftimin për Hapjen e Shqyrtimit Publik të Draft-Dokumentit të Planit Zhvillimor Komunal 2025-2033.

15.04.2025

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLICA KOSOVO

KOMUNA E KLINËS
MUNICIPALITY OF KLINA
OPŠTINA KLINA

www.komuna-klina.org

01-06-10733/25

Datë: 15.04.2025

Kryetari i Komunës, bazuar në nenin 68 të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale Nr.03/L-040, (Gazeta zyrtare Nr.28, qershor 2008) nenin 8 të Udhëzimit Administrativ Nr.05/14 për Përgjegjësitë e Autoriteteve të Planifikimit Hapësinor si dhe Parimet dhe Procedurat për Pjesëmarrjen e Publikut në Planifikimin Hapësinor, nenin 15, nenin 65 të Statutit të Komunës së Klinës Nr.01-110-1232/110 të datës 07.04.2010 dhe Vendimin e Kuvendit Komunal Nr.01-06-8440/2025 të datës 26.03.2025.

NJOFTIM PËR HAPJEN E SHQYRTIMIT PUBLIK TË DRAFT-DOKUMENTIT TË PLANIT ZHVILLIMOR KOMUNAL 2025-2033

Me qëllim të inkurajimit të qytetarëve dhe të transparencës dhe të përmbushjes së detyrimeve ligjore, njoftojmë të gjithë të interesuarit se nga 23.04.2025 deri më 23.05.2025, Komuna e Klinës do të zhvillojë shqyrtimin publik për draft-dokumentin e Planit Zhvillimor Komunal të Klinës 2025-2033.

Draft-dokumentin e Planit Zhvillimor të Komunës së Klinës 2025-2033 ka kaluar të gjitha fazat e parapara me ligjet në fuqi dhe paraqet rezultatin e një pune të përbashkët të profesionistëve të fushave të ndryshme dhe përfaqësuesve nga sektorët relevantë të Komunës së Klinës dhe Qeverisë së Kosovës.

Sipas Ligjit për Planifikim Hapësinor, shqyrtimi publik zgjat 30 ditë. Gjatë kësaj periudhe, profesionistë, grupe të interesit dhe qytetarët e interesuar mund të dorëzojnë vërejtjet, sugjerimet dhe propozimet e tyre në e-mailin zyrtar, ueb-faqen e Komunës së Klinës, si dhe tek grupi punues për pranimin dhe shqyrtimin e vërejtjeve dhe sugjerimeve të bëra nga ana e personave fizikë dhe juridikë, pranë Drejtorisë për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit, kati I, objekti i Komunës së Klinës, sheshi " Muje Krasniqi ".

Qëllimi i organizimit të shqyrtimit publik, si pjesë e procesit të hartimit të Planit Zhvillimor të Komunës së Klinës, është që të pranohen dhe vlerësohen komentet (vërejtjet dhe sugjerimet) të cilat shërbejnë për ngritjen e cilësisë së dokumentit, para dorëzimit të tij për miratim përfundimtar në Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor dhe në Kuvendin e Komunës.

Draft-dokumentin e Planit Zhvillimor të Komunës së Klinës 2025-2033, mund ta gjeni në linkun e publikuar në ueb-faqen zyrtare; <https://kline.rks-gov.net/>, Vjegëza e veçantë "Konsultimet Publike"; <https://kline.rks-gov.net/konsultimet-publike/>

Shqyrtimi publik do të zgjasë 30 ditë, nga 23.04.2025 deri më 23.05.2025, ku të gjithë të interesuarit mund të japin komente, vërejtje apo sugjerime, të cilat do të shqyrtohen me profesionalizëm dhe korrektësi.

Komentet mund të dorëzohen zyrtarisht në mënyrë fizike në Drejtorinë për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit (DUMM), ose përmes formës elektronike në e-mailin zyrtar komunal:

1. Vlora Tafili, email: vlora.tafili@rks-gov.net
2. Klementina Qerkinaj, email: klementina.qerkinaj@rks-gov.net

Komentet e juaja pranohen deri më datën **23 maj 2025**, ato do të shqyrtohen në raportin e shqyrtimit publik, neni 12 i udhëzimit të lartcekur. Njoftimi për shqyrtim publik vendoset në tabelën e shpalljeve në ndërtesën e Komunës, në mjete të informimit (gazeta) dhe në ueb-faqen e Komunës së Klinës

Orari i takimeve ndodhet në faqen në vazhdim të këtij njoftimi

Kryetari
Zenun Rëza

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLICA KOSOVO

KOMUNA E KLINËS
MUNICIPALITY OF KLINA
OPŠTINA KLINA

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Me datën 24.05.2025, Kryetari i Komunës së Klinës ka marrur Vendim për formimin e komisionit për hartimin e Raportit të shqyrtimit publik të Draft Planit Zhvillimor Komunal PZHK 2025-2033.

 REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLIKA KOSOVO

KOMUNA E KLINËS
MUNICIPALITY OF KLINA
OPŠTINA KLINA

www.komuna-kline.org

Komuna e Klinës
Kryetari i Komunës
01Nr. 20-15902 /2025
Klinë, datë 29/05/2025

Duke u bazuar në nenin 13 dhe 58 të Ligjit për Vetëqeverisjen Lokale, nr. 03/L-040, publikuar në Gazetën Zyrtare, më dt.04.06.2008, nr.28, dispozitat e nenit 11,12 dhe 15 të Ligjit për Planifikim Hapësinor, nr.04/L-174, dispozitat e nenit 12 të U.A të MMPH-së, nr.05/2014, dispozitat e U.A të MMPH-së nr.11/2015, nenit 91 të Statutit të Komunës së Klinës të vitit 2010, më propozimin e Drejtorit të DUMM, Kryetari i Komunës së Klinës, mori këtë;

V E N D I M

Për formimin e komisionit për hartimin e Raportit të shqyrtimit publik të Draft Planit Zhvillimor Komunal PZHK 2025-2033

1. **FORMOHET**, komisioni komunal për shqyrtimin e komenteve dhe hartimin e Raportit të Shqyrtimit Publik lidhur me dokumentin e planifikimit- Draft Planin Zhvillimor të komunës së Klinës (PZHK)2025-2033

Përbërja e komisionit do të jete si në vijim:

1.1. Klementina Qerkinaj	kryesues/e,
1.2. Altin Mujaj	anëtar,
1.3. Adem Sejdiu	anëtar,
1.4. Xhezide Trepça Gashi	anëtare,
1.5. Antonia Selmani	anëtarë,

2. Komisioni mbledh, analizon komentet, propozimet e vërejtjet e marra gjate fazës së shqyrtimit publik dhe arsyeton miratimin apo refuzimin e tyre, si dhe harton Raportin e Shqyrtimit Publik brenda afateve te parapara.

3. Komisioni punën e vet e kryen ne baze të dispozitave të U.A të MMPH-së, nr.05/2014 për përgjegjësitë e Autoriteteve të Planifikimit si dhe Parimet dhe Procedurat për Pjesëmarrjen e Publikut në Planifikim Hapësinorë, si dhe aktet tjera ligjore e nënligjore në fuqi qe rregullojnë këtë fushë.

4. Ky vendim është i plotfuqishëm dhe hynë në fuqi menjëherë.

Te njoftohen:

- Te përmendurit;
- Drejtoria e Urbanizmi;
- Kompania konsulentë;
- Zyrtarja përgjegjëse e konsultimeve publike, si dhe
- Arkivi.

 Kryetari,
Zenun Elezaj

Raporti i shqyrtimit publik pasqyron procesin e zhvilluar në periudhën nga data 23 Prill deri më 23 Maj 2025, gjatë së cilës qytetarët patën mundësinë të paraqesin kërkesat dhe komentet e tyre në kuadër të procesit planifikues. Komisioni për shqyrtimin e kërkesave, i themeluar me vendim të Kryetarit të Komunës me nr. 01 nr. 070-15908/2025, datë 24.05.2025, ka trajtuar gjithsej 97 kërkesa. Nga analiza e përmbajtjes së tyre, del se shumica e kërkesave kanë qenë të natyrës së shndërrimit të tokës bujqësore në tokë me përdorim të përkohshëm për energji të ripërtëritshme, si dhe në tokë ndërtimore. Ky raport paraqet një përmbledhje të detajuar të shqyrtimit institucional dhe adresimit të propozimeve të qytetarëve, në përputhje me kornizën ligjore dhe planin zhvillimor përkatës.

Sa i përket trajtimit të kërkesave për shndërrimin e tokave bujqësore në toka ndërtimore, dallimet në vendimmarrje janë bazuar në klasifikimin e tokës dhe pozicionin e parcelave në raport me kufijtë e zonës urbane të planifikuar. Kështu, kërkesat që kishin për subjekt toka bujqësore të klasës I–IV të bonitetit dhe që ndodheshin brenda kufirit të ri të planifikuar për zgjerimin e zonës urbane janë aprovuar. Ndërsa, kërkesat për parcela të së njëjtës klasë boniteti që ndodheshin jashtë këtij kufiri janë refuzuar, pasi miratimi i tyre do të sillte rrezikun e një shpërndarjeje sporadike dhe të paqëndrueshme të zhvillimit urban, duke cenuar kohezionin dhe qëndrueshmërinë hapësinore të zonës së ndërtuar.

Edhe përkundër faktit se totali i sipërfaqeve të aprovuara për shndërrim të tokës bujqësore në tokë me përdorim të përkohshëm për energji të ripërtëritshme i afrohet sipërfaqes prej 1000 hektarësh, shumica e këtyre kërkesave janë aprovuar mbi bazën e arsyesimit se parcelat përkatëse i përkasin klasës V–VIII të bonitetit të tokës, pra toka me potencial të ulët bujqësor. Përgjatë nga ky trajtim kanë përbërë vetëm ato raste në të cilat palët kërkuese kanë paraqitur dokumentacion të plotë, përfshirë pëlqimin mjedisor të lëshuar nga Komuna dhe Ministria përkatëse, duke garantuar përputhshmërinë me politikat e mbrojtjes së mjedisit dhe zhvillimit të qëndrueshëm. Për të shmangur paqartësitë lidhur me klasifikimin e bonitetit të tokës për parcelat që kanë qenë subjekt i këtyre kërkesave, nga ana e palëve aplikante është kërkuar që ta dëshmojnë klasën e bonitetit përmes fletës poseduese të lëshuar nga institucionet përkatëse kadastrale. Ky dokument zyrtar është marrë si bazë referuese për përcaktimin e saktë të klasës së bonitetit të tokës gjatë shqyrtimit të kërkesave.

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Me datë 29.07.2025, Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës ka lëshuar Vendimin për Dhënien e Pëlqimit për Miratim të Planit Zhvillimor Komunal të Klinës 2025-2033, me nr. Protokolli 5014-2/25

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Životne Sredine Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment Spatial Planning and Infrastructure

Zyra e Sekretarit të Përgjithshëm/Kancelarija Generalnog Sekretara/Office of the General Secretary

DATË/A:	29.07.2025
REFERENC-Ë:	
PËR/ZA/TO:	Enver Berisha, Drejtor i Drejtorisë për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit, Komuna e Klinës
CC:	
PËRMES/PREKO/THROUGH:	
NGA/OD/FROM:	Izedin Bytyqi, U.D. i Sekretarit të Përgjithshëm të Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Vendim për dhënien e pëlqimit për miratim të Projekt "Plani Zhvillimor i Komunal i Klinës 2025-2033" sipas kërkesës së datës 25.06.2025 me Nr. protokolli (MMPHI) 5014/25

I nderuari Enver Berisha,

Bazuar në kërkesën zyrtare të Klinës më datë 25.06.2025 dhe numër të protokollit (MMPHI) 5014/25 për marrjen e pëlqimit për miratim të Projekt "Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033" pas Shqyrtimit Publik, të parashtruar në Ministrinë e Mjedisit Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës/ Departamenti për Planifikim Hapësinor, Ndërtim dhe Banim duke marrë për bazë "Vendim për Pëlqimi Mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Zhvillimor të Komunës së Klinës" Vendimi Nr. 24/3951/MMPHI/24 të datës 10.12.2024-MMPHI/DMMU (nr. protokollit MMPHI 3951-2/24 datë 13.12.24), ka shqyrtuar Projekt "Planin Zhvillimor i Komunës i Klinës 2025-2033", sipas Ligji Nr. 04/L-174 për Planifikimin Hapësinor dhe vendos sipas vendimit të bashkangjitur në këtë shkresë.

Me respekt!

Kuvendi Komunal Klinë Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republie of Kosovo
Qeveria -Vlada - Government

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Životne Sredine Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment Spatial Planning and Infrastructure

Zyra e Sekretarit të Përgjithshëm/Kancelarija Generalnog Sekretara/Office of the General Secretary

Ushtuesi i Detyrës së Sekretarit të Përgjithshëm të Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës, duke u bazuar nën 18 të Ligjit Nr.06/L-113 për Organizimin dhe Funkcionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura (Gazeta Zyrtare,Nr.7,01 Mars 2019), Shtojcës 1 pika 10 të Rregullores Nr.02/2021 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive e ndryshuar dhe plotësuar me Rregullore (QRK) Nr. 04/2021 si dhe nën 9 paragrafi 2, nën-paragrafi 2.3 të Ligjit Nr. 04/L-174 për Planifikimin Hapësinor, nxjerrë:

V E N D I M

Për dhënien e pëlqimit për miratim të Projekt-Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033

Departamenti i Planifikimit Hapësinor, Ndërtimit dhe Banimit në kuadër të Ministrisë së Mjedisit Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës pas verifikimit të përputhshmërisë së Projekt “Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033”, me Ligjin Nr. 04/L-174 për Planifikimin Hapësinor, “Plani Hapësinor i Kosovës - Strategjia e Zhvillimit Hapësinor 2010-2020+”, dhe Udhëzimin Administrativ Nr. MMPH 08/2017 Për Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, jep pëlqim për miratim të “Plani Zhvillimor i Komunës së Klinës 2025-2033”.

A r s y e t i m

Autoriteti Përgjegjës Komunal për Planifikim dhe Menaxhim Hapësinor - Drejtorja për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit, Komuna e Klinës, me shkresë zyrtare, më datë 25.06.2025 me Nr. Protokolli (MMPHI) 5014/25 ka kërkuar nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës/ Departamenti i Planifikimit Hapësinor, Ndërtimit dhe Banimit pëlqim për miratim të Projekt “Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033” sipas procedurës ligjore, pas shqyrtimit publik të hapur më datën 23.04.2025 në kohëzgjatje prej 30 (tridhjetë) ditëve.

Departamenti i Planifikimit Hapësinor, Ndërtimit dhe Banimit në kuadër të Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës pas shqyrtimit dhe vlerësimit të Projekt “Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033” dhe dokumentacionit përcjellës Raportin nga Shqyrtimi Publik 14.11.2024, konstaton se ky Projekt-dokument:

1. I plotëson kushtet ligjore mbi procedurat e hartimit të dokumenteve të planifikimit hapësinor të parapara me Ligjin Nr.04/L-174 për Planifikimin Hapësinor ;
2. Është në harmoni me nën 15 dhe 20 të Ligjit Nr.04/L-174 për Planifikimin Hapësinor;

Kuvendi Komunal Klinë

Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

3. Është në përputhshmëri me "Plani Hapësinor i Kosovës - Strategjia e Zhvillimit Hapësinor 2010-2020+"
4. Është në harmoni me Udhëzimin Administrativ MMPH-Nr.11/2015 mbi Elementet dhe Kërkesat Themelore për Hartimin, Zbatimin dhe Monitorimin e Planit Zhvillimor Komunal;
5. Është në harmoni me Udhëzimin Administrativ MMPH-Nr.08/2017 për Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor.
6. Është në harmoni me Udhëzimin Administrativ MMPH-NR.05/2014 për Përgjegjësitë e Autoriteteve të Planifikimit Hapësinor si dhe Parimet dhe Procedurat për Pjesëmarrjen e Publikut në Planifikim Hapësinor.

Autoriteti Përgjegjës Komunal për Planifikim dhe Menaxhim Hapësinor - Drejtoria për Urbanizëm, Kadastër dhe Mbrojtje të Mjedisit, Komuna e Klinës brenda shtatë (7) ditëve pas miratimit të dokumentit të planifikimit hapësinor nga Kuvendi i Komunës duhet të dorëzojë në Ministrinë e Mjedisit Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës "Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033", me qëllim të sigurimit të saktësisë dhe kompletimit të dhënave të përfshira në bazën e të dhënave të planifikimit hapësinor, sipas neni 11 paragrafi 1, nën-paragrafi 1.11 i Ligjit Nr.04/L-174 për Planifikimin Hapësinor.

Autoriteti Përgjegjës Komunal për Planifikim dhe Menaxhim Hapësinor obligohet të respektojë Ligjin për Tokën bujqësore në fuqi gjatë zbatimit të zhvillimeve në Komunë duke përfshirë "Plani Zhvillimor i Komunës së Klinës 2025-2033".

"Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033" duhet të dorëzohet në Departamentin e Planifikimit Hapësinor, Ndërtimit dhe Banimit në kuadër të Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës para se të bëhet vlerësimi i ligjshmërisë së Vendimit për miratim të Planit Zhvillimor Komunal, në kuptim të nenit 81 të Ligjit Nr. 03/L-040 mbi Vetëqeverisjen Lokale.

"Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033" duhet të përkthehet në gjuhën serbe ashtu si parashihet në nenin 5 paragrafi 1 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës.

- Në kuptim të nenit 21. të Ligjit Nr.04/L-174 Për Planifikimin Hapësinor, me Planin Zhvillimor Komunal nuk mund të lëshohen Kushte Ndërtimore!

Vendimi hyn në fuqi ditën e nënshkrimit.

Izedin Bytyqi

U.D.i Sekretarit të Përgjithshëm të MMPHI-së

Vendimi i dërgohet:

- Parashtruesit të kërkesës;
- Kabinetit të Ministrit;
- Zyrës së Sekretarit të Përgjithshëm;
- Departamentit të Planifikimit Hapësinor, Ndërtim dhe Banim;
- Inspektoratit të MMPHI-së;
- Arkivit të MMPHI-së.

Me datë 31.07.2025, në mbledhjen e VII të tij, Kuvendi Komunal Klinë ka marrur Vendimin për Miratimin e Planit Zhvillimor Komunal (PZHK) 2025-2033.

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLIKA KOSOVO

KOMUNA E KLINËS
MUNICIPALITY OF KLINA
OPŠTINA KLINA

www.komuna-klina.org

Kuvendi i Komunës Klinë

01Nr prot. 06-24378/2025

Datë: 06.08/2025

Në bazë të nenit 12 paragrafi 12.2 shkronja (d) dhe nenin 17 paragrafi 1. shkronja (b) të Ligjit Nr. 03/L -040, për Vetëqeverisje Lokale ("Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës", nr. 28/2008), në mbështetje të nenit 5, paragrafi 1.2, pika 1.2.1, nenit 6 paragrafi 1.2 pika 1.2.1 dhe pika 1.2.2, nenin 10 paragrafi 2 pika 2.2, nënpika 2.2.1, nenin 11 dhe nenit 15 të ligjit nr.04/L-174 për Planifikim Hapësinor ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës Nr.30/2013"), Udhëzimit Administrativ (MMPH) Nr.11/2015 mbi elementet dhe kërkesat themelore për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e Planeve Zhvillimore Komunale si dhe Udhëzimit Administrativ (MMPH) Nr.08/2017 për normat teknike të Planifikimit Hapësinorë, Vendimit për dhënien e Pëlqimit për miratim të Planit Zhvillimor Komunal të Klinës 2025-2033 me Nr.Protokoli 5014-2/25 i datës 29.07.2025 nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinorë dhe Infrastrukturës, nenit 10 pika 4 të Statutit të Komunës së Klinës me nr. 01-110-1232/2010 i datës 04.04.2010, Kuvendi i Komunës së Klinës, në mbledhjen VII-të të mbajtur me datë 31.07.2025, merr këtë:

VENDIM

Për miratimin e Planit Zhvillimor Komunal (PZHK) 2025-2033

1. MIRATOHET Plani Zhvillimor Komunal për komunën e Klinës për periudhën 8(tetë) vjeçare 2025-2033 (në tekstin e mëtejshëm (PZHK), si një dokument-Plan multi-sektorial i cili përcakton caqet afatgjata të zhvillimit ekonomik, social dhe hapësinor duke përfshirë planin për zhvillimin e zonave urbane dhe rurale për tërë territorin e Komunës së Klinës me sipërfaqe prej 308.8 km²
2. Plan i Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033 përcakton vizionin, parimet, objektivat dhe prioritetet e zhvillimit strategjik për tërë territorin e Komunës, mbi të cilat bazohet hartimi i Hartës Zonale të Komunës së Klinës.
3. Pjesë përbërëse e këtij Vendimi është "Plan i Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033" i hartuar nga Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit në Komunën e Klinës, duke u bazuar në dispozitat e Ligjit Nr.04/L-174 për Planifikim Hapësinorë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës Nr.30/2013"), Udhëzimit Administrativ (MMPH) Nr.11/2015 mbi elementet dhe kërkesat themelore për hartimin, zbatimin dhe

monitorimin e Planeve Zhvillimore Komunale, Udhëzimit Administrativ (MMPH) Nr.08/2017 për normat teknike të planifikimit hapësinorë dhe Vendimit për dhënien e pëlqimit për miratim të Planit Zhvillimor Komunal të Klinës 2025-2033 me Nr.Protokolit 5014-2/25 i datës 29.07.2025, nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinorë dhe Infrastrukturës në Prishtinë.

4. "Plani Zhvillimor Komunal i Klinës 2025-2033" përmban pjesën tekstuale dhe pjesën grafike, Vendimin për Pëlqim Mjedisorë për Raportin për Vlerësimin Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Klinës me Nr.Protokoli 3351/2 i datës 13.12.2024, si dhe Raportin e shqyrtimit publik nga Komisioni komunal, që janë pjesë përbërëse të këtij Vendimi.
5. Për zbatimin e këtij Vendimi do të kujdesen të gjitha organet e Komunës së Klinës, të cilat janë nën mbikëqyrjen e Kryetarit të Komunës.
6. Pas miratimit nga ana e Kuvendit të Komunës së Klinës, vendimi hyn në fuqi 30 ditë pas dërgimit në autoritetin mbikëqyrës, bazuar në Ligjin Nr.08/L-284, dhe 7 ditë pas shpalljes në ueb faqen zyrtare të Komunës së Klinës.
7. Me hyrjen në fuqi të këtij vendimi shfuqizohet Vendimi për miratimin e Planit Zhvillimor Komunal (PZHK) 2014-2021.

Me këtë vendim njoftohen:

- ***MAPL;***
- ***Kryetari i Komunes;***
- ***Drejtoret e Drejtorive në Komunën e Klinës;***
- ***Zyra për Informim;***
- ***Arkivi.***

Kryesues i Kuvendit
Fadil Gashi

1.2. INFORMATA PËR KORNIZËN STRATEGJIKE TË MARRA PARASYSH GJATË HARTIMIT TË PZHK-së

1.2.1. Strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata në nivel lokal dhe qendror

Gjatë përgatitjes së kornizës strategjike, ekipi punues, ndër të tjera, është mbështetur edhe në dokumentet vijuese strategjike:

- Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Raporti i Gjellbër 2020, Prishtinë, Dhjetor 2020;
- Ministria e Kulturës Rinisë dhe Sportit, Lista e Trashëgimisë Kulturore për Mbrojtje të Përkohshme 2020-2021, Prishtinë, 2020;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Plani Hapësinor të Kosovës – Strategjia e Zhvillimit Hapësinor 2010-2020+, Prishtinë, Qershor, 2010;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Strategjia Shtetërore e Ujërave në Kosovë 2017-2036, Prishtinë, Maj 2017;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Strategjia e Cilësisë së Ajrit 2013-2022, Prishtinë, 2013;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Strategjia për Mbrojtjen e Mjedisit (SMM) 2013-2022, Prishtinë 2013;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Strategjia për Ndryshimet Klimatike 2019-2028. Plani i Veprimit për Ndryshime Klimatike 2019-2021. Prishtinë, 2018;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor. Strategjia e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave 2013-2022. Prishtinë 2013;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Strategjia dhe Plani i Veprimit për Biodiversitetin 2011-2020, Prishtinë 2010;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Plani i Veprimit për Biodiversitetin 2016-2020. Prishtinë, 2016;
- Qeveria e Republikës së Kosovës - Strategjia Kombëtare për Zhvillim 2016-2021 (skzh), Prishtinë, Janar, 2016;
- Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Plani Strategjik i Arsimit në Kosovë 2017-2021, Prishtinë, 2016;
- Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Plani i Veprimit të Planit Strategjik të Arsimit në Kosovë 2017-2021, Prishtinë, Shtator 2016;
- Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Strategjia e Sigurimit të Cilësisë për Arsimin parauniversitar në Kosovë 2016-2020, Prishtinë, 2016;
- Qeveria e Republikës së Kosovës - Strategjia Kombëtare për Zhvillim 2016-2021 (skzh), Prishtinë, Janar, 2016;
- Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale, Strategjia Sektoriale 2018-2022. Prishtinë, Dhjetor 2017;
- Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural - Strategjia e Shërbimeve Këshilluese për Bujqësi dhe Zhvillim Rural, Prishtinë, Strategjia për Konsolidimin e Tokës 2010 – 2020, Prishtinë 2010,
- Strategjia për Zhvillimin e Pylltarisë 2010 – 2020, Prishtinë 2009;
- Ministria e Ekonomisë, Strategjia e Energjisë e Republikës së Kosovës 2022-2031, Prishtinë, Mars 2023;
- Ministria e Infrastrukturës, Strategjia Sektoriale dhe Transportit Multimodal 2015-2025, Prishtinë, Tetor 2015;

- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Strategjia Kornizë për Ndryshimet Klimatike për Kosovën, Plani Hapësinor i Kosovës 2010 – 2020+, Prishtinë, Qershor 2010;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Plani Hapësinor – Monument i Natyrës me Rëndësi të Veçantë “Ujëvarat e Mirushës”, Prishtinë, 2013;
- Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Strategjia Kombëtare për Trashëgiminë Kulturore 2017-2027, Prishtinë 2016;
- Ministria e Pushtetit Lokal, Strategjia për Vetëqeverisje Lokale 2016-2026, Prishtinë, 2016;
- Ministria e Pushtetit Lokal, Strategjia për Zhvillim Ekonomik Lokal 2019-2023;
- Ministria e Shëndetësisë, Strategjia Sektoriale e Shëndetësisë 2017-2021, Prishtinë, Nëntor 2016;
- Ministria e Punëve të Brendshme – Agjencia për Menaxhimin Emergjent, Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore dhe Fatkeqësitë Tjera, Prishtinë, Korrik, 2016;
- Komuna e Klinës, Dokument Planifikimi – Plani Zhvillimor Komunal Klinë, 2014-2021+;
- Komuna e Klinës, Dokument Planifikimi – Harta Zonale e Komunës së Klinës 2020-2028;
- Komuna e Klinës, Dokument Planifikimi – Plani Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave 2023-2027;
- Komuna e Klinës, Dokument planifikimi- Draft-Strategjia për Komunikim dhe Marrëdhënie me Publikun 2023-2026 ;
- Komuna e Klinës, Dokument Planifikimi – Strategjia e Zhvillimit Ekonomik Lokal për Komunën e Klinës 2023-2028;
- Komuna e Istogut, Dokument Planifikimi - Plani Zhvillimor Komunal i Komunës së Istogut 2018-2026, Istog, 2018
- Komuna e Glllogocit, Dokument Planifikimi - Plani Zhvillimor Komunal i Komunës së Glllogocit 2020-2028, Glllogoc, 2020.
- Komuna e Malishevës, Dokument Planifikimi - Plani Zhvillimor Komunal i Malishevës 2019-2027, Malishevë, 2018.
- Komuna e Rahovecit, Dokument Planifikimi - Plani Zhvillimor Komunal Rahovec 2018-2026, Rahovec, 2018.
- Komuna e Skenderajt, Dokument Planifikimi - Plani Zhvillimor Komunal i Skenderajt 2017-2025, Skenderaj, 2017.
- Komuna e Pejës, Dokument Planifikimi - Plani Zhvillimor Komunal i Pejës 2020-2028, Pejë, 2019.

Strategjitë rajonale ose strategjitë e komunave fqinje

- ❖ *Strategjia kombëtare për trashëgiminë kulturore 2017-2027*
 - Objektivi 1: Qasja e Integruar në Trashëgiminë Kulturore, drejt zhvillimit të qëndrueshëm;
 - Objektivi 2: Përfshirja e Trashëgimisë Kulturore në planet zhvillimore;
 - Objektivi 3: Promovimi i Trashëgimisë Kulturore;
 - Objektivi 4: Edukimi, Aftësimi dhe pjesëmarrja aktive në Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore.
- ❖ *Strategjia për ndryshimet klimatike 2019-2028-Plani i veprimit për ndryshime klimatike 2019-2021 (2018)*
 - Objektivi 1: Zhvillimi i kapaciteteve të Kosovës për përmbushjen e obligimeve në kuadër të Konventës së UNFCCC dhe BE-së;
 - Objektivi 2: Zvogëlimi i emetimeve të gazrave serrë.

- Objektivi 3: Zhvillimi i mekanizmave të ri dhe përmirësimi i atyre aktualë në zvogëlimin e rrezikut nga fatkeqësitë, në sektorët me rëndësi ekonomike që janë të cenueshëm ndaj ndryshimeve klimatike;
 - Objektivi 4: Ngritja e kapaciteteve të përshtatjes të ekosistemeve natyrore;
 - Objektivi 5: Ngritja e kapaciteteve të partnerëve, akterëve dhe hisedarëve qendrorë dhe lokalë për integrimin e çështjeve të ndryshimeve klimatik dhe përshtatjes në proceset e zhvillimit.
- ❖ *Strategjia (2021-2030) dhe Plani i veprimit (2021-2023) për menaxhimin e integruar të mbeturinave në Kosovë*

Objektivi 1: Shërbimet dhe infrastruktura: Qendrat e menaxhimit të integruar të mbeturinave

Deponia e Pejës do të zgjerohet, ndërsa një deponi e re do të identifikohet për t'i shërbyer rajonit të Prishtinës. Deponitë e tjera rajonale do të avancohen, do të vazhdojnë të funksionojnë ose do të mbyllen dhe rehabilitohen, sipas nevojave dhe orarit të përcaktuar. Transfer stacionet ekzistuese në Ferizaj, Drenas dhe Gjakovë do të vihen në përputhje me standardet, ndërsa transfer stacione të reja do të ndërtohen në Istog, **Klinë**, Skenderaj dhe Novobërdë. Një transfer stacion tjetër është planifikuar të ndërtohet në Malishevë;

- Realizimi i këtij objektivi është reflektuar edhe në Planin e Veprimit të kësaj strategjie, koha e paraparë për realizimin e studimit të fizibilitetit dhe ndërtimit të transfer stacioneve ka qenë periudha 2022-2023.
- ❖ *Strategjia për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural 2022-2028*
- Objektivi 1: Rritja e konkurrencës së sektorit agro-ushqimor dhe përmirësimi i efikasitetit dhe qëndrueshmërisë së prodhimit të fermës;
 - Objektivi 2: Menaxhimi i qëndrueshëm i resurseve natyrore (tokat, pyjet dhe uji);
 - Objektivi 3: Mbështetje për bizneset në zonat rurale dhe rritjen e punësimit dhe të infrastrukturës sociale;
 - Objektivi 4: Reforma gjithëpërfshirëse institucionale dhe sektoriale për të krijuar shërbime publike efikase.
- ❖ *Strategjia për Zhvillimin e Pylltarisë në Kosovë 2022-2030*
- Objektivi 1: Përmirësimi i Gjendjes së Resurseve Pyjore;
 - Objektivi 2: Mbrojtja e Resurseve Pyjore;
 - Objektivi 3: Përdorimi i Qëndrueshëm dhe Shumëqëllimor i Resurseve Pyjore;
 - Objektivi 4: Ngritja e Kapaciteteve;
 - Objektivi 5: Digjitalizimi dhe Komunikimi.
- ❖ *Plani komunal për menaxhimin e mbeturinave 2023-2027*

Vizioni - Komuna e Klinës duke u bazuar në synimin e përgjithshëm do të sigurojë që shërbimet për rreth menaxhimit të mbeturinave të përfshijnë mbulueshmërinë e 100 % të territorit të Komunës.

Misioni- Komuna e Klinës do të angazhohet maksimalisht për zgjerimin e Shërbimit të Mbledhjes së Mbeturinave dhe për ngritjen e cilësisë së shërbimit.

Masat e Shërbimit të Grumbullimit të Mbeturinave:

- *Masa e Parë* - Ngritja e Cilësisë së Shërbimit në mënyrë të qëndrueshme dhe respektimi i standardit nga të gjithë ata të cilëve u ofrohet shërbimi.
- *Masa e dytë* - Rritja e Mbulueshmërisë me Shërbimin e Grumbullimit të Mbeturinave dhe përmirësimi i situatës financiare që lidhet me shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbeturinave.
- *Masa e Tretë* - Krijimi i strukturave organizative;
- *Masa e Katërt* - Vlerësimi i gjendjes ekzistuese;
- *Masa e Pestë* - Planifikimi operacional i menaxhimit të qëndrueshëm të mbeturinave;
- *Masa e Gjashtë* - Planifikimi financiar për menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave;
- *Masa e Shtatë* - Konsultimet për zbatueshmërinë e planit me përfaqësuesit kryesore të komunës.

❖ Strategjia e Zhvillimit Ekonomik Lokal për Komunën e Klinës 2023-2028

Vizioni, Qëllimet dhe Objektivat për Zhvillim Ekonomik

Vizioni i komunës së Klinës është të arrihet qëndrueshmëria ekonomike e komunës. Ndërsa, komuna ka si mision të saj përkrahjen dhe mbështetjen e zhvillimit të NVM-ve, bujqësisë, turizmit. Po ashtu, pjesë e misionit të saj është edhe përmirësimi i infrastrukturës fizike, ngritja e cilësisë në arsim, shëndetësi dhe shërbime publike. Duke mos lënë anash ruajtjen e mjedisit dhe trashëgiminë kulturore (citim).

Qëllimet Strategjike dhe Objektivat Specifike

Çështjet kryesore me të cilat përballlet komuna e Klinës janë përqendruar në pesë tema, të cilat janë shndërruar në qëllime strategjike për zhvillim ekonomik lokal të komunës.

- **Zhvillim ekonomik i qëndrueshëm** (përkrahja e vazhdueshme e NVM-ve me fokus të veçantë në bujqësi dhe blegtori, nxitja e krijimit të bizneseve të qëndrueshme, nxitja e investimeve të huaja direkte dhe tërheqja e investimeve të huaja, nxitja e rritjes së eksportit të produkteve vendore, nxitja e inovacionit nëpërmjet Partneriteteve Publiko Private, zhvillimi i turizmit vendor nëpërmjet promovimit të resurseve natyrore, peizazheve, trashëgimisë kulturore).
- **Zhvillim i infrastrukturës së nevojshme në funksion të qytetarëve dhe bizneseve** (ndërtimi i rrugëve të reja dhe infrastrukturës nëntokësore, mirëmbajtja e rrugëve të vjetra, fasadimi i objekteve të vjetra, funksionalizimi i stacionit të autobusëve, ndërtimi i rrjetit të ujësjellësit dhe rrjetit të kanalizimit, zgjerimi i rrjetit të ndriçimit publik, shtrirja e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave).
- **Përmirësim i cilësisë në arsim, shëndetësi dhe mirëqenie sociale** (renovimi i objekteve shkollore dhe fushave sportive, investimi në infrastrukturë dhe teknologji informative bashkëkohore, ngritja e kapaciteteve në planifikim strategjik dhe monitorim, përmirësimi i cilësisë në menaxhim të arsimit dhe mësimdhënie, renovimi dhe ndërtimi i objekteve shëndetësore, përmirësimi i infrastrukturës shëndetësore, përkrahje e të moshuarve dhe familjeve në nevojë, përmirësimi i mirëqenies së qytetarëve).

- **Shërbime komunale cilësore efikase për qytetarët dhe bizneset** (informimi i qytetarëve dhe bizneseve në kohë për lehtësirat në shërbimet komunale, përmirësimi i dhënies së informatave nga zyrtarët përkatës, publikimi i përditësuar i informatave në ëebfaqen komunale, matja e kënaqshmërisë së qytetarëve dhe bizneseve për shërbimet e ofruara komunale etj.)
- **Ruajtja dhe mbrojtja e mjedisit jetësor** (pyllëzimi – mbjellja e drunjve në sipërfaqe të reja, rikultivimi i zonave të degraduara, mirëmbajtja e sipërfaqeve të gjelbëruara, ulja graduale e ndotjes së ujit, ajrit dhe tokës, rregullimi i shtretërve të lumenjve, pastrimi i sipërfaqes së tokës nga mbeturinat e ngurta, mbrojtja e pyjeve nga prerjet e pakontrolluara, rishikimi i planeve menaxhuese të pyjeve në nivel komunal, mbështetje financiare për projektet e riciklimit të mbeturinave).

Fig. shtyllat kryesore të zhvillimit- vizioni

1.2.2. Strategjitë prej planeve të mëparshme komunale

- ❖ *Plani hapësinorë për monumentin e natyrës me interes të veçantë ‘‘Ujëvara e Mirushës’’*

Parku ‘‘Ujëvarat e Mirushës’’, është një ndër zonat më të bukura dhe më interesante të natyrës së Kosovës, i cili shtrihet në pjesën qendrore të Kosovës, në territorin e komunave Klinë, Malishevë dhe Rahovec, dhe përfshinë një sipërfaqe prej 598.4 ha. Parku gjendet në jug të maleve Gremnik, në të dy anët e rrjedhës së lumit Mirusha.

Sipas konceptit zhvillimor pjesa më e madhe e territorit i takon zonës së parë dhe të dytë të mbrojtjes (bazuar në Ligjet në fuqi), në të cilat përpos aktiviteteve mbrojtëse nuk parashihen zhvillime tjera. Ndërsa pjesa tjetër që nuk është më e madhe se 10% e territorit të përgjithshëm i dedikohet zhvillimeve kryesisht të shërbimeve që mungojnë, të cilat në mënyrë indirekte janë paraparë të kenë efekte në mbrojtjen e zonës si tërësi.

- ❖ *Plani zhvillimor komunal 2014-2021+*

DEKLARATA E VIZIONIT ‘‘Komuna e Klinës - qendër rajonale e zhvillimit bujqësor, me shfrytëzim të qëndrueshëm të resurseve natyrore, nyje e transportit rajonal, mikpritëse dhe atraktive, me qytetarë aktiv dhe të motivuar.’’

QËLLIMET AFATGJATA TË ZHVILLIMIT

Mjedisi dhe Natyra:

- Mbrojtja e tokës bujqësore;
- Mbrojtja e tokës pyjore;
- Mbrojtja e burimeve ujore;
- Mbrojtja e ujërave dhe shtretërve të lumenjve;
- Mbrojtja e trashëgimisë kulturore dhe natyrore;
- Shfrytëzimi i energjisë alternative.

Zhvillimi Social:

- Qeverisje efikase komunale;
- Ngritja e kualitetit të arsimit dhe shtrirja e arsimit fillor në tërë territorin e komunës;
- Ngritja e kualitetit dhe shtrirja e shërbimeve shëndetësore primare në tërë territorin e komunës;
- Zhvillimi i arsimit profesional për t'i aftësuar të rinjtë për punë në profesionet prodhuese;
- Zhvillimi i kulturës dhe sportit dhe rekreacionit në Klinë dhe fshatra.

Zhvillimi Ekonomik:

- Politika stimuluese për zhvillimin e bujqësisë;
- Rivitalizimi i industrisë bujqësore – produktet themelore dhe përpunimi i prodhimeve;
- Zhvillimi i tregëtisë dhe shërbimeve;
- Zhvillimi i eko turizmit dhe turizmit kulturor.

Infrastruktura:

- Ndërtimi i një sistemi efikas të rrjetit të qarkullimit në tërë komunën;
- Ndërtimi qendrës së mobilitetit në klinë - stacioni i autobusëve dhe hekurudhor;
- Ndërtimi i sistemit funksional të ujësjellësit në tërë territorin e komunës;
- Ndërtimi i i sistemit efikas të kanalizimit;
- Përmirësimi i furnizimit me energji elektrike.

PRIORITETET STRATEGJIKE

- Mbrojtja e tokës bujqësore;
- Kufizimi i zgjerimit të vendbanimeve;
- Përkrahja e turizmit përmes hartimit të planeve rregulluese;
- Mbrojtja e shumëllojshmërisë së peizazheve natyrore;
- Ndërtimi i një sistemi të integruar të furnizimit me ujë për tërë komunën;
- Ndërtimi i një sistemi të ri dhe të ndarë të kanalizimit fekal dhe atmosferik.

❖ *Plani Zhvillimor Urban i Klinës*

Komuna e Klinës ka një Plan Rregullues Urban (PRrU) i cili mbulon gjithë pjesën Urbane të qytetit të Klinës. Zona urbane e mbuluar me PRrU aktualisht ka një sipërfaqe prej 577,92 ha. Vizioni sipas Planit Zhvillimor Urban e orienton zhvillimin e qytetit duke u bazuar në potencialet e Klinës dhe duke investuar në zhvillimin dhe mbrojtjen e tyre. Duke u artikuluar me synimet strategjike për zhvillim, vizioni, qytetin e Klinës e parasheh si “qytet bujqësor”, “eko-qytet” apo “qytet me turizëm ekologjik”. Qëllimet e të tri varianteve janë : mbrojtja e tokës bujqësore, përkrahja e prodhimit bujqësor, përforsimi i balansit ekologjik, inkurajimi i agroturizmit, inkurajimi i ndërmarrjeve për të zhvilluar vikend-turizmin, përkrahje të themelimit të agjensioneve turistike etj..

Deklarata e vizionit për qytetin e Klinës është: “*Klina, qytet me zhvillim të qëndrueshëm të bazuar në bujqësi, resurse natyrore dhe vlerat e trashëgimisë kulturore*”

❖ *Harta Zonale e Komunës së Klinës 2020-2028*

Komuna e Klinës aktualisht e ka në fuqi Hartën Zonale të Komunës e cila është e vlefshme për periudhën 2020-2028.

1.2.3. UDHËZIMET, PËRGJEGJËSITË DHE KËRKESAT QË BUROJNË NGA KONTEKSTI I GJERË PLANIFIKIMIT SIÇ JANË PLANIFIKUAR NË PLANIN HAPËSINOR TË KOSOVËS

Me Konceptin e zhvillimit të ardhshëm hapësinor, Kosova ndahet në katër zona të cilat janë caktuar në bazë të tipareve që janë karakteristike për këto zona. Këto tipare paraqesin llojllojshmërinë dhe në të njëjtën kohë janë unike për secilën nga to. Tiparet sipas të cilave është bërë ky zonim janë: potencialet zhvillimore të këtyre zonave, karakteristikat gjeografike dhe veprimtaritë ekonomike që zhvillohen në këto zona. Zonat janë emëruar me emra që prezantojnë një formë të identitetit të zonave, disa karakteristika që posedojnë dhe në hartë paraqiten me ngjyra të caktuara.

Klina bënë pjesë në hapësirën e quajtur “Kopshti i Kosovës (Hapësira e portokalltë) - kulturore-turistike, shërbyese tregtare, agro-industriale – Peja” Kjo hapësirë zë pjesën perëndimore dhe veriperëndimore të Kosovës, shtrihet në luginën e pëlleshme të Dukagjinit, përgjatë kufirit me Bjeshkët e Nemuna, në luginën e Lumëbardhit, me afro 300.000 banorë, klimë kontinentale e klimë mesdhetare dhe me një rrjet hidrografik të zhvilluar. Komunitat që e përbëjnë këtë zonë janë: Peja, Istogu dhe Klina.

Hapësira karakterizohet me mjedis të pastër, pyje dhe tokë kualitative bujqësore, rezerva të ujërave termal, thëngjillit në afërsi të Klinës, trashëgimi të pasur natyrore dhe kulturore, si dhe një traditë në kultivim të agro-industrisë, tregtisë dhe turizmit. Lidhja ndërkufitare e qytetit të Pejës me Malin e Zi bën që qyteti të jetë bartës i zhvillimit ekonomik të hapësirës dhe zgjerimin e tregut.

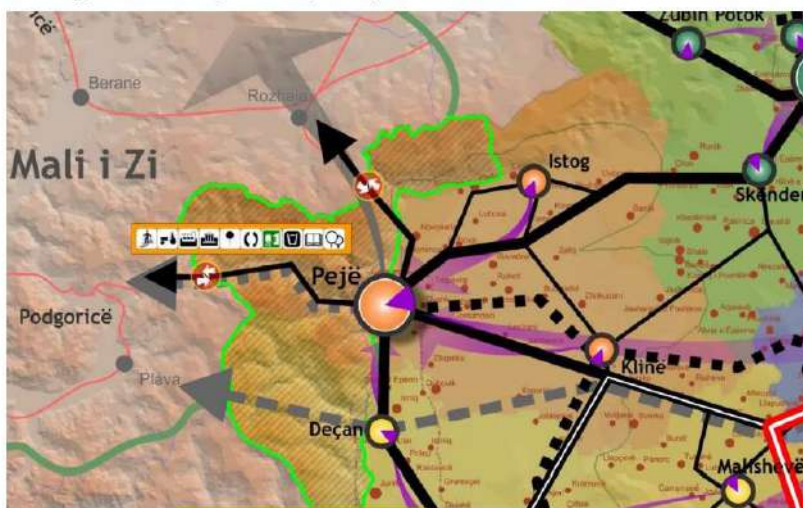

Figura 1 Strategjia e Zhvillimit Hapësinor – Hapësira e Portokalltë

Zonat dhe monumentet natyrore të mbrojtura

- Burimi i ujit mineral në Dresnik, Klinë – monument natyror me karakter hidrologjik;
- Gryka e lumit Klina, Klinë – monument i natyrës me vlera gjeomorfologjike, hidrologjike dhe botanike;
- Trungu i qarrit në Zllakuqan, Klinë – monument natyror me karakter botanik dhe turistik;
- Trungu i qarrit në Poterq të ulët, Klinë – ish monument natyror me karakter botanik;
- Trungu i Vidhit në Qabiq, Klinë - ish monument natyror me karakter botanik;
- Trungu i qarrit në Bërkovë, Klinë - ish monument natyror me karakter botanik.

Zonat e veçanta të mbrojtura

Në grupin ku kufiri i zonave është përcaktuar me anë të hartave janë:

1. Manastiri i Budisavcit, Klinë;
2. Kisha e Heremitëve, Ularicë, Klinë.

Në grupin ku zonat kanë një bufer zonë prej 50m' nga perimetri i "oborrit" të tyre janë:

1. Manastiri i Dollcit, Klinë.

Vizioni: *"Zonë e zhvilluar kulturore e turistike, agro-industriale dhe tregtare, zhvilluar në rrënjët dhe traditat e lashta, me qeveri lokale të përgjegjshme dhe efikase, në bashkëpunim me qytetarët e saj dhe aktorët për zbatim të qëllimeve zhvillimore me shfrytëzim të resurseve natyrore dhe njerëzore, posaçërisht në fushën e turizmit, afarizmit e bujqësisë."*

Qëllimet e përgjithshme:

- Zhvillimi i rrjetit e atraktiv të qyteteve të planifikuara;
- Mbështetje ZHEL për ZHEK me promovim të NVM me – shfrytëzim të përparësive konkurruese;
- Zhvillimin e lidhjeve efikase urbane, ndërrbane, rrjetit të infrastrukturës (rrugore, hekurudhore, TI-së);
- Qeverisje dhe administratë lokale efikase dhe përkrahëse në synimet për zhvillime;
- Zhvillimi i turizmit malor e kulturor, veprimtarive industriale, shërbyese e tregtare, me mbrojtje të trashëgimisë natyrore, kulturore;
- Bashkëpunim ndërkufitar për zhvillime me interes të përbashkët.

Përparësitë, mangësitë dhe mundësitë e zhvillimit të ardhshëm

Përparësitë dhe mundësitë:

- Hapësirë e pasur me resurse njerëzore e natyrore, me traditë në kultivim të artizanateve, procesim të prodhimeve ushqimore, tregti e industri përpunuese;
- Peja, qytet tërheqës kulturor për vizitorë dhe investitorë potencial, afërsi me Bjeshkët e Nemuna si park nacional;
- Trashëgimi kulturore e historike, potenciale për zhvillimin e turizmit;
- Lidhjet e mira rrugore me tregjet kosovare dhe shtete fqinje Mal të Zi e më tej Adriatik;
- Fakulteti i Biznesit në Pejë;
- Përfshirja e diasporës në përpjekjet për ZHEL;
- Burime të mjaftueshme uji (pije, sistem të ujitjes, hidroenergjia)

Mangësitë

- Shkallë e lartë e papunësisë;
- Humbja e tokës bujqësore;
- Mungesë e planifikimit urban;
- Ndërtim ilegal me shfrytëzim të pakontrolluar të resurseve;
- Hekurudha joaktive;
- Moskoordinim institucional ndërmjet qeverisë lokale dhe komunitetit të biznesit, me komunat fqinje administrim i dobët lokal;

- Ekonomia joformale.

Zonat hapësinore në zonën e portokalltë me interes të veçantë për Kosovën

- Zonat e kalimit kufitar (Kulla, Çakorr);
- Parku Nacional (Bjeshkët e Nemuna);
- Mbrojtja e trashëgimisë kulturo-historike (Patriarkana e Pejës, Manastiri i Deçanit, Kullat Shqiptare);
- Mbrojtja e ujërave (Drini Bardhë, Lumëbardhi i Pejës), ujërat termalë.

1.3. INFORMATA PËR PROCESIN E PLANIFIKIMIT

1.3.1. Listimi i prezantimeve publike, konsultimeve, takimeve rishikuese dhe mekanizmave të përdorur për të angazhuar publikun në procesin e planifikimit

Plani Zhvillimor Komunal (PZHK) i Komunës së Klinës dhe Vlerësimi Strategjik Mjedisor janë hartuar nga Komuna e Klinës për të orientuar zhvillimin e saj në mënyrë të qëndrueshme për vitet e ardhshme. Procesi i hartimit të Planit Zhvillimor Komunal (PZHK) sipas udhëzimit administrativ përfshin fazat e planifikimit në të gjitha aspektet socio-ekonomike dhe ambientale duke involvuar të gjitha palët e interesit. Kuvendi Komunal Klinë miratuar vendimin për nisjen e procesit të hartimit të Planit Zhvillimor Komunal në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe udhëzimin administrativ në fuqi me datën 25.06.2021.

Me vendim të Kryetarit është formuar komision, që përfshin profesionistë nga fusha e urbanizmit, arkitekturës, mjedisit, ekonomisë, dhe përfaqësues të palëve të interesit, siç janë organizatat joqeveritare dhe komuniteti lokal.

Janë mbajtur takimet e njëpasnjëshme me ekipin punues dhe kompaninë konsulente dhe janë përcaktuar objektivat kryesore të PZHK-së duke u bazuar në zhvillimet strategjike të komunës, politikat kombëtare, si dhe kriteret e qëndrueshmërisë (integrimi i SDG-ve, politikat e mbrojtjes së mjedisit, etj.).

Komuna dhe komisioni i caktuar kanë mbledhur të dhëna në lidhje me zonimin aktual, strukturat ekzistuese, infrastrukturën, burimet natyrore, popullsinë, ekonominë, dhe shërbimet publike. Është përgatitur një analizë e detajuar e situatës aktuale që përfshin të gjitha aspektet urbanistike dhe zhvillimore të komunës dhe janë përdorur mjete si Sistemi Informativ Gjeografik (GIS) për të shfaqur dhe analizuar të dhënat.

Janë realizuar takime dhe konsultime me palët e interesit për të mbledhur për të diskutuar mbi sfidat dhe mundësitë e zhvillimit të komunës.

Bazuar në analizën e të dhënave dhe kontributi i palëve e interesuara, është hartuar drafti i parë i Planit Zhvillimor Komunal ku ka përfshirë:

- Propozime për ndarjen e tokave sipas përdorimit.
- Planifikimin e infrastrukturës (rrugët, shërbimet publike, etj.).
- Strategjitë për zhvillimin ekonomik.
- Propozimet për mbrojtjen e mjedisit dhe të trashëgimisë natyrore dhe kulturore.

Pas kësaj është mbajtur edhe Diskutimi i draftit të parë “Profili Komunal dhe Gjendja Ekzistuese” ku është prezantuar drafti përmes takimeve me banorët e komunës, organizatat e shoqërisë civile, dhe institucionet përkatëse.

Konsultimi publik: Drafti i parë i PZHK-së është mbajtur me datën 17.11.2023 ku është vendosur në dispozicion të publikut për konsultim. Komuna ka organizuar takime të hapura ku qytetarët dhe grupet e interesit japin sugjerimet dhe vërejtjet e tyre në lidhje me Fazën e “Profilin dhe Gjendjes ekzistuese”.

Pas përfundimit të periudhës së konsultimit publik, janë bërë rishikime dhe përmirësime të draftit duke marrë parasysh rekomandimet e dhëna nga palët e interesit dhe institucionet përkatëse.

Në vazhdimësinë e aktiviteteve në lidhje me Hartimin e PZHK-së është mbajtur edhe Punëtorja njëditore me datën 04.12.2023 për hartimin e Kornizës së Zhvillimit Hapësinor për Planin Zhvillimor Komunal të Komunës së Klinës, ku ishte një aktivitet i rëndësishëm që synonte përfshirjen e të gjithë anëtarëve të ekipit punues dhe të ekspertëve relevantë për të krijuar një bazë të qartë për zhvillimin e planit të përgjithshëm. Kjo punëtori u organizua për të siguruar që të gjitha aspektet kryesore të hapësirës urbane dhe rurale të Klinës të merren në konsideratë në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe strategjike. Gjatë punëtorisë, u trajtuan tematika të rëndësishme si:

- Hartimi i vizionit për komunën e Klinës
- Përcaktimi i objektivave kryesore të zhvillimit hapësinor: Diskutim mbi qëllimet afatgjata dhe afatshkurtra të zhvillimit të komunës, duke u fokusuar në ndarjen e tokave, zhvillimin e infrastrukturës, dhe përdorimin e qëndrueshëm të resurseve natyrore.
- Analiza e sfidave aktuale: Çështjet e identifikuar në analizat paraprake u diskutuan në detaje, duke përfshirë problemet me infrastrukturën, qasjen në shërbimet publike, dhe sfidat e mbrojtjes së mjedisit.
- Hartimi i kornizës së zhvillimit: U zhvilluan diskutime të thelluara për përcaktimin e zonave prioritare për zhvillim, ndarjen e funksioneve urbane dhe rurale, dhe integrimin e kriterëve për qëndrueshmëri dhe efikasitet energjetik.
- Pjesëmarrja e palëve të interesit: U vlerësua rëndësia e përfshirjes së qytetarëve dhe palëve të tjera të interesit gjatë fazave të ardhshme të hartimit të planit, për të siguruar transparencë dhe bashkëpunim.

Në përfundim të punëtorisë, u formuluan disa rekomandime dhe hapa të ardhshëm për përpunimin e mëtejshëm të kornizës së zhvillimit hapësinor. Kjo punëtori ndihmoi në krijimin e një platforme solide për hartimin e suksesshëm të Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Klinës 2025-2033. Për daljen në Shqyrtim publik të Dokumentit të PZHK-së është e nevojshme edhe në bazë të legjislacionit për mbrojtjen e mjedisit, është bërë vlerësimi nëse për projektin e PZHK-së kërkohet VSM. Për shkak të ndikimeve të mundshme në mjedis që sjellin planet zhvillimore afatgjata, VSM është e domosdoshme për PZHK-në.

Komuna ka përzgjedhur një kompani në fushën e mjedisit dhe planifikimit hapësinor për të hartuar dokumentin e VSM-së, që përfshin analiza të thelluara mbi ndikimet mjedisore, socio-ekonomike dhe kulturore, jenë analizuar ndikimet potenciale të ndryshimeve në përdorimin e tokës, zhvillimin urban, infrastruktura dhe projekte të tjera të planifikuara në PZHK në mjedis, si p.sh. ndikimi në tokë bujqësore, pyje, lumenj, cilësinë e ajrit, etj.

MMPHI ka lëshuar pëlqimin për Raportin e VSM-së me datë 10.12.2024.

1.3.2. Të dhënat e marra nga qytetarët dhe mënyra e trajtimit të tyre gjatë procesit të planifikimit

1.3.3. PËRMBLEDHJA JO-TEKNIKE E SHKURTËR E PZHK-SË

Ky Plan Zhvillimor Komunal për Komunën e Klinës përfshinë periudhën 2025-2033 dhe është hartuar duke respektuar me përpikmëri udhëzimet dhe kërkesat e Udhëzimit Administrativ MMPH - Nr. 11/2015 Mbi Elementet dhe Kërkesat Themelore për Hartimin, Zbatimin dhe Monitorimin e Planit Zhvillimor Komunal.

Ky plan në tërësi respekton Planin Hapësinor të Kosovës dhe planet dhe dokumentet tjera strategjike të nivelit qendror, siguron vazhdimësi të Planit Zhvillimor Komunal të Klinës 2014-2021+ si dhe Hartën Zonale të Komunës së Klinës. Planu po ashtu është harmonizuar me dokumentet tjera strategjike dhe sektoriale të Komunës së Klinës, ndërsa është harmonizuar edhe me Planet Zhvillimore Komunale të komunave fqinje.

Si i tillë, ky plan është strukturuar dhe ka një përmbajtje që respekton në tërësi kërkesat e Udhëzimit Administrativ, në këtë mënyrë dokumenti përmbanë pjesën e Profilit Komunal, Analizës së Gjendjes Ekzistuese dhe fazën e Planifikimit për fushat kyce si Vecoritë Fizike të Komunës, Demografinë dhe Cështjet Sociale, Ekonominë, Infrastrukturën Publike dhe Sociale; Infrastrukturën Teknike dhe Telekomunikacionin, Transportin dhe Infrastrukturën e tij; Trashëgiminë Kulturore dhe Natyrore; Vendbanimet dhe Banimin, Shfrytëzimin e Tokës etj.

Planu po ashtu përmbanë edhe Kornizën e Zhvillimit Hapësinor, e cila përfshinë Vizionin, Qëllimet dhe Objektivat Zhvillimore, Konceptin e Zhvillimit Hapësinor, Planin e Veprimit dhe Prioritetet Strategjike si dhe pjesën e Zbatimit dhe Monitorimit. I gjithë planifikimi është bërë duke respektuar Deklaratën e Vizionit dhe Objektivat Strategjike të dokumentit, të cilat përfshijnë sigurimin e balancit në mes të zhvillimit socio-ekonomik, mbrojtjes së mjedisit si dhe gjithëpërfshirjes dhe barazisë sociale. Mbrojtja strikte e burimeve natyrore, mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore dhe natyrore, zhvillimi ekonomik i bazuar në potencialin real zhvillimor të komunës si dhe investimi në infrastrukturën publike-sociale dhe në atë teknike për të përmbushur të paktën standardet minimale të përcaktuara me Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor të Kosovës janë ndër qëllimet kryesore strategjike të këtij dokumenti.

Planifikimi për të ardhmen është bërë duke marrë për bazë projeksionin e popullsisë së adhsme të komunës së Klinës, e cila është paraparë që deri në vitin 2033 të bie në 27,089 banorë.

2. PROFILI I KOMUNËS

2.1. KARAKTERISTIKAT E PËRGJITHSHME TË KOMUNËS

2.1.1. Historiku i Komunës

Pozita e mirë gjeografike, kushtet e përshtatshme për jetesë, pasuritë natyrore dhe klima e favorshme kanë kushtëzuar që territori i Komunës së Klinës të jetë i banuar që nga lashtësia dhe të krijohen vendbanime të shumta. Aty gjenden vendbanime që datojnë nga parahistoria - koha e neolitit. Dëshmi për këtë janë gjërmadhat e shumta që gjenden në lokalitete të ndryshme të komunës. Ndër to mund të veçohen gjurmët e lokaliteteve të njohura ilire si në Përcetë (Përcevë), Qëndresë (Gllarevë), pastaj gjërmadhat ende të pa hulumtuara në vetë lokalitetin e Klinës, Dërsnikut, Lugut (Dollcit), Gurgatit (Pograxhës), Klinafcit, Bardhajve (Jashanicës) e shumë të tjera. Janë bërë edhe zbulime të tjera arkeologjike të periudhave të ndryshme historike edhe në vendbanimet tjera. Janë zbuluar sidomos tuma ilire në shumë vendbanime të kësaj komune. Pothuajse në çdo lokalitet të vendbanimeve të sotme ka gjurmë të lokaliteteve të vjetra të periudhave të ndryshme. Janë gjetur edhe gjurmë të shumta të kulturës materiale. Dëshmitë tregojnë se Klina ishte një vendbanim i hershëm ilir, me emër Chinna, të cilën e hasim te Ptolemeu që në vitet 87-150 (në hartën e Ptolemeut). Ky lokalitet i lashtë ilir shtrihet në bregun e majtë të rrjedhës së epërme të Drinit të Bardhë, që i përgjigjet realitetit të sotëm gjeografik. Chinna në kuptimin Cin shpjegohet si “kin” në mes të Drinit të Bardhë dhe lumit Klina. Në shekullin e parë para erës sonë, romakët filluan depërtimin e tyre pushtues ndërsa më vonë Mbretërisë Dardane iu njoh statusi i provincës së Dardanisë. Gjatë sundimit romak u ngritën shumë vendbanime përgjatë rrugëve kryesore rajonale. Vendbanimet i ngriti një pjesë e popullsisë që zbriti nga vendbanimet e vjetra në kështjellat në kodrina. Në shekullin e parë të erës sonë, si qendër në këtë pjesë të fisit dardan përmendet edhe Dërsniku, ndërsa gjatë sundimit bizantin hasim në gjurmët e kishës së Pashkaj (Paskalices) me kambanore në fshatin Videjë. Kronisti Konstantin Porfirogjeni në traktatin e tij të njohur “Shënime për popujt” në vitin 948-952, shkruan se ndër qytetet e banuara dëndur është edhe Dresniku - “Desstinik”. Vendbanim i hershëm është edhe Dollci i sotëm, i cili është i shënuar me emrin Zalug në hartën e Manastirit të Hilandarit në vitin 1198/9. Pushtimi romak shkaktoi pasoja jo vetëm nga aspekti politik, por edhe ekonomik. Në këtë drejtim pësuan vendbanimet, posaçërisht ato të fortifikuara, që ishin të njohura në atë kohë, si dhe fortifikatat mbrojtëse të popullatës iliro-dardane. Pas sundimit romak, bizantin dhe bullgar, nga fundi i shekullit XII trevat e Kosovës u pushtuan nga sllavët. Me ardhjen e sllavëve, edhe në këto treva ndryshoi harta onomastike e saj. Shumë emërtime të vjetra iliro-shqiptare të vendbanimeve, të personave e të tjera u zëvendësuan me emërtime të reja sllave. Në këtë periudhë të sundimit mesjetar serb, u bë edhe përvetësimi i kishave ekzistuese të asaj kohe. Në Betejën e Kosovës më 1389, këto treva ranë përkohësisht nën sundimin osman, mirëpo ai nuk e ndryshoi në thelb fizionominë e strukturës etno-kulturore të nacionalitetit shqiptar në Kosovë dhe në Rrafshin e Dukagjinit, megjithatë, solli ndryshime të rëndësishme në planin politik, ekonomik, shoqëror e ideologjik. Defterët osman, shënimet e udhëpërshkruesve të ndryshëm gjatë sundimit osman e burime të tjera japin shënime të rëndësishme, për trevat shqiptare duke përfshirë edhe territorin e Klinës në veçanti. Të bazuar në defterin e Vilajetit Vëllk të vitit 1455, qendër e kësaj treve ishte Dollci, si nahi, me manastirin e tij dhe me 19 fshatra. Vendbanimi më i madh ishte Dresniku me 104 shtëpi. Edhe Vushtrria e sotme me shumë vendbanime ishte në kuadër të kësaj Nahije. Gjatë sundimit osman edhe në këto treva ndodhën shumë luftëra, kryengritje, rezistencë e popullatës shqiptare, dhe sigurisht që kishte lëvizje të shumta të popullsisë. Të gjitha këto u reflektuan edhe në krijimin, rrënimin, ngritjen etj. të vendbanimeve të këtij territori. Pas rënies së Perandorisë Osmane më 1912, Kosova u pushtua nga Serbia dhe Mali i zi

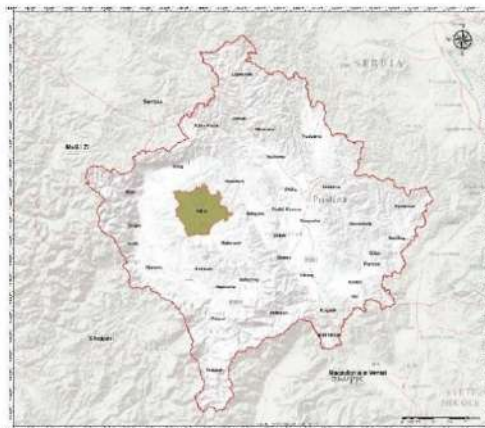
dhe më tutje gjatë shekullit XX, kaloi nëpër një varg të krizave, luftërave e pushtimeve të ndryshme. Këto ndryshime lanë pasojë tejet të rënda në zhvillimin e përgjithshëm shoqëror, ekonomik dhe politik. Nga kjo situatë nuk u kursye as treva e Klinës. Format e ndryshme të presioneve sociale, politike e ekonomike vazhduan gjatë tërë kësaj periudhe ndërsa pati momente kur u rrezikua edhe vetë ekzistenca fizike e popullatës. Komuna e Klinës si njësi organizative në kuadër të organizimit territorial të Republikës së Kosovës është themeluar në rang komune, në vitin 1954. Gjatë pjesës së dytë të shekullit XX, komuna e Klinës, sikurse edhe e gjithë Kosova kishte një zhvillim ekonomik e social të ngadalshëm dhe me ndryshime të theksuara. Kjo si rrjedhojë e rrethanave politike e socio-ekonomike që kaloi Kosova deri në luftën e fundit.

Në komunën e Klinës vërehet një zhvillim më i theksuar ekonomik gjatë vite 1970 e deri në vitin 1980. Më pas, pas vitit 1980 e deri në fillimin e luftës së fundit prapë kemi një stagnim të theksuar si pasojë e okupimit klasik nga pushteti okupues serb. Nga lufta pati pasojë shumë të rënda si: humbja e jetës së njerëzve, zhdukja e tyre dhe një numër i konsiderueshëm i tyre janë të pa gjetur edhe sot. Dëmet ekonomike ishin shumë të mëdha si në ndërmarrje ekonomike, ashtu edhe në ekonomi familjare dhe shtëpia të banimit, të mira të tjera materiale, në infrastrukturë etj.

Pas përfundimit të luftës në vitin 1999, kjo komunë dhe qytetarët e saj, duhej të fillonin me organizimin e jetës, rindërtimin e shtëpive, zhvillimin ekonomik e social, infrastrukturën etj. Për më shumë se dy dekada pas përfundimit të luftës, komuna e Klinës ka arritur ta përmirësoj dukshëm gjendjen ekonomike, sociale e infrastrukture, por bazuar në pozitën e saj qendrore dhe potencialet natyrore e humane, në të ardhmen mund të ketë një zhvillim më të qëndrueshëm që do të ndikoj në përmirësimin e jetës së qytetarëve.

2.1.2. Pozita Gjeografike

Komuna e Klinës shtrihet në pjesën perëndimore të Kosovës apo në pjesën verilindore të Rrafshit të Dukagjinit. Ka një sipërfaqe prej 308.8 km² dhe përbëhet nga zona urbane e Klinës dhe 54 fshatra. Gjendet rreth 55 km në perëndim të Prishtinës dhe kufizohet me shtatë komuna: në veri kufizohet me Istogun, në lindje me Skenderaj dhe Drenasin, në jug me Malishevën, Rahovecin dhe Gjakovën, ndërsa në perëndim me Pejën. Pozita e mirë gjeografike në të cilën shtrihet komuna e Klinës i mundëson lidhje të mira me qendrat e tjera të Kosovës.

Harta 1. Pozita Gjeografike e Komunës së Klinës në Hartën e Republikës së Kosovës

Pozita natyrore dhe konfiguracioni mundësojnë që Klina të ketë lidhje të mira rrugore dhe hekurudhore. Nëpër Klinë kalon rruga magjistrale Prishtinë-Klinë-Pejë, rruga Klinë-Skenderaj-Mitrovicë, Klinë-Istog-Pejë si dhe vijat hekurudhore Fushë Kosovë-Klinë-Pejë dhe Fushë Kosovë-Klinë-Prizren. Qendra komunale e Klinës ka një specifikë të veçantë, sepse ndodhet në mesin e të gjitha fshatrave të saj dhe distanca më e largët nga qendra komunale është vetëm 12 km. Gjithashtu, struktura e qendrave institucionale është e rregulluar me qasje të mirë dhe të shpejtë.

Magjistralla Prishtinë – Pejë kalon pran këtij qyteti. Me Prishtinën (55 km) dhe Pejën (30 km) lidhët përmes kësaj rruge. Gjithashtu kjo rrugë e lidh edhe me aeroportin e Prishtinës në një largësi prej 48 km. Relievi i komunës së Klinës ndryshon mes pjesës lindore dhe asaj perëndimore. Në pjesën perëndimore dhe qendrore të komunës dominon terren më i rrafshët (deri 500 m lartësi mbidetare), ndërsa pjesa veriore dhe verilindore është më e lartë (500-700 m të lartësisë mbidetare). Dominon kryesisht klima e butë kontinentale me ndikimin dhe depërtimin e klimës mesdhetare përmes luginës së Drinit, me temperatura mesatare vjetore 10.8 °C.

Nëpër territorin e komunës së Klinës rrjedhin gjashtë lumenj: Drini i Bardhë, Lumëbardhi i Pejës, Klina, Mirusha, Lumi i Istogut dhe lumbardhi i Deçanit. Prej tyre katër kanë rrjedhë fushore dhe me ndërtimin e ujë nxënies (pendave) përgjatë rrjedhës së tyre do të mund të ujiteshin deri në 2.000 ha toka bujqësore. Me realizimin e projekteve për ndërtimin e kanaleve të ujitjes dhe pendave deri me tani ujiten rreth 1200 ha tokë bujqësore. Në territorin e komunës së Klinës janë hulumtuar rezerva të nevojshme për zhvillimin e mihjeve të mëdha të thëngjillit, të rezervave të boksitit, zhavorrit dhe argjilës për prodhim të tullave.

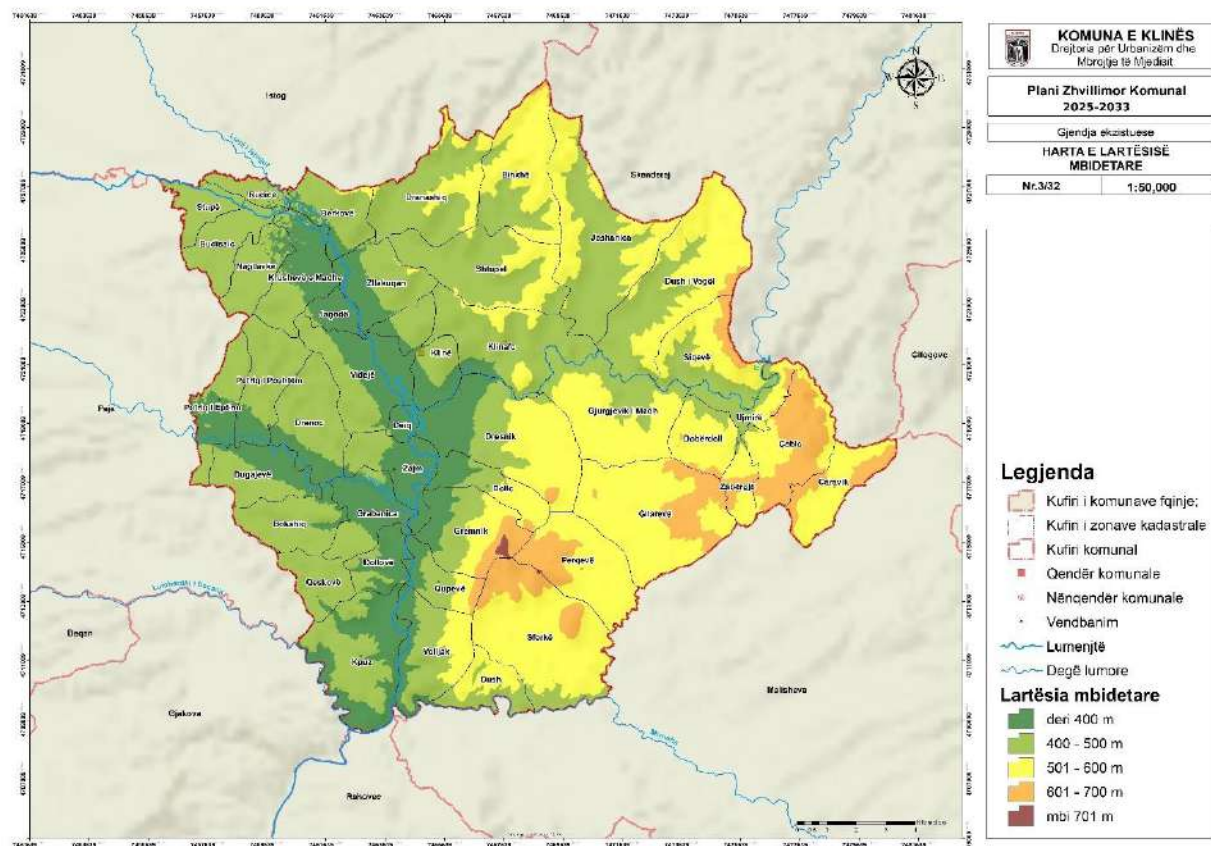
2.1.3. Veçoritë Mjedisore

2.1.3.1. Gjeomorfologjia

Territori i komunës së Klinës ka një relief mjaft të përshtatshëm pasi që shtrihet në një hapësirë relativisht të rrafshët. Në pjesën qendrore të komunës dominojnë rrafshinat me lartësi deri në 400 m, ndërsa pjesët më të ngritura të relievit janë të pozicionuara në anën juglindore me lartësi mbi 700 m. Komuna e Klinës si hapësirë gjeografike në kuadër të territor të saj, lartësitë deri në 600 m janë afro 90% e territorit. Klina shtrihet në kuadër të basenit të Dukagjinit dhe në territorin e saj ka mjaftë tokë pjellore e sipërfaqe pyjore (si pjesa e maleve të Grebikut). Në kuadër të pjesës ultësinore janë formuar dhe terrene aluviale të lumenjve që rrjedhin në këtë hapësirë si Drini i Bardh, Lumëbardhi i Pejës, Lumëbardhi i Deçanit, lumi Mirusha, lumit Klina).

Tabelë 1. Sipërfaqja e Komunës së Klinës sipas Lartësisë Mbidetare

Lartësia	Km ²	Përqindja (%)
Deri 400 m	54.02	17.45
401 – 500 m	132.10	42.66
501 – 600 m	101.29	32.71
601 – 700 m	21.98	7.10
Mbi 700 m	0.25	0.08
Totali	309.64	100.00

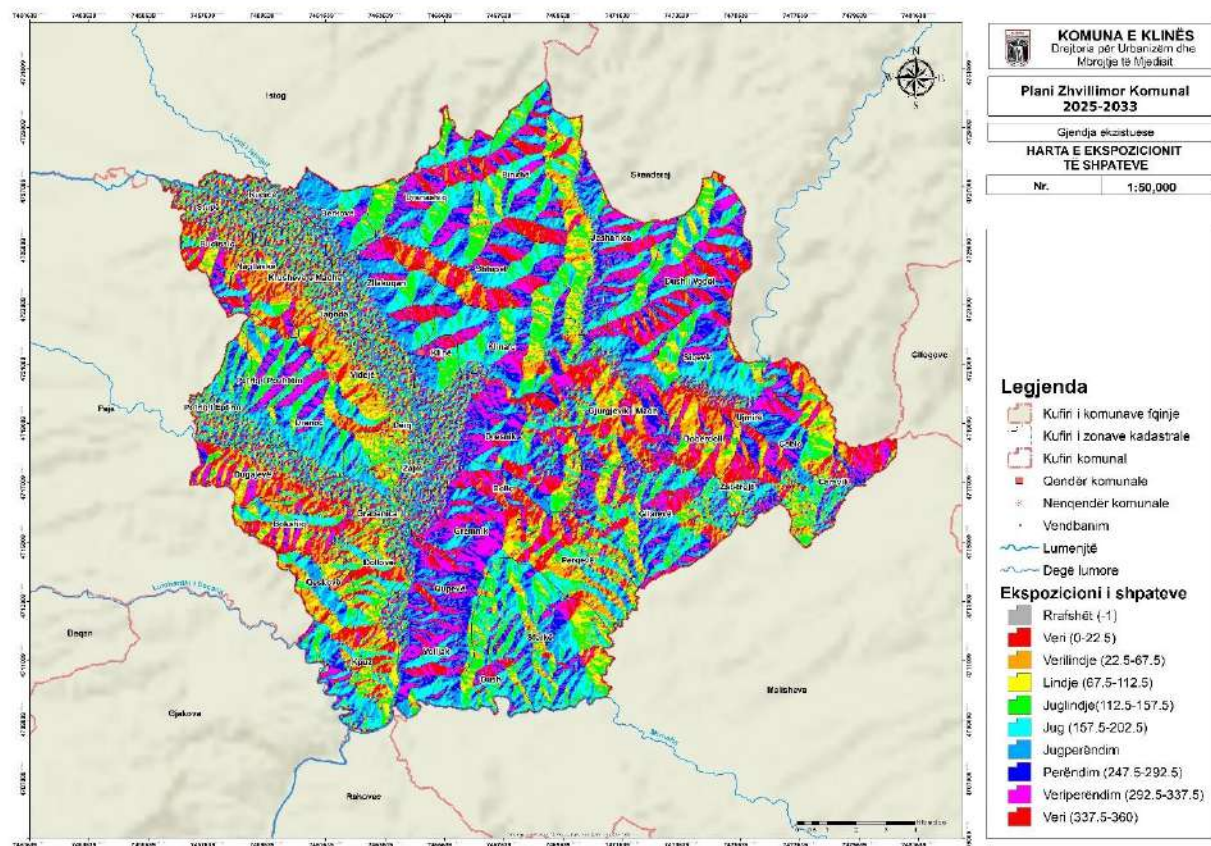

Harta 2. Lartësia mbidetare e Komunës së Klinës

Element mjaftë i rëndësishëm sa i përket relievit është edhe ekspozicioni i terrenit. Komuna e Klinës bazuar në konturat e relievit rezulton që ka një ekspozicion mjaftë të përshtatshëm.

Tabelë 2. Ekspozicioni i terrenit në Komunën e Klinës

Drejtimi i uljes (Aspects)	Shkalla	Vlera e thyerjes (%)	Sipërfaqe/ ha
Rrafshët	(-01)	0.37	114.29
Veri	0 - 22.5	7.17	2219.09
Veri-Lindje	22.5 - 67.5	10.30	3189.98
Lindje	67.5 - 112.5	8.94	2767.86
Jug-Lindje	112.5 - 157.5	12.56	3888.08
Jug	157.5 - 202.5	15.98	4948.96
Jug-Perëndim	202.5 - 247.5	13.08	4050.64
Perëndim	247.5 - 292.5	11.26	3485.74
Veri-Perëndim	292.5 - 337.5	13.82	4278.18
Veri	337.5 - 360	6.53	2021.18
Total		100%	30964 Ha

Harta 3. Ekspozicioni i terrenit në komunën e Klinës

Nga harta dhe tabela e paraqitur më lartë evidentohet se në komunën e Klinës dominojnë terriore me ekspozicion lindje, juglindje, jug e jugperëndim. Këto ekspozicione përfshijnë afro 60% të territorit të komunës. Pjesa tjetër ka kryesisht ekspozicion verior e veriperëndimor. Pjesët e rrafshëta kryesisht janë të evidentuara në pjesën veriperëndimore të komunës dhe pjesën qendrore të saj. Element shumë i rëndësishëm i relievit është edhe pjerrësia e terrenit. Në kuadër të territorit të Klinës terrenet e buta deri në 5 shkallë janë të evidentuara në pjesën qendrore të komunës afër rrjedhave lumore, ndërsa pjesët periferike të komunës si mali Gremnik janë terriore më pjerrësi të theksuar të terrenit.

Shtirja e komunës së Klinës sipas pjerrësisë së terrenit: Rol të rëndësishëm në shfrytëzimin e terrenit për nevoja të ndryshme si bujqësi, turizëm, ndërtim ka edhe valorizimi i terrenit sipas pjerrësisë. Bazuar në analizat morfologjike të terrenit, rezulton që ka afro 70% të sipërfaqeve (242.28 km²) të komunës së Klinës me terrene të rrafshëta, apo hapësira deri në 8°. Hapësirat në të cilat gjenden këto terrene janë në shtratin e lumit Drini i Bardhë (zonat kadastrale Stupë, Budisalc, Jagodë, Deiq), pjesën fundore të lumit Klina (zonat kadastrale Dresnik – perëndim), hapësirat përgjatë shtratit të lumit Lumëbardhi i Pejës (Zonat kadastrale Dugojevë, Grabanicë).

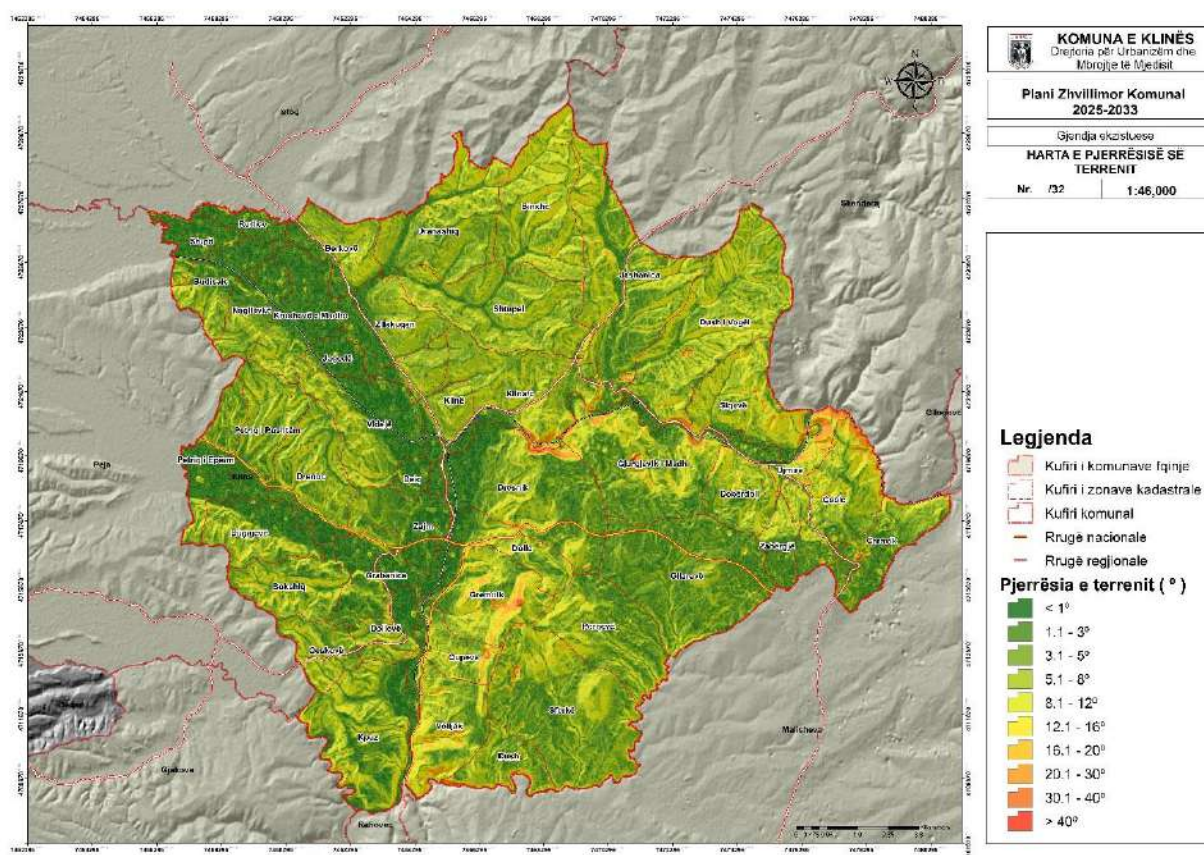
Tabelë 3. Klasifikimi i terrenit në Komunën e Klinës sipas pjerrësisë së terrenit

Pjerrtësia	Sipërfaqja (km ²)	Përqindja	Tipi i relievit
<1°	17.71	5.74	Rrafshirë (fushë)
1 - 3°	79.57	25.78	Terren shumë pak i pjerrët

3 - 5°	68.77	22.28	Terren pak i pjerrët
5 - 8°	82.28	26.66	Terren relativisht i pjerrët
8 - 12°	46.55	15.08	Terren dukshëm i pjerrët
12 - 16°	9.6	3.11	Terren shumë i pjerrët
16 - 20°	2.41	0.78	Terren i rrëpirët
20 - 30°	1.56	0.51	Terren mesatarisht I rrëpirët
30 - 40°	0.142	0.05	Terren shumë I rrëpirët
>40°	0.017	0.01	
	308.60	100.00	

Terren dukshëm të pjerrët (8-12°) deri në terrene mesatarisht të rrëpirët (30°) janë 19.29% e territorit të komunës të cilat përfshijnë terrenet në zonat kadstrale Dresnik, Dollc, Gremnik, Qupevë, Volljak. Terrenet të cilat konsiderohen si shumë të pjerrëta përfshijnë disa zona ndërmjet zonës kadastrale Klinafc dhe Dresnik, Ujmirë etj. Këto terrene kanë sipërfaqe afro 1 km² apo 0.06% të territorit të komunës së Klinës.

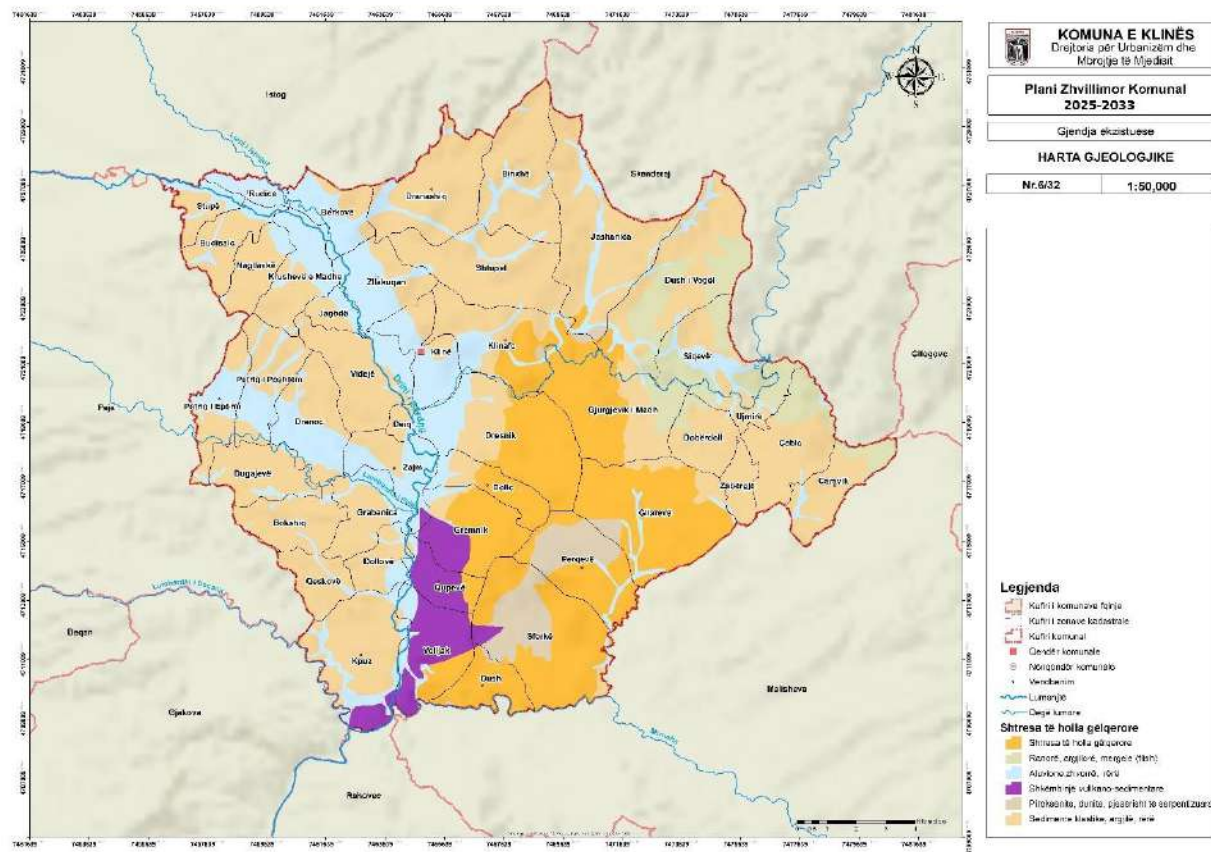
Harta 4. Pjerrësia e terrenit në komunën e Klinës

2.1.3.2. Gjeologjia

Territori i Komunës së Klinës në aspektin gjeologjik është mjaft kompleks. Në ndërtimin gjeologjik të hapësirës së saj janë të pranishme formancione gjeologjike të moshave të ndryshme, kryesisht nga ato më të reja të periudhës së Kuaternarit (përfaqësohen nga avlunionet e rërës dhe argjilës) dhe

atyre më moshë më të vjetër kryesisht të përfaqësuara nga shkëmbinjtë e triasikut dhe jurasikut të mesëm (piroksenite pjesërisht të serpentizuara). Hulumtimet gjeologjike në territorin e komunës së Klinës janë kryer në kuadër të hulumtimeve për tërë territorin e Republikës së Kosovës. Në kuadër të territorit të komunës së Klinës janë zhvilluar procese të ndryshme gjeologjike, të cilat kanë krijuar mineralizime të ndryshme, si ajo e gëlqeres në Volljak.

Harta 5. Harta Gjeologjike e komunës së Klinës

2.1.3.3. Pedologjia

Në kuadër të komunës së Klinës janë evidentuar këto lloje të tokave:

Tokat e kuqe- përfshijnë pjesën juglindore të komunës së Klinës, kryesisht të evidentuara në fshatrat Dresnik, Gjurgjevik i Madh, Dollc, një pjesë e Gremnikut dhe Sferkës, pastaj në Perqevë, Gllarevë, Zbërgj, pjesën lindore të Klinafcit dhe pjesën jugore të Jashanicës.

Tokat minerale moqalore- hasen në një rrip të ngushtë në kuadër të zonës së tokave aluviale që gjenden në rrjedhën e lumit Drini i Bardhë. Konkreisht këto toka gjenden në mes të Krushevës së Madhe, Zllakuqanit, Jagodës e Berkovës.

Tokat aluviale- evidentohen në pjesën qendrore të komunës së Klinës. Këto toka janë tipike në afërsi të rrjedhave lumore siç janë në rastin konkret ato të Drinit të Bardhë, Lumëbardhit të Pejës. Në kuadër të zonave kadastrale këto tokat gjenden kryesisht në Klinë, Zajm, Deiq, Petriq i Epërm, Petriq i Poshtëm, Drenoc, Nagllvakë, Stupë, Budisal, Rudicë, Berkovë, një pjesë e Zllakuqanit.

Tokat deluviale- gjenden në kuadër të zonave kadastrale Klinafc, Dresnik, Gremnik e Qupevë. Këto toka janë të evidentuara si rripe tokësore në mes të llojeve tjera të tokave përreth.

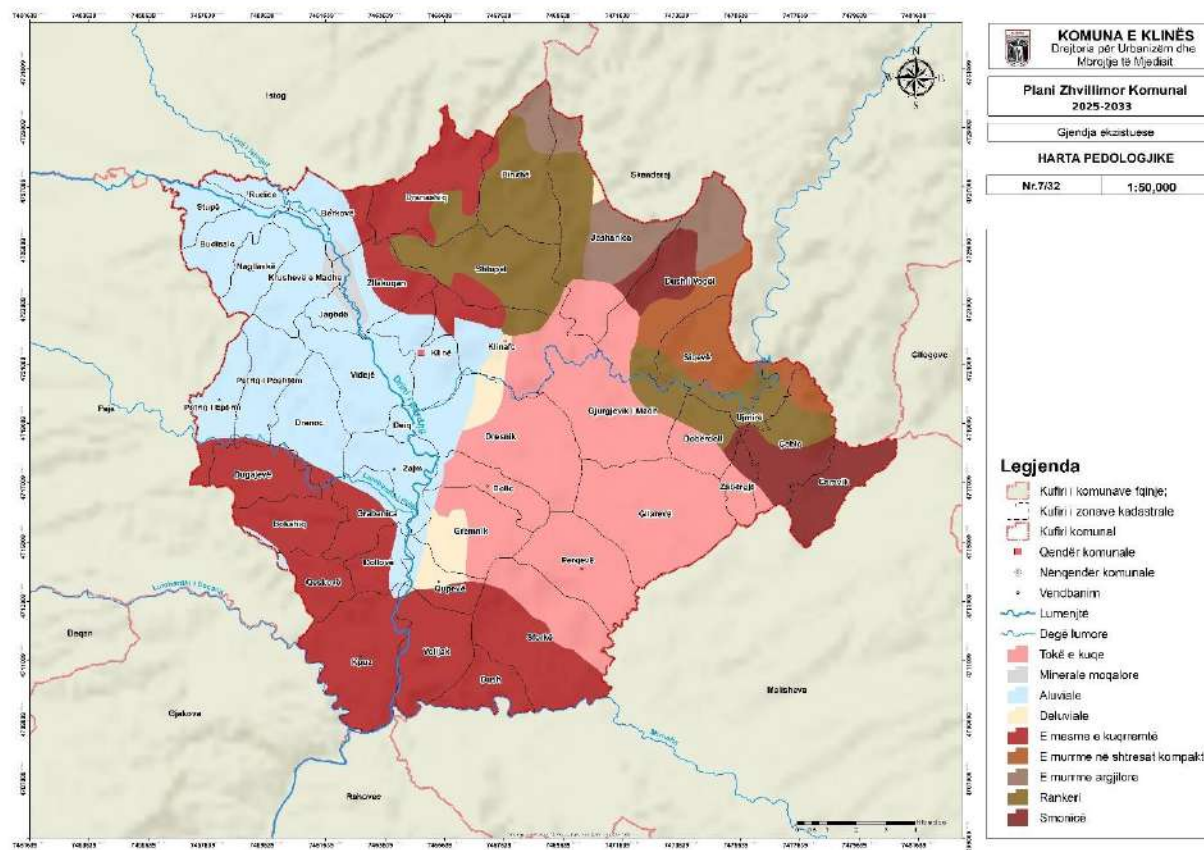
Tokat e mesme të kuerremta- hasen në pjesën veriore tek Dranashiqi e Zllakuqani, ndërsa në pjesën jugore të komunës së Klinës këto toka evidentohen tek Kpuzi, Volljaku, Dushi, një pjesë e Sferkës, Qeskovës, Grabanicës, Dugajevës.

Tokat e murme në shtresa kompakte- hasen në zonën verilindore të komunës tek Siqeva dhe Dushi i Vogël.

Tokat e murme argjilore- janë toka me pjesëmarrje të vogël në kuadër të llojeve kryesore të tokave në komunën e Klinës. Këto toka janë të pozicionuara në Jashanicë, një pjesë të Dushit të Vogël (veri), dhe një rrip toke të ngushte në Binxhë.

Rankeri- evidentohet në zonat e Shtupielit, në Binxhë, Dranashiq, një pjesë të Jashanicës. Tokat e rankerit hasen dhe në zonat mes Gjurgjevikut të Madhë, Siqevës, Ujmirit, Dobërdoll e Çabiç.

Smonica- janë tokat që përmbyllin kufirin lindor të komunës së Klinës dhe evidentohen në Caravik, Çabiç, pjesë shumë të vogla në Dobërdoll e Ujmirë.

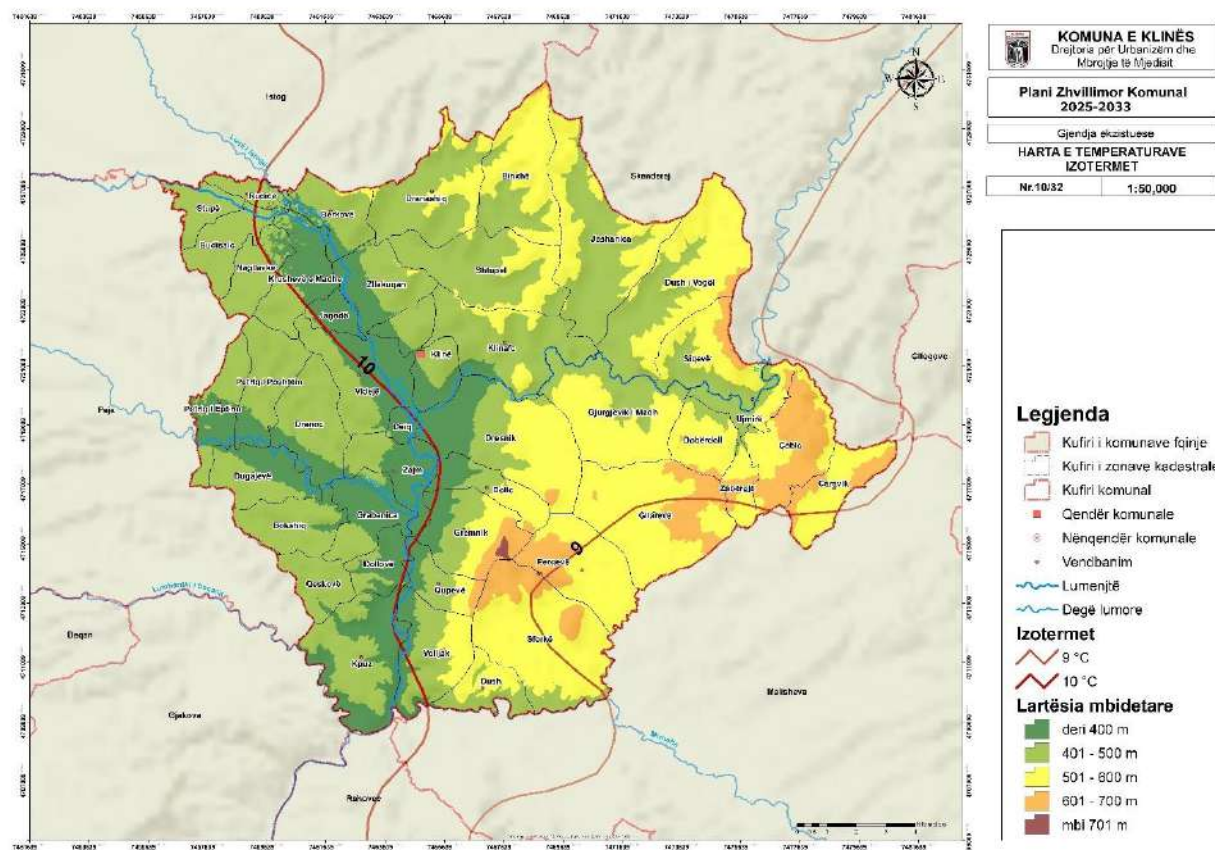

Harta 6. Harta Pedologjike e komunës së Klinës

2.1.3.4. Kushtet klimatike

Klima e komunës së Klinës kryesisht ndikohet nga pozita e saj gjeografike në kuadër të basenit të Dukagjinit dhe morfologjisë së terrenit. Në komunën e Klinës kryesisht dominon klima e mesme kontinentale, në të cilën janë të pranishme katër stinët e vitit dhe të cilat ndikojnë në veprimtaritë ekonomike dhe në vet jetën e popullsisë së kësaj komune. Të dhënat më të reja për komunën e Klinës kryesisht merren nga stacioni meterologjik në Pejë dhe Gjakovë, pasi në territorin e komunës së Klinës nuk ka stacion meterologjik.

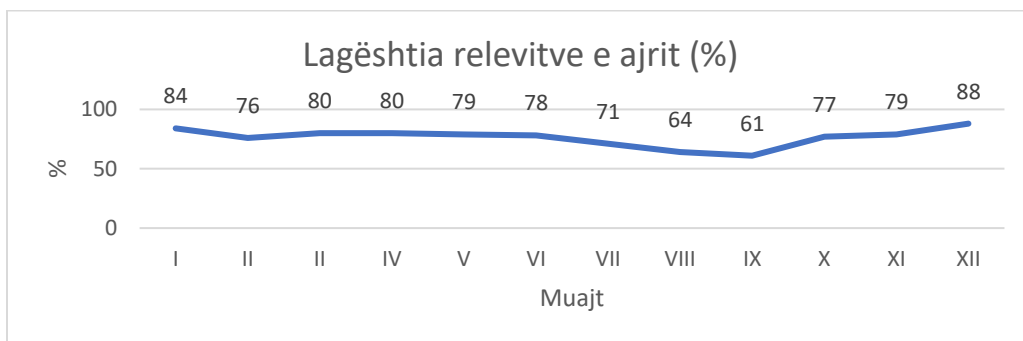
Temperatura e ajrit – Sipas të dhënave për vitin 2020, temperatura mestare vjetore në komunën e Klinës është 12.2°C. Nëse krahasohet me temperaturat para 10 viteve arrijmë në përfundim se nuk kemi ndonjë ndryshim të theksuar të temperaturave mestare vjetore pasi që temperatura në vitin 2010 ishte 12°C, në vitet 1990 ishte 11.7 °C. Në kuadër të komunës së Klinës sipas të dhënave të Institutit Hidrometeorologjik të Kosovës, kalojnë izotermat 10°C dhe 9°C.

Harta 7. Harta e temperaturave (Izotermet)

Temperaturat më të ulët janë gjatë muajit Dhjetor dhe Janar, ku gjatë vitit 2020 temperaturat ishin -7.6°C . Muajt më të nxehtë janë qershori dhe korriku në të cilët gjatë viti 2020 temperaturat maksimale që janë regjistruar ishin 33.9°C .

Lagështia relative e ajrit në komunën e Klinës ka vlera mestare prej 76%, me mesataren më të ulët prej 61% gjatë muajve të verës dhe më të lartë prej 88% gjatë muajit dhjetor.

Grafiku 1. Lagështia relative e ajrit sipas muajve e shprehur në %

Dielllosja ose Insolacionit – Është element klimatik që ka ndikim në veprimtaritë e ndryshme ekonomike (bujqësi, turizëm, mjekësi) etj. Zgjatja e dielllosjes varet nga faktorët astronomik, meteorologjik dhe nga relievi. Dielllosja është më e vogël në lugina të ngushta dhe gryka lumore si dhe në viset malore për shkak të rritjes së vranësirave me rritjen e lartësisë mbidetare. Në bazë të vrojtimeve të diellzimit në katër stacionet meteorologjike (Prishtinë, Ferizaj, Prizren, Pejë), Kosova ka mesatarisht 2066 orë me diell gjatë vitit ose mesatarisht 5.7 orë në ditë. Vlerën më të madhe të dielllosjes e ka Prishtina me 2140 orë në vit, Peja me 1958 orë, Ferizaj 2067 orë dhe Prizreni me 2099 orë më diell gjatë vitit. Gjatë vitit në muajin korrik ka më së shumti dielllosje, kurse në dhjetor më së paku.¹

Erërat – Pozita gjeografike e komunës së Klinës, konsiston më një hapësirë e cilat përballlet kryesisht me erëra që kanë drejtim dominues nga veriu dhe veriperëndimit. Nga kuadranti verior dhe veriperëndimor shpejtësia e erërave është prej 4 – 10 m/s ndërsa nga kuadranti juglindor dhe lindor shpejtësia e erërave arrin prej 2 – 8 m/s. Pra, konstatohet që drejtimet dominuese të erërave janë kryesisht nga ai verior, veriperëndimor, lindor e juglindor. Bazuar në vjetarin hidrometeorologjik të Kosovës, konstatohet që drejtimi i erërave gjatë

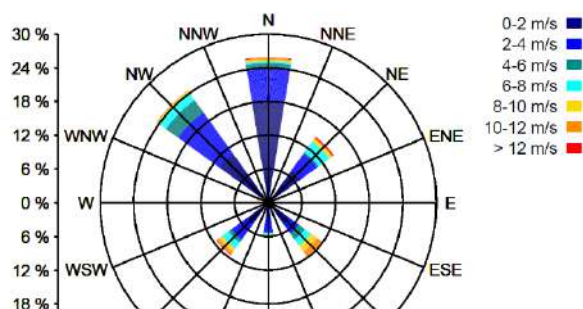

Figura 2. Erërat në komunën e Klinës (Vjetari Hidrometeorologjik i Kosovës)

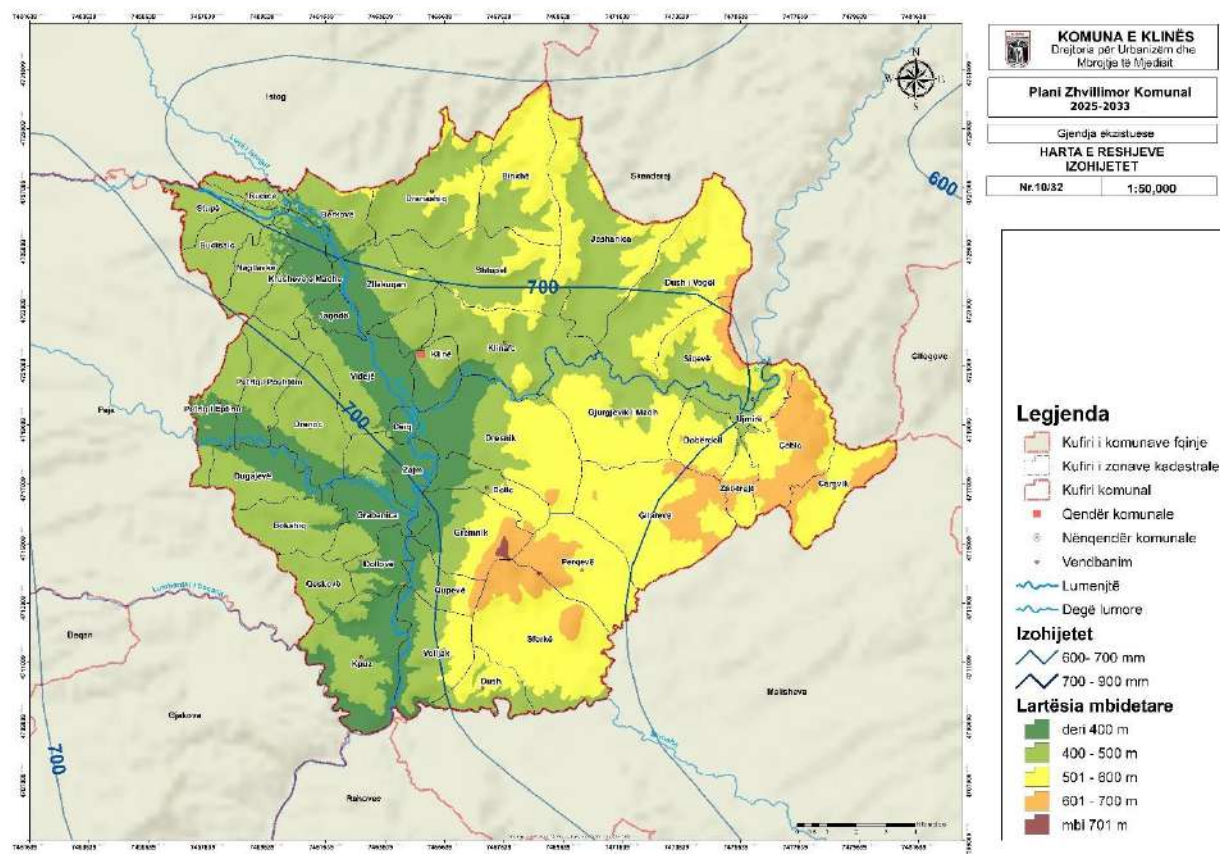
¹ Burimi: prof. Dr, Ruzhdi Pllana, Gjeografia e Kosoves 8

muajve janar, shkurt, mars, prill e qershor erërat kanë pasur drejtim lindje e juglindje, ndërsa gjatë muajve korrik, gusht kanë pasur drejtim perëndim, ndërsa në muajt gusht, shtator, tetor, nëntor e dhjetor drejtimi i erërave ishte veri, veri-verilindje dhe veri-veriperëndim.

Reshjet – Sipas të dhënave për vitin 2020, në komunën e Klinës janë regjistruar gjithsej 954.2 mm reshje. Numri i ditëve me reshje ishte 99 ditë. Sasia më e madhe e reshjeve është regjistruar në muajt Shtator, Nëntor dhe Dhjetor. Shpërndarja e reshjeve në komunën e Klinës është pothuajse e njëtrajtshme, pasi konfiguracioni i terrenit nuk është shumë i theksuar.

Në pjesën më të madhe të territorit të Klinës dominojnë izohijet me vlera 700 mm. Ndërsa në drejtim të veriut dhe perëndimit sasia e reshjeve rritet deri në 800 mm.

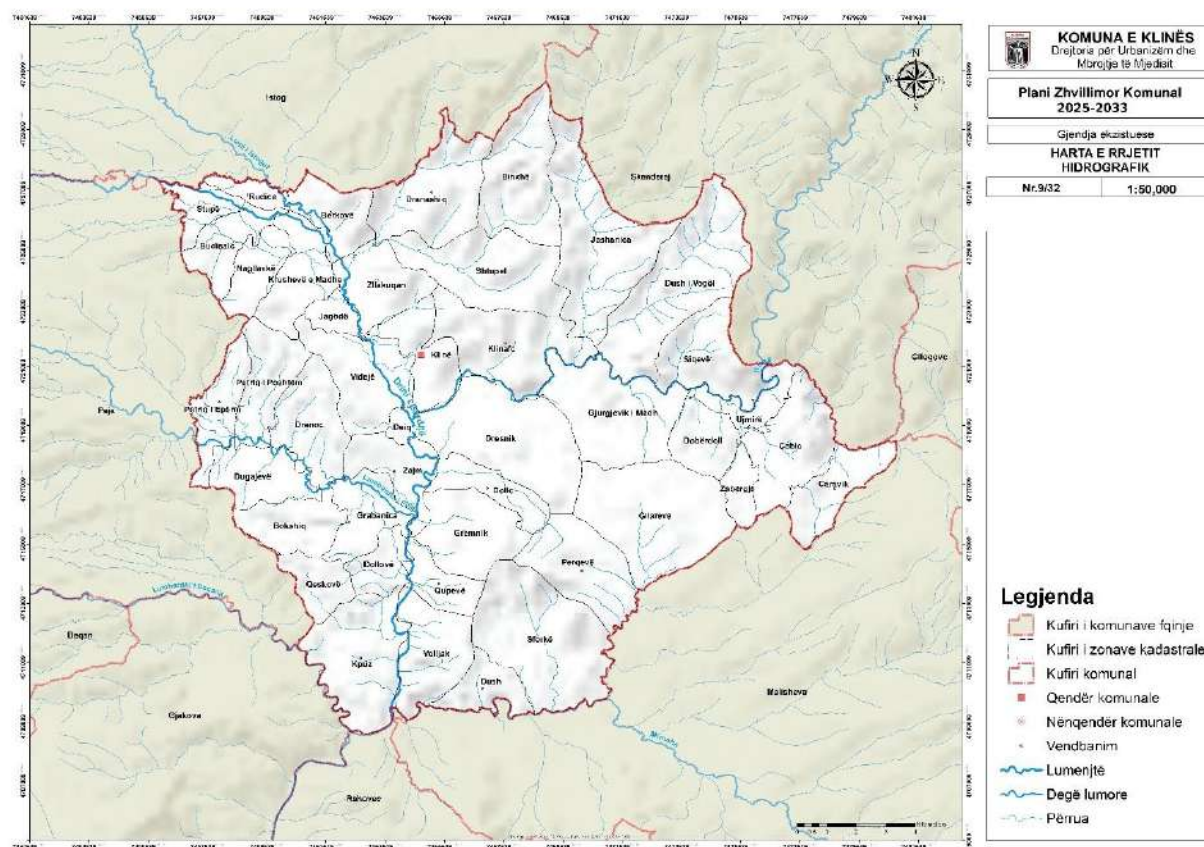
Harta 8. Harta e reshjeve në Komunën e Klinës

2.1.3.5. Karkarakteristikat Hidrografike

Komuna e Klinës është pasur me rrjet hidrografik sipërfaqësor dhe nëntokësor. Ujërat sipërfaqësor në komunën e Klinës ndahen në lumenj kryesor që kanë gjatësi 68,543 m. Rrjetin kryesor hidrografik të komunës së Klinës e përbëjnë Drini i Bardhë, Lumëbardhi i Pejës, Lumëbardhi i Deçanit, Lumi i Klinës, Mirusha.

Lumi kryesor është Drini i Bardhë që njëkohësisht është lum i cili mbledh të gjitha degët lumore që kalojnë në komunën e Klinës. Drini i Bardhë buron në malet e Bjeshkëve të Nemuna, rrëzë malit të Rusolisë në lartësi 586 metra. Lum me rëndësi në këtë pjesë është edhe lumi i Klinës i cili buron në shpatet verilindore të Malit të Thatë, në jug të liqenit të Ujmanit. Drini i Bardhë si lum kryesor i kësaj komune ka sipërfaqe të pellgut 4649 km², ndërsa sasia e rrjedhjes është 61 m³/s.

Harta 9. Rrjeti hidrografik i komunës

Ujërat nëntokësor janë elemente që varen nga karakteristikat gjeomorfologjike e gjeologjike të komunës së Klinës. Për të shqyrtuar potencialin e ujërave nëntokësore, qarkullimin e tyre dhe mbi të gjitha, furnizimin me ujë ose vlerësimin e marrjes së ujit në vende të caktuara, të gjitha masat shkëmbore janë të ndara në bazë të kriterëve të mëposhtme:

Përbërjes litologjike; Shkallës së shkatërrimit mekanik dhe Tipit të porozitetit, ujë përshkueshmërisë dhe koeficienti të filtrimit.

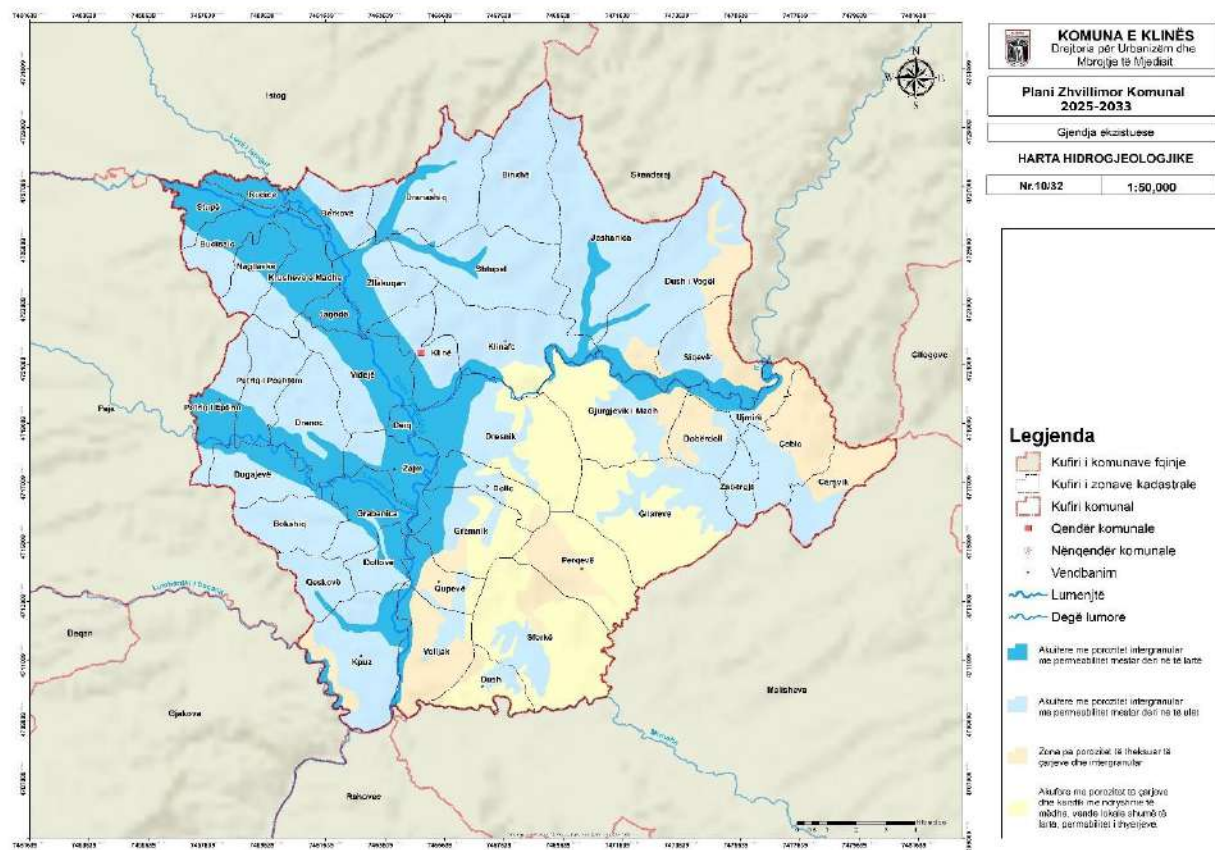
Sipas llojit të porozitetit, të gjitha masat shkëmbore në komunën e Klinës klasifikohen në akuifere me porozitet intergranular me permeabilitet mestar deri në të lartë dhe nga mestar deri në të ulët. Sipas llojit të porozitetit ndahen në katër grupe të përshkueshmërisë së ujit

- Akuifere me porozitet intergranular me permeabilitet mestar deri në të lartë,
- Akuifere me porozitet intergranular me permeabilitet mestar deri në të ulët,
- Zona pa porozitet të theksuar të çarjeve dhe intergranular,
- Akufere me porozitet të çarjeve dhe karstik me ndryshme të mëdha, vende lokale shumë të lartë, permeabilitet i thyerjeve

Tabelë 4. Sipërfaqja në km2 sipas tipit të akuiferit dhe pjesëmarrja në %

Tipi i akuiferit	Sipërfaqja km²	Përqindja (%)
Akuifere me porozitet intergranular me permeabilitet mestar deri në të lartë,	61.96	21.01
Akuifere me porozitet intergranular me permeabilitet mestar deri në të ulët,	153.63	49.83
Zona pa porozitet të theksuar të çarjeve dhe intergranular	36.09	11.66
Akufere me porozitet të çarjeve dhe karstik me ndryshme të mëdha, vende lokale shumë të lartë, permabilitet i thyerjeve.	50.96	17.45

Nga harta dhe tabela mund të kuptohet që në territorin e komunës së Klinës dominojnë terrenet me porozitet mestar deri në të ulët me 49.83% , duke u pasuar nga ato që kanë porozitet mestar deri në të lartë me 21.01% të territorit të komunës së Klinës. Akuiferet që konsiderohen ujëmbajtëse kryesisht ndërtohen nga rëra dhe zhavori, dhe janë të pozicionuara në pjesën afër rrjedhave lumore (Drini Bardhë, Lumbardhi i Pejës). Këto akuifere janë të rëndësishme për furnizim me ujë të pijshëm dhe kërkesa të tjera. Në të njëjtën kohë edhe akuiferet me porozitet mesatar deri në të ulët janë të pozicionuara në pjesën perëndimore dhe verilindore. Këto akuifere në përgjithësi janë në risk nga ndota që mund të vijë nga ujërat sipërfaqësor dhe reshjet. Monitorimi dhe njohja e shkallës së ndotjes së këtyre ujërave është me interes të veçantë për institucionet në komunën e Klinës me qëllim të ndërmarrjes së masave për parandalimin e përkeqësimit, mbrojtjes dhe ruajtjes së cilësisë së ujërave në to.

Harta 10. Hidrogeologjia e komunës

2.1.3.6. Biodiversiteti

Komuna e Klinës është e pasur me lloje të ndryshme të pasurive natyrore botanike, hidrologjike, gjeomorfologjike e peizazhore. Në vitin 2008 nga Instituti i Mbrojtjes së Natyrës janë evidentuar në komunën e Klinës 7 monumente të natyrës dhe 1 park regional. Prej monumenteve të natyrës që janë evidentuar nga Instituti i Mbrojtjes së Natyrës janë: Rrjedha e lumit Mirusha, e evidentuar më 1983 dhe i takon kategorisë së 3-të si monument natyror me rëndësi hidrologjike, gjeomorfologjike e pejsazhore; Burimi i ujit mineral në Dresnik i evidentuar më 1985 dhe i takon kategorisë së 3-të dhe është monument me karakter hidrologjik; Trungu i qarrit në Potërç (1985) është monument me karakter botanik dhe turistik, pastaj trungu i vidhit në Çabiç (1985), Trungu i qarrit në Bërkovë (1985), të gjitha këto janë monumente me karakter botanik të kategorisë së 3-të. Në Komunën e Klinës dallohen grupe të ndryshme të ekosistemeve si: agroekosisteme, pyje, shkurre, livadhe-kulloso, lumenj, etj. Komuna e Klinës ka 12.734 ha tokë bujqësore (agroekosisteme), 12.735 ha pyje me, 2.184 ha livadhe dhe 2.043 ha kulloso.² Pyjet – një pjesë mjaft e madhe e komunës së klinës është e mbuluar me pyje, të cilat përfaqësohen nga lloje të ndryshme të dushkut, përkatësisht nga bashkësia pyjore e shpardhit dhe qarrit (*Quercetum frainetto-*

² VSM, 2019. Raporti i Vlersimit Strategjik Mjedisor për Hartën Zonale të Klinës. Instituti për Shkencë dhe Teknologji – INSI SHPK

cerris scardicum) dhe më rrallë edhe nga bashkësia pyjore e bungë-buti me qarr (*Quercetum pubescentis-cerris*). Këto janë bashkësi klimatogjene që shtrihen në lartësi mbidetare prej 400 deri 750 m në tërë territorin e Kosovës. Këto pyje dominohen nga llojet si: shpardihi (*Quercus farnetto*), qarri (*Quercus cerris*), bungë-buti (*Quercus pubescent*) dhe në vartësi nga lartësia mbidetare, baza gjeologjike, ekspozicioni, etj., këtyre iu bashkëngjiten edhe bungbuta (*Quercus pubescens*), frashëri i bardhë (*Fraxinus ornus*), mollëviçja (*Sorbus torminalis*), kreka (*Acer campestre*), molla florentinë (*Malus florentiana*), bingu (*Quercus petraea*), shkozë (*Carpinus sp.*), etj.. Pos pyjeve të larta dhe atyre të ulëta në Komunën e Klinës gjenden edhe shkurre të ndryshme, përkatësisht bashkësia bimore e dëllinjës (*Astero-Juniperetum oxycedri*), të dominuar nga dëllinja (*Juniperetum oxycedri*). Në zonat rreth lumenjve po ashtu zhvillohet vegjetacioni i drunjve të lartë dhe shkurreve, përkatësisht bashkësive bimore të shëlgut të bardhë (*Salicetum albae fragilis*), shëlgut të kuq (*Salicetum purpurea*), verit të zi (*Alnetum glutinosae*). Këto bashkësi dominohen nga llojet e shëlgut të bardhë (*Salix albae*), verit të zi (*Alnus glutinosae*), plepit (*Populus ps.*), shëlgut të kuq (*Salix purpurea*). Këto bashkësi bimore janë nën ndikimin e drejtpërdrejtë të aktorit antropogjen.³

Tokat pyjore në Komunën e Klinës zënë 26.68% të sipërfaqes së komunës dhe janë të klasifikuara si: pyje gjetherënëse (22.95%) dhe zonat tranzitore nga pyjet në shkurre (3.73) Livadhe-kulloso – pos ekosistemeve drunore, Komuna e Klinës është e pasur edhe me ekosisteme barishtore. Këto ekosisteme, janë të dominuar nga bimët barishtore, e më rrallë e pranishme bimët shkurrore apo edhe drunore. Në pikëpamje biologjike paraqesin ekosisteme me vlera të larta të biodiversiteti. Sipërfaqet barishtore mbulojnë vetëm 1.63% të territorit të komunës dhe klasifikohen si: livadhe natyrore (0.07%), zona me vegjetacion të rrallë (0.49%) dhe kulloso (1.07%) Agroekosistemet – Zënë pjesën më të madhe të sipërfaqes së Komunës së Klinës. Kjo sipërfaqe kryesisht përdoret për kultivimin e produkteve të ndryshme bujqësore (drithërave, bishtajorëve por edhe të pemëve dhe perimeve). Agroekosistemet zënë 71.42% të territorit të kësaj komune dhe klasifikohen si: zona komplekse të kultivuara (60.4%), zona bujqësore me vegjetacion natyrorë (5.96%), toka bujqësore pa 60talan ujitje (4.86%), plantacione të frutave dhe qershizave (0.2%). Këto dhe tokat zakonisht shfrytëzohen për prodhim bujqësor dhe zhvillimin e blegtorisë.

Llojllojshmëria e bimëve (Flora)- Komuna e Klinës ka një florë të pasur, e cila është karakteristikë edhe për zonat tjera të Kosovës të cilat shtrihen në lartësi mbidetare të ngjashme me atë të komunës së Klinës. Disa nga llojet më të shpeshta janë të listuar më poshtë: *Acer campestre*, *Acer tataricum*, *Allium carinatum*, *Anthyllis vulneraria*, *Anthyllis vulneraria*, *Calepina irregularis*, *Carpinus betulus*, *Cerinth minor*, *Convolvulus arvensis*, *Coronilla varia*, *Corylus avellana*, *Cytisus nigricans*, *Dactylis glomerata*, *Euphorbia amygdaloides*, *Euphorbia cyparissias*, *Euphrasia stricta*, *Festuca heterophylla*, *Fragaria vesca*, *Galium verum*, *Helianthemum nummularium*, *Helleborus odoratus*, *Hieracium murorum*, *Hypericum perforatum*, *Inula oculus-christi*, *Juniperus communis*, *Juniperus oxycedrus*, *Lathyrus niger*, *Lathyrus pratensis*, *Lathyrus venetus*, *Lithospermum purpureo-coeruleum*, *Lolium perenne*, *Lonicera caprifolium*, *Malus 60talanta60e*, *Malus silvestris*, *Medicago falcata*, *Melica uniflora*, *Mentha longifolia*, *Muscari botryoides*, *Narcissus poeticus*, *Onobrychis arenaria*, *Onobrychis arenaria*, *Orlaya grandiflora*, *Papaver rhoeas*, *Plantago lanceolata*, *Plantago major*, *Plantago media*, *Platanthera bifolia*, *Quercus cerris*, *Potentilla argentea*, *Prunella laciniata*, shpardihi (*Quercus farnetto*), qarri (*Quercus cerris*), bungë-buti (*Quercus*

³ Rexhepi F. (1994): Vegjetacioni i Kosovës. UP-FSHN. Prishtinë

pubescent) dhe (*Quercus petrea*), *Quercus farnetto*, *Quercus petraea*, *Rosa canina*, *Rumex crispus*, *Salvia sclarea*, *Sedum maximum*, *Senecio vulgaris*, *Silene viridiflora*, *Stachys officinalis*, *Stachys scardica*, *Stellaria holostea*, *Tanacetum vulgare*, *Teucrium chamaedrys*, *Trifolium angustifolium*, *Trifolium medium*, *Trifolium montanum*, *Trifolium 61talant*, *Thymus sp.*, *Ulmus minor*, *Urtica dioica*, *Verbascum sp.*, *Veronica chamaedrys*, *Vicia sativa* ⁴

Në mesin e bimëve të pranishme në Komunën e Klinës janë edhe bimët mjekësore dhe aromatike të cilat paraqesin një 61talanta61e veçantë në aspektin ekonomik. Llojet më të rëndësishme të këtyre bimëve janë: *Achillea millefolium*, *Bellis perennis*, *Centaurea erythraea*, *Cichorium intibus*, *Cornus mas*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*, *Digitalis lanata*, *Equisetum arvense*, *Fragaria vesca*, *Fraxinus ornus*, *Galium verum*, *Hypericum perforatum*, *Juniperus communis*, *Juniperus oxycedrus*, *Malus sylvestris*, *Malva sylvestris*, *Mentha longifolia*, *Origanum vulgare*, *Primula sp.*, *Prunus spinosa*, *Robinia pseudoacacia*, *Rosa canina*, *Salix alba*, *Sambucus nigra*, *Taraxacum officinale*, *Teucrium chamaedrys*, *Thymus sp.*, *Tilia cordata*, *Tussilago farfara*, *Urtica dioica*, etj. Disa lloje bimore në Komunën e Klinës, ose në kufi të kësaj komune me komunat tjera (zona e Mirushës) janë llojet endemike të Ballkanit, si p.sh.: boshtra evropiane (*Forsythia europaea*), bari I zgjebes (*Scabiosa fumaroides*), moltkia Dorflerit (*Moltkia doerfleri*), asteri Shqiptar (*Aster albanicus*), 61talanta e Dorflerit (*Polygala doerfleri*), gjineshtra e Hasertit (*Genista hassertiana*), halaçia e Sendtnerit (*Halascya sendtneri*), dioskorea e Ballkanit (*Dioscorea balcanica*), skutelaria lindore (*Scutellaria orientalis*), rrushqyqja e serpentine (*Sedum 61talanta61e*), pendëkaposhi I Majorit (*Stipa mayeri*), veronica e Andrasovskit (*Veronica andrasovskii*), *Malus 61talanta61e*, *Moltkia doerfleri* (IPH 2012). Me qëllim të mbrojtjes së këtyre llojeve zona e Mirushës është shpallur 61tal e mbrojtur “Monumenti i Natyrës me rëndësi të veçantë” ⁵.

Llojet tjera: *alfacariensis*, *Colias crocea*, *Gonepteryx rhamni*, *Leptidea sinapis/juvernica*, *Leptidea duponcheli*, *Euchloe ausonia*, *Pieris brassicae*, *Pieris ergane*, *Pieris napi*, *Pieris mannii*, *Pieris rapae*, *Pontia edusa*, *Aricia agestis*, *Callophrys rubi*, *Celastrina argiolus*, *Cupido argiades*, *Cupido 61talanta61e*, *Cupido minimus*, *Glaucopsyche alexis*, *Lampides boeticus*, *Lycaena alciphron*, *Lycaena dispar*, *Lycaena phlaeas*, *Lycaena tityrus*, *Lycaena thersamon*, *Plebejus argus*, *Plebejus argyrognomon*, *Polyommatus amandus*, *Polyommatus bellargus*, *Polyommatus coridon*, *Polyommatus daphnis*, *Polyommatus Icarus*, *Scolitantides orion*, *Aglais io*, *Aglais urticae*, *Apatura ilia*, *Araschnia levana*, *Arethusana 61talanta*, *Argynnis aglaja*, *Argynnis 61tala*, *Argynnis pandora*, *Argynnis paphia*, *Boloria dia*, *Boloria euphrosyn*, *Brenthis daphne*, *Brenthis 61talan*, *Brintesia circe*, *Chazara briseis*, *Coenonympha pamphilus*, *Hipparchia fagi/syriaca*, *Hipparchia statilinus*, *Hipparchia volgensis*, *Hyponephele lupina*, *Issoria lathonia*, *Kirinia roxelana*, *Lasiommata megera*, *Limenitis reducta*, *Maniola jurtina*, *Melanargia galathea*, *Melitaea athalia*, *Melitaea aureli*, *Melitaea cinxia*, *Melitaea didyma*, *Melitaea phoebe*, *Melitaea trivialis*, *Polygonia c – album*, *Pyronia 61talanta*, *Vanessa 61talanta*, *Vanessa cardui*.⁶

⁴ Hundozi B. 1977/1978. Mbi disa lloje bimore te flores se Kosoves. (O nekim biljnim vrstama flore Kosova); Zbornik PMF u Pristini, 5: 117-122,

⁵ IPH (Instituti për Planifikim Hapësinor). Plani Hapësinor - Monumenti i Natyrës me rëndësi të veçantë “Ujëvarat e Mirushës” Prishtinë, 2012.

⁶ Zhushi-Etemi F, Bytyqi P, Musliu M, Ceka R. 2018. Distribution of Butterfly Species (Lepidoptera: Papilionoidea) in the Protected Area “Mirusha Waterfalls” in Kosovo. Nat. Croat. Vol. 27(2), 2018. Doi 10.20302/Nc.2018.27.19

2.1.3.7. Herpetofauna

Llojllojshmëria e ekosistemeve dhe bimëve, ofrojnë kushte të pasura për shumë prej llojeve shtazore. Në Komunën e Klinës jetojnë lloje të ndryshme të insekteve si: Ephemeroptera: Baetis rhodani, Baetis alpinus, Baetis buceratus, Ecdyonurus cf. epeorides, Ecdyonurus starmachi, Ecdyonurus venosus, Ecdyonurus submontanus, Serratella ignita (Xërxa et al. 2019); Trichoptera: Adicella syriaca, Agapetus, Anabolia furcata, laniger, Athrips oses cinereus, Cheumatopsyche lepida, Cynus trimaculatus, Goera pilosa, Hydropsyche angustipennis, Hydropsyche bulbifera, Hydropsyche incognita, Hydropsyche saxonica, Hydropsyche sp., Leptocerus interruptus, Mystacides azureus, Mystacides niger, Notidobia ciliaris, Polycentropus irroratus, Psychomyia pusilla, Rhyacophila fasciata, Silo graellsii, Silo piceus, Tin oses pallidulus, Eormaldia subnigra (Ibrahim et al. 2014); Lepidoptera (Fluturat): Carcharodus alceae, Carcharodus floccifera, Ochloses Sylvanus, Pyrgus armoricanus, Pyrgus malvae, Pyrgus sidae, Spialia orbifer, Iphiclidides podalirius, Papilio machaon, Parnassius mnemosyne, Zerynthia polyxena, Anthocharis cardamine, Aporia crataegi, Colias alfacariensis, Colias crocea, Gonepteryx rhamni, Leptidea sinapis/juvernica, Leptidea duponcheli, Euchloe ausonia, Pieris brassicae, Pieris ergane, Pieris napi, Pieris mannii, Pieris rapae, Pontia edusa, Aricia agestis, Callophrys rubi, Celastrina argiolus, Cupido argiades, Cupido decolorata, Cupido minimus, Glaucopsyche alexis, Lampides boeticus, Lycaena alciphron, Lycaena dispar, Lycaena phlaeas, Lycaena tityrus, Lycaena thersamon, Plebejus argus, Plebejus argyrognomon, Polyommatus amandus, Polyommatus bellargus, Polyommatus coridon, Polyommatus daphnis, Polyommatus Icarus, Scolitantides orion, Aglais io, Aglais urticae, Apatura ilia, Araschnia levana, Arethusana arethusa, Argynnis aglaja, Argynnis niobe, Argynnis pandora, Argynnis paphia, Boloria dia, Boloria euphrosyn, Brenthis daphne, Brenthis hecate, Brintesia circe, Chazara briseis, Coenonympha pamphilus, Hipparchia fagi/syriaca, Hipparchia statilinus, Hipparchia volgensis, Hyponephele lupina, Issoria lathonia, Kirinia roxelana, Lasiommata megera, Limenitis reducta, Maniola jurtina, Melanargia galathea, Melitaea athalia, Melitaea aureli, Melitaea cinxia, Melitaea didyma, Melitaea phoebe, Melitaea trivia, Polygonia c-album, Pyronia tithonus, Vanessa atalanta, Vanessa cardui.⁷

Përpos insekteve, në këtë komunë të pranishme janë edhe lloje të ndryshme të shtazëve kurrizor siç janë lloje të ndryshëm të peshqve: Alburnoides ohridanus, Alburnus scoranza, Barbatula sturanyi, Barbus sp, Chondrostoma ohridanus, Cobitis ohridana, Eudontomyzon stankokaramani, Gobio skadarensis/ohridanus, Oncorhynchus mykiss, Pachychilon pictum, Pachychilon pictum, Perca fluviatilis, Phoxinus sp., Pseudorasbora parva, Rhoeus amarus, Sabanejeia balcanica, Salmo farioides, Squalius platyceph.⁸

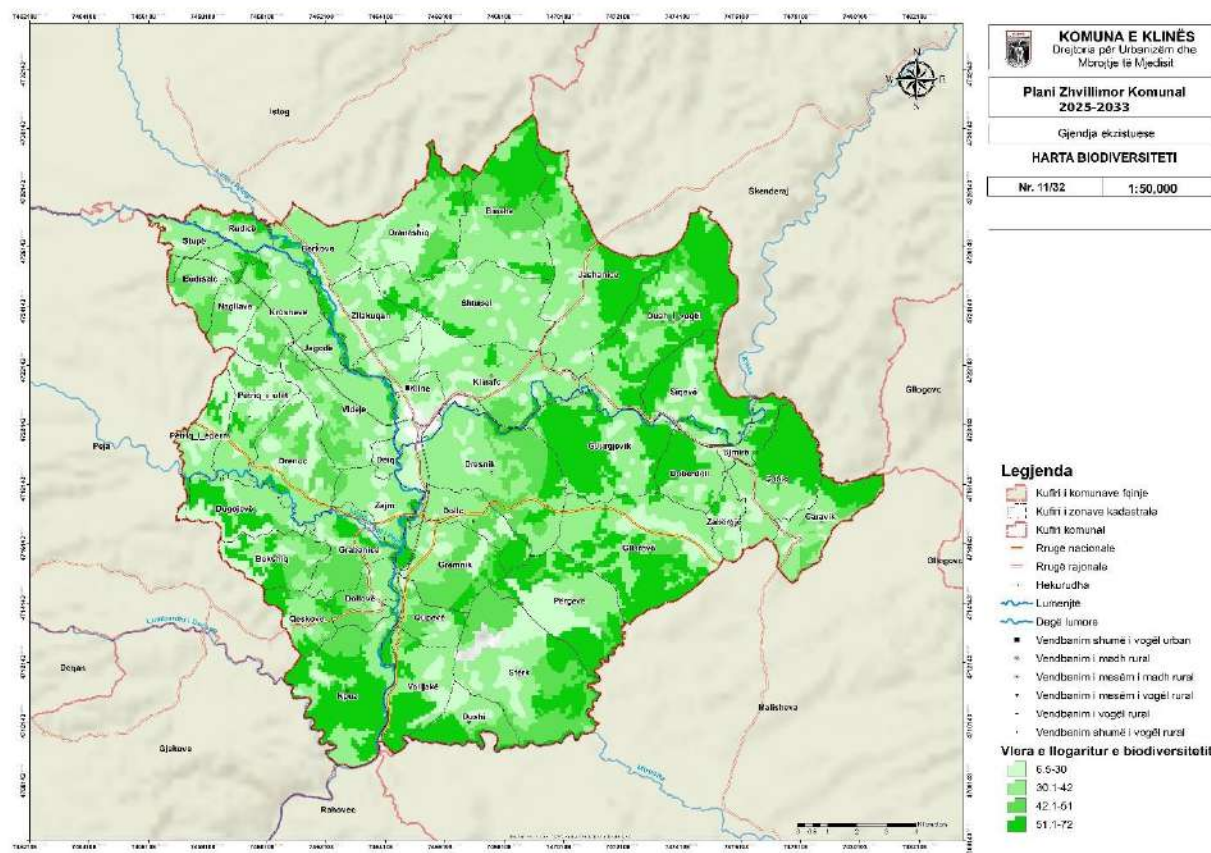
Ujë-tokësorët- përkatësisht bretkosat - zvarranikët si: breshka (Testudo europeus), gjarpërinjtë të ndryshëm si: bolla (Ellahe longissima), gjarpri i ujit (Natrix natrix), gjarpri i gurit (Vipera ammodytes); hardhucat si p.sh. Lacerta muralis dhe Lacerta visridis (IPH, 2012). Shpendët më të përhapur në këtë zonë janë: qukapiku, harabeli, bilbili, thëllëza, pëllumbi, kumria, skifteri, gjeraqina, shkurtëza, qyqja etj. Përpos llojeve të sipërpërmendura në Komunën e Klinës janë të pranishme edhe gjitarët të ndryshëm si: derri i egër (Sus scofa), vjedulla 18 23 (Meles meles), lepuri (Lupus europeus), ketri (Scirius Vulgaris), ujku (Canis lupus), macja e egër (Felis sylvestris),

⁷ Zhushi-Emeti F, Bytyqi P, Musliu M, Ceka R. 2018. Distribution of Butterfly Species (Lepidoptera: Papilionoidea) in the Protected Area "Mirusha Waterfalls" in Kosovo. Nat. Croat. Vol. 27(2), 2018. Doi 10.20302/Nc.2018.27.19

⁸ Grapci-Kotori L, Vavalidis T, Zogaris D, Šanda R, Vukić J, Geci D, Ibrahim H, Bilalli A, Zogaris S. 2020. Fish distribution patterns in the Ehte Drin (Drini i Bardhë) river, Kosovo. *Knoël. Manag. Aquat. Ecosyst.*, 421, 29.

sqarthe (Martes martës) iriqi (Erinaceus europaeus), etj.⁹ Fauna është e rrezikuar nga gjuetia ilegale dhe e pa kontrolluar si dhe nga prerja e pyjeve me ç'rast vije deri te dëmtimi i ekosistemeve të tyre nga ana e faktorit njeri. Marrja ne mbrojtje e zonave natyrore qe shquhen me biodiversitet të faunës se egër do të ishte një ndër hapat e rëndësishëm që do të ndihmonte në mbrojtjen dhe ruajtjen e tyre.

Harta 11. Biodiversiteti në komunën e Klinës

⁹ IPH (Instituti për Planifikim Hapësinor). Plani Hapësinor - Monumenti i Natyrës me rëndësi të veçantë “Ujëvarat e Mirushës” Prishtinë, 2012.

2.2. DEMOGRAFIA

2.2.1. Zhvillimi Demografik

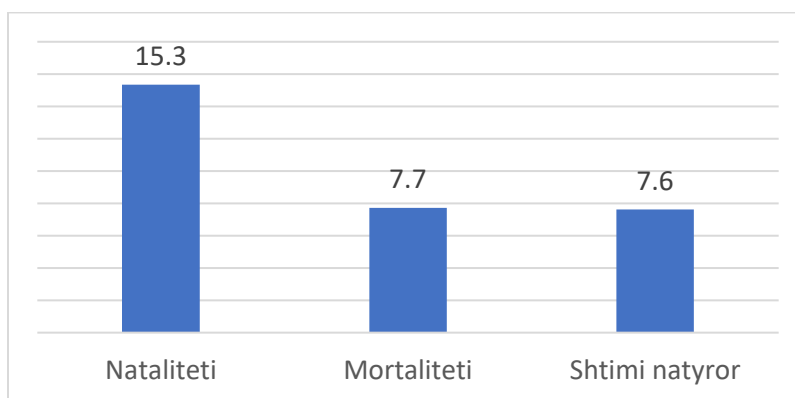
Të dhënat për popullsinë e komunës së Klinës janë marr nga regjistrimet e popullsisë për vitet 1948 deri 2024. Sipas regjistrimit të vitit 2024, në këtë komunë jetojnë 30,503 banorë.

Tabelë 5. Të dhënat për popullsinë dhe ekonomitë familjare për periudhën 1948 – 2024

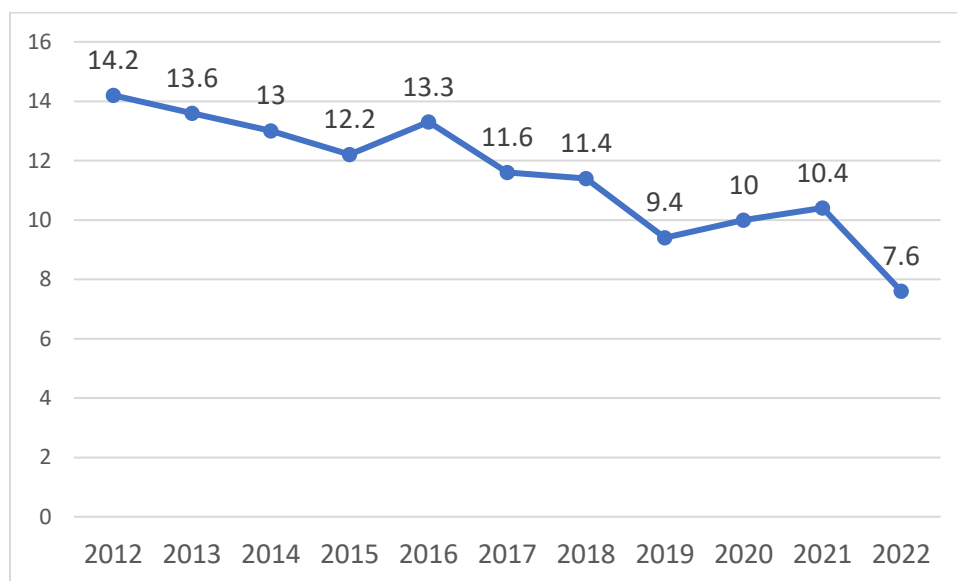
Viti	Popullsia		Ekonomitë Familjare (EF)		Madhësia e familjes (numri i anëtareve në ekonomitë familjare)		Pjesëmarrja e qytetit në komunë (%)	
	Komuna	Qyteti	Komuna	Qyteti	Komuna	Qyteti	Ekonomitë familjare	Popullsia
1948	20,665	630	2,980	112	6.9	5.6	3.7	3
1953	22,592	699	3,135	120	7.2	5.8	3.8	3.1
1961	27,153	1,092	3,770	230	7.2	4.7	6.1	4
1971	33,312	1,929	4,177	344	7.9	5.6	8.2	5.8
1981	42,813	4,512	4,931	713	8.6	6.3	14.4	10.5
1991	52,266	8,050	6,413	1,376	8.1	5.8	21.4	15.4
2011	38,496	5,542	5,843	1,010	6.5	5.4	17.3	14.4
2024	30,503	/	6,753	/	4.5	/	/	/

Sipas të dhënave, komuna e Klinës ka pasur rritje të numrit të popullsisë dhe ekonomive familjare nga viti 1948 deri në vitin 1991. Në vitin 1948 kishte 20,665 banorë dhe 2,980 ekonomi familjare. Ndërsa në vitin 1991 kishte 52,266 banorë dhe 6,413 ekonomi familjare. Gjatë kësaj periudhe 43 vjeçare popullsia e komunës së Klinës është rritur për 31,601 banorë dhe 3,433 ekonomi familjare. Pas vitit 1991 kemi një rënie të vazhdueshme të popullsisë. Në regjistrimin e vitit 2011 kemi 38,496 banorë dhe 5,843 ekonomi familjare, ndërsa në regjistrimin e fundit të vitit 2024 janë gjithsej 30,503 banorë dhe 6,753 ekonomi familjare. Numri i ekonomive familjare nuk ka shënuar rënie përkundër zvogëlimit të numrit të popullsisë për faktin se është zvogëluar madhësia mesatare e familjes. Madhësia mesatare e familjes në këtë komunë në vitin 2024 është 4.5 banorë.

Lëvizjet natyrore të popullsisë – Të dhënat e shtimit natyror janë analizuar nga statistikat e lindjeve dhe vdekjeve në Kosovë për vitin 2022. Gjatë vitit 2022 në komunën e Klinës janë shënuar 469 lindje dhe 236 vdekje. Bazuar në këto të dhëna është llogaritur shkalla e natalitetit, mortalitetit dhe shtimit natyror në promilë dhe në përqindje. Shkalla e natalitetit në komunën e Klinës ka shënuar rënie të konsiderueshme në krahasim me periudhat e më hershme kohore dhe sot është 15.3 promil apo 1.5 %. Shkalla e mortalitetit është 7.7 promil apo 0.7 %. Në bazë të këtyre shkalleve të natalitetit dhe mortalitetit del se shtimi natyror i popullsisë në komunë është 7.6 promilë apo 0.7 %.

Grafiku 2. Nataliteti, mortaliteti dhe shtimi natyror në promila për komunën e Klinës në vitin 2022

Grafiku 3. Shtimi natyror në promila për komunën e Klinës sipas viteve

Shtimi natyror në komunën e Klinës gjatë dekadës së fundit kishte oscilime mjaft të theksuara sipas viteve. Në vitin 2016 ishte më i lartë, ndërsa më pas kishte një rënie të vazhdueshme.

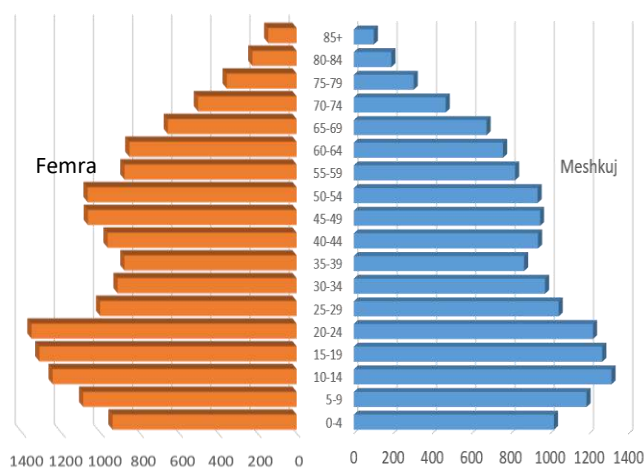

2.2.2. Strukturat e popullsisë

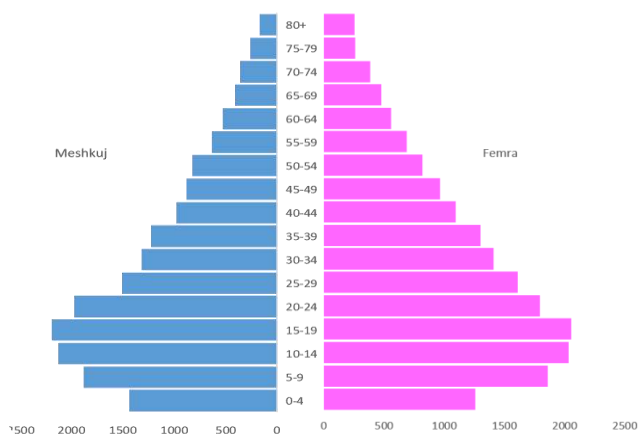
Struktura e popullsisë sipas moshës dhe gjinisë

Gjatë analizës së të dhënave demografike për vitin 2024 vërehen ndryshime në strukturën e popullsisë. Këto ndryshime mund ti dallojmë më çart përmes piramidës së popullsisë. Në vitin 2024, baza e piramidës është më e ngushtuar dhe kjo si pasojë dy faktorëve: migrimeve dhe tendencave të zvogëlimit të natalitetit.

Nga piramida e popullsisë vërehet se grup-moshat e reja 0 deri 4 vjeç kanë pjesëmarrje më të vogël në popullsinë e përgjithshme në krahasim me grup-moshën 5 deri 9 vjeç, 10 deri 14 vjeç, 15-19 dhe 20-24 vjeç.

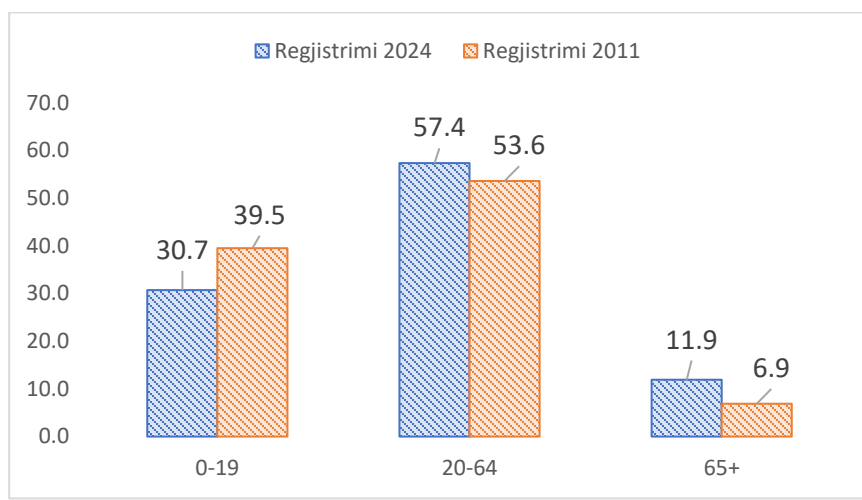

Grafiku 4. Piramida e popullsisë – Klinë, 2024

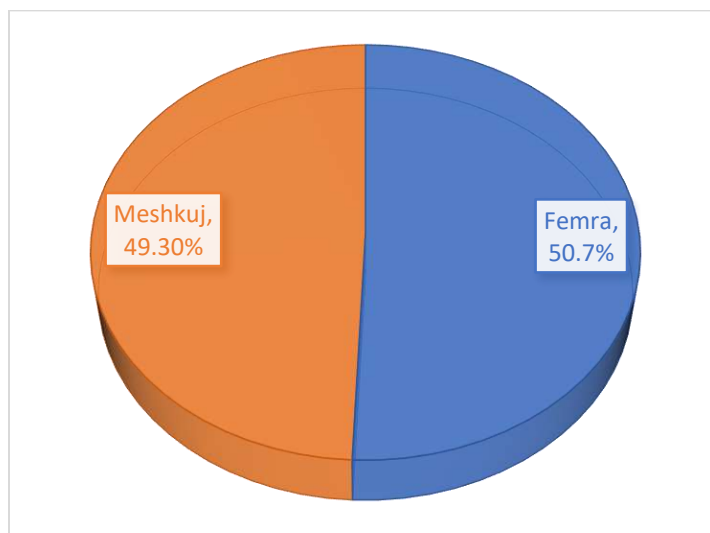
Grafiku 5. Piramida e popullsisë – Klinë, 2011

Në përgjithësi grup-moshat e reja të popullsisë (0 deri 19 vjeç) dominojnë dukshëm në popullatën e përgjithshme të komunës, dhe kjo është një indikator mjaft i rëndësishëm që tregon se në të ardhmen do të ketë natalitet të lartë, nga fakti se këto grup-mosha në të ardhmen japin një përqindje të konsiderueshme të popullsisë fertile që konsiderohet si burim i lindshmërisë.

Grafiku 6. Tri grup-moshat e popullsisë së komunës së Klinës në %

Rreth 30 % e popullsisë së përgjithshme në Komunë janë me moshë të re (0 deri 19 vjeç), ndërsa grup-moshat mbi 65 vjeç kanë pjesëmarrje me 11.9 %. Nëse këto tri struktura i krahasojmë me vitin 2011, vërejmë ndryshime të theksuara sidomos te grup moshat e reja dhe ato mbi 65 vjeç. Të dhënat për strukturën gjinore janë marr nga regjistrimi i fundit i popullsisë në vitin 2024 dhe këto të dhëna tregojnë për një balansim gjinor. Ka një dominim shumë të vogël të gjinisë femërore me 15,474 femra dhe 15,029 meshkuj ku koeficienti i feminitetit është rreth 1,030, që do të thotë se mesatarisht ekzistojnë 1,030 femra për çdo 1,000 meshkuj.

Graf. 7. Struktura gjinore e popullsisë në komunën e Klinës, 2024

Struktura e krijuar e moshës dhe gjinisë dhe ndryshimet e tyre gjatë kohës kanë krijuar efekte të reja socio-ekonomike dhe demografike. Këto dy struktura kanë ndikuar në krijimin e kontingjenteve të rëndësishme siç janë: Kontingjenti i punës, fertil, shkollor, i moshuar etj.

Tabelë 6. Kontingjentet më të rëndësishëm të strukturës së moshës dhe gjinisë në %, 2024

Kontingjentet e rëndësishëm	Përqindja
Kontingjenti parashkollor dhe me shkollim të obligueshëm (0-14 vjet)	22,2 %
Popullsia fertile femërore (15-49 vjet)	24,5 %
Kontingjenti i punës (15-64/m dhe 15-59/f)	63 %
Kontingjenti i moshuar (mbi 65 vjet)	11,9 %

Në mungesë të të dhënave në nivel të vendbanimeve nga regjistrimi i popullsisë i realizuar në vitin 2024, jemi shërbyer me të dhënat nga regjistrimi i popullsisë i vitit 2011 dhe nga vlerësimet e ASK-së të vitit 2022. Të dhënat për nivelin komunal të popullsisë janë inkorporuar në këtë dokument pasi që ato janë publikuar nga ASK.

Tabelë 7. Popullsia sipas vendbanimeve dhe grup-moshës

Vendbanimi	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	Gjithsej	
Bërkovë	11	29	26	27	21	9	9	19	15	17	13	12	7	12	0	7	2	246
Binxhë	14	16	15	14	7	15	6	10	5	4	4	2	0	3	2	0	0	117
Bokshiq	31	42	50	61	48	34	23	31	25	21	11	21	10	8	8	5	4	433
Budisalc	18	39	49	34	29	22	31	31	26	24	22	14	12	12	0	1	7	398
Caravik	141	138	145	140	125	88	94	67	73	45	44	34	36	25	26	9	11	1241
Çabiq	95	78	93	84	87	79	66	55	33	54	32	23	20	17	16	18	12	862
Deiq	35	38	35	39	31	23	28	28	25	20	16	12	14	13	7	9	3	376
Dobërdol	24	21	49	41	29	26	15	24	19	18	12	19	11	12	0	3	6	339
Dollc	31	29	31	28	21	23	18	21	13	13	7	12	6	10	8	2	3	276
Dollovë	36	45	48	42	47	36	32	26	30	24	20	18	12	13	8	3	4	444
Dranashi q	1	1	1	1	5	3	0	0	0	2	2	2	1	0	1	0	1	21
Drenoc	47	45	44	52	37	32	36	28	27	15	19	10	21	6	11	6	4	440
Drshnik	145	153	176	187	153	154	122	130	96	101	89	76	57	57	32	25	17	1770

Dugajevë	44	39	33	44	34	30	25	25	21	16	19	12	18	1	1	1	6	39
														0	2	1		9
Dush	19	16	31	28	35	16	17	13	4	14	16	13	3	3	3	4	6	24
																		1
Dush i Vogël	14	17	15	20	20	15	13	18	13	11	8	10	9	4	5	1	3	19
																		6
Gllarevë	20	18	18	17	19	17	13	12	71	65	78	45	35	4	3	2	1	17
	8	5	1	5	9	8	7	0						3	1	1	2	84
Grabanicë	59	67	76	10	64	69	40	47	38	37	33	24	29	1	1	6	7	72
				4										2	6			8
Grabc	19	20	25	21	23	19	17	13	5	8	9	7	11	5	4	0	0	20
																		6
Gremnik	10	99	12	14	12	80	77	71	81	54	42	34	26	2	2	9	1	11
	3		8	5	4									5	2		1	31
Gjurgjevik i Madh	49	50	40	58	42	42	37	31	32	17	15	9	9	9	3	2	4	44
																		9
Gjurgjevik i Vogël	57	56	80	76	84	68	49	47	36	32	42	45	23	1	1	8	8	74
														7	7			5
Jagodë	18	13	16	29	22	11	8	10	15	13	16	11	2	1	5	1	6	19
																		7
Jashanicë	15	18	18	18	18	14	13	12	95	97	70	50	54	4	4	2	1	17
	8	6	8	6	4	1	5	2						2	3	3	0	84
Jelloc	5	7	3	0	2	1	3	0	2	1	0	0	2	0	0	0	1	27
Kërnice	63	87	79	91	89	65	52	59	40	36	35	23	24	2	1	1	3	79
														5	2	1		4
Klinafc	45	48	43	48	47	39	28	34	27	25	31	13	16	7	9	1	9	48
																1		0
Klinë	42	47	58	60	52	46	36	39	32	29	26	25	18	1	1	7	7	55
	8	5	0	2	8	0	2	0	7	7	7	2	8	3	0	2	0	42
														8	6			
Kpuz	68	67	68	64	65	52	52	47	28	25	21	13	11	1	1	6	6	62
														7	2			2
Krushevë e Madhe	42	42	62	72	44	37	37	40	43	39	30	10	12	2	2	1	1	58
														7	0	5	3	5
Krushevë e Vogël	25	23	35	25	24	21	20	27	19	13	15	14	17	9	1	1	1	32
															1	2	3	3
Leskoc	16	26	23	30	18	30	14	11	16	9	7	11	12	4	2	5	5	23
																		9
Nagllavë	7	9	5	3	8	8	7	1	2	1	3	3	4	4	0	1	1	67
Përqevë	11	11	12	11	10	88	70	46	44	42	30	39	25	1	1	7	6	10
	9	1	7	9	7									3	2			05

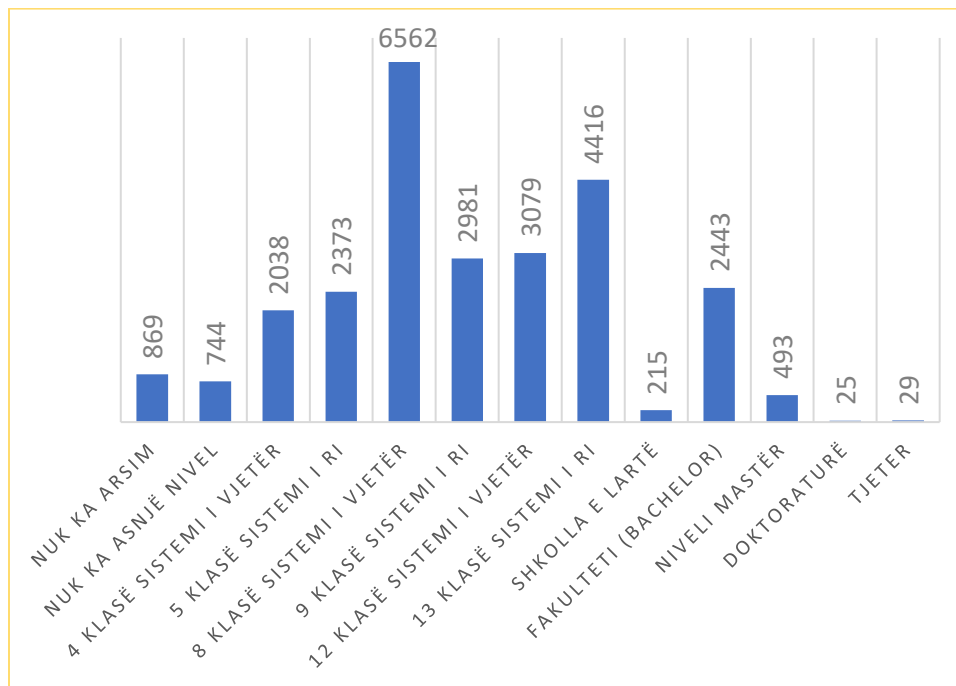

Pjetërq i Epërm	49	50	51	60	57	41	51	30	34	31	29	20	16	1 1	1 5	7	1 1	56 3
Pjetërq i Poshtëm	15	15	21	17	19	7	9	10	11	9	4	5	4	5	4	3	2	16 0
Pograxhë	31	37	42	37	41	28	31	27	16	18	16	12	8	5	1 0	5	2	36 6
Qeskovë	34	32	41	53	29	28	25	22	31	10	16	8	9	5	1 0	1 2	8	37 3
Qupevë	71	55	71	73	65	59	37	40	29	27	16	14	5	5	6	3	3	57 9
Raduloc	24	42	37	40	27	23	14	19	19	25	26	9	10	1 1	7	1 0	1 0	35 3
Ranoc	16	26	46	64	29	11	15	23	24	22	16	15	8	7	1 8	9	4	35 3
Resnik	24	35	41	51	45	37	31	22	21	31	15	12	12	6	1 1	3	2	39 9
Rixhevë	83	10 1	94	89	10 4	79	66	60	41	30	29	29	18	2 1	1 2	1 1	3	87 0
Rudicë	26	43	60	53	40	30	33	34	26	22	15	18	15	8	9	5	9	44 6
Sferkë	27 3	28 6	29 2	29 7	21 4	18 1	21 2	15 2	11 2	10 3	73	66	59	5 2	3 2	2 3	2 1	24 48
Siqevë	13 0	14 3	14 4	14 2	12 7	11 8	83	96	70	65	63	39	30	2 7	2 0	2 2	1 9	13 38
Stupë	12	16	14	22	17	13	20	15	15	8	5	10	1	3	6	2	0	17 9
Shtupel	56	60	88	89	83	68	65	42	42	33	37	27	23	2 1	1 4	1 5	8	77 1
Ujmir	45	56	60	58	48	50	39	42	28	22	26	15	20	8	7	1 5	5	54 4
Videjë	34	53	68	71	74	57	38	41	42	42	39	27	19	1 6	1 8	1 4	1 0	66 3
Volljak	10 4	11 3	10 9	86	98	84	74	52	44	29	30	27	26	2 5	1 5	9	4	92 9
Zabërgjë	70	60	89	79	79	71	56	47	38	22	29	24	20	1 4	9	7	1 4	72 8
Zajm	12 5	15 8	14 4	12 2	12 5	95	10 9	86	64	50	51	44	37	2 6	1 6	7	8	12 67
Zllakuqan	48	62	61	72	64	50	37	41	32	44	41	20	23	2 1	1 8	1 5	1 1	66 0
KLINË	34 65	37 60	41 73	42 65	37 88	31 44	27 25	25 43	20 85	18 53	16 54	13 34	11 00	9 0	7 5	5 2	4 2	38 49

2.2.3. Struktura arsimore e popullsisë

Niveli i shkollimit të popullsisë është një faktor mjaft i rëndësishëm që ndikon në zhvillimin e shumë fushave socio-ekonomike. Është analizuar niveli i shkollimit të popullsisë mbi 10 vjeç ku numri i përgjithshëm i tyre është 26,267 banorë.

Grafiku 8. Popullsia e moshës mbi 10 vjeç sipas nivelit të shkollimit, 2024

Sipas të dhënave nga grafiku vërehet se pjesa më e madhe e popullsisë së komunës së Klinës është me shkollim të mesëm të ulët dhe shkollim të mesëm të lartë. Me këto dy nivele të shkollimit janë gjithsej 17,038 banorë apo rreth 65 %. Vetëm me shkollim të mesëm të ulët janë 9,543 persona apo rreth 36%, ndërsa me shkollim të mesëm të lartë janë 7,495 persona apo rreth 28%. Është me rëndësi të theksohet se në këtë komunë kemi një numër të konsiderueshëm edhe të personave që janë të diplomuar dhe me diploma pasuniversitare. Numri i tyre është gjithsej 3205 apo mbi 12%.

2.2.4. Struktura etnike e popullsisë

Komuna e Klinës ka një popullsi homogjene në aspektin etnik ku dominon popullsia shqiptare me mbi 95%. Pakicat tjera përbëjnë më pak se 5% të popullsisë si: Egjiptian 2.8%, serb 1% dhe etnitetet tjera me më pak se 1%.

Tabelë 8. Struktura etnike e popullsisë në komunën e Klinës, 2024

	Gjithsej	Shqiptar	Serb	Boshnjak	Rom	Ashkali	Egjiptian	Të tjerë	Pa pergjigje
Nr.	30503	29151	327	14	86	41	865	10	9
%	100	95.57	1.07	0.05	0.28	0.13	2.84	0.03	0.03

2.2.5. Struktura fetare e popullsisë

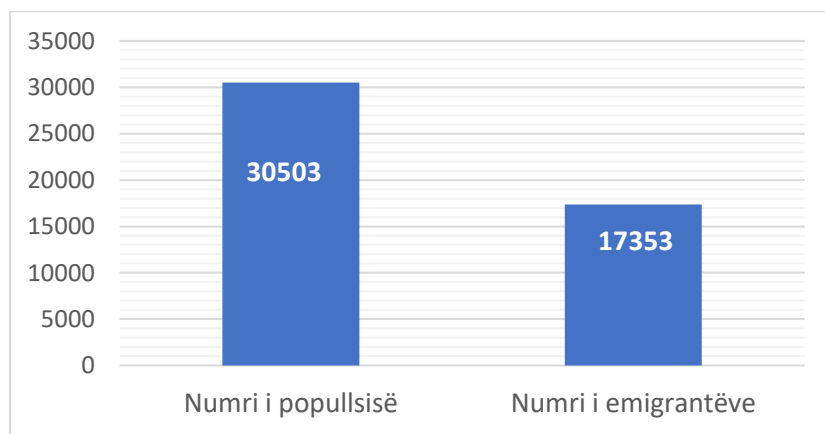
Në komunën e Klinës dominon besimi islam me 81% dhe më pas ai katolik me mbi 16%.

	Gjithsej	Islam	Ortodoks	Katolik	Të tjerë	Asnjë besim fetar	Nuk përgjigjet
Nr.	30503	24716	328	5120	32	84	223
%	100	81.0	1.1	16.8	0.1	0.3	0.7

2.2.6. Lëvizja mekanike e popullsisë – Migrimet

Të kushtëzuar nga një varg faktorësh, komuna e Klinës ka një emigrim të shprehur si brenda ashtu edhe jashtë vendit. Migrimet e jashtme në këtë komunë janë intensifikuar vazhdimisht që nga vitet e 70-ta dhe sot ekzistojnë rreth 43 % e popullsisë që jetojnë, punojnë dhe veprojnë jashtë shtetit. Sipas të dhënave nga ASK për migrimet në Kosovë, komuna e Klinës ka shkallën më të lartë të migrimit në nivel të Kosovës pas Suharekës. Edhe migrimi i brendshëm është mjaft i shprehur. Migrimet e brendshme kryesisht kanë të bëjnë me lëvizjet fshat qytet, ku më i theksuar është migrimi drejt qendrave më të mëdha urbane.

Agjencia e Statistikave të Kosovës, gjatë realizimit të regjistrimit të popullsisë në vitin 2011 i kanë regjistruar edhe emigrantët. Sipas të dhënave që janë grumbulluar gjatë këtij regjistrimi del se 13,140 banorë të komunës së Klinës jetojnë jashtë Kosovës. Në vlerësimet e popullsisë nga ASK për periudhën 2011-2022 jepen të dhënat për migrimin në komunën e Klinës gjatë kësaj periudhe. Sipas këtyre të dhënave, për periudhën 11 vjeçare, nga kjo komunë kanë migruar 4,213 banorë. Sipas këtyre shënimeve, në vitin 2022 komuna e Klinës ka 17,353 banorë, apo rreth 43% të popullsisë që jetojnë jashtë vendit. Sipas vlerësimit nga ASK për vitin 2022, bilanci i përgjithshëm i migrimit në këtë komunë ishte – 592 banor apo -1.9%.

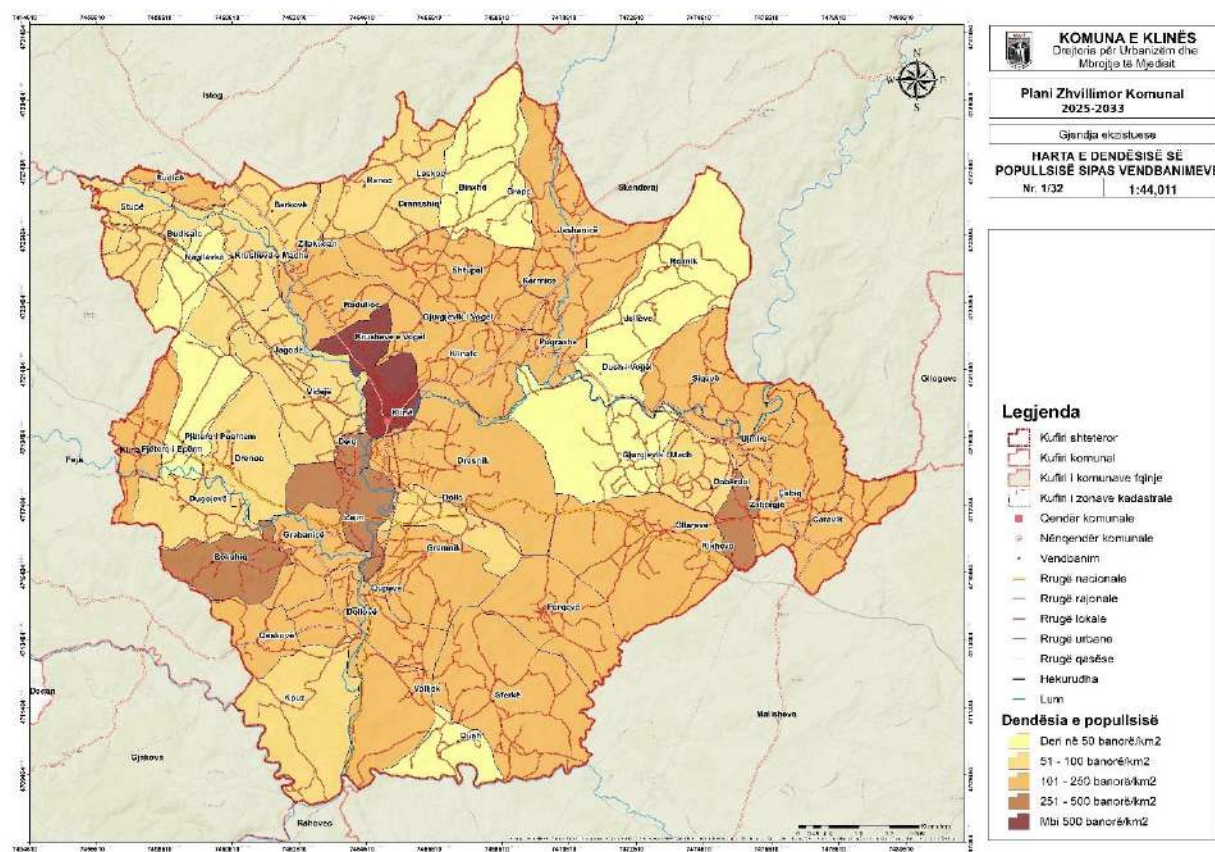

Grafiku 5. Numri i popullsisë dhe numri i emigranteve në komunën e Klinës

2.2.7. Dendësia e popullsisë

Dendësia e popullsisë në komunën e Klinës është rreth 99 banorë në 1 km², ku 30,503 banorë jetojnë në 308.8 km². Brenda territorit të komunës së Klinës ekzistojnë dallime të theksuara sa i përket dendësisë së popullsisë. Përderisa në disa vendbanime që kanë numër më të madh të popullsisë dendësia është shumë më e lartë, në vendbanimet që kanë numër të vogël të popullsisë dendësia është shumë më e vogël.

Harta 12. Dendësia e popullsisë sipas vendbanimeve në komunën e Klinës

2.3. ZHVILLIMI EKONOMIK

Në aspektin ekonomik, në komunën e Klinës si dhe në gjithë Kosovën, nga viti 1970 e deri në vitin 1980 vërehet një ndryshim pak më i theksuar sa i përket zhvillimit ekonomik dhe shoqëror, por nga viti 1980 e deri në fillimin e luftës së fundit prapë kishte një stagnim si pasojë e okupimit klasik nga pushteti okupues serb. Nga lufta u shkatërruan në tërësi dhe pësuan dëme shumë të mëdha të gjitha ndërmarrjet ekonomike ekzistuese dhe pothuajse të gjitha shtëpitë e banimit dhe ekonomitë e tyre familjare. Edhe infrastruktura fizike edhe pse e pa zhvilluar, pësoi dëme të konsiderueshme si pasojë e luftës. Të gjitha pushtet lokale, ashtu edhe sikur e gjithë shoqëria kosovare kishin barrën e rifillimit të jetës nga zero.

Zhvillimin ekonomik të Klinës duhet shikuar në kontekst më të gjerë dhe përtej kufijve komunal. Pozita e saj në raport me resurset dhe lidhjet me vijat e qarkullimit paraqesin një potencial për shndërrimin e Klinës në një nyje regjionale për zhvillimin e bujqësisë dhe veprimtarive përpunuese.¹⁰ Territori i Komunës së Klinës shquhet për pasuri natyrore. Hapësira karakterizohet me pyje dhe tokë kualitative bujqësore, pasuri nëntokësore, trashëgimi të pasur natyrore dhe kulturore.

Ekonomia e Klinës është e bazuar kryesisht në veprimtarinë bujqësore dhe përpunim të prodhimeve bujqësore. Bujqësia si aktivitet ekonomik është e bazuar në kushtet e mira të tokës bujqësore, pasurisë me rrjedha ujore si dhe të reshurave të cilat në Klinë janë në sasi të volitshme. Në komunën e Klinës 87.7% e tokës është nën 600 m lartësi mbidetare, ndërsa 95% është tokë pjellore.¹¹ Përveç bujqësisë, Klina shquhet me resurse të pasura natyrore minerale dhe jominerale të tilla si: rezerva të linjtit (2 miliardë ton), xehes se boksitit (2 milionë ton), argjilës (6.5 milionë ton), rërës dhe zhavorrit (3.5 milionë ton) etj.

Sa i përket numrit të bizneseve aktive, aktualisht (viti 2023) në Komunën e Klinës janë 1,510 binzese aktive, me pjesën më të madhe të tyre (68 % e totalit) të vendosura në zonën urbane, ndërsa 32 % prej tyre të vendosura në zonat rurale të komunës. Sektori me numrin më të madh të bizneseve të regjistruara është sektori i Tregtisë me 23 % të totalit të bizneseve të regjistruara, i pasuar nga sektori i Akomodimit dhe shërbimit të ushqimeve me 17 % të totalit të bizneseve, si dhe nga sektori i Shërbimeve me 14 % të totalit të bizneseve të regjistruara në komunën e Klinës.

Numri total i të punësuarve të regjistruar në Komunën e Klinës është 3,808, e që i bie 2.5 punëtorë për biznes të regjistruar.

2.3.1. Klasifikimi i ndërmarrjeve të regjistruara sipas pronësisë

Sipas të dhënave të ARBK-së për vitin 2023, në Komunën e Klinës aktualisht operojnë 1,510 ndërmarrje biznesore aktive. Nga ky total i ndërmarrjeve aktive 1,500 (apo 99.4) ndërmarrje janë në pronësi private, 5 ndërmarrje (0.3 %) janë në pronësi komunale si dhe 5 ndërmarrje janë në pronësi publike.

Sa i përket numrit të punësuarve, ndërmarrjet private në komunën e Klinës punësojnë 13,568 punëtorë, apo 89.4 % të totalit të punëtorëve në komunë (16,663), ndërmarrjet Publike-Komunale punësojnë 1,415 punëtorë, apo 8 % të totalit të punëtorëve në komunë. Ndërsa ndërmarrjet Publike-Shoqërore punësojnë vetëm 265 punëtorë, apo 1.6 %, të totalit të punëtorëve në komunën e Klinës.

¹⁰ Plani zhvillimor i komunës së Klinës, 2012, fq. 9.

¹¹ Plani zhvillimor i komunës së Klinës, 2012, fq. 29.

Tabelë 7. Klasifikimi i ndërmarrjeve të regjistruara sipas pronësisë

Nr	Pronësia	Nr. i Ndermarrjeve	% e Totalit të Ndërmarrjeve	Nr. i të punësuarve	% e Totalit të të
1	Private	1500	99.4	13,568	89.4
2	Publike- Komunale	5	0.3	1,415	8
3	Publike- Shoqerore	5	0.3	265	1.6
4	Publiko(Komunale)-	0	0	0	0
5	Publiko (Shoqerore)-	0	0	0	0
TOTALI		1510	100	16,663	100

Klasifikimi i Sektorëve Ekonomik sipas numrit të ndërmarrjeve të regjistruara dhe numrit të të punësuarve

Sipas të thënave të ATK-së për vitin 2023, në Komunën e Klinës nga gjithsej 1,510 biznese aktive, sektori me pjesëmarrjen më të madhe të bizneseve është sektori i Tregtisë me Shumicë dhe Pakicë. Në këtë sektor operojnë gjithsej 343 biznese, apo 23 % e numrit total të bizneseve aktive në vitin 2023. Në këtë sektor punojnë 5,733 punëtorë, apo 34.4 % e numrit total të të punësuarve në komunën e Klinës.

Sektori i dytë me numrin më të madh të bizneseve është sektori i Akomodimit dhe Aktiviteteve të Shërbimit të Ushqimit me 262 biznese aktive, apo 17 % të të gjitha bizneseve aktive në vitin 2023. Në këtë sektor punojnë 1,184 punëtorë, apo 7.1 % e numrit total të të punësuarve në komunën e Klinës.

Ky sektor përcjelllet nga sektori i Aktiviteteve Shërbyese me 212 biznese, apo 14 % të të gjitha bizneseve aktive. Në këtë sektor punojnë 853 punëtorë, apo 5.1 % e numrit total të të punësuarve në komunën e Klinës

Në tabelën e më poshtme janë pasqyruar të gjithë sektorët ekonomikë bashkë me numrin e bizneseve aktive si dhe pjesëmarrjen e tyre (në %) në aktivitetin ekonomik të Komunës së Klinës, si dhe bashkë me numrin e punëtorëve të punësuar në sektorët përkatës.

Tabelë 8. Klasifikimi i sektorëve ekonomik sipas numrit të ndërmarrjeve dhe të punësuarve

Nr.	Sektori	Nr Ndermarrjeve	% e Totalit të Ndërmarrjeve	Nr. i të punësuarve	% e Totalit të punësuarve
1	Bujqësia, Pylltaria dhe Peshkimi			468	2.8
2	Xeheroret dhe gurëthyesit	23	1.5	836	5.0
3	Industria Perpunuese	7	0.5	3,195	19.2
4	Furnizimi me energji elektrike, gaz, avull dhe ajër për kondicionim	10	0.5	166	1.0
5	Furnizimi me uje;	5	0.5	43	0.2

	kanalizimi, menaxhimi me mbeturina dhe aktivitetet rehabilituese				
6	Aktivitetet Sherbyese	212	14	853	5.1
7	Ndertimtaria	110	7	2,200	13.2
8	Tregtia me shumicë dhe pakicë; riparimi i mjeteve motorike dhe motoçikletave	343	23	5,733	34.4
9	Transporti dhe Magazini	104	7	255	1.5
10	Akomodimi dhe aktivitetet e shërbimit të ushqimit	262	17	1,184	7.1
11	Tjera	434	29	1,730	10.4
TOTALI		1510	100	16,663	100

Tabelë 9. Renditja e venbanimeve (urbane dhe rurale) sipas numrit të bizneseve të regjistruara

Nr.	Lloji i Vendbanimit	Nr i Ndërmarrjeve	% e Totalit të Ndërmarrjeve
1	Vendbanimi A (Zona Urbane)	1030	68.2
2	Vendbanimi B (Zonat Periferike)	480	31.8
TOTALI		1050	100

Shtirja Gjeografike e Ndërmarrjeve Ekonomike në Komunën e Klinës

Sipas të dhënave të ARBK-së për vitin 2023, shtirja gjeografike e bizneseve në Komunën e Klinës konsiston me këtë gjendje: Në qytetin e Klinës (në zonën urbane) janë të vendosura 1,030 biznese, e që përbëjnë 68.2 të numrit total të bizneseve aktive në Komunën e Klinës (1,510). Pas zonës urbane, vendbanimi me numrin më të madh të bizneseve të regjistruara në komunën e Klinës është Gremniku, me 60 biznese aktive të regjistruara apo 4.0 % të të gjitha bizneseve aktive, i pasuar nga Zajmi me 41 biznese aktive të regjistruara (2.7 % e totalit), Zllkauqani me 28 biznese (1.9 % e totalit), Volljaka me 23 biznese (1.5 % e totalit) dhe Gllareva me 20 biznese aktive të regjistruara, apo 1.3 % të të gjitha bizneseve aktive të regjistruara në Komunën e Klinës.

Nga vendbanimet tjera, secili prej tyre ka më pakë se 20 biznese të regjistruara, ndërsa vendbanimi i vetëm me asnjë (0) biznes aktiv të regjistruar është vendbanimi Dugajevë.

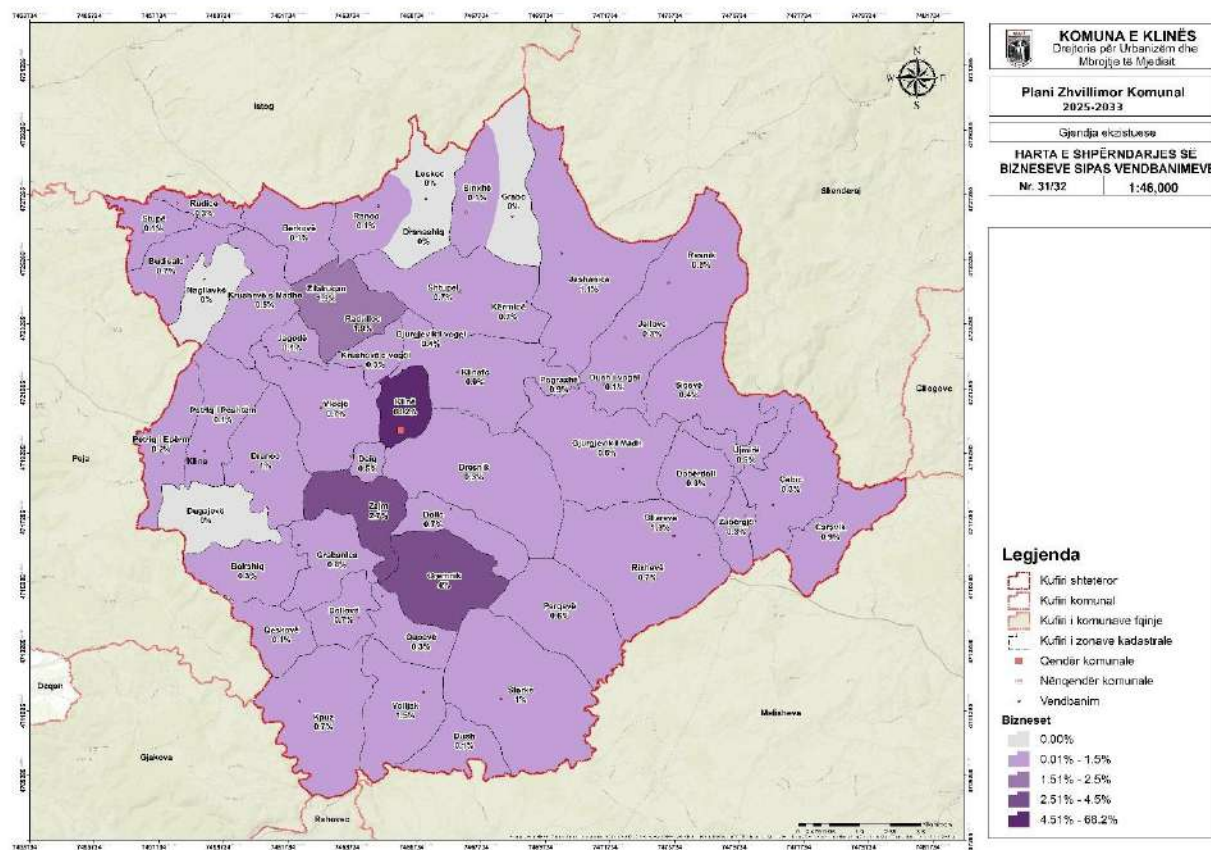
Tabelë 9. Shpërndarja gjeografike e ndërmarrjeve të regjistruara në Komunën e Klinës

Renditja	Vendbanimi	Numri i bizneseve të regj.	% e totalit të bizneseve të regjistruara
1	Klinë	1030	68.2
2	Berkovë	2	0.1
3	Binxhë	1	0.1
4	Bokshiq	4	0.3
5	Budisalc	11	0.7
6	Çabiq	4	0.3
7	Caravik	13	0.9
8	Deiq	7	0.5
9	Dobërdoll	5	0.3
10	Dolc	11	0.7
11	Dollovë	10	0.7
12	Dranashiq	0	0
13	Drenoc	15	1.0
14	Dresnik	5	0.3
15	Dugajevë	0	0
16	Dush	1	0.1
17	Dush i Vogël	1	0.1
18	Gjuresvik i Vogël	6	0.4
19	Gjuresvik i Madh	8	0.5
20	Gllarevë	20	1.3
21	Grabanicë	12	0.8
22	Grabc	0	0
23	Gremnik	60	4.0
24	Jagodë	2	0.1
25	Jashanicë	17	1.1
26	Jallovc	4	0.3
27	Kërnice	4	0.3
28	Klinafc	13	0.9
29	Kpuz	11	0.7
30	Krushevë e Madhe	7	0.5
31	Krushevë e Vogël	5	0.3
32	Leskoc	6	0.4
33	Nagllavë	0	0
34	Përqevë	9	0.6
35	Pjetërq i Poshtëm	1	0.1
36	Pjetërq i Epërm	3	0.2
37	Pograxhë	12	0.8
38	Qeskovë	2	0.1
39	Qupevë	4	0.3
40	Radulloc	5	0.3

Kuvendi Komunal Klinë Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

41	Ranoc	1	0.1
42	Resnik	12	0.8
43	Rixhevë	11	0.7
44	Rudicë	5	0.3
45	Sferkë	15	1.0
46	Shtupel	11	0.7
47	Siqevë	6	0.4
48	Stupë	1	0.1
49	Ujmirë	7	0.5
50	Videjë	10	0.7
51	Volljakë	23	1.5
52	Zabërgjë	5	0.3
53	Zajm	41	2.7
54	Zllakuqan	28	1.9

Harta 13. Shperndarja gjeografike e bizneseve në Komunën e Klinës

Shërbimet

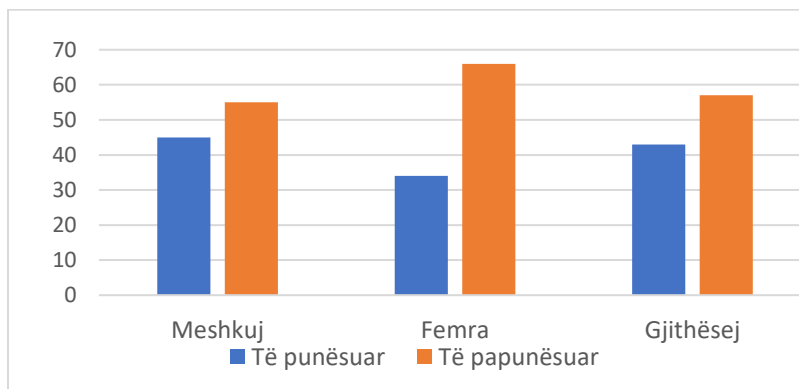
Sa i përket sektorit të shërbimeve në komunën e Klinës, nga numri total i bizneseve aktive (1,510), 212 prej tyre (14 % e totalit) i takojnë sektorit të shërbimeve. Kur kësaj i shtohet edhe numri i bizneseve nga sektori i hotelierisë dhe akomodimit (262, ose 17 % e totalit të bizneseve aktive), e që ndërlidhen me shërbimet, mund të thuhet se shërbimet në komunën e Klinës përbëjnë rreth 30 % të aktivitetit ekonomik të komunës. Rrjedhimisht, sektori ka rëndësi të madhe edhe për të tashmen, por edhe për të ardhmen e ekonomisë së Klinës.

2.3.2. Popullsia aktive, Punësimi dhe Papunësia

Nga totali i popullsisë së Klinës (27,098) 9,031 banorë, apo 33 % e totalit janë popullsi ekonomisht aktive, ndërsa 18,067 banorë, apo 67 % e popullsisë totale janë popullsi ekonomisht jo aktive.

Nga totali i popullsisë aktive 3,822 banorë, apo 42 % e popullsisë aktive janë duke punuar aktualisht. Ndërsa shkalla e punësimit në raport me totalin e popullsisë së Klinës është vetëm 14 %. Sa i përket dallimeve gjinore në mesin e popullsisë ekonomisht aktive dhe asaj të punësuar kemi gjendjen si vijon: edhe pse dallimi gjinor në numrin total të popullsisë është dallim i pa përfillshëm (49.30 % e popullsisë janë meshkuj, ndërsa 50.7 % e popullsisë janë femra), dallimet gjinore në mesin e popullsisë aktive dhe asaj të punësuar janë shumë të mëdha, me një dominim absolut të gjinisë mashkullore. Në këtë mënyrë, 75 % e popullsisë ekonomisht aktive përbëhet nga meshkujt, ndërsa vetëm 25 % e saj nga femrat. Ndërsa kur jemi tek dallimet gjinore mes popullsisë së punësuar, 80 % e tyre janë meshkuj, ndërsa vetëm 20 % e popullsisë së punësuar në komunën e Klinës përbëhet nga femrat.

Papunësia: Bazuar në rezultatet nga regjistrimi i popullsisë në vitin 2011 del se shkalla e papunësisë në komunën e Klinës është më e lartë se mesatarja e Kosovës. Papunësia në këtë komunë është 57%. Popullsia e moshës mbi 15 vjeç në komunën e Klinës është 27,098 banorë apo rreth 70% e popullsisë totale. Nga ky numër, popullsi aktive janë 9,031 banorë apo rreth 33%. Numri i të papunëve në këtë komunë është 5,209 persona apo 57% e popullsisë aktive. Të punësuar janë 3,822 persona apo rreth 43% e popullsisë aktive. Nëse analizohet shkalla e papunësisë sipas gjinisë në komunën e Klinës, mund të konstatojmë se papunësia është më e theksuar tek gjinia femërore.

Grafiku 6. Shkalla e punësimit dhe papunësisë sipas gjinisë në komunën e Klinës

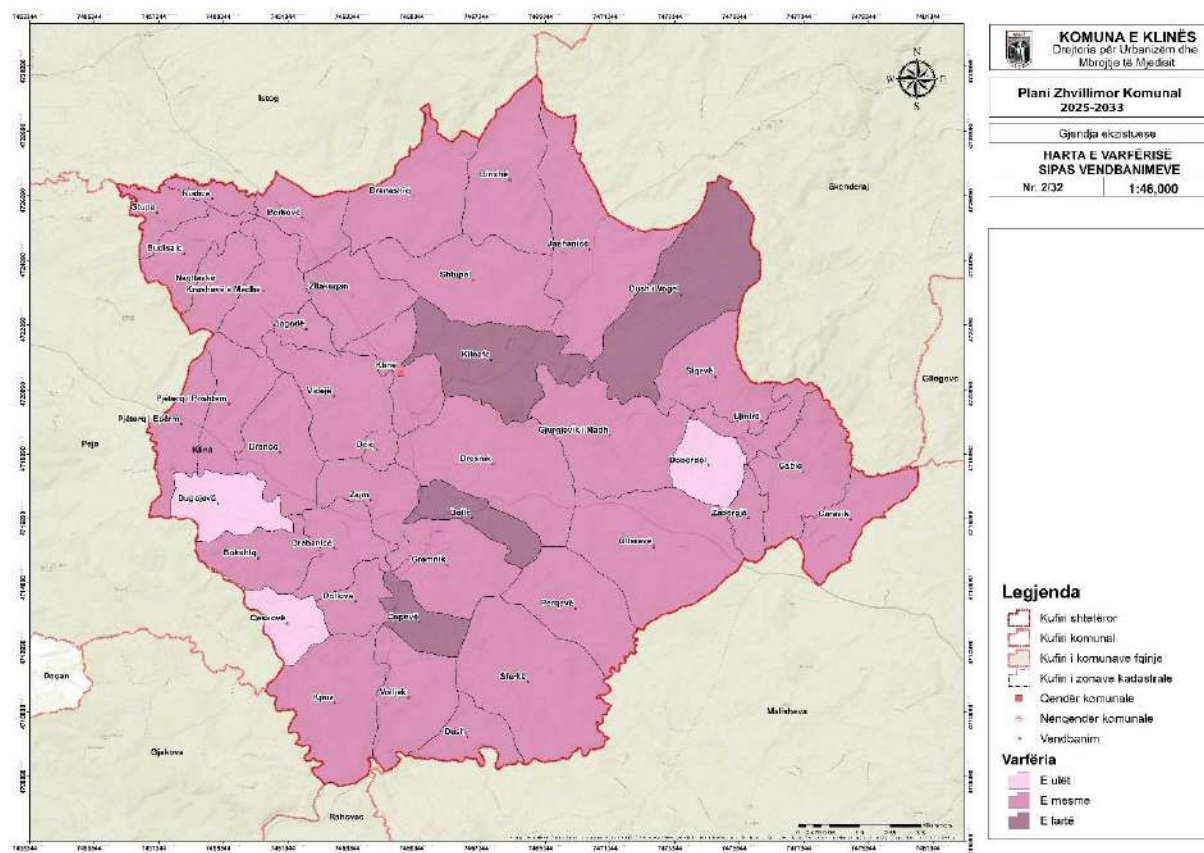

Numri i të papunëve tek gjinia femërore është 1,501 persona apo 66%. Ndërsa tek gjinia mashkullore është 3,708 persona apo rreth 55%.

Varfëria: Vendbanimet me shkallë të ulët të varfërisë nga 0 deri 3.5 % janë vendbanimet nën devijimin standard dhe atë: Qeskovë (3.5%), Dobërdol (1.9%), Dugujevë (1.6%) dhe Gjurgjevik i Vogël (3.5%).

Vendbanimet me shkallë të mesme të varfërisë nga 3.5 deri 29.2 - janë vendbanimet brenda shkallës së devijimit standard dhe atë: Berkovë (5.4%), Bokshiq (23%), Budisalc (13.3%), Çabië (13.8%), Caravik (14.8%), Beiq (7%), Dollovë (13.4%), Drenoc (6%), Dersnik (7.4%), Dush (19.4%), Gjurgjevik i Madh (27.9%), Gllarevë (17.4%), Grabanicë (15.4%), Grapc (16%), Gremnik (6.4%), Jagodë (26.6%), Jashanicë (14.4%), Kërnice (6.6%), Klinë (15.9%), Kpuz (10.6%), Krushevëe Madhe (15.7%), Krushevë e Vogël (8%), Leskoc (25%), Pjeterq i Epërm (10.5%), Pjeterq i Ulët (4%), Përqevë (11.8%), Radulloc (5.6%), Ranoc (5.6%), Rixhevë (10.6%), Rudicë (3.8%), Shtupel (25.6%), Siçevë (12.8%), Stupë (11%), Sverkë (13.7%), Ujmirë (10.9%), Videjë (6%), Volljak (6.3%), Zabërxhë (14.5%), Zajm (14.5%), dhe Zllkuqan (12%).

Vendbanimet me shkallë të lartë të varfërisë mbi 29.2 % janë vendbanimet mbi shkallën e deviacionit standard si: Çupevë (29.5%), Dollc (29.3%), Jelloc (83%), Klinafc (53%) dhe Resnik (30%).

Harta 14. Shtirja hapësinore e varfërisë në komunën e Klinës

2.3.3. Bujqësia

Pozita e volitshme gjeografike, toka pjellore, kushtet klimatike, resurset humane dhe natyrore si dhe relievi në rajonin e komunës së Klinës kanë krijuar kushte optimale për zhvillimin e bujqësisë. Nëpër territorin e Klinës kalojnë gjashtë lumenjë: Drini i Bardhë, Lumbardhi i Pejës, Klina, Mirusha, Lumi i Istogut dhe Lumbardhi i Deçanit. Prej tyre katër kanë rrjedhë fushore dhe me ndërtimin e pendave përgjatë rrjedhës së tyre do të mund të ujiteshin deri në 2,000 ha toka bujqësore. Me realizimin e projekteve për ndërtimin e kanaleve të ujitjes dhe pendave deri me tani ujiten rreth 1,200 ha tokë bujqësore.

Sipas të dhënave nga ASK-ja, komuna e Klinës disponon me 14,948 ha sipërfaqe me tokë bujqësore, ndërsa Klina hyn në zonën intensive për nga mundësitë e zhvillimit të bujqësisë, pasi që 87.7% e sipërfaqes është nën 600 metra të lartësisë mbidetare. Tokë bujqësore është 95%, vetëm 4.9% janë toka jopjellore.

Në strukturën e tokave bujqësore dominojnë arat me 12,734 ha, pyjet me 12,735 ha, livadhet me 2,184 ha, kullosat me 2,043 ha etj. Kulturat e drithërave zënë sipërfaqe totale prej 7,551 ha, ku kultura e grurit dominon me sipërfaqe prej 5,557 ha, pas saj vjen kultura e misrit me 1,767 ha. Elbi, thekra dhe tërshëra kultivohen më pak. Ndërsa, nga kulturat bishtajore dominon bizelja me sipërfaqe prej 130 ha, pas saj vjen fasulja me 76 ha. Kulturat e pemëve dhe perimeve shtrihen në sipërfaqe prej 72.8 ha. Prej tyre dominon kultura e specit me 29 ha, pastaj qepa me 9.5 ha, domatja me 8.5 ha, shalqiri me 8 ha, lakra me 5.7 ha, trangulli me 3.5 ha, hudhra me 3.3 ha etj. (ASK, 2014). Në komunën e Klinës ka vetëm 4.7 ha sipërfaqe me vreshta (ASK, 2014).

Sipas Regjistrimit të Bujqësisë për vitin 2014, Komuna e Klinës kishte një potencial të fuqisë punëtore bujqësore prej 10,076 personave, ky potencial është shfrytëzuar deri në numrin 4,022 persona nga 1,016 ekonomi familjare (Regjistrimi i bujqësisë, 2014) me 1,090 ferma (Drejtoria e Bujqësisë, 2023). Sa i përket nivelit të shkollimit; punonjës të angazhuar në bujqësi pa arsim fare janë 1,384 persona, me shkollë fillore të përfunduar janë 441 persona, me shkollë të mesme bujqësore 151, me shkollë tjera të mesme 527, kolegje 4 dhe shkollim të lartë 211 persona. Numri i personave që merret me bujqësi e që janë të pa shkolluar fare dhe/ose vetëm me shkollë fillore është i lartë (Regjistrimi i bujqësisë, 2014). Numri i personave që merreshin me bujqësi në vitin 2014 ishte 4,022, ndërsa sipas të dhënave të drejtorisë së bujqësisë- bazuar në aplikimet për subvencione në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillit Rural në vitin 2023- numri i atyre që aktualisht merren me bujqësi është vetëm 1,090.

Në komunën e Klinës sipërfaqja e tokës punuese për kokë banori llogaritet të jetë rreth 0.33 Ha. (Drejtoria e Bujqësisë, 2023). Sa i përket prodhimtarisë bujqësore, toka në mbjelljet vjeshtore mbillet kryesisht me grurë, përderisa në mbjelljet pranverore mbillet me misër dhe bimë foragjere për blegtori. Kulturat tjera të rëndësishme janë perimet, patatet, shalqiri etj. Shumica e prodhuesve janë ekonomi bujqësore familjare, dhe vetëm 1,090 prodhues janë të organizuar në ndërmarrje bujqësore.

Pas luftës është vërejtur dukuria e shpërndarjes së pa kontrolluar urbane, e cila e degradon tokën bujqësore. Ky fenomen Komunës së Klinës i ka kushtuar me humbjen e disa hektarë tokë bujqësore vetëm gjatë periudhës 2015-2020.

Tabelë 10. Sipërfaqe tokësore dhe me strukturë të kulturave bujqësore Klina

Nr.	Lloji	Private	Shoqërore	Gjithsej
1.	Ara	9540.67.51 ha	3263.61.34 ha	12804.28.85 ha
2.	Kopshte	17.17.42 ha	2.67.71 ha	19.85.13 ha
3.	Pemishte	423.11.33 ha	116.95.65 ha	540.06.98 ha
4.	Vreshta	88.79.45 ha	5.41.75 ha	94.21.02 ha
5.	Livadhe	2075.44.09 ha	146.39.98 ha	2221.84.07 ha
6.	Kullosa	893.56.45 ha	1193.40.85 ha	2086.97.30 ha
7.	Pyje	5089.28.06 ha	6477.84.04 ha	11567.12.10 ha
8.	Jopjellore	363.27.63 ha	1205.71.21 ha	1568.98.84 ha
Gjithsej		18.491.31.94 ha	12.412.02.53 ha	30.903.34.29 ha

(Burimi: Drejtoria për Kadastër Klinë)

Gjatë periudhës së luftës dhe procesit të privatizimit që ka filluar pas luftës, shifrat e paraqitura me lartë kanë pësuar ndryshime rrënjësore veçanërisht në sektorin shoqëror, gjithashtu ka ndryshime edhe në kulturat bujqësore si p.sh: në vreshta të cilat tani më nuk ekzistojnë.

2.3.3.1. Prodhimtaria Bujqësore (Lavërtaria, Perimkultura dhe Pemëtaria)

Territori i Komunës së Klinës ka një konfiguracion të përshtatshëm për zhvillimin e bujqësisë, përveç kësaj këtë regjion e përshkojnë 6 lumenjë të cilët krijojnë mundësi për ujitjen e sipërfaqeve të mëdha të tokave bujqësore. Komuna e Klinës është regjion kryesisht bujqësor ku rreth 70 % e popullsisë jeton në zonat rurale dhe merret me bujqësi.

Sipas të dhënave nga Drejtoria e Bujqësisë, në vitin 2023, nga e gjithë sipërfaqja e tokës bujqësore të planifikuar për mbjellje (9,979 ha) janë mbjellur gjithësej 8,426.5 ha, me grurin dhe misrin kokërr si kultura dominuese. Pas tyre, perimet dhe patatet janë mbjellur në sasi më të vogla. Kulturat bishtajore si bizelja dhe fasulja zënë sipërfaqe të konsiderueshme. Pemët dhe perimet mbulojnë 72.8 ha, ku dominojnë speci dhe qepa. Në komunën e Klinës, numri i traktorëve është problematik, me shumicën mbi 10 vjet vjetërsi.

Mungesa e përdorimit të mjeteve moderne rritë shpenzimet dhe ulë cilësinë e prodhimit. Investimet në infrastrukturën e ujitjes janë të nevojshme për të përmirësuar rendimentin dhe cilësinë. Projektet e kaluara si hapja e kanaleve për ujitje si dhe puseve për fermerët janë hapa pozitivë drejt përmirësimit të kushteve bujqësore në komunën e Klinës.

Tabelë 11. Sipërfaqja bujqësore e planifikuar për mbjellje për vitin 2023 dhe kulturat bujqësore

Kultura	Sip. e planifikuar per mbjellje (Ha.)	% e sip. së planifikuar për mbjellje
Grurë	4540	45.49
Misër	2985	29.91
Perime	205	2.054
Patate	145	1.45
Jonxhë	430	4.30
Bimë foraxhere	800	8.01
Thekër	115	1.15
Tërshërë	205	2.05

Elb birre	170	1.70
Elb pranveror	35	0.35
Mollë	87	0.87
Kumbull	95	0.95
Dardhë	34	0.34
Arrë	85	0.85
Qershi	1.50	0.01
Lajthi	45	0.45
Dredhëz	1.5	0.01
TOTALI	9979	99.944

(Burimi: Drejtoria e Bujqësisë, 2023)

Sa i përket rendimentit të kulturave bujqësore në Komunën e Klinës, rendimenti i grurit sillet diku rreth 4980kg/ha për vitin 2020,3800kg ha për vitin 2021,3500kg/ha për vitin 2022 dhe 3460kg për vitin 2023.Rendimenti i misrit kokërr 5800kg/ha në vitin 2020,5600kg/ha në vitin 2021,5700 kg/ha për vitin 2022 ndërsa për vitin 2023 nu ka ende shënime sepse ende ska filluar dhe përfunduar korrja.

Rendimenti për ha të misrit të gjelbërt gjegjësishtë misri për silazh në vitin 2020 ishte 37000kg/ha,në vitin 2021 36000kg/ha, ndërsa në vitin 2022 ishte 35000kg/ha.

Rendimenti për ha te patatet në vitin 2020 ishte 18,000kg, në vitin 2021 ishte 17, 600kg, në vitin 2022 ishte 17, 400kg dhe në vitin 2023 ishte 19,300kg/ha. Rendimenti në kulturën e specit për vitin 2020 ishte 16,300kg/ha, në vitin 2021 ishte 16,500kg/ha, ndërsa në vitin 2022 ishte 16, 200kg/ha.Te domatja rendimenti për ha në vitin 2020 ishte 35,000kg, në vitin 2021 ishte 37,000kg/ha, ndërsa në vitin 2022 ishte 34,000kg/ha.

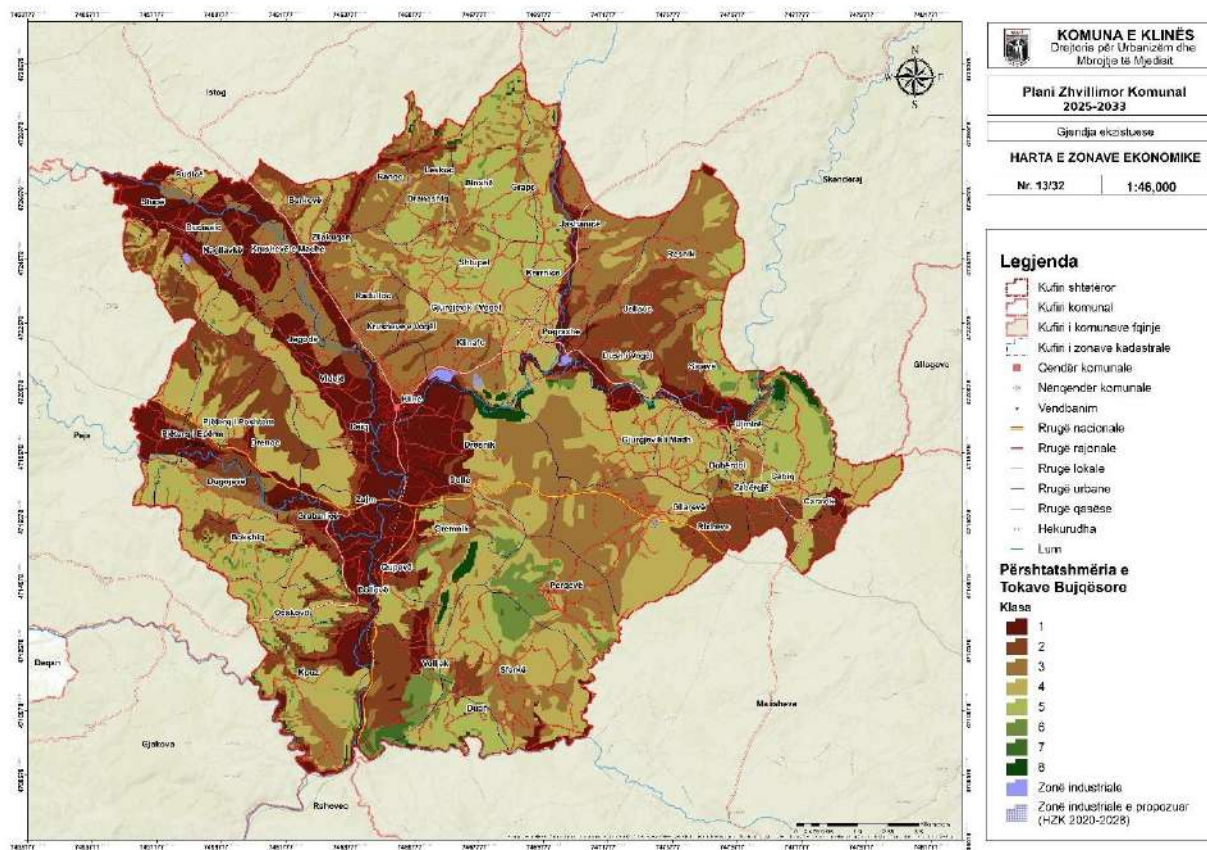
Kur jemi tek vlera financiare e kulturave dhe produkteve bujqësore (e nxjerrë nga llogaritja e rendimentit te pritshem dhe çmimit per kg në tregun e Kosovës për vitin 2023) totali i vlerës financiare, nga të gjitha kulturat dhe produktet bujqësore të cekura më lartë është afërsisht 30,000,000.00 Eur.. Sa i përket klasifikimit të tokës sipas përshtatshmërisë për prodhimtari bujqësore, Komuna e Klinës ka në disponim këto sipërfaqe

Tabelë 12. Sipërfaqja dhe përqindja e tokës bujqësore sipas klasave të përshtatshmërisë - Bonitetit

Përshtatshmëria e Tokës Bujqësore	Sipërfaqja (Ha)	%
Klasa 1	4928.95	15.9
Klasa 2	4337.13	14.1
Klasa 3	7665.95	24.8
Klasa 4	8647.25	27.9
Klasa 5	4091.70	13.2
Klasa 6	878.87	2.8
Klasa 7	78.37	0.2
Klasa 8	264.65	0.8
Gjithsej	30892.91ha	100

Sic shihet edhe nga tabela më lart; mbi gjysma e sipërfaqeve të tokës bujqësore në Komunën e Klinës janë nga klasa I deri IV që njëherit është edhe e mbrojtur me ligj dhe paraqet një bazë shumë të mirë zhvillimore sa i përket kultivimit me kultura bujqësore. Kjo cilësi e tokës bujqësore siguron rendimente të larta në prodhim si të drithërat, perimet ashtu edhe pemët.

Harta 15. Harta e përshtatshmërisë së tokës bujqësore në Komunën e Klinës

Bazuar në të dhënat e ELUP në Klinë, shtirja gjeografike e sipërfaqeve të tokave sipas përshtatshmërisë është si vijon:

Klasa e parë e tokës shtrihet në fshatrat: Gllarevë, Gjurgjevik i Madhë, Dresnik, Dollc, Gremnik, Qupevë, Sferkë, Caravik, Siqevë, Jashanicë, Zllakuqan, Berkovë, Krushevë e Madhe, Nagllak, Budisalc, Videjë, Pjeterq i Poshtem, Pjeterq i Epërm, Drenoc, Bokshiq, Dugajevë, Kpuz, Volljakë, Doberdol, Ujmirë, Perqeve, Zajm, Pograxhë, Dushi vogël.

Klasa e dytë e tokës shtrihet në fshatrat: Rixhevë, Zabërgjë, Cabiq, Caravik, Dobërdoll, Dresnik, Dollc, Gremnik, Qupevë, Volljakë, Dush, Sferkë, Kpuz, Qeskovë, Dollovë, Grabanicë, Dugojevë, Bokshiq, Zajm, Drenoc, Pjeterq i Poshtem, Pjeterq i Epërm, Krushevë e vogël, Videjë, Radulloc, Nagllavkëm Budisalc, Stupë, Krushevë e madhe, Zllakuqan, Berkovë, Ranoc, Leskoc, Jashanicë, Jellovc, Siqevë, Dush i vogël.

Klasa e tretë e tokës shtrihet në fshatrat: Kpuz, Volljak, Dush, Sferkë, Perqevë, Gllarevë, Dollovë, Bokshiq, Gremnik, Grabanicë, Pjeterq i Poshtem, Pjeterq i Epërm, Drenoc, Deiq, Dresnik, Gjurgjevik i Madh, Dolc, Zabërgjë, Cabiq, Dobërdoll, Ujmirë, Siqevë, Jellovc, Jashanica, Resnik, Shtupel, Binxhë, Dranashiq, Ranoc, Leskoc, Klinafc, Krushevë e vogël, Nagllavkë, Budisalc, Stupë, Rudicë, Berkovë, Klina, Pograxhë, Jashanica.

Klasa e Katërt shtrihet në fshatrat: Pograxhë, Jashanica, Rixhevë, Caravik, Kpuz, Volljak, Dush, Sferkë, Perqevë, Gllarevë, Dollovë, Bokshiq, Gremnik, Grabanicë, Pjeterq i Poshtem, Pjeterq i Epërm, Drenoc, Deiq, Dresnik, Gjurgjevik i Madh, Dolc, Zabërgjë, Cabiq, Dobërdoll, Ujmirë, Siqevë, Jashanica, Resnik, Shtupel, Binxhë, Dranashiq, Ranoc, Leskoc, Klinafc, Nagllavkë, Budisalc, Stupë, Rudicë, Berkovë, Pograxhë, Jashanica, Rixhevë, Caravik, Gremnikë, Videjë.

Klasa e pestë shtrihet në fshatrat: Ranoc, Leskoc, Dranashiq, Binxhë, Jashanica, Shtupel, Kernicë, Klinafc, Gjurgjevik i madh, Ujmirë, Siqevë, Cabiq, Caravik, Zabërgjë, Gllarevë, Perqevë, Sferkë, Dush, Vollajkë, Kpuz, Dolovë, Qupevë, Qeskovë, Bokshiq, Grabanicë, Dugojevë, Pjeterq i Poshtem, Pjeterq i Epërm, Videjë, Krushevë e madhe, Budisalc, Drenoc, Gremnikë, Dolc.

Klasa e gjashtë e tokës shtrihet në fshatrat: Sferkë, Perqevë, Dush, Vollajk, Kpuz, Qeskovë, Bokshiq, Grabanicë, Gremnik, Qupevë, Dugojevë, Pjeterq i Poshtem, Gjurgjevik i madh, Siqevë, ujmirë, Cabiq, Dush i vogël, Shtupel, Binxhë, Leskoc.

Klasa e shtatë e tokës shtrihet në fshatrat: Gjurgjevik i madh, Sferkë, Gremnik, Volljakë.

Klasa e tetë e tokës shtrihet në fshatrat: Gremnikë, Qupevë, Dollovë, Qeskovë, Bokshiq, Kpuz, Dush, Ujmirë, Cabiq, Gjurgjevik i madh, Dresnik, Klinafc, Binxhë, Ranoc, Leskoc, Jashanicë.

2.3.3.2. Pjerrësia e terrenit për shfrytëzim bujqësor

Në krijimin e resurseve tokësore në komunën e Klinës kanë pasur ndikim faktorë të ndryshëm si: ndërtimi gjeologjik i hapësirës, relievi, klima, hidrografia, bota bimore etj. Në komunën e Klinës hasen tipe të ndryshme të tokave të cilat janë të ndërlidhura ngushtë me pjerrësinë e terrenit, i cili është faktorë shumë i rëndësishëm dhe madje determinues edhe për shfrytëzimin e tokës për bujqësi. Në kontekstin e përgjithshëm hapësirat që identifikohen me pjerrësi më të vogël, trashësia e shtresës së tokës (humusi) është më e madhe dhe anasjelltas. Trashësia e humusit është element i rëndësishëm edhe në krijimin e bonitetit të tokës. Pjerrësia e terrenit gjithashtu është e lidhur ngushtë edhe me procesin e erozionit: sa më i pjerrët që është terreni, niveli i erozionit është më i theksuar dhe anasjelltas.

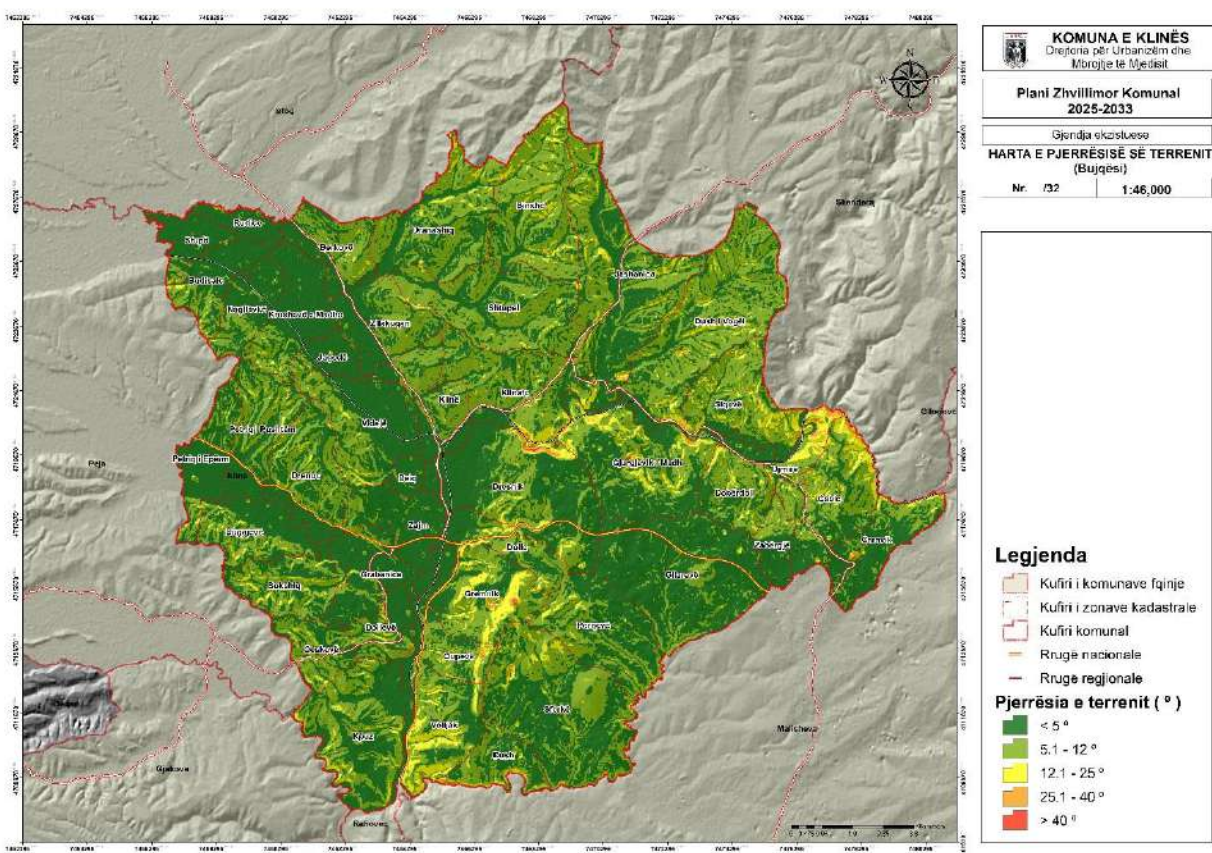
Nga analiza e pjerrësisë së terrenit në komunën e Klinës për nevojat e bujqësisë, evidentohet se nga sipërfaqja e përgjithshme e komunës së Klinës vetëm 54% apo 166.75 km² konsiderohen sipërfaqe të përshtatshme për bujqësi. Ndërsa pjesa tjetër e sipërfaqeve konsiderohen si kategori kufizuese për shfrytëzim të rëndësishëm bujqësor, apo si hapësira të dobishme vetëm për pylltari.

Tokat me pjerrësi të vogël e që janë të përshtatshme për bujqësi evidentohen përgjatë rrjedhave lumore të Drinit të Bardhë, Lumbardhit të Pejës dhe lumit Klina. Sipërfaqet me pjerrësi mbi 12° zënë pjesën tjetër të mbetur dhe janë të pozicionuara në lartësi mbi 500m në zonat kodrinore-malore të komunës së Klinës, konkretisht në zonat kadastrale Gllarevë, Sferkë, Binxhë, Dushë i Vogël etj.

Tabelë 13. Klasifikimi i sipërfaqeve për nevoja të bujqësisë në komunën e Klinës

Pjerrësia	Sipërfaqja (km ²)	Përqindja	Tipi i tokës
<5°	166.75	54.03	Shpate të përshtatshme për bujqësi
5 - 12°	128.37	41.60	Shpate relativisht të përshtatshme për bujqësi me ekzistimin e rrezikut nga erozioni
12 - 25°	12.92	4.19	Kategoria kufizuese e shpateve për shfrytëzim më të rëndësishëm bujqësor
25 - 40°	0.55	0.18	Shpatet të dobishme për bujqësi përmes terracimit
> 40°	0.01	0.003	Shpatet e dobishme vetëm për pylltari
	308.6	100.00	

Harta 16. Klasifikimi i sipërfaqeve për nevoja të bujqësisë në komunën e Klinës

2.3.3.3. Ujitja e Sipërfaqeve Bujqësore

Sa i përket ujitjes së tokës bujqësore në Komunën e Klinës, aktualisht janë 1,500 ha nën ujitje të kombinuar. Pra, gjendja momentale e ujitjes së tokave bujqësore në komunë është ende e vogël dhe kjo është edhe një ndër arsyt kryesore të rendimentit të ulët të kulturave bujqësore.

Tabelë 14. Ujitja e Sipërfaqeve Bujqësore në Komunën e Klinës

Nr.	Vendi	Burimi i ujit	Lloji i Kulturës së Ujitur	Sip. e mundshme për ujitje/ha	Sip. e ujitura/ha
1	Stupë, Budisalc, Rudicë	Drini i Bardhë	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	470	470
2	Krushevë e Madhe	Drini i Bardhë	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	300	250
3	Zllakuqan, Jagodë, Videjë	Drini i Bardhë	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	300	300
4	Zajm	Drini i Bardhë	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	140	0
5	Pjetërq i Epërm, Pjetërq i Poshtëm, Drenoc	Lumbardhë i Pejës	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	200	0
6	Dugajevë	Lumbardhë i Pejës	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	120	0
7	Grabanicë e Epërme	Lumbardhë i Pejës	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	150	150
8	Grabanicë e Poshtme	Lumbardhë i Pejës	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	100	80
9	Dollovë	Lumbardhë i Pejës	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	120	120
10	Kpuz	Lumbardhë i Deçanit	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	70	50
11	Gremnik	Burim i Fshatit	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	50	50
12	Zllakuqan, Radulloc, Krushevë e Vogël	Drini i Bardhë	Misër, Perime, Livadhe, Pemë	100	40

Burimi: Drejtoria e Bujqësisë Klinë, 2023

2.3.3.4. Sektori i blegtorisë dhe shpeztarisë

Sipas të dhënave nga ASK (2014), komuna e Klinës në vitin 2014 numëronte gjithësej 10,474 gjedhe, në vitin 2020 numëronte 3,560 krerë, ndërsa në vitin 2021 numëronte 3,610 sosh. Sipas burimit të njëjtë (ASK, 2014), komuna e Klinës në vitin 2014 numëronte gjithësej 2,345 dele, në vitin 2020 numëronte 3,030 krerë, ndërsa në vitin 2021 numëronte 3,070 sosh. Përveç kësaj, në vitin 2014 komuna e Klinës numëronte 606 dhi, 4,160 derra, 56 kuaj, gomarë dhe mushka, ndërsa numëronte edhe 3,724 koshere bletësh.

Sa i përket shpeztarisë; sipas të dhënave dhe statistikave nga ASK (2014), komuna e Klinës në vitin 2014 numëronte gjithësej 75,240 shpezë. Prej tyre, pula për vezë: 41,546 (55.2%), zogj, pula dhe

gjela: 27,393 (36.4%), zogj për majmëri: 2,706 (3.6%), biba: 2,207 (2.9%), rosa dhe pata: 523 (0.7%) dhe të tjera: 865 (1.2%). Sipas shënimeve nga Drejtoria e Bujqësisë Klinë numri i gjedheve për vitin 2022 ishte 5,100 krerë, në vitin 2023 ishte 5,060 krerë, numri i lopëve qumështore për vitin 2022 ishte 3,500 krerë, ndërsa në vitin 2023 ishte 3,480 krerë. Aktualisht në Komunën e Klinës ka 4 ferma komerciale të qumështit me nga 40 krerë si dhe 10 ferma me nga 15 krerë. Fermat tjera komerciale janë me numër më të vogël.

Fermat komerciale vazhdojnë të ngriten vazhdimisht mirëpo kanë nevojë për mbështetje financiare qoftë nëpërmjet kreditimeve të volitshme apo subvencioneve për bujqësi. Problem tjetër paraqesin tokat rreth lumenjve të cilat janë të rrezikuara vazhdimisht nga erozioni i cili shpesh herë ndikon në ndryshimin e rrjedhës së lumenjëve dhe dëmton sipërfaqet e tokës bujqësore. Gjendja më e renduar në tokat buzë lumenjëve është në fshatrat Grabanicë, Zllakuqan dhe Dugojevë ku kërkohet intervenim i menjëhershëm. Momentalisht në territorin e komunës së Klinës për rreth lumenjëve ujiten 500-600 ha por ekziston mundësia që me rehabilitimin dhe ndërtimin e e pendave të reja të ujiten deri në 2,000 ha.

Numri i deleve për vitin 2022 ishte 3,036, ndërsa për vitin 2023 ishte 3,220 krerë. Numri i dhive për vitin 2022 ishte 1,182 krerë, ndërsa në vitin 2023 ishte 1,205 krerë.

Në vitin 2023 në Klinë kishte 37,500 pula vojse, e të që mbarështohen në 1,700 ekonomi familjare. Sa i përket bletëve, në vitin 2023 në Klinë kishte 5,200 shoqëri e të cilat mbarështohen nga 150 bletarë.

2.3.3.5. Rendimentet e qumështit

Rendimenti i qumështit të lopët për vitin 2022 ishte 15,330,000 l në total, ndërsa në vitin 2023 ishte 13,350,224 l. Kjo i bje që rendimenti i qumështit në vitin 2022 ishte 4,380 l për kokë lope, ndërsa në vitin 2023 ishte 3,836 l për kokë lope.

Ndërsa në anën tjetër, sasia e prodhuar e qumështit të deles për vitin 2020 ishte 666,000 l, ndërsa për vitin 2021 ishte 683,070 l.

Ky nivel i ulët i prodhimit vije për arsye të shumta, e ndër më kryesoret janë si vijon: niveli arsimor, racat jo tipike qumështore, ushqim jo i mjaftueshëm dhe kualitativ për lopët, mos normim i ushqimeve për racionet ushqimore, vjetërsia e kafshëve, shtyerja e riprodhimit, mungesa e mirëqenies në ferma, menaxhimi jo i mirë i mbetjeve nga fermat, mos ndryshimi dhe rezistimi i shumë fermave për të aplikuar teknologjitë e reja etj.

2.3.3.6. Prodhimi i mishit

Bazuar në të dhënat e Drejtorisë së Bujqësisë, në vitin 2023 në Komunën e Klinës, ka 3 ferma për majmëri gjedhi për mish, me mesatarisht 50 krerë për fermë, ndërsa 10 prej tyre kanë rreth 20 krerë. Fermat e tjera janë kryesisht ferma të vogla.

Komuna e Klinës ka një fond blegtoral mjaft të pasur dhe të larmishëm. Ky fond përbëhet kryesisht nga: Gjehdhet, delet, dhitë, pulat, derrat etj.

Gjedhëtaria e cila paraqet edhe bazën kryesore momentale të zhvillimit të bujqësisë në komunë numëron 3,610 krerë lopë qumështi që mbarështohen nëpër ferma komerciale të mëdha, të mesme dhe të vogla por me tendencë rritjeje. Te lopët qumështore dominon raca Simental dhe metisët e sajë, Hollshtajn Frizis, Hollshtajn, Red Hollshtajn, Monte Biliard etj.,

Nënsektori i Shpezëve (pula vojse) poashtu paraqet një potencial të mirë zhvillimor, mirëpo Klina ka vetëm një fermë komerciale me pula vojse me kapacitet 6,500 copë.

Brojlerët (zogjët për mish): Kjo kategori e shpezëve është fare pak e zhvilluar edhe atë më shumë në ekonomi familjare. Duhet kushtuar një vëmendje krijimit të fermave komerciale sepse ka një treg të mirë konsumi.

Vlerësojmë se Komuna me këto kapacitete të pulave vojse që ka është shumë larg përmbushjes së nevojave për konsum lokal prandaj duhet nxitur individë dhe fermerë tjerë për të investuar në këtë sektor përmes politikave më të favorshme nga niveli lokal dhe qendror.

Bletaria: Ky sektor vlersohet ende i vogël, por edhe i pa shfrytëzuar në raport me potencialin dhe kapacitetet ekzistuese, si për nga sasia ashtu edhe për nga rendimenti. Komuna e Klinës ka resurse të mira për zhvillim të këtij sektori, mirëpo, ashtu sikur sektorëve tjerë blegtoral, edhe sektorit të Bletarisë i mungon aplikimi i praktikave të mira për mbarështim. Komuna e Klinës ka 5,300 shtëpiza me bletë në total.

2.3.3.7. Sektorët mbështetës

Ambulancat Veterinare: Komuna e Klinës ka 6 ambulanca veterinare të cilat përbëjnë një infrastrukturë të mirë mbështetëse të sektorit. Ndiham ofrohet në disa aspekte, të tilla si: preventivë, kurime dhe vaksinime por edhe përmirësim racor përmes inseminimeve artificiale. Ambulancat veterinare përmes rolit të tyre preventiv dhe mjekues që kanë të kafshët ndikojnë edhe në parandalimin e përhapjes së disa sëmundjeve zoonotike dhe epidemike në njerëz duke mbrojtur në mënyrë indirekte edhe shëndetin publik.

Barnatoret Bujqësore: Komuna e Klinës ka 5 barnatore bujqësore aktive të cilat poashtu paraqesin një aset shtesë dhe mbështetës të sektorit duke furnizuar prodhuesit me inpute agrare.

Qumështoret dhe Pikat Grumbulluese të qumështit: Klina ka qumështoren VITA e cila ka kapacitete të mëdha përpunuese me mbi 140,000 l/ditë, si dhe 6 pika grumbulluese të qumështit të cilat lehtësojnë në masë të madhe punën e prodhuesve të qumështit.

Therrtoret dhe Industria e Mishit: Komuna ka 1 therrtore e cila e bënë më të qëndrueshëm sektorin e trashjes së derrave, ndërsa nuk ka asnjë therrtore të kafshëve të trasha si gjedhi.

Tregu i kafshëve: Klina ka një treg të kafshëve i cili është në gjendje të mirë.

2.3.4. Pylltaria

Sipas vlerësimit të shfrytëzimit të tokës në Komunën e Klinës nga 30,869.01 Ha sa është sipërfaqja totale e komunës 10,787.76 Ha, apo 34.94% e sipërfaqes totale janë Pyje dhe Kullosa; 14,582.55 Ha, apo 47.24 % e sipërfaqes totale janë Tokë Bujqësore; 3,288.30 Ha, apo 10.65% e sipërfaqes totale janë Sipërfaqe e Ndërtuar, ndërsa 2,210.4 Ha, apo 7.16 % e sipërfaqes totale të komunës së Klinës i takojnë kategorisë ‘Sipërfaqe tjera’.

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur shpërndarja e sipërfaqeve pyjore në Komunën e Klinës sipas vendbanimeve.

Tabelë 15. Shpërndarja e sipërfaqeve pyjore në komunën e Klinës , sipas vendbanimeve

Vendbanimi	Sip. Pyjore (Ha)		
Berkove	61.45	Kpuz	616.32
Binxhë	80.20	Kërrnicë	54.33
Bokshiq	81.86	Krushevë e Madhe	111.42
Budisalc	127.80	Krusheve e Vogel	20.69
Caravikë	41.97	Leskoc	118.94
Çabiq	149.38	Nagllavkë	51.54
Deiq	1.52	Pograxhë	38.46
Dobërdol	191.19	Perqevë	385.27
Dollc	202.36	Pjëterq i Eperm	82.04
Dollovë	10.21	Pjëterq i Poshtem	164.89
Dranashiq	64.85	Qeskovë	7.79
Drenoc	220.48	Qupevë	116.71
Dresnik	487.89	Radulloc	82.75
Dugojevë	208.18	Resnikë	186.69
Dush	35.63	Ranoc	43.20
Dush I Vogel	131.49	Rixhevë	819.05
Gllarevë	60.70	Rudicë	10.45
Grabanicë	162.61	Sferkë	576.60
Gremnik	448.199	Siqevë	237.46
Grapc	144.03	Stupë	23.01
Gjurgjevik I Madh	624.55	Shtupel	107.85
Gjurgjevik I Vogel	7.85	Ujmirë	11.40
Jagodë	3.20	Videjë	277.71
Jashanicë	218.54	Volljak	111.82
Jelloc	97.31	Zabërgjë	21.37
Klinavc	89.67	Zajm	77.06
Klinë	4.56	Zllakuqan	28.00
		TOTALI	8,609.08 Ha.

Burimi: Drejtoria e Bujqësisë, Klinë

2.3.5. Tregtia

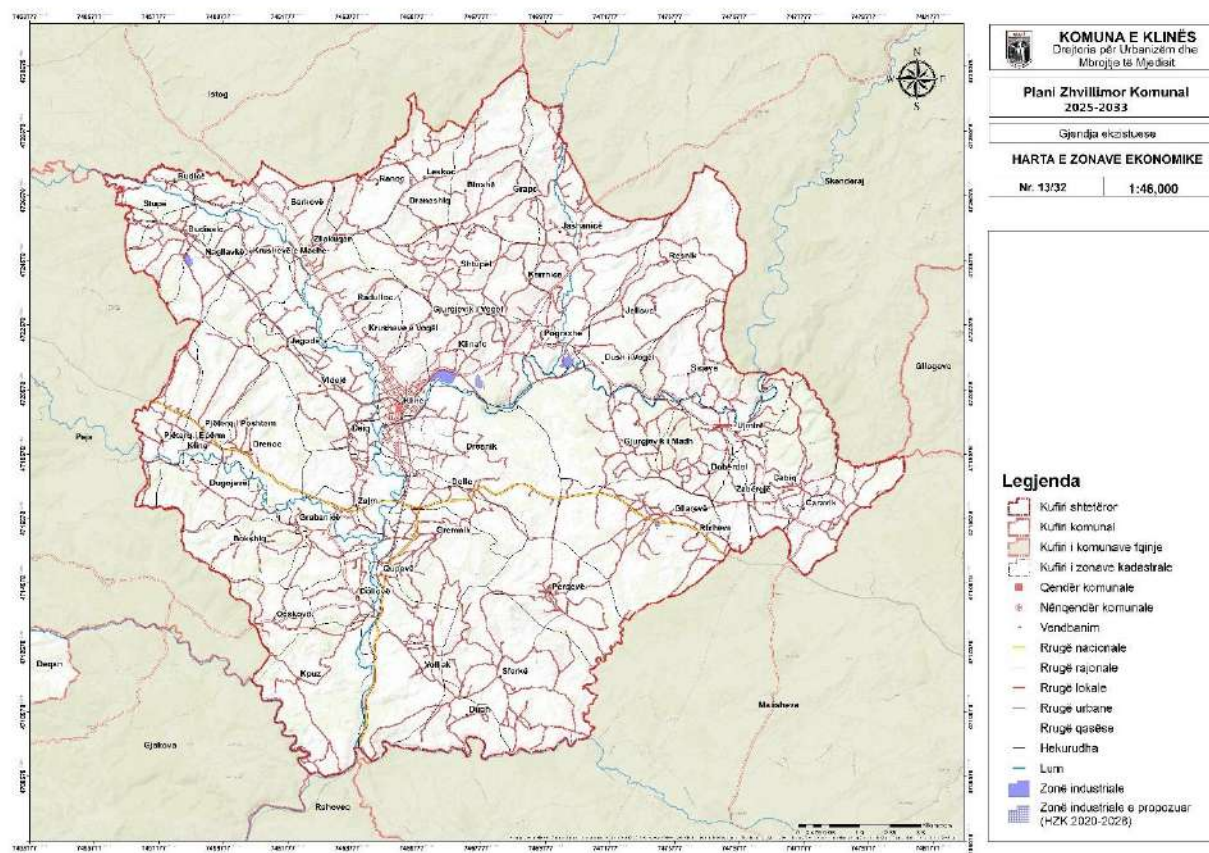
Nga numri total i bizneseve aktive në Komunën e Klinës (1,510), 343 prej tyre, apo 23 % e totalit të bizneseve i takojnë kategorisë së Tegtisë me Shumicë dhe Pakicë. Kjo e bënë Tregtinë sektorin më të madh ekonomik në Komunën e Klinës dhe rrjedhimisht sektorin më të rëndësishëm ekonomik, krahas bujqësisë, shërbimeve dhe akomodimit/hotelerisë.

2.3.6. Zona Industriale

Zona Industriale në Klinavc me sip 20.09 Ha, Zona Industriale në Nagllavkë me sip 6.06 Ha, si dhe Zona Industriale në Pograxhë e cila është e propozuar me Hartën Zonale Komunale 2020-2028+ si Zonë Industriale me sip.7.89 Ha janë aktualisht sipërfaqe të planifikuara për zhvillimin e aktivitetit industrial dhe prodhues, mirëpo asnjëra nga këto zona nuk funksionon plotësisht. Nga këto zona, Zona Industriale në Klinavc funksionon vetëm pjesërisht, ndërsa edhe Strategjia e Zhvillimit

Ekonomik Lokal parasheh zhvillimin e mëtutjeshëm të kësaj zone dhe funksionalizimin e plotë të saj. Zona Industriale në Nagllavkë është privatizuar dhe aktualisht nuk ka funksion të Zonës Industriale. Sa i përket Zonës Industriale në Pograxhë, kjo zonë ka mbetur vetëm si propozim ndërsa nuk është ndërmarrë asnjë hap për funksionalizimin e saj. Kjo zonë po ashtu është në kufi me perimetrin e caktuar për zonën e mbrojtur të burimit të ujit.

Harta 17. Harta e Zonave Ekonomike

2.3.7. Zejtaria

Profesioni tradicional i femrave në rajonin e Klinës është prodhimi i veshjeve të endura në gjergjef dhe të dekoruara me ngjyra të ndryshme. Kjo është zeje që ende ekziston, dhe krijon potencial për një produkt atraktiv që është zhvilluar nga artizanet femra të komunës së Klinës.

Shumica e aktiviteteve të banorëve është në veprimtaritë shërbyese – hoteliere dhe zejtare e cila në shumicën e rasteve zhvillohet në kuadër të objekteve të banimit përgjatë rrugëve kryesore. Aktualisht mungojnë të dhënat për numrin e saktë të bizneseve të regjistruara e të cilat aktivitetet primar i kanë aktivitetet zejtare.

2.3.8. Turizmi

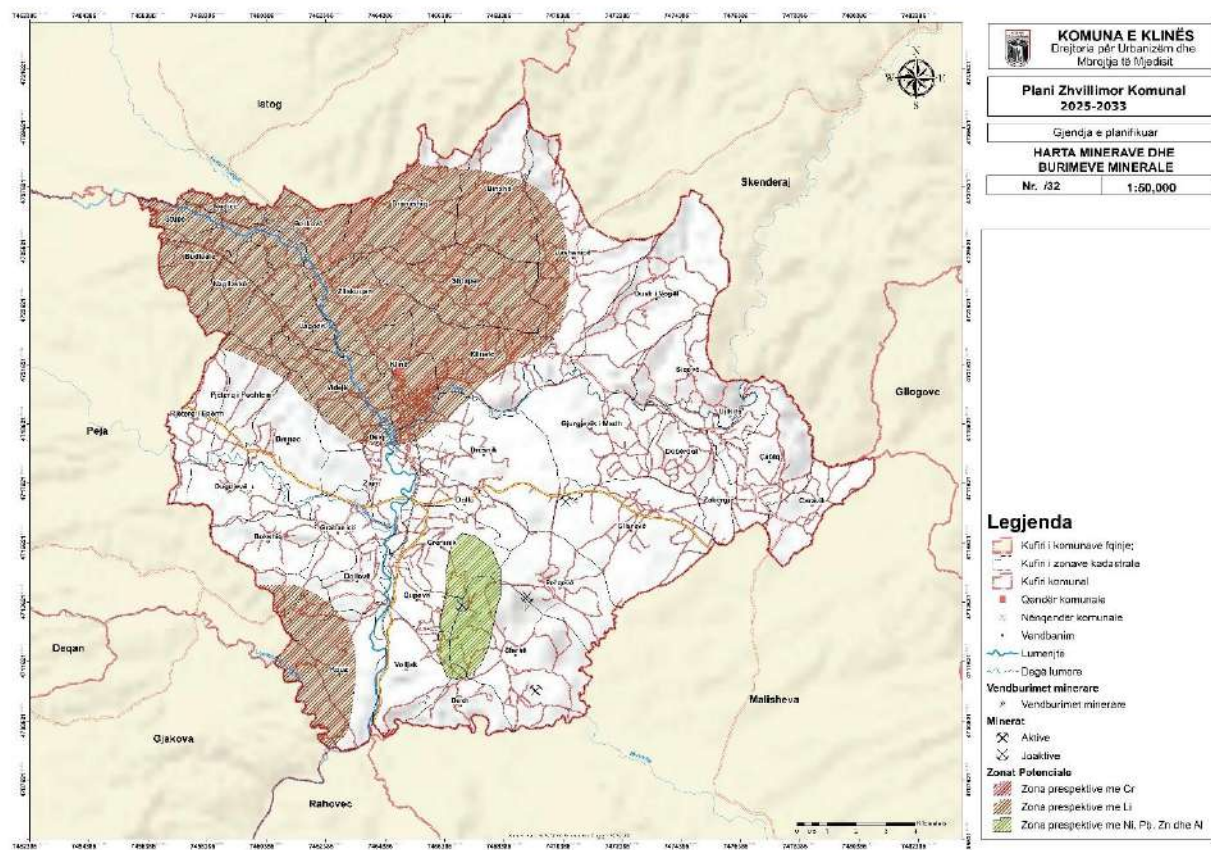
Komuna e Klinës ofron një potencial të larmishëm turistik falë burimeve të saj të pasura natyrore dhe trashëgimisë kulturore. Ndër format e identifikuar të turizmit që mund të zhvillohen në këtë zonë janë turizmi shëndetësor, turizmi natyror, agroturizmi, turizmi rural dhe turizmi kulturor. Gryka e lumit Klina - ofron mundësi për ndërtimin e një qendre rehabilituese për sëmundjet e

frymëmarrjes, duke i dhënë rëndësi turizmit shëndetësor. Në aspektin natyror, komuna përmban atraksione si Monumenti i Natyrës Mirusha dhe Kanioni i lumit Klina, të cilat tërheqin vizitorë për bukurinë e tyre unike dhe aktivitetet në natyrë, përfshirë speleoturizmin. Parku “Ujëvarat e Mirushës” është një ndër zonat më të bukura dhe interesante të natyrës së Republikës së Kosovës. Ky park shtrihet në territorin e komunave Klinë, Malishevë dhe Rahovec. Saktësisht gjendet në jug të maleve Gremnik, në të dy anët e rrjedhës së lumit Mirusha. Sipërfaqja e këtij parku është 598.4 ha. Lartësia mbidetare e parkut është 340-600 m. Në këtë park, lumi Mirusha në pjesën e fundit të rrjedhës së tij kalon nëpër një grykë e cila njihet si Kanjoni i lumit Mirusha dhe krijon 12 ujëvara dhe 16 liqene e që këto paraqesin një fenomen të rrallë morfohidrologjik. Pa dyshim, është një nga peizazhet më atraktive për vizitorë. Ky park zbulohet edhe më tej me florën dhe faunën e saj. Ndërkohë, trashëgimia kulturore përfaqësohet nga monumentet e shumta historike, të cilat përbëjnë një pasuri të çmuar për turizmin kulturor në këtë komunë. Sa i përket të dhënave mbi numrin e turistëve dhe shifrave të ngjashme, nuk ka ndonjë të dhënë mbi të cilën mund të pasqyrohet gjendja aktuale e as mbi bazën e së cilës do të mund të bëhej planifikimi për të ardhmen.

2.3.9. Resurset nëntokësore dhe sipërfaqësore

Territori i Komunës së Klinës shquhet për pasuri natyrore. Hapësira karakterizohet me pyje dhe tokë kualitative bujqësore, pasuri nëntokësore, trashëgimi të pasur natyrore dhe kulturore. Komuna ka resurse natyrore minerale dhe jo minerale, të tilla si: rezerva të linjtit (2 miliardë tone), të xehes së boksitit (2 milionë tonë), të argjilës (6.5 milionë tonë), të rërës dhe zhavorrit (3.5 milionë tonë) etj. Nga totali i bizneseve aktive të regjistruara në Klinë (1,510), vetëm 23 nga to, apo 1.5 % e totalit të bizneseve aktivitet primar i kanë xehoret dhe gurëthyesit. Kjo përqindje e vogël e bizneseve të orientuara në këtë sektor tregon një disproporcion mes potencialit real të sektorit për zhvillim të gjithëmbarshtëm ekonomik dhe aktivitetit të realizuar aktualisht.

Harta 18. Harta e minierave dhe burimeve minerale

2.4. INFRASTRUKTURA TEKNIKE

Uji ka një rol shumë të rëndësishëm në jetën e njeriut dhe sigurimi i tij është kthyer në një nga sfidat më të mëdha botërore. Gjithmonë uji ka qenë faktor vendimtar në zhvendosjen e popullsisë nga një vend në një tjetër, sepse ai është kushti themelor për një jetë të sigurt e të shëndetshme.

Prandaj, qëllimi i planit zhvillimor komunal është të orientojë institucionet në procesin e përmirësimit të shërbimeve të ujit dhe largimit të ujërave të ndotur, duke synuar:

1. Përfshirjen e të gjithë banorëve me shërbime të kontrolluara të ujit të pijes,
2. Rritjen e kualitetit të shërbimeve dhe
3. Largimin e trajtimin e ujërave të ndotura.

Furnizimi me ujë të pijes dhe largimi i ujërave të ndotura paraqesin një shërbim të veçantë për banorët me ndikim të drejtpërdrejtë në kualitetin e jetës dhe reflektim në shëndetin e popullatës.

Te gjitha shkarkimet e ujërave të ndotura krijojnë probleme mjedisore në lumenjtë dhe liqenet, prandaj zhvillimi i këtij projekti do të sillte ndikime pozitive në mjedis duke krijuar një impiant të trajtimit të këtyre ujërave të ndotur dhe më pas derdhjen e tyre në liqen dhe me tej në det.

2.4.1. Infrastruktura e Ujësjellësit

2.4.1.1. Uji i pijes

Komuna e Klinës ka mbi 38,000 banorë me gjithsej 53 fshatra dhe qyteti i Klinës, i cili gjendet në pikën ku lumi Klina derdhet në pellgun e lumit Drini i Bardhë. Shtrirja e popullsisë në zona rurale është 85.6%, ndërsa në zonë urbane jetojnë vetëm 14.4% e popullsisë. Në bazë të numrit të banorëve për Komunën e Klinës, sasia e nevojshme për furnizim me ujë të pijes për tërë komunën është rreth $Q=120$ l/s.

Humbjet në rrjet janë 50%. Materiali në sistemin e ujësjellësit është HDPE. Një ndër problemet më të mëdha të Komunës së Klinës është furnizimi i banorëve me ujë të pijshëm. Këto probleme janë për arsye se shumica e vendbanimeve nuk furnizohen me ujë nga sistemet e ujësjellësit, por nga pusët dhe burime të pakontrolluar. Probleme kanë edhe banorët që janë të kyçur në rrjetin ujësjellësit, e kjo për shkak të cilësisë diskutabile të ujit. Vendbanimet që furnizohen me ujë janë paraqitur në formë tabelare:

Tabelë 16. Vendbanimet që furnizohen me ujë

Sistemet e Ujit	Nr	Vendbanimi	Mënyra e furnizimit	Lloji i sistemit	Nr. i konsumatorëve	Kapaciteti q (l/s)	Reshjet mesatare P_{mes} (mm)
Klinë	1	Klina	Sistemi i ujësjellësit të qytetit	Nga rezervuari i vjetër	5542	7 08-12 08-12	700
	2	Dollc			276		
	3	Dresnik			1770		
	1	Jashanica			1784		
	2	Pograxha			366		
	3	Jellovc			27		
	4	Dush i vogël			196		
	5	Ujmiri			544		

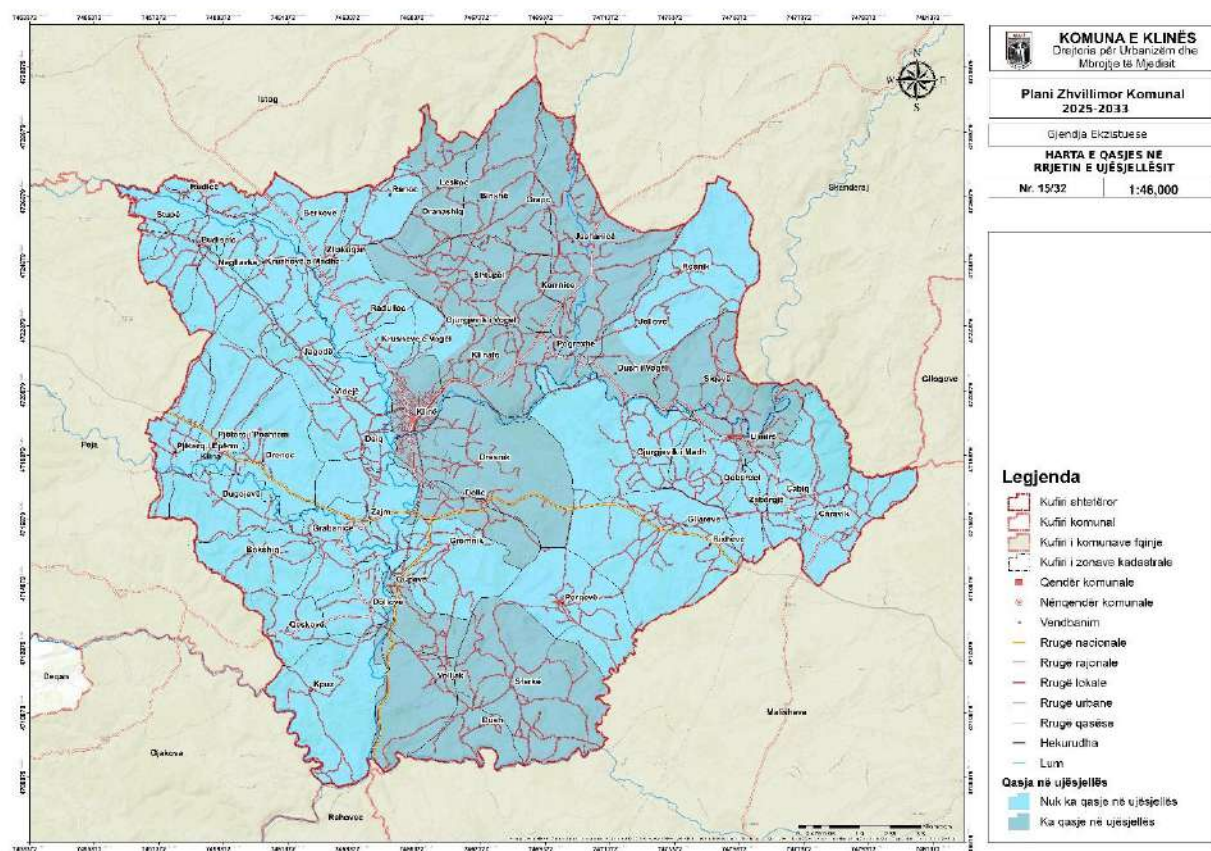

Jashanicë	6	Siqeva	Sistemi I ujësjellsit në Jashanicë	Nga Rezervuari I ri	1338	4-6	
	7	Shtupel			771		
	8	Kërnice			794		
	9	Binxhë			117		
	10	Grabc			206		
	11	Dranashiq			21		
	12	Klinafc			480		
Sferkë	1	Sferkë	Sistemi I ujësjellsit I Sferkë	Nga pusi me pompa	2448	5-8	650
	2	Dush		Nga pusi me pompa	196		
	3	Volljakë		Nga pusi me pompa	929		
	4	Qupevë		Nga pusi me pompa	579		
Furnizim nga burimet vetjake	1	Bërkovë			246		700
	2	Qeskovë	Pusi Publik		373		
	3	Kpuz	Pusi Publik		622		
	4	Grabnicë	Puset Publike		728		
	5	Gremnik	Burimi		1131		
Furnizim Individual	1	Zajmë	Furnizimi individual (secila nga familjet kanë patur furnizim vetjak)	Nga puset, burimet, etj.	1267		700
	2	Videjë			663		
	3	Deiq			376		
	4	Krushevë e Vogël			323		
	5	Gjurgjevik e vogël			754		
	6	Jagodë			197		
	7	Budisalc			398		
	8	Rudicë			446		
	9	Krushevë e madhe			585		
	10	Stupë			179		
	11	Nagllavë			67		
	12	Zllakuqan			660		
	13	Ranoc			353		
	14	Leskoc			239		
	15	Raduloc			353		
	16	Drenoc			440		
	17	Dugajevë			399		

Kuvendi Komunal Klinë **Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033**

18	Pjetërq Poshtëm	I	160
19	Pjetërq Epërm	I	563
20	Bokshiq		433
21	Dollovë		444
22	Resnik		399
23	Gjurgjevik i madh		449
24	Çabiq		862
25	Dobërdoll		339
26	Gllarevë		1784
27	Rixhevë		870
28	Caravik		1241
29	Zabërgjë		728

Harta 19. Mbulueshmëria e vendbanimeve me rrjet të ujësjellësit

2.4.1.2. Burimet e Furnizimit

Qytetarët e komunës së Klinës furnizohen me ujë të pijshëm nëpërmjet tri formave:

- Sistemit qendror të furnizimit - ujësjellësi i KRU “HIDRODRINI”
- Sistemet e vogla - ujësjellësit lokal (sistem i pompimit), dhe
- Sistemet vetjake të vendbanimeve (Puset individuale).

Bazuar në statistikën e raportit të performancës komunale, rreth 75% e vendbanimeve, përfshirë edhe qytetin e Klinës furnizohen me ujë nga KRU “Hidrodrini” dhe nga sistemet e pompimit, ndërsa 25% nga puset individuale.

Burimi i ujit “Jarinë” furnizon me ujë qytetin e Klinës dhe disa fshatra. Fabrika ka një kapacitet prodhues prej 310 m³/orë (86.1 l/s dhe furnizon me ujë të pijes qytetin e Klinës dhe rreth 25 fshatra për rreth.

2.4.1.3. Fabrika për trajtimin e ujit

Fabrika e përpunimit të ujit të pijshëm në Klinë dhe stacioni i pompave ndodhen pranë lumit Drini i Bardhë dhe momentalisht furnizohet me ujë nga 6 puset pranë fabrikës. Mirëpo uji që vije nga puset është në një sasi të vogël dhe uji i basenit të hapur është me turbullirë të lartë. Prodhimi i ujit varet edhe nga turbullirat e ujit të lumit Drini i Bardhë.

Stacioni i pompimit e dërgon ujin në rezervuarin me kapacitet 1,500 m³ i cili ndodhet në kodrën e Tikveshit.

Fabrika është ndërtuar nga ndërmarrja PC&E dhe në bashkëpunim me firmën Holandeze “TURBINE” me investim të përbashkët nga Komuna e Klinës dhe nga Qeveria e Republikës së Kosovës. Në këtë fabrikë i gjithë procesi është i automatizuar falë instalimit të PLC të prodhuesit “Simens Simatic S7”.

Burimi i Jarinës gjendet në pjesën lindore të qytetit të Klinës, afër hekurudhës, më saktësisht tek tuneli i hekurudhës në afërsi të fshatit Pogragjë. Sipas të dhënave të mbledhura, ky burim ka kapacitet prej 120-200 l/s, mirëpo deri në stacion të pompave vjen sasia e ujit me kapacitet max. 105 l/s.

Stacioni i pompave të Jarinës furnizohet me ujë me vetërrjedhje nga burimi i Jarinës prej nga pastaj me pompim furnizohet rezervuari në Tikvesh me kapacitet prej 1,500 m³. Nga aty pastaj furnizohet pjesërisht qyteti i Klinës si dhe fshatrat Klinavc, Pograxhë, Dresnik, Dollc, Gjurgjevik i Madh (50%), Ujmirë, Dush-Jelloc, Siqevë, Jashanicë, Shtupel, Kërnice dhe Binxhë-Grac.

Pompat ekzistuese në Jarinë janë në një Stacion pompimi nëntokësor (SP1).

Zona urbane – Burimet e ujit të pijes dhe gjendja ekzistuese e furnizimit me ujë të pijes

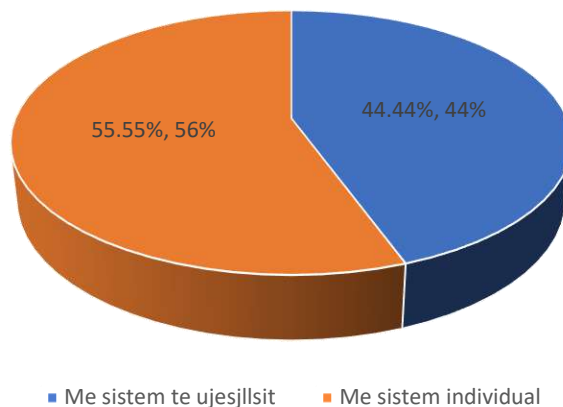
Zona urbane furnizohet me ujë të pijes nga Fabrika e ujit “Jarinë” e cila ka një kapacitet prodhues prej 310 m³/orë (86.1 l/s). Edhe tek ky rast uji që vije nga puset është në sasi të vogël dhe uji i basenit të hapur është me turbullirë të lartë.

Zona rurale – Burimet e ujit të pijes dhe gjendja ekzistuese e furnizimit me ujë të pijes

Nga të dhënat e lartpërmendura rezulton se nga 54 vendbanime sa ka komuna e Klinës:

- ✓ 24 vendbanime, respektivisht 44.44% kanë sistem të ujësjellësit,
- ✓ 30 vendbanime, respektivisht 55.55% furnizohen me ujë të pijes me sistem individual (puset, burimet etj.)

Lloji i furnizimit te vendbanimeve

Grafiku 7. Përqindja e furnizimit me ujë për vendbanimet e Klinës

- ✓ 15 vendbanime, ose 27.77% e totalit të vendbanimeve janë të lidhura me sistemin qendror të furnizimit me ujë. Cilësia e ujit është shumë diskutabile, prandaj banorët nuk e shfrytëzojnë këtë ujë për pije.
- ✓ Sistemi i ujësjellësit Sferkë ka probleme teknike, prandaj nuk është plotësisht funksional.
- ✓ 30 fshatra nuk kanë ende sistem të ujësjellësit.
- ✓ Numri i kyçjeve: 300 konsumatorë
- ✓ Lloji i kyçjeve: Amvisëri, biznese të vogla, biznese të mëdha, industri dhe institucione etj.
- ✓ Gjatësia e përgjithshme e rrjetit me furnizim me ujë të pijshëm $L=10 \text{ km}$
- ✓ Materialet në sistemin e ujësjellësit: gypa HDPE nga 25mm –125mm
- ✓ Numri i pompave dhe rezervuarëve: 4 pompa me fuci instaluese 2x30 kë dhe 2x37 kë.
- ✓ Një rezervuar në stacionin e pompave $V= 6.0 \text{ m}^3$ dhe një rezervuar për fshatra me kapacitet $V_r= 200 \text{ m}^3$

Infrastruktura teknike në komunën e Klinës ka nevojë për përmirësime dhe investime të mëtutjeshme, ngjashëm si në pjesën më të madhe të Kosovës. Përkundër faktit se Klina është një ndër komunat më të pasura me rrjedha ujore, furnizimi me ujë të pijshëm ende paraqit një problem të pazgjidhur në tërësi.

2.4.2. Infrastruktura e Kanalizimit

2.4.2.1. Rrjeti ekzistues i ujërave të zeza, atmosferike dhe industriale

Njëri nga problemet më serioze mjedisore në Kosovë është shkarkimi i ujërave të ndotura dhe të patrajtuara në kanale, përroska, lumenj etj.

Në komunën e Klinës, shumica e vendbanimeve kanë qasje në kanalizim të ujërave të zeza, mirëpo mungon trajtimi i ujërave të zeza. Bazuar në statistikën e raportit të performancës komunale, konsiderohet se 85% e vendbanimeve në këtë komunë kanë qasje të plotë ose të pjesshme në kanalizim. Ndërsa 15% e tyre nuk kanë qasje fare.

Rrjeti i kanalizimeve në qytet e shumë fshatra po paraqet problem të madh në mirëmbajtje. Hedhja e mbeturinave në puseta dhe kyçja e stallave të bagëtitve apo ujërave të shiut, shpesh shkakton

defekte shumë të mëdha. Problemi më i madh paraqitet në pjesët ku është instaluar kanalizimi, mirëpo nuk ka ende rrjet të ujësjellësit, dhe si pasojë KRU “HIDRODRINI” nuk e merr në mbikëqyrje për shkak se nuk e vjelë tarifën e ujit të harxhuar. Komuna e Klinës është në procesin e marrjes së të dhënave për nevojat e riparimit dhe mirëmbajtjes së këtij rrjeti.

Në Klinë janë të ndërtuar dy impiante për trajtimin e ujërave të zeza. Impianti në fshatin Sfërk dhe impianti në fshatin Vollajk. Të dy këto impiante janë funksionale. Gjithashtu ka filluar edhe të ndërtohen impianti për trajtimin e ujërave të zeza në Gllarevë.

Vendbanimet që kanë rrjet të kanalizimit janë paraqitur në tabelën vijuese:

Tabelë 17. Vendet që kanë rrjet të kanalizimit

Nr.	Vendbanimet me rrjet të kanalizimit	Lloji i sistemit	Gjatësia (m)
1	Gremnik	Sistem i veçantë	2813
2	Drenoc	Sistem i veçantë	2000
3	Dush	Sistem i veçantë	1562
4	Çabiqi	Sistem i njejtë	1866
5	Gllareva	Sistem i njejtë	6000
6	Rixheva	Sistem i njejtë	6064
7	Carraviki	Sistem i njejtë	3500
8	Zabërgjë	Sistem i njejtë	2025
9	Stupë		2641
10	Budisalc		6929
11	Nagllavë		1000
12	Krushevë e Madhe		8000
13	Jagodë		7345
14	Videjë		3500
15	Deiq		4628
16	Zajm		3133
17	Dollovë		4687
18	Pjetërq i Poshtëm		4200
19	Pjetërq i Epërmë		1500
20	Volljakë		2950
21	Dugajevë		3260
22	Bokshiq		5922
23	Grabanicë		6078
24	Qeskovë		3000
25	Këpuz		7100
26	Berkovë		750
27	Leskoc		4417
28	Zllakuqan		5016
29	Shtupel		7903
30	Radulloc		5713
31	Krushevë e Vogël		4400
32	Gjurgjevik i Vogël		5761
33	Klinë		20000

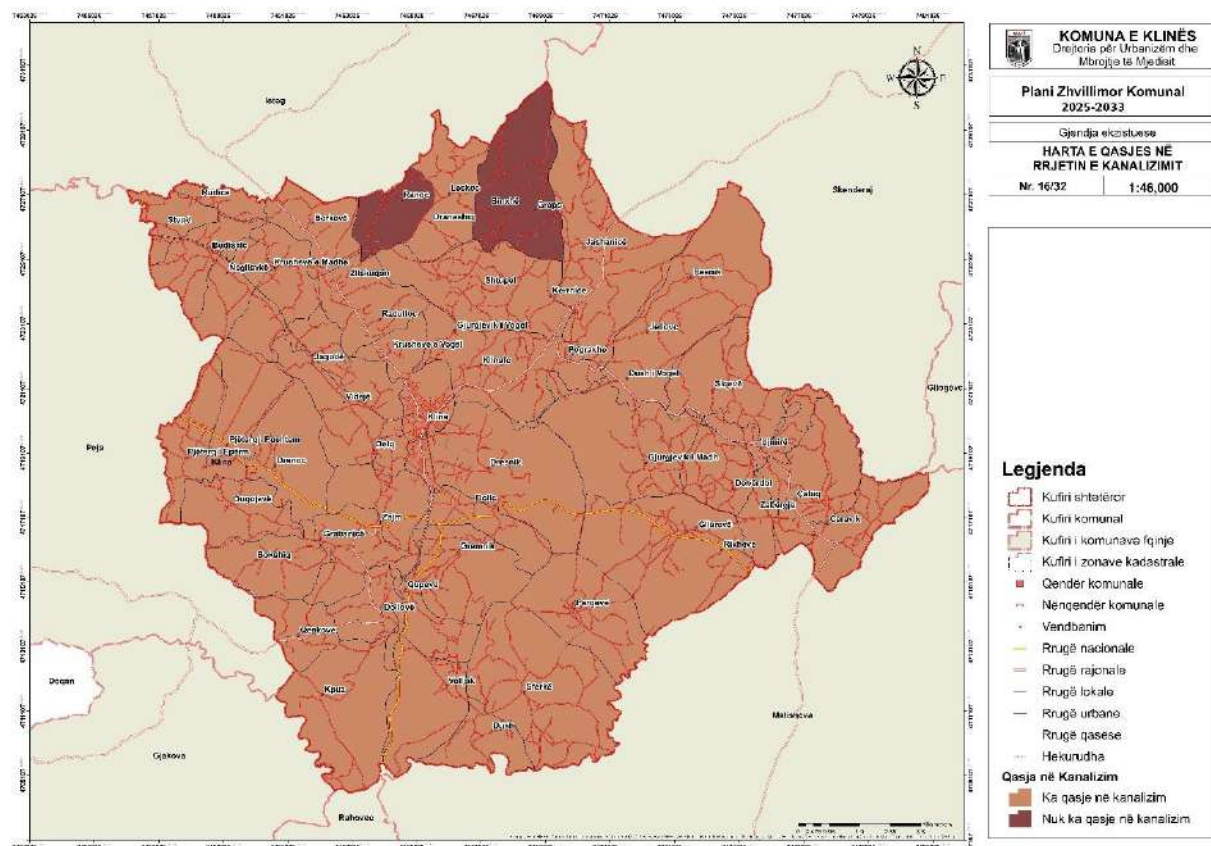
34	Jashanicë	9500
35	Kërrnicë	4000
36	Rudicë	2500
37	Resnik	4188
38	Jellovcë	4000
39	Siqevë	5837
40	Pograxhë	5856
41	Gjurgjevik i Madh	5245
42	Dresnik	2350
43	Dollc	5150
44	Qupevë	3861
45	Ujëmirë	4962
46	Dobërdoll	7050
47	Përqevë	2500
48	Sferkë	12982
49	Dush i Sferkës	2481
50	Klinafc	2903
51	Ranoc	3235
	TOTAL:	241,181

Të gjitha vendbanimet që kanë sistem të kanalizimit, duke përfshirë edhe qytetin e Klinës, ujërat e zeza i shkarkojnë në lumenjtë më të afërt pa ndonjë trajtim paraprak. Pra, janë ndotës të drejtpërdrejt të lumenjve.

Vendbanimet që nuk kanë rrjet të kanalizimit:

Tabelë 18. Vendet që nuk kanë rrjet të kanalizimit

Nr	Vendbanimet pa rrjet të kanalizimit	Gjatësia (m)
1	<i>Grabc</i>	/
2	<i>Binxhë</i>	/
3	<i>Dranashiq</i>	/

Harta 20. Mbulueshmëria e vendbanimeve me rrjet të kanalizimit

Në fshatrat tjerë ku nuk ka rrjet të kanalizimit, shkarkimi i ujërave të zeza bëhet në gropa klasike, nëpër jaze ose kanale sipërfaqësore. Shtëpitë ose grup-shtëpitë që kanë afër lumenj i shkarkojnë ujërat e zeza drejtpërdrejt në lumë pa ndonjë trajtim paraprak.

Materialet e përdorura në rrjetin e kanalizimit janë materiale PVC. Gjatësia totale e rrjetit aktual të kanalizimit është $L=241,181$ m ose $L=241.1$ km.

2.4.3. Ujitja dhe Drenazhimi

Ujitja është një proces mjaft kompleks që ngërthen në vete çështje teknike, mjedisore, sociale e ekonomike në dimensione tejet të ndryshme hapësinore e kohore. Ujitja është edhe proces institucional që duhet të jetë i mirë-koordinuar në të gjitha nivelet administrative për të përfshirë efektivisht palët e ndryshme të interesit në proceset e vendim-marrjes. Kosova synon të rigjallërojë sektorin e saj bujqësor i cili është jetik për rritjen ekonomike dhe me këtë të ngadalësojë trendet e shpërnguljes së vazhdueshme apo shkretëtirëzimin e zonave rurale. Sipas Master Planit Kombëtar të Ujitjes- të publikuar nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural- Komuna e Klinës përfshihet në një nga zonat që kanë potencial për zhvillimin e ujitjes në Kosovë. Ndërsa, gjatë vitit 2021, komuna ka ndërtuar 225 m kanal për ujitje në fshatin Stupë dhe 1022 m në fshatin Dollovë.

Po ashtu, ka filluar më ndërtimin e kanaleve për ujitje në fshatrat Grabanicë, Krushevë e Madhe dhe shtrimin e rrugëve fushore me zhavorr.

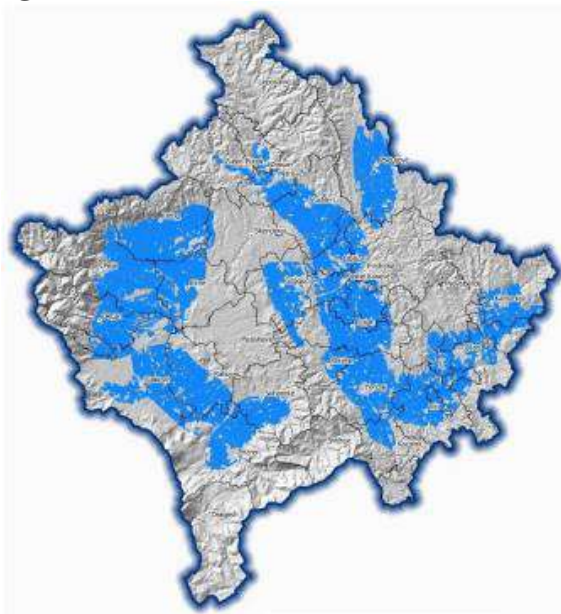

Figura 3. Potenciali i zhvillimit të ujitjes në Kosovë (Burimi: Master Plani Kombëtar për Ujitje në Kosovë – MBPZHR)

Tabelë 19: Sipërfaqja e tokës bujqësore e ujitur sipas madhësisë së klasave, sipas komunave, Kosovë, 2014

	Nr. i ekonomive bujqësore		Sipërfaqja (ha)	
	Klinë		Klinë	
Gjithsej	470		459.62	
Më shumë se 0 dhe më pak se 0.25	192		17.71	
Nga 0.25 deri në më pak se 0.5	72		25.33	
Nga 0.5 deri në më pak se 1	93		59.37	
Nga 1 deri në më pak se 2	56		69.15	
Nga 2 deri në më pak se 5	39		102.98	
Nga 5 deri në më pak se 10	9		51.84	
10 e më shumë	9		133.24	

2.4.4. Infrastruktura e Energjisë Elektrike

Kërkesat për energji dhe plani hapësinor për zhvillim strategjik ndryshon në periudha zhvillimore dhe për shkak të këtij ndryshimi vështirësohet balancimi i sistemit. Për të parë këtë ndikim, sidomos për rastin e sistemit elektroenergjetik të Kosovës, është me rëndësi analiza e diagramit ditor të konsumit për çdo orë të ditës për tërë periudhën vjetore. Klina me rrethinë furnizohet nga nënstacioni KLINA 110/10 kV/kV me fuqi instaluese prej 31.5 MVA. Trafostacionet të cilat furnizohen nga e njëjta kyçje e nënstacionit KLINA vazhdojnë të furnizohen nga TS 35/10 kV/kV me fuqi 2x8 MVA me furnizime të linjave 10(20)kV në drejtimet e fshatrave: Kina, Budisalc, Zllakuqan, Jagodë, Drenoc, Grabanicë, Kpuz, Dollc, Volljakë, Sfërk, Caravik, Ujmirë, Jashanicë dhe Shtupel. Rrjeti elektrik i përçuesve ajror dhe kabllor për nivelin e tensionit 10(20)/04 kV/kV i Komunës së Klinës është i shtrirë në të gjitha vendbanimet e Komunës.

Sa i përket gjatësisë së rrjetit për shpërndarje të energjisë elektrike; gjatësia e linjës 10 kv është 219,519.57 m (219.519 km); gjatësia e linjës 110 kv është 12,874 m (12.874 km); gjatësia e linjës 220 v është 8,828 m (8.828 km).

Numri total i trafostacioneve në komunën e Klinës është 248.

Nënstacioni i nivelit 110/10KV KLINA paraqet një mundësi të mirë për furnizim dhe zhvillim të qëndrueshëm energjetik në Komunë duke eliminuar dobësitë e vazhdueshme furnizuese të tilla si:

- Jo qëndrueshmëri e furnizimit me energji elektrike me përçues jo të diemnzionuar mirë të tipit ajror (LP 10(20) kV), e cila është bazë për zhvillimin ekonomik industrial;
- Investimet e mangëta në zhvillim të infrastrukturës energjetike me kapacitetet gjeneruese dhe të instaluar furnizuese energjetike;
- Humbje të mëdha teknike dhe komerciale të energjisë për shkak të mosdimensionimit të përçuesve për linjat ajrore dhe kabllore duke i vazhduar linjat furnizuese të tension të mesëm dhe tension të lartë për konsumatorët e rinjë;
- Humbjet e energjisë nga kyçjet ilegale dhe kyçjet në linjat e TM dhe TU pa balanc të ngarkesave;
- Jo stabilitet gjenerues i Termocentraleve të vjetruara dhe mungesë e sigurisë së furnizimit me energji elektrike për shkak të pajisjeve të vjetërsuara, ndërtimeve të egra dhe linjave të gjata radiale me shumë degëzime të stërngakuara;
- Mirëmbajtje jo e rregullt e stabilimenteve energjetike nga vjetërsia e tyre dhe prishja e pajisjeve industriale dhe rezidenciale nga ndërprerjet e shpeshta të linjave furnizuese;
- Rëniet e tensionit dhe cilësia e ulët furnizuese për shkak të humbjeve të mëdha teknike dhe komerciale deri në 27% në total, prej të cilave 15% janë humbje teknike dhe rënie të mëdha të tensionit;
- Mungesë e planit strategjik i cili pamundëson nisma konkrete për zhvillimin e infrastrukturës së sistemeve të energjisë së ripërtitëshme e në veçanti energjisë termike.

Në figurën e mëposhtme (Fig. 4) është paraqitur harta e Kosovës, skema gjeografike dhe skema njëpolare 400/220/110 kV nëpër tërë Kosovën, ashtu si edhe lidhja e Kosovës me vendet fqinje me anë të linjave 400/220 kV, dhe po ashtu, është paraqitur lidhja e linjës 110 kV në KLINË.¹²

¹² Njësia e KEK-ut në KLINË

Figura 4. Skema njëpolare 400/220/110 kV në hartën gjeografike të Kosovës

Klina me Fshatrat e afërta posedon 12,988 Konsumatorë Rezidencial dhe Komercial. Linjat Furnizuese janë nga nëstacioni i Linjës së TS 220/110 kV/kV Nashec nëpërmjet Gjakovës në nivelin 110kV. Në Klinë ekziston nënstationi i KOSTIT TS 110/10kV/kV me fuqi transformatorike 31.5MVA dhe 12 dalje në nivelin 10KV, ndërsa në nivelin e DS KLINA ekziston TS 35/10 kV në punë paralele me dy transformatorë energjetik me fuqi instaluese 8 MVA dhe 5 dalje të nivelit 10 kV.

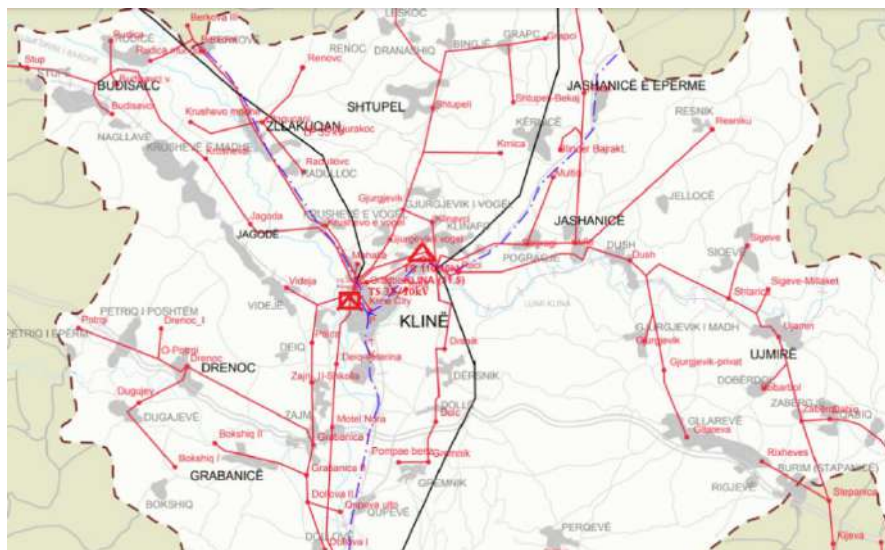

Figura 5. Rrjeti elektroenergjetik ekzistues në Klinë

Shtatë dalje të largpërçuesve 10 kV nga trafostacioni KLINA janë: Klina, Budisalc, Zllakuqan, Jagodë, Drenoc, Grabanicë, Dollc, Volljakë, Sferk, Ujmirë, Jashanicë, Shtupel. Modeli i rrjetit të distribucionit dhe transimit të energjisë elektrike të qytetit të Klinës me rrethinë 110/35/10 kV, dhe pozicionimi i trafostacioneve 110/10 kV dhe 35/10 kV Klinë, është paraqitur në figurën në Figurën 6. Në Klinë rreth 70% të linjave 10 kV janë me seksion tërthor të vogël (Al/Fe – 35 mm² dhe 50 mm²) dhe 30% janë kablllo nëntokësor PPOO 3x150 mm². Për këtë arsye LP 10 kV ajror kanë rënie të mëdha të tensionit në Klinë dhe rrethinë. Ndërsa sa i përket energjisë termike, në komunën e Klinës aktualisht ekziston një rrjet i ngrohjes me gjatësi prej 76,995 m.

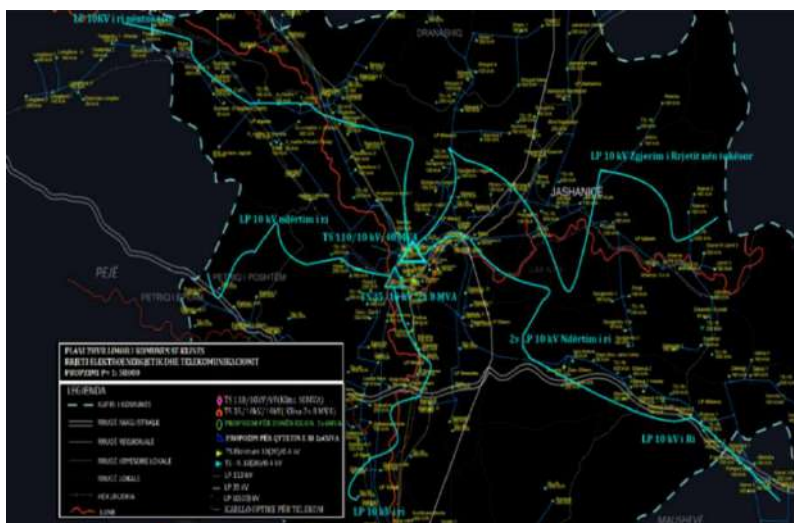
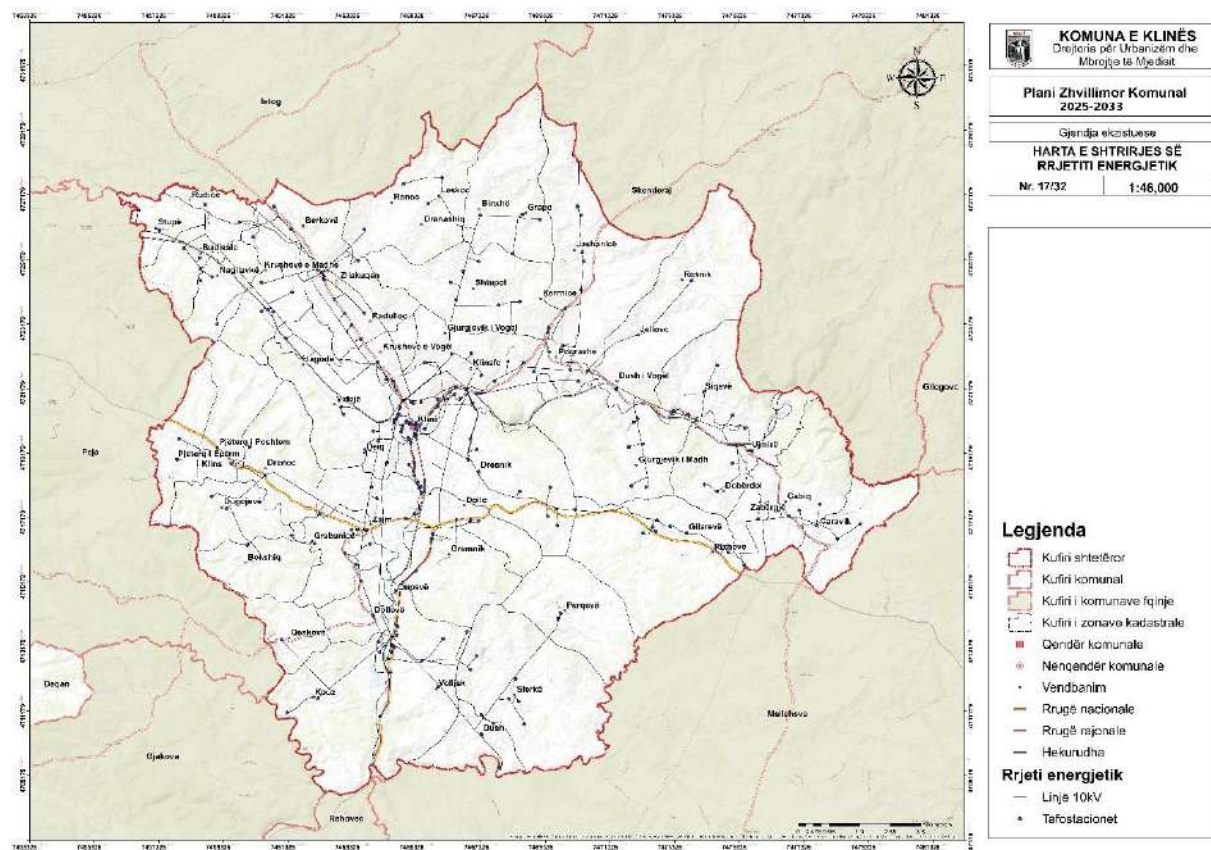

Figura 6. Seksionet tërthore të linjave ajrore 10 kV në Klinë

posedon licencë valide. Në komunë të Klinës oprojnë edhe operatorë tjerë të riciklimit të cilët nuk janë të formalizuar dhe veprojnë jashtë sistemit legal.

Gjatë vitit 2021-2022 si rezultati i performacës së mirë në shërbimin e grumbullimit të mbeturinave, komuna e Klinës ka përfituar donacion dhe atë 3 kamionë, 2025 kontejnerë 120L dhe 240 komposter. Komuna ka miratuar Planin Komunal për menaxhimin e mbeturinave 2023-2027 dhe Rregulloren Komunale për menaxhimin e mbeturinave. Nga të dhënat e Raportit për gjendjen e mbeturinave në Kosovë, i hartuar në AMMK, për vitin 2021 dhe 2018, kemi këtë gjendje të menaxhimit të mbeturinave të gjeneruara, grumbulluara dhe të deponuara në Komunën e Klinës.

Tabelë 20. Sasia e mbeturinave të grumbulluara dhe deponuara në 2021 në Komunën e Klinës

Viti	Mbeturina të grumbulluar (ton)	Mbeturina të grumbulluara nga deponitë ilegale (ton)	Totali i sasisë së mbeturinave të deponuara nga Ambianti (ton)
2021 ¹³	9,758.70	-	9758.70
2018 ¹⁴	10,067.60	-	10067.60

Mbulimi më shërbim për menaxhimin e mbeturinave në Komunën e Klinës për ekonomin familjare është 97.9%. Prej numrit të përgjithshëm të EF që është 5843, shërbehen 5,721 EF.

Tabelë 21. Mbulimi me shërbim për grumbullimin e mbeturinave në territorin e komunës

Emri i operatorit	Numri i EF	Numri i EF të shërbyera	Numri i bizneseve aktive	Numri i bizneseve të shërbyera	Numri i institucioneve	Numri i institucioneve të shërbyera
KRM Ambianti	5,843	5,721	-	699	-	70

2.5. INFRASTRUKTURA E TRANSPORTIT DHE TRANSPORTI

2.5.1. Tansporti Rrugor

Në territorin e Komunës së Klinës shtrihen rrugët Nacionale N9 (Prishtinë-Pejë) dhe N9.1 (Klinë-Gjakovë) si dhe rrugët rajonale (R104,R105 dhe R122). Këto rrugë në aspektin administrativ janë nën juridiksionin e Ministrisë së Infrastrukturës. Pjesa tjetër e rrugëve janë në juridiksionin e komunës së Klinës. Në territorin e Klinës shtrihet edhe hekurudha në kuadër të linjave Prishtinë-Pejë dhe Prishtinë-Prizren.

Tabelë 22. Sipërfaqja në ha e rrugëve sipas kategorive në komunën e Klinës

⁶ Raporti Vjetor për Menaxhimin e Mbeturinave në Kosovë, AMMK 2021

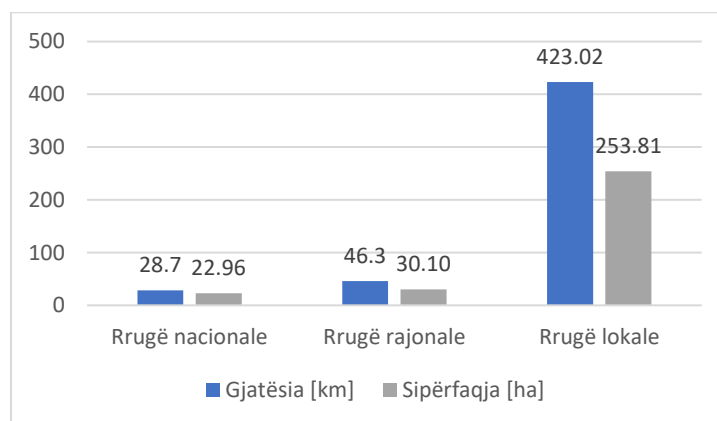
¹⁴ Raporti Vjetor për Menaxhimin e Mbeturinave në Kosovë, AMMK, 2018

Nr	Përshkrimi	Gjatësia [km]	%	Sipërfaqja me rrugë në nivel komune [ha]	%	Gjendja
1	Rrugë nacionale	28.7	5.76%	22.96	7.48%	Asfalt
2	Rrugë rajonale	46.3	9.30%	30.10	9.81%	Asfalt
3	Rrugë lokale	423.02	84.94%	253.81	82.71%	Asfalt
Total		498.02	100.00%	306.87	100.00%	
Sipërfaqja e komunës				30808		
Rrugë nacionale				0.07%		
Rrugë rajonale				0.10%		
Rrugë lokale				0.82%		
Sipërfaqja e mbuluar me rrugë në nivel të komunës				1.00%		

Sipas gjatësisë, rrjeti rrugor i komunës së Klinës përbëhet nga:

- Rrugë nacionale: 5.76%,
- Rrugë rajonale: 9.30%,
- Rrugë komunale (lokale): 84.94%.

Grafiku 8. Sipërfaqja në ha dhe gjatësia e rrugëve në km sipas kategorive në komunën e Klinës

Rrjeti rrugor i komunës së Klinës kryesisht përbëhet nga rrugët lokale. Duke iu referuar ortofotove (v. 2018) dhe analizave të bëra në nivel të komunës, janë nxjerrë edhe sipërfaqet e mbuluara me rrugë dhe aktivitete të tjera përcjellëse sipas kategorisë së tyre. Në nivel komune vlerësohet se rrugët mbulojnë rreth 1.00 % të sipërfaqes totale. Pjesëmarrje më të madhe kanë rrugët lokale me 253.81 hektar (84.94%), rrugë regjionale 30.1 ha (9.30%) dhe ato nacionale 22.96 ha (5.76%). Rrugët e kategorisë së katërt (të pa kategorizuara) nuk janë të asfaltuara dhe kanë shtrirje kryesisht në zonat

periferike të komunës. Nga gjithsej 54 vendbanime të komunës, Klina përfaqëson kategorinë e rrugëve lokale, dhe 19 vendbanime tjera kanë qasje në kategorinë e rrugëve nacionale dhe regjionale, ndërsa të tjerat kanë rrugë lokale. Numri i banorëve që kanë në qasje në rrugë nacionale është 6491/b apo 16.86% (8 vendbanime), kurse në ato rajonale është 9977/b apo 25.92% (11 vendbanime). Qasjet tjera janë përmes rrugëve lokale apo 57.22%. Kjo formë e qasjes në rrugë nacionale dhe rajonale mundësohet për shkak të shtrirjes së dy rrugë nacionale (Pejë-Prishtinë (N9) dhe Klinë-Gjakovë (N9.1)) dhe 3 rrugë rajonale (Klinë-Istog (R104), Klinë-Skenderaj (R105) dhe Klinë-Gjakovë (R121)).

Tabelë 23: Numri i banorëve me qasje direkt në rrugët sipas kategorive dhe të asfaltuara

Nr	Vendbanimi	Nr popullsisë (2020)	Qasje	Gjendja
1	Bërkovë	246	Rajonale	Asfalt
2	Binxhë	117	Lokale	Asfalt
3	Bokshiq	433	Lokale	Asfalt
4	Budisalc	398	Lokale	Asfalt
5	Caravik	1,241	Lokale	Asfalt
6	Çabiq	862	Lokale	Asfalt
7	Deiq	376	Lokale	Asfalt
8	Dobërdol	339	Rajonale	Asfalt
9	Dolc	276	Nacionale	Asfalt
10	Dollovë	444	Rajonale	Asfalt
11	Dranashiq	21	Lokale	Asfalt
12	Drenoc	440	Nacionale	Asfalt
13	Dresnik	1,770	Lokale	Asfalt
14	Dugajevë	399	Lokale	Asfalt
15	Dush	241	Lokale	Asfalt
16	Dush I Vogël	196	Lokale	Asfalt
17	Gllarevë	1,784	Nacionale	Asfalt
18	Grabanicë	728	Rajonale	Asfalt
19	Grapc	206	Lokale	Asfalt
20	Gremnik	1,131	Nacionale	Asfalt
21	Gjyrgjevik I Madh	449	Lokale	Asfalt
22	Gjyrgjevik I Vogël	745	Lokale	Asfalt
23	Jagodë	197	Lokale	Asfalt
24	Jashanicë	1,784	Lokale	Asfalt
25	Jelloc	27	Lokale	Asfalt
26	Kërnice	794	Lokale	Asfalt
27	Klinafc	480	Rajonale	Asfalt
28	Klinë	5,542	Rajonale	Asfalt
29	Këpuz	622	Lokale	Asfalt
30	Kryshevë e Madhe	585	Lokale	Asfalt
31	Kryshevë e Vogël	323	Lokale	Asfalt
32	Leskoc	239	Lokale	Asfalt
33	Nagllavë	67	Lokale	Asfalt

34	Përqevë	1,005	Lokale	Asfalt
35	Pjetërq I Epërm	563	Nacionale	Asfalt
36	Pjetërq I Poshtëm	160	Nacionale	Asfalt
37	Pograxhë	366	Rajonale	Asfalt
38	Qeskovë	373	Rajonale	Asfalt
39	Qupevë	579	Lokale	Asfalt
40	Radulloc	353	Rajonale	Asfalt
41	Ranoc	353	Lokale	Asfalt
42	Resnik	399	Lokale	Asfalt
43	Rixhevë	870	Nacionale	Asfalt
44	Rudicë	446	Rajonale	Asfalt
45	Sferkë	2,448	Lokale	Asfalt
46	Siqevë	1,338	Lokale	Asfalt
47	Stupë	179	Lokale	Asfalt
48	Shtupel	771	Lokale	Asfalt
49	Ujmirë	544	Lokale	Asfalt
50	Videjë	663	Lokale	Asfalt
51	Volljak	929	Lokale	Asfalt
52	Zabërgjë	728	Lokale	Asfalt
53	Zajm	1,267	Nacionale	Asfalt
54	Zllakuqan	660	Rajonale	Asfalt

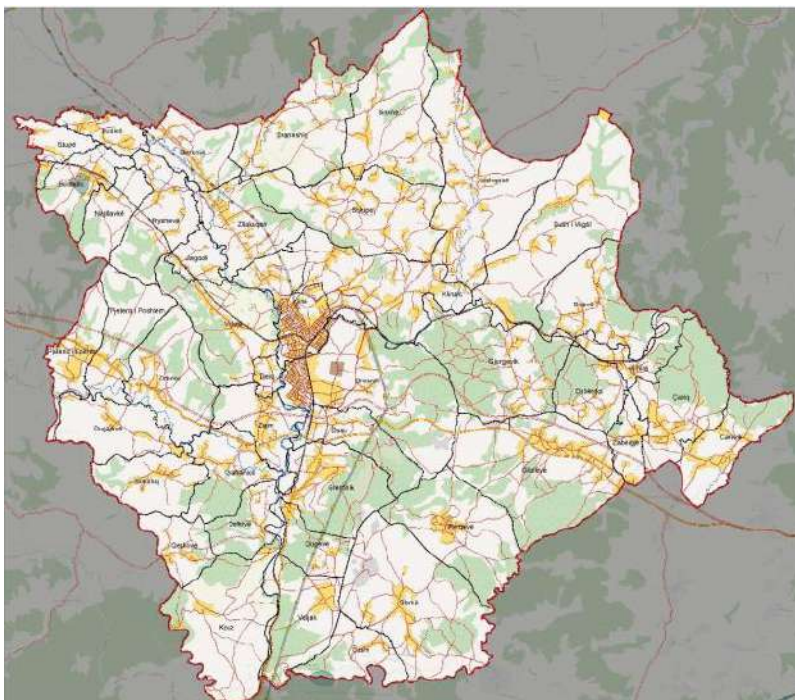
2.5.2. Transporti Hekurudhor

Klina ka lidhje të mira edhe përmes hekurudhës, duke qenë se në Klinë gjendet nyja e dytë hekurudhore e Kosovës, pas asaj në Fushë Kosovë. Në këtë nyje degëzohen drejtimet për Pejë dhe Prizren të cilat përmes Klinës lidhen me Fushë Kosovën për t'u degëzuar më tej për Shkup, Nish apo Beograd. Fatkeqësisht drejtimet hekurudhore paraqesin një potencial ende të pashfrytëzuar duke pasur parasysh qarkullimin minimal të trenave në hekurudhat e Kosovës.

Rrugë urbane – konsiderohen rrugët të cilat i lidhin lagjet brenda zonës urbane, dhe janë në gjendje shumë të mirë.

Rrugë lokale – konsiderohen rrugët të cilat i lidhin të gjitha vendbanimet e komunës duke u nisur nga qendra e vendbanimit dhe rrugët e tjera të rëndësishme, të cilat mundësojnë lidhje të mira ndërmjet qendrës administrative dhe vendbanimeve, përfshirë këtu edhe rrugët brenda lagjes së vendbanimit. Të tilla janë rrugët që lidhin vendbanimet e 54 fshatrave të komunës, me gjatësi prej 423.02 km ose 84.94% nga totali i përgjithshëm i rrugëve.

Rrugë qasëse - konsiderohen të gjitha sipërfaqet të cilat shfrytëzohen për realizimin e aktiviteteve bujqësore, socio-ekonomike dhe të tjera si në brendësi të vendbanimeve, po ashtu edhe në sipërfaqet e tjera të komunave kadastrale. Kjo kategori e rrugëve nuk është e asfaltuar, mirëpo rrugët të cilat shfrytëzohen për lidhjen hapësirave në brendësi të vendbanimeve, si dhe ato të cilat i lidhin vendbanimeve në thellësi të komunës, përkatësisht të viseve malore janë të shtruar me rërë dhe zhavorr. Ndërsa rrugët e tjera të kësaj kategorie janë rrugë të cilat shfrytëzohen për aktivitete bujqësore.

Harta 22. Infrastruktura rrugore (Burimi: Harta Zonale 2020)

2.5.3. Urat

Urat e identifikuar në territorin e komunës së Klinës i takojnë kategorisë së transportit rrugor, hekurudhor dhe ato të destinuara vetëm për këmbësor, varësisht nga kategoria e rrugëve ku janë të vendosura. Nga gjithsej 24 ura sa ka në territorin e komunës, 4.17% janë të ndërtuara në rrugë, vetëm për këmbësor janë 8.33%.

Urat në rrugë nacionale- Në rrugën nacionale Prishtinë-Peje, në fshatin Zajm, gjendet ura e vetme në rrugë nacionale në territorin e komunës së Klinës. Kjo urë është ndërtuar mbi lumin Drini i Bardhë dhe ka dimensionet 84 m në gjatësi dhe 9.30 m në gjerësi.

Urat në rrugë regjionale- Në rrugët rajonale R104 dhe R122 janë identifikuar gjithsej 4 ura. Ato janë ndërtuar mbi lumenjtë Lumëbardhi i Pejës (në fshatin Grabanicë), Ranovica (Zllakuqan), Klina (Klinë dhe Shtaricë). Gjatësia maksimale e urave në rrugët rajonale është 50 m, kurse gjerësia maksimale është 10 m.

Urat në rrugë lokale - janë ndërtuar mbi lumenjtë e njëjtë sipas lokacioneve Drini i Bardhë (Zllakuqan, Rudicë, Klinë, Rastokë, Krushevë), Ranovica (Ranoc), Klina (Ujëmirë, Jashanicë, Pogradjë), Lumëbardhi i Pejës (Dugajevë, Poterq), ura mbi lumin e Jashanicës dhe lumen Murgë në Caravik. Gjatësia maksimale e urave në rrugët lokale është 48 m, kurse gjerësia maksimale është 9.0 m.

Urat hekurudhore - janë të vendosura mbi lumenjtë Klina (3) dhe Drini i Bardhë (1). Gjatësia maksimale e urave hekurudhore është 85 m, kurse gjerësia maksimale është 7.0 m.

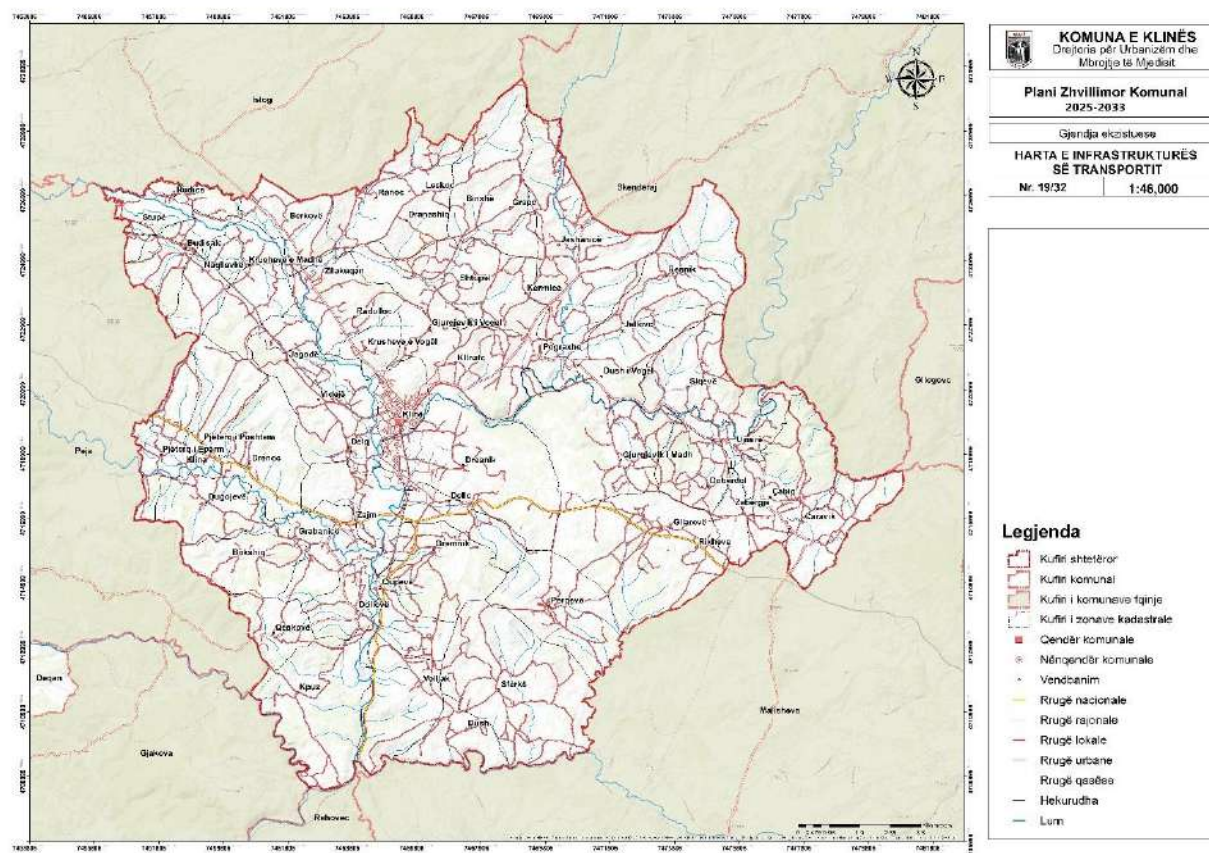
Urat për këmbësor - janë të vendosura mbi lumenjtë Klina (në qytetin e Klinës) dhe Drini I Bardhë (Klinë). Gjatësia maksimale është 48 m, kurse gjerësia maksimale është 4.5m.

Tabelë 24. Urat sipas kategorisë së rrugëve

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Përshkrimi	Nr. urave	%	Gjatësia min (m)	Gjatësia max (m)	Gjerësia min. (m)	Gjerësia max. (m)
Rrugë nacionale	1	4.17%	84	84	9.30	9.30
Rrugë rajonale	4	16.67%	16	50	7	10
Rrugë lokale	13	54.17%	8	48	5	9
Hekurudhë	4	16.67%	30	85	7	6
Këmbësor	2	8.33%	35	48	3.5	4.5

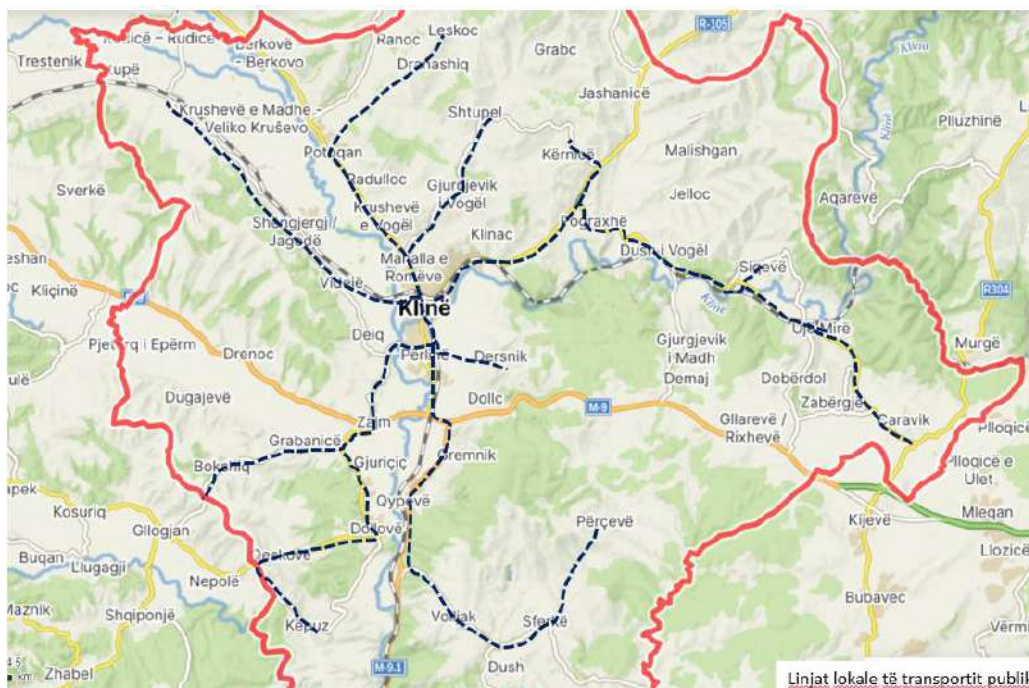
Harta 23. Harta e Infrastrukturës së Transportit

2.5.4. Transporti Urban dhe Ndër-urban

Transporti publik përgjatë linjave lokale realizohet nga kompani private të transportit. Aktualisht janë 12 linja të transportit lokal (Tabela 25). Janë linja të përhershme, përveç muajve Korrik dhe Gusht në të cilët ka reduktime të linjave. Në aspektin e përfshirjes së vendbanimeve rezulton se vetëm 10 vendbanime nuk janë të përfshira në transport publik. Kurse vendbanimet që gravitojnë rreth rrugës nacionale Pejë-Prishtinë, dhe Klinë-Gjakovë shfrytëzojnë transportin ndërurban.

Tabelë 25. Linjat lokale të transportit publik

LINJAT LOKALE TË TRANSPORTIT PUBLIK			
Destinacioni		Frekuenca (ditore)	Statusi
1	Klinë-Leskoc dhe anasjelltas	12	Përhershme
2	Klinë-Siqevë dhe anasjelltas	6	Përhershme
3	Klinë-Ujmirë dhe anasjelltas	19	Përhershme
4	Klinë-Shtupel dhe anasjelltas	8	Përhershme
5	Klinë-Kerrnicë dhe anasjelltas	17	Përhershme
6	Klinë-Budisalc dhe anasjelltas	6	Përhershme
7	Klinë-Deiq-Grabanicë-Bokshiq dhe anasjelltas	11	Përhershme
8	Klinë-Grabanicë-Qeskovë-Kpuz dhe anasjelltas	11	Përhershme
9	Klinë-Resnik dhe anasjelltas	8	Përhershme
10	Klinë-Caravikë dhe anasjelltas	17	Përhershme
11	Klinë-Perqevë dhe anasjelltas	6	Përhershme
12	Klinë-Sferkë dhe anasjelltas	18	Përhershme

Harta 24. Rrjeti i linjave lokale të transportit publik (burimi: Komuna e Klinës)

Linjat rajonale lidhin qytetin e Klinës me qytetet tjera me të cilat kufizohet ky i pari. Janë gjithsej katër linja rajonale, ku frekuenca më e lartë është ajo Klinë-Pejë (Tabela 26)

Tabelë 26. Linjat rajonale të transportit publik

LINJAT RAJONALE TË TRANSPORTIT PUBLIK			
Destinacioni		Frekuenca (ditore)	Statusi
1	Klinë-Pejë dhe anasjelltas	60	Përhershme
2	Klinë-Gjakovë dhe anasjelltas	4	Përhershme
3	Klinë-Rahovec-Prizren dhe anasjelltas	4	Përhershme
4	Klinë-Skenderaj dhe anasjelltas	4	Përhershme

Harta 25. Rrjeti i linjave rajonale të transportit publik (Burimi: Komuna e Klinës)

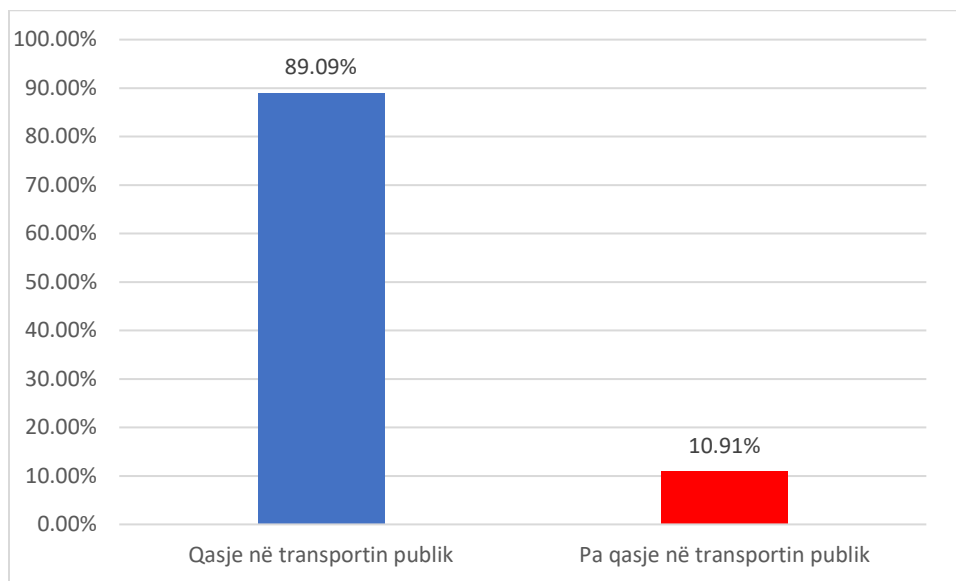
Në përgjithësi vendbanimet e komunës së Klinës janë të përfshira në transportin publik, ku vendbanimet me qasje në rrugët nacionale dhe rajonale shfrytëzojnë edhe linjat transite që lidhin qytetet dhe ato interurbane. Numri i banorëve (sipas vendbanimeve) që kanë qasje në transportin publik është 34,295 apo 89.09%, kurse numri i banorëve që nuk kanë qasje në transportin publik është 4,201 apo 10.91%. Sipas listës së linjave të transportit, rezulton se 10 vendbanime nuk kanë qasje në transportin publik:

Tabelë 27. Vendbanimet pa qasje në transportin publik

Nr	Vendbanimi	Nr popullsisë (2020)
1	Binxhë	117
2	Dugajevë	399
3	Dush	241
4	Grapc	206
5	Gjyrgjevik i Madh	449
6	Jashanicë	1,784
7	Jelloc	27

8	Ranoc	353
9	Rudicë	446
10	Stupë	179

Grafiku 9. Qasja e popullsisë në transport publik

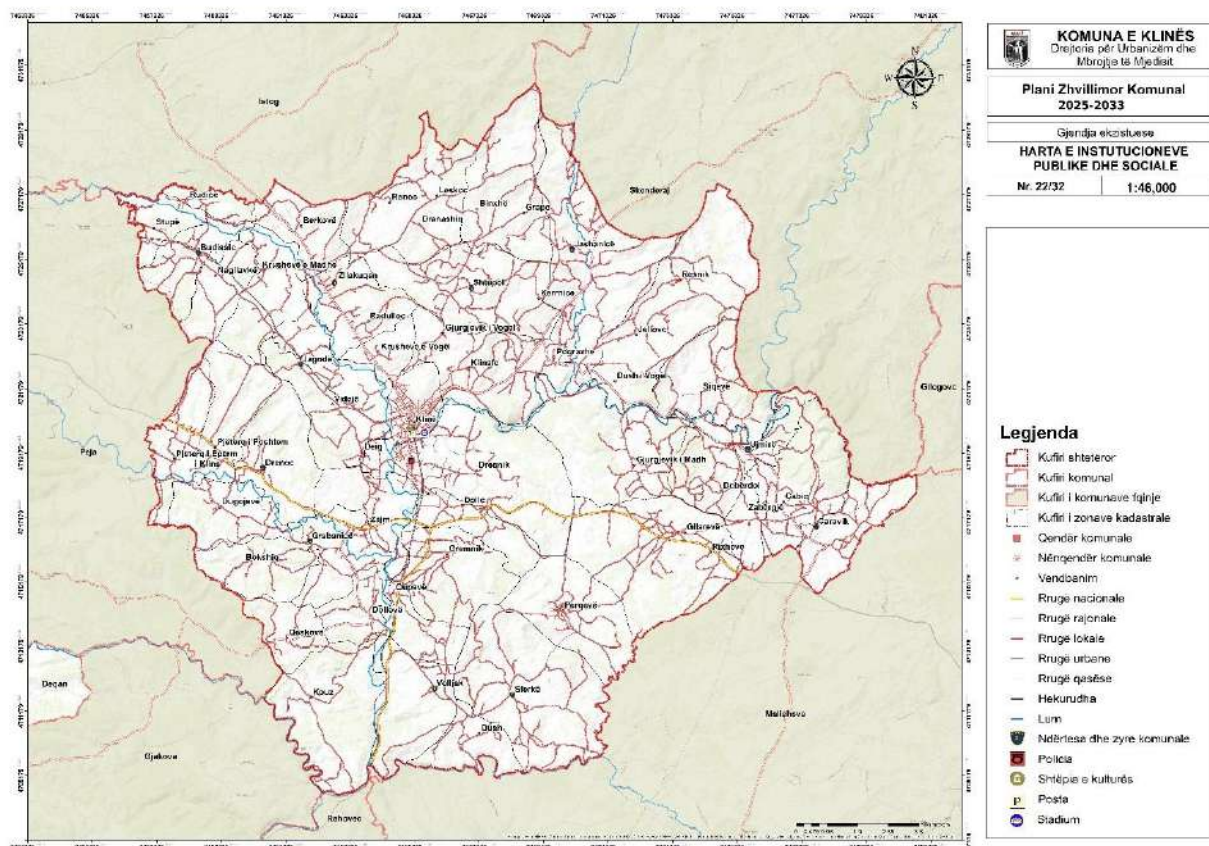
2.6. INFRASTRUKTURA PUBLIKE DHE SOCIALE

2.6.1. Institucionet e Administratës

Në tabelën e më poshtme janë paraqitur institucionet e administratës dhe kapacitetet e tyre hapësinore. Janë identifikuar institucionet, përkatësisht objektet përcjellëse të tyre, që shtrihen në kuadër të territorit të Komunës së Klinës.

Tabelë 28. Infrastruktura e administratës

Institucionet administrative	Vendbanimi	Sip. e parcelës (ha)	Sip. e parcelës m ²	Nr. i kateve
Stacioni Policor	Klinë	0.73	7300	
Qendra për pajisje me dokumente identifikuese	Klinë	0.032	320	
Qendra për regjistrim te automjeteve	Klinë	0.01	100	
Komuna	Klinë	0.1	1000	
Zjarrfikës	Klinë	0.0753	753	
Gjykata	Klinë	0.1	1000	
Zyra e Vendit	Drenoc	0.15	1500	
Zyra e Vendit	Grabanicë	0.3118	3118	
Zyra e Vendit	Sferk	0.4970	4970	
Zyra e Vendit	Gllarevë	0.08	800	
Zyra e Vendit	Caravikë	0.3139	3139	
Zyra e Vendit	Ujëmir	0.2333	2333	
Zyra e Vendit	Jashanicë	0.5277	5277	
Zyra e Vendit	Zllakuqan	0.3353	3353	
Zyra e Vendit	Shtupel	0.8830	8830	
Zyra e Vendit	Budisalc	1.9814	19814	
Gjithsej		6.3607	63607	

Harta 26. Harta e Institucioneve Publike dhe Sociale

2.6.2. Institucionet Arsimore

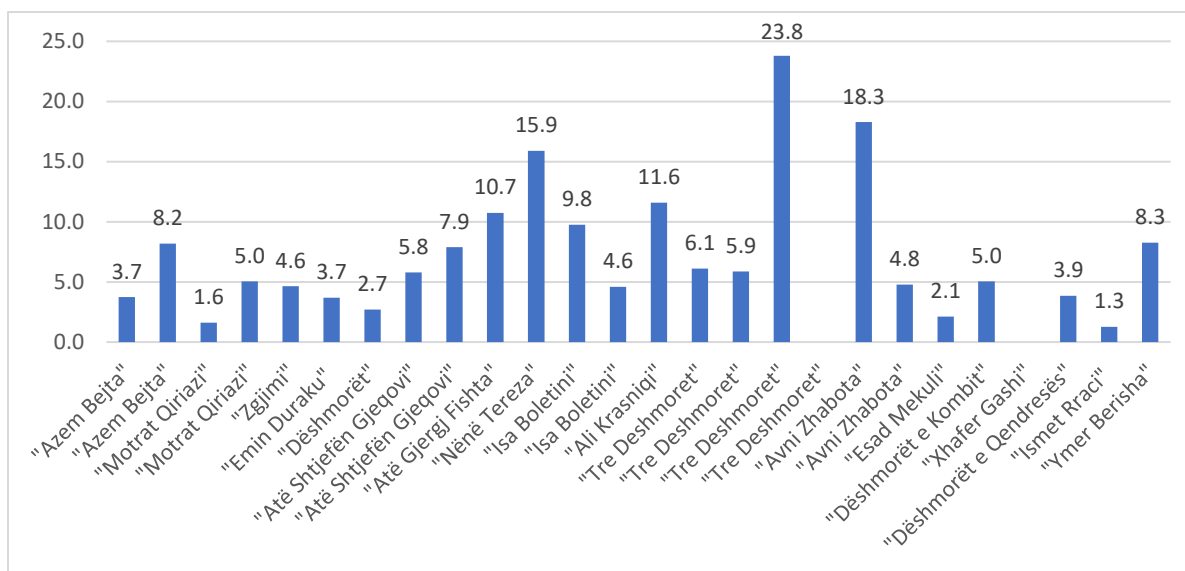
Struktura organizative e sistemit arsimor në komunën e Klinës është e organizuar në katër nivele: arsimin parashkollor (për fëmijët 5 - 6 vjeçar), arsimin fillor (I – V), arsimin e mesëm të ulët (VI – IX) dhe arsimin e mesëm të lartë (X – XII). Numri total i objekteve të shkollave fillore të mesme të ulëta është 26. Ka edhe 2 objekte shkollore të shkollave të mesme publike dhe private si dhe një çerdhe publike e një private. Nga të gjitha shkollat fillore, 18 prej tyre janë shkolla amë dhe 8 të tjera janë shkolla satelite (paralele të ndara). Në procesin edukativo-arsimor të sektorit publik janë të angazhuar gjithsej 532 mësimdhënës. Numri total i nxënësve në të gjitha nivelet është 6,050, e që i bie rreth 11.4 nxënës/mësimdhënës.

Çerdhe dhe kopshte – Komuna e Klinës posedon një çerdhe publike dhe një private. Çerdhja “Xhevë Lladovci” ka 104 nxënës të moshës nën 5 vjeç dhe ka kushte solide. Në të janë të angazhuar 11 mësimdhënës, 2 punëtorë administrativ dhe 5 punëtorë teknik. Ka një hapësirë prej 806.78 m² dhe oborr me sipërfaqe prej 39,606 m². Sipas këtyre shënimeve del se në këtë çerdhe ke 7.75 m² hapësirë shkollore për nxënës si dhe mesatarisht 8.5 nxënës për mësimdhënës. Në komunën e Klinës ka edhe një çerdhe private “Margherita Kids” në Zllakuqan me gjithsej 35 nxënës.

Arsimi fillor dhe i mesëm i ulët (i obliguar) - në tërë territorin e komunës mësimi fillor dhe i mesëm i ulët zhvillohet në 26 objekte shkollore, ndërsa mësimet i ndjekin 4,666 nxënës. Numri i kuadrit të mësimdhënësve të angazhuar në procesin edukativo-arsimor në këto shkolla është 409. Raporti i

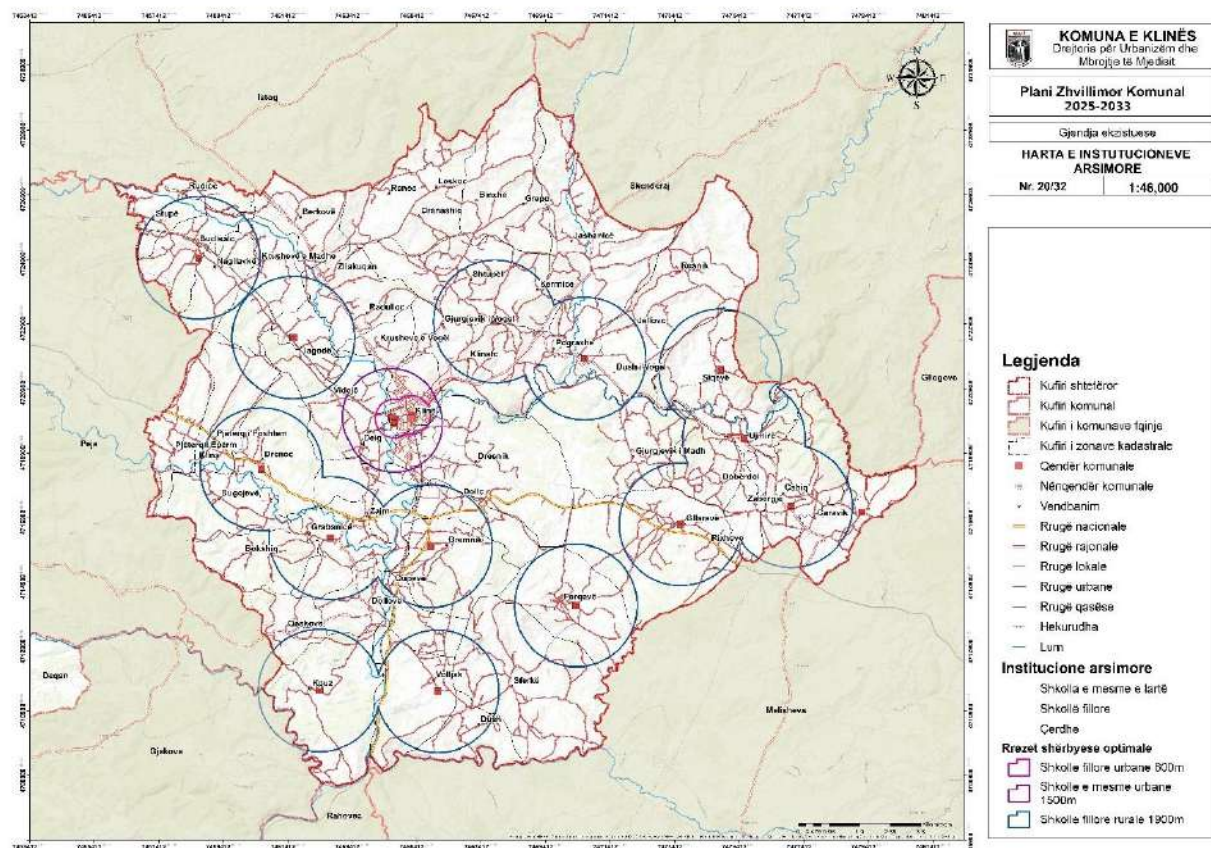

hapësirës shkollore për nxënës është mesatarisht 2.71 m² hapësirë e brendshme shkollore/nxënës. Ndërsa shkollat me hapësirë shkollore më të vogël për kokë nxënësi janë shkolla “Ismet Rraci në Klinë (1.27 m² për nxënës), shkolla “Motrat Qiriazhi në Klinë (1.6 m² për nxënës), shkolla “Esad Mekuli në Caravik (2.1 m² për nxënës) si dhe shkolla “Dëshmorët” në Volljakë (1.7 m² për nxënës). Raporti nxënës/mësimdhënës në këto hapësira shkollore sillet rreth 11.4 nxënës për 1 mësimdhënës. Mirëpo edhe në këtë raport ka dallime të theksuara në mes të shkollave të ndryshme të komunës.

Grafiku 10. Mesatarja e hapësirës shkollore për kokë nxënësi sipas shkollave

Arsimi i mesëm i lartë - përfshinë tri vite të shkollimit për nxënësit e grup-moshës 15 deri 18 vjeç. Në komunë janë dy shkolla të mesme: Gjymnazi “Luigj Gurakuqi” dhe Shkolla e Mesme Teknike “Fehmi Agani” në Klinë. Numri i nxënësve që i ndjekin mësimet në këto shkolla është 1,280 nxënës. Numri i kuadrit të mësimdhënësve të angazhuar në procesin edukativo-arsimor në këto shkolla është 110. Raporti nxënës/mësimdhënës në shkollat e mesme është 11.6 nxënës për 1 mësimdhënës. Hapësira e brendshme në këto dy shkolla është 4,390.76 m² dhe kanë mesatarisht rreth 3.4 m² hapësirë për një nxënës. Në komunën e Klinës operon edhe shkolla private e mjekësisë “Keka Med” që ka gjithsej 121 nxënës.

Harta 27. Shtirja hapësinore e Objekteve shkollore në komunën e Klinës

2.6.3. Institucionet Shëndetësore

Në komunën e Klinës shëndetësia është e organizuar në sektorin publik, ku ofrohen shërbime të nivelit parësor, si dhe në sektorin privat i cili ofron shërbime parësore të lëmive të specializuara mjekësore. Në sektorin publik, kujdesi shëndetësor është i organizuar në 14 institucione shëndetësore të mjekësisë familjare:

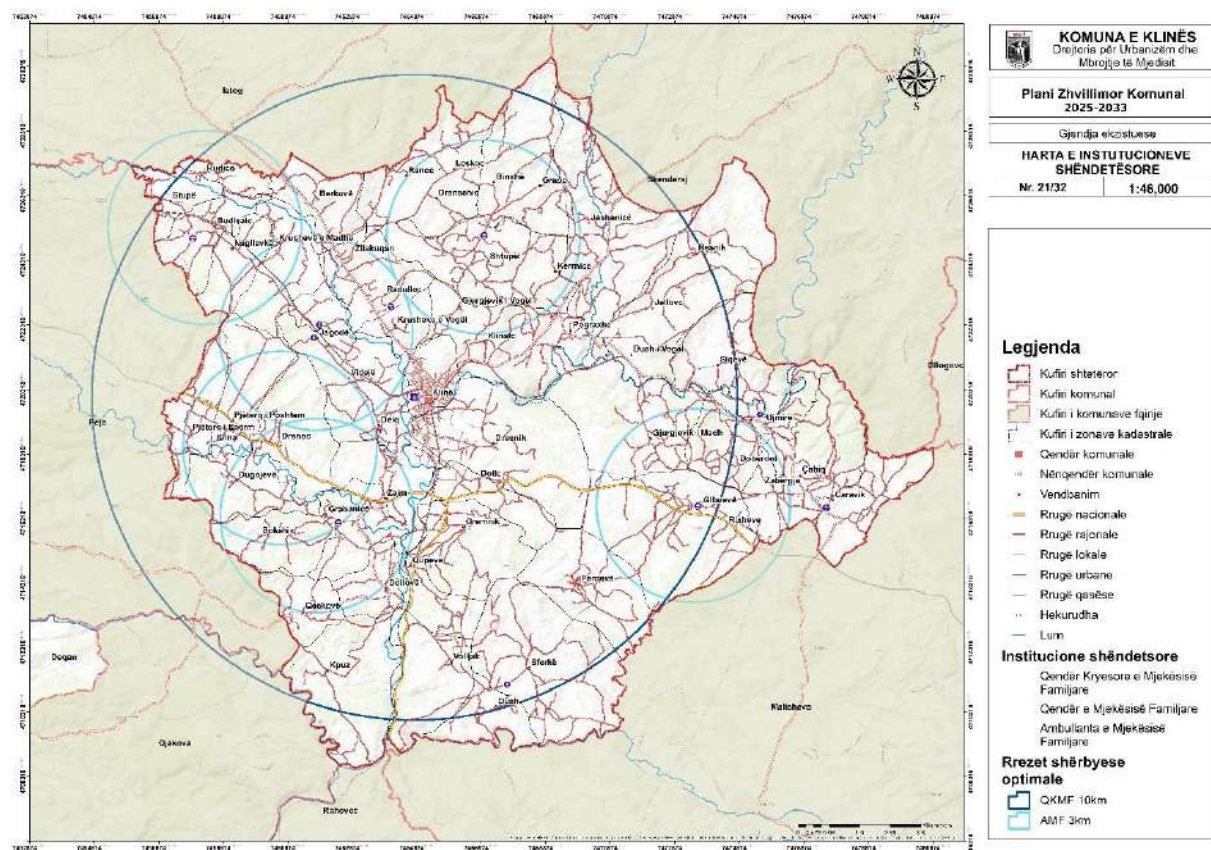
- Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare në qytetin e Klinës;
- 3 Qendra të Mjekësisë Familjare në Ujmir (objekti i ri dhe ai i vjetër), Zllakuqan dhe Sferkë;
- 10 ambulanta të Mjekësisë familjare të organizuara në vendbanimet Jashanicë e Ulët, Jashanicë e Epërme, Shtupel (objekti i vjetër dhe objekti i ri), Leskoc, Budisalc, Jagodë, Drenoc, Grabanicë, Gllarevë dhe Cerravik;
- Ekzistojnë edhe dy ambulanta të tjera në fashtrat Dranashiq dhe Berkovë por ato nuk janë funksionale.

Tabelë 29. Objektet shëndetësore në komunën e Klinës

	Numri	Mjek	të Teknik	Sipërf. e parcelës	Sipërf.	Ndërtuar
QKMF	1	25	94	0.448	3954	
QMF	3		6	0.7158	930.16	
AMF	10		8	2.836	1334.07	

Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF) në Klinë, si bartëse e kujdesit primarë, është e vendosur në qytetin e Klinës dhe mbulon me shërbime territorin e Klinës me të gjitha vendbanimet. Në këtë institucion janë të punësuar gjithsej 136 punonjës, prej tyre 7 mjek që kanë bazë kualifikuese fakultetin, 11 mjek në specializim, 7 mjek të mjekësisë familjare. Punojnë po ashtu edhe 94 infermier dhe teknik. Si dhe 17 staf tjetër mbështetës administrativ dhe Teknik. Në këtë qendër puna është e organizuar në dy ndërrime, ndërsa emergjenca ofron shërbime 24 orë.

Harta 28. Shtrirja e objekteve shëndetësore në komunën e Klinës

2.6.4. Institucionet e Mirëqenies Sociale

Për problemet e shumta sociale në Komunën e Klinës kryesisht përkujdesen Qendra për Punë Sociale dhe Drejtoria për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale. QPS merret me: Mbrojtjen Sociale të Fëmijëve dhe Rinisë, përkujdesjen dhe mbrojtjen e fëmijëve pa kujdes prindëror, mbrojtjen e fëmijëve dhe të rinjve me nevojë të veçanta dhe atyre me sjellje të çrregulluara, mbrojtjen sociale të të rriturve në nevojë për kujdes social etj.

Tabelë 30. Mirëqenia Sociale në komunën e Klinës

Kategoria	Periudhat tremujore gjatë vitit 2020			
	TM1	TM2	TM3	TM4
Nr. Familjeve	855	860	867	889
Nr. Anëtarëve	3,563	3,571	3,617	3,693
Pensionet bazike të moshës	3,409	3,500	3,569	3,567
Pensionet kontribut paguese të moshës	657	668	669	666
Pensionet e personave me aftësi të kufizuara	344	415	415	434
Familjet me fëmijë me aftësi të kufizuara	51	52	53	54
Pensionet familjare	42	36	39	41
Pensionet paraplegjike dhe tetraplegjike	66	64	58	56
Skema për kompensimin e punonjësve të arsimit për vitet 90/91 deri në vitin 98/99	237	245	251	255
Pensionet për familjet e dëshmorëve dhe invalidëve të luftës	528	534	532	532
Pensionet e veteranëve të luftës	1,704	1,704	1,705	1,705
Pensionet për trupat mbrojtëse të Kosovës	14	15	16	16
Pensionet për forcat e sigurisë së Kosovës	12	12	12	12
Kompensimet për personat e verbër	42	42	41	40

2.6.5. Institucionet Kulturore dhe sportive

Kultura: Në komunën e Klinës ekzistojnë 3 objekte të rëndësishme kulturore-artistike në të cilat zhvillohen aktivitete në fusha të ndryshme të artit dhe kulturës. Këto objekte janë: Qendra e Kulturës “Jehona e Dukagjinit” e themeluar në vitin 1969, Teatri amator “Osman Gashi” i themeluar në vitin 1970 si dhe Biblioteka “Kongresi i Manastirit” e themeluar në vitin 1968.

Rinia: Rinia paraqet grup-moshën më të madhe të popullsisë në këtë komunë, njëjtë si në nivel të Kosovës. Mbi 50 % e popullsisë së përgjithshme përbëhet nga rinia nën moshën 30 vjeç. Kushtet për zhvillimin e aktiviteteve rinore në Klinë nuk janë edhe aq të volitshme. Aktivitetet rinore zhvillohen në stadiumin e qytetit “18 Qershori”, Palestrën sportive “Adem Jashari”, Qendrën rinore si dhe në hapësira të tjera në shkolla të ndryshme të komunës.

Sporti: Sporti në komunën e Klinës zhvillohet në mënyrë ekipore dhe individuale. Në këtë komunë zhvillohen lëmi të ndryshme të sportit si: futboll, hendboll, basketboll, shah etj. Në këtë komunë e Klinës janë: Dy klube të futbollit, dy klube të volejbollit, dy klube të hendbollit, një klub I basketbollit, një klub të boksit, dy klube të ping-pong, një klub të biçiklistave, një klub të shahut.

Gjithashtu në komunën e Klinës është edhe shoqata e gjuetarëve, shoqata e peshkatarëve, si dhe pesë shkolla të futbollit. Sa i përket terrene sportive në komunë janë dy terrene sportive të futbollit të madh, një palestër sportive e cila është publike, katër terrene sportive me bari sintetik për futboll të vogël të cilat janë private.

2.6.6. Hapësirat e Gjelbërta dhe Parqet publike

Sot qytetet dhe lagjet e reja që po ndërtohen në Kosovë duhet të planifikohen dhe ndërtohen sipas disa kritereve mjedisore, që ndryshe njihen si principe ekologjike në rregullimin e qyteteve. Sipas standardeve minimale të sugjeruara nga Organizata Botërore e Shëndetësisë (OBSh) dhe të miratuara nga Organizata e Bujqësisë dhe Ushqimit e Kombeve të Bashkuara (FAO) kufiri minimal i hapësirës së gjelbër në qytete është 9 m²/banor. Ndërsa sipas standardeve të aprovuara me UA nr. 08/2017 për Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, ky standard në Kosovë është 2 m²/banor në kuadër të vendbanimit dhe për brezat përgjatë rrjedhave ujore, si dhe 1 m²/banor për brezat përgjatë rrugëve.

Hapësirat e gjelbërta në Komunën e Klinës përfshijnë parqet urbane të Qytetit të Klinës, gjelbërimin e rrugëve (trotuareve), përgjatë rrugëve kryesore të qytetit dhe rreth lumit "Drini", parqet në disa fshatra, hapësirat e gjelbra afër godinave institucionale, shkollave, lapidarëve, varrezat e dëshmoreve etj. Mirëpo, këto hapësira, në zonën urbane janë në konkurrencë të vazhdueshme me ndërtimet duke rrezikuar të humbasin nga presioni i ndërtimit. Sa i përket sipërfaqeve aktuale të HHP-ve në qytetin e Klinës, nga inventarizimi i sipërpërmendur janë marrë të dhëna mbi sipërfaqet e hapësirave në raport me numrin e banorëve, e të cilat janë paraqitur në tabelën në vijim.

Tabelë 31. Hapësirat e hapura dhe të gjelbra publike në Komunën e Klinës, sipas kategorizimit të tyre

Nr	Klasifikimi i hapësirave sipas përdorimit	Sipërfaqja m ²	Numri banorëve	Sipërfaqet /banorë.
1	Hapësirat e gjelbra	468,800	30,503	15.36
2	Parqe	866,000	30,503	28.39
3	Pishinë	14,500	30,503	0.47
4	Sport	120,800	30,503	3.96
5	Kulturë	6,100	30,503	0.19
	Gjithsej hapësirë e hapur publike dhe të gjelbra	1,476,200	30,503	48.39

Nga tabela e lartshënuar është evidente se standardet lokale ekzistuese dhe ato ndërkombëtare janë mirë të plotësuara e madje të tejkaluara për hapësira publike. Në Komunën e Klinës, sipërfaqja aktuale e hapësirave të hapura publike për parqe është 28.39 m², ndërsa për hapësira të gjelbra është 15.36 m²/banor.

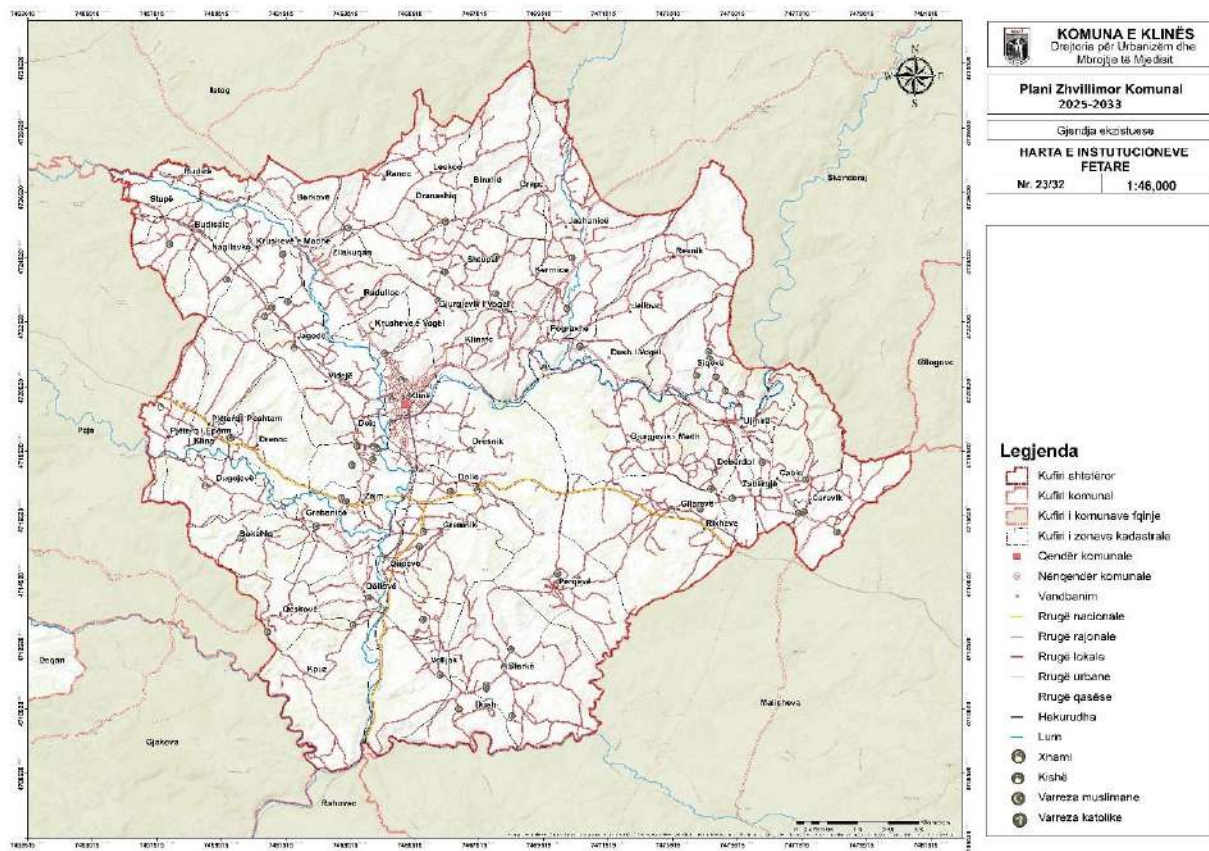
2.6.7. Objektet e religjionit dhe varrezat

Objektet Fetare: Komuna e Klinës ka objekte fetare në disa vendbanime, mirëpo jo në të gjithat. Numri total i objekteve fetare të evidentuara në komunë është 16. 8 nga këto objekte janë kisha katolike, 1 është kishë ortodokse si dhe 7 janë xhamia. Kishat katolike gjenden në vendbanimet Klinë, Dobërdol, Deiq, Zllakuqan, Budisalc, Jagodë, Poterq, Dugajevë, ndërsa kisha ortodokse që gjendet në vendbanimin Budisalc. Xhamitë gjenden në vendbanimet Klinë, Jashanicë, Gllarevë, Kpuz, Jashanicë e Poshtme, Sferkë dhe Gjurgjevik i Madh.

Gjithësej sipërfaqja e parcelave kadastrale ku janë të vendosura objektet fetare është 56,765 m² apo rreth 5.6 ha. Sipërfaqja e parcelave kadastrale ku gjenden kishat është 45,315 m² apo rreth 4.5 ha, ndërsa sipërfaqja e parcelave kadastrale ku gjenden xhamitë është 11,450 m² apo rreth 1.1 ha.

Varrezat Publike: Çdo vendbanim i banuar në komunën e Klinës ka varreza. Në disa vendbanime ka dy ose ma shumë varreza. Një pjesë e varrezave i plotëson kërkesat edhe për 8 vitet e ardhshme, mirëpo në shumicën prej tyre ka mungesë të infrastrukturës, mirëmbajtjes dhe menaxhimit.

Sipërfaqja totale e parcelave kadastrale ku gjenden varrezat në komunën e Klinës është 722,918 m² apo rreth 72.2 ha.

Harta 29. Objektet Fetare dhe Varrezat Publike në Komunën e Klinës

2.7. MJEDISI DHE SIPËRFAQET ME RREZIKSHMËRI

2.7.1. Ndotja e mjedisit

Ndotja e mjedisit në tërë territorin e Kosovës është një problem mjaft serioz dhe është prezent gati kudo. Në komunën e Klinës aktivitete të ndryshme humane ndikojnë drejtpërsëdrejti në degradimin e mjedisit, përfshirë këtu ndikimin negativ në ekosisteme. Ky degradim shkakton ulje të kualitetit në mjedis, zvogëlim të mundësisë së përdorimit të biodiversitetit për zhvillim ekonomik, si dhe zvogëlim të mirëqenies së popullatës humane.

Faktorët që me së shumti kanë ndikuar në uljen e cilësisë së mjedisit në Komunën e Klinës janë: Zënia e tokës- zgjerimi i zonave të banimit, ndërtimet pa leje, ndërtimi i rrugëve të reja dhe zgjerimi i atyre ekzistuese, ndërtimet për qëllime komerciale etj. Degradimi i lumenjve për shkak të aktivitetit të ndërtimit, devijimit të shtretërve të lumenjve, nxjerrjes së rërës etj. shpesh rezulton me daljen e lumenjve nga shtrati dhe vërshime, sidomos në stinën e pranverës dhe vjeshtës kur edhe ka më shumë reshje.

Ujërat e Zeza- ujërat e zeza që vijnë nga amvisëria si dhe nga aktivitetet e ndryshme industriale nuk trajtohen paraprakisht, ato derdhen drejtpërsëdrejti në lumenj. Kjo shkakton dëme të konsiderueshme në mjedis, dëmtim të peizazhit, florës dhe faunës si dhe dëme në shëndetin e njeriut.

Bujqësia- Komuna e Klinës ka një sipërfaqe të madhe në të cilën kultivohen produkte bujqësore, për rritjen e të cilave përdoren plehra artificiale si dhe pesticide të ndryshëm. Ndikimi i plehrave dhe pesticideve është i shumëfishtë, duke filluar nga ndotja e ujërave nëntokësore, ujërave sipërfaqësore, tokës, florës dhe faunës. Ato kanë ndikim të drejtpërdrejtë dhe indirekt edhe në shëndetin e njeriut.

Mbeturinat- një sasi e konsiderueshme e mbeturinave në Komunës së Klinës hedhen jashtë deponive, si p.sh. përgjatë lumenjve dhe përroskave, si dhe vende të ndryshme. Mbeturinat ndikojnë negativisht në peizazhin e zonës, në florë dhe faunë, si dhe në shëndetin e njeriut.

Gjatë vitit 2021 janë identifikuar 31 deponi ilegale të mbeturinave në komunën e Klinës.

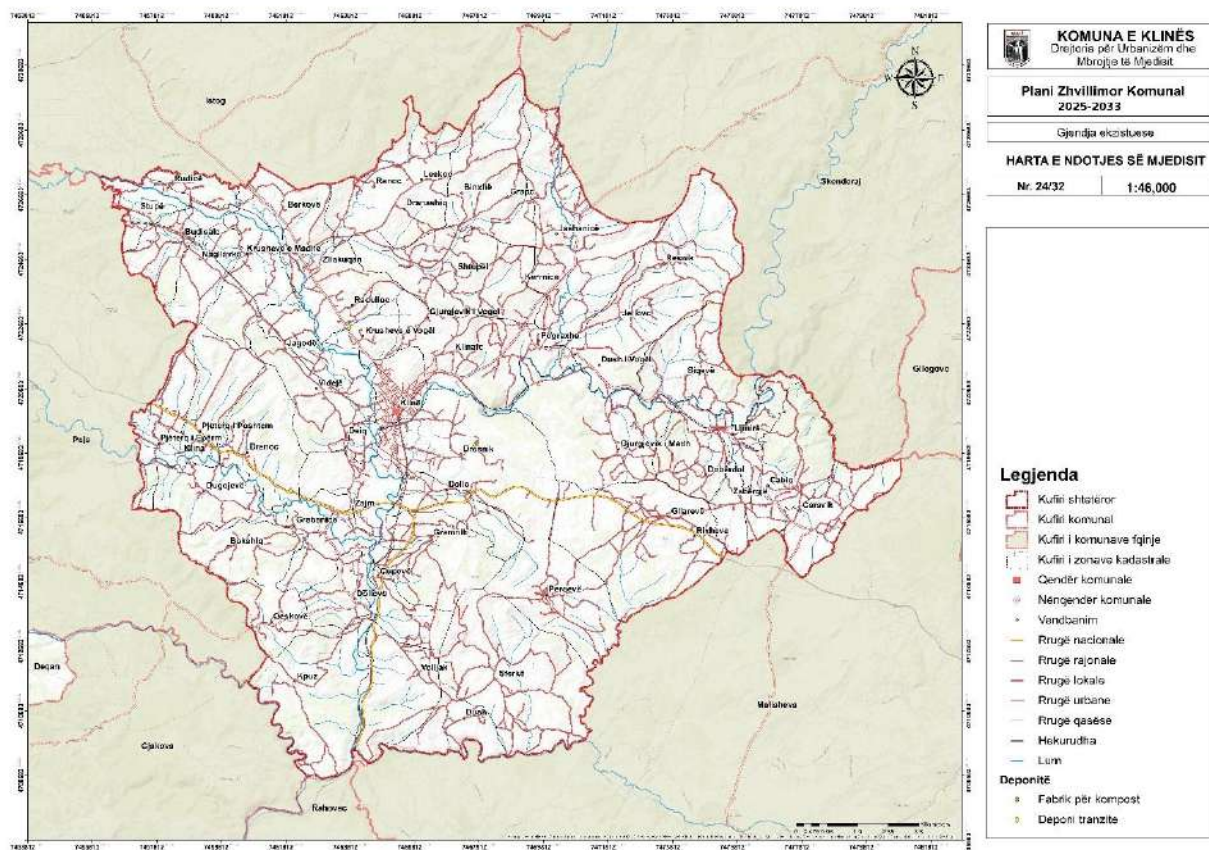
Eksplotimi i gurit dhe gurthyesit: janë një faktor tjetër shqetësues në Komunën e Klinës e të cilët shkaktojnë probleme të mëdha në mjedis, sidomos në peizazhin e zonës, por edhe në shëndetin e njeriut.

Prerja ilegale e pyjeve- në një pjesë të madhe të sipërfaqes pyjore të Komunës së Klinës hasen aktivitete të prerjes ilegale të pyjeve. Edhe ky aktivitet degradoes ndikon negativisht në mjedis, me pasojë direkte për ekosistemin, biodiversitetin si dhe shëndetin e njeriut.

Kuvendi Komunal Klinë

Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Harta 30. Harta e Ndotjes së Mjedisit

2.7.2. Ndotja e ajrit

Monitorimi i cilësisë së ajrit është vlerësim sistematik dhe afatgjatë i niveleve të ndotësve, duke matur cilësinë e ajrit në një rrethinë të caktuar. Monitorimi i cilësisë së ajrit bëhet për grimcat e pluhurit (PM10 dhe PM2.5) si dhe katër lloje të gazrave (NO₂, SO₂, O₃ dhe CO)¹⁵.

Monitorimi i cilësisë së ajrit në Kosovë është i ndarë në dy zona: Aglomerati -AKS1 me stacionet IHMK, Rilindja, Obiliqi, Dardhishtë dhe Palaj si dhe Zona ZKS1, me stacionet në Gjilan, Pejë, Prizren, Drenas, Brezovicë, Mitrovicë dhe Hani i Elezit.

Tabelë 32. Të dhënat për cilësinë e ajrit sipas parametrave dhe stacioneve monitoruese në aglomeracionin KS1 për vitin 2022 – Stacioni i monitorimit Pejë

Vendi	Muaji	PM10	PM2.5	O3	SO2	NO2	CO
Pejë	Janar	38.9	33	41.8	8.4	24.9	1.2
Pejë	Shkurt	32.4	25	51.3	8.3	22.8	1.2
Pejë	Mars	26.2	20.3	76.6	8.4	16.5	1.1
Pejë	Prill	15.5	10.7	76.2	7.7	11.1	0.2
Pejë	Maj	14.7	8.2	73.4	7.8	8.5	0.1
Pejë	Qershor	13.5	7.9	72.1	8.5	8	0.2
Pejë	Korrik	11.5	6.6	91.2	9.7	8.2	0.2
Pejë	Gusht	13.4	7.7	79.5	11	10.2	0.3
Pejë	Shtator	11.4	7.4	51.7	12.9	10.7	0.3
Pejë	Tetor	23	14.9	42.4	16.2	17.1	0.5
Pejë	Nëntor	39.2	28.9	25.4	4	24.7	1.1
Pejë	Dhjetor	43	36.4	17	9	23	1.1
Pejë	Mes 2022	23.56	17.25	58.22	9.33	15.48	0.63

Vlera mesatare mujore për parametrin PM10 ka rezultuar si më e lartë në stacionin monitorues të Pejës. Vlera mesatare më e lartë është regjistruar në stacionin e Pejës më 43 µg/m³, dhe atë gjatë muajt Dhjetor 2022.

Të dhënat tregojnë se nuk ka pasur tejkalime të vlerave limite të mesatares vjetore sipas standardit 40 µg/m³ parametrin PM10. As në parametrat e tjerë të monitoruar nuk janë regjistruar tejkalime të vlerave limite të mesatares vjetore në asnjë nga stacionet monitoruese. Në anën tjetër, numri i ditëve me tejkalime për 24 orë për parametrin PM10 tregon se ka pasur tejkalime të vlerave limite ditore të standardit 50 µg/m³ për këtë parametër.

Numri më i madh i rasteve me tejkalime është regjistruar gjatë sezonit vjeshtë – dimër, e që është si rezultat i përdorimit të lëndëve djegëse për ngrohje. Gjatë kësaj sezone edhe kushtet meteorologjike ndikojnë shumë në cilësinë e ajrit për shkak të lagështisë së ajrit, temperaturave të ulëta, mjegullave etj.

¹⁵ <https://airqualitykosova.rks-gov.net/>

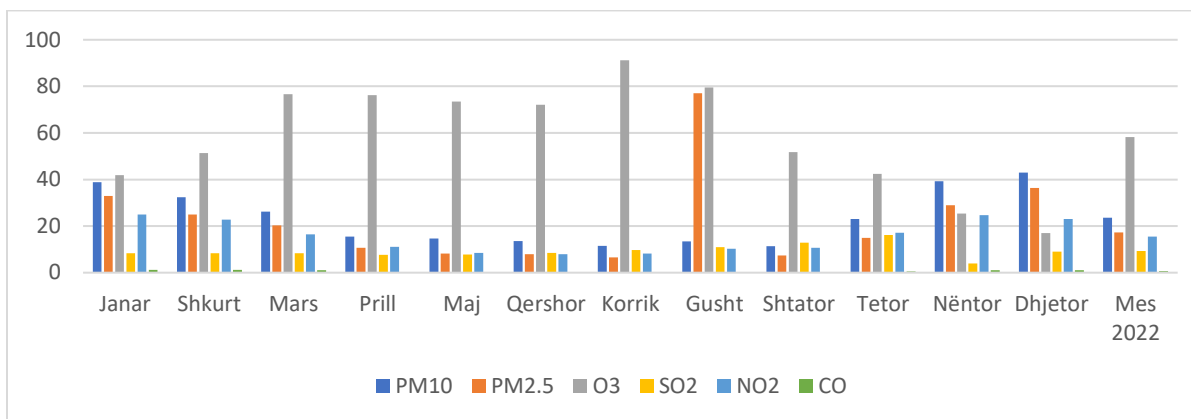

Figura 7. Vlerat kufitare për parametrat në stacionin e monitorimit të cilësisë së ajrit Pejë

Cilësia e ajrit në katër lokacionet e Komunës së Klinës

Monitorimi i cilësisë së ajrit në Komunën e Klinës është realizuar me anë të pajisjes Aeroqual nga studentët e Universitetit “Haxhi Zeka” dhe “Fehmi Agani” dhe atë gjatë muajit Qershor. Lokacionet në të cilat janë bërë matjet janë: Sheshi “Ndue Perlleshi”, Sheshi “Mujë Krasniqi”, Tek hekurudhat dhe Sheshi “Faruk Elezi”. Parametrat të cilët janë matur janë: PM2.5, PM10, NO2, SO2, O3, CO, temperatura si dhe lagështia e ajrit.

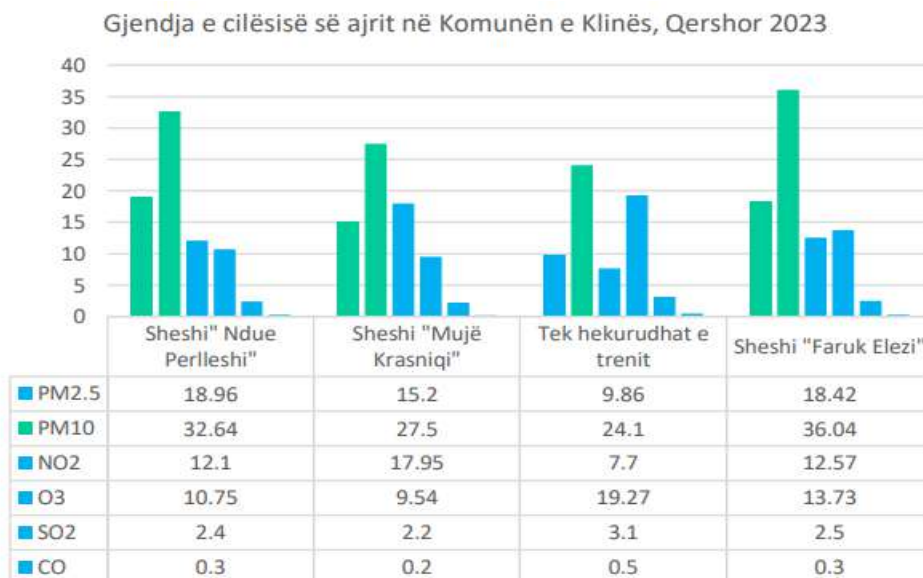

Figura 8. Cilësia e ajrit të jashtëm për Komunën e Klinës gjatë muajit Qershor, 2023

Duke u bazuar në Indeksin e Cilësisë së Ajrit (tab.4.) gjendja e cilësisë së ajrit në Komunën e Klinës është e pranueshme për parametrat PM10 dhe PM2.5, ndërsa e mirë për parametrat e tjerë në të gjitha lokacionet.

Ndotja e ajrit

Ndotja e ajrit në komunën e Klinës kryesisht shkaktohet nga trafiku dhe gurëthyesit.

Sa i përket trafikut, rrjeti i propozuar i trafikut në territorin e Komunës ka paraparë shkurtimin e distancave në mes të vendbanimeve dhe përmirësimin e kualitetit të rrugëve, gjë që ndikon edhe në zvogëlimin e ndotjes. Ndikim të madh në zvogëlimin e nivelit të ndotjes së ajrit kanë edhe brezat e gjelbërimit përgjatë rrugëve.

Mbrojtja e ajrit

Në mënyrë që të mbrohet ajri, është e nevojshme që të kontrollohet lokacioni për prodhimin e pajisjeve dhe llojin e teknologjisë, llojin e energjisë dhe të stimulohet energjia e pastër dhe energjia ripërtëritëse

2.7.3.Ndotja e ujit

Zhvillimi industrial, urbanizimi dhe bujqësia intensive janë vetëm disa prej faktorëve që ndikojnë në ndotjen e ujërave. Përkundër angazhimit të vazhdueshëm, shfrytëzimi i pakontrolluar i resurseve ujore dhe dëmtimi i shtretërve të lumenjve ende mbetet një nga format e degradimit të resurseve tona ujore. Presionet në ujëra vijnë kryesisht si pasojë e rritjes së vëllimit të ujërave të shkarkuara pa trajtimin adekuat fizik, kimik e biologjik. E gjithë kjo ndikon në rritjen e vlerave të parametrave fizik, kimik dhe mikrobiologjik në trupat ujorë. Presione të tjera nga reshjet janë shpëlarja e tokave bujqësore dhe sipërfaqeve të tjera ndotëse me ç'rast vije deri te rritja e materieve të suspenduara, materive inorganike (fertilizerët-N, P, K, NH₄ + etj.) dhe atyre organike (PCB, Herbicide, etj.). Ndër presionet më të mëdha në trupat ujorë janë shkarkimet industriale të veprimtarive të ndryshme.

Rrjedhat e Ujit

Rrjedhat e ujit të cilat kalojnë nëpër territorin e komunës nuk janë të rregulluara, me përjashtime të vogla, prandaj gjatë reshjeve të pandërprera apo gjatë shkrirjes së borës mund të shkaktohen dëme. Për shkak të mos sigurimit të brigjeve, të gjitha këto rrjedha të ujërave dhe disa rrjedha më të vogla në disa vende rrënojnë brigjet si dhe ndryshojnë drejtimin e shtratit duke bartë me veti një pjesë të madhe të tokës.

Cilësia e ujërave sipërfaqësore

Monitorimin e ujërave të lumenjve në territorin e Republikës së Kosovës e bën Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës. Cilësia e këtyre lumenjve përcaktohet në bazë të analizave fizike, kimike dhe metaleve të rënda. Rrjeti i monitorimit ka gjithsej 54 vendmostrime (stacione monitoruese). Parametrat fizik që aktualisht monitorohen janë 10 parametra fizikë (maten 11 herë në vit), 39 parametra kimik (maten 11 herë në vit) dhe 8 metale të rënda (maten 2 herë në vit).

Sasia e ujërave sipërfaqësore

Përveç cilësisë së ujërave, IHMK bën edhe monitorimin e sasisë së ujërave. Monitorimi i sasisë së ujërave bëhet përmes rrjetit hidrometrik, i cili përbëhet nga një numër i stacioneve matëse nëpër lumenj e ku kryhen matje për sasinë e ujit. Në këto stacione matet Niveli (H) dhe Prurja (Q). Në tabelat vijuese janë prezantuar të dhënat për nivelin e ujit H (cm) dhe prurja (Q) në stacionet hidrometrike të realizuara për vitin 2021 dhe trendi në raport me vitin 2020.

Tabelë 33. Vlerat mesatare vjetore të nivelit të ujit H (cm) sipas stacioneve matëse për vitin 2021 dhe trendi në raport me vitin 2020

Stacioni	Mes. (cm) 2021	Trendi në raport me vitin 2020

2.7.4. Ndotja e tokës

Gjatë viteve të fundit, Komuna e Klinës ka bërë përparime të dukshme, por sfidat si degradimi i tokës në zonat rurale dhe përreth zonave urbane mbeten ende të pranishme. Këto probleme kanë ardhur si pasojë e zgjerimit të pakontrolluar urban, ndotjes mjedisore dhe shfrytëzimit të pakujdesshëm të burimeve natyrore. Për një menaxhim të qëndrueshëm të këtij resursi jetik, është e nevojshme që toka të trajtohet në mënyrë të integruar duke u mbështetur në politika të koordinuara ekonomike, sociale dhe mjedisore.

Për të ruajtur ekuilibrin midis shfrytëzimit të tokës dhe mbrojtjes së mjedisit, duhet të parandalohet shfrytëzimi i tepruar i resurseve natyrore dhe urbanizimi i pa kontrolluar. Zgjatja e veprimtarive që dëmtojnë mjedisin rrezikon shëndetin publik, ul cilësinë e jetës dhe rrit ndjeshëm koston e zhvillimit ekonomik. Në Klinë, si në pjesën më të madhe të Kosovës, tokat përreth zonave urbane përdoren kryesisht për ndërtim, ndërsa zonat rurale mbeten të fokusuar në aktivitetet bujqësore. Shkakët kryesore të degradimit të tokës në Klinë përfshijnë shfrytëzimin e pa kontrolluar të burimeve natyrore, ndërrimin e destinimit të tokës, përdorimin e tepruar të pesticideve dhe plehrave kimike, ndotjen e ujërave sipërfaqësore dhe mbeturinat e depozituara jashtë zonave të përcaktuara. Gjithashtu, ndotja e lumenjve dhe burimeve ujore, së bashku me krijimin e deponive ilegale, kanë pasur një ndikim të rëndësishëm në degradimin e tokës në komunë.

Në Klinë sikur edhe në disa raste tjera në Kosovë është dyshuar për ndotje të tokës dhe ujit nga materie radioaktive (Uranium, Cesium, Tritium) në ish kazermën e ushtrisë dhe disa vendbanime dhe për këtë qëllim komuna ka hulumtuar rastin duke marrur dhe analizuar mostra të dheut dhe ujit në qytet tek ish kazerma e ushtrisë, në fshatin Zllakuqan dhe pas analizave laboratorike të akredituara ka rezultuar se të gjitha vlerat e ndotjeve/rrezatimeve në ujë dhe tokë janë nën vlerat e lejuara.

2.7.5. Ndotja nga zhurma

Në mënyrë që vendbanimet të mbrohen nga tejkalimi i nivelit të zhurmës së lejuar, është e nevojshme të ndërtohen pengesa dhe të zhvillohen breza të gjelbër në mes të korridoreve të automjeteve motorike dhe vendbanimeve. Shfrytëzuesi i pajisjeve të cilat prodhojnë zhurmë dhe vibracion mund të vënë në qarkullim ose të përdorin pajisjet sipas kushteve të parapara për aplikimin e masave mbrojtëse, për zvogëlimin e zhurmës dhe vibracionit, respektivisht të bëjë përdorimin e impianteve, pajisjeve, makinave, mjeteve transportuese dhe aparateve të cilat lirojnë zhurmë deri në nivelin e lejuar me ligj të veçantë.

2.7.6. Tërmetet

Territori i Kosovës i është nënshtruar edhe lëkundjeve të forta nga tërmetet, vatrat e të cilëve kanë qenë jashtë territorit të Kosovës, në Maqedoninë Veriore, Shqipëri, Malit të Zi dhe Serbi. Këto dy dukuri, sizmiciteti lokal autokton dhe sizmiciteti që shkaktohet prej tërmeteve të largëta, dëshmojnë për renditjen e Kosovës në radhën e territoreve me një aktivitet të lartë sizmik. Ky aktivitet mjaft i lartë dikton nevojën për ndërmarrjen e studimeve të duhura të gjithanshme, në mënyrë që, në bazë të analizës dhe sintezës së të dhënave komplekse të fituara, të jepet një tablo e plotë, reale dhe e besueshme për vlerësimin e rrezikut sizmik të Kosovës. Në territorin e komunës së Klinës janë vërejtur thujtë të gjitha dridhjet sizmike të cilat janë bërë në hapësira me epiqendra të cilat e rrethojnë (Shkupi, Banjalluka, Bregdeti i Malit të Zi, Kopaoniku, Rumania, Shqipëria etj.). Pasojat

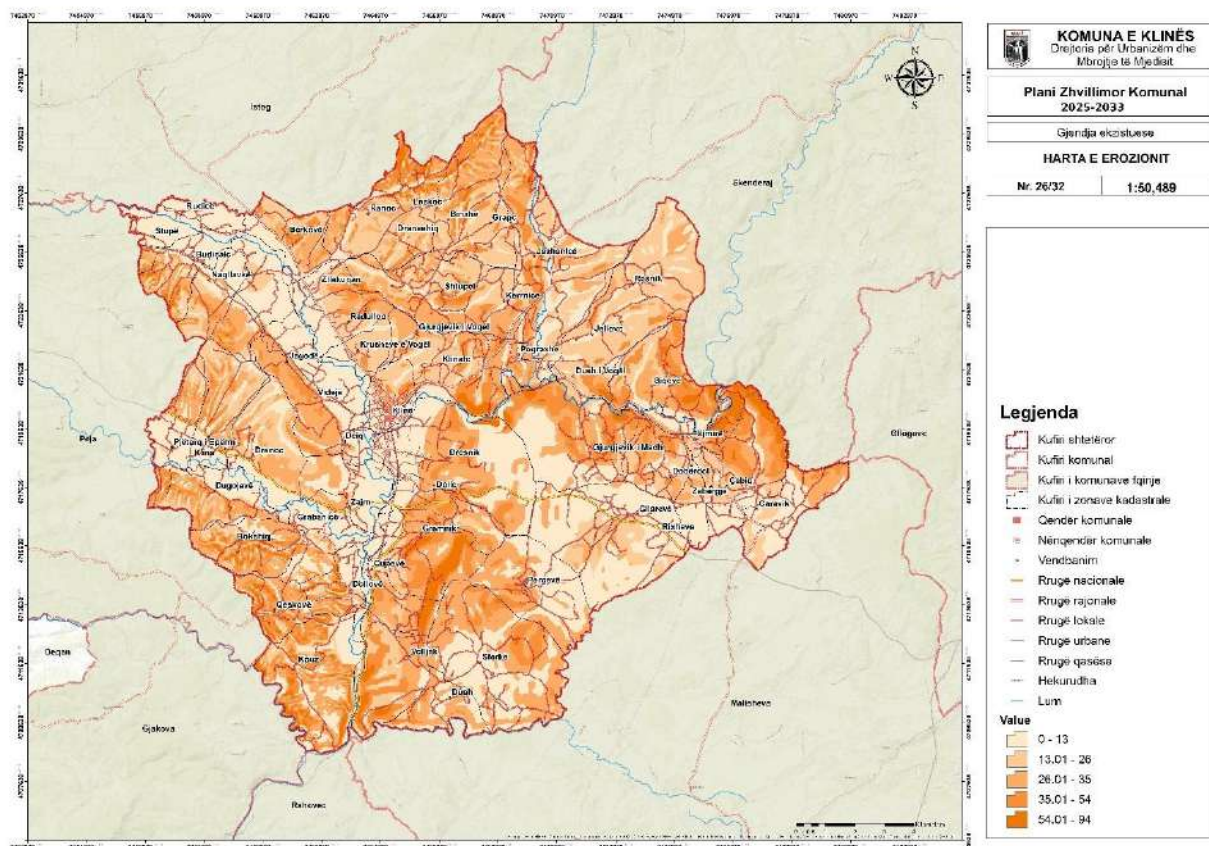

e dëmeve janë manifestuar me dëme të vogla materiale dhe gati të parëndësishme në disa objekte më të vogla të ndërtuara nga materialet e dobëta ndërtimore . Sipas interpretimit të hartave sizmike të hartuar në Entin Sizmik – Beograd ne vitin 1973 territori i komunës së Klinës është në ndikimin 6° - 7° (gradë) të intensitetit sizmik MSC. Gjithashtu sipas të dhënave hartografike me të cilat disponon komuna e Klinës shtrihen plasjet e mbuluara dhe pak të dukshme si dhe plasjet e mbuluara gjë që tregon karakteristika specifike tektonike të këtij subregjioni.

Në rast të tërmeteve me forcë 6° të MSC, ndërtesat e ndërtuara nga guri i papërpunuar, shtëpitë e vjetra fshatare, ndërtesat nga çerpiqet, dhe shtëpitë nga balta mund të pësojnë dëme të rënda deri në shkallën e I-rë, me mundësi të rrallë për çarje të gjerësisë 1 cm dhe rrëshqitje të tokës në rajonet malore. Ndërtesat e ndërtuara me beton arme dhe shtëpitë e mira nga druri mund të preken nga dëmtime të shkallës së I-rë në rast të tërmeteve me forcë 7° të MSC, ndërsa ndërtesat e ndërtuara me tulla të pjekura, materiale të fabrikua, gurë të gdhendur, dhe konstruksione pjesërisht drunore mund të kenë dëmtime të shkallës së II-të. Numri më i madh i ndërtesave nga guri i papërpunuar, shtëpitë e vjetra fshatare, ndërtesat nga çerpiqet dhe shtëpitë nga balta mund të pësojnë dëme të shkallës së III-të dhe në raste të jashtëzakonshme edhe të shkallës së IV-të. Në kushte të veçanta, kyçjet në përçuesit e ujit mund të dëmtohen dhe të shkaktojnë çarje, ndryshime në nivelet e ujit dhe shterje të bedemeve rënore dhe zhavorore.

2.7.8. Erozioni

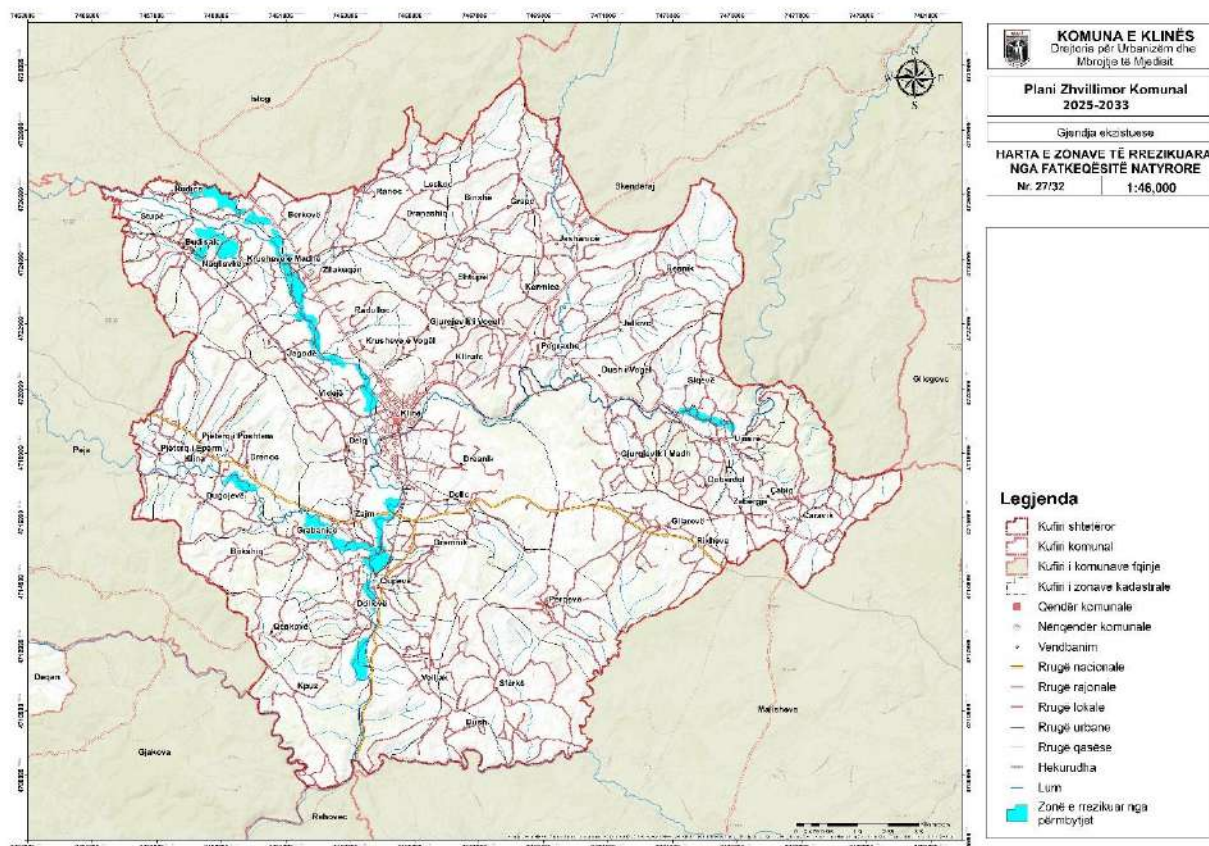
Duke ju falënderuar gjendjes së përgjithshme të vegjetacionit, bazës gjeologjike, pjerrësisë së terrenit, ndikimit të pavoritshëm të kushteve klimatiko-meteorologjike dhe hidraulike e sidomos ndikimit të njeriut, proceset e erozionit kanë marrë përpjesa shqetësuese sepse një pjesë e madhe e territorit është nën ndikimin shkatërrues të erozionit për shkak të ujërave vërshuese. Me erozion të kategorisë së III-të, IV-të dhe II-të është përfshirë afër 50% e territorit të komunës së Klinës.

Harta 31. Harta e Erozionit

2.7.9. Vërshimet

Sa i përket vërshimeve, probleme të mëdha ka pasur nga lumi Klina, por me rregullimin e shtratit të lumit shumica e problemeve janë evidentuar. Rregullimi i shtratit është nga derdhja në Dri deri te burimi i Jarinës, gjegjësisht, deri te ngushtimi natyral i lumit (gryka). Profili i rregulluar është trapez i dyfishtë me shtrat minor dhe major me gjerësi 36.00 m dhe thellësi 3.1 m, ndërsa i pranon ujërat maksimale 100 vjeçare. Hedhja e mbeturinave të ndryshme (material ndërtimor, makina të vjetra, etj) përgjatë shtratit të lumit e të cilat pengojnë rrjedhjen e natyrshme të ujit në të përbëjnë rrezik permanent për vërshime dhe ndotje të ujit. Në komunën e Klinës lumi Drini i Bardhë rrjedhë si lum fushor me shtrat të ndryshuar. Në pranverë dhe vjeshtë kur të reshurat janë më të mëdha, respektivisht kur bora shkrihet, ky lum vërshon nga shtrati dhe i vërshon tokat afër bregut të lumit, duke marrë me vete pjesën më kualitative të tokës. Lumenjtë e vegjël si lumi Jashanicë, lumi i Renocit, përroi i Volujakës etj. të cilët janë lumenj me tipare karakteristike për përroskat malore (lumenj të vegjël) me oscilime shumë të mëdha të sasisë së ujit e të cilat gjatë vitin paraqesin po ashtu rrezik- sado të ulët- të vërshimeve lokale. Gjatë kohës së thatë në shumicën e këtyre lumenjve ka shumë pak ujë ose nuk ka ujë fare, kurse gjatë kohës me reshje shpesh ndodhë që të ketë vërshime lokale. Me Planin Hapësinor për Monumentin e Natyrës me Rëndësi të Veçantë “Ujëvarat e Mirushës” të hartuar nga MMPH në vitin 2013 është paraparë edhe pastrimi i shtratit të lumit Mirusha nga bimët e vetë-rritura, zgjerimi i shtratit të lumit sipas pronësisë, eliminimi i pengesave natyrore në shtrat si dhe pastrimi dhe ndërtimi i brezave mbrojtës përgjatë shtratit. Të gjitha këto masa do të zvogëlonin apo minimizonin fatkeqësinë natyrore të vërshimeve.

Harta 32. Harta e zonave të rrezikuara nga fatkeqësitë natyrore

2.7.10. Rrëshqitjet e borës

Periudha e lajmërimit të borës është kryesisht prej muajit Nëntor deri në Prill. Është me rëndësi të thuhet se ky rajon posedon një klimë mjaft të butë dhe pa variacione karakteristike ekstreme në temperaturë të ajrit gjatë vitit. Kjo vije për shkak të ndikimit të mediteranit i cili depërton me anë të lumit Drini i Bardhë. Rrjedhimisht mund të thuhet se në komunën e Klinës nuk ka ndonjë rrezik serioz për rrëshqitjen e borës.

2.7.11. Erërat

Erërat më të shpeshta janë nga drejtimi Perëndim dhe Jug-Perëndim. Më të rralla janë erërat nga drejtimi Veri-Perëndim dhe Lindje. Fuqia e erërave nuk është e madhe (nuk kalon 2,1 shkallë të Boforit).

2.7.12. Breshëri

Breshëri është dukuri e rrallë e reshjeve atmosferike dhe për nga sasia e përgjithshme e ujit paraqet një vlerë të papërfillshme, mirëpo për shkak të veprimit mekanik, sidomos gjatë periudhave vegjetative, konsiderohet që duhet ti kushtohet interes dhe vëmendje e posaçme. Në vjetarët hidrometeorologjik evidentohet se në regionin e Pejës, dukuria e breshrit shfaqet 0.7 ditë gjatë vitit. Muajt me rrezikshmëri më të madhe nga breshëri në rajonin e Pejës janë muajt Maj, Qershor, Korrik, duke mos i përfshirë as muajt Prill dhe Shtator.

2.7.13. Akulli

Temperatura mesatare e ajrit në Klinë është 10.8°C. Në Korrik arrihet temperatura maksimale absolute prej 37.6°C, ndërsa në Shkurt temperatura minimale absolute zbret deri në -11,8°C. Amplituda mesatare është 46,1°C. Nga kjo mund të vihet në përfundim se në Komunën e Klinës nuk ka ndonjë rrezik serioz nga akulli.

2.7.14. Thatësira

Në territorin e komunës së Klinës janë të pranishme edhe thatësitë të cilat nganjëherë zgjasin edhe nga dy muaj, duke u shkaktuar dëme të mëdha zonave bujqësore.

Duke pasur parasysh faktin se lumenjtë e vegjël si lumi i Jashanicë, lumi i Renocit, proi i Volujakës etj. janë lumenj me tipare karakteristike për përroskat malore, gjatë kohës së thatë në shumicën e këtyre lumenjve ka shumë pak ujë ose nuk ka ujë fare, kurse gjatë kohës me reshje shpesh ndodh që të ketë vërshime lokale.

2.7.15. Aktiviteti Radioaktiv (jonizues dhe jo-jonizues)

Dokumenti “Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore dhe Fatkeqësitë Tjera” i hartuar nga Agjencia e Menaxhimit Emergjent të Republikës së Kosovës në vitin 2016 flet edhe për aktivitetin radioaktiv në Kosovë. Mirëpo, raporti në fjalë në asnjë vend nuk e përmend Klinën si vendbanim me ekspozim direkt ndaj këtij rreziku. Megjithatë, Nën-kapitulli 11.3 i këtij dokumenti - “Transporti rrugor me materie të rrezikshme” pasqyron ndërlidhshmërinë e bartjes së materieve të rrezikshme dhe aktivitetin radioaktiv të atyre materieve në këtë kontekst. Materiet e rrezikshme janë substanca që për nga përbërja fizike - kimike ose për nga natyra e reaksioneve mund të paraqesin rrezik për njeriun, të mirat materiale ose ambientin. Ato mund të jetë materie që digjen, toksike, eksplozive, gërryese (korrozive) ose radioaktive. Aksidentet e mjeteve dhe automjeteve që transportojnë materie të rrezikshme kanë si efekt primar të menjëhershëm dhe që vërehet lehtë (zjarrin, eksplozimin, derdhjen) dhe efektet sekondare (përhapjen ajrore të avujve toksik ndotjen e ujërave dhe të tokës).

2.7.16. Zjarret

Komuna e Klinës është kryesisht zonë në të cilën zjarret janë të pranishme në pyje gjithëherëse të cilat në disa raste për shkak të përhapjes së shpejtë të ndikuar nga faktor natyror dhe human kanë rrezikuar edhe hapësirat afër vendbanimeve në të cilat janë paraqitur këto zjarre. Raportet e analizuara tregojnë se zjarret në komunën e Klinës janë paraqitur gjatë stinës së verës të cilat në disa raste kanë qenë zjarrëvënie të qëllimshme, e po ashtu ka raste kur janë konstatuar se zjarret në hapësira pyjore kanë ardhur nga rrjeti dhe instalimet e amortizuara të energjisë elektrike, djegia e hamulloreve, djegia e mbeturinave etj. Në vitet e fundit zjarret në pyjet e komunës së Klinës janë bërë fenomen i “rregullt” dhe paraqitja e tyre po evidentohet kryesisht në muajt me temperature të nxehta (korrik-gusht). Dëmet e tyre kryesisht janë evidentuar në masën drunore dhe biodiversitetin në ato hapësira. Territori i komunës së Klinës përfshinë sipërfaqe totale të pyjeve afro 34% të territorit të saj. Pjesa më e madhe e pyjeve shtrihet në jug-lindje. Në territorin e komunës së Klinës masa drunore dominohet nga drunjët fletor gjithëherëse dhe në disa zona paraqiten dhe pyjet halore (pishë, afro 14 ha.) Statistikat për zjarret pyjore mbahen rregullisht nga viti 1955 e tutje. Ndryshimet klimatike kanë ndikuar edhe në Kosovë, ndërsa vitet më të theksuara janë evidentuar në vitet: 2000, 2004, 2007 dhe 2012, me c’rast janë dëmtuar sipërfaqe të mëdha të pyjeve duke shkaktuar humbje të konsiderueshme. Edhe pse mungojnë të dhënat e përditësuara vetëm për

komunën e Klinës, megjithatë në dokumentin “Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore dhe Fatkeqësitë Tjera” të përgaditur nga Agjencia e Menaxhimit Emergjent të Republikës së Kosovës në vitin 2016 jepen të dhëna statistikore për zjarret në Rajonin e Pejës. Këto të dhëna janë të vitit 2007 dhe pasqyrojnë numrin e zjarreve në periudhën Mars – Tetor. Sipas raportit, në periudhën në fjalë në tërë Rajonin e Pejës janë evidentuar 2,883 zjarre të cilat kanë rezultuar me dëme materiale prej 2,670,575 Euro.

2.8. ASETET E TRASHËGIMISË KULTURORE, NATYRORE dhe TURISTIKE

2.8.1. Trashëgimia Natyrore

Trashëgimia dhe resurset natyrore kanë rol të rëndësishëm për zhvillim ekonomik në komunën e Klinës. Këtu ekzistojnë shumë monumente dhe tërësi natyrore të mbrojtura me Ligjin për Konservimin e Natyrës, sipas të cilit biodiversiteti dhe peizazhet e larmishme me vlerë duhet të mbrohen me çdo kusht.

Monumenti i Natyrës “Mirusha” karakterizohet si zonë me interes të veçantë e cila përfshinë sipërfaqe prej 598.4 ha. Kunjoni i Mirushës e cila gjendet në rrjedhën e poshtme të lumit Mirusha shquhet me format e saj impozante morfologjike të sajuara nga 16 liqene dhe 12 ujëvara me forma, sipërfaqe dhe lartësi të ndryshme. Plani Hapësinor i Monumentit të natyrës “Mirusha” ka përcaktuar mundësitë e zhvillimit të turizmit dhe veprimtarive tjera ekonomike si dhe përgjegjësi të komunës në mbrojtjen e vlerave natyrore dhe kulturore të identifikuara.

Monumente tjera natyrore - në territorin e komunës së Klinës ka vendbanime në të cilën gjenden një ose më shumë monumente natyrore me veçori specifike dhe vlera unike-rariteti, veçori natyrore, vlera rekreative ose estetike dhe vlera të posaçme kulturore.

Janë dy lloje të monumenteve natyrore në komunën e Klinës: Hidrologjike dhe Botanike.

Monumentet natyrore me veçori hidrologjike të rëndësishme të veçantë e të cilat gjenden në listën e zonave të mbrojtura natyrore janë si vijon: Burimi i ujit mineral në Dresnik; Burimi i ujit mineral në Rudicë; Gryka e lumit Klinë; Kompleksi i trugjeve të rrënjës në Gllarevë (*Quercus robur*); Trugu i qarrit në Zllakuqan (*Quercus cerris*); Trugu i rrënjës në Deiq (*Quercus robur*); Trugu i qarrit në Nagllavkë (*Quercus cerris*); Trugu i bungut në Ujëmirë (*Quercus pubescens*).

Burimet e ujërave minerale në Klinë hyjnë në kategorinë e tretë të mbrojtës (neni 4, nr. 40 – 13/07 Udhëzimi Administrativ- Kriteret për përcaktimin e Zonave të Mbrojtura Ujore dhe masat e tyre mbrojtëse për burimet e ujit që përdoren për pije).

Shpellat- në komunën e Klinës shumica e shpellave gjenden në zonën e kunjonit të Mirushës si dhe në Dush, të tilla si: Shpella e Kishës së madhe, Shpella e Kishës së vogël, Shpella te liqeni i dhjetë, Shpella te liqeni i nëntë, Shpella karstike, Shpella e madhe dhe Shpella e Dushit. Këto shpella duhet të hulumtohen dhe të shpallen si hapësira me të drejtë për shfrytëzim për vizita turistike ose të tjera (neni 21, Ligji për Konservimin e natyrës, pika 3).

2.8.2. Astete e Trashëgimisë Kulturore dhe Turisitike

Komuna e Klinës karakterizohet me një trashëgimi të pasur arkeologjike dhe arkitekturore. Trajtimi i duhur i këtyre aseteve mund të vendosë Klinën në hartën e destinacioneve të rëndësishme turistike duke nxitur zhvillimin socio-ekonomik si dhe duke përforcuar identitetin e vendit. Në mesin e lokacioneve të trashëgimisë kulturore në komunë është edhe kështjella e Mark Rrustem Jakajt në fshatin Ranoc. Ajo është e ndërtuar nga guri dhe tullat, me dekorime të pasura të fasadës që dallojnë nga kullat tjera në rajon. Profesionit tradicional i femrave në këtë rajon është prodhimi i veshjeve të endura në gjergjef dhe të dekoruara me ngjyra të ndryshme. Kjo është zeje që ende ekziston, dhe krijon potencial për një produkt atraktiv që është zhvilluar nga artizanet femra të komunës së Klinës.

Bazuar në shënimet e Zyrës për Trashëgimi Kulturore në Klinë, si dhe **Listës së Trashëgimisë Kulturore Për Mbrojtje Të Përkohshme (për periudhën 06.10.2023-06.10.2024)** e aprovuar nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit me datë 06.10.2023, kjo përfshinë këto Asete të Trashëgimisë Kulturore nga Komuna e Klinës:

I. Kategoria: Trashëgimia Arkeologjike

Nënkategoria: Monument/Ansambël

Tabelë 34. Lista e trashëgimisë arkeologjike

Nr.	Emërtimi	Periudha	Vendi/ Komuna	Statusi	Nr. unik në databazë	Sip. (Ha)
31	Mbetjet e Manastiri të Dollcit	Mesjetë	Dolle, Kline	ZVM	3024	1.84
32	Manastiri i Budisalcit	Mesjetë	Budisalc,	ZVM	3025	27.63
33	Kisha e Shen Ndrimit	Mesjetë	Budisalc,		3025	-
34	Kisha e Shen Nikolles	Mesjetë	Siçeve,		3023	-
35	Kisha e Shen Nikolles në	Mesjetë	Mleqan,		3022	-
36	Kisha e Shen Nikolles në	Mesjetë	Qabiq, Klinë		3019	0.04
37	Kisha e Eperme në	Mesjetë	Pogragje,		3021	-
38	Kisha e Shen Dhimitrit në	Mesjetë	Pogragje,		3020	-
39	Lokalitet arkeologjik parahistorik në Pogragje	Parahistori	Pogragje, Kline		3485	-
40	Lokalitet arkeologjik parahistorik në Perçeve	Parahistori	Përçevë, Klinë		3486	-

Nënkategoria: Lokalitet Arkeologjik/Rezervat

Tabelë 35. Lista e trashëgimisë arkeologjike

Nr.	Emërtimi	Periudha	Vendi/ Komuna	Statusi	Nr. unik në databazë	Sip. (Ha)
110	Germadhat e Kishes varrezore e Shen Nikolles	Mesjete	Kijeve, Klinë		2890	
111	Germadhat e Kishes varrezore e Shen Premtes	Mesjete	Dresnik, Klinë		2889	
112	Germadhat e Manastirit 'Shen	Mesjete	Ujëmirë,		3027	
113	Germadhat e kishes ne Sverh-	Mesjete	Sferk, Klinë		3028	
114	Nekropoli tumular ne Volljake	Parahistori	Volljakë,		3609	
115	Tumat ne Kramovik	Parahistori	Kramovik,		4179	
116	Tumat ne Dolle	Parahistori	Dolle, Klinë		4180	
117	Lokaliteti parahistorik	Parahistori	Gllareve,		3596	
118	Lokaliteti parahistorik	Parahistori	Gllareve,		3678	
119	Tumat Ilire ne lokalitetin	Parahistori	Përçevë, Klinë		3597	
120	Tuma e madhe Ilire ne	Parahistori	Jashanicë,		3624	
121	Lokaliteti shumeshtresor ne Qabiq	Parahistori	Qabiq, Klinë		3724	
122	Tuma ne Zabergje	Parahistori	Zabërgj, Klinë		4305	

II. Kategoria: Trashëgimia Arkitekturore

Nënkategoria: Monument/Ansambël

Tabelë 36. Lista e trashëgimisë arkitekturore

Nr.	Emërtimi	Periudha	Vendi/ Komuna	Statusi	Nr. unik në databazë
337	Ura e vjeter e gurit		Kline		4310
338	Manastiri i Budisalcit		Kline		4312
339	Kulla e Gjon Nikolles		Budisalc, Kline		4617
340	Stacioni i trenit		Budisalc, Kline		4751
341	Ura e vjeter e gurit		Budisalc, Kline		4750
342	Kisha varrore e Shen		Dresnik, Kline		4619
343	Kulla e Shaban Ali Berisha		Grabanice, Kline		7620
344	Kulla e Enver Maxharraj		Gremnik, Kline		4622
345	Kisha e Zllakuqanit		Zllakuqan, Kline		4624
346	Shkolla fillore e vjeter		Pogragje, Kline		4328
347	Kulla e Jakajve		Ranoc, Kline		4627

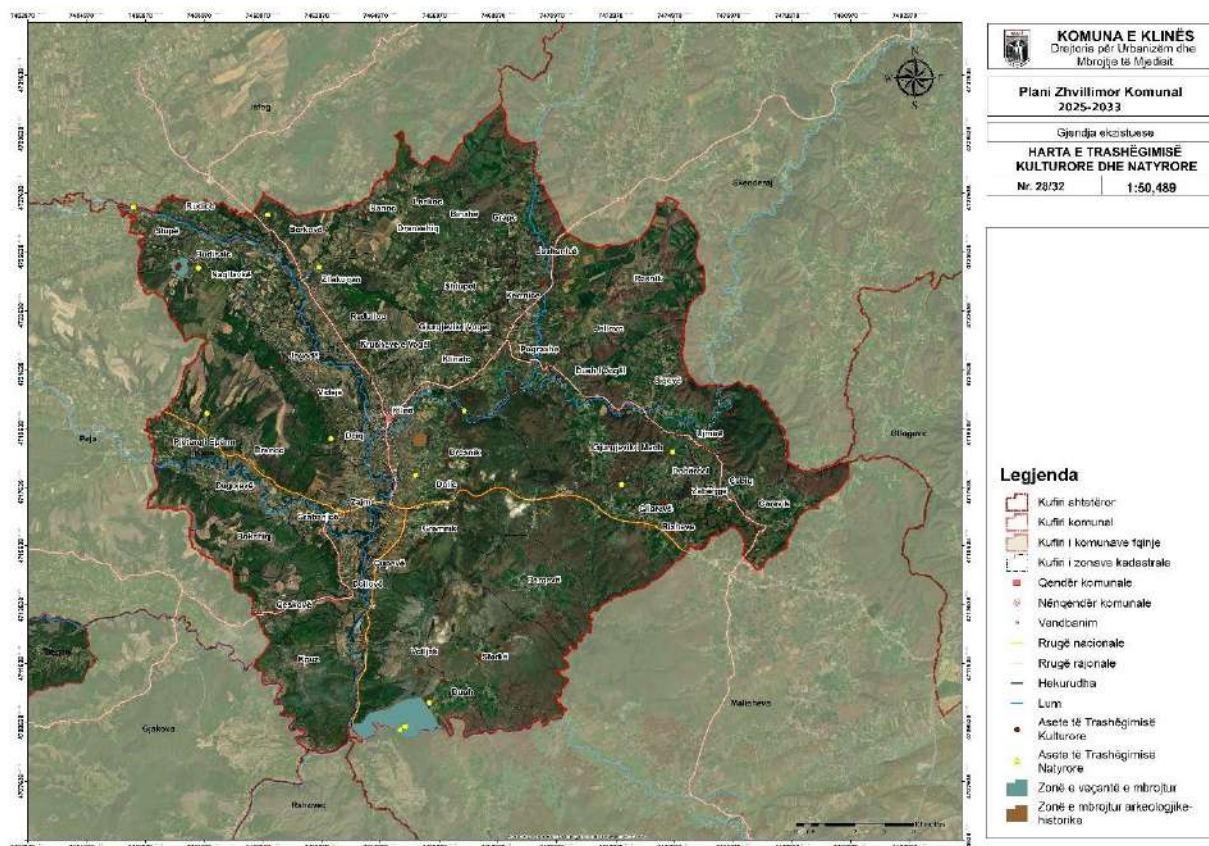

348	Kulla Sali Tafilaj		Shtarice, Kline	4626
349	Kulla Haki Gashi		Sferke, Kline	4631
350	Kompleksi Memorial Muje Krasniqi	Shek. XXI	Çabiq, Kline	4678
351	Kulla e Beke Syle Millakut	Shek. XIX	Ujmire, Kline	4887
352	Kulla e Gjon Mark !;unit	1908-1913	Dresnik, Kline	4888
353	Mulliri i Isuf Halilit	Shek. XIX	Pertoq i eperm,	4889
354	Kulla e Nue Jakut	Shek. XX	Videje, Kline	4890

Nënkategoria: Fushat e konservimit arkitekturor

Tabelë 37. Lista e trashëgimisë arkitekturore

Nr.	Emërtimi	Periudha	Signatura-konteksti i gjetjes dhe vendodhja	Vendi/ Komuna	Statusi
98	Urnë	1500-1100 p.kr	T/30.C Varri II nr.173 (IAK)	Volljakë, Kline	
99	Urnë	1500-1100	T/30.C Varri II nr.134	Volljakë,	
109	Tas nje vegjak	850-600 p.Kr	B.K.-X/ Ill, nr. Inv. 20	Përçevë,	
110	Tas nje vegjak	850-600 p.Kr	B.K. X/1, nr. Inv. 8 (MK)	Përçevë,	
115	Tas nje vegjak	850-600 p.Kr.	B.K.0X/IV, nr. Inv. 34	Përçevë,	
131	Maje heshte	850-600 p.Kr.	Perçeve, nr. 74/45 (MK)	Përçevë,	
216	Afreskat e Stibadium-it/Triclinium-it	Periudha Romake	Kuader pikturimi, Pikturë murale	Dersnik, Kline	

Harta 33. Harta e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore

2.8.3. Zonat e veçanta të mbrojtura

Zonat e veçanta të mbrojtura janë territore të përcaktuara rreth monumenteve ose grupeve të ndërtesave me vlera historike, kulturore, arkitektonike, apo arkeologjike. Këto zona mbrohen nga çdo lloj zhvillimi apo aktiviteti që mund të dëmtojë kontekstin historik apo estetik të vendit, si dhe mjedisin natyror ose vizual përreth.

Në komunën e Klinës, tri nga këto zona të mbrojtura përfshijnë Manastirin e Budisalcit, Manastirin e Dollcit, dhe Kishën e Heremitëve në Ularicë, të cilat kanë rëndësi për trashëgiminë kulturore dhe fetare të rajonit. Këto vende ruhen për të mbrojtur peizazhin dhe autenticitetin e tyre nga ndikimet negative të zhvillimeve moderne.

MANASTIRI I BUDISALCIT është në gjendje relativisht të mirë, megjithëse disa dëmtime të vogla janë të pranishme për shkak të mungesës së mirëmbajtjes. Një ndërhyrje e rekomanduar është konservimi i freskave për të ruajtur këtë trashëgimi artistike. Për çështjet e sigurisë dhe monitorimit, që nga nëntori i vitit 2012, manastiri është nën mbikëqyrjen e Policisë së Kosovës (PK)

(burimi: Raporti i progresit “Vënja në jetë e zonave të veçanta të mbrojtura për trashëgiminë fetare dhe kulturore në Kosovë”, 2009 ICO, fq 33)

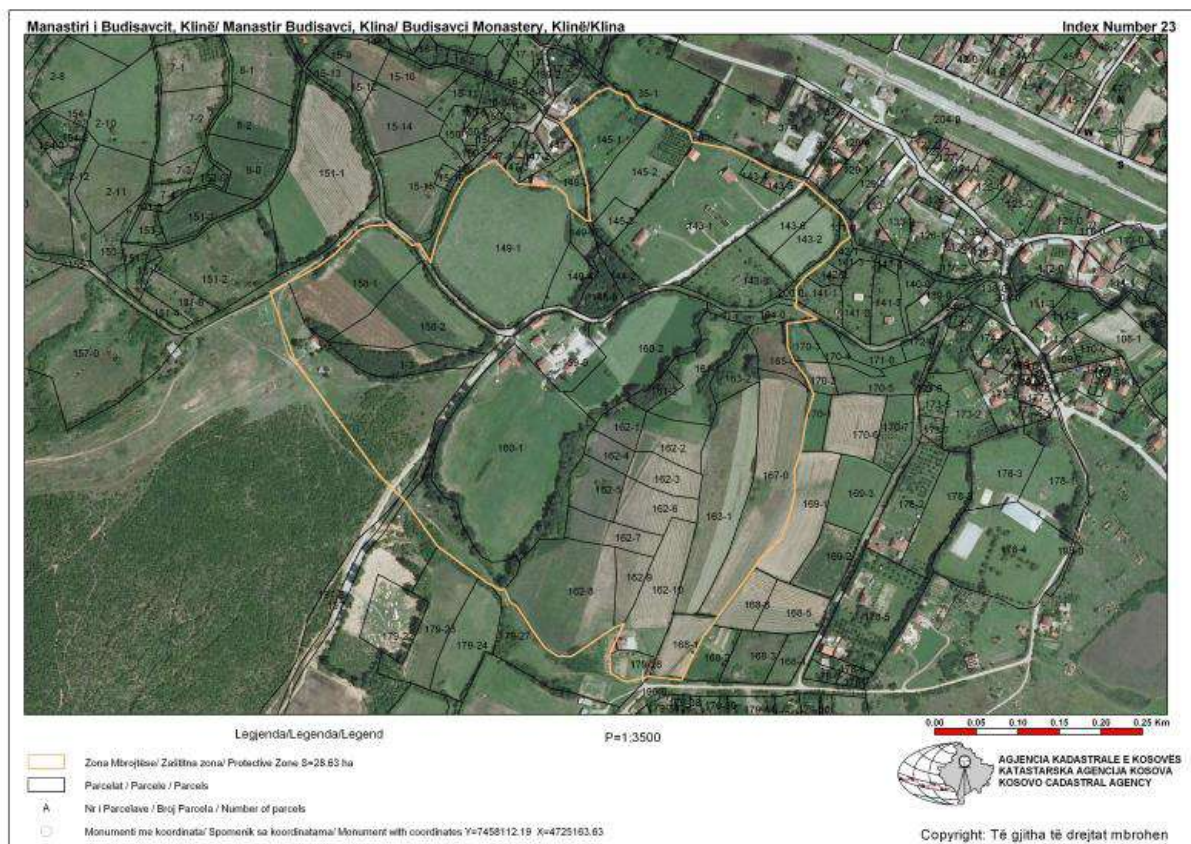

Figure 1. Manastiri i Budisalcit (Burimi: Plani Zhvillimor Komunal 2014-2021⁺)

MANASTIRI I DOLLCIT është në gjendje të shkatërruar, me një lokacion të braktisur dhe të rrezikuar nga zgjerimi i mundshëm i rrugës përreth. Zona nuk është e siguruar dhe ka qasje të pakontrolluar, çka rrit rrezikun për dëmtime të mëtejshme dhe humbje të vlerave të saj historike.

(burimi: Raporti i progresit “Vënja në jetë e zonave të veçanta të mbrojtura për trashëgiminë fetare dhe kulturore në Kosovë”, 2009 ICO, fq 34)

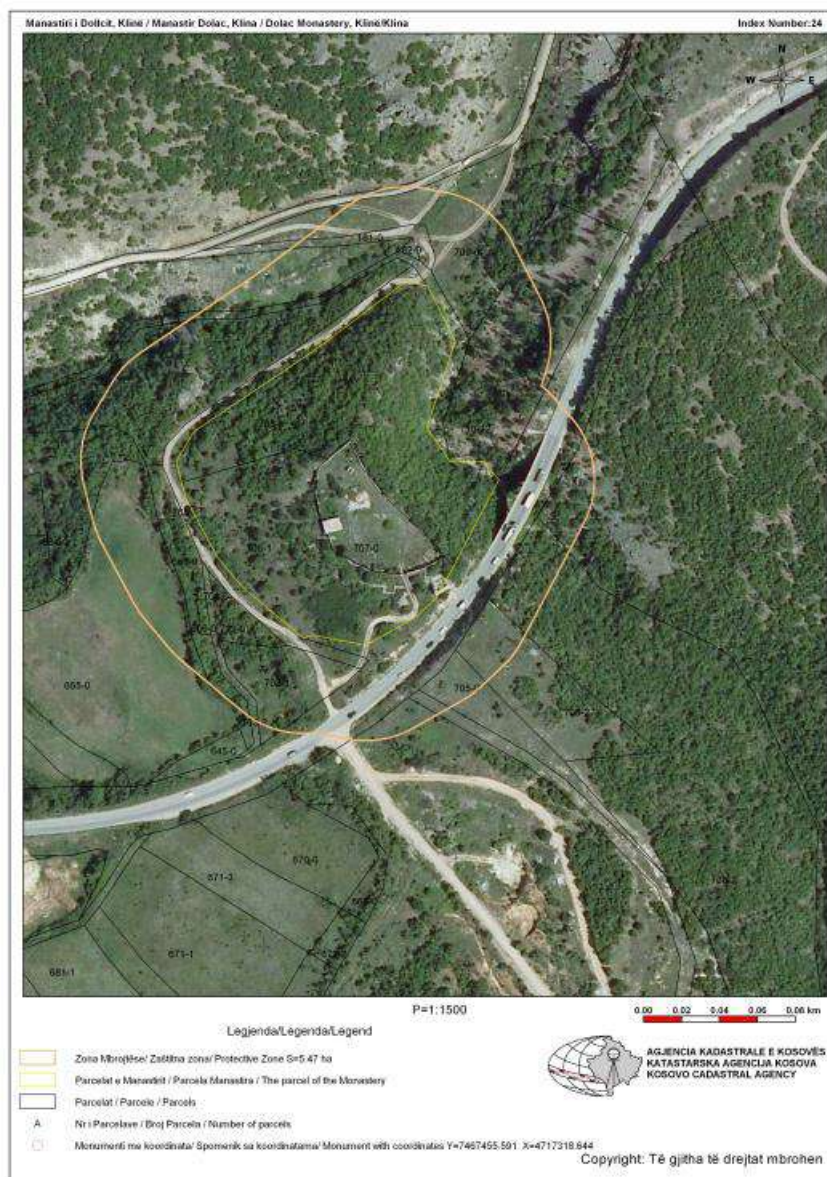

Figure 2. Manastiri I Dollcit, Dollc (Burimi: Plani Zhvillimor Komunal 2014-2021⁺)

HERMITAZHI ME KISHË apo KISHA E HEREMITËVE është në gjendje të keqe, veçanërisht freskat, të cilat janë dëmtuar rëndë. Ndërtimi i një rruge të re, pa asfalt dhe me parkim të jashtëligjshëm, së bashku me ndërtimin e një mini-hidrocentrali, ka shkaktuar shkatërrimin e zonës së veçantë të mbrojtur. Për më tepër, zona nuk është e siguarur dhe ka qasje të pakontrolluar, duke përkeqësuar gjendjen e saj dhe rrezikuar më tej trashëgiminë historike (*Burimi: Raporti i progresit “Vënja në jetë e zonave të veçanta të mbrojtura për trashëgiminë fetare dhe kulturore në Kosovë”, 2009 ICO, fq 34*).

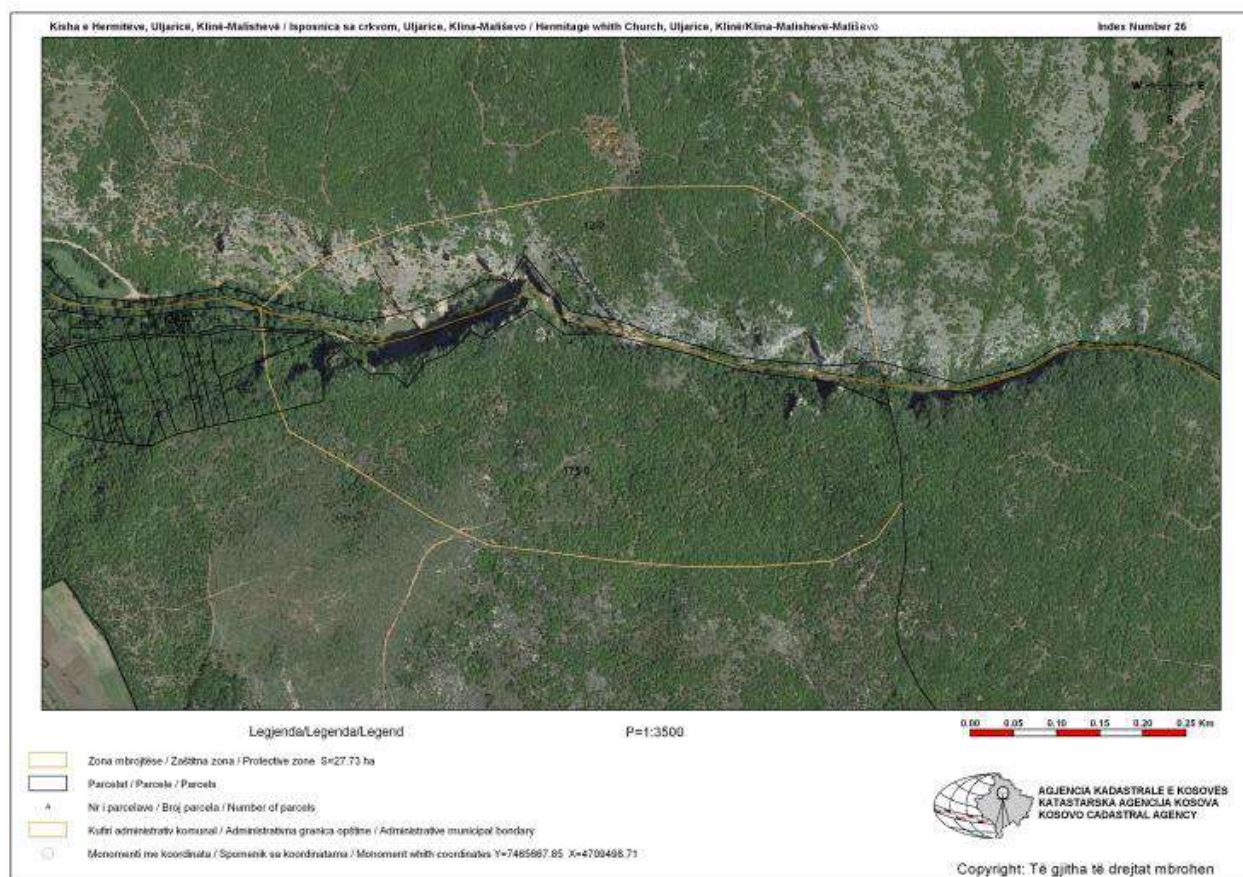

Figure 3. Hermitazhi me kishrë– Kisha e heremitëve, Ullaricë. (Burimi: Plani Zhvillimor Komunal 2014-2021⁺)

2.9. VENDBANIMET

2.9.1. Tipologjia e vendbanimeve sipas madhësisë

Trajtimi i vendbanimeve në planet zhvillimore komunale është i domosdoshëm dhe kyç ngase i tërë aktiviteti dhe organizimi i jetës së njeriut dhe shoqërisë njerëzore ka qenë dhe është i lidhur për to. Tipizimi i vendbanimeve sipas madhësisë është njëra ndër metodat më të rëndësishme për të pasqyruar karakteristikat e sistemit popullativ të hapësirës së caktuar si dhe mënyrën dhe cilësinë e jetës në vendbanimet e asaj hapësire, sepse vendbanimi më i madh nënkupton mënyrën e jetës më cilësore në shumë aspekte. Kurse vendbanimi më i vogël zakonisht tregon të kundërtën e asaj të pares. Pikërisht nga kjo arsye vendbanimet kategorizohen sipas madhësisë populative dhe në bazë të shumë analizave të kësaj problematike përcaktohen pikat strategjike për zhvillim të mëtejshëm të komunës apo edhe më gjerë.

Bazuar në udhëzimin Administrativ mbi Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, vendbanimet sipas madhësisë demografike në komunën e Klinës mund të kategorizohen në:

1. Vendbanime shumë të vogla rurale (0-199 banorë);
2. Vendbanime të vogla rurale (200-499 banorë);
3. Vendbanime të mesme rurale (500-999 banorë);
4. Vendbanime të mesme të mëdha rurale (1,000-2,499 banorë);
5. Vendbanime të mëdha rurale (2,500-4,999 banorë) dhe
6. Vendbanim shumë i vogël urban (5,000-9,999 banorë).

Në komunën e Klinës ekzistojnë 54 vendbanime gjithsej e të cilat shtrihen në 43 zona kadastrale. Sipas regjistrimit të popullsisë për vitin 2011 nga ASK, në komunën e Klinës kemi këto grupe të vendbanimeve bazuar në ndarjen e më sipërme:

Vendbanime shumë të vogla rurale (0-199 banorë) janë gjithsej 8 vendbanime: Dranashiq me 21 banorë, Jelloc me 27 banorë, Nagllavë me 67 banorë, Binxhë me 117 banorë, Pjetërq I Poshtëm me 160 banorë, Stupë me 179 banorë, Dushë I Vogël me 196 banorë dhe Jagodë me 197 banorë.

Vendbanime të vogla rurale (200-499 banorë) janë gjithsej 21 dhe numri më i madh i vendbanimeve hyn në këtë kategori: Grabc me 206 banorë, Leskoc me 239 banorë, Dush me 241 banorë, Bërkovë me 246 banorë, Dolle me 276 banorë, Krushevë e vogël me 323 banorë, Dobërdol me 339 banorë, Ranoc me 353 banorë, Raduloc me 353 banorë, Pograxhë 366 banorë, Qeskovë 373 banorë, Deiq 376 banorë, Budisalc 398 banorë, Resnik 399 banorë, banorë, Dugajevë me 399 banorë, Bokshiq me 433 banorë, Drenoc me 440 banorë, Dollovë me 444 banorë, Rudicë me 446 banorë, Gjurgjevik i Madh me 449 banorë dhe Klinafc me 480 banorë.

Vendbanime të mesme rurale (500-999 banorë) janë gjithsej 15 vendbanime: Ujmir me 544 banorë, Pjetërq i Epërm me 563 banorë, Qupevë me 579 banorë, Krushevë e Madhe me 585 banorë, Kpuz me 622 banorë, Zllakuqan me 660 banorë, Videjë me 663 banorë, Grabanicë me 728 banorë, Zabërgjë me 728 banorë, Gjurgjevik i Vogël me 745 banorë, Shtupel me 771 banorë, Kërnice me 794 banorë, Çabiq me 862 banorë, Rixhevë me 870 banorë dhe Volljak me 929 banorë.

Vendbanime të mesme të mëdha rurale (1,000-2,499 banorë) janë 9 vendbanime: Përqevë me 1,005 banorë, Gremnik me 1,131 banorë, Caravik me 1,241 banorë, Zajm me 1,267, Siçvë me 1,338

banorë, Sferkë me 2,448 banorë, Dresnik me 1,770 banorë, Gllarevë me 1,784 banorë dhe Jashanicë me 1,784 banorë.

Vendbanime të mëdha rurale (2,500-4,999 banorë) nuk ka në komunën e Klinës.

Vendbanimet me mbi 5,000 banorë: Klina me 5,542 banorë. Klina si qendër komunale, shtrihet në pjesën fushore nëpër të cilin vendbanim rrjedh Drini i Bardhë. Ka një sipërfaqe prej 308 Hektarë.

2.9.2. Shtrirja hapësinore e vendbanimeve sipas madhësisë

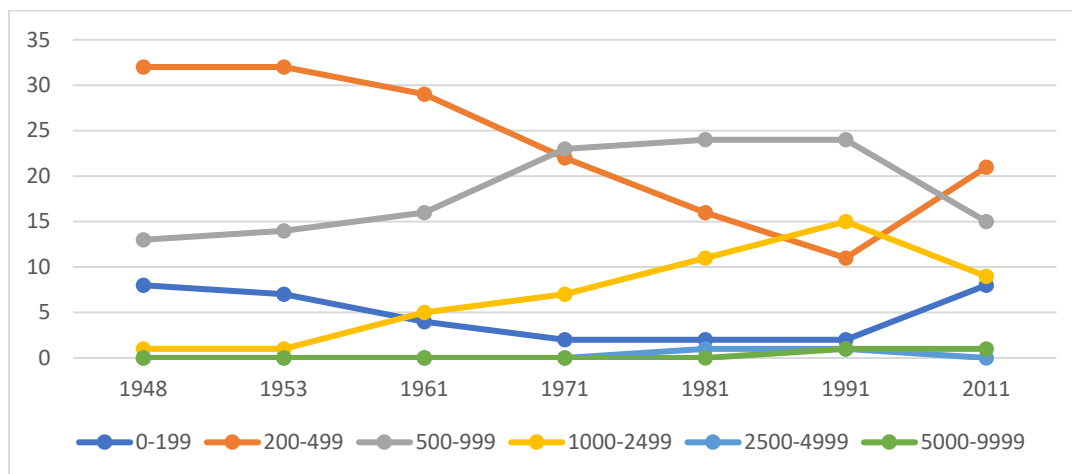
Shtrirja hapësinore e vendbanimeve sipas madhësisë është e një rëndësie të veçantë për planifikimin dhe rregullimin e hapësirës. Në bazë të kësaj analize mund të përcaktohen kahet e zhvillimit dhe organizimit të më tejme shoqëro-ekonomik në hapësirën e caktuar. Madhësia mesatare e vendbanimeve në komunën e Klinës është 712 banorë. Dallimet në numrin e popullsisë të disa vendbanimeve janë të konsiderueshme dhe ato sillen në mes maksimumit me 5,542 banorë (Klina) dhe minimumit me 21 banorë (Dranashiq), e që është dallim shumë i madh. Këto dallime janë të kushtëzuara nga pozita e vendbanimit dhe gjeomorfologjia e terrenit. Prandaj, është me rëndësi edhe analiza e shtrirjes së këtyre vendbanimeve sipas zonave të lartësisë mbidetare.

Përfaqësimi i disa vendbanimeve të kategorive të mëdha në rrjetin e vendbanimeve ka ndikim të rëndësishëm në organizimin e hapësirës dhe sistemin funksional të vendbanimeve. Karakteristikë e rrjetit të vendbanimeve në komunën e Klinës është numri më i madh i vendbanimeve të vogla rurale nga 200 – 499 banorë e që janë 21 vendbanime në total, apo rreth 38% e të gjitha vendbanimeve. Gjithashtu ka edhe një numër të konsiderueshëm të vendbanimeve me madhësi të mesme të vogël nga 500 – 999 banorë, e që janë 15 vendbanime apo rreth 27% e totalit të vendbanimeve. Numri i vendbanimeve me madhësi nga 1,000 – 2,499 banorë është 9, apo rreth 16% e vendbanimeve. Numri i vendbanimeve shumë të vogla rurale me nën 200 banorë është 8.

Sa i përket lëvizjes së numrit të popullsisë në vendbanimet e komunës së Klinës sipas viteve vërehen ndryshime të theksuara. Në periudhat më të hershme kohore kishte një dominim shumë të theksuar të vendbanimeve me numër të vogël të popullsisë deri në 500 banorë, ndërsa në anën tjetër kishte shumë pakë apo aspak vendbanime të mëdha. Me kalimin e kohës dhe me zhvillimin e përgjithshëm ekonomik, social e infrastrukturor ka një rritje të vazhdueshme të vendbanimeve dhe kështu edhe zvogëlim të numrit të vendbanimeve të vogla duke u rritur numri i vendbanimeve të mesme dhe të mëdha.

Tabelë 38. Struktura e vendbanimeve sipas madhësisë demografike në periudhën 1941-2011

Madhësia e vendbanimit në banorë	Numri i vendbanimeve sipas viteve dhe madhësisë						
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011
0-199	8	7	4	2	2	2	8
200-499	32	32	29	22	16	11	21
500-999	13	14	16	23	24	24	15
1000-2499	1	1	5	7	11	15	9
2500-4999	0	0	0	0	1	1	0
5000-9999	0	0	0	0	0	1	1
Gjithsej	54	54	54	54	54	54	54

Grafiku 11. Numri i vendbanimeve sipas madhësisë demografike për periudhën 1948-2011

Nga tabela dhe grafikoni shihet se vendbanimet me popullsi deri 500 banorë kanë pasur zvogëlim në numër, nga 40 sa ishin në vitin 1948, në 13 vendbanime në vitin 1991. Vlen të theksohet se në vitin 2011 sërish kishte një rritje të vendbanimeve të vogla deri në 500 banorë. Ky numër sot është 29 si rezultat i migrimit dhe depopullimit kryesisht të vendbanimeve periferike dhe kushteve jo të favorshme për të jetuar.

Krahas zvogëlimit të numrit të vendbanimeve të vogla, vazhdimisht kishte një rritje të vendbanimeve të mesme dhe të mëdha. Vendbanimet me 500 – 1000 banorë kanë shënuar një rritje nga 13 vendbanime në vitin 1948 në 24 sosh në vitin 1991, por që numri i tyre sërish kishte rënë në 15 në vitin 2011. Gjithashtu edhe vendbanimet e mëdha me 1,000 – 2,500 banorë kanë regjistruar rritje më të madhe. Në vitet 1948 dhe 1953 kishte vetëm një vendbanim të madh, ndërsa në vitin 1961 kishte 5, 1971 kishte 7 vendbanime, në vitin 1981 ishin 11 dhe në vitin 1991 numri i këtyre vendbanimeve kishte arritur në 15. Numri i këtyre vendbanimeve zvogëlohet në vitin 2011 në 9 vendbanime.

Vendbanime të mëdha nga 2,500 – 5,000 banorë nuk kishte deri në vitin 1981 kur Klina bëhet vendbanimi i vetëm me këtë popullsi, ndërsa në vitin 1991 kemi kishte 2 vendbanime të tilla (Gllareva me mbi 2,500 banorë dhe Klina me mbi 5,000 banorë). Nga këto të dhëna del se në të kaluarën kryesisht kanë dominuar vendbanimet e vogla rurale, ndërsa në periudhat e fundit kohore kemi rritje edhe të vendbanimeve të vogla edhe të atyre të mëdha. Kjo si rezultat i lëvizjeve të popullsisë nga viset rurale drejt qendrave më të zhvilluara. Në këtë mënyrë është duke u zvogëluar numri i banorëve në vendbanimet periferike dhe njëkohësisht është duke u rritur numri i vendbanimeve të vogla dhe gjithashtu në disa qendra po rritet numri i popullsisë dhe njëkohësisht po rritet numri i vendbanimeve të mëdha.

2.9.3. Dendësia e vendbanimeve në komunën e Klinës

Qyteti i Klinës ka 5,865 banorë që përbëjnë rreth 15% të popullsisë së gjithëmbarshme të komunës. Të gjitha vendbanimet tjera rurales ë bashku kanë 32,631 banorë, apo rreth 85% të popullsisë.

Tabelë 39. Popullsia, sipërfaqja dhe dendësia e popullsisë sipas vendbanimeve

Nr	Vendbanimi/Zona kadastrale	Popullsia	Sip_Ha	Sip_km ²	Banorë/km ²
1	Berkovë	246	490.6	4.9	50.14
2	Binxhë/Grapc	323	1143.9	11.4	28.24
3	Bokshiq	433	539.9	5.4	80.19
4	Budisalc	398	428.7	4.3	92.85
5	Çabiq	862	579.4	5.8	148.78
6	Caravik	1241	873.3	8.7	142.1
7	Qupevë	579	352.9	3.5	164.06
8	Dollovë	444	352.9	3.5	125.8
9	Dobërdol	339	454.3	4.5	74.61
10	Drenoc	440	807	8.1	54.52
11	Dranashiq/Ranoc/Leskoc	613	976.9	9.8	63.78
12	Dresnik	1770	1523	15.2	116.22
13	Dugojevë	399	576.4	5.8	69.23
14	Dush i Vogël	196	413.6	4.1	47.39
15	Gjurgjevik i Madh	449	1217.7	12.2	36.87
16	Gllarevë/Rixhevë	2654	1562	15.6	169.91
17	Grabanicë	728	550.8	5.5	132.18
18	Gremnik	1131	758.6	7.6	149.09
19	Jagodë	197	222.6	2.2	88.52
20	Jashanicë	1784	1492.1	14.9	119.56
21	Klinë/Krushevë e Vogël	5865	591	5.9	992.39
22	Klinafc/Pograxhë/Gjurgjevik I Vogël	1591	1051.1	10.5	151.36
23	Kpuz	622	1160.9	11.6	53.58
24	Krushevë e Madhe	585	643.2	6.4	90.96
25	Nagllavkë	67	386.8	3.9	17.32
26	Zajm	1267	482.2	4.8	262.74
27	Perqevë	1005	993.4	9.9	101.17
28	Pjëterq i Poshtem	160	612.6	6.1	26.12
29	Pjëterq i Epërm	563	395.6	4	142.32
30	Rudicë	446	241.1	2.4	184.98

31	Shtupel/Kërnice	1565	1161.8	11.6	134.7
32	Siqevë	1338	785.9	7.9	170.25
33	Stupë	179	232.7	2.3	76.93
34	Volljak	929	695.9	7	133.5
35	Zllakuqan/Radulicë	1013	625.6	6.3	163.53
36	Dollc	276	475.2	4.8	58.08
37	Ujmirë	544	331.5	3.3	164.13
38	Zabërgjë	728	236.9	2.4	307.32
39	Qeskovë	373	336	3.4	111.01
40	Videjë	663	849.4	8.5	78.06
41	Deiq	376	97.7	1	384.73
42	Sferkë	2448	1594.3	15.9	153.55
43	Dush/Jellovcë/Resnik	667	1604.9	16	41.56
	Gjithsej	38496	30902.1	309	124.6

Mesatarisht 124 banorë jetojnë në një km² dhe kjo dendësi e popullsisë dallon varësisht nga vendbanimi. Zakonisht tek vendbanimet me popullsi më të madhe ka edhe dendësi më të lartë të popullsisë. Gjithashtu, dendësia e popullsisë brenda zonës ndërtimore ndryshon sipas vendbanimeve. Në komunën e Klinës ka vendbanime që kanë mbi 30 banorë për ha në zonën e ndërtuar.

2.9.6. Vendbanimet Joformale

Vendbanimet joformale në vendin tone kanë ekzistuar edhe më parë, mirëpo kryesisht kanë qenë të njohura me emërtime të ndryshme si lagje të egra, ilegale, të paplanifikuara, mahalla etj. Sipas Ligjit Nr. 03/L-106 për ndryshimin e Ligjit për Planifikim Hapësinor Nr. 2003/14 ,Neni 2.

Vendbanimet Joformale përkufizohen si në vijim: janë vendbanime njerëzore të cilat nuk u mundësojnë banorëve të gëzojnë të drejtat e tyre për një standard të përshtatshëm të jetesës, në veçanti banim të përshtatshëm. Si të tilla, vendbanimet joformale duhet të kenë karakteristika si në vijim:

- Zotërimi joformal i pronësisë,
- Qasja joadekuate ose privimi në shërbime elementare,
- Pjesëmarrja joadekuate ose mos pjesëmarrja në qeverisje dhe
- Rrezikshmëria e lartë VBJ e identifikuar në vendin tonë, karakterizohen kryesisht me zotërim joformal të pronësisë si dhe me qasje joadekuate në shërbime elementare. Karakteristikat identifikuese do të jenë bazë për të ju qasur rregullimit të tyre.

Bazuar në të dhënat nga raporti i fundit në komunën e Klinës janë identifikuar 21 Vendbanime Joformale.

Plani Zhvillimor Komunal 2014-2021⁺ ka identifikuar vendbanimet vijuese joformale të cilat janë përfshirë në strategjinë zhvillimore:

Potërq i poshtëm, Drenoc, Dugajevë, Grabanicë, Zajm, Dollovë, Volljakë, Rudicë, Budisalc, Jagodë, Bërkovë, Shtupel, Bingjë, Pogradjë, Stapanicë, Resnik, lagja në mes të Jashanicës dhe Jashanicës së Epërme, Klinë –zona veriore dhe Klinë - Dërsnik.

Plani Zhvillimor Komunal 2014-2021⁺ ka kategorizuar Vendbanimet Joformale si vijon:

- Vendbanimet joformale të cilat kanë zotërim joformal të pronësisë. Këtu bëjnë pjesë : Bokshiq, Dollova, Dresniku, Drenoci, Grabanica dhe Potërq I poshtëm. Shtëpitë që gjenden brenda kufirit të përcaktuar të vendbanimit joformal janë ndërtuar në pronë shoqërore.
- Vendbanime joformal në zona të veçanta. Këtu bën pjesë Budisalc. Kufijtë e këtij vendbanimi janë përcaktuar me ligj të veçantë. Ky vendbanim kërkon regjim të veçantë të organizimit, zhvillimit, shfrytëzimit dhe mbrojtjes.
- Vendbanime joformale të cilat kanë mungesë të infrastrukturës teknike. Të gjitha vendbanimet pothuajse e kanë problemin lidhur me furnizimin me ujë, rrjetin e kanalizimit , telefonisë etj.

Të gjitha vendbanimet e lartpërmendura e plotësojnë kriterin lidhur me infrastrukturën sociale, sepse të gjitha ose e kanë ose janë të mbuluara nga vendbanimi përkatës. Kështu p.sh. Budisalc, Drenoci, Grabanica, kanë institucione arsimore dhe shëndetësore ndërsa vendbanimet tjera joformale mbulohen nga vendbanimet tjera më të afërta. Bokshiq graviton në Grabanicë, Dollova në Grabanicë apo Gremnik, Dersniku graviton në Klinë dhe Potërq në Potërq të Epërm apo Drenoc.

Kriteri i mbulueshmërisë me infrastrukturë sociale.- Në bazë të informatave hapësinore lidhur me shtrirjen e përmbajtjeve publike, komuna e Klinës ka në shpërndarje relativisht të mirë të ndërtesave arsimore dhe shëndetësore. Sa i përket ndërtesave të çerdheve , nuk mund ta konsiderojmë si kriter për shkak se çerdhet-kopshtet sipas standardeve duhet të jenë në çdo 2000 banorë. E njëjta gjë vlen edhe për shtëpitë e kulturës. Prandaj duke i marrë për bazë këto informata vijmë në përfundim që pothuajse të gjitha vendbanimet joformale e plotësojnë kushtin lidhur me qasjen në infrastrukturën sociale.

Kushti tjetër i plotësuar është edhe infrastruktura teknike. Viteve të fundit janë realizuar mjaft projekte. Kështu p.sh. Mahalla Klinë (vendbanim joformal i cili gjendej në zonën urbane) iu janë ndërtuar rrugët, nderuar rrjeti i ujësjellësi dhe kanalizimit. Dhe paraqet një shembull të një lagje të organizuar.

Ndonëse Harta Zonale e Komunës ka trajtuar infrastrukturën teknike, publike, sociale dhe të transportit për të gjitha Vendbanimet Joformale, për Budisalc, Bokshiq, Dollova, Dresniku, Drenoci, Grabanica dhe Potërq I Poshtëm nevojitet të hartohen Plane Rregulluese të Hollësishme.

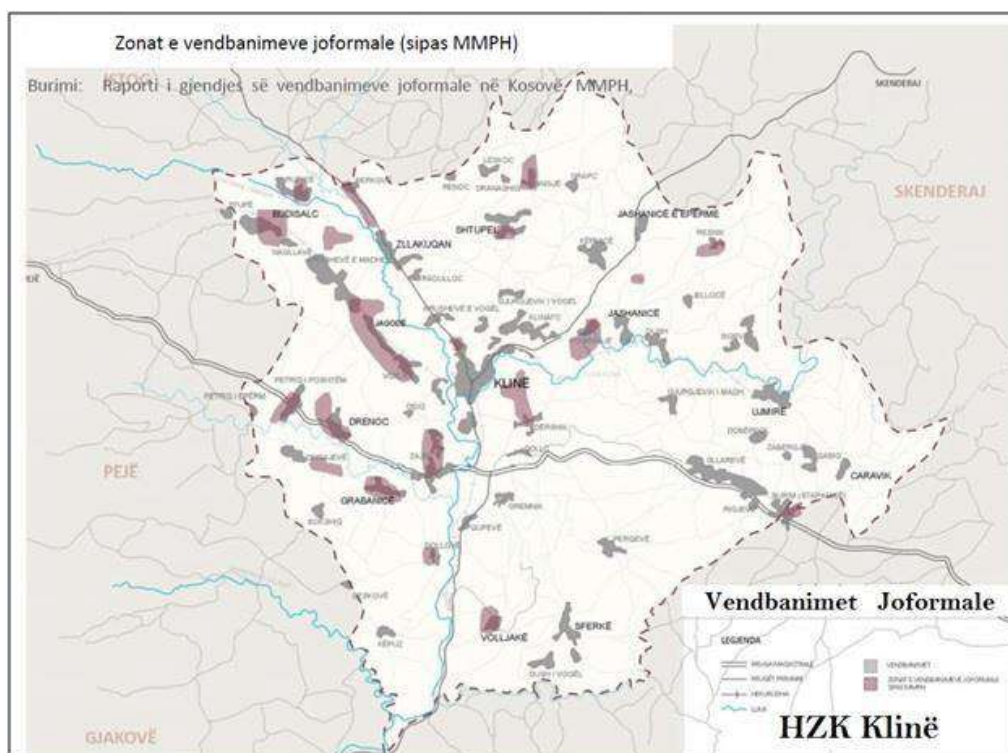

Figure 4. Vendbanimet jofomale (Burimi: Harta Zonale Komunale 2020-2028)

2.9.7. Ndërtimet pa leje ndërtimore

Bazuar në regjistrin e ndërtimeve pa leje, në të gjitha vendbanimet e komunës së Klinës del se janë 12,016 ndërtime pa leje, prej të cilave deri më tani vetëm 435 kanë aplikuar për legalizim, 178 prej tyre janë me vendim për listë të pritjes, 148 janë të pajisur me çertifikatë të legalizimit, 11 refuzime, 1 vendim për rrënim, dhe 18 objekte të ndërtuara pas datës 05.09.2018. Pjesa e mbetur e objekteve të ndërtuara pa leje duhet të trajtohen sipas Ligjit nr.06/L-024 për trajtimin e ndërtimeve pa leje.

2.9.8. Zona Urbane

Pozita gjeografike, kushtet e favorshme për jetesë dhe pasuritë natyrore kanë ndikuar që treva e Komunës së Klinës të jetë e banuar që nga lashtësia. Vendbanimet në këtë zonë datojnë që nga periudha e neolitit, siç dëshmojnë gërmadhat e shumta të zbuluara në lokalitete të ndryshme. Gjurmët më të rëndësishme arkeologjike përfshijnë lokalitete ilire në Përcetë, Qëndresë dhe gërmadha të tjera të panjohura në Dërsnik, Lug, Gurgat dhe Bardhaj. Në shumë prej këtyre vendbanimeve janë gjetur tuma ilire dhe objekte të kulturës materiale. Gjatë periudhës romake, treva e Klinës përjetoj ndryshime të mëdha politike dhe shoqërore. Romakët ngritën vendbanime përgjatë rrugëve kryesore dhe një pjesë e popullsisë iliro-dardane u zhvendos nga vendbanimet e vjetra në kodrat mbrojtëse. Një qendër e rëndësishme gjatë kësaj periudhe ishte Dërsniku, i përmendur edhe nga Konstantin Porfirogjeni në shekullin e 10-të. Gjurmë të rëndësishme të kësaj periudhe janë zbuluar edhe në fshatin Dollc, i cili shfaqet në dokumente historike që nga shekulli i 12-të. Sundimi osman solli ndryshime të tjera në strukturën politike dhe shoqërore të zonës. Defteret osmane tregojnë se Dollci ishte një qendër e rëndësishme administrative, e njohur si nahi, me manastirin e tij dhe 19 fshatra përreth. Gjatë kësaj periudhe, pati kryengritje dhe lëvizje të

mëdha popullsie, duke ndikuar në krijimin dhe rrënimin e vendbanimeve të kësaj treve. Pas rënies së Perandorisë Osmane, zona u pushtua nga Serbia dhe Mali i Zi, duke përjetuar një periudhë të gjatë të krizave politike dhe ekonomike. Komuna e Klinës, e themeluar më 1954, shtrihet në pjesën perëndimore të Kosovës dhe kufizohet me shtatë komuna të tjera. Territori i saj është i pasur me pyje, tokë bujqësore dhe pasuri nëntokësore. Pesë lumenj, përfshirë Drinin e Bardhë dhe Lumbardhin e Pejës, kalojnë nëpër këtë zonë, duke ofruar potencial të madh për zhvillimin e bujqësisë dhe ujitjes. Klima dhe pozita gjeografike e Klinës janë të përshtatshme për kultivimin e kulturave bujqësore, zhvillimin e blegtorisë dhe bletarisë, duke e bërë atë një zonë me potencial të lartë zhvillimor.

2.9.9. Zona Rurale

Rrjeti i vendbanimeve rurale në komunën e Klinës është kryesisht i shpërndarë në aspektin hapësinor. Territori i komunës së Klinës karakterizohet me numër të madh të vendbanimeve të shpërndara në njësi sipërfaqesh. Në kuadër të sipërfaqes prej 308.69 km² janë të koncentruara 53 vendbanime. Në aspektin topografik vendbanimet në komunën e Klinës ndahen në dy kategori: vendbanime fushore dhe ato kodrinore-malore. Vendbanimet e pjesës fushore janë të pozicionuara në rrafshet aluviale të Drinit të Bardhë, lumit Klina dhe kanë kategori të tokave bujqësore mes I dhe IV (përshtatshmëria e tokave bujqësore). Në këtë hapësirë janë të vendosura vendbanimet si Zajm, Grabanica, Dollovë, Zllakuqan, Jagodë, Deiq, Bërkovë, Rudicë, Stupë, Budisallcë, Nagllavkë, Krushevë e Madhe, Dresnik, Gremnik (pjesa perëndimore), Dollc, Petriq i Poshtëm, Drenoc. Pjesa tjetër e vendbanimeve janë të pozicionuara në pjesën kodrinore-malore, ku veprimtari kryesore është bujqësia dhe blegtoria.

2.10. BANIMI

Në qytetin e Klinës dominon banimi i ulët, i cili në pjesën më të madhe përbëhet prej shtëpive individuale. Sipas të dhënave, dendësia e banimit të ulët individual është 36.25 banorë/ha. Fondi banesor është i shpërndarë në 30 seksione, të cilat janë të ndërtuara në qendrën e ngushtë të qytetit dhe përgjatë tri rrugëve kryesore që drejtojnë në Istog, Skenderaj dhe magjistralen Prishtinë-Pejë. Në qytetin e Klinës, fondit banesor përbëhet kryesisht nga banimi individual dhe shumëbanesor. Numri i përgjithshëm i njësive të banimit individual në komunën e Klinës është rreth 10,283 ndërtesa me sipërfaqe totale prej 1,690.96 Ha, nga 1,759 njësi të banimit në qytet, 84% përfaqësohet nga banimi individual, ndërsa 16% nga banesa shumëbanesore. Numri i përgjithshëm i shtëpive është 1,479, dhe dendësia e përgjithshme e banimit të ulët pasqyrohet në një dendësi prej 36.25 banorë/ha në qytet. Numri i ndërtesave të banimit kolektiv (në zonën urbane) është 46 ndërtesa me sipërfaqe rreth 7.23 Ha. Ndërtesat shumëbanesore janë ndërtuar kryesisht gjatë periudhës së viteve 1950-1990. Ndërtesat e larta, me një lartësi prej P+4, P+6, përbëjnë shumicën, ndërsa një pjesë e këtyre banesave të vjetra kanë nevojë për përmirësime në izolim, instalime dhe riparime të fasadave. Pjesa më e madhe e shtëpive të ndërtuara pas viteve 1940 përbëhet kryesisht nga shtëpi individuale. Shtëpitë ndërtuara gjatë viteve 1950-1970 përcaktojnë konfiguracionin aktual të qytetit dhe zonave banesore përreth rrugëve kryesore. Rreth 45% e shtëpive janë në gjendje të mirë fizike, 12% janë në gjendje relativisht të mirë, ndërsa 8% janë në gjendje të dobët dhe 26% janë ende të papërfunduara ose të shkatërruara.

Tabelë 40. Fondi banesor, Klinë

FONDI BANESOR		Klinë
1	Nr. I objekteve të banimit	1759 njësi të banimit
2	Nr. I banesave në pronësi komunale (Në kuadër të objekteve kolektive)	23+23+25+35 Njësi banesore, Katër objekte Gjithsej - 106 njësi banesore
3	Me partneritet publik privat (Përfitues janë ish-banorët)	8 Objekte banesore
4	Qendra për banim social	4 Objekte banesore
5	Qendra të përkohshme kolektive	/

Burimi: Programi Tre vjeçar i banimit 2022-2025

Tabelë 41. Banesat sipas llojit, Statusit të Shfrytëzimit dhe Tipit të Vendbanimit

Banesa të zakonshme për banim							
Komuna	Gjithsej	Gjithsej	E shfrytëzuar nga një apo më shumë banorë	E shfrytëzuar nga banorë që nuk janë përfshirë në regjistrim (personeli diplomatik etj.)	E shfrytëzuar nga banorë për qëllime të rastësishme apo përdorim dytësor, që Nuk janë përfshirë në regjistrim	Banesë e pabanuar (e dedikuar për shitje, qira etj)	Lloj tjetër banese
Klinë	8129	8125	5825	10	534	1756	4
Urban	1718	1716	1060	-	65	591	2
Rural	6411	6409	4765	10	469	1165	2

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës -ASK, 2011

Në total, janë regjistruar 8,129 banesa, prej të cilave 8,125 janë banesa të zakonshme për banim dhe 4 prej tyre lloj tjetër. 5,825 banesa janë shfrytëzuar nga një ose më shumë banorë, ndërsa 10 janë shfrytëzuar nga banorë që nuk janë përfshirë në regjistrim, si personeli diplomatik, dhe 534 banesa janë përdorur për qëllime të rastësishme ose si përdorim dytësor. 1,756 banesa, janë të pabanuara dhe të dedikuara për shitje ose qira.

Tabelë 42. Strukturat e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve

Vendbanimet	Shtëpitë	Ndërtesa-Apartament	Objekt rezidencial	Objekte komerciale	Shtëpi një katëshe	Shtëpi dy katëshe	Sip. m ²	Nr. banjav e
Berkovë	130	0	5	0	43	82	14920	212
Bingjë	80	0	0	0	56	24	6849	104
Bokshiq	142	0	5	0	61	76	17253	218
Budisalc	137	0	6	0	40	91	17286	228
Qabiq	185	0	2	0	71	112	25750	297
Caravik	306	0	0	0	100	206	41333	512

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Deiq	132	0	16	0	52	64	19424	196
Dobërdol	108	0	3	0	73	32	17422	140
Dollc	164	0	2	0	59	103	26125	267
Dollovë	132	0	2	0	55	75	17322	207
Dranashiq	227	0	12	0	92	123	32040	350
Drenoc	147	0	5	0	62	80	17858	227
Dresnik	1091	11	61	0	368	651	172430	1742
Dugajevë	100	0	5	0	39	56	12634	156
Dush	181	0	2	0	73	106	20130	287
Dush i vogel	74	0	1	0	23	49	10691	122
Gjurgjevik i madh	182	0	2	0	58	122	21788	304
Gllarevë	637	0	1	0	186	450	83646	1087
Grabanicë	239	0	9	0	86	149	31243	393
Gremnik	368	0	6	0	138	224	60712	592
Jagodë	123	0	7	0	60	56	17448	179
Klinafc	595	2	17	0	256	320	77273	915
Klinë	3679	1395	129	0	513	1642	403324	5321
Kpuz	132	0	2	0	56	74	16796	206
Krushevë e madhe	225	0	36	0	62	127	29965	352
Nagllavë	37	0	0	0	7	30	5609	67
Përqevë	201	0	1	0	41	159	24179	360
Pjetërq I epërm	226	0	13	0	47	166	31161	392
Pjetërq I poshtem	61	0	3	0	12	46	8257	107
Qeskovë	91	0	6	0	26	59	12403	150
Qupevë	114	0	0	0	35	79	14040	193
Rudicë	151	0	14	0	39	98	19379	249
Sferkë	509	0	4	0	194	310	66575	818
Shtupel	345	0	14	0	106	225	44714	570
Siqevë	344	0	5	0	78	261	41732	605
Stupë	88	0	5	0	20	63	12876	151
Ujmir	121	0	0	0	32	89	16334	210
Videjë	293	0	11	0	102	180	39094	473
Volljakë	224	0	0	0	56	168	3339	392
Zabërgjë	175	0	0	0	32	143	23669	318
Zajm	390	0	0	0	105	285	56179	675
Zllakuqan	422	0	29	0	111	282	62168	704
Totali	13308	1408	441	0	3725	7737	1693370	21048

Sipërfaqja mesatare e shfrytëzuar për kokë banori është 12 metra katrorë, e cila jep një tregues për hapësirën që çdo banor ka në dispozicion.

Tabelë 43. Numri i banesave të shfrytëzuara të zakonshme, numri mesatar i ekonomive familjare për banesë, sipërfaqja mesatare e shfrytëzuar për kokë banori, sipas komunës 2011

	Numri i banesave të zakonshme banueshme	Numri mesatar i ekonomive familjare për banesë	Mesatarja e sipërfaqes shfrytëzuar (për kokë banori)
Klinë	5825	1	12

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës -ASK, 2011

Tabelë 47: Ndërtesat me së paku një banesë të zakonshme të banuar dhe komunës

	1	2	3-4	5-8	9-15	16>	Total
Klinë	4879	275	37	4	5	10	5210

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës ASK, 2011

Tabelë 44. Banesat sipas llojit, ekonomive familjare dhe personave sipas tipit të vendbanimit

Gjithsej banesa ekonomi familjare dhe persona sipas tipit të vendbanimit									
Komuna dhe lloji i banesës	Gjithsej			Urban			Rural		
	Banesa	Ekonomi familjare	Persona	Banesa	Ekonomi familjare	Persona	Banesa	Ekonomi familjare	Persona
Klinë	5 829	5 843	38 496	1 062	5 908	5 908	4 781	4781	32 588
Banesa të zakonshme	5 825	5 839	38 434	1 060	5 895	5 895	4 765	4 779	32 539
Lloj tjetër banese	4	4	20	2	2	5	2	2	15

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës -ASK, 2011

Tabelë 45. Banesat e zakonshme sipas statusit të shfrytëzimit, llojit të pronësisë dhe komunës

	Banesat e zakonshme me një apo më shumë banor resident	Pronësi private	Prej cilës pronari banon në banesë	të - publike	Pronësi e përzier	Pronësi coperative	Lloj tjetër i pronësisë	Banesa të zakonshme me banor që nuk janë përfshirë në regjistrim	Banesa të rezervuara për shfrytëzim sezonal apo dytësor	Banesa të zbrazëta
Klinë	5825	5804	5740	13	11	6	4	10	534	1756

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës ASK, 2011

Tabelë 46. Banesat e banuara të zakonshme sipas periudhës së ndërtimit të ndërtesës dhe komunës

	<1960	1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009	2010	2011	Total
Klinë	47	89	616	1159	1209	2471	210	24	5825

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës ASK, 2011

Tabelë 47: Programi Tre vjeçar i banimit 2022-2025

KOMUNA E KLINËS			
Nr. i popullsisë			38.200 banorë
Zonat rurale			29.500 banorë
Zonat urbane			8.700 banorë
Nr. i fshatrave/nr. i lagjeve			54 vendbanime
Banimi Individual	Nr. objekteve para 1999		6.400
	Nr. objekteve pas 1999		7.230
	Etazhiteti mesatar		P+2
Banimi Kolektiv	Para 1999	Nr. objekteve	18
		Nj. banimi	280
	Pas 1999	Nr. objekteve	28
		Nj. banimi	1065
	Etazhiteti mesatar		P+6+Nk
Statusi pronësor (Banim kolektiv)		Privat [nj. banimi]	90%
Para 1999		Shoqëror [nj. banimi]	10%

Burimi: Programi Tre vjeçar i banimit 2022-2025

2.10.1. Banimi social

Komuna Klinës ka të hartuar Programin Tre vjeçar për banim 2022-2025. Investimet në sektorin e banimit në komunën e Klinës kanë filluar menjëherë pas luftës (1999), gjegjësisht pas konstituimit të Komunës. Investimet në ekonominë e Klinës përfshinin ndërtimin e infrastrukturës dhe krijimin e kushteve për jetë më të mirë. Këto investime mund të klasifikohen në dy faza:

Faza I kishte të bënte me periudhën emergjente ose krijimin e kushteve për banimin e qytetareve të mbijetuar e të cilëve iu ishin shkatërruar shtëpitë dhe pronat. Ndërsa, **Faza II** përfshinë periudhën e investimeve kapitale ose krijimin e kushteve për jetë më të mirë, për një infrastrukturë më të zhvilluar dhe përpjekjet për zhvillimin e ekonomisë së mirëfilltë për të gjithë qytetarët e komunës së Klinës.

Në fazën e parë, faktor vendimtar kanë qenë donatorët e ndryshëm, kryesisht ndërkombëtar, e të cilët mjetet e tyre i orientuan kryesisht për ringritjen e ekonomive familjare në sektorin e banimit. Ndër organizata të shumta ndërkombëtare që investuan në Komunën e Klinës ishin edhe UNDP, DRC, MERCY CORPS, Caritas Sëitserland etj.

Përfitues në ndërtimin e shtëpive nga donatorët në periudhën emergjente (2000-2009) ishin 1,288 familje, ndërsa edhe aktualisht investimet nga donatorët përbëjnë pjesën më të madhe të investimit në ndihmën ndaj qytetarëve për ndërtimin e shtëpive.

Në vitin 2006-2009, në Komunën e Klinës është implementuar programi për kthim të qëndrueshëm, nga ky program në bashkëveprim me Komunën janë implementuar 6 projekte: Pograxha, Klinafci 1 dhe 2, Bërkova 1 dhe 2 si dhe Rudica dhe Dolci, vlera e projektit përafërsisht ka kushtuar 1,350,000.00. Në këtë fazë përfitues ishin kryesisht pjesëtarë të komunitetit serb që kanë shprehur dëshirën për kthim, ndërsa në tërësi nga këto projekte kanë përfitur 224 familje në ndërtimin e shtëpive. Mjetet financiare janë siguruar nga donatorët, MKK si dhe Komuna e Klinës.

Edhe komunitetet tjera jo shumicë kanë përfitur nga donacionet dhe mjetet buxhetore lokale dhe qendrore. Në këtë mënyrë, 118 objekte të banimit individual- si në qytet e po ashtu edhe në fshatrat e Klinës- janë ndërtuar për pjesëtarë e minoritetit rom, ashkali dhe egjiptian.

Tutje: Në komunë e Klinës janë ndërtuar edhe 4 objekte banesore me qëllim të zgjidhjes së problemit të banimit për familjet që kanë nevoja për strehim.

Tabelë 48. Objektet e dedikuara për banim social

Nr	Objekti	Viti i ndërtimit	Donatori	Etazhitetit	Njësit banesore	Parcela Kadastrale
1	Banesa I	2005	MMPH	P+4	23 njësi banesore	585-2
2	Banesa II	2006	Donator	P+4	23 njësi banesore	414-1
3	Banesa III	2010	MPMS	P+4	25 njësi banesore	585-2

4	Banesa IV	2018	MPMS	P+6	35 njësi banesore	414-1

Burimi: Programi Tre vjeçar i banimit 2022-2025

Tabelë 49. Familjet momentalisht të ndihmuara me banim social

Nr	Mënyra e ndihmës	Nr i familjeve të ndihmuara	Nr I individëve të ndihmuar	Data e fillimit të ndihmës	Data e skadimit të ndihmës	Vlera e qirasë/ndihma financiare () mesatarja
1	Banesat e ndërtuara nga Komuna, Qeveria dhe donatorët të cilat jepen me qira	106	106x5=530	2005	N/A	0.30 e m ²
2	Banesat ekzistuese në pronësi të personave fizikë apo juridikë, të cilat mund të jepen me qira për familjet që posedojnë bonus të banimit	N/A				
3	Banesat tjera në pronësi të komunës që mund të adaptohen për shfrytëzim në bazë të programeve të veçanta për banim;	N/A				
4	Shtëpi individuale të ndërtuara nga donatorët të huaj/vullnetarë	N/A				
5	Renovime/riparime	N/A				

Burimi: Programi Tre vjeçar i banimit 2022-2025

Në komunën e Klinës informatat bazike të kategorive në nevojë për banim social janë si ne vijim:

Tabelë 50: Kërkesat për banim social

Kërkesat për banim social	
1	Me asistencë sociale
	75

2	Kategoritë e dala nga Lufta 1	65 kërkesa
3	Të kthyerit	17 familje
4	Të riatdhesuarit	6 shtëpi banimi
5	Të moshuarit	1
6	Të rinjtë	2
7	Të punësuarit nga buxheti shtetëror	4 kërkesa
8	Minoritetet	270
9	Tregu i banimit	S'ka informata
10	Shitja e banesave në treg	550e /m ²
11	Të dhëna me qira	116
12	Me qira në kushte të caktuara	0
13	Pa qira	S'ka informata

Burimi: Programi Tre vjeçar i banimit 2022-2025

Familjet me asistencë sociale: Numri i familjeve shfrytëzuese të asistencës sociale për muajin Nëntor 2022 ishte 848 (e dhëne e marre nga Raporti mujor financiar-ndihma sociale). Ndërsa, kërkesat faktike për përkrahje janë paraqitur si në tabelën e mësipërme:

- Kategori të dala nga lufta: prej vitit 2004 deri në vitin 2018 janë ndarë 106 njësi banesore, ndërsa janë ndërtuar 5 shtëpi. 35 njësi banesore për kategoritë e dala nga lufta janë ndarë në vitet 2018-19.
- Te kthyerit/riatdhesuarit: gjatë viteve 2021-2022, 1 familje ka paraqitur kërkesë për përkrahje faktike, ndërsa 230 persona-familje kanë paraqitur kërkesa për t'u kthyer dhe riatdhesuar;
- Te riatdhesuarit: Janë paraqitur 8 kërkesa për zgjidhjen e çështjes së banimit. Vetëm 4 raste të riatdhesuara janë në procedurë për ndërtimin e shtëpisë.
- Minoritetet: nga lista e vitit 2021-2022 janë paraqitur 30 kërkesa për zgjidhjen e çështjes së banimit, ndërsa janë ndërtuar 13 shtëpi;
- Përfituesit nga programi OJQ “ Voice of Roma, Ashkali and Egyptians: për ndërtim, renovim të shtëpive për vitin 2021-2022 janë 13 familje, ku vlera për investime e këtij programi ka kushtuar 30,000.00 E.
- Janë 906 persona të punësuar në sektorin publik dhe rreth 2000 të punësuar në atë privat, ku shumica prej tyre në qytetin e Klinës (Plani Zhvillimor Komunal 2014-2021).

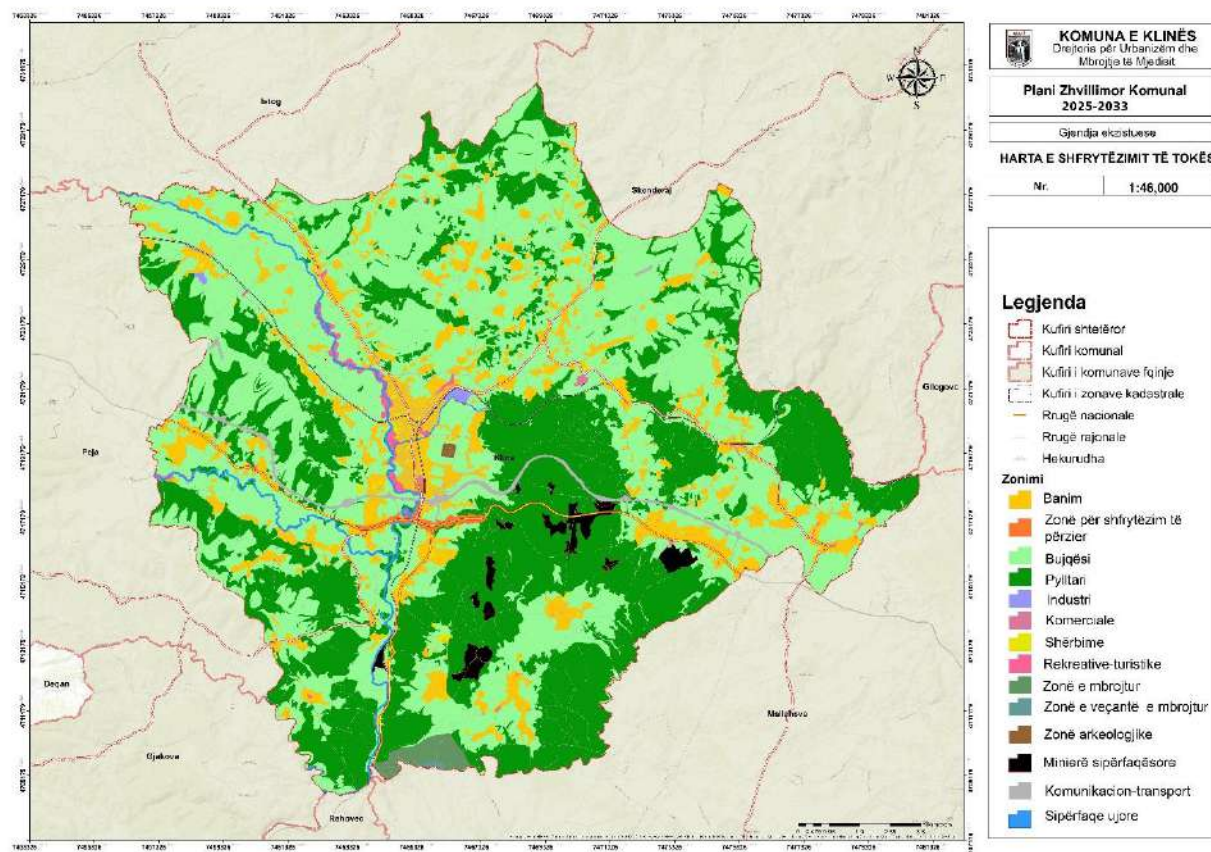

2.11. SHFRYTËZIMI AKTUAL I TOKËS

Komuna e Klinës ka një sipërfaqe totale prej 30869.01 ha, nga e cila 34.94% janë pyje dhe kullosa, 47.02% janë tokë bujqësore, 10.65% banim i përhershëm, 3.05% rrjetet e transportit, 0.13% industri dhe pjesa tjetër e territorit të komunës shfrytëzohet nga kategori të tjera si në tabelën më poshtë.

Tabelë 51. Shfrytëzimi tokës sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes

LLOJI I SHFRYTËZIMIT	SIPËRFAQJA (Ha)	%
Bujqësi	14582.55	47.02%
Pylltari	10787.76	34.94%
Rekreative, Turistike	16.70	0.05%
Zonë e mbrojtur	192.40	0.62
Zonë e veçantë e mbrojtur	11.86	0.03
Zonë për shfrytëzim të përzier	101.29	0.32
Industri	34.08	0.13%
Minierë Sipërfaqësore	338.99	0.11
Komerciale	27.79	0.09%
Prodhim tretësor / Shërbim i komunitetit / Shërbim i administratës publike, mbrojtjes dhe sigurisë sociale	117.44	0.38%
Shërbime	147.78	0.47%
Komunikacion-Transport	942.91	3.05%
Banim	3288.30	10.65%
Sipërfaqe Ujore	279.15	0.90%
Gjithsej:	30869.01 Ha	100%

Harta 34. Harta e Shfrytëzimit të Tokës

2.12. KAPACITETET NJERËZORE DHE FINANCIARE TË KOMUNËS

2.12.1. Kapacitetet njerëzore

Bazuar në të dhënat nga regjistrimi i popullsisë në vitin 2011, në komunën e Klinës dominon kryesisht niveli i shkollimit të mesëm të ulët. Rreth 40% e popullsisë e kanë të përfunduar këtë nivel të shkollimit. Me shkollim të mesëm të lartë janë rreth 22%, ndërsa me shkollim fillor rreth 20% e popullsisë.

Tabelë 52: Popullsia e komunës së Klinës sipas nivelit të shkollimit

Niveli i shkollimit	Meshkuj	Femra	Gjithsej	%
Nuk kanë përfunduar arsimin	1,218	2,071	3,289	10.5
Me shkollë fillore	2,636	3,694	6,330	20.2
Me shkollë të mesme të ulët	5,389	7,315	12,704	40.6
Me shkollë të mesme të lartë	4,953	2,164	7,117	22.8
Të diplomuar	1,174	512	1,686	5.4
Me diploma universitare (Master, PhD)	114	31	145	0.5
Gjithsej	15,484	15,787	31,271	100

Përqindja e atyre që kanë përfunduar shkollimin e lartë është rreth 5 %, ndërsa i atyre me diploma pasuniversitare është vetëm 0.5%. Dallimet gjinore janë të theksuara edhe në këtë nivel të shkollimit. Ajo që mbetet ende shqetësuese është numri jo i vogël i atyre që nuk dinë shkrim-lexim dhe i atyre që nuk kanë të përfunduar shkollimin fillor. Janë mbi 10% e popullsisë që nuk kanë të përfunduar asnjë nivel të shkollimit. Në vazhdim janë paraqitur të dhënat rreth kapaciteteve administrative të Komunës së Klinës, ku janë prezantuar numri i të punësuarve gjatë periudhës 2015-2021. Gjatë kësaj periudhe numri i të punësuarve ka vazhduar të mbetet i njëjtë në të gjithë sektorët. Ndërsa në tabelën pasuese është paraqitur përvoja e punës së personelit në fjalë.

Tabelë 53. Pasqyra dhe trendet e punësimit të shërbyesve civil në administratë sipas drejtorive, 2015- 2021

Drejtoria:	Të punësuar sipas viteve				
	2021	2022	2023	2024	2021
Zyra e kryetarit	10	10	10	10	10
Administratë dhe personel	45	45	45	45	45
Buxhet e Financa	20	20	20	20	20
Inspekcioni	7	7	7	7	7
Shërbime publike dhe komunale	18	18	18	18	18
Bujqësi Pylltari dhe Zh. Rural	11	11	11	11	11
Kadaster , Gjeodezi, Pronësi	11	11	11	11	11
Urbanizëm, Planifikim , Mjedis	6	6	6	6	6
Kulturë Rini e Sport	14	14	14	14	14
Zkk	4	4	4	4	4
Shëndetësia dhe mirëqenia sociale	2	2	2	2	2
Shërbimet sociale	11	11	11	11	11
Arsimit dhe shkencës	6	6	6	6	6
Gjithsej:	165	165	165	165	165

Tabelë 54. Përvoja e punës e shërbyesve civil në administratë sipas drejtorive, 2021

Drejtoria:	Vite përvojë pune:				
	0- 5	6- 10	11- 15	16- 20	Gjithsej
Zyra e kryetarit	20	3	6	23	52
Administratë dhe personel / komunikimi	3	0	0	4	7
Buxhet e Financa	2	1	0	15	18
Inspekcioni	6	0	0	2	8
Shërbim publik komunal dhe emergjent	44	8	19	85	156
Bujqësi Pylltari dhe Zh. Rural	12	2	0	4	18
Kadaster, Gjeodezi, Pronësi	132	112	74	338	645
Urbanizëm, Planifikim , Mjedis	1	0	0	4	5
Kulturë Rini e Sport	4	5	2	2	13
Zkk	2	2	2	7	13
Shëndetësia dhe mirëqenia sociale	20	3	6	23	42
Shërbimet sociale	3	0	0	4	7
Arsimit dhe shkencës	2	1	0	15	18
Gjithsej:	226	133	103	484	946

2.12.2. Kapacitetet financiare

Komuna e Klinës është një komunë jo shumë e madhe dhe gjithashtu karakterizohet edhe me kapacitete mjaft të kufizuara financiare. Në vazhdim janë paraqitur pasqyra dhe trendet e realizimit të të hyrave vetanake sipas kategorive kryesore për vitet 2022 – 2024:

Tabelë 55. Pasqyra dhe trendet e realizimit të të hyrave vetanake sipas kategorive kryesore, 2022- 2024

Kategoria e te hyrave vetanake:	Te hyrat - viti:			Trendet e rritjes / zvogelimit - viti:		
	2022	2023	2024	2022 - 2023	2023 - 2024	2022 - 2024
Tatimi ne prone:	453,281.30	621,791.15	550,999.44	168,509.85	70,791.71	97,718.14
Regjistrimi i automjeteve:	80,326.50	86,049.50	93,624.92	5,723.00	7,575.42	13,298.42
Lejet e ndertimit:	300,448.67	303,282.64	264,474.25	2,833.97	38,808.39	35,974.42
Regjistrimi i trashegimise:	-				-	-
Nderrim i destinimit te tokes:	-				-	-
Dokumentet e gjendjes civile:	41,646.20	44,518.00	41,723.00	2,871.80	2,795.00	76.80
Veprimtarite afariste:	73,565.85	61,519.10	60,067.00	-12,046.75	1,452.10	13,498.85
Shfrytezimi i prones publike:	10,427.23	11,219.08	9,707.85	791.85	1,511.23	719.38
Participimet ne Arsim dhe Shendetesi:	100,116.20	101,607.10	118,282.00	1,490.90	16,674.90	18,165.80
Tjera:	146,806.16	155,814.47	149,910.24	9,008.31	5,904.23	3,104.08
Gjithsej:	1,206,618.11	1,385,801.04	1,288,788.70	179,182.93	97,012.34	82,170.59

Siç shihet edhe nga tabela, pjesa më e madhe e të hyrave realizohen nga tatimi në pronë

Tabelë 56. Pasqyra dhe trendët e të hyrave vetanake sipas inkasimit, 2022 - 2024

Kategoria e të hyrave vetanake:	Te hyrat - viti:			Trendet e rritjes / zvogelimit - viti:		
	2022	2023	2024	2022 - 2023	2023 - 2024	2022 - 2024
Direkte:	1,206,618.11	1,385,801.04	1,288,788.70	179,182.93	97,012.34	82,170.59
Indirekte:	433,301.50	411,942.11	478,599.00	21,359.39	66,656.89	45,297.50
Gjithsej:	1,639,919.61	1,797,743.15	1,767,387.70	157,823.54	30,355.45	127,468.09

Tabelë 57. Pasqyra dhe trendët e donacioneve sipas prejardhjes, 2022 - 2024

Kategoria e donacioneve:	Donacionet - viti:			Trendet e rritjes/ zvogelimit - viti:		
	2022	2023	2024	2022 - 2023	2023 - 2024	2022 - 2024
Te brendshme:	36,361.50	65,698.87	50,516.02	29,337.37	-15,182.85	14,154.52
Te jashtme:	5,437.68	21,580.34	0	16,142.66	-21,580.34	-5,437.68
Gjithsej:	41,799.18	87,279.21	50,516.02	45,480.03	-36,763.19	8,716.84

Tabelë 58. Pasqyra dhe trendët e shpenzimeve kapitale sipas sektorëve, 2022 - 2024

Sektori:	Shpenzime kapitale - viti:				Trendet e rritjes / zvogelimit - viti:			
	2019	2020	2021	2022	2019 - 2020	2020 - 2021	2021 - 2022	2019 - 2022
Infrastruktura sociale dhe publike:	278,884.46	258,254.25	266,889.66	304,338.55	20,630.21	-8,635.41	37,448.89	25,545.09
Infrastruktura transportuese:	1,296,052.35	1,229,281.14	1,617,339.90	2,146,923.20	66,771.21	388,058.76	529,583.30	850,870.85
Infrastruktura teknike:	812,023.93	498,695.19	284,227.18	370,168.65	313,328.74	214,468.01	-85,941.47	441,855.28
Gjithsej:	2,386,960.74	1,986,230.58	2,168,456.74	2,821,430.40	400,730.16	-182,226.16	-652,973.66	-434,560.66

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Tabelë 59. Pasqyra dhe trendët e planifikimit të buxhetit sipas kategorive ekonomike, 2022- 2024

Kategoria ekonomike:	Buxheti i planifikuar - viti:			Trendet e rritjes / zvogelimit - viti:		
	2022	2023	2024	2022 - 2023	2023 - 2024	2022 - 2024
Rroga dhe paga:	6,460,888.51 €	7,416,450.42	8,092,428.93	955,561.91 €	675,978.51 €	1,631,540.42 €
Mallera dhe shërbime:	1,308,063.51	1,782,811.89	1,807,648.83	474,748.38 €	24,836.94 €	499,585.32 €
Shpenzime komunale:	167,000.00	235,183.50	270,000.69	68,183.50 €	34,817.19 €	103,000.69 €
Subvencione dhe transfere:	350,000.00	480,802.68	708,521.70	130,802.68 €	227,719.02 €	358,521.70 €
Shpenzime kapitale:	2,882,380.00	5,652,958.35	4,987,996.79	2,770,578.35 €	-664,961.56 €	2,105,616.79 €
Gjithsej:	11,168,332.02	15,568,206.84	15,866,596.94	4,399,874.82 €	298,390.10 €	4,698,264.92 €

Tabelë 60. Pasqyra dhe trendët e shpenzimit të buxhetit sipas kategorive ekonomike, 2022- 2024

Kategoria ekonomike:	Buxheti i shpenzuar - viti:			Trendet e rritjes / zvogelimit - viti:		
	2022	2023	2024	2022 - 2023	2023 - 2024	2022 - 2024
Rroga dhe paga:	6,686,270.42	7,406,952.40	8,092,428.93	720,681.98 €	685,476.53 €	1,406,158.51 €
Mallera dhe shërbime:	1,369,064.00	1,716,950.69	1,761,496.69	347,886.69 €	44,546.00 €	392,432.69 €
Shpenzime komunale:	167,000.00	235,175.78	269,888.31	68,175.78 €	34,712.53 €	102,888.31 €
Subvencione dhe transfere:	408,796.31	420,962.85	679,856.95	12,166.54 €	258,894.10 €	271,060.64 €
Shpenzime kapitale:	4,050,693.38	4,911,241.33	4,605,207.02	860,547.95 €	-306,034.31 €	554,513.64 €
Gjithsej:	12,681,824.11	14,691,283.05	15,408,877.90	2,009,458.94 €	717,594.85 €	2,727,053.79 €

3. VLERËSIMI I GJENDJES EKZISTUESE

3.1. TRENDET DHE PROGNOZAT DEMOGRAFIKE

3.1.1. Projektionet e popullsisë

Bazuar në elementet bazë të zhvillimit demografik në komunën e Klinës janë dhënë edhe rezultatet e parashikimit demografik. Këto rezultate japin vlera për parashikimin demografik për të ardhmen deri në vitin 2033. Gjatë vlerësimit të popullsisë për komunën e Klinës deri në vitin 2033 janë llogaritur dy komponentët themelore që ndikojnë drejtpërdrejtë në rritjen demografike siç janë: shtimi natyror dhe migrimi. Sipas të dhënave për numrin e lindjeve dhe të vdekjeve për vitin 2022 në komunën e Klinës është llogaritur edhe shkalla e shtimit natyrorë që është 7.6 promil apo 0.76 përqind. Gjithashtu sipas të dhënave nga Agjencia e Statistikave të Kosovës rreth migrimit, komuna e Klinës ka një bilanc negativ si në migrimin ndërkombëtar ashtu edhe në migrimin kombëtar. Bilanci i përgjithshëm i migrimit për vitin 2022 ishte – 592 banor apo 1.9%.

Bazuar në këto trende të shtimit natyror dhe migrimit, është dhënë edhe parashikimi i popullsisë për periudhën deri në vitin 2033.

Në vazhdim do të paraqitet ky parashikim sipas formulës:

$$P_a = P_o \times [(S_n + S_m) \times V/100] + 1$$

Shpjegimet e simboleve:

P_a = parashikimi i popullsisë për vitin 2033

P_o = Popullsia në vitin 2025

S_n = shkalla vjetore e shtimit natyrorë

S_m = shtimi vjetorë nga migrimi

V = vitet e llogaritura deri në vitin 2033

Parashikimi i numrit të popullsisë për komunën e Klinës për vitin 2033 është:

$$P_a = P_o \times [(S_n + S_m) \times V/100] + 1$$

$$\begin{aligned} P_a &= 30574 \times [(0.76 - 1.9) \times 10/100] + 1 = \\ &= 30574 \times 0.886 = 27089 \end{aligned}$$

Bazuar në të dhënat rreth shtimit natyror dhe atyre të migrimit, atëherë numri i popullsisë në komunën e Klinës do të vazhdojë të zvogëlohet si shkak i shkallës më të lartë të emigrimit në krahasim me shkallën e shtimit natyror. Pas 8 viteve, apo në vitin 2033, komuna e Klinës do të ketë gjithësej 27,089 banorë.

Tabelë 61. Popullsia rezidente dhe emigrantët e parashikuar për vitin 2033

	2011	2025	2033
Popullsia rezidente	38496	30574	27089
Emigrimi	13140	17353	22089
Gjithësej	51636	47927	49178

Në këtë tabelë është dhënë edhe numri i emigrantëve që është marrë nga të dhënat e Agjencisë së Statistikave të Kosovës. Sipas këtyre të dhënave, në vitin 2011 në komunën e Klinës kishte 13140 emigrant. Nga vlerësimet e ASK-së për periudhën 2012-2022 nga kjo komunë kanë migruar edhe 4213 persona që totali në vitin 2022 i emigrantëve ishte 17353 persona. Nëse trendi i emigrimit do të vazhdonte i njëjtë, atëherë në vitin 2033 do të kemi 22089 emigrant nga komuna e Klinës. Sipas këtyre shënimeve, numri i popullsisë rezidente në komunë do të jetë 27089 në vitin 2033, ndërsa numri i përgjithshëm ku janë të përfshirë edhe emigrantet do të jetë 49178 banorë.

Tabelë 62. Projektionet e popullsisë për komunë 2011 - 2033

Viti	Ekonomitë Familjare		Popullsia	
	Komuna	Qyteti	Komuna	Qyteti
2011	5843	841	38496	5542
2025	6541	1230	30574	5784
2033	5759	1270	27069	5969

3.1.2. Projektionet e popullsisë sipas vendbanimeve

Në vazhdim janë dhënë projektionet për numrin e popullsisë dhe ekonomive familjare sipas vendbanimeve në komunën e Klinës deri në vitin 2033.

Tabelë 63. Projektionet e popullsisë dhe ekonomive familjare sipas vendbanimeve 2011-2033

Vendbanimet	Viti 2011		Viti 2025		Viti 2033	
	Popullsia 2011	Nr. Familjeve	Popullsia	Nr. Familjeve	Popullsia	Nr. Familjeve
Bërkovë	246	37	185	40	157	34
Binxhë	117	18	88	19	75	16
Bokshiq	433	66	326	70	277	59
Budisalc	398	60	299	64	255	54
Caravik	1241	188	934	200	795	169
Çabiq	862	131	648	138	552	117
Deiq	376	57	283	61	241	52
Dobërdol	339	51	255	54	217	46
Dollc	276	42	208	45	177	38
Dollovë	444	67	334	71	284	60
Dranashiq	21	3	16	3	13	3
Drenoc	440	67	331	71	282	60
Drshnik	1770	269	1332	287	1133	243
Dugajevë	399	61	300	65	256	55
Dush	241	37	181	39	154	33
Dush i Vogël	196	30	147	32	126	27
Gllarevë	1784	271	1341	288	1141	243
Grabanicë	728	111	548	118	466	100
Grabc	206	31	155	33	132	28
Gremnik	1131	172	851	183	724	155
Gjurgjevik i Madh	449	68	338	72	288	61
Gjurgjevik i Vogël	745	113	560	120	477	101
Jagodë	197	30	148	32	126	27
Jashanicë	1784	271	1342	288	1142	243
Jelloc	27	4	20	4	17	3
Kërnice	794	121	597	128	508	108
Klinafc	480	73	361	78	307	66
Klinë	5542	841	5784	1230	5969	1270

Kpuz	622	94	468	100	398	85
Krushevë e Madhe	585	89	440	94	375	79
Krushevë e Vogël	323	49	243	52	207	44
Leskoc	239	36	180	38	153	32
Nagllavë	67	10	50	11	43	9
Përqevë	1005	153	756	162	644	137
Pjetërq i Epërm	563	85	423	91	361	77
Pjetërq i Poshtëm	160	24	120	25	102	21
Pograxhë	366	56	275	59	234	50
Qeskovë	373	57	281	61	239	52
Qupevë	579	88	436	93	371	79
Raduloc	353	54	266	57	226	48
Ranoc	353	54	266	57	226	48
Resnik	399	61	299	65	256	55
Rixhevë	870	132	655	140	557	118
Rudicë	446	68	336	72	286	61
Sferkë	2448	372	1842	393	1567	331
Siqevë	1338	203	1007	216	857	182
Stupë	179	27	135	29	115	25
Shtupel	771	117	580	124	494	105
Ujmir	544	83	409	88	348	74
Videjë	663	100	499	106	425	90
Volljak	929	140	699	149	595	126
Zabërgjë	728	110	548	117	466	99
Zajm	1267	191	953	203	811	171
Zllakuqan	660	100	496	106	422	90
KLINË	38496	5843	30574	6541	27069	5759

3.1.3. Projektionet e popullsisë sipas grup-moshës

Gjithashtu janë analizuar edhe projektionet e popullsisë sipas grup-moshës, sipas metodologjisë në vazhdim: Të dhënat janë marrë nga regjistrimi i popullsisë për vitin 2011 për strukturën e moshës. Më pas janë marrë edhe shënimet nga statistikat e lindjeve në komunën e Klinës për periudhën 2012-2022. Nga të dhënat për lindjet vërehet se pas vitit 2011 ka një rënie të natalitetit e cila ka ndikuar edhe në strukturën e popullsisë. Bazuar në këto të dhëna është dhënë edhe parashikimi i grup-moshës për vitin 2033.

Tabelë 64. Projektionet e popullsisë sipas grup-moshës

Viti	0-4	0-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	Gjithsej
2011	9.0	9.8	10.8	11.1	9.8	8.2	7.1	6.6	5.4	4.8	4.3	3.5	2.9	2.3	2.0	1.4	1.1	100
2025	4.9	5.8	8.5	8.6	9.3	10.4	10.4	9.2	7.8	5.9	4.8	3.6	3.1	2.8	2.2	1.5	1.1	100.0
2033	3.7	4.8	5.1	5.7	8.2	8.3	9.1	9.8	9.6	8.9	7.6	5.3	4.7	3.4	2.7	2.0	1.2	100.0

3.1.4. Vlerësimi i gjendjes

Shikuar në tërësi, në bazë të numrave absolut të banorëve, mund të thuhet që komuna e Klinës që nga viti 1948 kishte një rritje të vazhdueshme të popullsisë deri në kohën e luftës së fundit në Kosovë. Rënia e numrit të popullsisë, për rreth 13,770 banorë është dokumentuar ndërmjet periudhës 1991-2011. Kjo, para së gjithash shpjegohet me pasojat e luftës së fundit që ka shkaktuar viktima të shumta, lëvizjen e banorëve brenda dhe jashtë komunës, si dhe efektet e ndryshimit të metodologjisë së regjistrimit në vitin 2011. Sipas rezultateve nga regjistrimi i fundit i popullsisë në vitin 2024, kjo komunë ka vazhduar të shënojë rënie krahasuar me regjistrimin e vitit 2011. Në vitin 2011 komuna e Klinës kishte 38,496 banorë, ndërsa në vitin 2024 ka 30,574 banorë, apo 7,922 banorë më pak.

Megjithatë, të dhënat dëshmojnë rritje konstante të popullsisë për 76 vitet e fundit (1948-2024), në vlerë mesatare prej rreth 130 banorë në vit.

Kjo komunë ka një strukturë gjinore të baraspeshuar. Popullsia aktive, përben 63 % të popullsisë, grup-mosha 0-14 vjeç merr pjesë me rreth 22% dhe grup-mosha mbi 65 vjeç, me 11.9%.

Dendësia e popullsisë në komunë është rreth 99 banorë/km², ajo më e larta në qytetin e Klinës dhe disa vendbanime përreth, ndërsa në viset më periferike të komunës, dendësia është më e ulët.

Shtimi natyror i popullsisë në komunë është 7.6 promilë.

S.ë.O.T. ANALIZA PËR DEMOGRAFINË

PËRPARËSITË	DOBËSITË
➤ 63% e popullsisë ekonomikisht aktive (15-65 vjeç); ➤ Shtimi natyror-pozitiv; ➤ Rritja e vazhdueshme e nivelit arsimor të rinjët	➤ Migrimi i banorëve nga komuna; ➤ Trendi i rritjes së popullsisë po shënon rënie të vazhdueshme; ➤ Rënie e vazhdueshme e shkallëve të shtimit natyror ➤ Shkalla e lartë e papunësisë ➤ Shkalla e ulët e aktivitetit ekonomik të gjinia femërore
MUNDËSITË	RREZIQET
➤ Mbështetja e ekonomive familjare, sidomos familjeve të reja; ➤ Programe socio-ekonomike, me synim të veçantë të rinjtë;	➤ Largimi i të rinjve jashtë vendit; ➤ Largimi i popullsisë ekonomikisht aktive dhe të kualifikuar jashtë vendit; ➤ Migrimi selektiv: migrimi i burrave/djemve dhe të rinjëve jashtë vendit;

3.2. ZHVILLIMI EKONOMIK

Në vitin 2023 komuna e Klinës kishte 1,510 ndërmarrje aktive. Nga të gjitha ndërmarrjet aktive në komunën e Klinës shumica absolute e tyre (99.4) janë ndërmarrje në pronësi private. Sektori me pjesëmarrjen më të madhe të bizneseve aktive është sektori i Tregtisë me Shumicë dhe Pakicë me gjithësej 343 biznese (23 % e numrit total të bizneseve aktive). Ky sektor pasohet nga sektori i Akomodimit dhe Aktiviteteve të Shërbimit të Ushqimit me 262 biznese aktive (17 % e të gjitha bizneseve aktive) dhe sektori i Aktiviteteve Shërbyese me 212 biznese (14 % e të gjitha bizneseve aktive).

Sa i përket shtrirjes gjeografike të bizneseve në Komunën e Klinës, 68 % e tyre janë të pozicionuara në zonën urbane (Klinë). Pas zonës urbane, vendbanimi me numrin më të madh të bizneseve të regjistruara është Gremniku me 4.0 % të bizneseve aktive, i pasuar nga Zajmi me 2.7 % të bizneseve aktive, Zllkauqani me 1.9 % të bizneseve aktive në komunën e Klinës etj. Dugajeva është vendbanimi i vetëm me asnjë (0) biznes aktiv të regjistruar.

3.2.1 Bujqësia

Me 14,948 ha sipërfaqe me tokë bujqësore, Komuna e Klinës hynë në zonën intensive për nga mundësitë e zhvillimit të bujqësisë, pasi që 87.7% e sipërfaqes është nën 600 metra të lartësisë mbidetare. Vetëm 4.9% e kësaj sipërfaqe janë toka jopjellore.

Në strukturën e tokave bujqësore dominojnë arat me 12,734 ha, pyjet me 12,735 ha, livadhet me 2,184 ha, kullosat me 2,043 ha etj. Kulturat e drithërave zënë sipërfaqe totale prej 7,551 ha, ku kultura e grurit dominon me sipërfaqe prej 5,557 ha, e pasuar nga kultura e misrit me 1,767 ha. Kulturat tjera të rëndësishme janë perimet, patatet, shalqiri etj. Elbi, thekra dhe tërshëra kultivohen më pak. Sipërfaqja e tokës punuese për kokë banori është rreth 0.33 Ha.

Sipas regjistrimit të Bujqësisë për vitin 2014, Komuna e Klinës kishte një potencial të fuqisë punëtore në bujqësi prej 10,076 personash. Ndërsa të angazhuar ishin vetëm 4,022 persona, të cilët vinin nga 1,016 ekonomi familjare. Numri i fermave në vitin 2014 ishte 1,090.

Në fushën e bujqësisë, numri i punonjësve të paarsimuar dhe ata me arsim të kufizuar është i lartë: 1,384 persona nuk kanë asnjë nivel arsimimi, 441 kanë përfunduar shkollën fillore, 151 kanë shkollë të mesme bujqësore, 527 kanë arsim tjetër të mesëm, ndërsa vetëm 4 kanë të përfunduar arsimin universitar.

Përderisa në vitin 2014 numri i personave që merreshin me bujqësi ishte 4,022, në vitin 2023 ky numër ka rënë në vetëm 1,090. Kjo tregon për rënien e interesimit dhe përfshirjes së fuqisë punëtore në bujqësi. Shumica e prodhuesve janë ekonomi bujqësore familjare, dhe vetëm 1,090 prodhues janë të organizuar në ndërmarrje bujqësore.

Shpërndarja e pa kontrolluar urbane ka vazhduar të jetë shkaktari dhe rreziku më i madh i humbjes së sipërfaqeve bujqësore, ndërsa ky problem është i theksuar në të gjitha komunat e Kosovës.

Prodhimtaria Bujqësore (Lavërtaria, Perimkultura dhe Pemëtaria)

Për vitin 2023 ishte planifikuar të mbillen 9,979 Ha tokë bujqësore, ndërsa janë mbjellur 8,426.5 Ha (Drejtorja e Bujqësisë, 2023). Më së shumti sipërfaqe janë mbjellur me grurë (5,557 Ha), misër kokërr (1,767 Ha), perime (719 Ha), patate (110 Ha) etj. Rendimenti i kulturave bujqësore është relativisht i ulët (3.46 tonë grurë/Ha; 5.7 tonë misër kokërr/Ha etj.). Rendimenti i ulët është pasojë e mungesës së ujitjes dhe teknologjive të reja prodhuese, nivelit të ulët të arsimimit të fermerëve dhe mungesës së aplikimit të praktikave të nevojshme agro-teknike, numri i pamajftueshëm i makinave bujqësore si dhe amortizimi i makinerisë ekzistuese bujqësore etj.

Sektorët tjerë ekonomik: Tregtia, Industria, Zejtaria dhe Turizmi

Nga numri total i bizneseve aktive në Komunën e Klinës (1,510), 343 prej tyre, apo 23 % e totalit të bizneseve i takojnë kategorisë së Tëgtisë me shumicë dhe pakicë. Kjo e bënë Tregtinë sektorin më të madh ekonomik në Komunën e Klinës dhe rrjedhimisht sektorin më të rëndësishëm ekonomik, krahas bujqësisë, shërbimeve dhe akomodimit/hotelerisë. Përkundër mungesës së të dhënave për fushën e Industrisë, vlerësojmë se orientimi strategjik i Komunës së Klinës duhet të fokusohet në dy sektorë kryesorë: Gjetja e mënyrave dhe rrugëve më të përshtatshme për të shfrytëzuar në mënyrë eficiente dhe të qëndrueshme potencialin e pasurive minerale si dhe fokusimin në industrinë e lehtë prodhuese dhe përpunuese, sidomos duke u fokusuar në prodhimin dhe përpunimin e produkteve bujqësore (Industri Bujqësore). Zejtaria duhet të fillohet të përkrahet me programe, masa dhe mjete konkrete. Kjo për shkak të rrezikut të mos-vazhdimet, përkatësisht të shuarjes së shumë aktiviteteve zejtare, ndërsa kjo e fundit përbën rrezik jo vetëm në aspektin ekonomik por edhe në aspektin kulturor. Sa i përket Turizmit, Parku “Ujëvarat e Mirushës” është një ndër zonat më bukura dhe interesante të natyrës së Republikës së Kosovës, dhe rrjedhimisht përbën edhe potencialin dhe asetin kryesor turistik të komunës së Klinës. Që ky atraktivitet i rrallë natyror të zhvillohet edhe më tej, nevojitet investim në infrastrukturë fizike, përveç tjerash.

3.2.2. Shërbimet

Sa i përket sektorit të shërbimeve, në komunën e Klinës, nga numri total i bizneseve aktive (1,510), 212 prej tyre (14 % e totalit) i takojnë sektorit të shërbimeve. Kur kësaj i shtohet edhe numri i bizneseve nga sektori i hotelierisë dhe akomodimit (262, ose 17 % e totalit të bizneseve aktive), e që ndërliken me shërbimet, mund të thuhet se shërbimet në komunën e Klinës përbëjnë rreth 30 % të aktivitetit ekonomik të komunës. Rrjedhimisht, sektori ka rëndësi të madhe edhe për të tashmen, por edhe për të ardhmen e ekonomisë së Klinës. Ky sektor mund të përkrahet me masa të ndryshme, duke përfshirë lidhjen e shkollimit (sidomos atij të mesëm- profesional) me nevojat e tregut të punës, organizimin dhe fuqizimin e shoqatave dhe aleancave biznesore, rrjetizimin e shoqatave dhe aleancave lokale me organizata të ngjashme rajonale e ndërkombëtare, organizimin e panireve të punës dhe panireve për promovim të shërbimeve etj.

3.2.3. Fuqia punëtore, punësimi dhe papunësia

Nga totali i popullsisë së Klinës (27,098), 9,031 banorë, apo 33 % e totalit janë popullsi ekonomikisht aktive, ndërsa 18,067 banorë, apo 67 % e popullsisë totale janë popullsi ekonomikisht jo aktive. Nga totali i popullsisë aktive, 3,822 banorë, apo 42 % e popullsisë aktive janë duke punuar aktualisht. Ndërsa shkalla e punësimit në raport me totalin e popullsisë së Klinës është vetëm 14 %. Sa i përket dallimeve gjinore në mesin e popullsisë ekonomikisht aktive dhe asaj të punësuar kemi gjendjen si vijon: edhe pse dallimi gjinor në numrin total të popullsisë është dallim i pa përfillshëm (49.30 % e popullsisë janë meshkuj, ndërsa 50.7 % e popullsisë janë femra), dallimet gjinore në mesin e popullsisë aktive dhe asaj të punësuar janë shumë të mëdha, me një dominim absolut të gjinisë mashkullore, në këtë mënyrë, 75 % e popullsisë ekonomikisht aktive përbëhet nga meshkujt, ndërsa vetëm 25 % e saj nga femrat. Ndërsa kur jemi tek dallimet gjinore mes popullsisë së punësuar, 80 % e tyre janë meshkuj, ndërsa vetëm 20 % e popullsisë së punësuar në komunën e Klinës përbëhet nga femrat. Për të përmbledhur shifrat e papunësisë në komunën e Klinës mund të thuhet se 58 % e popullsisë ekonomikisht aktive të Klinës janë të pa punë, ndërsa niveli i papunësisë në raport me totalin e popullsisë së Klinës është 86 %.

3.2.4. Resurset Nëntokësore dhe sipërfaqësore

Pasuritë kryesore nëntokësore të Komunës së Klinës janë: rezervat e linjtit (2 miliardë tonë), xehet e boksitit (2 milionë tonë), argjila (6.5 milionë tonë), rëra dhe zhavorri (3.5 milionë tonë) etj. Nga totali i bizneseve aktive të regjistruara në Klinë (1,510), 23 nga to, apo 1.5 % e totalit të bizneseve, aktivitet primar i kanë xehoret dhe gurëthyesit. Kjo përqindje e vogël e bizneseve të orientuara në këtë sektor tregon një disproporcion mes potencialit real të sektorit për zhvillim të gjithëmbarshtëm ekonomik dhe aktivitetit të realizuar aktualisht. Kjo gjendje kërkon ri-orientim të politikave ekonomike të Komunës si dhe gjetjen e mënyrave dhe mjeteve për shfrytëzim racional, eficient dhe të qëndrueshëm të këtyre resurseve.

S.ë.O.T. ANALIZA PËR ZHVILLIM EKONOMIK

PËRPARËSITË	DOBËSITË
➤ Kushtet optimale për zhvillimin e bujqësisë (pozita e volitshme gjeografike, toka pjellore, kushtet klimatike, resurset humane dhe natyrore si dhe relievi); ➤ Shkalla e lartë e Bonitetit të Tokës së Kategorive I-IV: 58 % ➤ Numri i mjaftueshëm i barnatoreve bujqësore aktive (5) ➤ Numri i mjaftueshëm i pikave grumbulluese të qumështit (6) ➤ Përqindja e lartë e Tokës Bujqësore (47.24%) dhe Tokës Pyjore (34.94%) ➤ Parku “Ujëvara e Mirushës” si pasuri natyrore dhe atraksion turistik ➤ Potenciali për zhvillimin e turizmit natyror dhe rekreativ; ➤ Potenciali për zhvillimin e industrisë bujqësore dhe industrisë së lehtë	➤ Dominimi i ndërmarrjeve të vogla; ➤ Dominimi i Sektorit të Tregtisë me Shumicë dhe Pakicë (23 %); ➤ Vjetërsimi i mjeteve të punës dhe makinerisë në bujqësi; ➤ Shkalla e ulët e rendimenteve të kulturave bujqësore dhe qumështit; ➤ Mbulueshmëria e pamjaftueshme e tokave me sistem të ujitjes (aktualisht vetëm 1,500 Ha); ➤ Disproporcion mes potencialit real zhvillimor të bazuar në rezerva natyrore dhe zhvillimit të aktivitetit aktual ekonomik; ➤ Shkalla e lartë e popullsisë ekonomiksht jo aktive: 67 % ➤ Shkalla e lartë e papunësisë: 42 % ➤ Investimet e ulëta në infrastrukturën fizike për zhvillimin e turizmit; ➤ Mungesa e investimeve në industrinë bujqësore dhe industrinë e lehtë
MUNDËSITË	RREZIQET
➤ Zhvillimi i qëndrueshëm i bujqësisë dhe përdorimi i teknologjisë së avancuar në bujqësi; ➤ Shfrytëzimi i potencialit ekzistues për zhvillimin e nën-sektorit të shpezëve; ➤ Ndërmarrja e masave adekuate për rritjen e rendimentit të produkteve bujqësore dhe qumështit; ➤ Potencial i madh për zhvillimin e turizmit natyror dhe rekreativ; ➤ Investimet e planifikuara në infrastrukturë fizike; ➤ Resurset Natyrore: Rezerva të linjtit, xehes së bokstit, të argjilës, rërës dhe zhavorrit	➤ Mos-adresimi i duhur i pabarazisë gjinore në pjesëmarrjen në popullsinë aktive, shkollim dhe punësim; ➤ Mos-adresimi i duhur i nivelit të lartë të varfërisë ekstreme dhe varfërisë së përgjithshme; ➤ Mos-adresimi i duhur i ndarjes së theksuar hapësinore të shtrirjes së varfërisë; ➤ Mos-adresimi i duhur i disproporcionit mes potencialit real zhvillimor të bazuar në rezerva natyrore dhe zhvillimit të aktivitetit ekonomik

3.3. INFRASTRUKTURA TEKNIKE

3.3.1. Infrastruktura e Ujësjetës

Skema e furnizimit me ujë në komunën e Klinës përbëhet nga katër sisteme si më poshtë:

- Nga fabrika e përpunimit të ujit në qytetin e Klinës furnizohen qyteti i Klinës (rreth 70%) dhe fshatrat Zajm, Videjë, Jagodë (70%) dhe Deiq-Polce.
- Nga burimi e Jarinës furnizohet një pjesë e qytetit (rreth 30%) dhe fshatrat e anës veriore: Klinavc, Pogragjë, Dresnik, Dollc, Gjurgjevik i Madh (50%), Ujmirë, Dush-Jelloç, Siqevë, Jashanicë, Shtupel, Kërnice dhe Binxhë-Grac.
- Nga burimi i Garablit furnizohen fshatrat: Sferkë, Volljakë, Qupevë e Lartë dhe Dush i Vogël.

Një pjesë e fshatrave të komunës së Klinës furnizohen me puse vetanake dhe ato janë si më poshtë:

- Pusi i Kpuzit që furnizon fshatrat Kpuz dhe Qeskovë.
- Pusi Berkovës që furnizon fshatin Berkovë.
- Pusi i Dollovës që furnizon fshatin Dollovë.

Disa fshatrat tjera janë të lidhura në sistemet e ujësjetës të Pejës dhe të Istogut, si më poshtë:

- Nga sistemi i Pejës furnizohen fshatrat Stupë dhe Petriq i Epërm
- Nga sistemi i Istogut furnizohet fshati Rudicë
- Jarina 2 i cili do të furnizojë fshatrat: Cerrovik, Gllarevë, Stapanicë-Rixhevë, Zabergjë, Qabiq, Gjurgjevik i Madh, Përqevë, Dobërdol dhe Gjurgjevik i Vogël.
- Nga pusi i Budisalcit i cili aktualisht është në prag të funksionalizimit dhe i cili do të furnizojë fshatrat: Budisalc, Nagllavë, Krushevë e Madhe dhe një pjesë e fshatit Jagodë (30%).

Bazuar në statistikën e raportit të performancës komunale, rreth 75% e vendbanimeve, përfshirë edhe qytetin e Klinës furnizohen me ujë nga KRU “Hidrodrini” dhe nga sistemet e pompimit, ndërsa 25% nga puset individuale.

Gjatë vitit 2020 është investuar në sigurimin e burimit të ujit dhe instalimin e rrjetit dhe pompave në Qupevën e Lartë dhe Ultë, Volljak, ndërsa banoret kanë investuar në ndërtimin e rezervuarit të ujit. Ky investim do të ndikojë edhe në stabilizimin me furnizim me ujë gjatë gjithë vitit në fshatin Dush dhe Sferkë.

Në vitin 2019 është hartuar projekti i ujit të pijshëm. Ky projekt, pas përfundimit të studimeve të fizibilitetit, vlerëson se burimi i ujit në rrjedhën e shtratit të lumit “Drini i Bardhë” siguron 300 litra ujë të pijshëm për sekondë, i cili do të jetë i mjaftueshëm për banorët e komunës së Klinës, si dhe për 20,000 banorët jo rezident, të cilët kalojnë kohë të caktuar gjatë vitit në vendlindje. Kostoja e projektit sipas studimit do të arrijë deri në 3.5 milionë euro dhe është aprovuar në Asambleen Komunale.

Në vitin 2020 ka filluar implementimi i fazës së parë: “Ndërtimi i Liqenit Akumulues dhe hapja e puseve për ujë të pijes”. Punimet janë realizuar sipas projektit, mirëpo rezultatet e pritura nuk ishin të kënaqshme. Është vazhduar me fazën e dytë: “Ndërtimi i basenit Filtrues për shtimin e kapaciteteve të ujit në fabrikën e ujit në Klinë”

Qyteti dhe territori i Klinës mund të cilësohen si zonë me resurse të pakta ujore dhe me probleme të vazhdueshme të mbulimit të nevojave në rritje të qytetarëve të saj.

Sistemet ekzistuese janë sisteme që kryesisht shfrytëzojnë pompat për furnizimin e banorëve dhe rrjedhimisht edhe kostoja e prodhimit të ujit është më e lartë në raport me vendet tjera që furnizohen me gravitet.

Gjenda e stacioneve të pompimit dhe e rezervuarëve ekzistuese, përgjithësisht mund të konsiderohet e mirë, mirëpo këto janë objekte që vazhdimisht kërkojnë mirëmbajtje cilësore si dhe investime në rehabilitimin e tyre. Pompat furnizuese si dhe filtrat e teknologjisë së lartë, janë pajisje që kërkojnë kujdes profesional dhe në baza ditore nga ekspertët e KRU "Hidrodrini".

SëOT Analiza për Infrastrukturën e Ujësjiellit

PËRPARËSITË	DOBËSITË
➤ Rreth 75% e vendbanimeve furnizohen me ujë nga KRU "Hidrodrini", duke ofruar një burim të besueshëm për shumicën e popullsisë. ➤ Implementimi i fazave të ndryshme për ndërtimin e infrastrukturës së ujësjiellit, si ndërtimi i liqenit akumulues dhe pusit të ujit të pijshëm, tregon angazhimin për përmirësim.	➤ Disa zona janë të varura nga pusët vetanake, ndërsa burimet e ujit janë të kufizuara dhe nuk përmbushin gjithmonë nevojat. ➤ Shkarkimi i ujërave të zeza pa trajtim të duhur në lumin Klina krijon probleme mjedisore dhe higjienike.
MUNDËSITË	RREZIQET
➤ Rritja e kapaciteteve për furnizim dhe shpërndarje të ujit të pijes	➤ Shkarkimi i ujërave të zeza dhe mbeturinave në lumenj përbën një rrezik të vazhdueshëm për shëndetin publik dhe mjedisin. ➤ Ngjarjet ekstreme të motit, si përmbytjet, mund të dëmtojnë infrastrukturën ekzistuese dhe të rrisin shpenzimet e mirëmbajtjes.

3.3.2. Infrastruktura e Kanalizimit

Pothuajse si të gjitha komunat e Kosovës, edhe komuna e Klinës po përballlet me një situatë të vështirë të menaxhimit të ujërave të zeza dhe trajtimit të tyre. Objektivi i përgjithshëm i heqjes/depozitimit higjienik dhe adekuat mjedisor të ujërave të zeza në Klinë mund të arrihet në mënyrë të qëndrueshme vetëm nëse KRU përkatëse do të jetë në gjendje të operojë dhe mirëmbaj objektet dhe pajisjet në mënyrë të duhur dhe afatgjatë. Ujërat e zeza shtëpiake në shumicën e qyteteve të mëdha të Kosovës grumbullohen përmes amvisërive dhe shkarkohet jashtë qyteteve - në një distancë të caktuar nga shtëpitë në lumin më të afërt. Shumica e ujërave të zeza në qytetin e Klinës barten përmes tre kolektorëve kryesorë: Dy prej tyre kolektorët shtrihen përgjatë rrugës kryesore të qytetit (në të dy anët e tij) duke mbledhur ujërat e zeza nga pjesa më e madhe e qytetit. Kolektori i tretë është ndërtuar në pjesën perëndimore të qytetit i cili më pas bashkohet me pjesën e poshtme të qytetit. Këta tre kolektorë rrjedhin nga graviteti drejt lumit Klina dhe shkarkohen aty në tre pika shkarkimi pa asnjë trajtim paraprak. Kolektorët kryesorë në zonën e qendrës së qytetit janë me diametër DN 250 mm, ndërsa një masë e konsiderueshme kërkohej ndërhyrja në riparimin

e tyre. Shumica e objekteve të banimit kolektiv, objekte publike dhe shtëpitë individuale përfshihen në kolektor. Ana perëndimore e qytetit ka gjithashtu një kolektor të rregulluar përgjatë pjesës së urbanizuar. Kolektorët tubat janë me diametër DN 160; DN 200 dhe DN 250. Cilësia e ndërtimit është e kënaqshme dhe gjithashtu ujërat atmosferike ndahen dhe mbledhen përmes kolektorit me diametri DN 500 dhe DN 600.

Të gjitha ujërat e ndotura të zonës urbane derdhen në lumin Klina në 3 pika shkarkimi, dhe ndotja ekologjike është një shqetësim i vazhdueshëm për atë zonë. Përveç këtyre kolektorëve, në pjesën jugore të qytetit është ndërtuar një kolektor tjetër (DN 200 dhe DN 250) dhe mbledh ujërat e zeza nga zona në anën e djathtë në hyrje të qytet. Pika e shkarkimit të këtij kolektori është gjithashtu pa asnjë trajtim dhe derdhet në Lumi Drini i Bardhë.

Sipas analizave që kanë dal nga dokumenti i studimit të “Situata aktuale dhe propozimet për trajtimin e ujërave të zeza në Komunën e Klinës” i realizuar në bashkëpunim Komuna e Klinës me KRU “Hidrodrini”, njësia në Klinë, janë identifikuar disa probleme me rrjetin e kolektorëve në të cilin është një ndërhyrje në rehabilitim dhe nevojiten, të zgjerojnë dhe veçojnë ujërat e zeza nga ato atmosferike. Kolektorët nuk janë ndërtuar në cilësi të mirë, për rrjedhojë ka edhe depërtim të ujit në puse. Në shumë raste të kolektorëve të ujërave të zeza nuk janë të ndarë nga ata atmosferikë. Përveç kësaj, në mënyrë të paligjshme ose të pakontrolluara janë bërë lidhje, gjë që ka dëmtuar më tej infrastrukturën në qytet.

Një tjetër problem shqetësues është hedhja e mbeturinave inerte të ndryshme në rrjetin e kanalizimeve nga banorë të papërgjegjshëm, gjë që shpesh shkakton mbylljen e kolektorëve, ku ndërhyrja e KRU “Hidrodrini” nevojitet për zhbllokimin dhe vënien në funksion të tyre. Një problem tjetër është shkaktuar në rastet kur ka përmytje, në disa zona uji del nga pusët dhe shkakton ndotje dhe problem higjienik në atë zonë.

3.3.3. Ujitja dhe Drenazhimi

Sistemi i shkarkimit të ujërave atmosferike duhet të jetë i ndarë nga ai i kanalizimit të ujërave të zeza. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet drenazhit të ujërave atmosferike në zonat e varrezave. Për mbrojtjen e rrjedhave natyrore të lumenjve, është e nevojshme të kontrollohen të gjitha shkarkimet dhe të bëhet një inventar i ndotësve. Në zona ku nuk ka ujë sipërfaqësor apo nëntokësor (si rrafshnaltat dhe majat e maleve), uji atmosferik mund të shfrytëzohet për furnizimin e amvisërive. Ky ujë, megjithëse shumë i butë dhe jo i përshtatshëm për konsum si pije, është i mjaftueshëm për përdorime të tjera të përditshme.

Uji nga shiu dhe bora mund të grumbullohet nga kulmet e ndërtesave ose nga sipërfaqet e specializuara, dhe përmes rezervuarëve mund të përdoret për qëllime të ndryshme.

Trasa e rrjetit të kanalizimit atmosferik duhet të ndërtohet më e cekët se ajo e kanalizimit të ujërave të zeza dhe industriale.

Me qëllim të ruajtjes së burimeve të ujit të pijshëm dhe rritjes së kapaciteteve ujore brenda zonës komunale, Komuna e Klinës do të duhet të vendosë kushte të reja zhvillimore për ndërtimin e rezervuarëve grumbullues të ujit atmosferik (ujë teknik) në planifikimet e saj urbane. Uji i grumbulluar nga çatitë e ndërtesave do të drejtohet në rezervuarët brenda parcelës ndërtuese, dhe do të mund të shfrytëzohet për ujitjen e parqeve, larjen e rrugëve dhe trotuareve, shuarjen e zjarreve, si dhe për nevoja të tjera komunale.

3.3.4. Infrastruktura e Energjisë Elektrike

Nga ajo që është përshkruar tek pjesa e Profilit të Komunës, në raport me infrastrukturën e energjisë elektrike janë identifikuar çështjet/problemet si më poshtë:

- Jo qëndrueshmëri e furnizimit me energji elektrike me përçues jo të dimenzionuar mirë të tipit ajror (LP 10(20) kV), e cila është bazë për zhvillimin ekonomik industrial;
- Investimet e mangëta në zhvillim të infrastrukturës energjetike me kapacitetet gjeneruese dhe të instaluara furnizuese energjetike;
- Humbje të mëdha teknike dhe komerciale të energjisë për shkak të mosdimensionimit të përçuesve për linjat ajrore dhe kabllore duke i vazhduar linjat furnizuese të tension të mesëm dhe tension të lartë për konsumatorët e rinjë;
- Humbjet e energjisë nga kycjet ilegale dhe kycjet në linjat e TM dhe TU pa balanc të ngarkesave;
- Jo stabilitet gjenerues i Termocentraleve të vjetruara dhe mungesë e sigurisë së furnizimit me energji elektrike për shkak të pajisjeve të vjetërsuara, ndërtimeve të egra dhe linjave të gjata radiale me shumë degëzime të stërngakuara;
- Mirëmbajtje jo e rregullt e stabilimenteve energjetike nga vjetërsia e tyre dhe prishja e pajisjeve industriale dhe rezidenciale nga ndërprerjet e shpeshta të linjave furnizuese;
- Rëniet e tensionit dhe cilësia e ulët furnizuese për shkak të humbjeve të mëdha teknike dhe komerciale deri në 27% në total, prej të cilave 15% janë humbje teknike dhe rënie e tensionit;
- Mungesë e planit strategjik i cili pamundëson nisma konkrete për zhvillimin e infrastrukturës së sistemeve të energjisë së ripërtëritshme e në veçanti energjisë termike.
- Mungesë e diversifikimit të resurseve të energjisë si dhe mungesë e iniciativave konkrete për prodhimin e energjisë së bazuar në burime të ripërtëritshme natyrore.

3.3.5. Infrastruktura e Telekomunikimit

Nga ajo që është përshkruar tek pjesa e Profilit të Komunës, në raport me infrastrukturën e telekomunikacionit janë identifikuar çështjet/problemet si më poshtë:

Përdorimi i ulët i telefonisë fikse dhe varësia nga telefonia celulare e cila mund të reflektojë në një mungesë të investimeve në infrastrukturën e telekomunikacionit fiks ose një preferencë të ndryshuar të konsumatorëve drejt teknologjive më të lëvizshme.

Qasja e kufizuar në internet dhe posedim të kompjuterëve: Rreth 51% e ekonomive familjare posedojnë së paku një kompjuter personal, që është një shifër relativisht e mirë; megjithatë, vetëm 45.1% e ekonomive familjare që posedojnë kompjuter kanë qasje në internet nga njësia e banimit. Kjo do të thotë se ekziston ende një segment i konsiderueshëm i popullsisë që ose nuk ka qasje në internet për shkak të mungesës së infrastrukturës së duhur të telekomunikacionit ose për shkak të kostove të larta të lidhjes me internet. Mungesa e qasjes në internet mund të pengojë mundësitë e zhvillimit ekonomik, arsimor dhe social në komunë.

Alternativat e kufizuara të qasjes në internet për familjet pa kompjuter: Vetëm 1.7% e ekonomive familjare që nuk kanë kompjuter shfrytëzojnë mundësitë alternative të qasjes në internet. Kjo tregon se ka mungesë të infrastrukturës publike të internetit, si pikat e qasjes Eë-Fi publike, qendrat e qasjes në internet, ose programe të tjera që mund të lehtësojnë qasjen në internet për ata që nuk kanë pajisjet e nevojshme. Kjo mund të ndikojë në mungesë të njohurive digjitale ose interesit për të përdorur internetin si një burim informacioni dhe mjet për përmirësimin e cilësisë së jetës. Për të adresuar këto sfida, është e rëndësishme që politikat lokale dhe investimet të synojnë përmirësimin e infrastrukturës së telekomunikacionit, rritjen e qasjes në internet me kosto të përballueshme, dhe nxitjen e përdorimit të teknologjive digjitale në mesin e popullsisë.

3.3.6. Infrastruktura e Menaxhimit të Mbeturinave

Mbeturinat grumbullohen në tërë territorin e komunës. Gjatë vitit 2019, rreth 89.50% e vendbanimeve ishin të përfshira në sistemin e grumbullimit të mbeturinave. Sfidë e madhe sa i përket mbeturinave është numri i madh i deponive ilegale (45 deponi ilegale prej tyre 32 të mëdha, 9 të mesme dhe 4 të vogla) dhe mungesa e pajisjeve dhe makinerisë së ndërmarrjes “Ambienti”. Përderisa shërbimi i mbledhjes së mbeturinave në Komunën e Klinës është funksional dhe efikas, një çështje e pa zgjidhur është riciklimi i mbeturinave. Ricikimi i mbeturinave mund të ketë ndikim në krijimin e vendeve të reja të punës, përderisa ky aktivitet mund të zhvillohet si veprimtari ekonomike. Mirëpo, paraprakisht duhet që secili rast i deponimit ilegal të trajtohet ndaras dhe duhet ndërmarrur masat për mbylljen e deponive ilegale, pastrimin dhe konsolidimin e tokës. Komuna duhet të ndërmarrë masat dhe veprimet e nevojshme për trajtimin e mbeturinave. Së bashku me kompaninë rajonale është i mundshëm përmirësimi i situatës aktuale në menaxhimin e mbeturinave.

3.4. TRANSPORTI DHE INFRASTRUKTURA E TRANSPORTIT

3.4.1. Rrjeti rrugor

Klinë është e lidhur mirë me qytete të tjera të rëndësishme nëpërmjet rrugëve kombëtare dhe rajonale. Rrugët kryesore e lidhin Klinën me Pejën, Gjakovën, Prishtinën dhe qytete të tjera të rëndësishme në Kosovë. Këto rrugë kanë një ndikim të madh në lëvizjen e qytetarëve dhe transportin e mallrave.

Gjendja e rrugëve në komunën e Klinës - nga të gjitha rrugët të cilat e përbëjnë rrjetin e rrugëve të komunës me gjatësi prej 498.02 km, rrugë magjistrale janë 28.7 km (5.76 %), rrugë regjionale 46.3 km (9.30%), rrugë lokale 423.02 km ose (84.94%), dy kategoritë e para të rrjetit të rrugëve janë të asfaltuara dhe mirëmbahen nga MMPHI. Gjatësia e rrugëve të asfaltuara të këtyre dy kategorive në komunën e Klinës është 75 km, ose 15.06 %. Rrugët magjistrale dhe ato regjionale paraqesin vijat kryesore të qarkullimit dhe lidhjeve brenda komunës dhe në pjesën më të madhe shtrihen në terrene të rrafshëta apo përgjatë luginave. Ndërkaq, rrugët lokale kanë një shtrirje të lirë në mes vendbanimeve, duke iu përshtatur kushteve natyrore që ofron hapësira e Klinës. Megjithatë, cilësia e infrastrukturës rrugore ka nevojë për përmirësime të mëtejshme. Ka disa segmente të rrugëve që kërkojnë rehabilitim për të përmirësuar sigurinë dhe efikasitetin e transportit. Në disa zona rurale, infrastruktura rrugore mbetet e kufizuar dhe jo mirëmbajtur.

Magjistralla Prishtinë - Pejë paraqet arterien kryesore të qarkullimit rrugor në territorin e komunës dhe shtrihet kryesisht në drejtimin lindje-perëndim, duke e ndarë atë në dy tërësi. Kjo magjistrale mundëson lidhje me pjesët qendrore dhe lindore të Kosovës, duke e përfshirë edhe kryeqytetin, ndërsa përmes degëzimeve të mëtutjeshme mundëson lidhje me shtetet fqinje, respektivisht Maqedoninë e Veriut dhe Serbinë. Në drejtimin perëndimor, magjistralla mundëson lidhje me Pejën si qendër regjionale, si dhe me Malin e Zi në vazhdim.

Rruga regjionale për Gjakovë - kryqëzohet me rrugën magjistrale rreth 620 m në lindje të kryqëzimit për qytetin e Klinës dhe është lidhja më frekvente në krahasim me drejtimet tjera regjionale brenda komunës. Shtrihet kryesisht në drejtimin veri-jug, përgjatë rrjedhës së Drinit të Bardhë dhe pothuajse paralel me drejtimin hekurudhor për Prizren. Kjo rrugë regjionale mundëson lidhjen e Klinës me Gjakovën dhe Prizrenin, si dhe në vazhdim lidhjen me Shqipëri.

Rruga regjionale për Skenderaj - lidhet me rrugën magjistrale përmes zonës urbane të Klinës, ku kryqëzohet me rrugën nga Istogu. Kjo rrugë mundëson lidhjen e Klinës me Skënderajin, Mitrovicën dhe me pjesët tjera të veriut të Kosovës. Në pjesën më të madhe shtrihet përgjatë terreneve kodrinore, kryesisht në drejtim verilindor.

Projekti (autoudha e planifikuar) Kijevë - Klinë - Zahaq do të jetë një rrugë me dy korsi për kahe e projektuar të jetë në përputhje me standardet kombëtare dhe ndërkombëtare dhe specifikacionet, me një shpejtësi të projektuar prej 100-120 km/orë. Shtrirja rrugore e projektit ka në një distancë deri në 1.5 km dhe kalon në veri të rrugës ekzistuese N9. Rruga ekzistuese N9 do të përdoret si një rrugë paralele dhe dytësore. Asnjë ndërhyrje në rrugën ekzistuese nuk është planifikuar në kuadër të Projektit. Projekti do të jetë pjesë e Rrugës 6 në lindje-perëndim, ndërmjet Prishtinës dhe kufirit me Malin e Zi. Prishtina dhe Peja janë qendrat kryesore urbane përgjatë korridorit. Autoudha kalon në territorin e komunave të Klinës dhe Pejës.

Bazuar në projektin e autorrrugës së planifikuar, 13 vendbanime gjenden përgjatë projektit të autostradës: Dollc, Zajm dhe Drenoc (të ndara) dhe Drsnik, Jabllanicë, Kliçinë, Leshan, Lugagji, Gllaviqicë, Ramun dhe Zahaq; Rruga po ashtu kalon nëpër pjesën veriore të fshatrave Pjetërq i Epërm, Pjetërq i Poshtëm; efekti i barrierës për këtë pjesë është i shpërfillshëm. Rruga kalon nëpër një rrugë regjionale (R 104) dhe disa rrugë lokale; lidhja me rrugën ekzistuese është e mundur përmes disniveleve, ndërsa vazhdimësia e rrjetit të rrugëve lokale sigurohet nga nënkalimet ose mbikalimet.

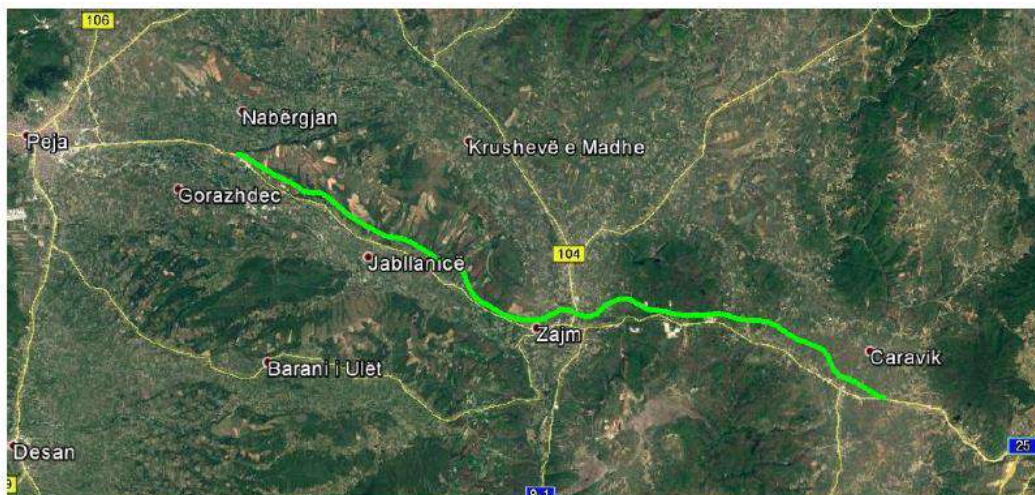

Figure 5. Projekti i planifikuar i autoudha Kijevë – Klinë – Zahaq (Burimi: Harta Zonale Komunale 2020-2028)

3.4.2. Rrjeti Hekurudhor

Rrjeti hekurudhor në komunën e Klinës ka një rëndësi të madhe gjeostrategjike, por aktualisht përballet me sfida të mëdha në aspektin e infrastrukturës, shpejtësisë dhe frekuencës së shërbimeve. Përmirësimi i këtij rrjeti kërkon investime të mëdha dhe një strategji të qartë për modernizimin e tij, duke përfutur nga pozita gjeografike e Klinës dhe roli i saj si një nyje hekurudhore.. Hekurudha që kalon nëpër Klinë është e vjetruar dhe kërkon mirëmbajtje të rregullt për të siguruar funksionimin e duhur. Aktualisht, shpejtësia e trenave në Kosovë është relativisht e ulët, duke ndikuar negativisht në efikasitetin e transportit. Ky është një faktor që ndikon edhe në zonën e Klinës. Komuna e Klinës përfiton nga shërbimi i trenave për transportin e pasagjerëve dhe mallrave, por frekuenca dhe cilësia e shërbimeve hekurudhore mbetet e kufizuar në krahasim me vendet fqinje. Ka potencial për rritje të frekuencës së udhëtimeve për të përmbushur kërkesat në rritje për transport publik. Rrjeti hekurudhor në Klinë ka potencial për të kontribuar në zhvillimin ekonomik të rajonit përmes transportit të mallrave, duke shërbyer si një rrugë kryesore për eksportin e prodhimeve bujqësore dhe minerare nga zona.

3.4.3. Transporti

Transporti publik me autobus është mjeti kryesor i udhëtimit për qytetarët e Klinës, veçanërisht për ata që udhëtojnë në qytete të tjera për punë apo shërbime. Ekzistojnë linja të rregullta autobusësh që lidhin Klinën me Prishtinën, Pejën dhe qytete të tjera kryesore. Megjithatë, frekuenca dhe cilësia e këtyre shërbimeve mund të përmirësohen, duke rritur përballueshmërinë dhe komoditetin për udhëtarët.

Sa i përket Transportit Urban Klinë nuk ka një sistem të zhvilluar të transportit urban brenda qytetit. Lëvizjet brenda qytetit kryhen kryesisht me automjete private ose taksi, ndërsa transporti publik brenda qytetit është i kufizuar.

S.ë.O.T. ANALIZA PËR TRANSPORTIN DHE INFRASTRUKTURËN E TRANSPORTIT

PËRPARËSITË	DOBËSITË
➤ Pjesa më e madhe e rrugëve magjistrale dhe regjionale janë të asfaltuara dhe mirëmbahen nga MMPHI, duke garantuar akses të lehtë në zona të ndryshme. ➤	➤ Rrjetet rrugore lokale nuk janë gjithmonë të mirëmbajtura, dhe mungesa e ndërlidhjeve efektive në zonat rurale mund të pengojë qarkullimin.
MUNDËSITË	RREZIQET
➤ Shtimi i investimeve me bashkë-financim me ministrinë e linjes dhe përmes kredive/huave ndërkombëtare	➤ Shkarkimi i ujërave të zeza dhe mbeturinave në lumenj përbën një rrezik të vazhdueshëm për shëndetin publik dhe mjedisin. ➤ Ngjarjet ekstreme të motit, si përmbytjet, mund të dëmtojnë infrastrukturën ekzistuese dhe të rrisin shpenzimet e mirëmbajtjes. ➤ Mungesa e investimeve të mëdha në infrastrukturë mund të pengojë zhvillimin e qëndrueshëm të komunës.

3.5. INFRASTRUKTURA PUBLIKE DHE SOCIALE

3.5.1. Institucionet Administrative

Hapësirat për veprim të institucioneve të administratës në komunë në aspektin hapësinor i plotësojnë kërkesat për dhe kriteret e parapara për këtë sektor. Sa i përket vlerësimit të plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të parapara me NTPH prej 0.62m² për parcela kadastrale, në komunën e Klinës ka hapësirë të mjaftueshme administrative.

Tabelë 65. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të institucioneve administrativ

Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e pergjithshme që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme që shtesë (m ²)
27,089	20,861	0.62	16,795.18	+4,056.82

3.5.2. Institucionet Arsimore

Institucionet e arsimit parafillor: Në Komunën e Klinës gjendet vetëm një çerdhe publike: çerdhja “Xhevë Lladrovci” në qytetin e Klinës për fëmijë të moshës nën 5 vjet, me kushte solide. Kjo çerdhe ka 34 nxënës me një hapësirë prej 806.78 m² dhe oborrin me një hapësirë prej 3,9606 m².

Tabelë 66. Kërkesat minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale për Arsimin Parashkollor

Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e pergjithshme që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
27,089	39,606	1.3	35,215.7	+4,390.3

Normat Teknike minimale të Planifikimit Hapësinor e përcaktojnë sipërfaqen e parcelave të institucioneve të arsimit parashkollor ku parashihet sipërfaqe prej 0.30 m²/banor për çerdhe, si dhe 1m² /banor për kopsht. Nëse minusohet sipërfaqja ekzistuese e Çerdhës/ Kopshtit prej 3.96 ha, atëherë për nevojat e ardhshme të komunës së Klinës paraqiten këto kërkesa bazuar në numrin e popullsisë së parashikuar për vitin 2033: Sipas projeksionit për vitin 2033, komuna e Klinës do të ketë 27,089 banorë dhe kur planifikojmë një sipërfaqe në minimum prej 1.3 m² për kokë banori, atëherë Komuna ka përmbushur kërkesat minimale hapësinore të përcaktuara sipas Normave Teknike për Planifikim Hapësinor, duke pasur hapësirë të nevojshme prej 4,390.3m².

Përcaktimi i lokacioneve për çerdhe/kopshte varet nga disponueshmëria e pronës publike dhe largësisë së institucioneve të tjera, apo edhe nga faktorë të tjerë lokal.

Sipas Udhëzimit Administrativ MMPH-Nr.30/2017 për Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, infrastruktura e institucioneve të arsimit parashkollor, duhet të planifikohet në lokacione si në vijim:

1. Në kuadër të zonës së banimit;
2. Në lokacion të rrafshët ose me pjerrtësi të vogël;
3. Në lokacion të diellosur dhe të mbrojtur nga erërat e forta;
4. Në afërsi të infrastrukturës rrugore, shtigjeve për këmbësorë dhe biçikleta si dhe qasjes në transport publik;
5. Në largësi nga lokacionet e ndotura;
6. Në largësi nga lokacionet e ekspozuara ndaj rreziqeve natyrore- vërshimet;
7. Në largësi nga trafiku i rëndë (infrastruktura rrugore dhe hekurudhore);
8. Në largësi më të madhe se 150 m nga lokacionet me rrezikshmëri nga zjarret;
9. Në largësi më të madhe se 800 m nga ndërtesat industrial

Nga këto vlerësime mund të konstatohet se në komunën e Klinës ka mungesë të konsiderueshme të hapësirave për çerdhe/kopshte dhe përcaktimi i hapësirave të nevojshme duhet të shpërndahet kryesisht në vendbanimet me më shumë banorë.

Institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët dhe të lartë: Përmirësimi i infrastrukturës në shkollat e komunës së Klinës ka qenë vazhdimisht prioritet me rëndësi dhe me ndihmën edhe të donatorëve të ndryshëm janë bërë përmirësime të vazhdueshme. Megjithatë, komuna e Klinës ende përballlet me sfida të shumta në kompletimin e infrastrukturës së nevojshme. Në vazhdim do të analizohen Normat minimale Teknike të Planifikimit Hapësinor për sipërfaqen e parcelave të infrastrukturës së institucioneve të arsimit parauniversitar fillor dhe të mesëm të ulët. Sipas këtyre normave, për çdo banor duhet të planifikohet sipërfaqe prej 1.6m²/banor për shkollë fillore, si dhe 1.2m² /banor për shkollë të mesme të ulët, e që i bie se për këtë nivel të shkollimit në total kërkohen 2.8 m² për banorë,

Në komunën e Klinës aktualisht mësimi fillor dhe i mesëm i ulët zhvillohet në 22 objekte shkollore. Hapësira ekzistuese e këtyre objekteve shkollore është gjithsej 862,624.6m². Nga kjo hapësirë, 12,683.14m² apo 1.48% janë hapësira të objekteve të shkollës, ndërsa 385,454.25 m² apo 44.6% e hapësirës së përgjithshme janë hapësira të oborreve të shkollave. Sipas NTPH, ky proporcion do të duhej të ishte 40% /60%.

Tabelë 67. Kërkesat minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale për Arsimin fillor dhe shkolla të mesme të ulëta

Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shitesë (m ²)
27,089	862,624.6	2.8	75,849.2	+786,775.4

Bazuar në parashikimin e popullsisë për vitin 2033 ku kjo komunë do të ketë 27,089 banorë, atëherë kërkesat e hapësirës së përgjithshme për shkolla fillore dhe shkolla të mesme të ulëta është 75,849.2m². Megjithatë, duhet cekur fakti se sa i përket sipërfaqes totale të hapësirave të nevojshme sipas NTPH, në komunën e Klinës aktualisht nuk ka mungesë të hapësirave shkollore, përkundrazi, ka hapësirë edhe një herë më të madhe se ajo që kërkohet me NTPH. Mirëpo problemi qëndron në

faktin se hapësira totale shkollore nuk është e shpërndarë në atë mënyrë që t'i plotësojë nevojat për secilin vendbabin. Në këtë mënyrë, përderisa kemi vendbanime me hapësira shkollore shumë më tepër se sa standardi i kërkuar me NTPH, në anën tjetër kemi vendbanime në të cilat hapësirat shkollore janë të pamjaftueshme, dhe rrjedhimisht nën standardin minimal të kërkuar me NTPH.

Institucione të arsimit të mesëm të lartë: Në arsimin e mesëm të lartë në komunën e Klinës ekzistojnë 2 shkolla të mesme ku mësimet i vijojnë 94 nxënës dhe janë të angazhuar 941 mësimdhënës. Këto shkolla kanë një sipërfaqe totale të parcelave kadastrale prej 16,132.7 m². Sipas Normatve Teknike të Planifikimit Hapësinor, norma minimale për sipërfaqen e parcelave të infrastrukturës së institucioneve të arsimit të mesëm të lartë është 1m²/ banor.

Tabelë 68. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore sipas NTPH-së për parcela kadastrale për ShM

Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e pergjithshme që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
27,089	16,132.7	1	27,089	-10,956.3

Sipas këtyre shënimeve kërkohet që të plotësohet hapësira edhe me 10,956.3m².

Bazuar në NTPH, infrastruktura e institucioneve të arsimit para-universitar, duhet të planifikohet në lokacionet si në vijim:

1. Në afërsi të zonës së banimit në vendbanime urbane;
2. Në kuadër të zonës së banimit në vendbanime rurale;
3. Në lokacion të rrafshët ose me pjerrtësi të vogël;
4. Në lokacion të diellosur dhe të mbrojtur nga erërat e forta;
5. Në afërsi të infrastrukturës rrugore, shtigjeve për këmbësorë dhe biçikleta si dhe qasjes në transport publik;
6. Në largësi nga ndërtesat të cilat krijojnë ndotje të mjedisit dhe zhurmë;
7. Në largësi nga lokacionet e ekspozuara ndaj rreziqeve natyrore- vërshimet;
8. Në largësi nga trafiku i rëndë (infrastruktura rrugore dhe hekurudhore);
9. Në largësi më të madhe se 150 m nga lokacionet me rrezikshmëri nga zjarret;
10. Në largësi më të madhe se 800 m nga ndërtesat industriale.

3.5.3. Institucionet Shëndetësore

Shërbimet shëndetësore publike në komunën e Klinës janë të organizuara në tri nivele: 1 Qendër Kryesore të Mjekësisë Familjare (QKMF) në qytetin e Klinës, 4 Qendra të Mjekësisë Familjare (QMF) si dhe 11 ambulanta (AMF).

Tabelë 69. Hapësirat e infrastrukturës shëndetësore në Komunën e Klinës

	QKMF	QMF	AMF	Gjithsej
Numri i institucioneve	1	4	11	16
Sipërfaqja në m ²	4480	7158	42791.35	54429.35

Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare në Klinë ka 3,954 m² hapësirë të ndërtuar, ndërësa sipërfaqja e parcelës kadastrale është 4,480 m². Qendrat e Mjekësisë Familjare kanë hapësirë të ndërtuar prej 930.16 m² dhe sipërfaqe të parcelave kadastrale prej 7,158 m². 11 ambulatat e komunës së Klinës kanë hapësirë të ndërtuar prej 1,334.07 m² dhe sipërfaqe të parcelave kadastrale prej 42,791.35 m².

Tabelë 70. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të institucioneve shëndetësore

Numri i parashikuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohe me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
27,089	54,429.35	0.2	5,417.8	+49,011.55

Bazuar në sipërfaqet e përgjithshme aktuale prej 54,429.35m² dhe numrin e parashikuar të banorëve për vitin 2033 (20,789 banorë) rezulton se Komuna ka përmbushur kërkesat minimale hapësinore të përcaktuara sipas Normave Teknike për Planifikim Hapësinor për infrastrukturë të institucioneve shëndetësore, dhe madje ka tejkaluar ato për 49,011.55 m².

3.5.4. Institucionet Kulturore dhe sportive

Qendra e kulturës gjendet në qytetin e Klinës dhe shërben për aktivitete të ndryshme kulturore dhe rinore. Ky është objekti i vetëm kulturor në këtë komunë. Në vazhdim janë paraqitur hapësirat dhe kërkesat sipas NTPH-së për infrastrukturën e institucioneve kulturore:

Tabelë 71. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të institucioneve kulturore

Lloji i institucionit kulturor	Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohe me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
Shtëpia e kulturës	27,089	2,592.3	0.20	5,417.8	-2,825.5

Sic shihet edhe nga tabela më lart, hapësira aktuale për shtëpi të kulturës në komunën e Klinës është e pamjaftueshme, ndërsa kërkohen edhe 2825.5m² më tepër për të arritur kriterin minimal të vendosur me NTPH. Gjithashtu kjo hapësirë nuk duhet të jetë e koncentruar vetëm në qytetin e Klinës.

Tabelë 72. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të bibliotekave

Lloji i institucionit kulturor	Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e pergjithshme e që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
Bibliotekë	27,089	2,592.3	0.25	67,772.25	-4,181.95

Biblioteka gjendet në të njëjtën parcelë me Shtëpinë e Kulturës. Siç shihet edhe nga tabela më lart, edhe hapësira aktuale e bibliotekës është e pamjaftueshme, ndërsa kërkohen edhe 4181.95m² më tepër për të arritur kriterin minimal të vendosur me NTPH. As kjo hapësirë nuk duhet të jetë e koncentruar vetëm në qytetin e Klinës.

3.5.5. Institucione të mirëqenies sociale dhe komunitetit

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 0.45 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për ndërtesa të komunitetit. Duke marrë parasysh numrin e parashikuar të banorëve për vitin 2033 (20,789) banorë dhe normën minimale prej 0.45 m²/banor për ndërtesa të komunitetit, Komunës i mungojnë gjithsej 11,090.05m² sipërfaqe të destinuara për ndërtesa të komunitetit.

Tabelë 73. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së ndërtesave të komunitetit.

Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e pergjithshme e që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
27,089	1,100	0.45	12,190.05	-11,090.05

3.5.6. Infrastruktura e institucioneve sportive dhe hapësirave rekreative

Normat minimale për sipërfaqen e parcelës së infrastrukturës së institucioneve sportive dhe fushave rekreative janë si në vijim:

1. Numri i banorëve në vendbanim:

- ≤ 5000 banor: 2.50 m²/banor;
- ≥ 5001- 20000 banor: 4.50 m²/banor;
- > 20001 banor: 5.00 m²/banor.

Tabelë 74. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së rinisë, sportit dhe rekreacionit

Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e pergjithshme e që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
27,089		5.0	83,162	-81,686

Duke marrë parasyshë numrin e parashikuar të banorëve për vitin 2033, 20789 banorë dhe normën minimale prej 2.5-5.0 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së rinisë, sportit dhe rekreacionit, Komunës i mungojnë gjithsejtë -352,714m² sipërfaqe të destinuar për institucione të rinisë, sportit dhe rekreacionit.

3.5.7. Hapësirat e Gjelbërta dhe Parqet publike

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 2.00 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për hapësira të hapura publike.

Tabelë 75. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të hapësirave të hapura publike

Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e pergjithshme e që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
27,089	1,476.20	2.00	54,178	-52,701.8

Duke marrë parasyshë numrin e parashikuar të banorëve për vitin 2033 (20,789) banorë dhe normën minimale prej 2.00 m²/banor të destinuara për hapësira të hapura publike, Komuna ka nevojë të përcaktojë sipërfaqe shtesë për hapësira të tilla, pasi që sipërfaqet ekzistuese nuk plotësojnë kërkesat minimale sipas NTPH ku mungojnë gjithsej -52,701.8 m² për hapësirat e gjelbërta dhe publike.

3.5.7. Objektet e Religjionit dhe Varrezat

Bazuar në vlerësimin e gjendjes aktuale, kriteret minimale të përcaktuara me Norma Teknike për Planifikim Hapësinor si dhe numrin e prognozuar të banorëve për vitin 2033, Komuna ka plotësuar kërkesat hapësinore për varreza si dhe ka tejkaluar ato për 31,658.3m², kështu që Komuna nuk ka nevojë të përcaktojë sipërfaqe shtesë për varreza.

Tabelë 76. Vlerësimi i plotësimit të kërkesave minimale hapësinore të NTPH-së për parcela kadastrale të hapësirave për varreza

Numri i prognozuar i banorëve 2033	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar me NTPH për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e pergjithshme e që kërkohet me NTPH (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme shtesë (m ²)
27,089	72,291.8	1.50	40,633.5	+31,658.3

Gjatë analizës së sipërfaqeve kadastrale për kokë banori në numrin e parashikuar për vitin 2033 për secilin vendbanim të komunës së Klinës, del se hapësira ekzistuese e varrezave është e mjaftueshme edhe për periudhën e ardhme deri në vitin 2033.

S.ë.O.T. ANALIZA PËR INFRASTRUKTURËN PUBLIKE DHE SOCIALE

PËRPARËSITË	DOBËSITË
➤ Plotësim dhe tejkalim i standardeve lokale dhe ndërkombëtare për hapësira publike	➤ Pamjaftueshmëria e cerdheve dhe kopshteve (aktualisht ka vetëm një cerdhe publike)
MUNDËSITË	RREZIQET
➤ Investimi në digjitalizimin e procesit mësimor; ➤ Investimi në digjitalizimin e shërbimeve në shëndetësi; ➤ Investimi në digjitalizimin e shërbimeve në administratën publike; ➤ Shtimi i mëtejshëm i hapësirave publike	➤ Mospërbushja e kriterëve minimale për hapësira shkollore për shkollimin parafillor, fillor dhe shkollimin e mesëm

3.6. MJEDISI DHE SIPËRFAQET ME RREZIKSHMËRI

3.6.1. Ndotja e mjedisit

Bazuar në të dhënat e publikuara në institucionet mjedisore në Kosovë, rezulton se gjendja e mjedisit në komunën e Klinës nuk është e mirë. Evidentohet se degradimi i mjedisit është rezultat i shumë faktorëve si: shtimi i numrit të automjeteve dhe importimi i automjeteve të vjetëruara, deponim jo adekuat i mbetjeve inerte, shtazore, derivateve, vajrave, pastaj ndotja e ujërave sipërfaqësore e nëntokësore, mungesa e trajtimit të ujërave të zeza, degradimi i mjedisit nga mihjet sipërfaqësore dhe eksploatimi i zhavorit etj. Në komunën e Klinës janë duke u ndërtuar impiante të reja të trajtimit të ujërave të zeza, të cilat në masë të madhe do ta ulin nivelin e ndotjes në ujërat sipërfaqësor dhe jo vetëm. Dëmtimi dhe degradimi i mjedisit me të gjithë komponentët e saj si uji, ajri dhe dheu shkakton jo vetëm dëmtim dhe humbje të resurseve natyrore dhe humbje të tokës bujqësore, por shkakton edhe pasoja direkte dhe indirekte në shëndetin e njeriut dhe të kafshëve.

3.6.2. Ndotja e ajrit

Komuna e Klinës bazuar në pozicionin gjeografik konsiderohet që është larg ndotësve apo larg shkaktarëve kryesor të ndotjes, e që në raportet e Agjencionit për Mbrojtjen e Mjedisit (AMMK) del që komuna e Klinës është një ndër komunat me ajr relativisht të pastër. Nga këto raporte të cilat paraqesin matjen e disa parametrave ndotës (SO₂, NO_x, O₃, CO, PM₁₀, PM_{2.5}) shihet se qyteti i Klinës ka vlera minimale të këtyre parametrave ndotës, ndërsa vetëm grimcat e pluhurit PM₁₀ kanë rritje të herëpashershme duke kaluar vlerat e lejuara mesatare. Brenda territorit të komunës së Klinës ende nuk ka sistem monitorimi për matjen e cilësisë së ajrit, por në raportet e AMMK të dhënat merren nga stacionet që gjenden në afërsi. Mbetet sfida që ndotja e ajrit të evidentohet saktë edhe brenda zonës urbane, duke pasur parasyshë faktin se hapësirë është e ekspozuar ndaj komunikacionit gjithënjë e në rritje, përdorimit të drurit për ngrohje, deponive të hapura të mbeturinave (metan dhe CO₂) etj. e të cilat shkaktojnë ndotje të konsiderueshme të ajrit.

3.6.3. Ndotja e ujit

Komuna e Klinës bazuar në kadastrin e ndotësve të ujërave të Kosovës karakterizohet me prezencë të ndotësve individual dhe kolektiv në kuadër të territorit të saj. Nga të dhënat e kadastrit të ndotësve të ujërave evidentohet që në komunën e Klinës janë 8 ndotës kolektiv të ujërave, ndërsa nuk është evidentuar asnjë ndotës i “veçant”. Duke qenë se territori i komunës së Klinës përkohet nga 5 lumenj të ndryshëm, kjo i ekspozon rrjedhat lumore ndaj ndotjeve të ndryshme, e që në shumicën e rasteve ato janë individuale. Nga raportet e kadastrit të ndotësve të ujërave në Kosovë, tek regjioni i Pejës në përgjithëse dhe komuna e Klinës në veçanti janë evidentuar disa zona kyqe ky ndotja e ujit është e shprehur kryesisht nga ndotësit individual. Në kuadër të komunës së Klinës zona e qytetit me afro 10,000 mije banorë vendshkarkimin e ka në lumin Drini i Bardhë dhe lumi Klina, vendbanimi Dushi shkarkon ujërat në Drinin e Bardhë, Gllareva shkarkon ujërat në hapësira ku rrezikohen të ndotën ujërat nëntokësor, Qabiqi shkarkon ujërat në lumin Klina.

3.6.4. Ndotja e tokës

Ndotja e tokës në Klinë mbetet një nga sfidat kryesore mjedisore, e shkaktuar nga disa faktorë, përfshirë shfrytëzimin e pakontrolluar të burimeve natyrore, ndryshimin e destinimit të tokës dhe përdorimin e tepërt të pesticideve dhe plehrave kimike. Këto praktika kanë ndikuar ndjeshëm në cilësinë e tokës, duke dëmtuar produktivitetin bujqësor dhe ekuilibrin ekologjik të zonave rurale dhe urbane. Gjithashtu, ndotja nga mbetjet e depozituara jashtë zonave të përcaktuara dhe ndotja e ujërave sipërfaqësore përkeqësojnë më tej situatën.

Një problem i veçantë është ndotja potenciale e tokës dhe ujit nga substanca radioaktive si uraniumi, cesiumi dhe tritiumi në disa zona specifike, përfshirë ish-kazermën e ushtrisë dhe fshatin Zllakuqan. Për të adresuar këto shqetësime, komuna ka ndërmarrë hapa për të analizuar mostrat e dheut dhe ujit përmes laboratorëve të akredituar. Rezultatet kanë treguar se vlerat e ndotjes dhe rrezatimit janë nën kufijtë e lejuar, duke qetësuar shqetësimet për rreziqe të menjëhershme mjedisore apo shëndetësore.

Për të parandaluar përkeqësimin e ndotjes së tokës, është e nevojshme të ndërmerren masa parandaluese, duke përfshirë menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, kufizimin e përdorimit të plehrave kimike dhe pesticideve dhe eliminimin e deponive ilegale. Krijimi i mekanizmave të rregullt për monitorimin e tokës dhe ujit do të ndihmojë në identifikimin e problemeve në kohë dhe në zbatimin e politikave të duhura për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm të komunës.

3.6.5. Ndotja nga zhurma

Në Komunën e Klinës, ndotja akustike është një çështje e rëndësishme që ndikon në cilësinë e jetës së banorëve, veçanërisht në zonat urbane dhe përreth korridoreve kryesore të trafikut motorik. Për të zvogëluar ndikimin e zhurmës në vendbanime, është e nevojshme ndërtimi i pengesave akustike dhe krijimi i brezave të gjelbër midis rrugëve kryesore dhe zonave të banuara. Këto masa jo vetëm që ndihmojnë në uljen e niveleve të zhurmës, por edhe përmirësojnë estetikën dhe cilësinë mjedisore të qytetit. Shfrytëzuesit e pajisjeve dhe makinerive që prodhojnë zhurmë në Klinë duhet të sigurojnë përdorimin e pajisjeve dhe mjeteve që respektojnë standardet ligjore për nivelin maksimal të lejuar të zhurmës. Implementimi i masave mbrojtëse, si mirëmbajtja e mjeteve dhe aplikimi i teknologjive që zvogëlojnë zhurmën, është thelbësor për të shmangur ndikimet negative në komunitet.

Nga të dhënat e tabelës sektoriale zonat më të ekspozuara nga ndotja nga zhurma janë kryesisht rrugët magjistrale Pejë-Prishtinë (zona Gllarevë, Dollcë, Gremnik, Zajm, Drenoc) ku ndotja kryesisht vije nga zhurma që emetohet nga makineritë e transportit motorik (vetura dhe makineri transportuese). Në rrugën rajonale Klinë-Istog (vendbanimet Dollc, Dresnik, Zllakuqan, Klinafç) po ashtu evidentohet ndotja nga zhurma e shkaktuar nga lëvizja e mjeteve motorike. Në zonat ku kalon hekurudha evidentohet se janë të pranishme ndotje nga zhurma dhe vibracionet kryesisht në vendbanimet Klinë, Qupevë, Ujmir, Jagodë, Budisalcë etj.

3.6.6. Përmblytjet

Komuna e Klinës sikurse edhe të gjitha komunat tjera të Republikës së Kosovës përballet me vërshime, e që në disa raste janë edhe të shpejta (flash flood). Territori i komunës së Klinës përballet nga rreziku i vërshimit në raste kur ka stuhi në zonat kodrinore-malore, pastaj shira të vazhdueshme për disa ditë, shkrirje të shpejtë të borës në zonën burimore të Drinit të Bardhë etj. Në anën tjetër, degradimi i shtretërve lumor, prroskave, hudhja e mbeturinave etj. vetëm se kanë ndihmuar në rritjen e shkallës së rrezikut nga vërshimet. Në komunën e Klinës zonat më të ekspozuara ndaj vërshimeve janë ato përgjatë rrjedhave të lumenjëve Klina, Drini i Bardhë dhe Lumbardhit të Pejës. Në pjesën e lumit Klina janë ndërtuar argjinatura dhe breza mbrojtës të cilat kanë zbutur rrezikun nga vërshimet, ndërsa edhe në zonat e dy lumenjëve tjerë (Drini i Bardhë dhe Lumbardhi i Pejës) janë duke u ndërmarrur masa të ngjashme parandaluese. Mbetet sfidë që komuna të krijoj mekanizma që brenda zonës urbane të evitohen përmblytje dhe vërshime. Kjo do të mund të bëhet përmes masave të pastrimit të kanaleve kulluese të ujërave atmosferike, pastaj ndarjes së ujërave atmosferike nga ato fekale etj,

3.6.7. Erozioni dhe sedimentimi

Erozioni është fenomen që e rrezikon tokën dhe lidhet me proceset e gërryerjes, zhvendosjen dhe transportimin e lëndëve të ngurta ose materialit tokësor, nën veprimin e ujit, akullit, erës, apo edhe aktivitetit human. Bazuar në konfiguracionin e terrenit, pjerrësisë, kushteve klimatike që mbizotërojnë në hapësirën e komunës dhe rreth saj, territori i komunës së Klinës u ekspozohet vazhdimisht proceseve erozive të cilat janë të pranishme në disa zona. Në komunën e Klinës janë të pranishme dy lloje të erozionit e të cilët shkaktohen në hapësira lumore dhe ato kodrinore-malore. Si zona me potencial eroziv janë identifikuar zonat përreth lumit Drini i Bardhë, kryesisht në zonat kadastrale Krushevë e Madhe, Jagodë, anën perëndimore të zonës kadastrale Klinë, pastaj në Zajm, Grabanicë dhe Dollovë. Në pjesën e epërme të rrjedhës së Drinit të Bardhë janë duke u instaluar argjinaturat mbrojtëse kundër erozionit dhe vërshimeve që shkaktohen nga lumi Drini i Bardhë. Përveç erozionit lumor, në komunën e Klinës janë të pranishme edhe hapësira erozive që shkaktohen nga pjerrësia e terrenit, faktorët klimatik e ata human. Si zona që kanë rrezikshmëri nga erozioni i lartëcekur janë identifikuar zonat kadastrale Dresnik, Klinafç, Ujëmir, Qeskovë, Dranashiq etj.

3.6.8. Rrëshqitjet e Tokës

Bazuar në studimet që janë realizuar në Kosovë për rrëshqitjet e Tokës, në komunën e Klinës janë evidentuara dy zona në të cilat ka rrezik nga rrëshqitjet e Tokës si ajo në Dollc dhe në Krushevë. Për parandalimin e rrëshqitjeve të tokës, është thelbësore të stabilizohet terreni përmes ndërtimit të mureve mbajtëse, përdorimit të gjeotekstileve dhe rigjenerimit të mbulesës bimore në zonat e ndjeshme. Mbjellja e pemëve dhe bimëve me rrënjë të forta ndihmon në forcimin e tokës, ndërsa ndërtimi i kanaleve të kullimit dhe përmirësimi i sistemit të drenazhit shmang ngopjen e tokës me ujë dhe grumbullimin e tij në zona kritike. Për më tepër, kufizimi i ndërtimit në terrene të paqëndrueshme dhe përdorimi i studimeve gjeoteknike janë masa të domosdoshme për të parandaluar ndërhyrjet që mund të përkeqësojnë situatën. Gjithashtu, instalimi i sistemeve të monitorimit dhe krijimi i sistemeve paralajmëruese për zonat me rrezik të lartë janë kritike për menaxhimin e situatave emergjente. Edukimi i komunitetit për rëndësinë e ruajtjes së tokës dhe trajnimi për reagim ndaj rrëshqitjeve janë hapa të rëndësishëm për ndërgjegjësim dhe parandalim. Duke hartuar plane të menaxhimit të tokës që përcaktojnë dhe mbrojnë zonat e ndjeshme, është e mundur të ruhet stabiliteti i terrenit dhe të zvogëlohet rreziku i rrëshqitjeve, duke siguruar kështu një mjedis më të sigurt për komunitetet përreth¹⁶.

3.6.8. Orteqet dhe shpatet e pjerrëta

Këto dukuri nuk janë të pranishme në komunën e Klinës.

3.6.9. Tërmetet

Komuna e Klinës i takon zonës seizmike Istog-Pejë-Prizren, andaj ndërtimet dhe çdo ndërhyrje në terren duhet përshtatur konform rregulloreve që specifikojnë procedurat e ndërtimit në zona me aktivitete seizmik siç është zona e lartëcekur. Rregullorja “Eurokodi 8” për zonimin seizmik dhe kodet e ndërtimit parashohin masat që duhet pasur parasyshë kur planifikohen dhe zbatohen ndërtime të larta në zona të tilla. Në këtë zonë seizmike, vlerat më të larta të magnitudës llogariten të jenë mes 6 dhe 7.

¹⁶Burimi: Çadraku, H. and Bejta, S., Landslide in Kosovo and Necessity for Their Monitoring, *Uluslararası Doğa ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 12(1), pp.14-18.

Edhe Harta e Rrezikut Seizmik të Kosovës e kategorizon këtë rajon me aktivitet seizmik relativisht të lartë, në të cilën kanë qenë të pranishme tërmete të forta, vatrat e të cilëve kanë qenë të cekta (mes 15 dhe 20 km).

3.6.10. Sipërfaqet me ndotje të lartë (hotspotet mjedisore)

Bazuar në Raportin e Hotspoteve Mjedisore në Kosovë, në kuadër të komunës së Klinës nuk është evidentuar asnjë lokacion apo sipërfaqe me ndotje të lartë.

3.6.11. Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarret

Zjarret kryesisht në komunën e Klinës janë të paraqitura në zona të mbuluara me vegetacion pyjor dhe paraqitja e tyre është kryesisht gjatë muajve korrik-gusht. Në këtë kontekst komuna e Klinës në munges të *Planit në nivel komunal për mbrojtjen nga zjarri*, rekomandohet që në afat sa më të shkurtër të filloj hartimin e këtij plan i cili bazohet në *Ligjin për Mbrojtje nga Zjarri*.

3.6.11. Zbatimi i masave të parandalimit dhe mbrojtjes të kërkuara me VSM

Masat që parasheh VSM për parandalimin dhe mbrojtjen e sipërfaqeve nga ndotja e ajrit janë kryesisht të orientuara nga instalimin e stacioneve të monitorimit të kualitetit të ajrit, specifiku për matjen e sulfurit. Tek ndotja e ujit masat për parandalim dhe mbrojtje të tyre janë të orientuara në shtimin e kanaleve të ujitjes dhe vendosjen e kushtëzimeve ndaj operatorëve ekonomik për aplikim të minimumit ekologjik, shtuar kësaj dhe monitorimin rigoroz për ndalim eksploatimi të zhavorrit. Tek ndotja e tokës masat për parandalim dhe mbrojtje fokusohen në zbatim të planit komunal për menaxhim të mbeturinave, kontroll rigoroz të emetimeve dhe ndotësve nga aktivitetet bujqësore, teknologjike apo industriale. Ndotja nga zhurma parasheh masat për parandalim dhe mbrojtje duke hartuar plan mobiliteti, pajisjen me mjete monitorimi të vazhdueshëm të zhurmës etj.

S.ë.O.T. ANALIZA PËR MJEDISIN DHE SIPËRFAQET ME RREZIKSHMËRI

PËRPARËSITË	DOBËSITË
➤ Mos tejkalimi i vlerave limite të mesatares vjetore për ruajtjen e cilësisë së ajrit; ➤ Ekzistimi i monumenteve dhe tërësive natyrore të mbrojtura me Ligjin për Konservimin e Natyrës; ➤ Monumenti i Natyrës “Mirusha” e cila karakterizohet si Zonë me Interes të Vecantë.	➤ Ndotja e mjedisit nga zgjerimi i zonave të banimit, ndërtimet pa leje, eksploatimi i gurit dhe gurthyesit, prerja ilegale e pyjeve, ndërtimi i rrugëve të reja dhe zgjerimi i atyre ekzistuese; ➤ Degradimi i lumenjëve nga ndërtime të ndryshme, devijime të shtretërve të lumenjëve dhe nxjerrja e rërës; ➤ Degradimi i mjedisit dhe ndotja e lumenjëve nga mostrajtimi i ujërave të zeza nga amvisëria dhe nga aktivitetet e ndryshme industriale; ➤ Ekzistimi i deponive ilegale të mbeturinave; ➤ Vërshimet e kohëpaskohshme nga lumi Drini i Bardhë; ➤ Prerja ilegale e pyjeve.
MUNDËSITË	RREZIQET
➤ Ndërmarrja e vazhdueshme e masave për ruajtjen e cilësisë së ajrit dhe përmirësimi i vazhdueshëm i cilësisë; ➤ Ruajtja dhe promovimi i aseteve të Trashëgimisë Natyrore; ➤ Investimi në infrastrukturën fizike dhe promovimin e Monumentit të Natyrës “Mirusha”; ➤ Ndërmarrja e hapave të shpejtë dhe konkret për pastrimin dhe parandalimin e ndotjes së lumenjëve; ➤ Ndërmarrja e hapave të shpejtë dhe konkret për parandalimin e degradimit të mjedisit dhe prerpjes ilegale të pyjeve.	➤ Mosadresimi i problemit të degradimit të mjedisit dhe ndotjes së lumenjëve; ➤ Mosadresimi i problemit të Deponive ilegale të Mbeturinave; ➤ Mosadresimi në kohë i problemit të vërshimit të Lumit Drini i Bardhë; ➤ Mosadresimi në kohë i problemit të prerjes ilegale të pyjeve.

3.6. ASETET E TRASHËGIMISË NATYRORE, KULTURORE dhe ASETET TURISTIKE

Komuna e Klinës është e pasur me lokalitete të trashëgimisë arkeologjike, arkitekturore dhe natyrore, një pjesë e të cilave janë shpallur edhe nën mbrojtje të përkohshme. Monumenti i Natyrës “Mirusha”, Manastiri i Budisalcit, Manastiri i Dollcit, Hermitazhi me kishë apo Kisha e Heremitëve janë shpallur si zona të vecanta të mbrojtura dhe për rrjedhojë, çdo lloj intervenimi në këto zona rregullohet sipas ligjit nr.03/L-039 për Zonat e Veçanta të Mbrojtura. Por, shumë prej këtyre lokaliteteve nuk janë në gjendje të mirë fizike dhe kërkojnë intervenime restauruese dhe zhvilluese. Gjithashtu këto lokalitete të trashëgimisë arkeologjike e kanë të përcaktuar perimetrit dhe zonën mbrojtëse ashtu siç kërkohet me Ligjin për Trashëgimi Kulturor, si dhe sipërfaqen e mbrojtur, ashtu siç kërkohet me Ligjin për Planifikimin Hapësinor.

Trashëgimia dhe resurset natyrore luajnë rol të rëndësishëm në zhvillimin ekonomik të komunës së Klinës. Këtu ekzistojnë shumë monumente dhe tërësi natyrore të mbrojtura me Ligjin për Konservimin e Natyrës, sipas të cilit biodiversiteti dhe peizazhet e larmishme me vlerë duhet të mbrohen me çdo kusht. Prandaj, komuna duhet të ndërmerë një sërë masash dhe veprimesh për të penguar veprimet e dëmshme të njeriut në natyrë si dhe në asete dhe hapësira të trashëgimisë kulturore.

Monumenti i natyrës “Mirusha” karakterizohet si zonë me interes të veçantë dhe e cila përfshinë sipërfaqe prej 598.4 ha. Plani Hapësinor i Monumentit të natyrës “Mirusha” ka përcaktuar mundësitë e zhvillimit të turizmit dhe veprimtarive tjera ekonomike si dhe përgjegjësi të komunës në mbrojtjen e vlerave natyrore dhe kulturore të identifikuar.

Të gjitha këto asete të trashëgimisë kulturore dhe natyrore, përveç që duhet mbrojtur, ato mund të shfrytëzohen racionalisht dhe në mënyrë eficiente edhe si asete të vlefshme të turizmit kutluro dhe natyror/rural. Në këtë kontekst; shfrytëzimi i potencialeve për Turizëm Natyror dhe Rural, sidomos në Zonën e Mirushës, Dushit, Ujëmirë, Pograxhes etj. si dhe shfrytëzimi i potencialeve për Turizëm Kulturor, sidomos në Budisavc, Çabiq, Mirushë, Ujëmirë, Dresnik, Dollc etj. janë identifikuar si prioritet strategjik për zhvillimin e ardhshëm të turizmit në komunën e Klinës.

Zhvillimi i ardhshëm i Klinës do të bazohet në parimin dhe zotimin e të gjitha institucioneve lokale për respektimin, mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Në këtë mënyrë, zgjerimi i kufijëve të ndërtimit do të bëhet në atë mënyrë që të respektojë kufijtë e perimetrit mbrojtës për zonat e mbrojtura- edhe të trashëgimisë kulturore edhe të asaj natyrore- ndërsa Komuna e Klinës do të sigurojë infrastrukturën e nevojshme teknike për të promovuar këto asete si asete të rëndësishme për zhvillimin e turizmit kulturor dhe natyror. Kjo qasje e komunës ka reflektuar edhe në Objektivat Strategjike, Qëllimet dhe Objektivat sektoriale, e po ashtu edhe në Planin e Veprimit të këtij Plani Zhvillimor Komunal.

S.ë.O.T. ANALIZA PËR TRASHËGIMINË NATYRORE DHE KULTURORE

PËRPARËSITË	DOBËSITË
-Pasuri Arkeologjike dhe Arkitektonike: Ka shumë lokalitete të trashëgimisë arkeologjike dhe arkitektonike, të cilat kanë status të mbrojtur, duke ofruar një bazë të ligjshme për ruajtjen dhe menaxhimin e tyre. -Biodiversiteti dhe peizazhet e larmishme janë të njohura dhe të vlerësuara, duke ofruar potencial për zhvillimin e turizmit natyror dhe kulturor. -Plani i zhvillimit të Monumentit të natyrës "Mirusha" ka përcaktuar mundësi për zhvillimin e turizmit dhe aktiviteteve ekonomike.	-Shumë lokalitete të trashëgimisë nuk janë në gjendje të mirë fizike dhe kërkojnë restaurime të domosdoshme. -Paaftësia për të siguruar financime të mjaftueshme për restaurim dhe zhvillim të këtyre lokaliteteve. -Niveli i ulët i ndërgjegjësimit për rëndësinë e ruajtjes së trashëgimisë kulturore midis komunitetit lokal.
MUNDËSITË	RREZIQET
-Potenciali i lartë për zhvillimin e turizmit natyror dhe kulturor nëpërmjet promovimit të lokaliteteve të mbrojtura. -Mundësia për të punuar me organizata të brendshme dhe ndërkombëtare për mbrojtjen dhe restaurimin e trashëgimisë. -Krijimi i programeve edukative dhe fushatave për të rritur ndërgjegjësimin mbi rëndësinë e trashëgimisë kulturore dhe natyrore.	-Rreziku i aktiviteteve dëmshuese ndaj natyrës dhe trashëgimisë kulturore nga ndërtimet e pakontrolluara dhe veprimtaritë industriale -Ndryshimet klimatike mund të ndikojnë negativisht në gjendjen e monumenteve natyrore dhe kulturore. -Rreziku i mosfinancimit ose mbështetjes së pamjaftueshme nga qeveria dhe institucionet përkatëse për ruajtjen e trashëgimisë.

3.7. VENDBANIMET

Komuna e Klinës, e cila përbëhet nga 54 vendbanime, përfshinë vendbanimet të ndara në disa kategori, duke filluar nga qendra komunale Klina, qendrat lokale, fshatrat, lagjet, dhe grupet e shtëpive. Duhet theksuar se nga pikëpamja hapësinore, numri më i madh i vendbanimeve është përqendruar në viset fushore, rreze maleve dhe kodrave.

Tipi i vendbanimeve kryesisht është vendbanim i tipit të grumbulluar, veçanërisht në zonat fushore, por ekzistojnë edhe ato kodrinore-malore dhe të ndara në lagje. Qyteti i Klinës ka një sipërfaqe prej 308 Ha dhe shtrihet përgjatë anës së majtë të lumit Drini i Bardhë, pranë derdhjes së lumit Klina. Lumenjtë Drini i Bardhë dhe Klina, së bashku me kodrinën në veri të qytetit, krijojnë një trekëndësh brenda të cilit qyteti është zhvilluar, ndërsa tri drejtimit kryesore rrugore, Klinë - magjistrale, Klinë - Istog dhe Klinë - Skënderaj, paraqesin boshtet për gjatësinë e të cilave qyteti mund të zgjerohet. Ky model i zhvillimit ka bërë që Klina të ketë një strukturë urbanistike të përshtatshme dhe funksionale, duke ndërtuar një qendër që shtrihet në tri drejtime kryesore dhe përfshin pjesën urbane dhe fshatra përreth, duke siguruar një infrastrukturë funksionale dhe të qëndrueshme për qytetarët. Sa i përket vendbanimeve tjera;

Në komunën e Klinës ekzistojnë 54 vendbanime gjithësej e të cilat shtrihen në 43 zona kadastrale. Në kontekst të madhësisë së vendbanimeve në raport me numrin e banorëve, në komunën e Klinës kemi këto grupe të vendbanimeve:

- **Vendbanime shumë të vogla rurale (0-199 banorë)** janë gjithsej 8 vendbanime,
- **Vendbanime të vogla rurale (200-499 banorë)** janë gjithsej vendbanime,
- **Vendbanime të mesme të vogla rurale (500-999 banorë)** janë gjithsej 15 vendbanime,
- **Vendbanime të mesme të mëdha rurale (1,000-2,499 banorë)** janë 9 vendbanime,
- **Vendbanime të mëdha rurale (2,500-4,999 banorë)** nuk ka në komunën e Klinës.
- **Vendbanime me mbi 5,000 banorë:** vetëm Klina me 5,542 banorë.

Kur analizohet pjerrësia e terrenit për nevojat e zhvillimit të vendbanimeve në komunën e Klinës, duhet theksuar se në komunën e Klinës si terrene shumë të përshtatshme dhe të përshtatshme për ndërtim janë 165.9 km² (53.74%), kurse pjesët tjera, sidomos zona kodrinore-malore nuk janë të përshtatshme për ndërtim, përjashtimisht ndëhyrjeve në terrene për adaptime të caktuara.

Sa i përket funksioneve të vendbanimeve, qyteti i Klinës ka funksion administrativ, tregtar, industrial dhe rezidencial, duke formuar kështu qendrën më të zhvilluar të komunës. Vendbanimet tjera kanë funksion bujqësor, me përjashtim të vendbanimeve si Gllareva, Klinafç, Zllakuqan etj. që kanë edhe funksion tregtar dhe industrial.

Tabelë 77. Kategorizimet e vendbanimeve

Nr .	Vendbanimi	Kategoria	Morfologjia hapësinore	Dendësia ndërtimore	Relievi	Statusi i popullsisë
1	Bërkovë	Qendër Bazike	Shpërndarë	E ulët	I rrafshët 400m	Zvogëlim
2	Binxhë	Qendër Bazike	Shpërndarë	E ulët	I përzier 520m	Zvogëlim
3	Bokshiq	Qendër Bazike	Shpërndarë	mesatarë	I rrafshët 430m	Konvergjent

4	Budisalc	Qendër e rendit të ulët	Linear	E ulët	I rrafshët 410m	Konvergjent
5	Caravik	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	Mesatarë	I përzier 580m	Rritje e pop.
6	Çabiq	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	Mesatarë	I përzier 600m	Rritje e pop.
7	Deiq	Qendër Bazike	Koncentruar	Mesatarë	I rrafshët 390m	Rritje e pop.
8	Dobërdol	Qendër Bazike	Koncentruar	E ulët	I përzier 560m	Konvergjent
9	Dollc	Qendër Bazike	Koncentruar	Mesatarë	I rrafshët 430m	Konvergjent
10	Dollovë	Qendër Bazike	Linear	Mesatarë	I rrafshët 370m	Rritje e pop.
11	Dranashiq	Qendër Bazike	Koncentruar	E ulët	I rrafshët 440m	Zvogëlim
12	Drenoc	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	Mesatarë	I rrafshët 440m	Konvergjent
13	Dresnik	Qendër e rendit të ulët	Shpërndarë	E lartë	I rrafshët 440m	Rritje e pop.
14	Dugajevë	Qendër Bazike	Koncentruar	E lartë	I rrafshët 400m	Konvergjent
15	Dush	Qendër Bazike	Linear	E ulët	I përzier 520m	Konvergjent
16	Dush i Vogël	Qendër Bazike	Koncentruar	E ulët	I përzier 520m	Konvergjent
17	Gllarevë	Qendër e rendit të ulët	Lineare	E lartë	I përzier 600m	Rritje e pop.
18	Grabanicë	Qendër e rendit të ulët	Linear	mesatarë	I rrafshët 390m	Rritje e pop.
19	Grabc	Qendër Bazike	Koncentruar	E ulët	I përzier 490m	Konvergjent
20	Gremnik	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	mesatarë	I rrafshët 410m	Rritje e pop.
21	Gjurgjevik i Madh	Qendër Bazike	Shpërndarë	E ulët	I përzier 550m	Zvogëlim
22	Gjurgjevik i Vogël	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	mesatarë	I përzier 485m	Zvogëlim
23	Jagodë	Qendër e rendit të ulët	Lineare	E ulët	I rrafshët 400m	Zvogëlim
24	Jashanicë	Qendër e rendit të ulët	Shpërndarë	mesatarë	I rrafshët 430m	Rritje e pop.
25	Jelloc	Qendër Bazike	Koncentruar	E ulët	I përzier 500m	Zvogëlim

26	Kërnice	Qendër Bazike	Koncentruar	mesatarë	I rrafshët 460m	Rritje e pop.
27	Klinafc	Qendër Bazike	Shpërndarë	mesatarë	I rrafshët 450m	Konvergjent
28	Klinë	Qendër e rendit të mesëm	Koncentruar	E lartë	I rrafshët 400m	Rritje e pop.
29	Kpuz	Qendër Bazike	Koncentruar	E lartë	I rrafshët 440m	Rritje e pop.
30	Krushevë e Madhe	Qendër Bazike	Koncentruar	mesatarë	I rrafshët 400m	Konvergjent
31	Krushevë e Vogël	Qendër Bazike	Koncentruar	E lartë	I rrafshët 400m	Rritje e pop.
32	Leskoc	Qendër Bazike	Koncentruar	E ulët	I përzier 460m	Konvergjent
33	Nagllavë	Qendër Bazike	Koncentruar	E ulët	I rrafshët 410m	Zvogëlim
34	Përqevë	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	mesatarë	I përzier 599m	Rritje e pop.
35	Pjetërq i Epërm	Qendër Bazike	Shpërndarë	E ulët	I rrafshët 405m	Konvergjent
36	Pjetërq i Poshtëm	Qendër Bazike	Koncentruar	E ulët	I rrafshët 405m	Zvogëlim
37	Pograxhë	Qendër Bazike	Shpërndarë	mesatarë	I rrafshët 430m	Konvergjent
38	Qeskovë	Qendër Bazike	Shpërndarë	mesatarë	I rrafshët 440m	Rritje e pop.
39	Qupevë	Qendër Bazike	Linear	E lartë	I rrafshët 370m	Rritje e pop.
40	Raduloc	Qendër Bazike	Shpërndarë	mesatarë	I rrafshët 440m	Rritje e pop.
41	Ranoc	Qendër Bazike	Shpërndarë	E ulët	I rrafshët 415m	Rritje e pop.
42	Resnik	Qendër Bazike	Linear	E ulët	I rrafshët 480m	Konvergjent
43	Rixhevë	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	E lartë	I përzier 600m	Rritje e pop.
44	Rudicë	Qendër Bazike	Shpërndarë	Mesatarë	I rrafshët 410	Rritje e pop.
45	Sferkë	Qendër e rendit të ulët	Linear	E lartë	I përzier 550m	Rritje e pop.
46	Siqevë	Qendër e rendit të ulët	Shpërndarë	E ulët	I përzier 550m	Rritje e pop.
47	Stupë	Qendër Bazike	Shpërndarë	E ulët	I rrafshët 410	Zvogëlim

48	Shtupel	Qendër e rendit të ulët	Shpërndarë	Mesatarë	I rrafshët 450	Konvergjent
49	Ujmir	Qendër e rendit të ulët	Shpërndarë	Mesatarë	I rrafshët 480	Rritje e pop.
50	Videjë	Qendër Bazike	Shpërndarë	E lartë	I rrafshët 380	Konvergjent
51	Volljak	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	Mesatarë	I përzier 530m	Rritje e pop.
52	Zabërgjë	Qendër Bazike	Shpërndarë	Mesatarë	I përzier 610m	Rritje e pop.
53	Zajm	Qendër e rendit të ulët	Koncentruar	Mesatarë	I rrafshët 370	Rritje e pop.
54	Zllakuqan	Qendër e rendit të ulët	Linear	Mesatarë	I rrafshët 390	Konvergjent

Madhësia e vendbanimeve në komunën e Klinës është e kushtëzuar dhe e ndërlidhur ngushtë edhe me shtrirjen e tyre sipas lartësisë mbidetare. Vendbanimet e mëdha dhe më të zhvilluara janë të vendosura kryesisht në pjesën më të ulët të komunës ku edhe mundësitë për zhvillim janë më të mëdha. Me rritjen e lartësisë mbidetare, edhe kushtet për zhvillim socio-ekonomik janë më të kufizuara dhe si rrjedhojë na paraqiten vendbanimet më të vogla të komunës që kanë më pak banorë. Gjithashtu pozita qendrore ka luajtur një rol mjaft të rëndësishëm. Vendbanimet që shtrihen në pjesën qendrore të komunës dhe më afër qytetit të Klinës janë më të mëdha, ndërsa ato periferike janë më të vogla.

3.7.1. Sipërfaqet e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve

Sipërfaqja e përgjithshme e komunës së Klinës është 30,902.1 ha, ndërsa sipërfaqja e ndërtuar është 2,648.91 ha, e që i bie se ndërtimi në këtë komunë zënë rreth 8.5% të territorit. Më poshtë është paraqitur sipërfaqja e ndërtuar për secilin vendbanim të komunës:

Tabelë 78. Sipërfaqja e ndërtuar në komunën e Klinës sipas vendbanimeve/zonave kadastrale

Nr	Vendbanimi/Zona kadastrale	Popullsia	Sip_Ha	Sip_k m ²	Banorë/km ²	Sip. e ndërtuar (ha)	Sip. e pa ndërtuar (Ha)	b/sip. ndert
1	Berkovë	246	490.6	4.9	50.14	53.4	437.2	4.61
2	Binxhë/Grapi	323	1,143.90	11.4	28.24	71.97	1071.93	4.49
3	Bokshiq	433	539.9	5.4	80.19	46.58	493.32	9.3
4	Budisalc	398	428.7	4.3	92.85	47.23	381.47	8.43
5	Çabiq	862	579.4	5.8	148.78	84.08	495.32	10.25
6	Caravik	1241	873.3	8.7	142.1	89.91	783.39	13.8
7	Qupevë	579	352.9	3.5	164.06	26.67	326.23	21.71
8	Dollovë	444	352.9	3.5	125.8	24.04	328.86	18.47
9	Dobërdol	339	454.3	4.5	74.61	50.41	403.89	6.72
10	Drenoc	440	807	8.1	54.52	46.32	760.68	9.5

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

1 1	Dranashiq/Ranoc/Leskoc	613	976.9	9.8	63.78	78.33	898.57	7.83
1 2	Dresnik	1770	1,523	15.2	116.22	63.98	1459.02	27.66
1 3	Dugojevë	399	576.4	5.8	69.23	18.01	558.39	22.15
1 4	Dush i Vogël	196	413.6	4.1	47.39	43.74	369.86	4.48
1 5	Gjurgjevik i Madh	449	1,217.70	12.2	36.87	52.78	1164.92	8.51
1 6	Gllarevë/Rixhevë	2654	1562	15.6	169.91	123.53	1438.47	21.48
1 7	Grabanicë	728	550.8	5.5	132.18	67.58	483.22	10.77
1 8	Gremnik	1131	758.6	7.6	149.09	96.97	661.63	11.66
1 9	Jagodë	197	222.6	2.2	88.52	27.46	195.14	7.17
2 0	Jashanicë	1784	1,492.10	14.9	119.56	141.37	1350.73	12.62
2 1	Klinë/Krushevë e Vogël	5865	591	5.9	992.39	162.9	428.1	36
2 2	Klinafc/Pograxhë/Gjurgjevik I Vogël	1591	1,051.10	10.5	151.36	146.89	904.21	10.83
2 3	Kpuz	622	1160.9	11.6	53.58	31.81	1129.09	19.55
2 4	Krushevë e Madhe	585	643.2	6.4	90.96	44.45	598.75	13.16
2 5	Nagllavkë	67	386.8	3.9	17.32	15.3	371.5	4.38
2 6	Zajm	1267	482.2	4.8	262.74	92.11	390.09	13.76
2 7	Perqevë	1005	993.4	9.9	101.17	66.43	926.97	15.13
2 8	Pjëterq i Poshtem	160	612.6	6.1	26.12	24.49	588.11	6.53
2 9	Pjëterq i Epërm	563	395.6	4	142.32	63.42	332.18	8.88
3 0	Rudicë	446	241.1	2.4	184.98	40.59	200.51	10.99
3 1	Shtupel/Kërnice	1565	1,161.80	11.6	134.7	131.34	1030.46	11.92
3 2	Siqevë	1338	785.9	7.9	170.25	81.49	704.41	16.42
3 3	Stupë	179	232.7	2.3	76.93	36.57	196.13	4.89
3 4	Volljak	929	695.9	7	133.5	52.22	643.68	17.79
3 5	Zllakuqan/Radulicë	1013	625.6	6.3	163.53	77.85	547.75	13.01
3 6	Dollc	276	475.2	4.8	58.08	28.81	446.39	9.58

37	Ujmirë	544	331.5	3.3	164.13	38.1	293.4	14.28
38	Zabërgjë	728	236.9	2.4	307.32	40.49	196.41	17.98
39	Qeskovë	373	336	3.4	111.01	33.63	302.37	11.09
40	Videjë	663	849.4	8.5	78.06	33.09	816.31	20.04
41	Deiq	376	97.7	1	384.73	26.56	71.14	14.16
42	Sferkë	2448	1,594.30	15.9	153.55	29.16	1565.14	83.95
43	Dush/Jellovcë/Resnik	667	1,604.90	16	41.56	96.85	1508.05	6.89
	Gjithsej	38496	30,902.10	309	124.6	2,648.91	28253.19	14.5

3.7.2. Pjerrësia e terrenit për nevojat e zhvillimit të vendbanimeve

Një nga klasifikimet tjera të sipërfaqeve tokësore është edhe ajo që bëhet për nevojat e ndërtimtarisë. Sipas një klasifikimi¹⁷, terrene të përshtatshme për ndërtim konsiderohen terrenet me pjerrësi deri në 5 shkallë. Po ashtu edhe terrenet me pjerrësi 5-12 shkallë konsiderohen të përshtatshme për ndërtim, mirëpo këto terren kërkojnë rregullime adekuate. Terrenet me pjerrësi mbi 12 shkallë janë të përshtatshme për ndërtim vetëm në rrethana të caktuara, ndërsa terrenet me pjerrësi mbi 32 shkallë janë të papërshtatshme për ndërtim.

Nga klasifikimi i lartëcekur, në komunën e Klinës si terrene shumë të përshtatshme dhe të përshtatshme për ndërtim janë 165.9 km² (53.74%), kurse pjesët tjera, sidomos zona kodrinore-malore nuk janë të përshtatshme për ndërtim, përjashtimisht ndërhyrjeve në terrene për adaptime të caktuara.

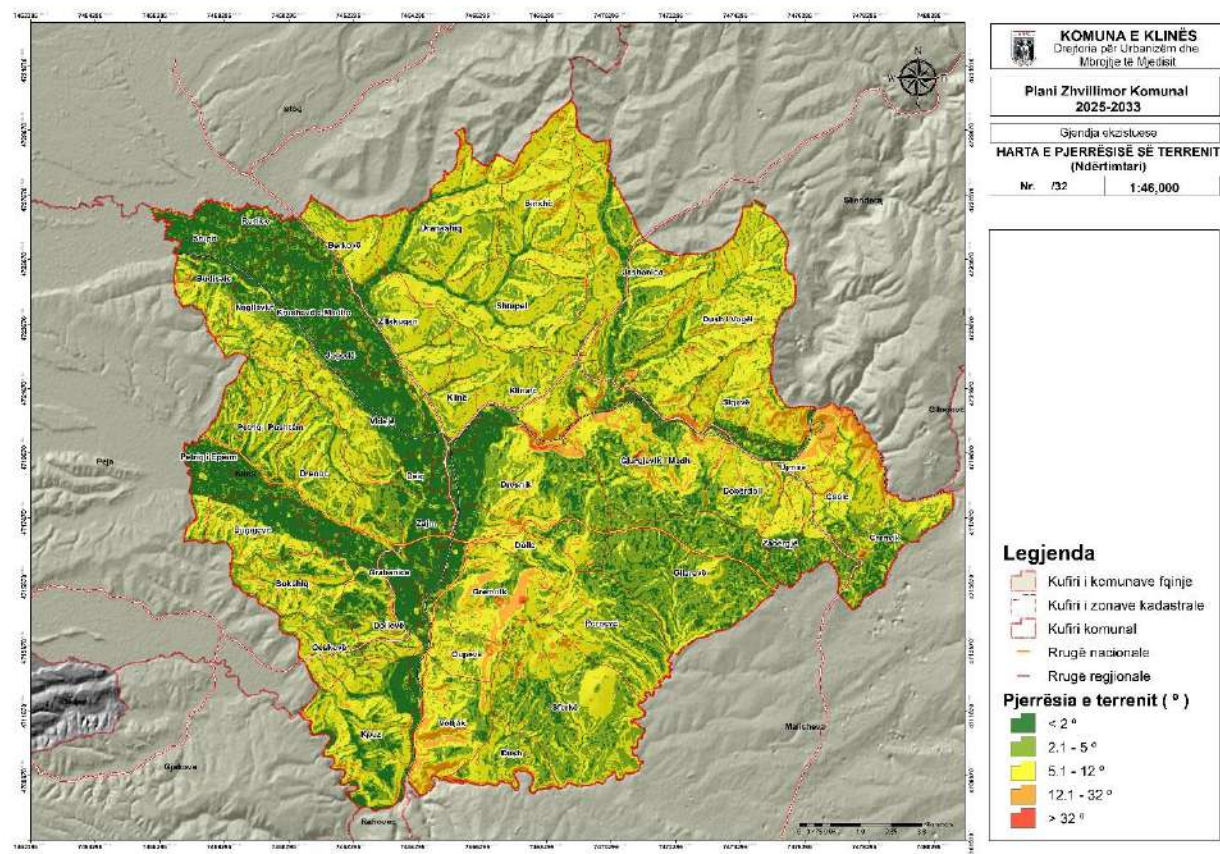
Tabelë 79. Klasifikimi i sipërfaqeve për nevoja të ndërtimtarisë në komunën e Klinës

Pjerrësia	Sipërfaqja (km ²)	Përqindja	Tipi I tokës
<2°	59.54	19.29	Shumë të përshtatshme për ndërtim
2 - 5°	106.32	34.45	Të përshtatshme për ndërtim
5 - 12°	129.24	41.88	Të përshtatshme me rregullim adekuat
12 - 32°	13.40	4.34	Të papërshtatshme, vetëm me pjesë të caktuara të dobishme për ndërtim
> 32°	0.10	0.03	Jo të përshtatshme për ndërtim
	308.6	100.00	

¹⁷ Pécsi, M. -Environmental geomorphology in Hungary. In: Pécsi, M. (ed.) Environmental and dynamic geomorphology: Case studies in Hungary. Contribution to the First International Geomorphology Conference, 1985.

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Harta 35. Klasifikimi i sipërfaqeve për nevojat e ndërtimtarisë në komunën e Klinës

3.8. BANIMI

Ndërtesat afaristo-banesore shtrihen përgjatë rrugëve kryesore, aty ku frekuentimi i banorëve është më i lartë. Shtëpitë individuale zakonisht posedojnë etazhitet P+0 apo P+2, ndërsa ndërtesat shumë-banesore të cilat i hasim në qendër të qytetit posedojnë etazhitet P+3 deri në P+10. Numri i përgjithshëm i njësive të banimit individual është rreth 10,283 ndërtesa me sipërfaqe rreth 1,690.96 Ha. Numri i ndërtesave të banimit kolektiv (në zonën urbane) është 46 ndërtesa me sipërfaqe rreth 7.23 Ha. Vitet e fundit, e sidomos periudha e pas luftës karakterizohen me tendencë të ngritjes së etazhitetit të ndërtesat shumë-banesore. Hapësirat e ndërtuara me banim individual karakterizohen si hapësira në të cilat nuk janë respektuar rregullat dhe kriteret urbanistike. Deri sa në Klinë si qendër urbane kemi një rritje të numrit të banorëve dhe ndërtimeve, në shumë fshatra paraqitet fenomeni dhe problem i depopullimit. Kjo lëvizje e banorëve ka për pasojë uljen e cilësisë së banimit në qytet për shkak të rritjes së numrit të banorëve në raport me shërbimet dhe kapacitetet ekzistuese. Ndërkaq edhe në fshatra kemi ulje të cilësisë së banimit, për kësaj here kjo vijë për shkak të mosshfrytëzimit të kapaciteteve të banimit dhe infrastrukturës ekzistues, por edhe për shkak të mungesës së investimeve publike për përmirësimin e kushteve të jetesës në ato vendbanime. I tërë ky zhvillim i pabalancuar shkakton pasoja edhe në zhvillim të përgjithshëm social dhe ekonomik të komunës, sidomos kur merret parasysh fakti i mosshfrytëzimit të potencialeve natyrore për zhvillim të bujqësisë dhe blegtorisë.

Sipas strukturës së vendbanimeve, përmbajtjeve dhe numrit të njësive të banimit, përveç qytetit të Klinës dallohen edhe disa vendbanime tjera si Zllakuqani, Grabanica, Jashanica dhe Ujëmiri. Këto vendbanime kanë tendenca të zhvillimit apo rritjes së mëtejme dhe në të ardhmen do të duhej të mendohej edhe për ngritjen e nivelit të vendbanimit.

Për shkak se në kohën e trajtimit përfundimtar të kësaj teme (Janar 2025) Agjencia e Statistikave të Kosovës (AKS) ende nuk ka publikuar rezultatet finale të Regjistrimit të Popullsisë dhe Ekonomive Familjare, si dhe për shkak të faktit se regjistrimi i fundit i publikuar në ASK në vitin 2011 nuk mund të jetë relevant me realitetin dhe situatën aktuale në fushën e banimit, ky PZHK nuk përmbanë të dhëna tjera të banimit në Komunën e Klinës.

S.ë.O.T. ANALIZA PËR VENDBANIMET DHE BANIMIN

PËRPARËSITË	DOBËSITË
➤ Shumica e vendbanimeve janë të përqendruara në viset fushore, duke ofruar mundësi të mira për zhvillim dhe infrastrukturë. ➤ Qendra e Klinës dhe rrjetet e saj rrugore sigurojnë një strukturë urbanistike funksionale dhe të përshtatshme për zhvillim. ➤ Infrastruktura funksionale dhe e qëndrueshme mbështet aktivitetet ekonomike dhe shoqërore. ➤ Pozita e favorshme gjeografike e qytetit dhe rrugëve kryesore krijon mundësi për zhvillim ekonomik dhe tregti. ➤ Rritja e popullsisë dhe ndërtimeve në qytetin e Klinës është një tregues i gjallërisë urbane dhe tërheqjes së banorëve.	➤ Një numër i konsiderueshëm vendbanimesh ka popullsi të vogël (në kategorinë 0-499 banorë), duke kufizuar burimet dhe shërbimet. ➤ Vetëm 53.74% e territorit është e përshtatshme për ndërtim, duke kufizuar zhvillimin në zona të tjera. ➤ Disa vendbanime më të vogla ndoshta kanë mungesë të shërbimeve bazike, si ujësjellësi dhe ndriçimi publik. ➤ Depopullimi në fshatra: Migrimi i banorëve nga fshatrat në qytet ul cilësinë e banimit në qytet dhe çon në mosshfrytëzim të kapaciteteve ekzistuese të infrastrukturës në zonat rurale.
MUNDËSITË	RREZIQET
➤ Mundësitë për planifikimin e zhvillimit të qëndrueshëm dhe integrimin e vendbanimeve në projekte më të gjera zhvillimi. ➤ Rritja e popullsisë dhe migrimi mund të sjellin më shumë burime dhe investime në infrastrukturë. ➤ Mundësitë për zhvillimin e turizmit rural në fshatra dhe vende të tjera atraktive natyrore. ➤ Angazhimi i komunitetit në proceset e vendimmarrjes dhe zhvillimit mund të forcojë lidhjet sociale dhe të sjellë risi. ➤ Investimet në përmirësimin e shërbimeve dhe infrastrukturës në zonat urbane dhe rurale do të ndihmojnë në përbalimin e rritjes së popullsisë dhe përmirësimin e cilësisë së banimit. ➤ Shfrytëzimi i potencialeve natyrore për zhvillimin e bujqësisë dhe blegtorisë mund të ndihmojë në ringjalljen e ekonomisë rurale dhe në përmirësimin e cilësisë së jetesës në fshatra.	➤ Shkalla e lartë e migrimit të rinisë mund të sjellë rënie të popullsisë dhe forcës punëtore. ➤ Ndryshimet klimatike dhe ndotja mund të ndikojnë negativisht në mjedisin dhe shëndetin e banorëve. ➤ Ndarja e burimeve dhe shërbimeve mund të krijojë tensione sociale, sidomos në vendbanimet më të vogla. ➤ Mosinvestimi në përmirësimin e infrastrukturës dhe shërbimeve publike mund të pengojë zhvillimin ekonomik dhe social. ➤ Pabarazia në zhvillim urban-rural: Zhvillimi i pabalancuar mund të çojë në polarizim social dhe ekonomik midis qytetit dhe fshatrave. ➤ Degradimi i zonave rurale: Nëse nuk investohet në përmirësimin e jetesës në fshatra, cilësia e banimit do të përkeqësohet edhe më tej, duke çuar në boshatisje dhe humbje të potencialeve zhvillimore.

3.9. SHFRYTËZIMI I TOKËS

Komuna e Klinës ka një sipërfaqe totale prej 30,869.01 ha, nga e cila 34.94% janë pyje dhe kullosa, 47.02% janë tokë bujqësore, 10.65% banim i përhershëm, 3.05% rrjet i transportit, 0.13% industri dhe pjesa tjetër e territorit të komunës shfrytëzohet nga kategori të tjera.

Kategoritë e shfrytëzimit të tokës në komunë janë: Bujqësi, Pylltari, Vendbanime, Zonat të Veçanta të mbrojtura, Komerciale, Rekreative-turistike, Komunikacionit dhe transportit, Sipërfaqe ujore, Industri, Shërbime të komunitetit, Sipërfaqe minierë-Gurore.

Sfidat kryesore për sa i përket shfrytëzimit të tokës kanë të bëjnë me zhvillimin e pakontrolluar të ndërtimit nëpër vendbanime si dhe humbjet e tokës bujqësore nga ndërtimet e objekteve të banimit dhe atyre të afarizmit. Tutje; zhvillimi i vendbanimeve është bërë edhe jashtë kufijëve ndërtimor të përcaktuar me Planin Zhvillimor Komunal 2014-2021+ edhe përkundër faktit që kufijtë ndërtimorë kishin lejuar hapësira më se të mjaftueshme për zhvillimet e ardhshme. Në këtë kontekst kemi vendbanime të cilët nuk janë zhvilluar brenda kufijëve ndërtimor edhe përkundër hapësirës së lirë të mjaftueshme, por kanë dalur jashtë atyre kufijëve. Zgjerimi i vendbanimeve është rezultat i trendeve të zhvillimit të fundit socio-ekonomik në nivel të komunës në përgjithësi dhe vendbanimeve në veçanti. Në komunën e Klinës dendësia e banimit është e ulët, që do të thotë se indeksi i shfrytëzimit të sipërfaqes së tokës është i madh në krahasim me numrin e popullsisë. Kjo tregon për jo-racionalitetin e shfrytëzimit të tokës e që bie ndesh me interesin e zhvillimit ekonomik në komunës, përkatësisht me zhvillimin e bujqësisë.

Përveç faktit që në tokat e përshtatshme për zhvillimin e bujqësisë janë zhvilluar ndërtime, edhe Zona Industriale në Klinë por edhe zonat tjera industriale të propozuara me HZK 2020-2028+ janë propozuar pikërisht në sipërfaqe të cilat i takojnë cilësisë së lartë të tokës (Klasat I-IV të bonitetit). Kështu, Zona Industriale në Nagllavkë, është propozuar të zhvillohet në tokë bujqësore të klasit II; Zona Industriale në Pograxhë është propozuar të ndërtohet në tokë bujqësore të klasit I dhe II. Sa i përket projeksioneve të PZHK 2014-2021+ për shfrytëzimin e tokës, është evidente se kufijtë ndërtimorë kanë qenë më se të mjaftueshëm për zhvillimet pasuese. Kjo duke u nisur nga fakti se shumë hapësira brenda këtyre kufijëve ndërtimor kanë mbetur të pandërtuara. Ndërsa një zhvillim sfidues në këtë fushë ka të bëjë me faktin se një pjesë e tokës jashtë këtyre kufijëve ndërtimor tashmë është mbuluar me ndërtime.

S.ë.O.T. ANALIZA PËR SHFRYTËZIMIN AKTUAL TË TOKËS

PËRPARËSITË	DOBËSITË
➤ 47.02% e tokës është bujqësore, e cila ofron mundësi për zhvillim të qëndrueshëm të sektorit të bujqësisë. ➤ Pjesa e konsiderueshme e pyjeve dhe kullosave (34.94%) ofron potencial për zhvillim të qëndrueshëm dhe menaxhim të burimeve natyrore. ➤ Diversiteti në kategoritë e shfrytëzimit të tokës (komerciale, rekreative, etj.) lejon zhvillim të shumëanshëm ekonomik. ➤ Plani Zhvillimor Komunal 2014-2021+ ofron një kornizë për menaxhimin e shfrytëzimit të tokës dhe zhvillimit të infrastrukturës.	➤ Ndërtimi i pakontrolluar në vendbanime ka sjellë humbje të tokës bujqësore dhe zhvillim jashtë kufijëve të përcaktuar. ➤ Dendësia e ulët e banimit në raport me sipërfaqen e madhe të tokës sugjeron një shfrytëzim joefikas. ➤ Zhvillimi i vendbanimeve jashtë kufijëve ndërtimor ka shkaktuar sfida në menaxhimin e territorit. ➤ -Humbja e Tokës Bujqësore
MUNDËSITË	RREZIQET
➤ Investimet në bujqësi dhe menaxhimin e resurseve natyrore mund të ndihmojnë në zhvillimin e qëndrueshëm të komunës. ➤ Mundësia për të përmirësuar infrastrukturën dhe shërbimet në zonat e veçanta mund të rrisë atraktivitetin për investitorët. ➤ Shtimi i popullsisë krijon kërkesë për më shumë banesa dhe shërbime, duke ofruar mundësi për zhvillim të ri. ➤ Potenciali për zhvillimin e turizmit rekreativ dhe ekologjik në zonat e mbrojtura.	➤ Kërcënimi i zhvillimit të pakontrolluar mund të rezultojë në humbje të mëtejshme të tokës bujqësore dhe shkelje të ligjeve të planifikimit. ➤ Zhvillimi i zonave ekonomike mbi tokat e klasës së lartë mund të dëmtojë sektorin bujqësor. ➤ Njohuritë e pamjaftueshme për menaxhimin e qëndrueshëm të tokës mund të shkaktojnë probleme në implementimin e politikave. ➤ Ndryshimet klimatike dhe ndikimet negative mjedisore mund të ndikojnë në produktivitetin bujqësor dhe shfrytëzimin e përgjithshëm të tokës.

4.KORNIZA E ZHVILLIMIT HAPËSINORË

Korniza e Zhvillimit Hapësinor të Komunës së Klinës paraqet zhvillimet e planifikuara dhe orientimet e zhvillimit socio-ekonomik, infrastrukturor dhe hapësinor në të ardhmen. Caqet e zhvillimit afatgjatë janë përcaktuar përmes një bashkëpunimi dhe pjesëmarrje në diskutime e debate gjithëpërfshirëse, ndërsa e gjithë kjo është realizuar në bazë të vlerësimit të gjendjes ekzistuese të komunës, S.ë.O.T analizës si dhe kapaciteteve zhvillimore dhe investuese të komunë

4.1. VIZIONI

Gjatë formulimit të vizionit për komunën e Klinës është marrë parasysh edhe Planit Hapësinor i Kosovës, i cili parasheh territorin e komunës si pjesë të tërësisë **“Kopshti i Kosovës** (Hapësira e portokalltë) - kulturore-turistike, shërbyese tregtare, agro-industriale-Kjo hapësirë zë pjesën perëndimore dhe veriperëndimore të Kosovës, shtrihet në luginën e pëlleshme të Dukagjinit, përgjatë kufirit me Bjeshkët e Nemuna, në luginën e Lumëbardhit, me afro 300.000 banorë, klimë kontinentale e klimë mesdhetare dhe me një rrjet hidrografie të zhvilluar. Komunitat që e përbëjnë këtë zonë janë: Peja, Istogu dhe Klina”

Po ashtu, është marrë parasysh edhe vizioni e Planit Zhvillimor Komunal 2014-2021+.

Bazuar në vizionin e PHK-së, vizionin e Planit Zhvillimor Komunal 2014-2021+ si dhe në nevojat dhe trendet e planifikuara të zhvillimit në komunë, synim kryesor i Planit Zhvillimor Komunal të Klinës për periudhën 2025-2033 është që përmes strategjive të përcaktuara sektoriale, brenda 8 viteve të ardhshme të arrihet ky vizion i komunës:

DEKLARATA E VIZIONIT

“Komuna e Klinës – një komunë kompakte dhe e qëndrueshme me zhvillim të balancuar hapësinor dhe socio-ekonomik, trashëgimi të pasur kulturore, qendër rajonale e zhvillimit bujqësor, me ekonomi të bazuar në bujqësi dhe industri përpunuese, turizëm kulturor e natyror, si dhe nyje e rëndësishme e transportit rajonal, me shfrytëzim të qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe një komunitet gjithëpërfshirës, mikpritës dhe aktiv.”

4.2. QËLLIMET DHE OBJEKTIVAT ZHVILLIMORE

4.2.1. Qëllimet dhe objektivat e veçanta

Tek qëllimet dhe objektivat zhvillimore për komunën e Klinës janë adaptuar dhe integruar edhe Objektivat Zhvillimore të Agjendës së Kombeve të Bashkuara për vitin 2030, përkatësisht janë adaptuar Objektivat e Zhillimit të Qëndrueshëm (SDG) të përcaktuara nga OKB.

Agjenda e vitit 2030 është një kornizë globale 15-vjeçare e përqendruar në 17 Objektiva të Zhvillimit të Qëndrueshëm (Sustainable Development Goals), 169 synime dhe mbi 230 tregues.

Kjo agjendë synon një mjedis pa varfëri dhe uri, me arsim cilësor, mbulim shëndetësor universal, arritje të barazisë gjinore dhe fuqizim të grave dhe vajzave, dhe me një mjedis të qëndrueshëm, ndërsa 17 Objektivat për Zhvillim të Qëndrueshëm janë si vijon:

Objektivi 1: Eliminimi i varfërisë në të gjitha format kudo.

Objektivi 2: Eliminimi i urisë, arritja e sigurisë ushqimore dhe përmirësimit të ushqyerjes dhe nxitja e bujqësisë së qëndrueshme.

Objektivi 3: Sigurimi i jetës së shëndetshme dhe nxitja e mirëqenies për të gjithë njerëzit e çdo moshe.

Objektivi 4: Sigurimi i arsimit cilësor gjithëpërfshirës dhe të drejtë dhe nxitja e mundësive për mësim gjatë gjithë jetës për të gjithë.

Objektivi 5: Arritja e barazisë gjinore dhe fuqizimi i të gjitha grave dhe vajzave.

Objektivi 6: Sigurimi i disponueshmërisë dhe menaxhimit të qëndrueshëm të ujësjellës-kanalizimeve për të gjithë.

Objektivi 7: Sigurimi i lidhjes me energji të përbalueshme, të sigurt, të qëndrueshme dhe moderne për të gjithë.

Objektivi 8: Nxitja e rritjes ekonomike të vazhdueshme, gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme, punësim të plotë dhe produktiv dhe punë të denjë për të gjithë.

Objektivi 9: Ndërtimi i infrastrukturave rezistuese, nxitja e industrializimit gjithëpërfshirës dhe të qëndrueshëm dhe nxitja e novacionit.

Objektivi 10: Zvogëlimi i pabarazisë brendapërbrenda vendeve dhe mes tyre.

Objektivi 11: Kthimi i qyteteve dhe vendbanimeve në gjithëpërfshirës, të parrezikshëm, rezistues dhe të qëndrueshëm.

Objektivi 12: Sigurimi i modeleve të qëndrueshme të konsumit dhe prodhimit.

Objektivi 13: Marrja e masave për të luftuar ndryshimin klimatik dhe efektin e tij.

Objektivi 14: Ruajtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i oqeanëve, deteve dhe burimeve detare për zhvillimin e qëndrueshëm.

Objektivi 15: Mbrojtja, restaurimi dhe nxitja e përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve tokësore, administrimi i qëndrueshëm i pyjeve, lufta kundër kthimit të hapësirave në shkretëtirë dhe ndalimi dhe kthimi pas i procesit të degradimit të tokës dhe ndalimi i humbjes së biodiversitetit.

Objektivi 16: Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.

Objektivi 17: Fuqizimi i mjeteve të vënies në zbatim dhe rigjallërimi i partneritetit botëror për zhvillim të qëndrueshëm.

Figura 9. Objektivat e Zhvillim të Qëndrueshëm, të përcaktura nga OKB

4.2.2. Qëllimet dhe objektivat sipas fushave tematike

Objektivat e propozuara me këtë PZHK janë Specifike, të Matshme, të Arritshme, Reale dhe të lidhura për afate të caktuara kohore. Përmes realizimit të këtyre objektivave synohet një zhvillim i qëndrueshëm hapësinor, socio-ekonomik, infrastrukturor dhe mjedisor i Komunës së Klinës.

Infrastruktura Publike (Arsimi, Shëndetësia dhe Administrata publike)

Infrastruktura publike në fushën e arsimit, shëndetësisë dhe administratës publike në komunë ka kapacitete për të ofruar shërbimet përkatëse, por këto kapacitete duhet plotësuar dhe kërkohet një shpërndarje më e balancuar si dhe ngritje e cilësisë dhe e mirëmbajtjes. Për të arritur nivel të kënaqshëm të funksionimit, e gjithë infrastruktura publike duhet të përmirësohet sipas qëllimeve dhe objektivave të paraqitura në vijim:

Arsimi

Infrastruktura e arsimit në komunë është relativisht e mirë si për nga numri i shkollave, aspektit fizik, si dhe qasjes në arsim. Vetëmse kemi hapësirë jo të mjaftueshme dhe numër të vogël të çerdheve/kopshteve dhe përfshirje jo të mjaftueshme të fëmijëve në këtë nivel shkollimi. Kërkohet edhe një balancim i hapësirave shkollore për shkollimin fillor. Një tjetër mangësi është edhe arsimi profesional i cili nuk është i ndërlidhur me tregun e punës. Komuna e Klinës duhet të angazhohet në arritjen e qëllimeve dhe objektivave vijuese:

Qëllimi 1: Cilësi dhe gjithëpërfshirje në arsim

01.1: Qerdhe të reja në qytetin e Klinës dhe në vendbanimet me mbi 1500 banorë si: Dresnik, Gllarevë, Jashanicë, Sferkë dhe në Zllakuqan deri në vitin 2029.

01.2: Zgjerimi i hapësirave shkollore dhe ndërtimi i hapësirave të reja për shkollimin fillor dhe të mesëm të lartë deri në vitin 2033

01.3: Rindërtim dhe Rinovim i shkollave fillore deri në vitin 2033

01.4: Salla sportive në shkollat me numër më të madh të nxënësve deri në vitin 2033 (“Motrat Çiriazit” në Klinë; “Dëshmorët e Qëndresës” në Gllarevë; “Emin Duraku” në Sferkë; Zllakuqan;

01.5: Përfshirja e nxënësve në arsim profesional deri në vitin 2028, me fokus te vecant në fushat prioritare për zhvillimin e ardhshëm ekonomik të Klinës

01.6: Zhvillimi i vazhdueshëm profesional i mësimdhënësve përmes trajnimeve

Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale

Shëndetësia si për nga infrastruktura ashtu edhe për nga shërbimet është në nivel të kënaqshëm përveç në zonat më të thella. Krahës numrit të banorëve, kemi hapësirë të mjaftueshme të shërbimeve shëndetësore në komunën e Klinës, por kërkohet mirëmbajtja e tyre dhe ngritja e nivelit të shërbimeve.

Mirëqenia sociale ka nevojë të përmirësohet dukshëm në shumë drejtime, si në përkujdesjen e organizuar për të moshuarit, zbutjen e varfërisë dhe papunësisë etj.

Qëllimi 2: Ngritja e nivelit të shërbimeve shëndetësore dhe mirëqenies sociale

O2.1: Përmirësimi i shërbimeve shëndetësore, Avancimi i Sistemit Informativ Shëndetësor (SISH) dhe platformave tjera digjitale për shëndetësi deri në vitin 2033

O2.2: Përmirësimi i kujdesit dhe kushteve të jetesës së familjeve nën kujdesin social

O2.3: Decentralizim i shërbimeve administrative përmes e-kiosqeve

Administrata Publike

Administrata publike ka një hapësirë të mjaftueshme marrë në nivel të komunës dhe në krahasim me numrin e popullsisë. Është me rëndësi që të kemi një decentralizim të shërbimeve administrative dhe ngritje të nivelit të këtyre shërbimeve. Komuna në këtë aspekt duhet të angazhohet për të arritur qëllimin dhe objektivat vijuese:

Qëllimi 3. Administratë efikase

O3.1: Decentralizim i shërbimeve administrative përmes e-kiosqeve deri në vitin 2033

O3.2: Përmirësimi i kushteve dhe ngritja e shërbimeve administrative deri në vitin 2033

O3.3: Ofrimi i shërbimeve administrative në formë elektronike – e-administrata deri në vitin 2029

Infrastruktura sociale (kultura, sporti, hapësirat publike, varrezat)

Kapacitetet e hapësirave të bibliotekës, shtëpisë së kulturës dhe hapësirave sportive janë të pamjaftueshme në komunën e Klinës si dhe ka një koncentrim vetëm në qytetin e Klinës. Kërkohej që të krijohen hapësira të reja të infrastrukturës sociale, decentralizimi i tyre si dhe përmirësim i ofrimit të shërbimeve. Për të arritur këtë janë hartuar Qëllimet dhe Objektivat si më poshtë:

Qëllimi 4. Sigurimi i infrastrukturës adekuate sociale dhe mirëmbajtja e saj

O4.1: Ndërtimi i objekteve të reja të kulturës dhe artit për të gjithë banorët e komunës së Klinës - sipas Normave Teknike të Planifikimit Hapësinor - deri në vitin 2033: (Teatër i Hapur, Shtëpia e Kulturës & Teatri, Galeria dhe Ansambli në Dresnik ose në Dollc.

O4.2: Sigurimi i infrastrukturës për art, sport dhe rekreacion në gjithë territorin e komunës, sipas Normave Teknike të Planifikimit Hapësinor, deri në vitin 2033;

O4.3: Rregullimi, rehabilitimi i hapësirave ekzistuese dhe shtimi i hapësirave të reja publike dhe vendosja e shtatoreve dhe përmendoreve në komunën e Klinës - deri në vitin 2033;

O4.4: Mirëmbajtja e vazhdueshme e hapësirave publike, varrezave dhe objekteve të religjionit.

Veprim konkret: Rrethim i varrezave dhe objekteve të religjionit në tërë territorin e komunës.

Zgjerim dhe rregullim i hapësirës së varrezave (Carravik, Deiq (varrezat muslimane dhe varrezat katolike), Petriq i Epërm, Qeskovë, Grabanicë, Volljak).

Qëllimi 5. Promovimi i artit, sportit dhe kulturës

O5.1: Stimulimi i të rinjëve për aktivitete sportive;

O5.2: Organizimi i aktiviteteve kulturore dhe artistike

Qëllimi 6. Ndërtimi i hapësirave të reja të gjelbërta dhe publike

O6.1: Ndërtimi i tri parqeve të reja publike

O6.2: Ndërtimi i liqenit akumulues

Zhvillimi Ekonomik

Qëllimet dhe Objektivat për Zhvillim Ekonomik janë hartuar në atë mënyrë që të arrihet një zhvillim i balancuar ekonomik, i bazuar në shfrytëzimin e resurseve dhe potencialit real zhvillimor dhe që u jep mundësi të barabarta të gjithë qytetarëve të komunës- pra të sigurojë gjithëpërfshirje. Ky zhvillim i qëndrueshëm ekonomik duhet të gjithashtu të mundësoj punësim të qëndrueshëm, diversifikim edhe më të madh të aktivitetit ekonomik, si dhe maksimalizim të profitit dhe efikasitetit në punë.

Qëllimi 7: Zhvillim i qëndrueshëm ekonomik i bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve dhe potencialit real zhvillimor si dhe diversifikim të aktiviteteve ekonomike

O7.1: Shfrytëzimi racional i resurseve njerëzore dhe natyrore si dhe shfrytëzimi i potencialit real zhvillimor, sidomos në Bujqësi, Industri Bujqësore dhe Përpunuese si dhe Turizëm Natyror, Rural dhe Kulturor

O7.2: Përkrahja e shtimit të aktiviteteve ekonomike dhe rritjes së punësimit në sektorët ekzistues e sidomos në sektorët e targetuar si bartës të zhvillimit të ri ekonomik (Bujqësi, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, Tregti me Shumicë dhe Pakicë, Akomodim dhe Hoteleri, Shërbime si dhe Turizëm Natyror, Rural dhe Kulturor), duke u bazuar në Strategjinë për Zhvillim Ekonomik Lokal.

O7.3: Përkrahja e shtimit të aktiviteteve ekonomike dhe rritjes së punësimit në sektorët tjerë me potencial punësimi të qëndrueshëm si: TI (Teknologjia e Informacionit) dhe Ekonomia Hibride (Remote ëorking).

O7.4: Ngritja e kapaciteteve komunale për qasje në fondet zhvillimore lokale dhe ndërkombëtare

O7.5: Nxitja e rritjes së eksportit të produkteve vendore.

Qëllimi 8: Orientimi i zhvillimit ekonomik drejt ekonomisë së bazuar në Bujqësi dhe Blegtori, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, si dhe Shërbime.

O8.1: Hartimi i Strategjisë për Zhvillimin e Integruar të Bujqësisë dhe Industrisë Bujqësore.

O8.2: Zhvillimi i Bujqësisë Intenzive përmes orientimit të investimeve publike në këtë sektor si dhe përmes shtimit të subvencioneve nga Komuna.

O8.3: Përkrahja e vazhdueshme e NVM-ve me fokus të vecantë në bujqësi dhe blegtori

O8.4: Përkrahje e zejtarisë dhe sektorëve tjerë të marginalizuar ekonomik, përmes masave stimuluese, infrastrukturës dhe promovimit publik.

Qëllimi 9: Ndërlidhja e Arsimit me Ekonominë dhe zhvillimi i “Mësimi Gjatë Tërë Jetës”

O9.1: Sinkronizimi i programeve arsimore në shkollat profesionale me potencialin real dhe nevojat për zhvillim ekonomik (Bujqësia, Industria Bujqësore dhe Industria e Lehtë Përpunuese, Hoteleria, Shërbimet, Turizmi, IT)

O9.2: Përkrahja e “Mësimi Gjatë Tërë Jetës” përmes platformave për ngritjen e kapaciteteve njerëzore dhe profesionale, me fokus në sektorët primar për zhvillim ekonomik.

O9.3: Bashkëpunimi me Qendrën e Punësimit, për intensifikimin e aktiviteteve të aftësimi profesional.

Qëllimi 10: Rritja e Punësimit përmes Përkrahjes së NVM-ve, Start-Up dhe Inovacionit

O10.1: Rritja e punësimit përmes përkrahjes së krijimit të ndërmarrjeve të reja NVM, sidomos në sektorët primarë ekonomik, përmes politikave stimuluese për ndërmarrësit e rinjë;

O10.2: Themelimi i një Programi të Veçantë për Start-Up për përkrahje ndaj krijimit dhe zhvillimit të ndërmarrjeve Start-Up, sidomos në sektorët primar ekonomik.

O10.3: Themelimi i Qendrës për Start-Up, IT dhe Inovacion në Klinë, për të ndihmuar ndërmarrjet e reja dhe ato ekzistuese me infrastrukturë hulumtuese dhe logjistike.

O10.4: Nxitja e krijimit të së paku 50 bizneseve të qëndrueshme në vit

Qëllimi 11: Luftimi i informalitetit dhe zbutja e pabarazive në zhvillim ekonomik

O11.1: Luftimi i informalitetit në ekonomi përmes formalizimit të të gjitha aktiviteteve ekonomike dhe të punësuarve në komunën e Klinës.

O11.2: Luftimi i diskriminimit në punësim në baza gjinore si dhe në baza tjera diskriminuese.

O11.3: (Gjithë) përfshirja në punësim e personave me nevoja të vecanta dhe e grupeve tjera të marginalizuara.

O11.4: Luftimi i zhvillimit të pabalancuar ekonomik përmes sigurimit të shtrirjes së balancuar të investimeve dhe kapitalit.

Qëllimi 12: Rritja e pjesëmarrjes së sektorit të bujqësisë dhe blegtorisë në relacion me sektorët tjerë ekonomik

O12.1: Krijimi, funksionalizimi, mirëmbajtja dhe përditësimi i vazhdueshëm i Databazës Bujqësore, duke përfshirë parcelat kadastrale të tokës bujqësore, tokën e punëshme bujqësore, fermat, fermerët dhe kapacitetet e tyre, fondin blegtoral etj.

O12.2: Ruajtja strikte e tokës bujqësore me bonitet të lartë (I-IV) si dhe burimeve tjera natyrore përmes kontrollit rigoroz të respektimit të kufijëve ndërtimor dhe zbatimit të masave tjera sipas legjislacionit në fuqi.

O12.3: Rregullimi i shtretërve të lumenjëve për të parandaluar vërshimet dhe dëmet në bujqësi dhe amvisëri përmes pastrimit të lumenjëve dhe rregullimi i argjaturave të lumenjëve.

O12.4: Shtrirja e rrjetit të ujitjes në sipërfaqet e targetuara me planin e ardhshëm për zhvillimin e bujqësisë

O12.5: Ruajtja, shtimi (përmes pyllëzimit dhe ri-pyllëzimit) dhe zhvillimi i qëndrueshëm i sipërfaqeve pyjore

O12.6: Zhvillimi i Industrisë Bujqësore dhe asaj Përpunuese përmes programeve promovuese – mbështetëse për qumështoret dhe fabrikat tjera të industrisë bujqësore.

O12.7: Stimulimi i vazhdueshëm dhe subvencionimi i prodhuesve bujqësor për prodhimin bimor dhe prodhimin shtazor.

O12.8: Identifikimi dhe ndërtimi i vendgjuetive në komunën e Klinës.

Qëllimi 13: Orientimi i zhvillimit ekonomik drejt Turizmit Natyror, Rural dhe Kulturor

O13.1: Shfrytëzimi i potencialeve për Turizëm Natyror dhe Rural, sidomos në Zonën e Mirushës, Dushit, Ujëmirit, Pograxhes etj. duke hartuar Strategjinë Komunale për Zhvillimin e Integruar të Turizmit si dhe përmes investimeve në infrastrukturë, kapacitete turistike, promovimit si dhe përkrahjes së sektorit të shërbimeve të ndërlidhura me turizmin natyror dhe rural;

O13.2: Shfrytëzimi i potencialeve për Turizëm Kulturor, sidomos në Budisavc, Çabiq, Mirushë, Ujëmirë, Dresnik, Dollc etj., duke hartuar Strategjinë Komunale për Zhvillimin e Integruar të

Turizmit si dhe përmes investimeve në infrastrukturë, kapacitete turistike, promovimit si dhe përkrahjes së sektorit të shërbimeve të ndërlidhura me turizmin kulturor;

O13.3: Promovimi i turizmit rekreativ të zonës së Klinës;

O13.4: Inventarizimi i detajizuar i Aseteve Turistike dhe Potencialit Turistik të Komunës së Klinës, si dhe dixhitalizimi i këtij inventari, deri në vitin 2033.

Infrastruktura Rrugore dhe Teknike

Qëllimet dhe Objektivat për këtë pjesë janë hartuar në atë mënyrë që të krijohet infrastrukturë e qëndrueshme dhe me kapacitete të mjaftueshme për t'i absorbuar kërkesat e popullsisë aktuale si dhe asaj të projektuar deri në vitin 2031 (2025-2033). E gjithë kjo duhet të ndihmojë në rritjen e cilësisë së jetesës së qytetarëve në gjithë territorin e komunës:

Qëllimi 14: Rrugë kualitative, qasje për të gjithë përdoruesit dhe transport publik për të gjithë banorët

O14.1: Ndërtimi i rrugëve kualitative për akomodimin e të gjithë përdoruesëve (automjete, këmbësor, biçiklistë), deri në vitin 2033.

O14.2: Rregullimi i trotuareve sipas standardeve për të gjitha rrugët që kalojnë në zona të banuara, deri në vitin 2033.

O14.3: Rregullimi i shtigjeve të biçiklistëve në qytetin e Klinës dhe zonat në afërsi, deri në vitin 2033.

O14.4: Ndërtimi dhe rregullimi i veprimtarisë së parkingjeve brenda qytetit të Klinës, deri në vitin 2026.

O14.5: Përfshirja e zonave të banuara në linjat e transportit publik, deri në vitin 2033.

O14.6: Rregullimi i vendndalimeve të transportit publik duke filluar nga qyteti i Klinës dhe zonat e banuara, deri në vitin 2033.

O14.7: Rregullimi i kalimeve hekurudhore në pjesët e rrugës ku kalimi është në nivel, deri në vitin 2026.

O14.8: Ndërtimi i mbikalimeve/nënkalimeve për këmbësor në fshatrat që ndikohen nga rruga nacionale N2, deri në vitin 2028.

O14.9: Rregullimi i qasjes së rrugës në kryqëzimin me rrugën nacionale N2, nga qyteti i Klinës, deri në vitin 2027.

Infrastruktura Teknike

Qëllimet dhe Objektivat për këtë pjesë janë hartuar në atë mënyrë që të krijohet infrastrukturë e qëndrueshme dhe me kapacitete të mjaftueshme për t'i absorbuar kërkesat e popullsisë aktuale si dhe asaj të projektuar nga 2024-2033. E gjithë kjo duhet të ndihmojë në rritjen e cilësisë së jetesës së qytetarëve në gjithë territorin e komunës.

Investimet në infrastrukturën teknike do të bëhen duke u mbështetur në buxhetin e investimeve kapitale të komunës, projektet e bashkë-financuara me qeverinë si dhe mbështetja potenciale nga donatorët.

Rritja e vazhdueshme e buxhetit për investime kapitale (Nga 4 Milionë Eur. sa ishte në vitin 2022, në 4,6 Milionë Eur. në vitin 2024) tregon në progresin e vazhdueshëm në këtë komponentë.

Qëllimi 15: Përmirësimi i sistemit aktual dhe ndërtimi i sistemit të ujit të pijes për vendbanimet periferike.

- O15.1** Shtirja e rrjetit të ujësjellësit në vendbanimet periferike deri në vitin 2033.
O15.2 Përmirësimi i rrjetit të ujësjellësit në lagjet periferike të zonës urbane dhe rurale me qëllim të zvogëlimit të humbjeve, deri në vitin 2033.
O15.3 Kontrolli i vazhdueshëm i kualitetit të ujit të pijes.
O15.4 Paisja e sistemit të pompimit me energji solare
O15.5 Shtimi i dy sistemeve të reja të ujësjellësit
O15.6: Zgjerimi i rrjetit të ujësjellësit në vendbanime të cilat aktualisht nuk kanë qasje
O15.7: Mirembajtja e shtuar e sistemit ekzistuese me fokus të veçantë në zvogëlimin e humbjeve të ujit.

Qëllimi 16: Trajtimi i ujrave të zeza dhe ujërave atmosferike

- O16.1:** Shtirja e rrjetit të kanalizimit në vendbanimet periferike
O16.2: Koncentrimi i të gjitha ujërave të zeza në dy kolektorë kryesorë në dy anë të lumit Drini i Bardhë.
O16.3. Përmirësimi dhe rehabilitimi i rrjetit ekzistues të kanalizimit
O16.4: Ndërtimi i gropave septike
O16.5: Lidhja e rrjetit të kanalizimit në impiantin regional për trajtimin e ujërave të zeza
O16.6: Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujrave të zeza në Kpuz

Qëllimi 17: Shtirja e rrjetit të kanalizimeve për ujëra atmosferike

- O17.1:** Shtirja e rrjetit të kanalizimit për ujërat e bardha në të gjitha vendbanimet rurale
O17.2: Rehabilitimi i rrjetit të kanalizimit për ujërat e bardha në zonën urbane.

Energjia dhe Telekomunikacioni

Energjia

Qëllimi 18: Përmirësimi i rrjetit energjetik

- O18.1:** Përmirësimi i rrjetit energjetik në të gjithë komunën
O18.2: Rritja e kapaciteteve të trafostacioneve ekzistuese përmes veprimve konkrete si më poshtë:
 - Rritje e fuqisë instaluese prej 40 MVA për nënstacionin 110/10kV/kV të Klinës dhe nënstacionin 35 /10 kV/kV)
 - Zgjerim i rrjetit elektroenergjetik për ndërtimet e larta në qytetin e Klinës me fuqi instaluese transformatorike 2x4MVA
 - Zgjerim i rrjetit elektroenergjetik në Zonën Ekonomike me fuqi transformatorike 2x4 MVA. Ky rrjet do të ketë dy dalje 10 kV në Zonën Urbane (Zona Urbane 1 dhe Zona Urbane 2) si dhe dy dalje 10 kV në Zonën Ekonomike (Zona Industriale 1 dhe Zona Industriale 2)**O18.3:** Përcaktimi i lokacioneve të përshtatshme për ndërtimin e një trafostacioni të ri 110/10(20) si dhe trafostacioneve të reja 10/0.4 kV, bazuar në analizën e nevojave të ardhshme për energji elektrike, deri në vitin 2028.

Qëllimi 19: Orientimi drejt diversifikimit të burimeve të energjisë

O19.1: Eksplorimi i vazhdueshëm i potencialit për burime të ripërtërishme të energjisë dhe shfrytëzimi i potencialit aktual për ER

Ndriçimi Publik

Qëllimi 20: Ndriçimi publik i rrugëve dhe investimi në sistem eficient të ndricimit publik

O20.1: Ndriçimi publik i rrugëve në të gjithë zonën urbane si dhe zonat qendër të vendbanimeve tjera, deri në vitin 2028.

O20.2: Orientimi drejt energjisë së ripërtërithme / kalimi në sistem eficient të ndricimit publik, deri në vitin 2033.

Interneti

Qëllimi 21: Shtrirja e internetit në të gjitha vendbanimet

O21.1: Qasje në rrjetin e internetit për të gjithë, deri në vitin 2033.

Telefonia Fikse

Qëllimi 22: Shtrirja e telefonisë fikse dhe ngritja e cilësisë së komunikimit në të gjitha institucionet publike dhe komunale

O22.1: Qasje në rrjetin e telefonisë fikse dhe rritje e cilësisë së shërbimit për të gjitha institucionet publike dhe komunale

Mjedisi dhe Sipërfaqet me Rrezikshmëri

Qëllimi 23: Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i resurseve mjedisore (uji, toka, ajri)

O23.1: Stimulimi i prodhimit dhe shfrytëzimit të energjisë alternative deri në vitin 2033

O23.2: Promovimi i vazhdueshëm i mobilitetit jo-motorik

O23.3: Mbrojtja e veçantë për burimet ujore deri në vitin 2033

O23.4: Trajtimi i vazhdueshëm i ujërave të zeza deri në vitin 2033

O23.5: Inventarizimi i florës dhe faunës në gjithë territorin e komunës deri në vitin 2026

O23.6: Revitalizimi i vazhdueshëm i ekosistemeve të degraduara në Komunen e Klinës deri në vitin 2033

O23.7: Mbrojtja e vazhdueshme e tokës bujqësore nga ndotja dhe degradimi si dhe ndërmarrja e masave për ruajtje dhe përmirësim të plleshmërisë

O23.8: Monitorimi dhe rritja e cilësisë së ajrit në tërë territorin e komuës

O23.9: Promovimi i sistemeve të riciklimit.

Qëllimi 24: Zvogëlimi i rrezikut nga fatkeqësitë natyrore

O24.1: Marrja e masave dhe hartimi i politikave për mbrojtje ndaj rrezikut nga fatkeqësitë natyrore deri në vitin 2033

Qëllimi 25: Ri-organizim i sistemit të Menaxhimit dhe Riciklimit të Mbeturinave, deri në vitin 2033.

O25.1: Shtimi i kapacitete të grumbullimit të mbeturinave dhe promovimi i vazhdueshëm i sistemeve të riciklimit.

Trashëgimia Kulturore dhe Natyrore

Qëllimi 26: Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore për zhvillim të qëndrueshëm

O26.1: Konservimi dhe promovimi i vazhdueshëm i aseteve të trashëgimisë kulturore deri në vitin 2033

O26.2: Promovimi i aseteve të trashëgimisë kulturore në funksion të zhvillimit të turizmit të qëndrueshëm deri në vitin 2026

Qëllimi 27: Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë natyrore për zhvillim të qëndrueshëm

O27.1: Konservimi i vlerave të trashëgimisë natyrore dhe peizazhit

O27.2: Promovimi i aseteve të trashëgimisë natyrore në funksion të zhvillimit të turizmit të qëndrueshëm

Banimi, Vendbanimet

Qëllimi 28: Krijimi i kushteve për zhvillimin e banimit cilësor e të qëndrueshëm

O28.1: Përmirësimi dhe zhvillimi i infrastrukturës për banim të qëndrueshëm dhe cilësor deri në vitin 2033

O28.2: Rritja e proporcionit të banimit kolektiv deri në 2033

O28.3: Trajtimi i ndërtimeve pa leje deri në vitin 2026

O28.4: Ndërtime cilësore sipas standardeve të aplikueshme

Qëllimi 29. Shtrirja e vendbanimeve sipas parimit të kompaktësisë dhe multifunksionalitetit

O29.1: Shfrytëzimi racional i tokës ndërtimore

O29.2: Rikonstruktimi i rrjeteve ekzistuese dhe zhvillimi i rrjeteve të reja infrastrukturore me koncepte të efijencës dhe shfrytëzimit racional të resurseve, deri në vitin 2033.

O29.3: Kompletimi i të gjithë infrastrukturës bazike teknike (rrugë, ujësjellës, kanalizim, furnizim stabil me energji elektrike, internet, hapësira publike dhe të gjelbërta, ndricim publik etj.) në të gjitha vendbanimet e komunës, deri në vitin 2033.

O29.4: Rritja e cilësisë së shërbimit në infrastrukturën bazike teknike (rritja e efijencës, minimalizimi i humbjeve në rrjet, rritja e cilësisë së shërbimit ndaj konsumatorëve sipas standardeve të aplikueshme etj.).

Shfrytëzimi i Tokës

Qëllimi 30. Shfrytëzim racional i tokës dhe konsolidim i tokës bujqësore të klasit I-IV

O30.1: Implementimi i konceptit të zhvillimit hapësinor të përcaktuar me këtë PZHK

O30.2: Aplikimi i modelit të qytetit dhe vendbanimit kompakt

O30.3: Ruatja strikte dhe konsolidimi i tokës bujqësore

4.3. KONCEPTI I ZHVILLIMIT HAPËSINOR

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për Komunën e Klinës është formuluar mbi bazën e analizave të detajuara të gjendjes aktuale, vizionit të përgjithshëm të zhvillimit të qëndrueshëm dhe objektivave të përcaktuara për çdo sektor specifik. Ky proces ka marrë në konsideratë dokumentet strategjike në nivel lokal dhe kombëtar, duke përfshirë edhe direktivat për zhvillim hapësinor.

Në përgatitjen e këtij koncepti, Komuna e Klinës ka pasur si synim që plani të jetë i qartë dhe lehtësisht i kuptueshëm nga të gjithë aktorët e përfshirë në procesin e planifikimit. Prandaj, është siguruar që struktura e dokumentit të përmbajë të dhëna të sakta dhe të mjaftueshme për t'u përdorur si udhëzues kryesor për zhvillimin hapësinor. Ekipi teknik i komunës, së bashku me ekspertët e jashtëm, ka përgatitur këtë koncept në përputhje me legjislacionin në fuqi dhe standardet teknike të nevojshme.

Ky koncept përcakton drejtimet kryesore për përdorimin e qëndrueshëm të hapësirës në komunë, dhe do të jetë baza për vendimmarrjen lidhur me zhvillimin e ardhshëm urban dhe rural, duke u reflektuar në mënyrë të qartë në Hartën Zonale të Komunës së Klinës.

Komuna synon të zhvillohet në mënyrë të balancuar, duke përfshirë sektorë si banimi, industria dhe turizmi, gjithnjë duke pasur parasysh harmonizimin me mjedisin, shëndetin publik dhe sigurinë e komunitetit. Për të arritur këtë, zhvillimi hapësinor bazohet në disa parime kryesore, të tilla si:

- Rritje dhe decentralizim të administratës publike
- Menaxhim i qëndrueshëm i burimeve natyrore dhe tokës bujqësore
- Infrastruktura moderne dhe e integruar
- Zhvillim ekonomik të balancuar dhe të qëndrueshëm
- Mbështetje për vendbanime kompakte dhe të organizuara mirë
- Ruajtje dhe promovim të një mjedisi të pastër dhe atraktiv

4.3.1. Skenarët e propozuar hapësinor

Përgatitja e skenarëve hapësinor për Komunën e Klinës është një metodë e rëndësishme në procesin e planifikimit strategjik, e cila synon të vlerësojë skenarë të ndryshëm zhvillimi për të ardhmen. Kjo përfshin parashikimin e situatave të ndryshme të mundshme dhe përcaktimin e drejtimeve që do të kontribuonin në arritjen e objektivave të zhvillimit. Skenarët marrin në konsideratë pasojat e mundshme të vendimeve dhe veprimeve, duke ndihmuar në analizën e proceseve që ndikojnë në zhvillimin hapësinor të komunës.

Në kuadër të këtyre skenarëve, janë shqyrtuar aspektet pozitive dhe negative të secilit skenar dhe janë analizuar faktorët kyç që ndikojnë në zhvillimin e ardhshëm të Klinës. Urbanizimi në këtë kontekst shihet si një proces dinamik që ndikohet nga faktorë ekonomikë, socialë dhe politikë, si dhe nga zhvillimi i infrastrukturës dhe investimet publike, të cilat shtojnë përpara zhvillimin urban dhe rural.

Shtrirja urbane, e nxitur nga rritja e popullsisë dhe zhvillimi ekonomik, sjell ndryshime të konsiderueshme në përdorimin e tokës dhe mbulueshmërinë e saj. Ekipi i planifikimit të Komunës së Klinës, së bashku me ekspertët e jashtëm, kanë vlerësuar potencialin e zhvillimit përmes disa skenarëve të mundshëm, duke u mbështetur në analizat e detajuara të gjendjes aktuale.

Të tre skenarët përmbajnë një qasje të përgjithshme për zhvillimin e qëndrueshëm të Klinës, duke marrë parasysh karakteristikat specifike të territorit dhe duke synuar të balancojnë nevojat e zhvillimit urban me ruajtjen e integritetit mjedisor dhe rural.

4.3.1.1. Skenari 0 - Trendi aktual me zhvillim monocentric

Pikat e favorshme: Komuna e Klinës ka vazhduar të zhvillohet kryesisht rreth qendrës urbane/qytetit dhe ky lloj i zhvillimit ka ndodhur kryesisht edhe për shkak të afërsisë së qendrës urbane me vendbanimet tjera (distanca më e madhe nga qendra është 12 km). Varësisht nga mundësitë buxhetore, por edhe përkrahja me donacione nga institucionet vendore dhe ndërkombëtare, si dhe donatorët e ndryshëm, komuna e Klinës ka realizuar projekte që kanë ndikuar dukshëm në zhvillimin socio-ekonomik dhe infrastrukturor të Komunës. Projektet janë realizuar kryesisht në infrastrukturën teknike dhe falë këtyre investimeve shumica e vendbanimeve dhe banorëve kanë qasje në infrastrukturën bazike teknike (ujësjellës, kanalizim, menaxhim i mbeturinave etj.), infrastrukturën sociale dhe publike, infrastrukturë të transportit etj.. Hpaësitat publike dhe të gjelbërta ka qenë një pike tjetër e fokusit të investimeve dhe kjo ka bërë që Komuna e Klinës të tejlikojë kriteret minimale sa i përket sipërfaqes së hapësirave të hapura dhe të gjelbërta për kokë banori.

Investimet e vazhdueshme në infrastrukturën e transportit kanë bërë që komuna të zhvillojë një rrjet të mirë të infrastrukturës rrugore dhe lidhje të mira me komunat fqinje.

Kushtet optimale për zhvillimin e bujqësisë (pozita e volitshme gjeografike, toka pjellore, kushtet klimatike, resurset humane dhe natyrore si dhe relievi) kanë ndikuar në orientimin e ekonomisë kah bujqësia, ndonëse jo në masën dhe nivelin që do të duhej, marrë parasysh potencialin bujqësor që ka komuna. As shkalla e lartë e Bonitetit të Tokës së Kategorive I-IV (58 %), as përqindja e lartë e Tokës Bujqësore (47.24%) dhe Tokës Pyjore (34.94%), e as numri i mjaftueshëm i barnatoreve bujqësorë aktive (5) nuk kanë ndikuar mjaftueshëm që bujqësia të jetë sektori dominant ekonomik në komunën e Klinës. Sektori i Tregtisë me Shumicë dhe Pakicë (23 %) ka vazhduar të dominojë ekonominë e Klinës, ndërsa sa i përket numrit të punësuarve në ndërmarrje, ekonomia e Klinës karakterizohet me dominim të ndërmarrjeve të vogla (2,5 punëtorë/ndërmarrje).

Ujëvara e Mirushës ka vazhduar të shfrytëzohet si atraksioni më i rëndësishëm turistik i komunës dhe i rrethines, ndërsa komuna ka investuar në infrastrukturën përcjellëse për të promovuar këtë aset natyror dhe turistik- ndonëse jo mjaftueshëm. Monumentet dhe tërësitë natyrore të mbrojtura me Ligjin për Konservimin e Natyrës janë një aset tjetër natyror dhe turistik për komunën e Klinës, i cili është shfrytëzuar-ndonëse jo mjaftueshëm- për zhvillimin e turizmit.

Caktimi i perimetrit të Zonave të Mbrojtura ka luajtur rol të rëndësishëm në ruajtjen e trashëgimisë kulturore dhe natyrore nga degradimi dhe dëmtimi që mund të vije nga ndërtimi dhe aktiviteti tjetër njerëzor.

Mos tejkalimi i vlerave limite të mesatares vjetore për ruajtjen e cilësisë së ajrit ka qenë një zhvillim tjetër pozitiv në komunën e Klinës e cili duhet të theksohet në raport me trendet aktuale të zhvillimit.

Pikat kritike: Përkundër zhvillimeve pozitive dhe projekteve të realizuara deri më tani në komunën e Klinës, trendet aktuale nuk janë të mjaftueshme për zhvillim të qëndrueshëm- rrjedhimisht ky skenar nuk ofron mundësi për një zhvillim të qëndrueshëm në të ardhmen. Aktualisht kemi një zhvillim ekonomik jo të qëndrueshëm i cili karakterizohet me disproporcion mes potencialit real zhvillimor të bazuar në resurse rezerva natyrore dhe zhvillimit të aktivitetit aktual ekonomik. Ekonomia nuk dominohet nga bujqësia, për të cilën komuna ka potencial real zhvillimor (për shkak

të tokës së mjaftueshme bujqësore, dhe ekzistimit të mjaftueshëm të bonitetit të lartë të tokës: I-IV), ndërsa tregtia është sektori dominant ekonomik në Klinë.

Dominimi i tregtisë si dega më e zhvilluar ekonomike në një vend me potencial krejt të ndryshëm zhvillimor është tregues i rëndësishëm për nevojën e intervenimit me mekanizma rregullues, përkatësisht planifikim- për komunën e Klinës. Edhe ky është tregues në vete i mos-qëndrueshmërisë së trendeve aktuale zhvillimore në komunën e Klinës.

Trendet aktuale të zhvillimit të vendbanimeve kanë ndikuar negativisht në zënien e tokës bujqësore që konsiderohet si njëri nga resurset kryesore të komunës së Klinës. Bujqësia përballet me shumë probleme si në aspektin e investimeve, fragmentim të pronave, pamjaftueshmërisë së sistemit të ujitjes (aktualisht vetëm 1,500 Ha.), vjetërsimi i mjeteve të punës në bujqësi, shkalla e ulët e rendimenteve për të gjitha kulturat bujqësore dhe qumështit etj.

Industria ende mbetet në shkallë të ulët të zhvillimit si dhe potencialet turistike nuk shfrytëzohen në nivelin e duhur.

Infrastruktura në përgjithësi kërkon të ketë një përmirësim në cilisinë e shërbimit- fokus i veçant duhet të ketë minimalizimi i humbjeve në rrjet (Humbjet në rrjetin e ujit të pijes aktualisht janë 50%), përmirësim të furnizimit me energji elektrike në të gjitha vendbanimet, mbulueshmëri e plotë e të gjitha vendbanimeve të banuara me rrjetin e transportit publik etj.

Ndotja e mjedisit nga zgjerimi i zonave të banimit, ndërtimet pa leje, eksploatimi i gurit dhe gurthyesit, prerja ilegale e pyjeve etj. ka qenë një problem i rëndësishëm i cili i ka karakterizuar trendet aktuale të zhvillimit në komunën e Klinës.

I gjithë trendi i zhvillimeve aktuale në komunën e Klinës është karakterizuar me një shkallë të ulët të urbanizimit (aktualisht vetëm 15 %). Kjo shkallë e ulët e urbanizimit, edhe pse ka parandaluar presionin për ndërtime dhe zhvillim të pakontrolluar të zonës urbane, në parim është tregues jo pozitiv, kur merren parasysh anët pozitive të urbanizimit si proces dhe fenomen pozitiv socio-ekonomik.

Ndërtimet pa leje kanë pasur kryesisht dy efekte negative për komunën e Klinës: në njërin anë kanë ndikuar në zhvillim të pa-koordinuar hapësinor dhe nevojë për infrastrukturë teknike e cila është dashur t'i përgjigjet kërkesës në vend se t'a orientojë atë. Ndërsa në anën tjetër, ka ndikuar në humbjen e vazhdueshme të tokës së punueshme bujqësore- kjo po ashtu ka ndikuar në zbehjen e rolit të sektorit të bujqësisë në ekonominë e përgjithshme të komunës së Klinës.

Komuna e Klinës ka një pasuri të çmuar të trashëgimisë natyrore dhe kulturore, por aktualisht ka pamjaftueshmëri të investimeve mbështetëse infrastrukturore si dhe pamjaftueshmëri në menaxhimin dhe promovimin e këtij potenciali të rëndësishëm zhvillimor.

Pikat tjera kritike / dobësitë e trendeve aktuale zhvillimore në komunën e Klinës janë identifikuar si më poshtë:

- Disproporcion mes potencialit real zhvillimor të bazuar në resurse dhe rezerva natyrore dhe zhvillimit të aktivitetit aktual ekonomik
- Mos përfshirja e 10 vendbanimeve në shërbimin e transportit publik
- Degradimi i lumenjve nga ndërtime të ndryshme, devijime të shtretërve të lumenjve dhe nxjerrja e rërës;
- Degradimi i mjedisit dhe ndotja e lumenjëve nga mos-trajtimi i ujërave të zeza nga amvisëria dhe nga aktivitetet e ndryshme industrial;
- Ekzistimi i deponive ilegale të mbeturinave (31 deponi ilegale në vitin 2021);
- Vërshimet e kohëpaskohshme nga lumi Drini i Bardhë;
- Prerja ilegale e pyjeve
- Humbja e vazhdueshme e Tokës Bujqësore;

- Mungesa e trajtimit të ujërave të zeza;
- Mungesa e selektimit dhe riciklimit të mbeturinave.
- Jo qëndrueshmeri e furnizimit me energji elektrike me përçues jo të diemnzionuar mire;

Sa i përket trendeve të zhvillimit hapësinor dhe ndërtimeve, vazhdimi i trendeve aktuale pa intervenim adekuat do të shtonte presionin për ndërtim dhe zhvillim të pakontrolluar dhe ekspansion të zonës urbane përtej kufijëve aktual ndërtimor. Ky zhvillim potencial do të vazhdojë të përbëjë rrezik serioz për humbjen dhe degradimin e mëtutjeshëm të tokës bujqësore si dhe do të shtonte presion e ndërtimit në afërsi të zonave të mbrojtura natyrore dhe kulturore të komunës. Prandaj, si i tillë ky skenar nuk sygjerohet si skenar zhvillimor për zhvillimin e ardhshëm të komunës së Klinës. Ky qëndrim ka dominuar në Shqyrtimin Publik ku janë diskutuar skenarët e ardhshëm hapësinor për Komunën e Klinës.

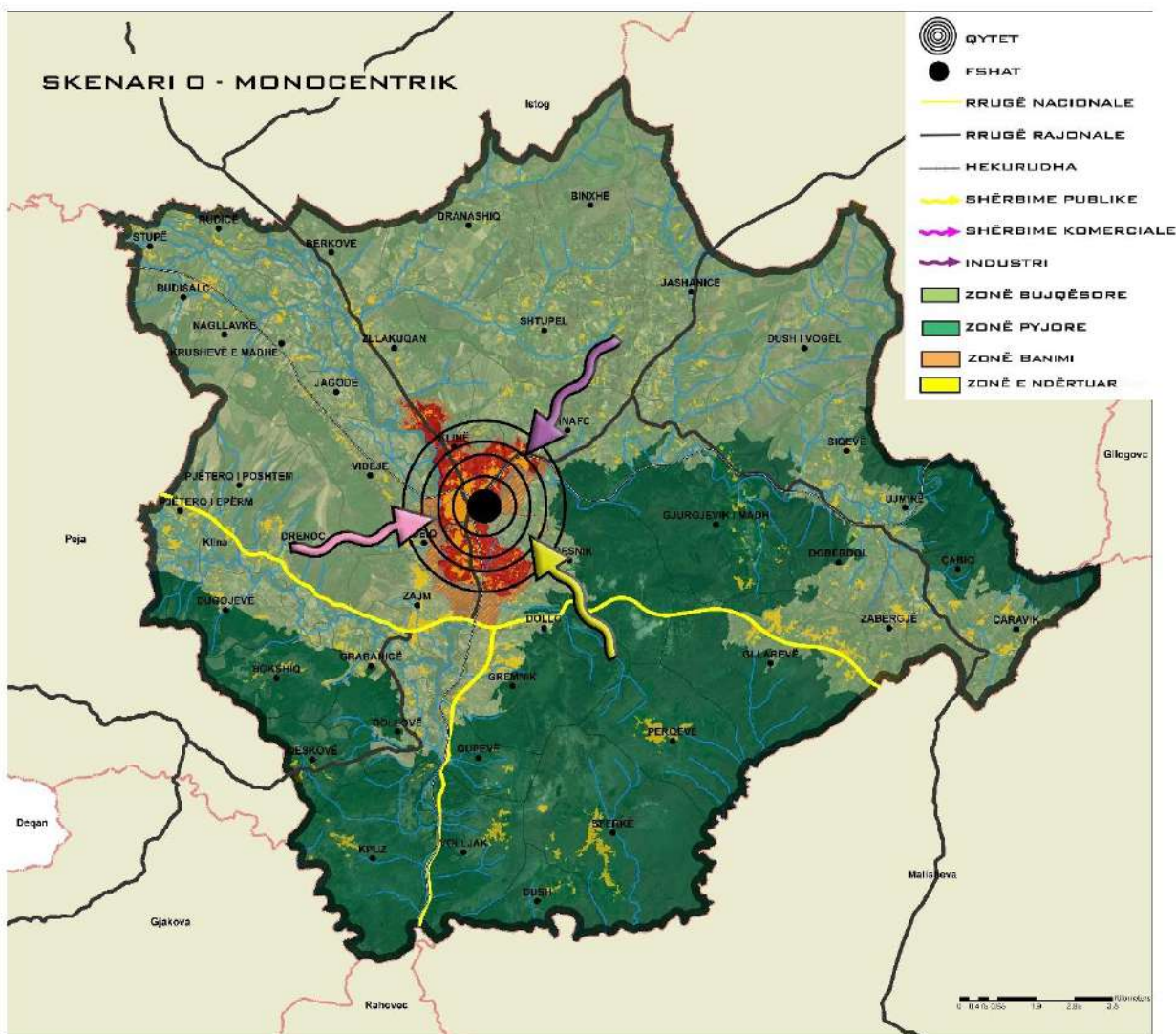

Figura 20. Skenari 0 - Trendi aktual me zhvillim monocentric

4.3.1.2. Skenari 1 - Zhvillim Policentrik dhe Linear

Pikat e favorshme: Skenari i zhvillimit policentrik promovon zhvillimin gjithëpërfshirës, koheziv, multi-sektoral dhe multi-funksional për të siguruar zhvillim të qëndrueshëm ekonomik dhe social, gjithnjë në harmoni me mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit. Për më tepër, ky skenar propozon një qasje territoriale gjithëpërfshirëse dhe të integruar duke marrë parasysh:

- të gjitha fushat (çështjet) e identifikuar të planifikimit;
- identifikimin dhe gjetjen e logjikës së zbatimit të skemave të qeverisjes horizontale dhe vertikale përmes harmonizimit të politikave dhe bashkërendimit të aktiviteteve;
- krijimin e një mekanizmi të përhershëm dhe të qasshëm për publikun, me një program specifik aktiviteteve të cilat do të mundësojnë që projektet lokale t'i përgjigjen çështjeve/sfidave në zhvillim. Përmes qasjes proaktive dhe pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje, ky mekanizëm zgjeron arenën e vendimmarrjes në nivel lokal / dhe akterëve vendor, duke përfshirë edhe PPP (Partneritetet Publiko-Private).

Sa i përket zhvillimit linear, ka disa **aspekte pozitive** potenciale të zhvillimit linear të komunave, e sidomos atyre të vogla. Këto aspekte pozitive përfshijnë:

Rrjet efikas të transportit

Zhvillimi linear, veçanërisht nëpër korridoret e transportit të mirëplanifikuar, mund të kontribuojë në rrjetet e efikase transportit.

Koncentrimi i zhvillimit nëpër akse lineare, si rrugët kryesore apo hekurudhat, mund të ndihmojë në lehtësimin e fluksit të trafikut dhe zvogëlimin e kohës së udhëtimit. Kjo mund të ndihmojë në përmirësimin e lidhjeve midis pjesëve të ndryshme të komunës dhe në përmirësimin e efikasitetit të përgjithshëm të transportit.

Investime të Përqendruara në Infrastrukturë: Zhvillimi linear mundëson investime të përqendruara në infrastrukturë në rrugë të caktuara. Kjo qasje mund të çojë në zhvillim më efikas të infrastrukturës, pasi burimet përqendrohen nëpër korridoret kyçe të transportit ose infrastrukturës. Mund të rezultojë në rrugë, infrastrukturë dhe shërbime publike më cilësore, nga të cilat përfitojnë banorët dhe ekonomitë e koncentruara në këto aksa lineare.

Zhvillim Ekonomik nëpër Korridoret e Transportit: Zhvillimi linear mund të nxisë aktivitete ekonomike dhe rritje të bizneseve nëpër korridoret e transportit. Bizneset, industritë dhe aktivitetet tregtare zakonisht zhvillohen në zona me qasje të mirë të transportit. Zhvillimi linear mund të tërheqë investime dhe të kontribuojë në zhvillim ekonomik, të krijojë mundësi punësimi dhe mbështesë ekonominë lokale nëpër aksa lineare. Mirëpo, duhet të merret parasysh fakti se, përderisa ka aspekte pozitive në zhvillimin linear hapësinor, një planifikimi i kujdesshëm është gjithmonë i nevojshëm për të mbajtur një ekuilibër mes avantazheve dhe ndikimeve të mundshme negative të këtij zhvillimi, si dhe për të siguruar zhvillim hapësinor të qëndrueshëm, gjithëpërfshirës dhe rezilient.

Anët negative

Përveç aspekteve pozitive dhe pikat kyçe të cekura më lart, zhvillimi policentrik- rrjedhimisht decentralizimi shpesh konsiderohet një mënyrë për të promovuar zhvillim të balancuar dhe për të reduktuar koncentrimin e burimeve në një qendër të vetme. Mirëpo, ky gjithashtu ka dhe të metat/anët negative të veta, ndërsa më poshtë janë identifikuar disa prej tyre:

Shpërndarja e pakontrolluar e ndërtimit dhe zhvillimit të zonave të reja të banimit: Zhvillimi policentrik mund të çojë në shpërndarjen e ndërtimit në zona më të gjera, ndërsa kjo ndikon drejtpërsëdrejti në humbjen edhe më të madhe të tokës bujqësore. Përveç kësaj, zhvillimi i nën-qendrave të reja në komunën e Klinës do të krijonte kosto më të larta të infrastrukturës dhe rrjedhimisht presion më të lartë buxhetor e financiar për komunën. Zhvillimi i shpërndarë urban-përmes nënqendrave të reja- mund gjithashtu të ndikojë në degradim të mëtutjeshëm të mjedisit.

Zhvillimi i disbalancuar infrastrukturor: Zhvillimi i decentralizuar/policentrik mund të rezultojë në ndarje jo të barabartë të investimeve në infrastrukturë dhe shërbime. Në këtë konteskt, dallimet mund të jenë në investim disproporcional në mes të qendrës dhe nën-qendrave, apo edhe në mes të dy nën-qendrave ndërmjet vete. Vështirësitë potenciale në ofrimin e infrastrukturës dhe shërbimeve me cilësi të njëjtë në të gjitha qendrat dhe nën-qendrat administrative mund të qojnë në dallime, madje edhe në diskriminim socio-ekonomik mes banorëve të komunës. Në këtë mënyrë, ekziston rreziku që qasja në shërbimet themelore si transporti, arsimi dhe kujdesi shëndetësor mos të ofrohet njëjtë për të gjithë qytetarët e komunës. Ndërsa kjo do të thellonte ndasitë socio-ekonomike edhe ashtu ekzistuese në komunën e Klinës.

Vonesat kohore në zhvillimin e infrastrukturës dhe ofrimin e shërbimeve në nënqendrat potenciale do të shkaktonte po ashtu pabarazi sociale në komunë.

Humbje e Tokës Bujqësore: Zgjerimi dhe zhvillimi policentrik urban do të ndodhte në kurriz të tokës bujqësore, rrjedhimisht do të ndikonte në humbjen dhe zvogëlimin e fondit të tokës bujqësore në komunën e Klinës. Ndërsa në anën tjetër, humbja e tokës bujqësore (sidomos e tokës bujqësore me bonitet të lartë) mund të ketë pasoja për sigurinë ushqimore, jetën rurale dhe biodiversitetin. Ajo gjithashtu mund të çojë në një varësi të rritur nga ushqimi i importuar, duke ndikuar negativisht në ekonominë lokale.

Qeverisje e Fragmentuar Lokale: Zhvillimi policentrik mund të çojë në struktura të fragmentuara të qeverisjes lokale dhe rrjedhimisht në cilësi dhe efikasitet jo të njëjtë të shërbimeve administrative. Mungesa e koordinimit dhe sinkronizimit të shërbimeve administrative, si dhe mungesa e sinkronizimit dhe bashkërendimit të hartimit dhe implementimit të politikave zhvillimore mund të vonojë dhe të ndikojë negativisht në zhvillimin koheziv dhe të balancuar të komunës.

Anët negative të zhvillimit linear

Dyndje e Trafikut: Zhvillimi linear, veçanërisht nëpër rrugët kryesore të transportit, mund të çojë në rritje të qarkullimit nëpër akse të caktuara, dhe rrjedhimisht të shkaktojë dyndje të vazhdueshme të trafikut. Kjo ndodhë për shkak të koncentrimit/dendësisë së aktivitetet ekonomik, shërbimeve dhe banorëve nëpër këto akse. Dyndjet potenciale në të trafik ndikojnë jo vetëm në efikasitetin e sistemit të transportit, por kanë gjithashtu impakt negative në mjedis dhe ndikojnë gjithashtu edhe në zvogëlimin e cilësisë së jetës në përgjithësi.

Hapësirat e Kufizuara të Gjelbra dhe Publike: Zhvillimi linear ka tendencë të prioritetizojë përdorimin e tokës në një aks të caktuar, duke sjellur kështu zhvillim të kufizuara të hapësirave të gjelbra dhe hapësirave publike. Ndërsa në anën tjetër, mungesa e hapësirave të gjelbra, hapësirave publike, si dhe zonave rekreacionale ndikon negativisht në mirëqenien fizike dhe psikologjike të banorëve. Ndikon negativisht edhe në çështje të lidhura me cilësinë e ajrit dhe cilësinë e jetës në përgjithësi.

Degradimi Mjedisor: Zhvillimi linear mund të rezultojë në degradimin e habitateve natyrore dhe ekosistemeve. Ndërtimi dhe zgjerimi i infrastrukturës lineare mund të çojë në humbje të habitateve, shpyllëzim dhe ndërprerje të korridoreve të faunës. Kjo pastaj mund të ketë efekte negative në biodiversitet dhe ekuilibrin ekologjik.

Qasja dhe Lidhshmëria e Kufizuar: Mungesa e qasjes dhe lidhshmërisë midis pjesëve të ndryshme të një komune/mungesa e komunikimit infrastrukturor mund të kufizojë mundësitë ekonomike, ndërveprimet sociale dhe reziliencën e përgjithshme hapësinor në komunë. Kjo gjendje mund të çojë edhe në një varësi të tepërt nga llojet e caktuara të transportit si dhe të ulë cilësinë e jetës në përgjithësi.

Prandaj, si i tillë as ky skenar nuk sygjerohet si skenar zhvillimor për zhvillimin e ardhshëm të komunës së Klinës. Ky qëndrim ka dominuar në Shqyrtimin Publik ku janë diskutuar skenarët e ardhshëm hapësinor për Komunën e Klinës

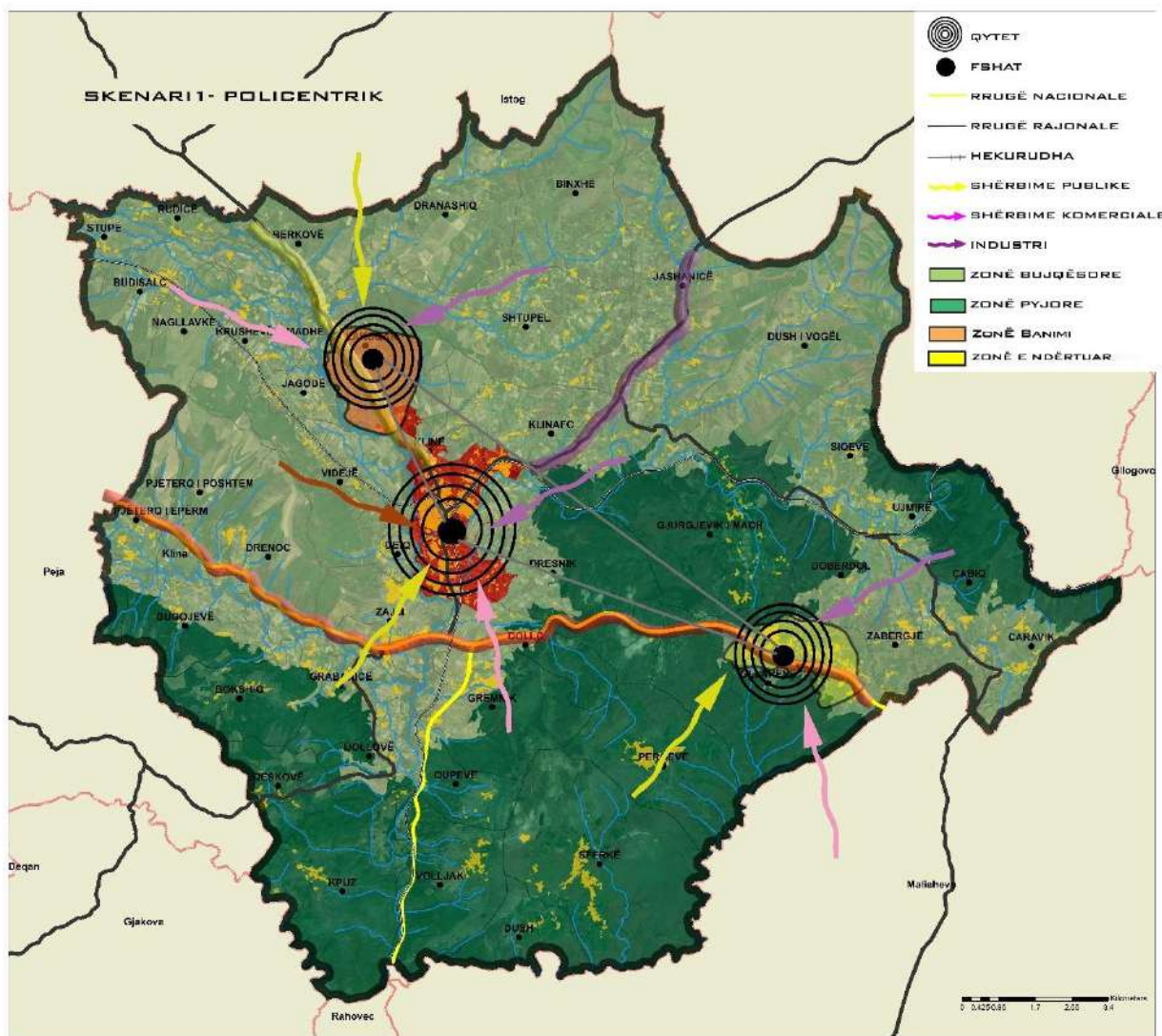

Figura 21. Skenari 1 - Zhvillim Policentrik dhe Linear

4.3.1.3. Skenari 2 - Zhvillimi i Integrues dhe i bazuar në ndërlidhjen funksionale, infrastrukturë, mjedisore dhe socio-ekonomike të gjithë territorit të komunës

Zhvillimi i integruar hapësinor bazohet në përqendrim rreth një qendre të vetme ose një zone qendrore komunale, mirëpo me shpërndarje të balancuar të shërbimeve dhe lidhshmëri funksionale mes hapësirave, territoreve dhe aktiviteteve të ndryshme në komunë.

Ky skenar planifikon zhvillim kompakt të qendrës komunale të Klinës, duke koncentruar të gjitha shërbimet dhe veprimtaritë kryesore ekonomike në këtë pjesë të komunës. Në të gjithë sektorët reflektohet zhvillimi i bujqësisë, industrisë së lehtë përpunuese, industrisë bujqësore dhe turizmit natyror e kulturor si veprimtari kryesore të këtij skenari. Diversifikimi i aktivitetit ekonomik, në raport me potencialin real zhvillimor përbën pikën qendrore të këtij skenari në kontekst të zhvillimit ekonomik. Zhvillimi i integruar dhe i balancuar hapësinor, infrastrukturor dhe socio-ekonomik i mundësuar nga eficientia e përdorimi të resurseve përbën thelbin e zhvillimit monocentrik të komunës.

Anët pozitive të konceptit

Zhvillimi Efikas i Infrastrukturës: Zhvillimi monocentrik lejon planifikimin dhe zhvillimin efikas të infrastrukturës që përqendrohet rreth një zone qendrore, ndërsa eficientia buxhetore lejon investime të balancuara në të gjitha pjesët tjera të komunës. Përqendrimi i infrastrukturës në një qendër zvogëlon kostot e komunës pasi burimet optimizohen brenda një zone gjeografike të kufizuar. Kjo mundëson koordinimin dhe planifikimin më të mirë të rrjeteve të transportit, shërbimeve komunale dhe shërbimeve tjera publike, duke u fokusuar edhe në rritjen e cilësisë së shërbimeve.

Përmirësim i Qasjes dhe Lidhshmërisë: Përhapja e zhvillimit rreth një zone qendrore nxit qasjen dhe lidhshmërinë e përmirësuar në komunë. Në anën tjetër, përmirësimi i qasjes inkurajon përdorimin e përzier të tokës dhe aktiviteteve ekonomike të ndryshme, duke lehtësuar lëvizjen brenda zonës urbane. Ky faktor pozitiv mund të çojë në zhvillimin e një qendër më kompakte, më të gjallë dhe më dinamike ekonomikisht. Ndërsa i gjithë komunikimi do të mbështetet nga transporti efikas publik i bazuar në konceptin e Ekombilitetit.

Nxita e Një Ndjenje të Bashkësisë dhe Identitetit / Impakti Pozitiv Social: Përhapja e zhvillimit rreth një zone qendrore nxit një ndjenje të bashkësisë dhe identitetit / ndjenja e përkatësisë në komunitet. Banorët kanë më shumë gjasa të identifikohen me një zonë qendrore, të krijohet një identitet urban i përbashkët. Ky faktor mund të çojë në një angazhim dhe ndërveprim më të lartë të komunitetit, përvoja të përbashkëta kulturore dhe një strukturë sociale më të fortë brenda komunës.

Optimizimi i Efikasitetit të Përdorimit të Tokës: Zhvillimi monocentrik promovon optimizimin e efikasitetit të përdorimit të tokës duke koncentruar aktivitete dhe funksione të ndryshme në një zonë qendrore. Centralizimi lejon zhvillimin e ndërthurur të përdorimit të tokës, ku hapësira banuese, komerciale, administrative dhe rekreacionale ko-ekzistojnë në afërsi dhe në ndërlidhje të ngushtë. Ky përdorim efikas i tokës zvogëlon shpërndarjen e pa-kontrolluar urbane, maksimizon produktivitetin e tokës dhe mbështet praktikën e qëndrueshme të menaxhimit të tokës.

Shtimi i Hapësirave të Gjelbra dhe Mbrojtja e Mjedisit: Koncentrimi i zhvillimit në një zonë qendrore mundëson ruajtjen dhe shtimin e hapësirave të gjelbra si dhe kontribuon në mbrojtjen e

mjedisit. Duke shmangur shpërndarjen e pakontrolluar urbane, zhvillimi monocentrik ndihmon në ruajtjen dhe shtimin e hapësirave të gjelbra dhe të hapura, parqeve dhe habitatit natyror. Ruajtja dhe shtimi i hapësirave të gjelbra përkrah biodiversitetin, përmirëson cilësinë e ajrit dhe lehtëson efektin 'ishujt e nxehtësisë urbane' të shkatuara nga aktiviteti i përditshëm socio-ekonomik. Kjo qasje është po ashtu edhe në linjë me synimet dhe politikat e mbrojtjes së mjedisit, ruajtjes së tokës bujqësore dhe promovimin e tranzicionit të gjelbërt, duke krijuar një mjedis më të shëndetshëm dhe më të qëndrueshëm urban. Ndërsa i gjithë ky zhvillim ka impekt të dukshëm pozitiv në cilësiënë e ajrit në veçanti dhe cilësinë e jetës në përgjithësi. Është e rëndësishme të theksohet se suksesi i zhvillimit monocentrik varet nga planifikimi urban efikas, politikat e kujdesshme për përdorimin e tokës dhe konsideratat për qëndrueshmërinë mjedisore.

Ndërsa ka ndikime pozitive, duhet të merren parasysh edhe **sfidat potenciale**, e të cilat janë cekur më poshtë:

Rritja e dyndjes në trafik: Përqendrimi i zhvillimit rreth një zone të vetme qendrore mund të çojë në rritjen e dyndjes dhe problemeve tjera në trafik. Kjo zakonisht vije si rezultat i dendësisë më të lartë të popullsisë dhe aktivitetit ekonomik në një zonë/qendër të vetme.

Rritje e Kostove të Pronave & banesave dhe rreziku nga gentrifikimi: Zhvillimi monocentrik mund të kontribuojë në rritjen e kostove të pronave dhe banesave, si dhe në gentrifikimin në zonën qendrore të komunës. Përqendrimi i zhvillimit në një zonë të vetme shpesh çon në rritjen e kërkesës për prona dhe banesa në zonën qendrore, duke çuar në rritje të çmimit të pasurive të paluajtshme dhe rrjedhimisht edhe në rritjen e cmimit të të gjitha shërbimeve tjera. Kjo mund të rezultojë në zhvendosjen e banorëve me të ardhura më të ulëta, duke krijuar dallime socio-ekonomike dhe duke ndryshuar strukturën shoqërore të komunitetit.

Polarizimi Socio-Ekonomik dhe Mungesa e Përfaqësimit të Barabartë: Zhvillimi monocentrik mund të sjellë polarizim në aspektin socio-ekonomik dhe mungesë të përfaqësimit të barabartë. Kjo mund të vije si rezultat i rrezikut të mos ofrimit të mundësive dhe kushteve të barabarta për të gjithë qytetarët, duke u favorizuar vetëm ata që jetojnë në zonën qendrore të komunës. Kjo situatë shpesh rezulton në një polarizim socio-ekonomik, ku një pjesë e zonës qendrore mund të përfitojë më shumë nga zhvillimi krahasuar me zonat periferike.

Problemi dhe ndasitë e njëjta mund të shfaqen edhe në kontekst të gjithëpërfshirjes dhe pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje, ku banorët që jetojnë në zonën urbane/vendbanimin qendror të komunës kanë mundësi më të mëdha përfaqësi, ndërsa banorët tjerë privohen (me apo pa dashje) nga kjo e drejtë dhe vlerë demokratike.

Këto efekte potenciale negative do të mund të adresohen përmes një planifikimi të mirëfillt, zbatim efikas dhe rigoroz të politikave të ruajtjes së mjedisit dhe tokës bujqësore, investim të balancuar dhe gjithëpërfshirës në infrastrukturë dhe rritje të cilësisë së shërbimeve, mbrojtje dhe promovim të trashëgimisë kulturore dhe natyrore, si dhe fuqizim të grupeve të marginalizuara sociale. Rrjetizimi i vendbanimeve përmes infrastrukturës së transportit/komunikimit si dhe kompletimit të infrastrukturës publike sociale dhe teknike, si dhe gjithëpërfshirja e qytetarëve në planifikim dhe vendimmarrje pavarësisht vendit ku ata banojnë dhe jetojnë janë instrumente tjera të rëndësishme të cilat do të duhej të aplikohen në mënyrë që skenari monocentrik të jetë funksional, eficient dhe të situaturojë zhvillim të qëndrueshëm, të balancuar dhe gjithëpërfshirës.

Ky Skenar (Skenari 2 - Zhvillimi i Integruar dhe i bazuar në ndërlidhjen funksionale, infrastrukture, mjedisore dhe socio-ekonomike të gjithë territorit të komunës) është përzgjedhur si skenar i zhvillimit të ardhshëm hapësinor të komunës së Klinës. Ky skenar është përzgjedhur pas Shqyrtimit Publik në të cilin janë prezantuar dhe elaboruar të tre skenarët e cekur më lart.

Në këtë mënyrë, **Skenari i Integruar, i bazuar në zhvillim monocentric dhe kompakt si dhe në ndërlidhjen funksionale, infrastrukture, mjedisore dhe socio-ekonomike të gjithë territorit të komunës së Klinës** do të fokusohet në fushat dhe dimensionet si më poshtë:

Decentralizimi i shërbimeve administrative përmes dixhitalizimit: Administrata komunale do të vazhdojmë me dixhitalizimin e shërbimeve, mirëpo tash e tutje procesi i dixhitalizimit do të jetë më i shpejtë dhe gjithëpërfshirës. Decentralizimi i shërbimeve administrative përmes dixhitalizimit të shërbimeve dhe e-kiosqeve – pa patur nevojë për themelimin e qendrave të reja administrative – do të rrisë efikasitetin e shërbimeve dhe do t'u mundësojë të gjithë qytetarëve qasje më të lehtë, më të shpejtë dhe më efikase në të gjitha shërbimet e komunës. Ky decentralizim i shërbimeve pa patur nevojë të themelohen qendra të reja administrative do të parandalojë ngarkesat e reja buxhetore për komunën si dhe do të parandalojë efektet negative të skenarit policentrik – të cekura më lart.

Përmirësimi i shërbimeve publike dhe rritja e efikasitetit në infrastrukturën teknike: Shërbimet dhe veprimtaritë kryesore publike dhe sociale do të përmirësohen varësisht nga nevoja për zhvillim si dhe duke u bazuar në trendet e ardhshme të dixhitalizimit. Përveç infrastrukturës bazike publike-sociale dhe teknike, investimet do të fokusohen edhe në rritjen e efikasitetit dhe cilësisë së shërbimeve që ndërlidhen me infrastrukturën. Ndërsa shërbimet nga sektori publik, social dhe teknik do të mbështesin investimet në sektorin e turizmit natyror dhe kulturor, kryesisht në zonat periferike të komunës. Këto shërbime do të mbështesin bujqësinë si veprimtaria kryesore ekonomike, duke ndihmuar zhvillimin e saj në të gjitha vendbanimet e komunës. Zhvillimi i industrisë bujqësore do ta mbështesë po ashtu zhvillimin e bujqësisë, ndërsa industria e lehtë përpunuese do të jetë po ashtu në fokus të politikave zhvillimore në ekonomi.

Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik të bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve dhe potencialit real zhvillimor si dhe diversifikim të aktiviteteve ekonomike: Sa i përket zhvillimit ekonomik, skenari parasheh dhe i paraprinë një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik të bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve dhe potencialit real zhvillimor si dhe diversifikim të aktiviteteve ekonomike. Zhvillimi ekonomik do të orientohej drejt ekonomisë së bazuar në Bujqësi dhe Blegtori, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, Shërbime si dhe ICT. Me këtë orientim të ri të zhvillimit ekonomik synohet vecanërisht rritja e pjesëmarrjes së sektorit të bujqësisë dhe blegtorisë në relacion me sektorët tjerë ekonomik, ndërsa asetet e trashëgimisë natyrore dhe kulturore do të shfrytëzohen si potencial për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm natyror, rural dhe kulturor. Rritja e punësimit synohet të bëhet përmes përkrahjes së NVM-ve, Start-Up dhe Inovacionit, ndërsa fokus i vecantë do t'i kushtohet edhe luftimit të informalitetit dhe zbutja e pabarazive në zhvillim ekonomik.

Organizim i NVM-ve dhe aktiviteteve të ndërlidhura prodhuese rreth modelit të zhvillimit kompakt dhe të qëndrueshëm: Politikat lokale duhet të përkrahin krijimin e ndërmarrjeve të reja si dhe t'i ri-organizojë bizneset ekzistuese në aspekt hapësinor dhe tematik. Riorganizimi hapësinor i bizneseve do të ndikonte në ofrimin e mundësive të barabarta për të gjithë qytetarët, ndërsa do të

mundësonte edhe një zhvillim më koheziv të hapësirës. Në anën tjetër; grumbullimi i sektorit prodhues në një hapësirë, jo shumë larg zonës urbane, do të ofrojë të gjitha shërbimet e nevojshme teknike dhe logjistike.

Ndërlidhja e arsimit të mesëm të lartë me nevojat e ekonomisë lokale: I gjithë sistemi shkollor, veçanërisht ai i nivelit të lartë, do të trajtojë personat e gatshëm për të mbështetur biznesin e lidhur me bujqësinë, industrinë e lehtë përpunuese dhe turizmit natyror e kulturor si një strategji e duhur dhe e përshtatur për kontekstin lokal.

Efiçenca në investime kapitale: Zhvillimi monocentrik i komunës së Klinës do të mundësojë efiçencë në investime kapitale duke i fokusuar ato kryesisht në një qendër të vetme. Ndërsa kursimet buxhetore do të krijojnë mundësi për kompletimin e infrastrukturës publike-sociale dhe infrastrukturës teknike në masë 100 % për 8 vitet e ardhshme dhe atë në të gjitha vendbanimet e komunës.

Përmirësimi i qasjes përmes fuqizimit të lidhjeve/korridoreve të transportit: Qasja në Klinë është e përmirësuar, ndërsa vëmendje e veçantë duhet dhënë promovimit të lidhjeve që lidhin qytetin e Klinës me qendrat e afërta, me kryeqytetin si dhe me rajonin. Mobiliteti i qëndrueshëm urban do të përbëjë skenarin kryesor të mobilitetit brenda zonës urbane të Klinës. Ky mobilitet është i mbështetur në konceptin e lëvizshmërisë pa ndikim negativ në mjedik (ndikim 0), përkatësisht Ekomobilitet.

Harmonizimi i shfrytëzimit të tokës- sidomos për banim, biznese dhe industri me nevojën e domosdoshme për ruajtjen e sipërfaqes bujqësore dhe resurseve tjera natyrore- në funksion të zhvillimit të bujqësisë. Në këtë pikë do të merren parasysh edhe nevojat për zhvillimin e turizmit dhe industrisë së lehtë përpunuese, si dhe nevojat lokale për banim dhe aktivitete ekonomike. Në këtë kontekst, rëndësi të veçantë do t'i kushtohet raportit për mbështetje të kërkesave për banim/biznese në mes të qendrës dhe pjesëve tjera të qytetit dhe komunës. Për më tepër; shfrytëzimi i tokës do të mbështesë zhvillimin e balancuar dhe kompakt brenda zonës urbane dhe në zonat periferike/rurale.

Krijimi i një sistemi për mobilitet të qëndrueshëm dhe ekologjik me fokus në qarkullimin e ngadaltë në zonën urbane, këmbësorë, biçikleta, masa efektive për parkim si dhe lidhje rajonale: Qasja në zonën urbane, me theks të veçantë në qendër të qytetit do të përmirësohet duke hartuar politika dhe ndërmarrë veprime konkrete që inkurajojnë qarkullimin e ngadaltë në zonën urbane, transportin jo-motorik, politikat e parkimit, rrjetin e hapësirave publike dhe parqet. Për më tepër, politikat do të fokusohen në qasje më të lehtë në pjesën qendrore të qytetit, sipas logjikës së lëvizshmërisë pa ndikim negativ në atmosferë (ndikim 0). Mobiliteti i qëndrueshëm urban do të përbëjë skenarin kryesor të mobilitetit brenda zonës urbane të Klinës. Nën-qendrat e komunës (Zllakuqani dhe Gllareva) do të lidhen edhe me shumë me qytetin e Klinës me lidhje më të shpeshta me transport ndërurban dhe rrjet të rrugëve, duke krijuar mundësi për zhvillim të bujqësisë dhe biznese lokale dhe duke kontribuar në shfrytëzim kompakt të tokës.

Mbrojtja e mjedisit: Duke konsideruar mbrojtjen e mjedisit jo vetëm problematikë ekologjike, por edhe problematikë sociale dhe ekonomike, ky skenar zhvillimor parasheh përcaktimin dhe implementimin e masave mbrojtëse përkatëse për amortizim të efekteve negative në mjedis,

mbrojtje ndaj ndotësve dhe kërcënuesëve të tjerë mjedisor, si dhe masa për zhvillim kualitativ mjedisor. Këto masa përfshijnë, mirëpo nuk kufizohen vetëm me: mbrojtje e ujërave, burimeve ujore dhe sipërfaqeve ujore, mbrojtje e ajrit, tokës bujqësore dhe pyjeve, mbrojtje nga fatkeqësitë natyrore, erozioni si dhe mbrojtje nga zhurma.

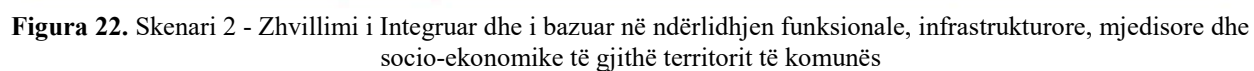
Në raport me mjedisin dhe sipërfaqet me rrezikshmëri, skenari i kushton vëmendje të theksuar mbrojtjes dhe shfrytëzimit të qëndrueshëm të resurseve mjedisore, mbrojtjes së mjedisit, ruajtjes dhe përmirësimit të tij, parandalimit dhe pakësimit të rreziqeve ndaj jetës e shëndetit të qytetarëve. Ndërgjegjësimi i banorëve nëpërmjet promovimit të politikave edukuese për ruajtjen dhe mbrojtjen e mjedisit përbënë po ashtu një instrument të rëndësishëm për arritjen e objektivave të këtij qëllimi. Marrja e masave për zvogëlimin e rrezikut nga fatkeqësitë natyrore, trajtimi adekuat dhe marrja e masave parandaluese në sipërfaqet me rrezikshmëri si dhe ri-organizim i sistemit të Menaxhimit dhe Riciklimit të Mbeturinave dhe fillimi i trajtimit të tyre janë po ashtu ndër masat e rëndësishme në të cilat do të bazohet ky skenar në raport me mjedisin dhe sipërfaqet me rrezikshmëri.

Në raport me energjinë, skenari parasheh dhe do t'i paraprijë përmirësimit të rrjetit energjetik dhe rritjes së kapaciteteve ekzistuese në të gjithë komunën, ndërsa do t'i paraprijë edhe orientimit drejt diversifikimit të burimeve të energjisë. Në këtë kontekst skenari parasheh eksplorimin e vazhdueshëm të potencialit për burime të ripërtërishme të energjisë si dhe instalimin e paneleve solare në ndërtesat publike dhe instalimin e sistemit të ngrohjes solare në Klinë.

Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore: Duke pasur parasyshë faktin se mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore janë shumë të rëndësishme për ruajtjen e diversitetit kulturor dhe identitetit të komunës, ky skenar parasheh mbrojtjen dhe promovimin e kësaj trashëgimie duke përfshirë 13 asetet e trashëgimisë arkeologjike, 7 asetet e trashëgimisë arkitekturore, 13 asetet e trashëgimisë natyrore si dhe 4 Zonat e Veçanta të Mbrojtura. Ruajtja e kapacitetit të bartjes tek monumentet e trashëgimisë kulturore si dhe ruajtja e biodiversitetit dhe balancit ekologjik tek asetet e trashëgimisë natyrore janë thelbësore për ruajtjen, mirëmbajtjen, promovimin dhe shfrytëzimin eficient të këtyre resurseve për zhvillim të balancuar socio-ekonomik dhe ekologjik të komunës.

Zhvillimi dhe promovimi i turizmit natyror, rural dhe kulturor: Duke pasur parasyshë potencialet reale që i ka Komuna e Klinës për zhvillimin e turizmit natyror, rural dhe kulturor-sidomos në lokalitetet në Zonën e Mirushës, Dushit, Ujëmirrit, Pograxhes, Budisavcit, Çabiqit, Dresnikut, Ularicës, Dollcit etj. planifikohet zhvillimi i këtij sektori me shumë inters ekonomiko-social, kulturor dhe mjedisor.

Prandaj ky skenar është propozuar dhe është përzgjedhur si skenar zhvillimor rreth të cilit do të bëhet planifikimi dhe zhvillimi i ardhshëm i komunë së Klinës.

4.3.2. Koncepti i zhvillimit hapësinor të skenarit të përzgjedhur

4.3.2.1. Elementet e konceptit të zhvillimit hapësinor

Si përmbajtje dhe elemente të trajtuara në skenare dhe të përvetësuara në konceptin kryesor janë Nyejt, Korridoret, Plotësimi dhe Dendësimi, Mbajtja nën kontroll, Mbrojtja dhe Zonat e rritjes, të cilat të skenaret janë analizuar edhe me implikime financiare përveç si përmbajtje dhe elemente hapësinore.

NYJET	Ky skenar propozon zhvillimin e një numri të vogël të nyejve, kjo për shkak të synimit për të siguruar një zhvillim të integruar dhe të koncentruar territorial dhe hapësinor të komunës së Klinës. Në këtë kontekst, nyja kryesore do të jetë zona urbane e Klinës, ndërsa kjo do të mbështetet nga nyjet tjera si Zllakuqani, Klinafç, Gllareva, Zajmi dhe Dollci.
KORRIDORET	Korridoret trajtojnë vijat më të rëndësishme të zhvillimit dhe transportit dhe telekomunikacionit në komunë e Klinës. Këto korridore përfshijnë linjat e transportit që bëjnë ndërlidhjen e vendbanimeve të komunës në mes veti, ndërlidhjen e komunës me komunat tjera si dhe fuqizojnë pozicionin e Klinës si korridor i rëndësishëm që ndërlidhë Rrafshin e Kosovës me Rrafshin e Dukagjinit. Korridor i rëndësishëm i këtij skenari është korridori hekurudhor që lidhë Klinën me portin e Durrësit përmes Prizrenit. Sa i përket korridoreve të zhvillimit ekonomik, ky skenar propozon fuqizimin e korridorit që kalon kah rruga M9 në drejtim të Prishtinës , që lidhë segmentin Prishtinë-Prizren, po ashtu propozohet që të fuqizohet korridori M 9-1 që lidh segmentin Klinë-Gjakovë, si dhe fuqizimin e arteries kryesore të qarkullimit rrugor të Klinës e që është magjistralia Prishtinë-Pejë. Korridoret zhvillimore ekzistuese monitorohen dhe rehabilitohen, kurse zhvillimi përreth korridoreve të reja është planifikuar me kujdes, duke respektuar politikat dhe qëllimet e këtij Plani Zhvillimor Komunal në raport me mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimit të balancuar hapësinor të komunës.

PLOTËSIMI DHE DENDËSIMI	Skenari i përzgjedhur propozon plotësim dhe dendësim në zonën urbane, duke u zgjeruar kah jug-lindja e qytetit. Sipas nevojave plotësim dhe dendësim është planifikuar edhe në vendbanime tjera, sidomos në Zllakuqan, Zajm, Dollc, mirëpo dendësimi dhe plotësimi do të jenë të monitoruara si dhe do të bëhen në atë mënyrë që të respektojnë ruajtjen e resurseve natyrore, sidomos të tokës bujqësore. Dendësimi dhe plotësimi i kontrolluar do të bëhet para së gjithash duke respektuar synimin e këtij Plani Zhvillimor Komunal për të siguruar një zhvillim të integruar dhe të koncentruar territorial dhe hapësinor të komunës së Klinë
MBAJTJA NËN KONTROLL	Synohet mbajtja nën kontroll të zhvillimit ndërtimor, si për zonat urbane ashtu edhe për ato rurale, me fokus të veçantë në zonat rurale me densitet më të ulët të popullsisë. Kjo përfshin kufizimin e shtrirjeve të reja dhe parandalimin e rritjes së intensitetit të ndërtimeve jashtë zonave të përcaktuara për ndërtim, duke ruajtur kështu integritetin e hapësirave të definuara për zhvillim.
MBROJTJA	Në lidhje me konceptin e Mbrojtjes, evidentohet nevoja e mbrojtjes së resurseve të tokës bujqësore, pasurive nëntokësore të cilat në rastë shfrytëzimit duhet të jenë të përcaktuara me plane konkrete për ndërmarrjen e masave të duhura për të siguruar që shfrytëzimi i tyre është i qëndrueshëm dhe pa ndikime negative në mjedis.
ZONAT E RRITJES	Në kuadër të menaxhimit të zgjerimit hapësinor Zonat e rritjes përcaktohen duke u bazur në resurse dhe potencial për zhvillim, me mundësi drejt tokës së zbrazët të përshtatshme për plotësim për të siguruar shfrytëzim efektiv të tokës.

4.3.3. Zhvillimi sipas Sektorëve

4.3.3.1. Zhvillimi Ekonomik

Plani Zhvillimor Komunal (2014-2021+) ka paraparë që zhvillimi ekonomik të bazohet kryesisht në Agrikulturë-blegtori, Apikulturë, Agroturizëm si dhe turizëm rural dhe turizëm kulturor. Edhe Plani Zhvillimor Komunal për Komunën e Klinës 2025-2033 propozon që zhvillimi ekonomik të orientohet kryesisht nga këta sektorë, mirëpo kësaj radhe kemi një planifikim më të konsoliduar dhe i cili reflekton të gjithë potencialin real zhvillimor të komunës si dhe nevojën dhe potencialin për të përdorur avancimin e teknologjisë si instrument i rëndësishëm në pothuajse të gjithë sektorët ekonomik. Në këtë kontekst, ky PZHK propozon një ‘Orientim të zhvillimit ekonomik drejt ekonomisë së bazuar në Bujqësi, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, si dhe Shërbime’, e po ashtu propozon që potenciali ekonomik i resurseve natyrore të shfrytëzohet në mënyrë racionale, eficiente dhe gjithmonë në pajtim me standardet mjedisore, në mënyrë që i tërë potenciali zhvillimor i komunës të shfrytëzohet për të siguruar një ekonomi të qëndrueshme dhe rritje të cilësisë së jetesës për të gjithë qytetarët e komunës.

Bazuar në planifikimin për zhvillimet në bujqësi të paraparë me PZHK 2014-2021+ i cili është adoptuar edhe në këtë PZHK, e paraprirë edhe nga deklaratat e vizionit “Klina qendër rajonale e zhvillimit bujqësor...”, janë identifikuar kulturat bujqësore bashkë me hapësirat për kultivimin e tyre. Në këtë mënyrë, në pjesën më të madhe të sipërfaqeve bujqësore është planifikuar mbjellja e drithrave si grurit dhe misrit, pastaj elb, thekër dhe tërshërë në sipërfaqe më të vogla. Poashtu është planifikuar edhe mbjellja dhe shtimi i sipërfaqeve me perime me fokus në ambiente të mbyllura apo serra, mbjellja dhe shtimi i sipërfaqeve me pemë të larta si kumbulla dhe arra të shpërndara në tokat bujqësore të Komunës së Klinës.

Kultivimi i drithërave, është planifikuar në mënyrë të shpërndarë në pothuajse gjithë territorin e komunës, por me një fokus të vecantë në tokat e tipit smonicë që përmbjellin kufirin lindor të komunës së Klinës dhe të cilat evidentohen në Caravik, Çabiç, Dobërdol e Ujmirë.

Zhvillimi i perimtarisë është planifikuar në të gjitha lokalitetet por me fokus të vecantë në tokat aluviale të cilat evidentohen në pjesën qendrore të komunës së Klinës. Këto toka janë tipike në afërsi të rrjedhave lumore siç janë në rastin konkret ato të Drinit të Bardhë, Lumbardhit të Pejës etj. Në kuadër të zonave kadastrale këto toka gjenden kryesisht në Klinë, Zajm, Deiq, Petriq i Epërm, Petriq i Poshtëm, Drenoc, Nagllvakë, Stupë, Budisal, Rudicë, Berkovë si dhe në një pjesë të Zllakuqanit. Për periudhën 2025-2033 është planifikuar edhe ngritja e 400 mini serrave në sip.prej 32m2 për secilën.

Zhvillimi i pemtarisë është planifikuar në të gjitha lokalitetet, por me koncentrim të veçantë në tokat që gjenden në kuadër të zonave kadastrale Klinafç, Dresnik, Gremnik e Qupevë, Dranashiqi, Zllakuqani, Kpuzi, Volljaku, Dushi, një pjesë e Sferkës, Qeskovës, Grabanicës, Dugajevës. Siqeva, Dushi i Vogël, Binxhë, Shtupielit, Dranashiq, një pjesë të Jashanicë, Gjurgjevikut i Madh, Siqevës, Ujmiri, Dobërdoll, Çabiç. Në fokus do të jenë edhe subvencionimet për mbjelljen e 80 ha me kumbull dhe 80 ha me arrë, gjatë viteve 2025-2033.

Për ti evituar vërshimet dhe dëmet në bujqësi dhe amvisëri është planifikuar rregullimi dhe zgjerimi i lumenjëve në 24 km gjatësi: Drini i bardhë me 7km gjatësi, Lumi Klina me 7km gjatësi, Lumbardhi i Pejës nga ura e Pejës deri te Pjetërq i Epërm me 7km gjatësi, Lumi Mirusha me 3km gjatësi dhe Lumi Istogu 2km gjatësi. Me qëllim të rritjes së rendimenteve për njësi sipërfaqe të kulturat bujqësore është planifikuar shtrirja e rrjetit të ujitjes në sipërfaqet e targetuara me planin për zhvillimin e bujqësisë si dhe hapja e kanaleve të ujitjes me 8500m gjatësi. E gjithë kjo duhet të realizohet gjatë viteve 2025-2033.

Me qëllim të zhvillimit ekonomik të orientuar nga bujqësia dhe me qëllim të maksimalizimit të rendimeteve bujqësore, është planifikuar edhe mbështetj administrative dhe financiare për projektet kapitale nga Drejtoria e Bujqësisë dhe nga Komuna me subvencionime dhe mbështetje profesionale konsulencë, për vitet 2025 – 2033.

Është planifikuar edhe subvencionimi i fermerëve me motokultivatorë (450 copë), me një shpërndarje uniforme përgjatë viteve 2025-2033.

Me qëllim të zbutjes së humbjeve gjatë punimit të tokës dhe kulturave bujqësore dhe rritjes së rendimeteve, është planifikuar subvencionimi i fermerëve me agregatë të traktorëve – me rotofrezë, makina spërkatëse atomizërë, makina për shpërndarjen e plehut artificial etj. Është planifikuar edhe përkrahja e prodhuesve dhe kultivuesve të qumështit, mishit, vezëve, bletëve, pemëve, perimeve ,drithërave, turizmit rural etj. Kjo përkrahje do të realizohet përmes asistencës teknike dhe subvencioneve nga komuna, ndërkohë që synon ngritjen e kapaciteteve prodhuese, cilësisë dhe sigurisë ushqimore, mbrojtjen e mjedisit, promovimin e ekonomisë qarkore, avancimin e infrastrukturës prodhuese në ferma, rritjen e granteve nga donatorët e jashtëm etj.

Me hartimin e Strategjisë së Integruar për Zhvillim të Qëndrueshëm të Bujqësisë dhe Blegtorisë, hartimi i së cilës është paraparë me këtë PZHK do të hartohen politika më konkrete dhe do të identifikohen resurse për shtimin e përkrahjes dhe subvencioneve për të siguruar zhvillim të qëndrueshëm të bujqësisë në vendbanimet dhe zonat kadastrale të lartëcekura. Krijimi i kushteve në sektorin privat për ngritjen e plantazheve me fidane dhe pemishte (molla, dardha, kumbulla etj.) dhe fruta të imëta (mjedra, lajthi, dredhëza etj.) si dhe për ngritjen e serrave të reja dhe zgjerimi dhe modernizimi e atyre ekzistuese janë ndër mundësitë të cilat do të analizohen dhe të planifikohen detajisht në Strategjinë e Integruar për Zhvillim të Qëndrueshëm të Bujqësisë dhe Blegtorisë në komunën e Klinës. Zhvillimi i qëndrueshëm i bletarisë do të analizohet dhe planifikohet po ashtu me këtë strategji të integruar.

Zhvillimi i blegtorisë është bazuar në PZHK 2014-2021+ propozimet e të cilit janë adoptuar edhe në këtë PZHK. Në këtë mënyrë, zhvillimi i blegtorisë është planifikuar në vendbanimet dhe zonat kadastrale si vijon: Caravik, Çabiç, Dobërdol, Ujmirë, Zajm, Deiq, Petriq i Epërm, Petriq i Poshtëm, Drenoc, Nagllvakë, Stupë, Budisal, Rudicë, Berkovë, Zllakuqan, Klinafç, Dresnik, Gremnik, Qupevë, Dranashiq, Kpuz, Volljaku, Dushi, një pjesë e Sferkës, Qeskovës, Grabanicës, Dugajevës. Siqev, Dushi i Vogël, Binxhë, Shtupel, Jashanicë, Gjurgjeviku i Madh, Siqevës, Ujmir dhe lokalitete tjera të komuës.

Zhvillimi i Industrisë Bujqësore dhe asaj përpunuese do të përkrahet përmes programeve promovuese - mbështetëse si dhe lehtësimeve fiskale përmes mbështetjes së investimeve nga komuna. Përkrahja e qumështoreve egzistuese ‘Ital Kos’ dhe ‘Shoqata e Agrikultures sociale’ do të ndikonte në rritjen e kapaciteteve prodhuese të tyre nga 2,500 litra për secilën sa prodhojnë aktualisht në të paktën 5,000 litra prodhim për secilën në të ardhmen. Është planifikuar po ashtu edhe trajnimi dhe subvencionimi i prodhuesve të mjaltit dhe produkteve tjera nga bletët, për 250 bletarë.

Zhvillimi i Turizmit Natyror, Rural dhe Kulturor

Duke pasur parasysh potencialet reale që i ka Komuna e Klinës në turizmin natyror dhe kulturor rural sidomos lokalitetet në Zonën e Mirushës, Dushit etj. Planifikohet zhvillimi i këtij sektori me shum inters ekonomik social dhe kulturor duke hartuar Strategjinë Komunale për Zhvillimin e Integruar të Turizmit si dhe përmes investimeve në infrastrukturë, kapacitete turistike, promovimit

si dhe përkrahjes së sektorit të shërbimeve të ndërlidhura me turizmin natyror dhe rural në Budisavc, Ularicë, Dollc etj, duke hartuar Strategjinë Komunale për Zhvillimin e Integruar të Turizmit si dhe përmes investimeve në infrastrukturë, kapacitete turistike, promovimit si dhe përkrahjes së sektorit të shërbimeve të ndërlidhura me turizmin kulturor. Të gjitha këto investime do të realizohen në periudhën 2025-2033.

Është planifikuar edhe inventarizimi i detajizuar i Aseteve Turistike dhe Potencialit Turistik të Komunës së Klinës, si dhe dixhitalizimi i këtij inventari.

Me qëllim të një zhvillimi në harmoni me tregun dhe nevojat e tij për fuqi punëtore, planifikohet ndërlidhja e Arsimit me Ekonominë dhe Sinkronizimi i programeve arsimore në shkollat profesionale me potencialin real dhe nevojat për zhvillim ekonomik (Bujqësia, drejtimi kuzhinjer, Industria Bujqësore dhe Industria e Lehtë Përpunuese, Hoteleria, Shërbimet, Turizmi IT).

Po ashtu është planifikuar edhe përkrahja e “Mësimit Gjatë Tërë Jetës” për ngritjen e kapaciteteve njerëzore dhe profesionale, me fokus në sektorët primar për zhvillim ekonomik.

Zhvillimi i integruar dhe i balancuar i bujqësisë dhe blegtorisë, krahas shndërrimit të këtij sektori në njërën nga shtyllat kryesore për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik të komunës, po ashtu do të ndihmojë edhe në zbutjen e pabarazisë së zhvillimit ekonomik në terma të shpërndarjes jo të barabartë të kapitalit dhe koncentrit të aktiviteteve ekonomike.

Bazuar në rekomandimet e VSM-së për arritjen e shfrytëzimit të potencialeve turistike në komunën e Klinës duhet që komuna të: hartojë rregullore komunale me kërkesa specifike për lejet e turizmit që do të përfshijnë integrimin e VSM-ve dhe VNM-ve për programet dhe projektet e turizmit, trajtimin e ujërave të ndotura dhe menaxhimin e mbeturinave të koordinuar nga investitori/pronari nëse dëshirojnë t'u jepet një leje, ripërdorimin e detyrueshëm të ujit dhe riciklimi i të gjithë elementëve të mundshëm, monitorimin e vazhdueshëm të respektimit të kushteve mjedisore që dalin nga zbatimi i ligjeve në fuqi, Bashkëpunim dhe bashkërendim me institucionet e nivelit qendror në zbatimin e përcaktimeve të planifikuara me planet hapësinore të nivelit më të lartë si dhe zhvillimin e planeve rregulluese të hollësishme për zonat turistike, Bashkëpunim dhe bashkërendim me institucionet e nivelit qendror në zbatimin e përcaktimeve dhe masave që rrjedhin nga strategjitë e ndryshme që ndërlidhen me mjedisin.

Pylltaria

Duke u bazuar në propozimet e PZHK 2014-2021+ e të cilat janë adoptuar në këtë PZHK, është paraparë pyllëzimi i një sipërfaqe totale prej 1,500 Ha dhe atë në fshatrat Bërkovë, Binxhë, Bokshiq, Budisalc, Caravikë, Çabiq, Deiq, Dobërdol dhe Dollc.

Në kuadër të ruajtjes dhe zhvillimit të qëndrueshëm të sipërfaqeve pyjore, janë planifikuar edhe ripyllëzime të sipërfaqeve të zhveshura me pishë të zezë (500 ha). Përveç pyllëzimit, duke u bazuar po në propozimet e PZHK 2014-2021+ e të cilat janë adoptuar në këtë PZHK, është paraparë edhe melORIZIMI i pyjeve (20 Ha).

Është planifikuar edhe subvencionimi i vendgjuetive në funksion të mbrojtjes së florës dhe faunës.

Tregtia

Sektori me numrin më të madh të bizneseve të regjistruara në Komunën e Klinës është sektori i Tregtisë me 343 biznese në total, apo 23 % të totalit të bizneseve të regjistruara në të gjithë komunën. Kjo e bën Tregtinë sektorin më të madh ekonomik në Komunën e Klinës dhe rrjedhimisht sektorin më të rëndësishëm ekonomik, krahas bujqësisë, shërbimeve dhe akomodimit/hotelerisë.

Edhe në SWOT Analizën për Zhvillim Ekonomik të komunës, dominimi i sektorit të Tregtisë me Shumicë dhe Pakicë (23 %) është identifikuar si një nga mundësitë e mëdha për zhvillimin e ardhshëm ekonomik të komunës së Klinës. Sa i përket dokumentit të “PLANIT HAPËSINOR TË KOSOVËS – STRATEGJIA E ZHVILLIMIT HAPËSINOR 2010 – 2020+”, në pjesën e Udhëzimeve, Përgjegjësitë dhe Kërkesat theksohet se “me konceptin e zhvillimit të ardhshëm hapësinor, Kosova ndahet në katër zona të cilat janë caktuar në bazë të tipareve që janë karakteristike për këto zona” (referenca). Klina bënë pjesë në hapësirën e quajtur “Kopshti i Kosovës (Hapësira e portokalltë) - kulturore-turistike, shërbyese tregtare, agro-industriale – Peja”. Kjo hapësirë- ndër të tjera- karakterizohet edhe një traditë në kultivim të agro-industrisë, tregtisë dhe turizmit. Tutje; duke u bazuar edhe në PZHK-në paraprak, propozimet e pjesëshme të të cilit janë adoptuar në këtë PZHK, fuqizimi i sektorit të tregtisë do të bëhet kryesisht përmes koncentrimit të bizneseve të tregtisë me shumicë në zonat e parapara ekonomike. Ofrimi i infrastrukturës së nevojshme për këto zona industriale, por edhe për bizneset e këtij sektorit të koncentruara në zona të tjera janë po ashtu ndër masat e parapara me këtë PZHK. Shfrytëzimi i mundësive që ofron sektori i IT-së për fuqizimin e bizneseve dhe rritjes së prezencës së tyre virtuale përveç që do të ndihmoj rritjen e sektorit të tregtisë, kjo do të ndihmojë edhe komunën në implementimin e vizionit të ri ekonomik të bazuar në IT- ndër të tjera. Edhe bizneset e tregtisë me pakicë do të përkrahen përmes politikave stimuluese dhe lehtësuese të të bërit biznes, ndërsa masat konkrete për këtë sektorë janë paraparë në Planin e Veprimit të këtij PZHK-je. Plani i Veprimit si i tillë është bazuar në nevojat për zhvillim të qëndrueshëm të sektorit të Tregtisë, potencialit zhvillimor të këtij sektorit, si dhe në Strategjinë e Zhvillimit Ekonomik Lokal të Komunës së Klinës.

Industria

Nga 1,510 ndërmarrje të regjistruara në Komunën e Klinës, vetëm 7 prej tyre (0.5 % e totalit) i takojnë sektorit të Industrisë Përpunuese, ndërsa kjo pjesëmarrje e ulët e industrisë përpunuese në ekonominë e Klinës tregon për shpërputhje mes potencialit zhvillimor dhe aktivitetit aktual ekonomik në komunë.

Përkundër mungesës së një pasqyre më konkrete dhe të detajizuar për fushën e Industrisë në Komunën e Klinës, grupi punues i këtij PZHK vlerëson se orientimi strategjik i Komunës së Klinës në raport me sektorin e industrisë duhet të fokusohet në dy komponente kryesore: Gjetja e mënyrave dhe rrugëve më të përshtatshme për të shfrytëzuar në mënyrë efëçente dhe të qëndrueshme potencialin e pasurive minerale si dhe fokusimin në industrinë e lehtë prodhuese dhe përpunuese, sidomos duke u fokusuar në prodhimin dhe përpunimin e produkteve bujqësore (Industri Bujqësore).

Ky orientim i komunës mbështetet po ashtu edhe në objektivat e Plani Zhvillimor Komunal (2014-2021+) i cili ndër të tjera kishte përcaktuar objektiva zhvillimore si ‘Rivitalizimi i industrisë bujqësore – produktet themelore dhe përpunimi i prodhimeve’.

Sa i përket zonave ekonomike- të cilat janë të rëndësishme për koncentrimin e bizneseve dhe për rritjen e produktivitetit prodhues/industrial, ky PZHK propozon që Zona Industriale ekzistuese në qytet të vazhdojë të mbetet si Zonë Industriale ku përveç prodhimit do të ketë edhe shërbime tjera si tregtia dhe shërbimet që përkrahin prodhimin. Meqenëse zona është e pajisur me infrastrukturë dhe ka lidhje direkte me rrugën rajonale për Skënderaj dhe me hekurudhën, konsiderohet se zona ka potencial të mirë për t’u shndërruar në një qendër të suksesshme biznesi. Kjo Zonë Industriale ka një sipërfaqe prej 20.09 Ha.

Edhe Zona Industriale në Pograxhë e cila është e propozuar me Harten Zonale Komunale 2020-2028+ si Zonë Industriale dhe e cila është në kufi me perimetrin e caktuar për zonën e mbrojtur të burimit të ujit propozohet që të zhvillohet si Zonë Industriale.

Në anën tjetër, Zona Industriale në Nagllavkë me sip 6.06 Ha dhe e cila me Hartën Zonale Komunale 2020-2028+ është propozuar të zhvillohet si Zonë Industriale, me këtë PZHK nuk propozohet të zhvillohet si e tillë. Edhe ashtu, aktualisht në terren nuk ka infrastrukturë dhe kushte për zhvillimin e saj, ndërsa as Komuna e Klinës nuk sheh interes për zhvillimin e një Zone Industriale në atë pjesë të komunës.

Zhvillimi i sektorit të industrisë në Komunën e Klinës duhet të zhvillohet në përputhje me Objektivin nr. 9 të Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG) *Objektivi 9: 'Ndërtimi i infrastrukturave rezistuese, nxitja e industrializimit gjithëpërfshirës dhe të qëndrueshëm dhe nxitja e Inovacionit'.*

Përtej kësaj; nën **Qëllimin nr. 7** (Zhvillim i qëndrueshëm ekonomik i bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve dhe potencialit real zhvillimor si dhe diversifikim të aktiviteteve ekonomike) ky PZHK ka vendosur objektiva specifike për zhvillimin e sektorit të industrisë, përkatësisht *'Shfrytëzimin racional të resurseve njerëzore dhe natyrore si dhe shfrytëzimi i potencialit real zhvillimor; sidomos në Bujqësi, Industri Bujqësore...'*. (**Objektivi 7.1**)

Tutje; nën **Qëllimin nr 9** (Ndërlidhja e Arsimit me Ekonominë dhe zhvillimi i *'Mësimit Gjatë Tërë Jetës'*) ky PZHK ka vendosur objektivin e *'sinkronizimit të programeve arsimore në shkollat profesionale me potencialin real dhe nevojat për zhvillim ekonomik (Bujqësia, Industria Bujqësore dhe Industria e Lehtë Përpunuese.....'* (**Objektivi 9.1**).

Ndërsa **Qëllimi 8** i zhvillimit ekonomik i dedikohet drejtpërsëdrejti *'Orientimit të zhvillimit ekonomik drejt ekonomisë së bazuar në Bujqësi, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, si dhe Shërbime'*. Ky qëllim para së gjithash mund të arrihet përmes *'hartimit të Strategjisë për Zhvillimin e Integruar të Bujqësisë dhe Industrisë Bujqësore. Strategjia duhet të përfshijë edhe objektivat zhvillimore nga Strategjia për Zhvillim Ekonomik Lokal'* (**Objektivi 08.1**).

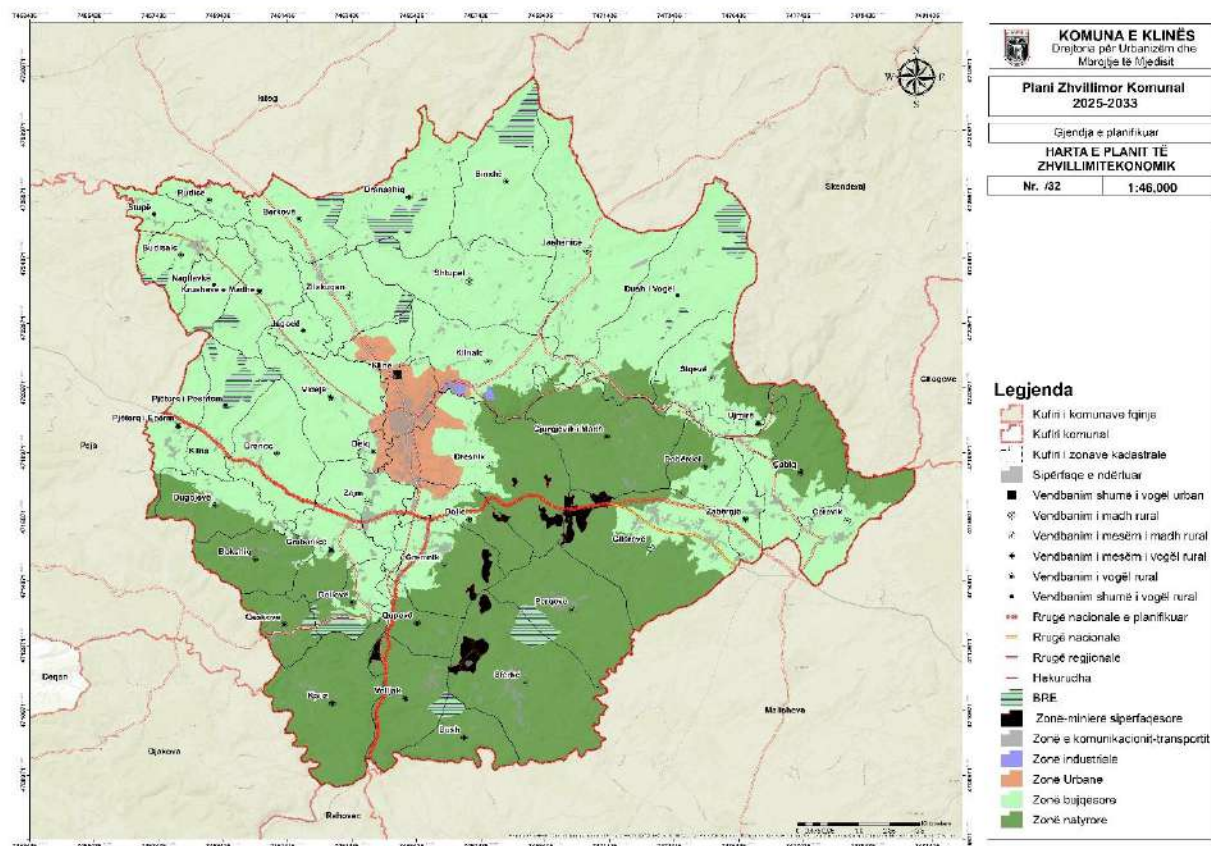
Zejtaria

Edhe pse mungojnë të dhënat për numrin e sakt të bizneseve të regjistruara e të cilat aktivitete primare i kanë aktivitetet zeytare, shumë banorë të komunës së Klinës aktivitetin e tyre zeytar e zhvillojnë në kuadër të objekteve të banimit përgjatë rrugëve kryesore. Megjithatë, zeytaria nuk është e zhvilluar në një nivel sa të jetë e rëndësishme për ekonominë e Klinës, prandaj ky sektor duhet të përkrahet me programe, masa dhe mjete konkrete. Kjo për shkak të rrezikut të mos-vazhdim, përkatësisht të shuarjes së shumë aktiviteteve zeytare, ndërsa kjo e fundit përbën rrezik jo vetëm në aspektin ekonomik (edhe ashtu të zbehtë) por edhe në aspektin socio-kulturor të komunës.

Tek qëllimet dhe objektivat për zhvillim ekonomik, ky PZHK ka vendosur **Qëllimin 8: 'Orientimi i zhvillimit ekonomik drejt ekonomisë së bazuar në Bujqësi, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, si dhe Shërbime'**, ndërsa tek objektiva 08.3 e këtij qëllimi ky PZHK ka planifikuar *'përkrahjen e zeytarisë dhe sektorëve tjerë të marginalizuar ekonomik, përmes masave stimuluese, infrastrukturës dhe promovimit publik'*.

Kuvendi Komunal Klinë Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Harta 36. Harta e Planit të zhvillimit ekonomik

4.3.3.2. Infrastruktura Teknike

Infrastruktura e ujësjetllësit: Sipas te gjeturave që kanë dalur nga dokumenti i cili është punuar nga Komuna e Klinës dhe KRU Hidrodrini, ekspertët e jashtëm kanë paraqitur propozimet për zgjidhjen e problemit të furnizimit me ujë në komunën e Klinës siç janë:

- Sigurimi i mjeteve financiare dhe ndërtimi i sistemeve të reja të ujësjetllësit apo gjetja e zgjidhjeve alternative për fshatrat që nuk kanë qasje në ujë të pijshëm;
- Investimi në Fabrikën e Ujit në Klinë si në aspektin kualitativ ashtu edhe në atë kuantitativ, për eliminimin e turbullirave dhe rritjen e kapacitetit prodhues.
- Sigurimi i mjeteve dhe ndërtimi i gypit të furnizimit kryesor nga Burimi i Jarinës deri tek Stacioni i Pompimit.
- Investimi në përcaktimin e Zonave Mbrojtëse Ujore rreth resurseve ujore e posaqërisht rreth Burimit të Jarinës me qëllim të mbrojtjes së resurseve edhe ashtu të pakta ujore.
- Mirëmbajtja me kujdes të shtuar e sistemeve ekzistuese me fokus të vecantë në zvogëlimin e humbjeve të ujit.

Në mënyrë që të kemi një furnizim për të gjitha vendbanimet propozohet shtimi i dy sistemeve të reja:

1. Sistemi i furnizimit me vetë rrjedhje

Ky sistem nuk shfrytëzon energji tjetër për përcjelljen e ujit, por aftësinë që ka uji për të lëvizur nga kuota më e lartë në kuotën më të ulët nga veprimi i forcës së rëndesës.

- a) Ndërtimi i një Rezervuari mbi fshatin Çabiq nga i cili do të furnizohen me ujë vendbanimet: Siqevë; Ujëmirë; Dobërdoll; Gjurgjevik i Madh; Zabërgjë; Qabiq; Caravik; Burim; Gllarevë; Rigjevë dhe Përqevë.
- b) Shtimi edhe i një rezervuari tjetër tek rezervuari ekzistues mbi qytet. Nga ky rezervar, uji me anë të pompave do të shkojë deri tek rezervuari i ri i planifikuar që do të jetë mbi Leskoc. Furnizimi me ujë i tërë komunës nga një qendër është shumë më ekonomik, më higjenik dhe më i lehtë për mirëmbajtje.

Nga ai rezervuar do të shpërndahet rrjeti i ri i ujësjetllësi i cili do të furnizojë me ujë këto vendbanime: Leskoc, Dranashiq, Renoc, Zlakuqan, Radulloc, Krushevë e vogël, Gjurgjevik i Vogël, Rudicë, Stupë, Budisalcë, Nagllavë, Krushevë e Madhe, Jagodë, Videjë, Deiq, Zajm, Dollovë, Petriq i Poshtëm, Petriq i Epërm, Drenoc, Dugajevë dhe Bokshiq.

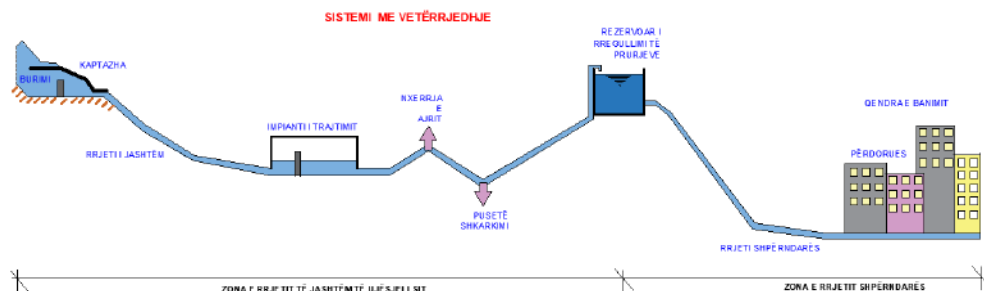

Figura 10. Sistemi i propozuar i furnizimit me ujë (me vetë rrjedhje)

2. Sistemi i furnizimit me ngritje mekanike

Shfrytëzon energji tjera për përcjelljen e ujit nga ujëmarrësi (burimi) tek përdoruesi. Uji ngitet përmes pompave në impiantin e ngritjes mekanike të ujit deri në një lartësi sa fiton presionin e kërkuar duke i perballuar edhe humbjet e mundshme që mund të ketë rrjeti i shpërndarjes në qytet.

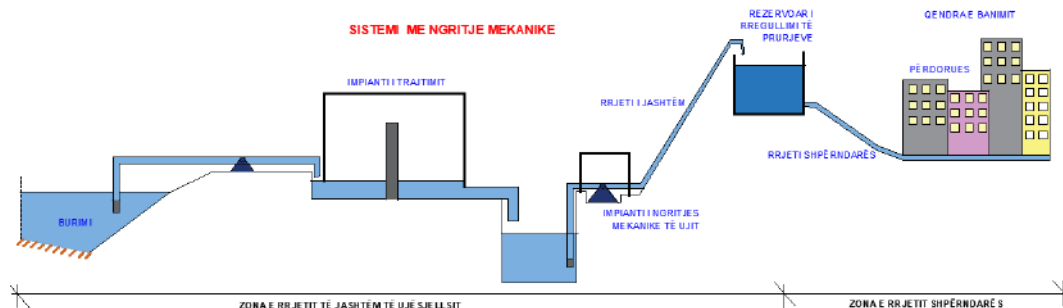

Figura 11. Sistemi i propozuar i furnizimit me ujë (me ngritje mekanike)

Infrastruktura e kanalizimit

Vizioni i përgjithshëm për periudhën e projektimit 2046 sipas projektit të realizuar nga Komuna e Klinës, KRU Hidrodrini dhe ekspertët e jashtëm është krijimi i një sistemi plotësisht funksional të ujërave të zeza që transporton ujërat e zeza në vendin e ardhshëm të trajtimit me kërkesa të ulëta operacionale dhe ndikim të ulët mjedisor.

Në sistemin ekzistues kolektori teorikisht është i ndarë në sisteme atmosferike dhe të ujërave të zeza, por për shkak të lidhjeve pa kriter dhe lidhjeve të paligjshme nuk është realizuar realisht një sistem i veçantë.

Megjithëse gypat ekzistues të kanalizimeve nuk kanë dëmtime të mëdha, jetëgjatësia e pritshme e tyre do të arrihet ose tejkalohet për pjesën më të madhe të rrjetit të kanalizimeve për periudhën e planifikimit 2046 për shkak të cilësisë së materialeve dhe ndërtimit.

Bazuar në çështjet dhe faktet e mësipërme, se sistemi i përbashkët është përgjithësisht sistemi më i favorshëm për qytetin e Klinës, për periudhën përfundimtare të planifikimit 2046 është përcaktuar koncepti strategjik vijues për rrjetin e ujërave të zeza.

Koncepti Strategjik 2046: Rehabilitimi dhe zëvendësimi i pjesshëm i rrjetit të kanalizimeve bazuar në lidhjet shtëpiake.

Për shkak të faktit se sistemi i kombinuar i kolektorëve kryesorë është plotësisht funksional për momentin, ky do të mbetet si një sistem i kombinuar. Por ngarkesat e ujërave të shiut duhet të reduktohen dhe objektet e derdhjes së shiut duhet të ndërtohen pranë pikës së shkarkimit. Lidhja e pikave të ndryshme të shkarkimit të ujërave të zeza dhe ndërtimi i kolektorit kryesor për transportin e ujërave të zeza në impiantin e trajtimit (ËËTP). Rehabilitimi i pjesëve të rrjetit kryesor të kanalizimit duke përfshirë lidhjet shtëpiake. Pastrimi i kanaleve sipërfaqësore nga lidhjet e parregullta të ujërave të zeza. Zgjerimi i rrjetit të kanalizimeve si një sistem krejtësisht i veçantë për zonat e zgjerimit urban.

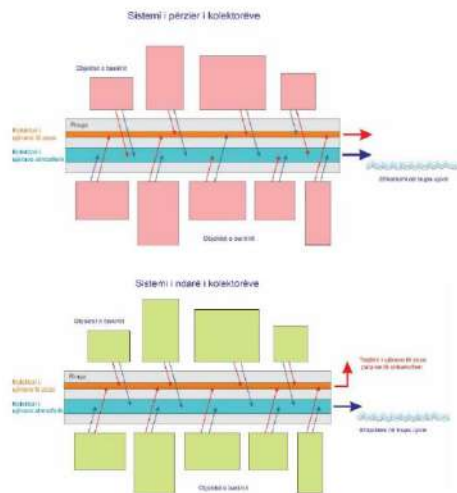

Figura 12. Sistemi aktual i përzier dhe i ndarë i planifikuar për periudhën 2046 (Burimi : KRU Hidrodrini, njësia në Klinë)

Sipas kësaj, për zgjidhjen e problemit të ujërave të zeza për qytetin e Klinës dhe fshatrat e përshkruara më sipër, ato që kanë terren të përshtatshëm për t'u lidhur me TUK me anë të gravitetit, duhet të ndërtohet një kolektor i ri me standarde të larta ndërkombëtare dhe ndërtim cilësor. Ky kolektor ka për qëllim grumbullimin e ujërave të zeza nga fshatrat mbi qytetin e Klinës (Zllakuqan, Jagodë dhe Videjë) dhe më pas nga zona e qytetit të Klinës dhe Klinavcit dhe duke vazhduar përgjatë lumit Drini i Bardhë në drejtim të rrjedhjes natyrore dhe grumbullimit të ujërave të zeza të fshatrave Deiq, Zajm, Dollc, Dresnik, Gremnik, Dellovë dhe Qupevë.

Gjatë vizitave në terren, analizës së hartave topografike, konsultimeve me KRU-të përkatëse dhe komunën e Klinës duke respektuar PZHK-në, grupi punues ka konstatuar se lokacioni i përshtatshëm për ndërtimin e impianteve kryesore është vendi/lokacioni i cili pason rrjedhën natyrore të lumit Drini i Bardhë.

Vendi/lokacioni i kërkuar për ndërtimin e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza sipas KRU Hidrodrini, njësia në Klinë duhet të plotësojë disa nga kriteret e mëposhtme:

- Të jetë në një distancë të mjaftueshme nga vendbanimi (min 300m);
- Të jetë në një pozicion ku grumbulluesit mund të shkarkohen nga sa më shumë vendbanime të jetë e mundur;
- Të jetë pronë publike (me prioritet);
- Tokë ndërtimore e përshtatshme për ndërtimin e objekteve të TPU;
- Të ketë akses në rrugë, ujë, energji elektrike etj;
- Të jetë jashtë rrezikut nga përmytjet;
- Të ketë akses të lehtë për operim dhe mirëmbajtje.

Nga sa u tha më sipër, janë identifikuar 3 lokacione të cilat potencialisht mund të konsideroheshin si më të përshtatshmet për ndërtimin e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza, ku prej këtyre lokacioneve është konsideruar që më i përshtatshmi është lokacioni C.

Lokacioni C: Vazhdimi i rrugës në të njëjtin drejtim për rreth 1,200m poshtë lokacionit B. Në zonën kadastrale të Kpuzit është një parcelë shumë e përshtatshme (nr. parcelës: 00035-1) për ndërtimin e Impiantit.

Avantazhi kryesor i këtij lokacioni është pronësia e tij. Parcela me numër: 00035 - 1 është një ngastër e madhe që është pronë publike dhe për rrjedhojë e bën shumë më të lehtë aktivitetin e shpronësimit. Gjithashtu, kjo pjesë është më e lartë se zona e përmbytjes në atë pjesë (mbi kuotën 410 m), ndërsa toka është e cilësisë së lartë ndërtimore. Shtëpitë më të afërta nga ky vend janë në një distancë prej mbi 400.

Hapësira e propozuar për ndërtimin e Impiantit në Klinë është pronë publike dhe rrjedhimisht komuna e Klinës duhet të angazhohet maksimalisht në rregullimin e çështjes pronësore dhe sigurimin e të gjitha lejeve të nevojshme për ndërtim. Është e rëndësishme që KRU-të të punojnë ngushtë me komunën dhe ministritë përkatëse për të zgjidhur të gjitha çështjet që kanë të bëjnë me shpronësimet e tokës.

Është propozuar që impianti i trajtimit të ujërave të zeza të qytetit të projektohet për të përfshirë fshatrat që shtrihen përgjatë rrjedhës së lumit Drini i Bardhë dhe që mund të lidhen me kolektorin që do të ndërtohet nga qyteti deri tek impianti. Fshatrat të cilat konfigurimi i terrenit i lejon të lidhen me këtë impiant janë:

Tabelë 80. Lista e fshatrave të përshtatshme për lidhje në Impiantin e Klinës

Fshatrat	Nr/ banorëve (2011)	Nr/banorëve (2046)
Klina	5,471	
Videjë	662	
Jagodë	195	
Zllakuqan	1,013	
Klinavc	480	
Deiq	374	
Zajm	1,274	
Dresnik	1,776	
Dollc	276	
Gremnik	1,131	
Qupevë	584	
Dollovë	444	
TOTAL	13,680	17,544
TOTAL	15,000	20,000

Për të gjitha fshatrat e tjera të komunës së Klinës, ato që nuk mund të përfshihen, duhet të bëhen zgjidhje të decentralizuara, pra me impiante të vogla biologjike.

Veprimet konkrete që duhet të ndërmerren në raport me infrastrukturën e kanalizimit dhe trajtimit të ujërave të zeza:

- Ndërtimi i sistemit të kanalizimit të ujërave të zeza për tërë komunën e Klinës;
- Koncentrimi i të gjithë ujërave të zeza në dy kolektorët kryesor të cilët do të jenë në dy anët e lumit Drini i Bardhë;
- Ndërtimi i kolektorit kryesor në anën e djathtë të lumit Drini i Bardhë ku do të shkarkoheshin ujërat e zeza të këtyre vendbanimeve: Stupë, Budisalc, Nagllavë, Krushëvë e Madhe, Jagodë, Videjë, Deiq, Zajm, Dollovë, Petriq i Poshtëm, petriq I Epërm, Drenoc, Dugajevë, Bokshiq, Grabanicë, Qeskovë dhe Këpuz. Ndërtimi i kolektorit kryesor në anën e majtë të lumit Drini i Bardhë ku do të shkarkoheshin vendbanimet: Bërkovë, Leskoc,

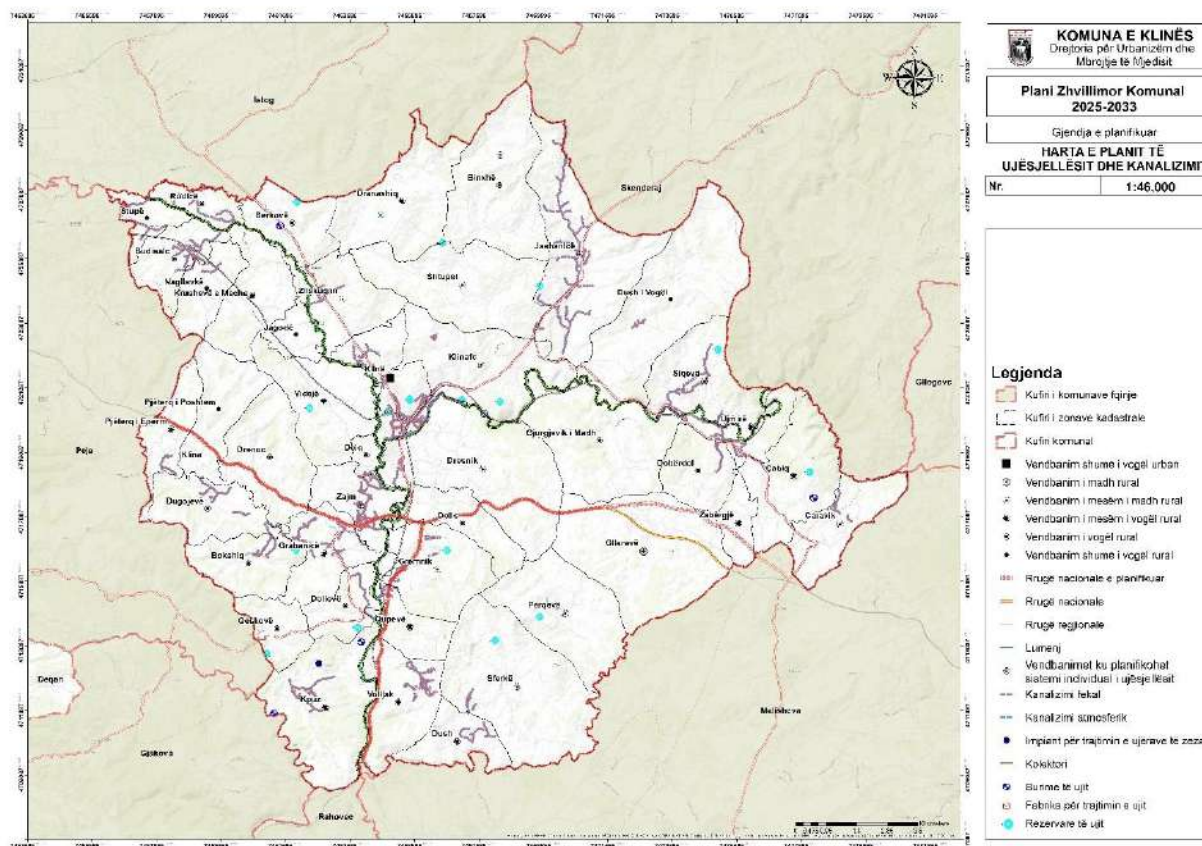

Kuvendi Komunal Klinë

Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

Drashaniq, Zllakuqan, Grapc, Bingjë, Shtupel, Radulloc, Krushëv e Vogël, Gjurgjevik i Vogël, Klinë, Jashanicë e Epërme, Kërnice, jashanicë, Resnik, jellocë, Siqevë, Dush, Pogragjë, Gjurgjevik i Madh, Dërsnik, Dollc, Gremnik, Qupevë, Qabiq, Zabërgjë, Dobërdoll, Ujëmirë, Gllarevë, përqevë, Sferkë, Dushi i Vogël dhe Volljakë.

- Ndërtimi i impiantit në Kpuz;
- Ndërtimi i kolektorit të përbashkët për vendbanimin Rixhevë dhe Burim;
- Ndërtimi i rrjetit të kanalizimit të ujërave atmosferik;
- Ndarja e sistemit të shkarkimit të ujërave atmosferik nga kanalizimi i ujërave të zeza;
- Shkarkimi i ujërave sanitare ose industrial të bëhet në sistemin e ujërave të zeza.

Harta 37. Harta e planit të ujësjellësit dhe kanalizimit

4.3.3.3. Energjia elektrike dhe Termike

- Është propozuar ndërtimi i një trafostacioni 110/10(20) që do të stabilizonte dukshëm furnizimin me energji elektrike;
- Për nëstacionin 110/10kV/kV të Klinës propozohet rritje e fuqisë instaluese nga 31.5 MVA në 40 MVA duke shtuar 5 dalje 10 kV;
- Për qytetin e Klinës është propozuar zgjerim i rrjetit elektroenergjetik për ndërtimet e larta, me fuqi instaluese transformatorike 2x4MVA.
- Për Zonën Industriale në Klinë është propozuar **zgjerimi i rrjetit elektroenergjetik me fuqi transformatorike 2x4 MVA**. Ky rrjet do të ketë dy dalje 10 kV në Zonën Urbane (Zona Urbane 1 dhe Zona Urbane 2) si dhe dy dalje 10 kV në Zonën Ekonomike (Zona Industriale 1 dhe Zona Industriale 2). Lokacioni i saktë i nën-stacionit të ri do të përcaktohet pas vlerësimit teknik nga komuna, KEK dhe/ apo KEDS.

Tutje; gjatë instalimit të rrjetit të ri elektro-energjetik, por edhe gjatë rehabilitimit të rrjetit ekzistues, duhet të zbatohen normat teknike të aplikueshme:

- a. Objketet e ndërtuara në largësi optimale nga pjesët e ndërtuara të vendbanimeve, me përjashtim të ndërtesave industriale të rezistueshme ndaj djegies.
- b. Për linjat ajrore me tension deri 1.00 kv të realizuara me kabllot e fiksuara në tirant, largësia ajrore e linjës nga pjesët e fasadës së ndërtesës (ballkon, lozhë, dritare, verandë) nuk duhet të jetë më e vogël se 2.00 m;
- c. Për linjat nëntokësore, largësia ajrore e linjës duhet të jetë jo më e vogël se 1.00 m nga vija ndërtimore.

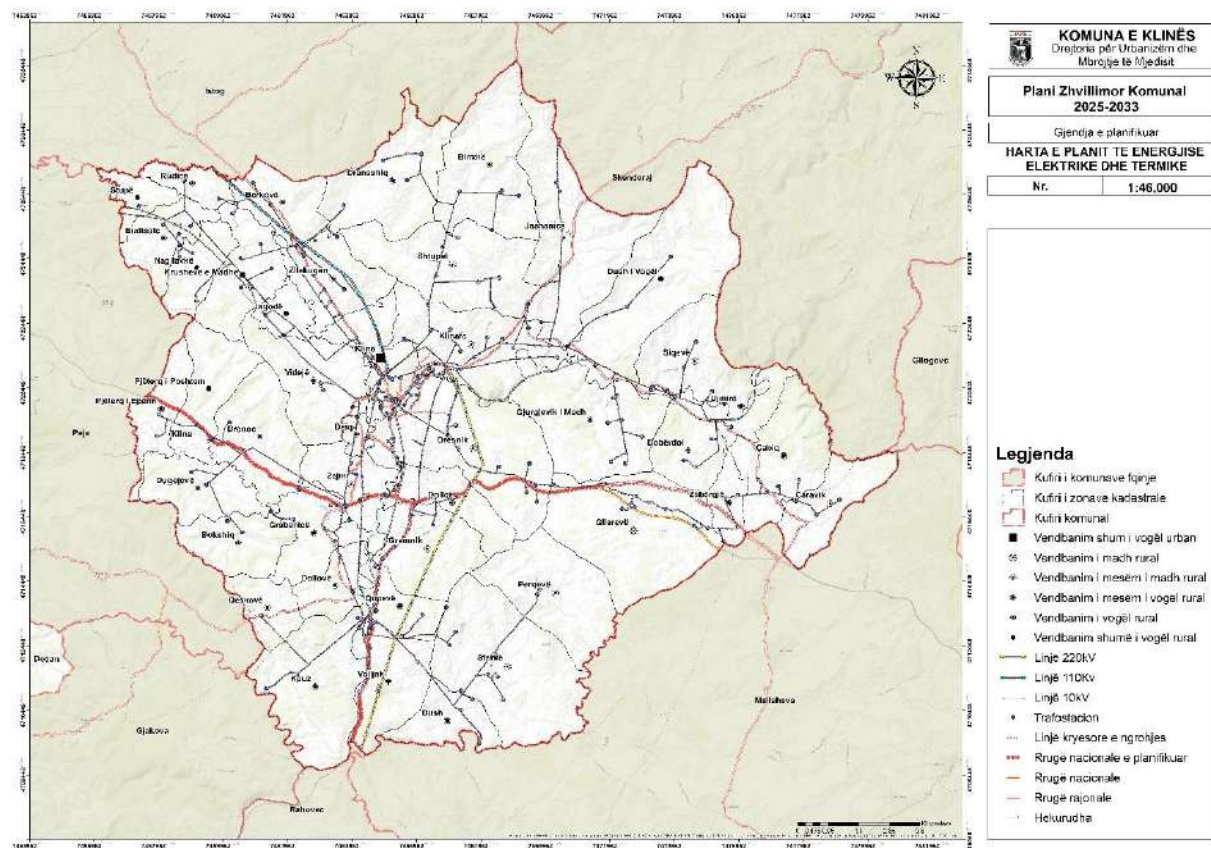
Duke marrë parasysh investimet e planifikuara, komuna duhet të bashkërendis investimet kapitale në bashkëpunim me KEDS-in për të harmonizuar ndërtimin e rrjeteve të reja dhe infrastrukturën teknike dhe të transportit.

Sa i përket burimeve të ripërtërishme të energjisë ky plan fillimisht ka paraparë që zonat e përcaktuara me Hartën e Shfrytëzimit të Planifikuar të Tokës si “zona bujqësore me shfrytëzim të përkoshëm për energji të ripërtërishme” në zonat kadastrale Perqevë, Sferkë, Dush i Vogël dhe Binxhë të shfrytëzohen për këtë qëllim. Pas Shqyrtimit Publik dhe pas shqyrtimit të kërkesave të qytetarëve, Komisioni për Shqyrtimin e Kërkesa ka vendosur për pranimin e kërkesave të qytetarëve që parcelat e caktuara brenda zonave kadastrale të destinohen po ashtu si “zona bujqësore me shfrytëzim të përkoshëm për energji të ripërtërishme”: Dranashqi, Berkovë, Krushevë e Madhe, Pjetërq i Poshtëm, Dollovë, Shtupel, Zllakuqan, Klinafç, Videjë, Qeskovë, Volljakë, Dush, Budisalc, Nagllavë dhe Jagodë. Kërkesat janë aprovuar në atë mënyrë që vetëm parcelat që kanë boniteti të tokës me Klasës V-VIII janë aprovuar të destinohen si “zona bujqësore me shfrytëzim të përkoshëm për energji të ripërtërishme”, ndërsa përjashtim bëjnë rastet në të cilat ministritë e linjës kanë dhënë leje paraprakisht që në parcelat e caktuara – pavarësisht bonitetit të tokës- të zhvillohet aktiviteti i instalimit të paneleve fotovoltaike. Zgjidhjet teknike për gjenerimin e energjisë së ripërtërishme në këto zona kadastrale me potencial për energji të ripërtërishme duhet të respektojnë këtë zotim dhe nevojë për të mos dëmtuar dhe degraduar tokën bujqësore.

Komuna e ka parasysh faktin se një pjesë e vogël e parcelës P- 71010028-00311-0 ZK Dush, e cila është propozuar për destinimin si “zonë bujqësore me shfrytëzim të përkoshëm për energji të

ripërtërishme” gjendet brenda kufijëve të bonitetit I-IV. Në këto raste, për energji të ripërtërishme mund të përdoren vetëm parcelat që gjenden brenda bonitetit V-VIII të tokës bujqësore.

Harta 38. Harta e planit të energjisë elektrike dhe termike

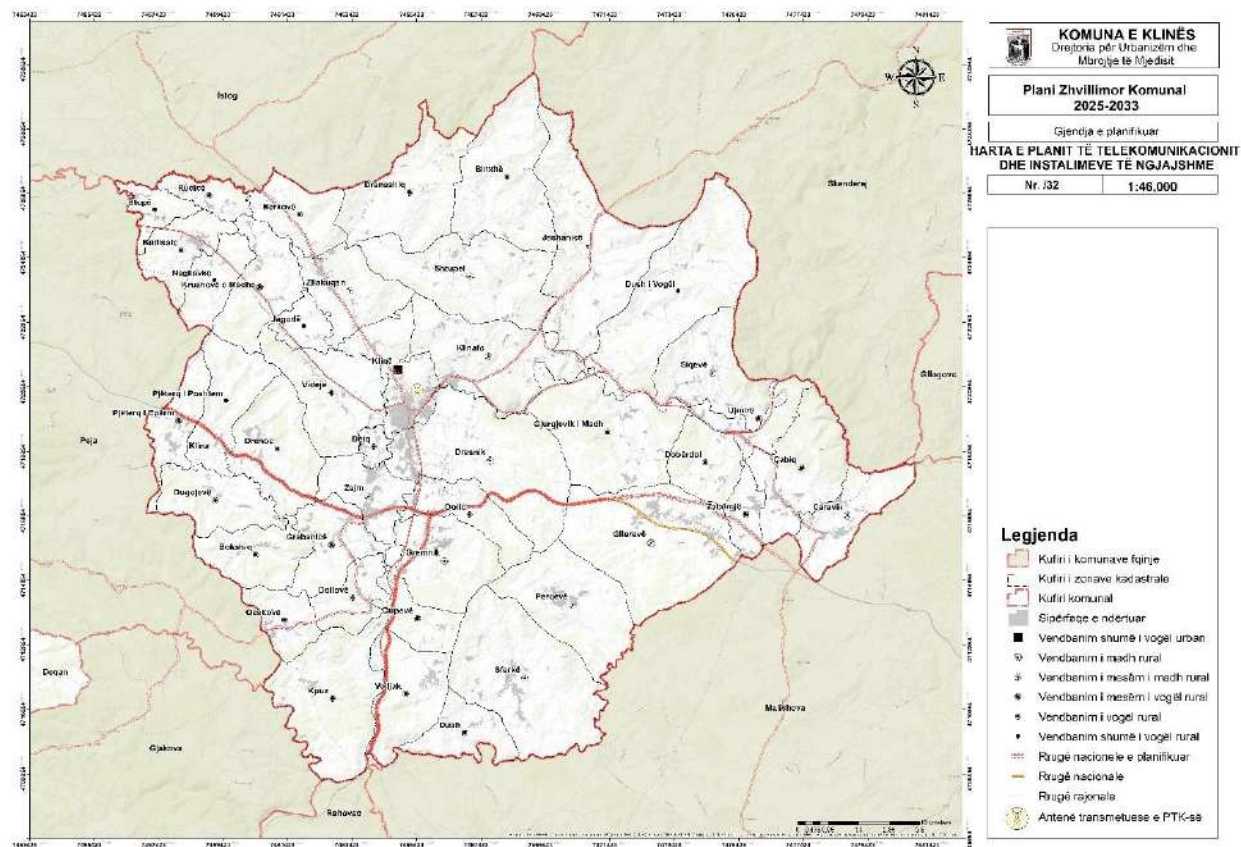
Sa i përket ndriçimit publik të rrugëve; ky PZHK ka planifikuar investime në sistem eficient të ndricimit publik, kompletim të ndriçimit publik të rrugëve në të gjithë zonën urbane si dhe zonat qendër të vendbanimeve tjera si dhe orientim drejt energjisë së ripërtërithsme/kalim në ssstem eficient të ndricimit publik.

4.3.3.4. Telekomunikacioni

Plani për zhvillimin e sektorit të telekomunikacionit në Komunën e Klinës synon përmirësimin e infrastrukturës dhe qasjes në shërbime digjitale për të adresuar sfidat ekzistuese, si varësia nga telefonja celulare, qasja e kufizuar në internet dhe posedimi i ulët i kompjuterëve. Për këtë, është i nevojshëm zgjerimi i rrjetit të telefonisë fikse dhe fibrave optike në të gjitha zonat, duke rritur cilësinë e lidhjes dhe mbulimin e sinjalit. Ky PZHK parasheh instalimin e një antene të PTK-së në qytetin e Klinës. Gjithashtu, do të vendosen pika të reja Wi-Fi në hapësira publike për të lehtësuar qasjen në internet për familjet pa lidhje të përhershme. Përmirësimi i cilësisë së sinjalit të telefonisë celulare do të arrihet përmes instalimit të stacioneve të reja bazë në zona rurale dhe zonat me mbulim të dobët. Po ashtu, do të krijohen qendra komunitare të pajisura me kompjuterë për përdorim publik dhe programe për subvencionimin e pajisjeve digjitale për familjet me të ardhura të ulëta. Këto masa do të shoqërohen me trajnime për rritjen e njohurive digjitale dhe përdorimin

e shërbimeve online, duke siguruar një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik dhe social për të gjithë komunitetin.

Harta 39. Harta e planit të telekomunikacionit dhe instalimeve të ngjajshme

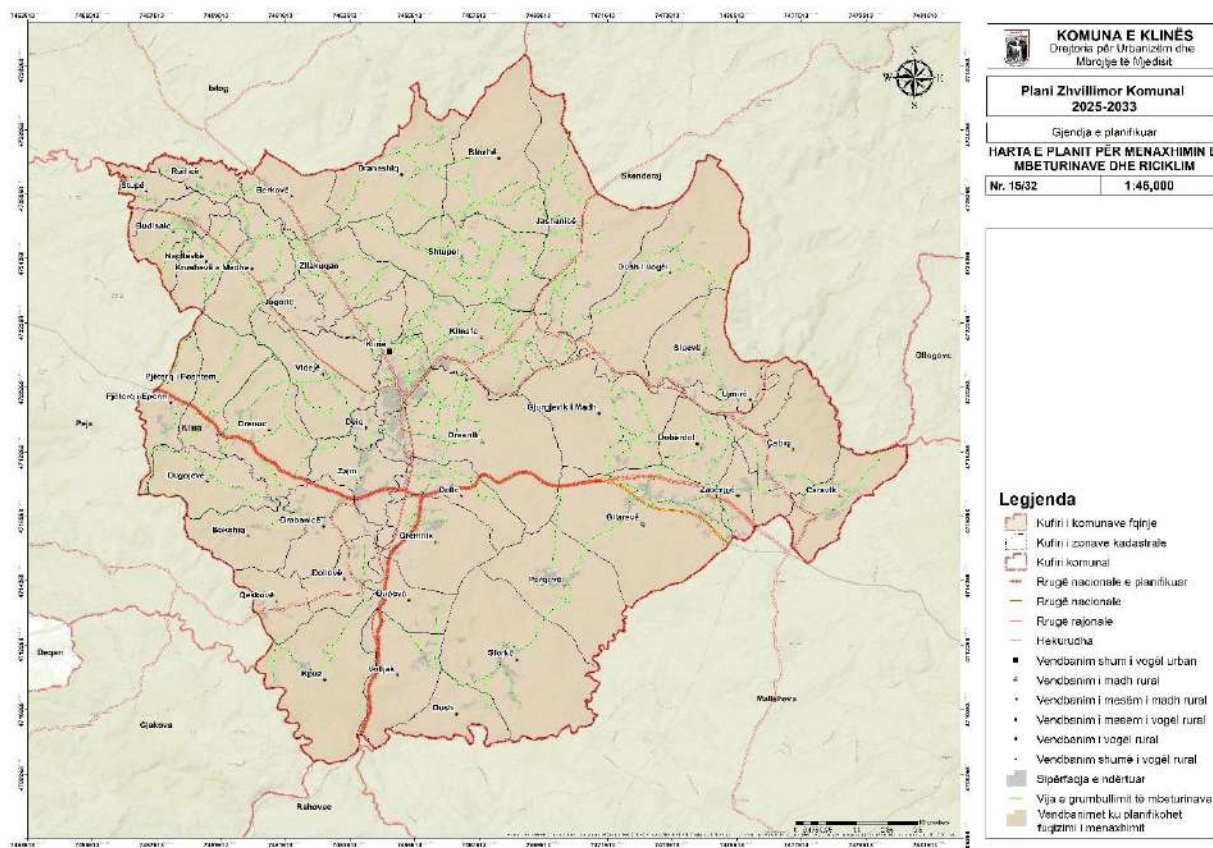
4.3.3.5. Menaxhimi dhe grumbullimi i mbeturinave

Zbatimi i Planit të Menaxhimit të Mbeturinave 2023-2027 do të jetë thelbësor për arritjen e qëllimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në Komunën e Klinës dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve të saj.

Zhvillimi i sektorit për menaxhimin dhe grumbullimin e mbeturinave në Komunën e Klinës, në kuadër të Planit Zhvillimor Komunal 2025-2033, do të ndjekë udhëzimet dhe prioritetet e përcaktuara në Planin për Menaxhim të Mbeturinave 2023-2027. Qëllimi është të krijohet një sistem efikas dhe i qëndrueshëm i menaxhimit të mbetjeve që promovon ndarjen në burim, riciklimin dhe zvogëlimin e mbetjeve që shkojnë në deponi. Aktivitetet kryesore përfshijnë përmirësimin e infrastrukturës për grumbullim dhe trajtim, ndërtimin e qendrave të riciklmit dhe kompostimit, modernizimin e deponive dhe zbatimin e një sistemi elektronik për monitorimin e performancës. Plani do të mbështetet nga masa të ndryshme politike, duke përfshirë taksa të diferencuara dhe incentiva për investimet në teknologji të qëndrueshme, ndërsa do të promovohet pjesëmarrja aktive e komunitetit përmes edukimit dhe fushatave të ndërgjegjësimit. Këto masa do të ndihmojnë në

përmirësimin e menaxhimit të mbeturinave dhe në ruajtjen e mjedisit në përputhje me standardet ligjore dhe të zhvillimit të qëndrueshëm.

Harta 40. Harta e Planit të menaxhimit të mbeturinave

4.3.3.6. *Infrastruktura e Transportit dhe Transporti*

Përkundër investimeve të vazhdueshme në infrastrukturën rrugore e cila mbulon qasjen në rrugë të asfaltuara të qytetarëve është e nevojshme të vazhdohet me investime në rrugë të reja dhe në mirëmbajtjen e atyre egzistuese, me qëllim që të përmirësohet kualiteti i jetës së qytetarëve. Në funksion të zhvillimit të infrastrukturës rrugore dhe lehtësimit të qasjes në rrugë për të gjithë qytetarët dhe aktivitetet ekonomike në tërë territorin e komunës së Klinës është e nevojshme që të investohet në projekte të reja për hapjen e traseve të rrugëve, asfaltimin e traseve egzistuese, ndërtimin e trotuareve, akomodimin në qarkullim të biciklistëve (në zonën e qytetit) dhe mirëmbajtjen e tyre në të gjitha kategoritë. Bazuar në gjendjen ekzistuese, vizionin dhe qëllimet e përcaktuara në këtë dokument, kërkohet që të kemi një mbulueshmeri të mjaftueshme hapësinore me infrastrukturë rrugore, plotësimin e nevojave për popullsinë dhe ekonominë në tërë territorin e komunës. Planifikimi i infrastrukturës së transportit dhe transportit në komunën e Klinës do të jetë i bazuar në:

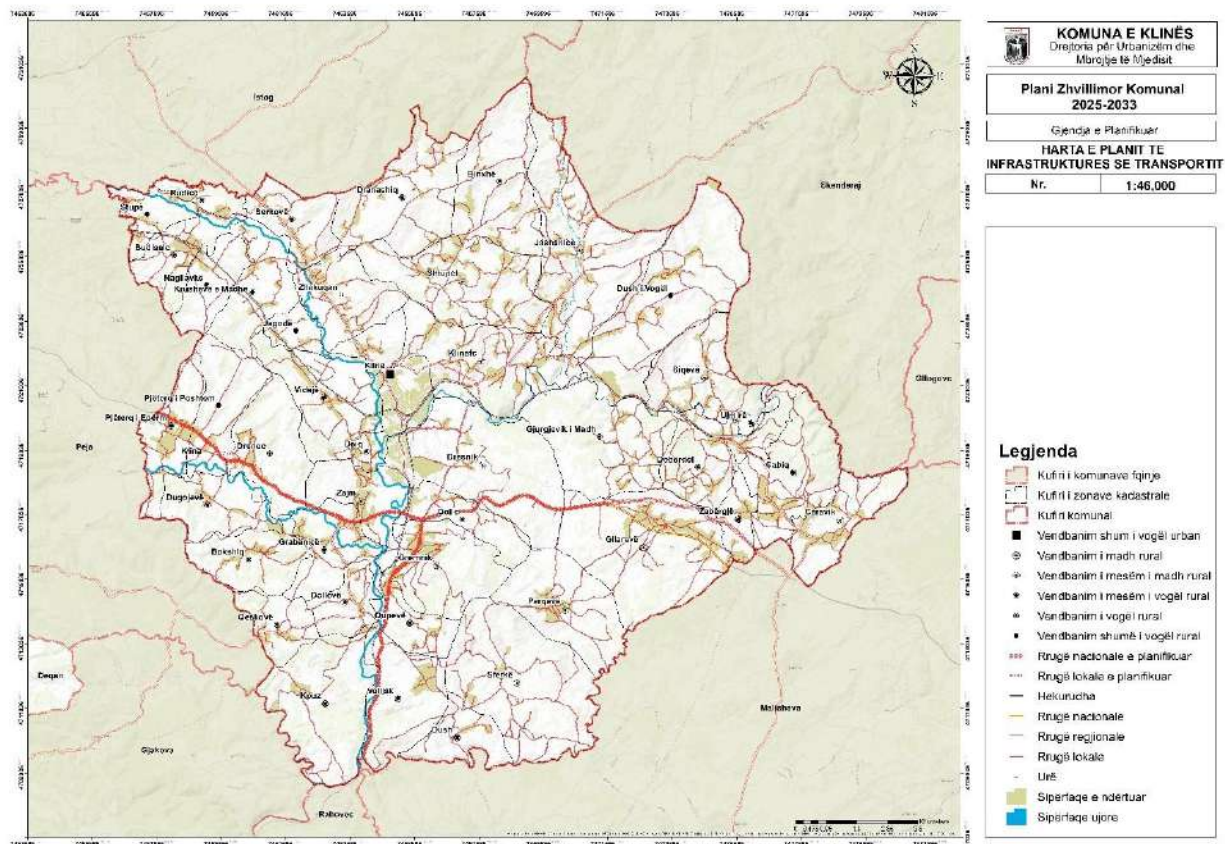
- Hapjen e traseve të reja në kategorinë e rrugëve lokale dhe regionale;
- Asfaltimin e rrugëve lokale që lidhin vendbanimet periferike dhe hapësirat brenda zonave të banuara;

- Rregullimin e trotuareve përgjatë rrugëve kryesore në zonat e banuara;
- Ndërtimin dhe riparimin e urave në rrugët lokale dhe regjionale;
- Rregullimi i kryqëzimeve në rrugët të gjitha kategoritë e rrugëve, përfshirë kryqëzimet e rrugëve me hekurudhat;
- Ndërtimin e mureve mbrojtëse në rrugët regjionale, për mbrojtje nga zhurma në hapërsirat e banuara;
- Zhvillimi i rrjetit ekzistues dhe ndërtimi i shtigjeve të reja për biciklistët;
- Rregullimi dhe menaxhimi i parkigjeve publike në zonat urbane;
- Rregullimi i sinjalistikës rrugore në të gjitha kategoritë e rrugëve.

Rrugë regjionale - Në kategorinë e rrugëve regjionale (R104 dhe R105) është e nevojshme të vazhdohet me shtrimin e trotuareve në zonat e banuara. Poashu nëdy kryqëzimet me hekurudhën duhet rregulluar kalimet me qëllim të rritjes së sigurisë rrugore. Brenda zonës së qytetit, është e nevojshme të rregullohet çështja e parkingjeve publike dhe menaxhimit të tyre. Shtegu i biçiklistëve është e nevojshme të ndërtohet duke filluar nga qendra e qytetit në drejtim të periferisë përgjatë rrugëve regjionale. Sinjalizimi horizontal dhe vertikal është e nevojshme të rishikohet, plotësohet me qëllim të përmbushjes së funksionit të tij.

Rrugë lokale - Në kategorinë e rrugëve lokale është e nevojshme që të investohet në asfaltimin e rrugëve që lidhin vendbanimet periferike, si dhe të asfaltohen rrugët që lidhin lagjet e caktuara brenda zonave të banuara. Rrugët ekzistuese lokale është e nevojshme të përmirsohen në gjerësinë e tyre si dhe akomodimin e këmbësorëve. Kryqëzimet me rrugët e nivelit më të lartë (nacionale dhe regjionale), është e nevojshme të vendoset sinjalistikë adekuate (kryqëzimet me rrugët (N9, R104 dhe R105).

Harta 41. Harta e planit të infrastrukturës së transportit

Transporti - Duke pasur parasysh që zona urbane e Klinës, shtrihet në largësi të ndryshme nga vendbanimet periferike të komunës (deri 19 km), është e nevojshme që transporti i udhëtarëve të organizohet në funksion të lehtësimit për qarkullimin e qytetarëve.:

- Stacioni i autobuseve të rregullohet sipas standardeve dhe të paiset me pajisje të TI të kohës.
- Të ndërtohen stacionet e vendndaljes së autobusëve për linjat ndërrbane dhe lokale të tipit SMART station (stacione të menqura).
- Të gjithë autobusët e linjave lokale të jenë të paisur me GPS.
- Të përfshihen në rrjetin e transportit lokal edhe vendbanimet që nuk përfshihen aktualisht (Binxhë, Dugajevë, Dush, Grapc, Gjyrgjevik i Madh, Jashanicë, Jelloc, Ranoc, Rudicë, Stupë,
- Transporti lokal do të mbulohet nga operatorët të cilët do të mbulojnë të gjitha vendbanimet lokale, varësisht nga distanca. Itinerari i lëvizjes do të jetë nga 60 deri 120 minuta, varësisht nga distanca e vendbanimit. Orari i qarkullimit të linjave do të jetë nga ora 6:30 deri 20:00. Të gjitha linjat lokale do të kenë pikënisje stacionin e autobusëve në Klinë, si në tabelën në vijim

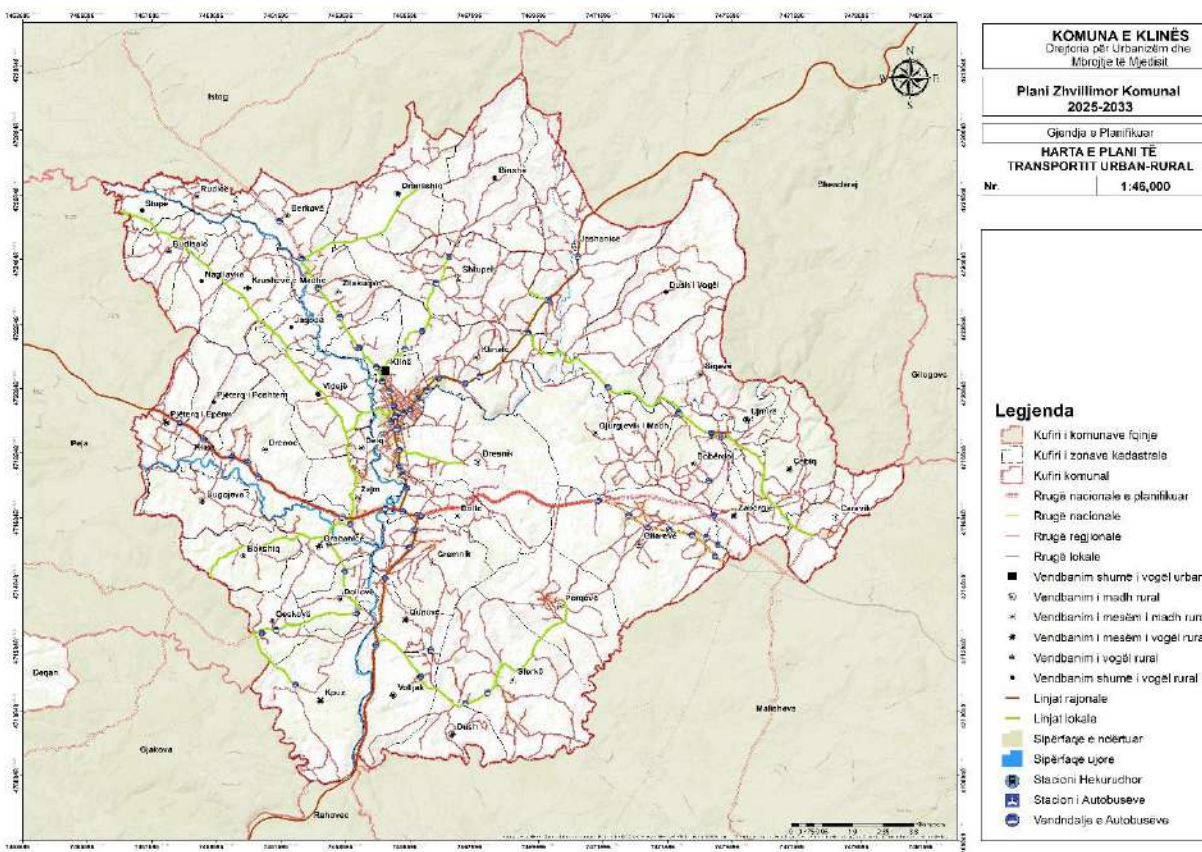
Tabelë 81. Vendbanimet sipas transporti lokal

LINJAT LOKALE TË TRANSPORTIT PUBLIK					
Nr	Vendbanimi	Nr i popullsisë	Qasja	Distanca [km]	Itinerari [min]

Kuvendi Komunal Klinë
Plani Zhvillimor Komunal 2025-2033

1	Leskoc	239	<i>Me transport publik</i>	12	60
2	Siqevë	1,338	<i>Me transport publik</i>	11.6	30
3	Ujmirë	544	<i>Me transport publik</i>	17	30
4	Shtupel	771	<i>Me transport publik</i>	7	30
5	Kernicë	794	<i>Me transport publik</i>	6	30
6	Budisalc	398	<i>Me transport publik</i>	11	60
7	Bokshiq	438	<i>Me transport publik</i>	9	60
8	Këpuz	622	<i>Me transport publik</i>	13	30
9	Resnik	399	<i>Me transport publik</i>	10	60
10	Caravik	1,241	<i>Me transport publik</i>	19	30
11	Perqevë	1,005	<i>Me transport publik</i>	16	30
12	Sferkë	2,448	<i>Me transport publik</i>	13	30
13	Binxhë	117	<i>Pa transport publik</i>	8	60
14	Dugajevë	399	<i>Pa transport publik</i>	11	60
15	Dush	241	<i>Pa transport publik</i>	13	60
16	Grapc	206	<i>Pa transport publik</i>	13	60
17	Gjyrgjevik i Madh	449	<i>Pa transport publik</i>	12	60
18	Jashanicë	1,784	<i>Pa transport publik</i>	10	30
19	Jelloc	27	<i>Pa transport publik</i>	9	60
20	Ranoc	353	<i>Pa transport publik</i>	10	60
21	Rudicë	446	<i>Pa transport publik</i>	11.9	60
22	Stupë	179	<i>Pa transport publik</i>	12.5	60
Popullsia		38,496	Distanca mesatare	11.6	

Harta 42. Harta e planit të transportit urban-rural

4.3.3.7. Infrastruktura Publike e Planifikuar

Infrastruktura publike e planifikuar për komunën e Klinës do të ndikojë drejtëpërdrejtë në përmirësimin e kualitetit të jetës së qytetarëve që jetojnë në këtë komunë. Infrastruktura publike ekzistuese ka nevojë të përmirësohet në të ardhmen me hapësira të reja, shërbime efikase e cilësore, qasje më të shpejt dhe më të lehtë dhe pajisje adekuate.

Bazuar në gjendjen ekzistuese, vizionin, qëllimet dhe objektivat e përcaktuara me këtë plan, kërkohet që komuna të ketë hapësira të mjaftueshme të shërbimeve publike, një mbulueshmëri të mjaftueshme hapësinore për gjithë territorin e komunës, qasje të mirë, ngritje të cilësisë në shërbime dhe dixhitalizimin e tyre, pajisje adekuate dhe mirmbajtje e vazhdueshme.

Planifikimi i infrastrukturës publike në komunën e Klinës do të jetë i bazuar në:

- Ngritjen e kapaciteteve në shërbime publike duke ndërtuar hapësira të reja, zgjerimin e hapësirave në disa objekte ekzistuese si dhe renovimin e rehabilitimin e objekteve varësisht nga nevoja.
- Mbulimin e gjithë territorit të komunës dhe vendbanimeve të saj me shërbimet e nevojshme
- Ngritjen e cilësisë së shërbimeve, pajisje adekuate dhe dixhitalizim
- Qasje më të mirë dhe mirmbajtje e tyre.

Zhvillimi hapësinor i vendbanimeve dhe trendet demografike gjatë 8 viteve të ardhme duhet të përcillen me kujdes dhe të sigurohen shërbimet e nevojshme publike.

Propozimet konkrete për shtimin e hapësirave të reja për infrastrukturë publike, si dhe rehabilitime atyre ekzistuese janë paraqitur në Planin e Veprimit të këtij PZHK.

Institucionet arsimore

Sa i përket shërbimeve arsimore, gjendja është relativisht e mirë dhe në të ardhmen synohet të arrihet qëllimi që ka të bëjë me cilësinë dhe gjithpërfshirjen në arsim.

Për ta siguruar hapësirën e nevojshme me objekte parashkollore – çerdhe, kërkohet që të ndërtohen objekte të reja për ti plotësuar kërkesat. Aktualisht ke vetëm një çerdhe publike në qytetin e Klinës, e cila nuk i plotëson nevojat e zonës urbane. Për të ardhmen është propozuar ndërimi i edhe 6 objekteve të tjera për çerdhe në komunën e Klinës. Çerdhet janë planifikuar në vendbanimet: Klinë, Dresnik, Gllarevë, Jashanivë, Sferkë dhe Zllakuqan. Në këtë drejtim do të inkurajohen edhe investime nga sektori privat në sigurimin e këtij shërbimi në bashkëpunim me komunën. Për ndërtimin e këtyre objekteve parashkollore janë planifikuar edhe parcelat kadastrale si: Klinë (Zona Kadastrale Klinë, numri i parcelës 00520-1), Dresnik (Zona Kadastrale Dollc, numri i parcelës 00095-0), Gllarevë (Zona Kadastrale Gllarevë me nr. të parcelës 001074-2), Jashanicë (ZK Jashanicë me nr. të parcelës 769-2), Sferkë (ZK Sferkë me nr. parcelës 00130-0) dhe Zllakuqan (ZK Berkovë me nr. të parcelës 00414-1-47)

Sa i përket arsimit parafillor, ky nivel i shkollimit është i organizuar në hapësirat ekzistuese të shkollave filllore të mesme të ulëta. Në të ardhmen kërkohet që të rishikohet kjo hapësirë për shkollimin parafillor dhe të plotësohet hapsira shkollore sipas nevojave që kërkohet për këtë nivel të shkollimit.

Në nivelin e arsimit fillor dhe të mesëm të ulët planifikohet ndërtimi i një shkolle në zonën urbane (Dollc) ku planifikohet edhe parcela në zonën kadastrale të Dollcit me nr. të parcelës 00095-0. Gjatë periudhës së realizimit të këtij plani, planifikohet që të bëhet rindërtimi dhe renovimi i shkollave filllore në Klinë; Zllakuqan, Çabiq, Ujmirë; Caravik; Jashanicë; Gjurgjevik i Madh; Pjetërq i Epërm; Shtupel; Budisalc dhe Gremnik deri në vitin 2033.

Është planifikuar po ashtu edhe ndërtimi i anekseve të veçanta për klasa për shkollën filllore “Dëshmorët” në Volljakë dhe Paralelen e Ndarë në shkollën filllore “Motrat Çiriazit në Zajm.

Është planifikuar edhe rindërtimi i shkollave në zonat kadastrale si më poshtë:

- SHFMU “Motrat Qiriazit” Klinë (ZK Klinë nr. parcelës 00520-1);
- SHFMU “Atë SHTjefan Gjeqovi” Zllakuqan (ZK Berkovë nr. i parcelës 00414-1-47-0);
- SHFMU “Motrat Qiriazit” Zajm (ZK Zajm nr. i parcelës 00008-23).

Në nivelin e arsimit të mesëm të lartë është planifikuar ndërtimi i aneksit në gjimnazin Luigj Gurakuqi. Në këtë nivel të arsimit, është me rëndësi që të arrihet një përfshirje më e madhe e nxënësve në arsimin profesional si dhe zhvillimi profesional i mësimitdhënësve.

Gjithashtu është planifikuar edhe zgjerimi i hapësirave shkollore për shkollimin fillor dhe të mesëm të lartë dhe atë si vijon:

- Ndërtimi i një Aneksi të veçantë për administratë dhe laboratorë në gjimnazin “Luigj Gurakuqi”. Ky aneks është planifikuar të ndërtohet në Zonën Kadastrale Klinë, respektivisht në parcelën me Nr. 585-1;
- Ndërtimi i një Aneksi në IAAP “Fehmi Agani” Klinë për punë praktike (ZK Klinë nr. parcelës 018-0).

Tutje: gjatë periudhës së implementimit të këtij plani, është planifikuar edhe ndërtimi i sallave sportive në shkollat me numër më të madh të nxënësve si:

- SHFMU “Motrat Qiriazit Klinë (ZK Klinë nr. parcelës 00520-1);

- SHFMU “Emin Duraku” Sferkë (ZK Sferkë nr. parcelës 00130-1);
- SHFMU “Dëshmorët e Qëndresës” Gllarevë (ZK Gllarevë nr. parcelës 001074-2);
- SHFMU “Atë Shtjefan Gjeqovi” Zllakuqan (ZK Bërkovë nr. parcelës 00414-1-47-0).

Gjatë përmirësimit të infrastrukturës shkollore duhet të intervenohet edhe në hapësirat përcjellëse të shkollave, respektivisht në rregullimin e oborreve, parqeve dhe hapësirave rekreative e sportive.

Institucionet shëndetësore dhe të përkujdesjes sociale

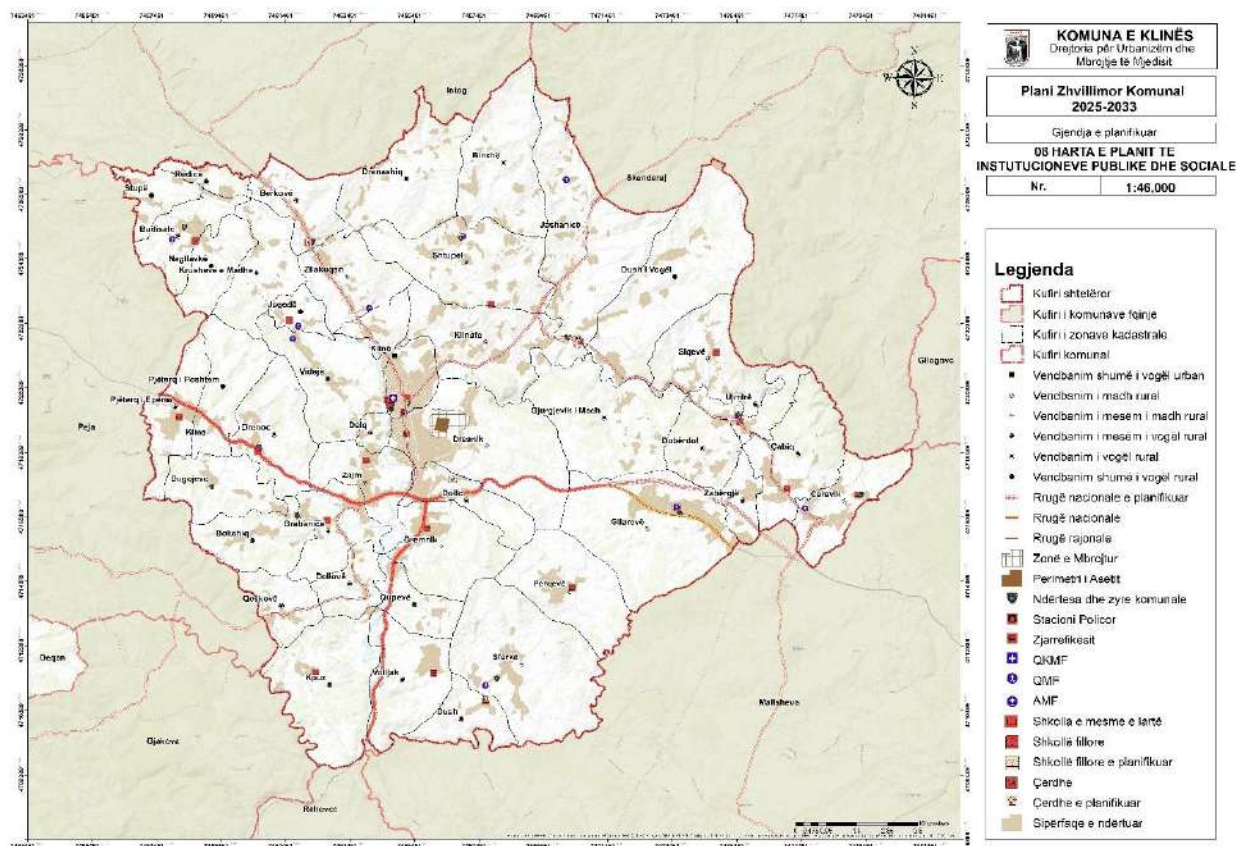
Objektet shëndetësore në komunën e Klinë kanë një shtrirje të mirë hapësinore dhe gjithashtu ka edhe infrastrukturë dhe hapësirë të mjaftueshme. Në të ardhmen synohet ngritja e nivelit të shërbimeve shëndetësore dhe mirëqenies sociale duke synuar: Përmirësimin e shërbimeve shëndetësore, avancimin e Sistemit Informativ Shëndetësor (SISH) dhe platformave tjera digjitale për shëndetësi, rritjen e kujdesit ndaj grupeve sociale me gjendje të vështirë shëndetësore dhe ekonomike – përmes vizitave shëndetësore në shtëpi, identifikimi dhe trajtimi i familjeve strehuere, njohja e statusit si ofrues të shërbimeve, licencimi i tyre si dhe ofrimi i benefiteve si njohja e stazhit të punës si dhe pagesat për to si dhe Krijimi i grantit specifik për financimin e shërbimeve sociale dhe familjare në nivelin komunal.

Hapësira e objekteve shëndetësore në komunë është e mjaftueshme dhe në të ardhmen planifikohet të ndërtohet vetëm një objekt shëndetësor- QMF në Dollc si dhe të shtohet një aneks në QKMF të Klinës për shërbimet e emergjencës. Më shumë hapësira kërkohet për përkujdesje sociale ku janë planifikuar: ndërtimi i shtëpisë së pleqve, ndërtimi i shtëpisë së sigurtë, ndërtimi i objektit të ri për familjet në nevojë sociale të cilat nuk e kanë të zgjidhur çështjen e banimit si dhe renovimi i objekteve të banimit social.

Veprimet konkrete në raport me institucionet shëndetësore dhe të përkujdesjes sociale- bashkë me koston dhe kohën e realizimit të tyre janë paraparë në Planin e Veprimit të këtij PZHK.

Administrata publike

Hapësira për shërbime administrative në komunën e Klinës është e mjaftueshme dhe ka një shtrirje të mirë hapësinore me një koncentrim më të lartë në qytetin e Klinës. Në aspektin e përmirësimit të shërbimeve, parashihet të kemi një administratë më efikase. Kjo mund të arrihet me decentralizim të shërbimeve administrative përmes e-kiosqeve, përmirësimin e kushteve dhe ngritjes së shërbimeve administrative si dhe ofrimin e shërbimeve administrative në formë elektronike – e-administrata. Trajnimet e vazhdueshme të stafit janë planifikuar po ashtu, në mënyrë që të ketë ngritje të vazhdueshme të performancës së personelit dhe rrjedhimisht të ketë ngritje të vazhdueshme të cilësisë së shërbimeve.

Harta 43. Harta e planit të Institucioneve publike dhe sociale

4.3.3.8. Infrastruktura Sociale e Planifikuar

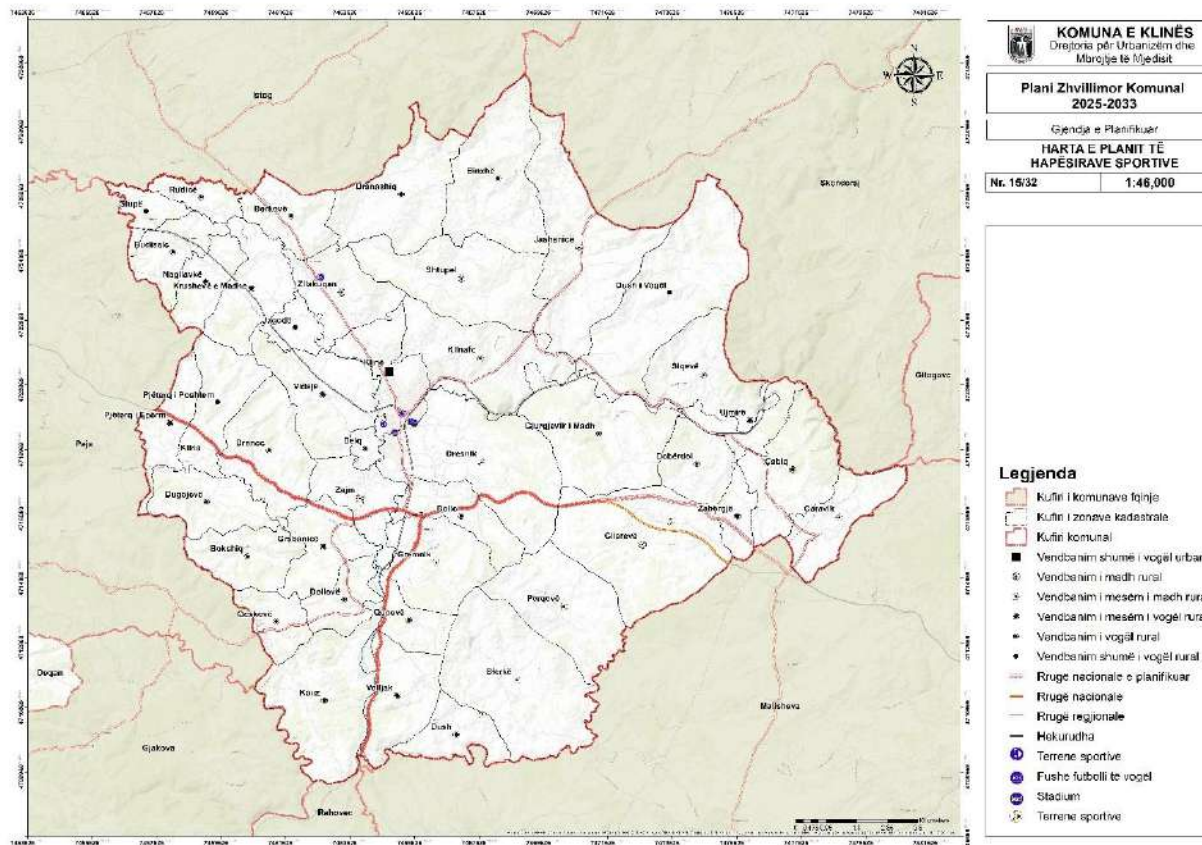
Ndërtesat kulturore, Sportive dhe Rekreative

Kapacitetet e hapësirave të bibliotekës, shtëpisë së kulturës dhe hapësirave sportive janë të pamjaftueshme në komunën e Klinës si dhe ka një koncentrim vetëm në qytetin e Klinës. Këto hapësira planifikohen të zgjerohen në të ardhmen me qëllim të përmirësimit të gjendjes. Në këtë aspekt, planifikohet të ndërtohet teatri i hapur në Dresnik-Dollc (në afërsi të lokalitetit arkeologjik). Për realizimin e këtij projekti kërkohet që të sigurohet prona nga AKP. Në këto hapësira do të vendosen edhe shtëpia e kulturës, galeria, teatri dhe ansambli.

Zgjerimi i hapësirave sportive, rekreative e kulturore do të ketë një rritje të vazhdueshme gjatë gjithë periudhës së implementimit të këtij plani duke shfrytëzuar kryesisht hapësirat e shkollave. Do të sigurohen hapësira sportive dhe rekreative në të gjitha shkollat e komunës. Parcelat kadastrale ku gjenden objektet arsimore apo shkollore gati në të gjitha vendbanimet e komunës së Klinës kanë sipërfaqe të mëdha. Bazuar në NTPH për hapësira shkollore, në shumicën e vendbanimeve kemi tejkalim të normave. Kjo lejon që parcelat të shfrytëzohen në mënyrë më efikase, ndërsa mundëson edhe ruajtjen e tokës në këto vendbanime. Ky shfrytëzim racional i tokës është në përputhje me vizionin dhe politikat e komunës për një zhvillim të qëndrueshëm dhe menaxhim eficient të resurseve natyrore. Për këtë arsëje, këto parcela do të shfrytëzohen edhe për ndërtimin e hapësirave sportive, në mënyrë që të plotësohen edhe kriteret minimale të NTPH për hapësira sportive në komunë. Ky shfrytëzim racional i tokës në asnjë mënyrë nuk do të cenojë kërkesat minimale për hapësira

shkollore. Në të ardhmen planifikohet që ti kushtohet një vëmendje më e madhe edhe sportit, kulturës dhe artit, e sidomos tek të rinjtë. Kërkohej një stimulim më i madh i të rinjve për sport, kulturë e art duke organizuar sa më shumë aktivitete dhe evente të kësaj fushe. Krahas kësaj, do të shtohen edhe hapësirat për këto aktivitetet dhe do të përmirësohen kushtet në përgjithësi.

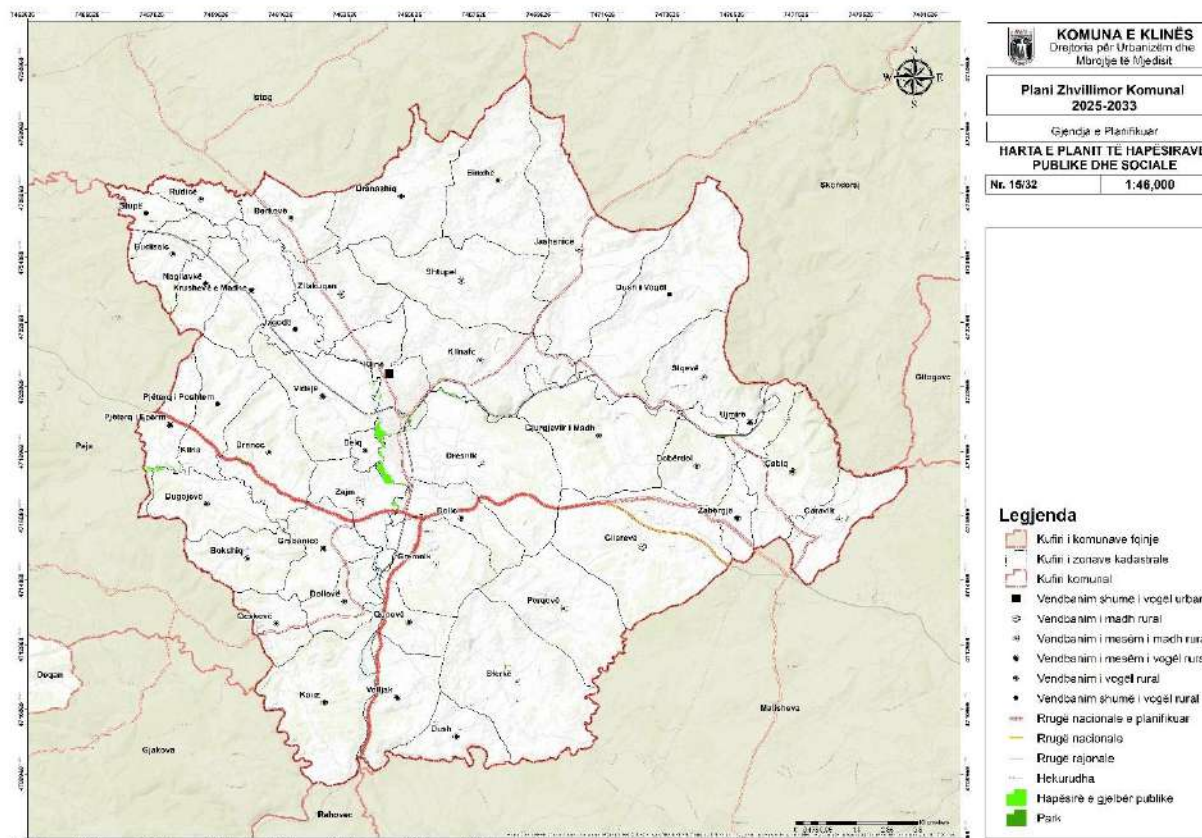
Harta 44. Harta e planit të Hapësirave Sportive

Hapësirat e hapura publike dhe sociale

Hapësirat publike ekzistuese do të rregullohen dhe mirëmbahen vazhdimisht si dhe do të shtohen edhe hapësira të reja. Gjithashtu, do të planifikohen edhe hapësirat e vendosjes së shtatoreve dhe përmendoreve në hapësirat publike të komunës.

Ky PZHK parasheh ndërtimin e tri parqeve të reja si dhe ndërtimin e liqenit akumulues.

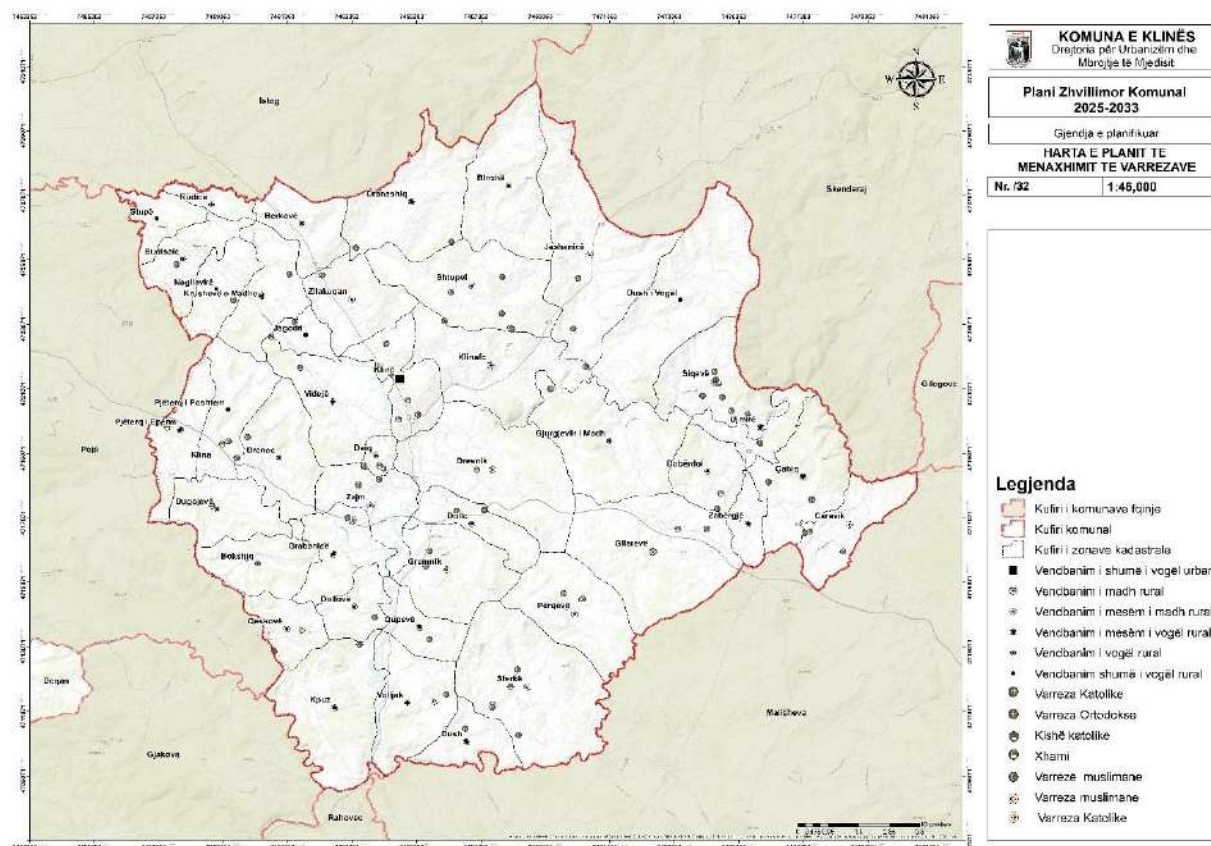
Veprimet konkrete në raport me infrastrukturën sociale të planifikuar- bashkë me koston dhe kohën e realizimit të tyre janë paraparë në Planin e Veprimit të këtij PZHK.

Harta 45. Harta e planit të Hapësirave të hapura publike dhe sociale

Objektet fetare dhe varrezat

Në përgjithësi, hapësirat për varreza dhe objekte fetare i plotësojnë nevojat bazuar edhe në Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor. Ky plan fillimisht ka paraparë zgjerimin e hapësirave të varrezave në vendbanimet: Zona Urbane, Gllareva, Carraviku, Deiqu, Gjurgjeviki i Vogël dhe Kërrnica. Një aktivitetet tjetër i paraparë është edhe rrethimi i hapësirave të varrezave dhe objekteve fetare si dhe mirëmbajtja e vazhdueshme e tyre. Ndërsa pas procesit të Shqyrtimit Publik dhe kërkesave të ardhura nga qytetarët, Komisioni i Shqyrtimit të Kërkesave ka vendosur për aprovimin e kërkesave të qytetarëve për zgjerimin e hapësirës së varrezave në vendbanimet si vijon: Zona Kadastrale Klinafc, Zona Kadastrale Carravik dhe Zona Kadastrale Gllarevë. Pranimi i këtyre kërkesave nuk cenon asnjë aspekt të zhvillimit të ardhshëm të vendbanievet e as politikat e këtij plani zhvillimor për shfrytëzimin racional të tokës.

Harta 46. Harta e planit të menaxhimit të varrezave

4.3.3.9. Mjedisit dhe Sipërfaqet me rrezikshmëri Mbrotjtja e mjedisit

Në raport me mbrojtjen e mjedisit, ky PZHK ka paraparë përcaktimin dhe implementimin e masave mbrojtëse përkatëse për amortizim të efekteve negative në mjedis, mbrojtje ndaj ndotësve dhe kërcënuesëve të tjerë mjedisor, si dhe masa për zhvillim kualitativ mjedisor. Vlerat natyrore të komunës si ato pyjore, ujore e bujqësore të cilat konsiderohen potenciale të rëndësishme, krahas ruatjes strikte të tyre, do të shfrytëzohen edhe për zhvillim të turizmit. Shfrytëzimi i këtyre aseteve do të bëhet konform standardeve mjedisore dhe praktikave më të mira në këtë fushë si dhe duke ruajtur balancën ekologjike të ekosistemit. Tutje; Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) i këtij PZHK përcakton masa dhe veprime për zvogëlimin e ndikimit negativ në mjedis të zhvillimeve të parapara me këtë dokument, e të cilat janë të integruara në fushën e mbrojtjes së mjedisit.

Bazuar në rekomandimet e VSM-ës për mbrojtjen e cilësisë së ujërave sipërfaqësor nga veprimet degraduese dhe fatkeqësitë natyrore, masat që duhet të ndërmerren janë: kushtëzimi i operatorëve ekonomik për aplikimin e masave për arritjen e minimumit ekologjik, monitorim dhe kujdes rigoroz për ndalimin e eksploatimit të zhavorrit, ndërtimin e pendave për ujtitje (kanalet e ujtitjes), zbatimin e masave që dalin nga dokumenti “Vlerësimi i rreziqeve nga fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera në territorin e komunës së Klinës”.

Mbrojtja e sipërfaqeve ujore

Masat mbrojtëse për sipërfaqet ujore përcaktohen bazuar në UA. nr. 08/2017 për Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor. Burimet e ujërave klasifikohen në burime nëntokësore dhe sipërfaqësore. Me qëllim të mbrojtjes së burimeve të ujërave përcaktohen zonat e mbrojtura ujore, të cilat ndahen në:

- 1. Zona e mbrojtjes së regjimit të rreptë,** e cila ka për qëllim të siguroj mbrojtjen e burimit të ujit dhe ndërtesave me instalime për marrjen e ujit si dhe të mbrojtë burimin nga shkarkimet e ndotësve që mund të ndikojnë drejtpërdrejt në ujë nga aktivitetet e njeriut;
- 2. Zona e mbrojtjes së regjimit të kufizuar,** e cila ka për qëllim të sigurojë mbrojtjen e burimit të ujit nga lëvizjet e ndotësve mikrobiologjik, kimik dhe llojeve të tjera të ndotësve;
- 3. Zona e mbrojtjes së regjimit të lehtë,** e cila ka për qëllim të siguroj mbrojtjen parandaluese për pellgun përkatës të burimit të ujit dhe të rris efikasitetin e mbrojtjes nga ndotja kimike dhe radioaktive. Ndër të tjera është parashikuar si vijon:

Ky PZHK planifikon mbrojtjen e të gjitha burimeve të ujërave natyrale, termale dhe termo - minerale si dhe ujërave tjerë nëntokësorë dhe sipërfaqësor- ashtu siç janë paraparë edhe me hartën hidrologjike të komunës së Klines. Masat mbrojtëse përfshijnë edhe caktimin e zonës së mbrojtjes së obligueshme rreth burimeve, kaptazheve, rrjedhave të lumenjve dhe akumulacioneve, me regjim të caktuar të mbrojtjes, varësisht nga nevoja, përkatësisht gjendja në terren.

Do të parandalohet ndërtimi i objekteve dhe/apo zhvillimi i aktiviteteve tjera në këto zona. Nuk do të lejohet as shfrytëzimi i tokës në atë mënyrë që të rrezikojë sasinë dhe kualitetin e ujit;

Do të merren masat e nevojshme për mos lejimin e ndotjes së lumenjve, ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore nga ujërat e përdorura (nga amvisëira, industria dhe aktivitetet tjera ekonomike) duke bërë trajtim në dalje me gropa septike dhe forma tjera si vendosja e aparateve për pastrim deri te impianti etj. Do të merren masa afatshkurtra dhe afatgjatë që ujërat e përdorura (urbane dhe industriale) para se të lëshohen të pastrohen në pikëpamje fizike biologjike dhe kimike.

Mbrojtja e ajrit

Sipas ligjit nr. 03/L-160 për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja, komuna në bashkëpunim me MMPHI do të bëjë kontrollimin e vazhdueshëm të emetimeve të pluhurit dhe tymit nga ndotësit kryesor të ajrit në komunë. Planifikohet krijimi i brezave të gjelbër përgjatë rrugëve kryesore dhe rrjedhave të lumenjëve, me qëllim të amortizimit të ndotjes nga pluhuri, gazrat dhe zhurma.

Në mënyrë që të mbrohet ajri, është e nevojshme që të kontrollohet lokacioni për prodhimin e pajisjeve dhe llojin e teknologjisë, llojin e energjisë dhe të stimulohet energjia e pastër dhe energjia ripërtëritëse.

Bazuar në rekomandimet e VSM, masat që duhet të ndërmmiren për monitorimin e cilësisë së ajrit janë: vendosja e stacionit për monitorimin e kualitetit të ajrit në komunë apo pajisje mobile për monitorimin e ndotësve të ajrit, me fokus të veçantë ata për matjen e sasisë së sulfurit dhe ndotësve që lirohen nga djegia e mbeturinave.

Bazuar në veprimet që rekomandohet në VSM për zvogëlimin e ndikimit mjedisor negativ, masat që duhet të ndërmmiren janë: hartimi i Planit të Mobilitetit i cili do të nxiste krijimin e kushteve për përdorim të transportit publik, ecjes dhe çiklizimit, ndërtimin e rrugëve tranzitore të cilat do e zhvendosnin komunikacionin e rëndë në periferi, modifikimin e planit dhe sistemit ekzistues të menxhimit të mbeturinave, planifikimi për shtim të hapësirave të gjelbërta në përgjithësi e në veçanti në të gjitha hapësirat ekzistuese publike.

Mbrojtja e ujit

Gjatë dhënies së lejeve për planifikim, me qëllim të mbrojtjes së ujit nëntokësor, është e nevojshme që të rregullohen masat për mbrojtje në vijim:

- Ndërtimi i sistemit të ujërave të zeza me elemente të papërshkueshme nga uji
- Ujërat atmosferik duhet të kanalizohen në sistem të veçantë të drenazhimit

Po ashtu, kujdes të veçantë duhet ti kushtohet drenazhit të ujërave atmosferike në varreza. Tutje; në mënyrë që të mbrohet rrjedha e lumenjve, është e nevojshme të kontrollohen të gjitha shkarkimet dhe të bëhet një inventar i ndotësve.

Mbrojtja e tokës bujqësore

Toka bujqësore, si vlerë e çmuar për zhvillimin ekonomik të komunës së Klinës duhet të mbrohet nga degradimi, erozioni e fragmentimi me masat mbrojtëse të përcaktuara me ligjin nr. 02/L-26 për Tokën Bujqësore dhe me UA nr. 08/2017 për Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor.

Mbrojtja e pyjeve

Duke marrë parasysh përqindjen e madhe të sipërfaqeve pyjore në komunë, pylltaria konsiderohet si potencial shumë i mirë për zhvillimin ekonomik të komunës. Kështu, mbrojtja e këtyre sipërfaqeve planifikohet të bëhet konform ligjit nr. 03/L-153 për Pyjet e Kosovës dhe aktet nënligjore relevante, si dhe UA nr. 08/2017 për Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor.

Mbrojtja dhe rregullimi i tokës pyjore bëhet nëpërmjet formave si në vijim:

1. Mbrojtja e tokës pyjore nga shpyllëzimi- prerja e të gjitha bimëve pyjore dhe më pas përdorimi i kësaj toke për shfrytëzime të tjera jo-pyjore;
2. Mbrojtja dhe rregullimi i tokës pyjore nëpërmjet pyllëzimit- krijimi i një pylli apo të një grumbulli të bimëve pyjore (ekskluzivisht autoktone) në një tokë ku nuk kishte pyll;
3. Mbrojtja dhe rregullimi i tokës pyjore nëpërmjet ripyllëzimit- rivendosja e mbulesës pyjore (ekskluzivisht autoktone), në forme të natyrshme (nëpërmjet mbjelljes natyrore, nëpërmjet kthimit të pyjeve cungishte në trungishte) ose në forme artificiale (nëpërmjet mbjelljes së drejtpërdrejtë të bimës dhe farës).

Mbrojtja nga fatkeqësitë natyrore dhe të tjera

Duke konsideruar rreziqet e mëdha që paraqiten në sipërfaqe të ndryshme të komunës për shkak të fatkeqësive natyrore dhe fatkeqësive të tjera, për menaxhimin e këtyre fatkeqësive, parandalimin e tyre dhe zvogëlimin e numrit të viktimave dhe pasojave tjera në natyrë, planifikohet zbatimi i masave mbrojtëse të përcaktuara me ligjin nr. 04/L-027 për Mbrojtjen nga Fatkeqësitë Natyrore dhe Fatkeqësitë Tjera.

Mbrojtja nga Erozioni

Me qëllim të parandalimit të aktivitetit eroziv, parashikohet të ndërmerren hapa konkret dhe të menjëhershëm, siç janë:

1. Ndalimi i prerjeve dhe degradimit të pyjeve;
2. Ndalimi i mbikullotjes;
3. Ndalimi i shfrytëzimit të mirave materiale që shkaktojnë erozion;
4. Ndalimi i shfrytëzimit të dheut dhe rërës etj.

Gjatë procesit të planifikimit kujdes i veçantë duhet ti kushtohet zonave erozive ndaj të cilave, përveç faktorëve natyror, procesin eroziv në shkallë të madhe e ka rritur faktori njeri. Në shkallë globale ky faktor ka ndikuar në rritjen e erozionit 10-40 herë me shumë se faktori natyror, prandaj trajtimi i duhur i këtyre zonave do të ndikojë në zbutjen e efektit të tyre negativ në të gjitha aspektet, duke përfshirë atë ekonomik, social, mjedisor dhe infrastrukturor.

Parandalimi i erozionit është i nevojshëm për mbrojtjen e resurseve natyrore si toka bujqësore, rrjedhat lumore, pyjet, peizazhet natyrore, por edhe të mirave të krijuara nga njeriu siç janë vendbanimet, infrastruktura rrugore. Erozioni mund të parandalohet me anë të hartimit të politikave dhe ndërmarrjes së veprimeve konkrete për parandalimin, shmangien dhe marrjen nën kontroll të veprimeve që mund të shkaktojnë erozion.

Kushtet zhvillimore dhe masat mbrojtëse për këto zona:

- Ndalohet prerja e drurëve dhe shkurreve;
- Ndalohet shpyllëzimi;
- Në rast të rrezikut eroziv në kullosat përkatëse ndalohet dhënia e lejeve për kullotje;
- Ndalohet shndërrimi i kullosave dhe livadheve në toka punuese të rrezikuara nga erozioni;
- Nevojitet përcaktimi paraprak i mënyrës së punimit dhe shfrytëzimit të tokës;
- Ndalohet pyllëzimi i detyruar pa një studim paraprak;
- Ndalohet nxjerrja e inerteve;
- Ndalohet ndërtimi i objekteve pa leje mjedisore në zonat erozive;
- Ndalohet ndërtimi i objekteve të cilat rrezikojnë stabilitetin e tokës siç janë pendat, kanalet, hurdhat e peshqve;
- Ndalohet hedhja e mbeturinave;
- Pyllëzimi i vendeve të zhveshura;
- Meliorimi i pyjeve dhe kullosave;
- Në rajonet kodrinore malore duhet të studiohet mënyra e punimit të tokës dhe të dëgjohen këshillat nga ekspertët bujqësor;
- Pyllëzimi me fidanë por edhe me barishte;
- Ndërrimi i kulturave bujqësore nga ato barishtore në pyjore;
- Ndërtimi i tarracave dhe objekteve;
- Rregullimi i shtretërve të rrëkeve;
- Pastrimi i shtretërve të rrëkeve nga bimët e vet rritura;
- Pastrimi i shtretërve të rrëkeve nga depozitimi i inerteve me leje paraprake ujore.

Masat biologjike

- Mbrojtja e pyjeve ekzistuese nga prerjet e pa kontrolluara dhe nga zjarri.
- Ndalimi i kullotjes në masivet e varfra me bimësi.
- Pyllëzimi i viseve të zhveshura dhe atyre të degraduara.
- Krijimi i brezave të gjelbër në ato rajone, e ku shkalla e erozionit është e lartë.

Erozioni duhet të kufizohet në brigjet e lumenjëve kryesor me mbjelljen e drunjëve që do të mbulonin brezin prej 10 metra largësi nga lumi. Shfrytëzimi i tokave bujqësore në fushat lumore të lumenjve kryesor duhet të kufizohet me kullota të përhershme ose pyje.

Mbrojtja nga zhurma

Në mënyrë që vendbanimet të mbrohen nga ndotja e zhurmës është e nevojshme të ndërtohen pengesa dhe të zhvillohen breza të gjelbër në mes të korridoreve të transportit dhe vendbanimeve.

Bazuar në rekomandimet e VSM për zhvillimin e sistemit për monitorimin e nivelit të zhurmës, masat që duhet të ndërmiren janë: Hartimin e Planit të mobilitetit (potencuar edhe më lartë) i cili promovon dhe nxitë përdorimin e transportit publik me shtysa ose lehtësime për përdoruesin siç parashihet me PZHK, Paisja me mjete për monitorim të vazhdueshëm të nivelit të zhurmës, potencialisht si pjesë e një stacioni të ri monitorues që përfshinë edhe kualitetin e ajrit. Mundet të jetë pjesë e një njësie mobile, Hartimi i planit të veprimit dhe Hartës së zhurmës siç e parasheh legjislacioni në fuqi sipas të cilit parashihet identifikimin e lokacioneve me intensitet të lartë të zhurmës, prezantimin e tyre në hartë dhe propozimi i masave për parandalimin dhe zvogëlimin e ndotjes nga zhurma, Zbatimi i masave të reja për amortizimin dhe mbrojtjen nga zhurma siç janë shirita të vegjetacionit apo barriera mbrojtëse në afërsi të rrugëve apo zonave që gjenerojnë shumë zhurmë (në përputhje me ligjet dhe rregulloret në fuqi).

Masat për mbrojtje nga zjarri

Ligji për mbrojtje nga zjarri e obligon komunën e Klinës si përgjegjëse për hartimin e *Planit për mbrojtje nga zjarri në nivel komunal*. Ky dokument ka rëndësi të veçantë pasi evidenton rrezikun nga zjarri në zonat që përfshinë territori i komunës. Ky dokument duhet të hartohet në bazë të *Planit shtetëror për mbrojtje nga zjarri*.

Komuna e Klinës në vitet e fundit është përballur kryesisht me zjarre në sektorët pyjor kryesisht të shkaktuara nga temperaturat e larta, rrjeti elektrik i lartpërquesve, zjarrvëniet e qëllimshme dhe veprimtaritë e pakujdesshme njerëzore. Zonat më të rrezikuara në komunën e Klinës nga zjarret në pyje janë në zonat kadastrale të Gllarevës, Sferkës, Krushevë e Vogel, Dollc, Gremnik, Çabiq. Deri në hartimin e *Planit për mbrojtje nga zjarri në nivel komunal*, komuna e Klinës duhet të parasheh masa konform situatave si më poshtë:

- Inspektim të zonave për parandalim të zjarreve në zonat pyjore dhe bujqësore,
- Planifikim të zonave tampon mes zonave pyjore dhe bujqësore për të penguar përhapjen e zjarreve nga tokat bujqësore në zona pyjore dhe anasjellas,
- Vendosjen e stacioneve të hidrantëve në vendbanime me prezencë të zjarreve në pyje,
- Përmirësimin e qasjes së automjeteve të zjarrëfikëseve në zonat urbane dhe rurale.

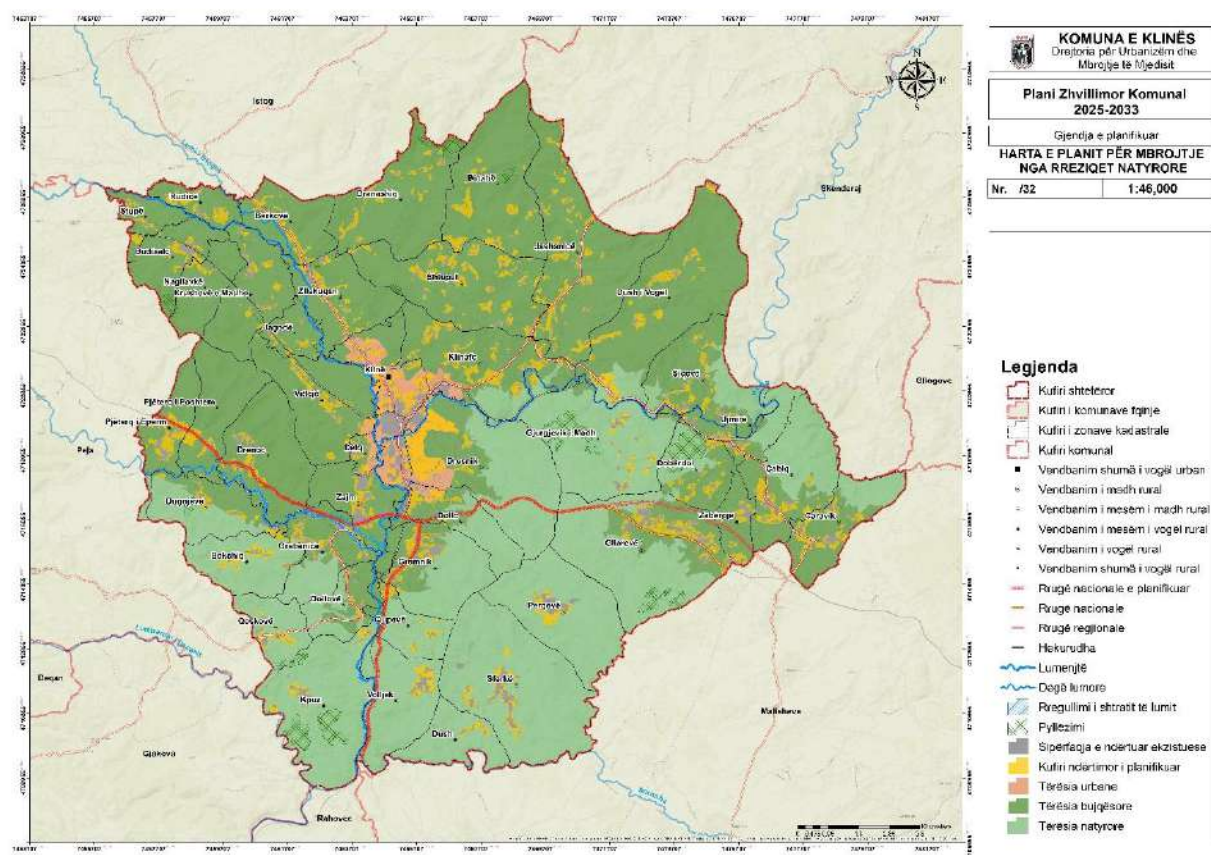
Në kontekst të zbatimit të rekomandimeve të VSM-së, komuna e Klinës duhet të:

- Sigurojë zbatimin e skemave të shtysave dhe masave ndëshkuese të rrepta për zjarrvënësit;
- Sigurojë kontroll rigoroz dhe monitorim i vazhdueshëm i zbatimit të masave për revitalizimin e zonave të degraduara nga zbatimi i projekteve të ndryshme si edhe ato të turizmit;
- Ngrisë vetëdijen e popullatës për ruajtjen dhe mbrojtjen e vlerave të biodiversitetit, pyjeve në veçanti dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të tyre;
- Ngrisë vetëdijen e popullatës për ndryshimet klimatike dhe efektin e tyre në biodiversitet;
- Bëjë restaurimin e peizazheve të prekura nga aktivitetet njerëzore.

Masat për pengimin e ndikimeve të dëmshme ne mjedis

Strategjitë për menaxhimin e mbeturinave duhet të kontrollohen gjithmonë nga komuna, në mënyrë që të shmangen ndikimet në mjedis. Projektet zhvillimore në shkallë prej 5 hektarëve, duhet të dëshmojnë që nuk shkaktojnë ndikime në mjedis. Gjatë dhënies së lejeve për objekte zhvillimore ekonomike, në pajtim me rregullat mjedisore, duhet të sigurohen masat parandaluese për ndikimet negative në mjedis siç janë ndotja e ajrit dhe zhurma, vibracionet, rrezatimi, ndotja e ujit dhe ndikimet nga mbeturinat e ngurta. Vlerësimi i ndikimeve në mjedis është i nevojshëm për përmbajtjet prodhuese.

Harta 47. Harta e planit për mbrojtje nga rreziqet natyrore

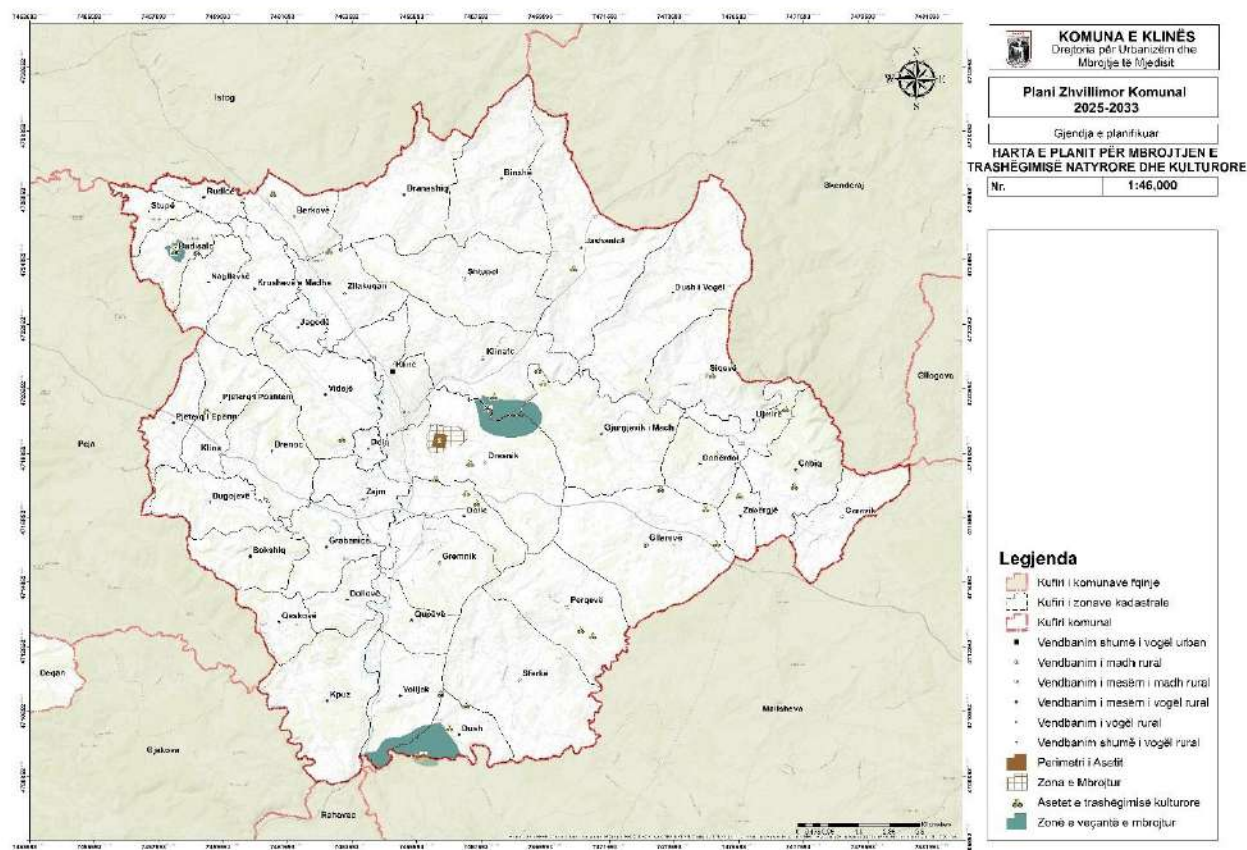
4.3.3.10. Mbrojtja e trashëgimisë kulturore dhe natyrore

Mbrojtja e Trashëgimisë Kulturore

Zonat nën mbrojtje të trashëgimisë kulturore do të trajtohen konform Ligjit për Trashëgimi Kulturore si dhe Ligjit për Planifikimin Hapësinor. Zhvillimet e ardhshme në këto zona do të kontrollohen si dhe do të parandalohet degradimi i mëtutjeshëm i vlerave të tyre dhe mjedisit rrethues.

Duke u bazuar në UA nr.08/2017 për Norma Teknike të Planifikimit Hapësinor, do të kufizohen zhvillimet përreth zonave të mbrojtura me radius prej 50 metrash, respektivisht 100 metra prej perimetrit të objekteve të trashëgimisë arkeologjike.

Bazuar në rekomandimet e VSM-ës, mbrojtja e trashëgimisë kulturore, historike dhe arkitekturale arrihet përmes hartimit të planit për menaxhimin e integruar të trashëgimisë kulturore, krijimin e shtyesave për investime në trashëgimi kulturore duke e ndërlidhur atë me zhvillimin e turizmit dhe promovimit të kulturës, Forcimi i lidhjes së komunitetit dhe përgjegjësisë së përbashkët për promovimin e kulturës dhe mbrojtjen e aseteve të trashëgimisë me anë të ngjarjeve, punëtorive, festivaleve organizuar nga vullnetarë dhe popullata locale, Shfrytëzimi i aseteve lokale për zhvillimin e projekteve nga fusha e trashëgimisë si stafi vullnetar i përbërë nga studentët vendor ose të huaj në shkëmbim të njohurive të reja ose njohjes si përvojë pune në mungesë të fondeve, Lobimi për investime dhe grante në mbështetje të aktiviteteve komunale. – Hulumtim për përcaktimin e perimetrit dhe sipërfaqes së mbrojtur përreth vlerave të trashëgimisë kulturore; Ngritja e vetëdijës për ruajtjen e vlerave të trashëgimisë dhe përdorimin e saj në favor të zhvillimit të turizmit të qëndrueshëm, Ngritja e vetëdijes për përdorimin dhe përfshirjen e materialeve të lokalitetit që janë miqësore ndaj mjedisit (gurit, tullës, drurit) në ndërtesat e reja me qëllim krijimit të ndërthurjes së arkitekturës moderne me atë tradicionale.

Harta 48. Harta e Planit për mbrojtjen e Trashëgimisë Natyrore dhe Kulturore

4.3.8 Vendbanimet

Komuna e Klinës karakterizohet me vendbanime kryesisht të shpërndara, sidomos në zonën rurale. Për të kontrolluar zhvillimin e banimit dhe funksioneve të tjera në pajtueshmëri, është përcaktuar kufiri ndërtimor për secilin vendbanim. Plani Zhvillimor Komunal rekomandon zhvillim kompakt dhe të balancuar, duke ofruar shërbime bazë në funksion të këtij zhvillimi.

Bazuar në parashikimet demografike të komunës, vendbanimet do të zhvillohen sipas këtyre funksioneve të përcaktuara me UA nr. 08/2017 për Normal Teknike të Planifikimit Hapësinor:

Tabelë 82. Planifikimi i zhvillimit të vendbanimeve në komunën e Klinës

Vendbanimi	Funksioni	Klasifikimi sipas madhësisë
Klina	Qendër komunale	Vendbanim shumë i vogël urban
Zllakuqani	Vendbanim	Vendbanim rural i madh

Gillarevë, Krushevë e vogël, rixhevë	Vendbanim	Vendbanim rural i madh
Caravik, Dresnik, Gremnik, Jashanicë, Klinafç, Pograxhë, Përqev, Sferkë, Shtupel, Siqevë, Zajm, Zllakuan, Gjurgjevik i vogël, Kërrnic, Radulloc	Vendbanim	Vendbanim i mesëm i madh rural
Çabiq, Dranashiq, Dush, Grabanicë, Kpuz, Krushevë e Madhe, Pjetërq i Madh, Qupevë, Ujmirë, Videjë, Volljak, Zbaërgjë, Jellovc, Resnik	Vendbanim	Vendbanim i mesëm i vogël rural
Berkovë, Binxhë, Bokshiq, Budisalc, Deiq, Dobërdoll, Dollc, Dollovë, Drenoc, Dugojevë, Gjurgjevik i Madh, Qeskovë, Rudicë	Banim	Vendbanim i vogël rural
Dush i vogël, Jagodë, Nagllavkë, Pjetërq i poshtëm, Stupë	Banim	Vendbanim shumë i vogël rural

4.3.9 Shfrytëzimi i planifikuar i tokës

Shfrytëzimi i planifikuar i tokës përcakton llojin e shfrytëzimit të tokës bazuar në vizionin, qëllimet dhe objektivat e Planit Zhvillimor Komunal. Sipas konceptit të përzgjedhur të zhvillimit hapësinor, territori i komunës së Klinës ndahet në tri tërësi hapësinore:

1. Zona Natyrore
2. Zona Bujqësore
3. Zona Urbane

Zona Natyrore përfshinë pjesën jugore të territorit të Komunës së Klinës që ka një karakteristikë të veçantë natyrore, shpesh të mbrojtur për arsye mjedisore, biologjike, gjeologjike, ose kulturore. Kjo zonë karakterizohet me reliev më të ngritur e që në të njëjtën kohë kjo pjesë është identifikuar dhe me lartësitë më të mëdha mbidetare në nivel komune. Zonat natyrore ka një rëndësi të veçantë për shkak të biodiversitetit të lartë, funksionit ekologjik, dhe për shkak të rolit në mbajtjen e ekosistemeve të shëndetshme. Ruajtja e këtyre zonave dhe menaxhimi i tyre të qëndrueshëm janë thelbësore për të siguruar që trashëgimia natyrore të ruhet për brezat e ardhshëm në Komunën e Klinës. Duke pasur parasysh që kjo zonë është e pasur me pyje, rrjedha ujore, peisazhe natyrore, monumente natyrore e kulturore, biodiversitet etj., parashihet të jetë një potencial për aktivitete turistike, eko-turizëm, aktivitete blegtorale, rekreacion etj. Po ashtu planifikohet të shfrytëzohen resurset e trashëgimisë kulturore dhe natyrore me qëllim të zhvillimit të qëndrueshëm të zonës natyrore. Infrastruktura e nevojshme teknike, rrugore, publike dhe sociale do të kompletetohet në atë mënyrë që të ndihmojë edhe në ruajtjen por edhe në promovimin dhe shfrytëzimin racional dhe eficient të këtyre burimeve.

Zona Bujqësore përfshinë kryesisht pjesën veriore të komunës së Klinës, e cila gjithashtu karakterizohet me toka të kategorive me bonitet të lartë. Kjo zonë është mjaftë e pasur me hidrografi, në hapësirën e së cilës janë të identifikuar apo rrjedhin 3 rrjedha lumore: Drini i Bardhë nga pjesa veriore, Lumbardhi i Pejës nga pjesa perëndimore dhe lumi Klina nga pjesa lindore. Zona bujqësore shtrihet në një territor kryesisht të rrafshët në të cilin lartësia mesatare mbidetare është 450 m. Konsiderohet si potenciali më i rëndësishëm për zhvillimin ekonomik të komunës në përgjithësi. Të gjitha masat e nevojshme për zhvillimin e qëndrueshëm të bujqësisë do të ndërmerren konform standardeve të aplikueshme në Kosovë dhe duke u bazuar në praktikën dhe

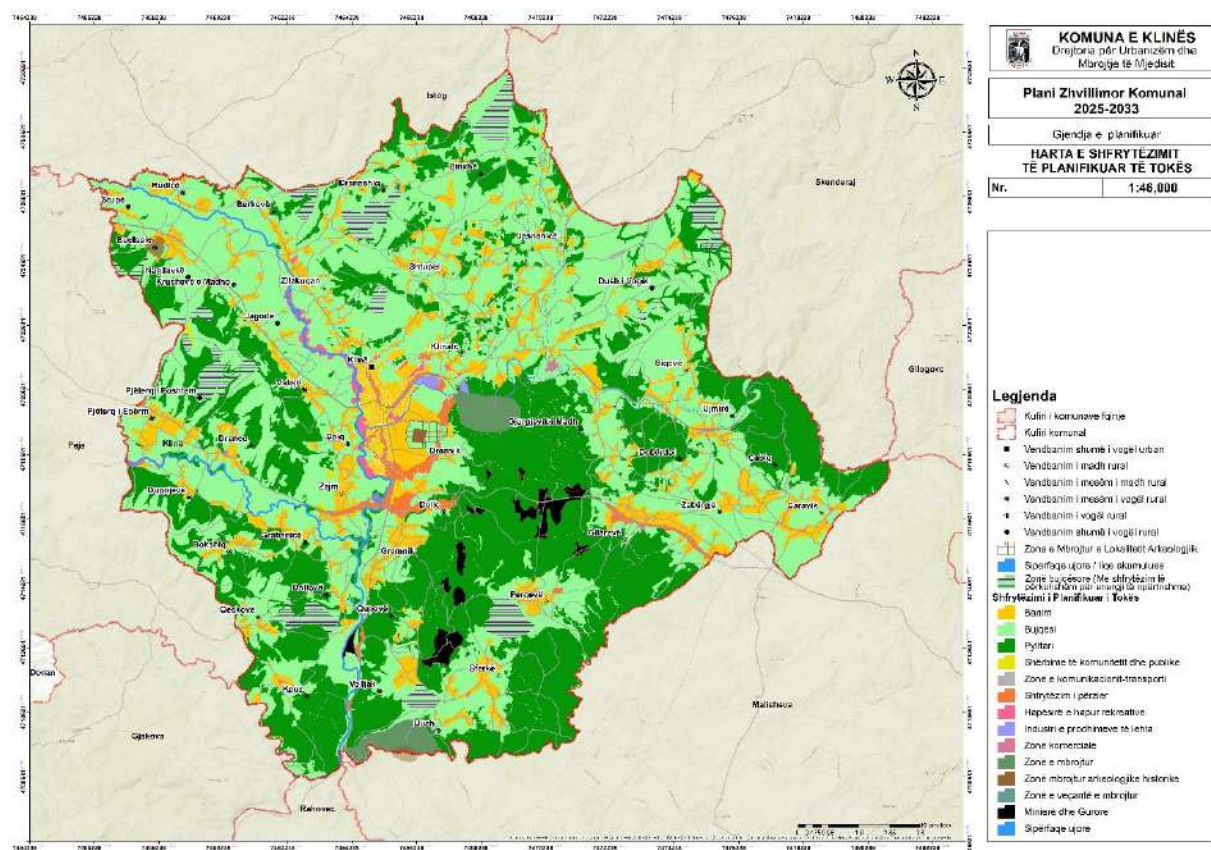
përvojat më të mira lokale, rajonale dhe ndërkombëtare. Të gjitha masat e nevojshme për ruajtjen e tokës bujqësore si dhe zhvillimin dhe promovimin e bujqësisë si dega kryesore ekonomike e Klinës janë paraparë me këtë PZHK dhe si të tilla janë vendosur në Planin e Veprimit të këtij PZHK.

Zona urbane- relievi është i rrafshët me disa valëzime të krijuara nga veprimtaria lumore. Lartësia mesatare mbidetare është 380 m. Përveç qytetit të Klinës, zona urbane përfshinë edhe vendbanimet Klinafç, Dresnik dhe Zllakuqan, kjo për shkak të zhvillimeve të hovshme të ndërtimit të cilat kanë bërë që këto vendbanime të shndërrohen në paralagje urbane të Klinës. Brenda kufijve ndërtimor të kësaj zone planifikohet ri-zhvillim, plotësim e densifikim i zonës urbane. Përveç shfrytëzimit të banimit, në këtë zonë planifikohet zhvillimi i shfrytëzimeve të tjera në pajtueshmëri me karakterin urban të zonës, duke përfshirë shërbimet publike dhe sociale, shërbimet e komunitetit, shërbime argëtuese e rekreative, shërbime komerciale etj. Zona urbane po ashtu do të zhvillohet konform nevojave dhe kërkesave zhvillimore të tri tërësive urbane (Zona Veriore dhe Jugore; Zona Lindore; Zona Qendrore) të parapara me këtë PZHK. Të tri tërësitë urbane do ta ruajnë karakterin unik të tyre me dominim të funksioneve primare të përcaktuara për to, ndërsa do të ketë kujdes që përdorimi i përzier (mix use) të aplikohet po ashtu.

Zgjerimi i kufirit ndërtimor të zonës urbane në drejtim të zonës kadastrale Dresnik është bërë kryesisht brenda hapësirës që i takon Klasës I-IV të bonitetit të tokës. Mirëpo, kjo është bërë për të siguruar vazhdimësi fizike dhe territoriale të zonës urbane në atë mënyrë që të parandalohet shpërndarja e pa-rregullt e zonës së banuar. Kjo politikë dhe ky veprim po ashtu është në përputhje me prioritetet strategjike të këtij plani për zhvillim kompakt të të gjithë komunës si dhe zhvillim kompakt të zonës urbane të qytetit të Klinës. Ky zgjerim po ashtu ka marrë parasysh zhvillimet në terren, përkatësisht ndërtimet që kanë ndodhur brenda dhe në afërsi të zonës së re të përfshirë brenda kufijëve të ri ndërtimor si dhe kërkesat e qytetarëve të paraqitura gjatë procesit të Shqyrtimit Publik. Edhe pse projeksiioni i popullsisë parasheh rënie të popullsisë rezidente deri në vitin 2033, numri i përgjithshëm i popullsisë (Popullsia rezidente + numri i popullsisë jo-rezidentë) parashihet të rritet. Përveç kësaj, edhe numri i popullsisë në zonën urbane është paraparë të rritet gjë e cila do të ketë ndikim në rritjen e numrit të kërkesave për banim. Gjatë zgjerimit të kufirit ndërtimor për zonën urbane të Klinës është respektuar plotësisht kufiri i Zonës së Mbrojtur të Asetit Arkeologjik. Komuna është e përcaktuar që gjatë hartimit të Hartës Zonale të Komunës, zonën urbane në afërsi të Zonës së Mbrojtur të Asetit Arkeologjik ta destinojë si zonë me etazhitet të ulët dhe/apo të mesëm të ndërtimit në mënyrë që të parandalohet presioni ndaj zonës së mbrojtur.

Me këtë PZHK është propozuar edhe ndërtimi i Liqenit Akumulues në shtratin e lumit Drini i Bardhë, përkatësisht në lokacionin mes Restaurant Fenix deri tek penda ekzistuese. Gjatësia e këtij liqeni akumulues është 1.05 km. Ky propozim është bërë duke marrë parasysh iniciativën aktuale të komunës.

Kompletimi i infrastrukturës teknike, transportit, energjisë dhe telekomunikacionit, ndriçimit publik, infrastrukturës publike dhe sociale si dhe shtimi i aktivitetit ekonomik dhe interaktivitetit social janë prioritetet strategjike të këtij PZHK. Të gjitha hapësirat publike si dhe objektet e infrastrukturës publike dhe sociale do të jenë të qasshme për të gjitha kategoritë sociale. Me realizimin e këtyre prioritetëve strategjike do të sigurohet një zhvillim i qëndrueshëm, i balancuar, koheziv dhe gjithëpërfshirës i zonës urbane/qytetit të Klinës në veçanti por edhe i komunës në përgjithësi.

Harta 49. Harta e planit të shfrytëzimit të planifikuar të tokës

Ndryshimet mes sipërfaqeve të Shfrytëzimit Aktual të Tokës dhe Shfrytëzimit të Planifikuar të tokës janë si vijon: Ndryshimet mes dy gjendjeve të shfrytëzimit të tokës janë të vogla, por tregojnë një lëvizje të lehtë drejt rritjes së zonave të banimit dhe atyre me përdorim të përzier. Sipërfaqja e tokës bujqësore është zvogëluar nga 14,582.55 ha në 14,517.91 ha, me një ulje prej 64.64 ha, ndërsa pylltaria ka rënë nga 10,787.76 ha në 10,785.78 ha, me një diferencë prej 1.98 ha. Kategoria me rritjen më të madhe është ajo për shfrytëzim të përzier, e cila është rritur nga 101.29 ha në 164.27 ha, me një shtesë prej 62.98 ha ose. Po ashtu, sipërfaqja e dedikuar për banim është rritur nga 3,288.30 ha në 3,330.94 ha, me një shtesë prej 42.64 ha, çka tregon një zgjerim të kufirit ndërtimor, posaçërisht në zonën urbane. Të gjitha kategoritë e tjera të shfrytëzimit të tokës kanë mbetur të pandryshuara.

LLOJI I SHFRYTËZIMIT	SIPËRFAQJA (Ha)	%
Bujqësi	14523.91	47.05%
Pylltari	10785.78	34.94%
Rekreative, Turistike	16.70	0.05%
Zonë e mbrojtur	192.40	0.62
Zonë e veçantë e mbrojtur	11.86	0.03
Zonë për shfrytëzim të përzier	164.27	0.53
Industri	34.08	0.13%
Minierë Sipërfaqësore	338.99	0.11
Komerciale	27.79	0.09%
Prodhim tretësor / Shërbim i komunitetit / Shërbim i administratës publike, mbrojtjes dhe sigurisë sociale	117.44	0.38%
Shërbime	147.78	0.47%
Komunikacion-Transport	942.91	3.05%
Banim	3300.94	10.69%
Sipërfaqe Ujore	279.15	0.90%
Gjithsej:	30869.01 Ha	100%

Tabela e Shfrytëzimit të Planifikuar të Tokës

ZONA BUJQËSORE - PJESA VERIORE

Tërësia hapësinore “Zona bujqësore” shtrihet në pjesën veriore të komunës së Klinës, e cila gjithashtu karakterizohet me toka të kategorive me bonitet të lartë. Kjo zonë është mjaftë e pasur me hidrografi, ku në hapësirën e së cilës janë të identifikuara- apo rrjedhin 3 rrjedha lumore: Drini i Bardhë nga pjesa veriore, Lumbardhi i Pejës nga pjesa perëndimore dhe lumi Klina nga pjesa lindore. Zona bujqësore shtrihet në një territor kryesisht të rrafshët në të cilin lartësia mesatare mbidetare është 450 m. Në kuadër të kategorive që konsiderohen si klasa më pjellore, pra të kategorive I deri në IV, llogaritet që vetëm brenda territorit të “zonës bujqësore” janë 18,119.98 ha apo mbi 60% e territorit të komunës së Klinës.

Në kuadër të zonës bujqësore janë të pozicionuar një numër i konsiderueshëm i vendbanimeve rurale në të cilat si aktivitet kryesor socio-ekonomik është bujqësia. Në kontekstin e zhvillimit

hapësinor afatgjatë kjo zonë konsiderohet si aset shumë i rëndësishëm për zhvillim stukturor të komunës së Klinës. Zhvillimi i kësaj zonë duhet të bazohet në parimin themelor të shfrytëzimit racional të tokës bujqësore dhe kufizimin e zhvillimeve që kanë ndikim negativ në mjedis dhe kërcënojnë potencialin e kësaj zonë në aspektin zhvillimor. Zhvillimi i kësaj zonë në prespektiv apo në të ardhmen, krahas funksioneve aktuale që janë të pranishme si (industri e lehtë, rekreacion, shërbime publike, turizëm e administratë) bazohet në fuqizim dhe intensifikim të prodhimit bujqësor e blegtorial, shpërndarjen e pikave grumbulluese për produktet bujqësore dhe fuqizimin e kapaciteteve të vogla përpunuese në ekonomitë bujqësore. Në kontekstin e lidhjeve kjo zonë është e qasshme ndaj zonës urbane përmes lidhjeve rrugore, e cila mundëson që produktet që prodhohen në këtë zonë të jenë të gatshme për plasim të shpejtë në hapësirën urbane. Zona bujqësore ka lidhje mjaftë të mira me rrugën regjionale N9 e cila e lidhë Prishtinën me Pejën. Gjithashtu në distancë afro 18 km gjendet autostrada Ibrahim Rugova e cila i mundëson lidhjen jo vetëm me qytete e Kosovës por edhe më gjerë. Brenda zonës bujqësore, vendbanimet kanë lidhje të mira ndërmjet vete përmes rrugëve lokale. Në kuadër të zonës bujqësore shtrihen dhe një qendër e rëndësishme siç është Zllakuqani e cila në të ardhmen paraqet një mundësi për zhvillim policentrik. Përpos qytetit të Klinës, në të ardhmen pritet të fuqizohen dhe ofrohen shërbime administrative, publike e sociale për popullatën edhe në zonën e lartëpërmendur, pra Zllakuqanin dhe jo vetëm.

Zona duhet ta ruaj karakterin rural dhe zgjerimi i vendbanimeve rurale duhet të bëhet konform nevojave për shtim natyror të popullsisë, në funksion të ruajtjes së tokës bujqësore.

Komuna e Klinës me qëllim të ruajtjes së tokës bujqësore duhet të ndërmarr hapa si: identifikimi dhe klasifikimi i tokës cilësore për prodhime të veçanta, hartim të planeve për zhvillim të subqendra dhe qendra lokale me fokus zhvillimin e bujqësisë. Rehabilitim të zonave të degraduara nga vërshimet, erozioni, rrëshqitjet e tokës, rehabilitim të sistemit të ujitjes etj.

Toka bujqësore llogaritet një nga resurset më të rëndësishme për Kosovën në përgjithësi e me theks të veçant për Klinën. Zhvillimet e ardhshme hapësinore të planifikuara mund të jenë efektive në ruajtjen e tokës bujqësore dhe orientimin e zhvillimeve në toka me cilësi më të ulët apo djerrina.

ZONA NATYRORE – PJESA JUGORE

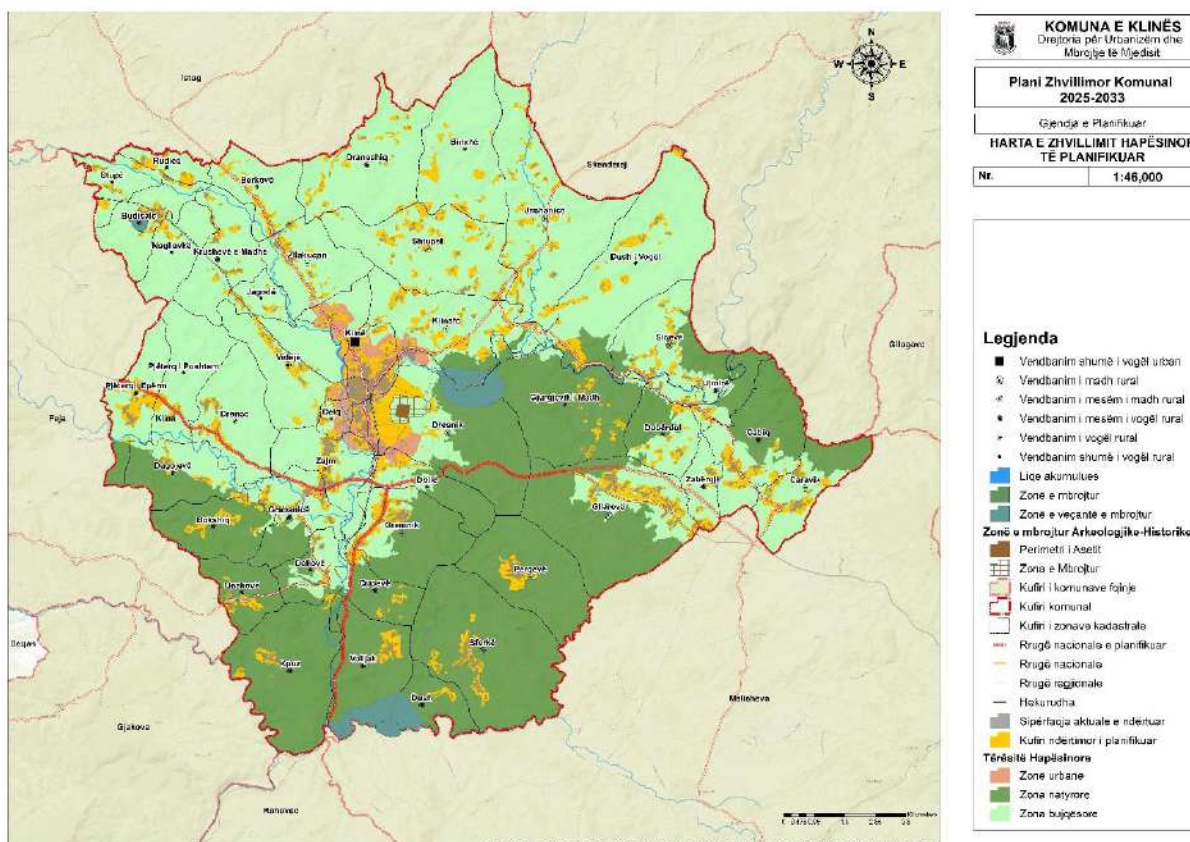
Zona jugore e komunës së Klinës karakterizohet me reliev më të ngritur e që në të njëjtën kohë kjo pjesë është identifikuar dhe me lartësitë më të mëdha mbidetare në nivel komune. Kjo zonë është e pasur me pyje, rrjedha ujore, peisazhe natyrore, monumente natyrore e kulturore, biodiversitet. Në prizmin e zhvillimit turistik të ardhshëm, këto elemente paraqesin një bazë mjaftë të favorshme për zhvillim. Krahas funksioneve ekzistuese në komunën e Klinës, kjo tërësi sipas skenareve të zhvillimit të ardhshëm, parashihet të jetë një potencial për aktivitete turistike, eko-turizëm, aktivitete blegtorale, rekreacion etj.

Kjo tërësi ka shtrirje duke filluar prej pjesës jugperëndimore e vazhdon në pjesën jugore deri tek pjesa juglindore. Pjesa jugore përfshinë zonat kadastrale Qeskovë, Dush, Volljak, Kpuz, Qupevë, Sferkë etj.

Zona natyrore karakterizohet me prani të ekosistemeve natyrore dhe monumente natyrore, ndër të cilat janë: Monumenti i Natyrës me rëndësi të veçant “Ujëvarat e Mirushës”, Njëra nga shpellat që gjenden në komunën e Klinës është e njohur edhe për stalaktite, stalagmite dhe shtylla me forma dhe madhësi të ndryshme e cila ndodhet në afërsi të fshatit Sferkë e cila njihet si shpella e Dushit, pastaj shpella e Azem Bejtës në Perqevë, trungjet e vidhit në Çabiç që ka rëndësi në aspektin botanik.

Në aspektin e potencialeve e resurseve natyrore mbitokësore e nëntokësore në këtë zonë mund të zhvillohen veprimtari ekonomike, të cilat janë të bazuara në;

- Turizëm (Mirusha me të gjithë kompleksin e saj të ujëvarave)
- Speleoturizmi (shpellat),
- Agroturizmi (bujtina),
- Shfrytëzim ekologjik i resurseve natyrore (pasuritë nëntokësore, industri të drurit)

Harta 50. Harta e zhvillimit hapësinor të planifikuar

ZONA URBANE

Tërësia hapësinore urbane është pjesë e qytetit të Klinës e cila është e vendosur në pjesën ku bashkohen lumi Klina me Drinin e Bardhë. Në lindje kufizohet me zonën kadastrale Klinafc, Dresnikun në juglindje, Deiq në jug, Videjë në perëndim dhe Zllakuqan në veri. Zona urbane në kuadër të zonës kadastrale të Klinës gjendet në pjesën jugore. Territori i saj ndodhet në zonën gjeologjiko-tektonike të Mirditës (ofiolitike), në nënbasenin kenozoik të Pejës. Ky territor është i ndërtuar nga argjila, rëra, zhavori i moshës pliocinike, si dhe aluvione lumore përgjat lumenjëve Klina dhe Drini i Bardhë.

Relievi në tërësinë hapësinore urbane është i rrafshët me disa valëzime të krijuara nga veprimtaria lumore. Lartësia mesatare mbidetare është 380 m. Temperatura mesatare vjetore është 10.8°C,

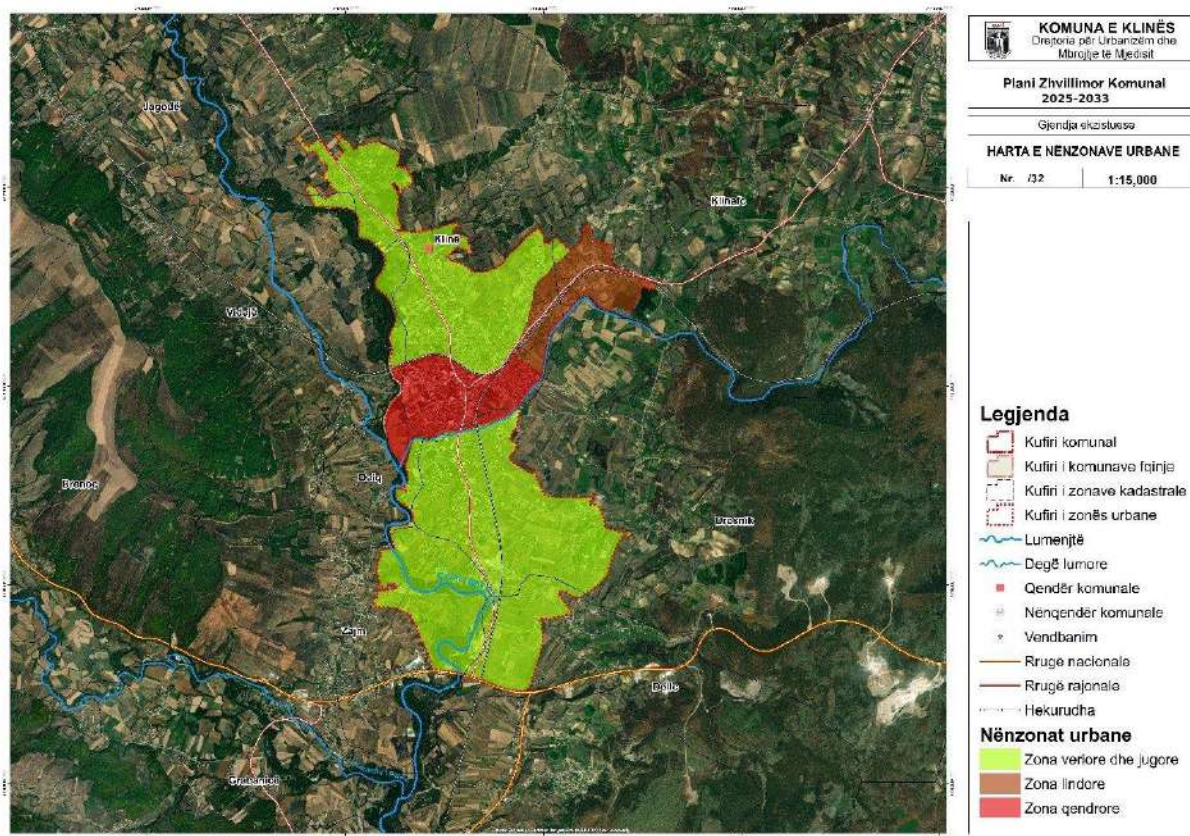

ndërsa sasia mesatare vjetore e reshjeve është 660 mm. Në aspektin pedologjik kjo zonë është e ndërtuar nga tokat e smonicës së karbonizuar, përgjatë rrjedhave lumore ku hasen tokat aluvionale. Në aspektin e zhvillimit urbanistik Klina pati trende të zhvillimit linear duke krijuar kështu korridore ndërtimore përgjatë rrugëve kryesore që e lidhin qytetin e Klinës me Pejën dhe Istogun. Në zonën urbane kryesisht banimi ka karakter individual dhe me cilësi mesatare të ndërtimit. Shtëpitë janë të shëprndara në zonën veriore, lindore dhe jugore të qytetit të Klinës, e që në shumicën e tyre ndërtimi është pa plan, me oborre të rregulluara, të cilat i takojnë ekonomive jobujqësore. Në bazë të llogaritjeve brenda zonës urbane rezulton që vetëm 5-7 % e sipërfaqës së përgjithshme të zonës urbane është e ndërtuar me objekte të banimit kolektiv, e kjo formë e zhvillimit tregon që qyteti është në fazën fillestare të zhvillimit. Shumica e objekteve të banimit kolektiv deri në 7 kate shtrihen përgjatë rrugës Klinë-Istog dhe pjesën qendrore të zonës urbane.

Pozita gjeografike e Klinës në mes të dy qendrave të mëdha regjionale, Peja dhe Prishtina ka penguar zhvillimin e funksioneve të reja, duke bërë kështu që të mbetet me ato funksione tipike për një qytet mesatar për rrethanat e Kosovës. Qyteti i Klinës apo zona urbane e saj dallohet nga zonat tjera me funksione të shumta dhe përmbajtësore, në të cilën janë të përqendruar objektet e administratës komunale, kulturës, arsimit, shëndetësisë, rendit dhe bizneset e ndryshme. Në lindje dhe juglindje të saj shtrihet shtrati i lumit Klina, i cili është i rregulluar dhe paraqet një ambient të përshtatshëm për rekreacion, ndërsa pjesa lindore e saj përshkohet nga shtrati i lumit Drini I Bardhë. Zona qendrore do të jetë si pikë referente e qytetit nëpërmes së cilës objektet e administratës, objektet shëndetësore, arsimi, kultura, bankat, objektet tjera afariste, sheshi, parku i qytetit e hapësirat tjera publike do të ofrojnë kushte të mirëfillta për shërbime administrative, afarizëm, banim, argëtim, rekreacion etj.

Zona Veriore shtrihet përgjatë rrugës e cila lidh qytetin e Klinës me vendbanimin e Zllakuqanit. Kjo zonë në përfundim shtrihet përgjatë rrjedhës së lumit Drini i Bardh, ndërsa në pjesën lindore me lartësi të buta që nuk kalojnë lartësi mbi 500 m. Përgjatë rrugës Klinë-Zllakuqan zhvillohen aktivitete tregtare dhe banimi kryesisht është individual. Infrastruktura publike dhe sociale në masë të madhe është e konsoliduar, ndërsa në aspektin fetar në këtë zonë ndodhet Kisha Katolike. Kjo zonë do të vazhdoj të karakterizohet me banim kryesisht individual dhe me përqendrim të aktiviteteve tregtare përzgjatë rrugës Klinë-Zllakuqan dhe jo vetëm. Në kontekstin e infrastrukturës së nevojshme teknike, publike e sociale do të vazhdoj kompletimi i saj edhe në këtë zonë. Pikë me rëndësi do të jetë edhe ruajtja e tokës bujqësore.

Zona Lindore shtrihet përgjatë rrugës Klinë – Klinafc (rruga Klinë-Skenderaj). Kjo zonë ndodhet përgjatë rrjedhës së lumit Klina dhe hekurudhës Fushë-Kosovë – Pejë. Lartësia mesatare e zonës lindore është 390 m. Përgjatë rrugës Klinë-Klinafc janë të pozicionuara disa aktivitete ekonomike të industrisë së lehtë ushqimore. Gjithashtu në këtë zonë janë të pranishme dhe objektet e banimit individual, kryesisht të përbëra nga shtëpitë një dhe dy katëshe. Kjo zonë është e pajisur me infrastrukturë teknike. Në zhvillimet e ardhshme pritet që në këtë pjesë të ndërtohet një zonë ekonomike.

Harta 36. Harta e nënzonave urbane

4.4. PRIORITETET E ZHVILLIMIT STRATEGJIK DHE PLANI I VEPRIMIT

4.4.1. Prioritetet Strategjike

Prioritetet strategjike të përcaktuara dhe klasifikuara sipas tematikave janë renditur si më poshtë:

Infrastruktura Publike (Arsimi, shëndetësia dhe administrata publike)

- Cilësi dhe gjithëpërfshirje në arsim
- Ngritje e nivelit të shërbimeve shëndetësore dhe mirëqenies sociale
- Administratë publike efikase dhe decentralizim i shërbimeve përmes dixhitalizimit

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve për realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Infrastrukturës Publike do të ketë një kosto prej 5,705,000.00 Eur. Një pjesë e kostonë së veprimeve do të mbulohet nga Komuna e Klinës- bazuar në kapacitetet e veta financiare- ndërsa pjesa tjetër do të mbulohet nga akterët tjerë të përfshirë në proces, duke përfshirë ministritë e linjës, donatorët dhe bashkë-financuesit tjerë.

Analiza e kost-benefitit për investimet në infrastrukturën publike në Komunën e Klinës tregon se, pavarësisht kostonë prej 5,705,000.00 EUR, përfitimet që sjellin këto projekte janë të pamohueshme. Përmirësimi i cilësisë dhe gjithëpërfshirjes në arsim, ngritja e nivelit të shërbimeve shëndetësore dhe mirëqenies sociale, si dhe një administratë publike më efikase dhe e dixhitalizuar, përbëjnë themele të forta për zhvillim të qëndrueshëm dhe mirëqenie për qytetarët. Duke pasur parasysh ndikimin pozitiv afatgjatë të këtyre investimeve në cilësinë e jetës dhe kapacitetet institucionale, ky angazhim financiar është një domosdoshmëri që padyshim ia vlen.

Infrastruktura sociale (kultura, sporti, hapësirat publike, varrezat)

- Sigurimi i infrastrukturës adekuate sociale dhe mirëmbajtja e saj
- Promovimi i artit, sportit dhe kulturës
- Shtimi i interaktivitetit dhe gjallërisë sociale

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve për realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Infrastrukturës Sociale do të ketë një kosto prej 2,890,000.00 Eur. Një pjesë e kostonë së veprimeve do të mbulohet nga Komuna e Klinës- bazuar në kapacitetet e veta financiare- ndërsa pjesa tjetër do të mbulohet nga akterët tjerë të përfshirë në proces, duke përfshirë ministritë e linjës, donatorët dhe bashkë-financuesit tjerë.

Analiza e kost-benefitit për sektorin e infrastrukturës sociale tregon se investimi prej 2,890,000.00 EUR është një hap strategjik për të siguruar zhvillimin e qëndrueshëm dhe përmirësimin e cilësisë së jetës. Sigurimi dhe mirëmbajtja e infrastrukturës adekuate sociale, promovimi i artit, sportit dhe kulturës, si dhe shtimi i interaktivitetit dhe gjallërisë sociale, do të krijojnë një mjedis të pasur për zhvillimin e komunitetit dhe integrimin social. Me ndikimet pozitive që shtrihen në të gjitha grupet e popullsisë dhe në rritjen e kapitalit social, përfitimet janë të larta dhe justifikojnë plotësisht domosdoshmërinë e realizimit të këtyre investimeve.

Zhvillimi ekonomik

- Zhvillim i qëndrueshëm ekonomik i bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve dhe potencialit real zhvillimor si dhe diversifikim të aktiviteteve ekonomike,
- Orientimi i zhvillimit ekonomik drejt ekonomisë së bazuar në Bujqësi, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, Turizëm Natyror dhe Kulturor, si dhe Shërbime.
- Ndërlidhja e Arsimit me Ekonominë dhe zhvillimi i *“Mësimi Gjatë Tërë Jetës”*
- Rritja e Punësimit përmes Përkrahjes së NVM-ve, Start-Up dhe Inovacionit
- Rritja e pjesëmarrjes së sektorit të bujqësisë dhe blegtorisë në relacion me sektorët tjerë ekonomik

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve për realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Zhvillimit Ekonomik do të ketë një kosto prej 6,038,000.00 Eur. Një pjesë e kostonë së veprimeve do të mbulohet nga Komuna e Klinës- bazuar në kapacitetet e veta financiare- ndërsa pjesa tjetër do të mbulohet nga akterët tjerë të përfshirë në proces, duke përfshirë ministritë e linjës, donatorët dhe bashkë-financuesit tjerë.

Analiza e kost-benefitit për sektorin e Zhvillimit Ekonomik tregon se investimi prej 6,038,000.00 EUR është thelbësor për të krijuar një ekonomi të qëndrueshme dhe të diversifikuar. Shfrytëzimi i qëndrueshëm i resurseve dhe orientimi drejt bujqësisë, industrisë përpunuese, turizmit natyror e kulturor, dhe shërbimeve krijon mundësi për rritje ekonomike afatgjatë. Përkrahja e NVM-ve, start-up-eve dhe inovacionit, si dhe ndërlidhja e arsimit me ekonominë përmes "Mësimi Gjatë Tërë Jetës", forcon kapacitetet e tregut të punës dhe rrit pjesëmarrjen e sektorëve kryesorë ekonomikë, si bujqësia dhe blegtoria. Përfitimet e këtyre projekteve janë të mëdha dhe ndikimi pozitiv në punësim, mirëqenie dhe zhvillim të gjithëmbarshtëm e bën këtë investim një domosdoshmëri.

Infrastruktura Teknike dhe Rrugore

- Furnizim i qëndrueshëm me ujë dhe përmirësim i infrastrukturës furnizuese
- Trajtimi i ujërave të zeza
- Organizimi i grumbullimit të mbeturinave dhe riciklimi i tyre
- Rrjet i asfaltuar rrugor për tërë komunën
- Ri-organizim i transportit publik dhe mbulueshmëri më e gjerë me shërbim të transportit publik

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve për realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Infrastrukturës Teknike- me të gjitha nënfushat e saj- do të ketë një kosto prej 5,700,000.00 Eur. Nga kjo kosto: 1,015,000 Euro janë paraparë për të realizuar veprimet dhe projektet për Rrugët dhe Infrastrukturën e Transportit; 2,100,000 Euro janë paraparë veprimet dhe projektet për rrjetin e ujësjellësit, ndërsa 3,500,000 Euro janë paraparë për trajtimin e ujërave të zeza dhe atyre atmosferike; Një pjesë e kostonë së veprimeve do të mbulohet nga Komuna e Klinës- bazuar në kapacitetet e veta financiare- ndërsa pjesa tjetër do të mbulohet nga akterët tjerë të përfshirë në proces, duke përfshirë ministritë e linjës, donatorët dhe bashkë-financuesit tjerë.

Analiza e kost-benefitit për sektorin e Infrastrukturës Teknike tregon se investimi prej 5,700,000.00 EUR është jetik për përmirësimin e cilësisë së jetës dhe zhvillimin e qëndrueshëm në Komunën e Klinës. Furnizimi i qëndrueshëm me ujë, trajtimi i ujërave të zeza, dhe riciklimi i mbeturinave janë elementë thelbësorë për shërbime cilësore dhe mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetin publik. Investimi në rrjetin rrugor dhe transportin publik përmirëson ndërlidhjen dhe qasjen për të gjithë banorët. Ndikimet pozitive shtrihen në rritjen e mirëqenies, zhvillimin ekonomik dhe mbrojtjen mjedisore, duke e bërë këtë investim një domosdoshmëri me përfitime të mëdha afatgjata.

Energjia dhe Telekomunikacioni

- Përmirësimi i rrjetit energjetik në të gjithë komunën
- Orientimi drejt diversifikimit të burimeve të energjisë
- Shtrirja e rrjetit të ndricimit publik
- Shtrirja e internetit në të gjitha vendbanimet

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve për realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Energjisë dhe Telekomunikacionit do të ketë një kosto prej 7,920,000.00 Eur. Nga kjo koso: 2,720,000 Euro janë paraparë për Rrjetin Energjetik; 5,000,000 Euro janë paraparë për Ndricimin Publik, ndërsa 200,000 Euro janë paraparë për Infrastrukturën e Telekomunikacionit. Një pjesë e kostonë së veprimeve do të mbulohet nga Komuna e Klinës- bazuar në kapacitetet e veta financiare- ndërsa pjesa tjetër do të mbulohet nga akterët tjerë të përfshirë në proces, duke përfshirë ndërmarrjet publike, institucionet tjera publike, KEK, KEDS, ministrinë e linjës, donatorët dhe bashkë-financuesit tjerë.

Analiza e kost-benefitit për sektorin e Energjisë dhe Telekomunikacionit tregon se investimi prej 7,920,000.00 EUR është thelbësor për përmirësimin e jetesës dhe zhvillimin e qëndrueshëm të Komunës së Klinës. Përmirësimi i rrjetit energjetik dhe orientimi drejt diversifikimit të burimeve të energjisë rrit sigurinë dhe efikasitetin e furnizimit. Shtrirja e ndricimit publik përmirëson sigurinë dhe cilësinë e jetës në vendbanime, ndërsa infrastruktura e telekomunikacionit me internet të shtrirë në të gjitha zonat krijon mundësi të reja për zhvillimin social dhe ekonomik. Përfitimet afatgjata janë të mëdha dhe ndikojnë pozitivisht në të gjitha aspektet e jetës, duke e bërë këtë investim të domosdoshëm.

Mjedisi dhe Sipërfaqet me Rrezikshmëri

- Mbrojtje dhe shfrytëzim i resurseve mjedisore
- Mbrojtja e biodiversitetit
- Inventarizimi i florës dhe faunës në gjithë territorin e komunës
- Parandalimi dhe mbrojtja ndaj rreziqeve dhe fatkeqësive natyrore
- Mbrojtja e vazhdueshme e tokës bujqësore nga ndotja dhe degradimi si dhe ndërmarrja e masave për ruajtje dhe përmirësim të plleshmërisë
- Ri-organizim i sistemit të Menaxhimit dhe Riciklimit të Mbeturinave

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve per realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Mjedisit dhe Sipërfaqeve me Rrezikshmëri do të ketë një kosto prej 4,700,000.00 Eur.

Analiza e kost-benefitit për sektorin e Mbrojtjes dhe Shfrytëzimit të Resurseve Mjedisore tregon se investimi prej 4,700,000.00 EUR është një angazhim i domosdoshëm për të ruajtur dhe zhvilluar qëndrueshmërinë e ekosistemit në Komunën e Klinës. Mbrojtja e biodiversitetit dhe inventarizimi i florës dhe faunës ndihmojnë në ruajtjen e pasurisë natyrore dhe përmirësojnë planifikimin mjedisor. Masa për mbrojtjen e tokës bujqësore dhe parandalimin e fatkeqësive natyrore kontribuojnë në zhvillimin afatgjatë dhe rrisin rezistencën ndaj ndryshimeve klimatike. Përmirësimi i sistemit të menaxhimit dhe riciklimit të mbeturinave ndikon pozitivisht në shëndetin publik dhe mjedisin. Përfitimet sociale, mjedisore dhe ekonomike janë të larta, duke bërë që këto investime të jenë një prioritet i paanashkalueshëm.

Trashëgimia Natyrore dhe Kulturore, Asetet Turistike

- Ruajtja dhe promovimi i aseteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore;
- Inventarizimi dhe Digjitalizimi i Inventarit të Trashëgimisë dhe Aseteve Kulturore dhe Natyrore për të gjithë territorin e Komunës;
- Shfrytëzimi i potencialeve për Turizëm Natyror dhe Rural, sidomos në Zonën e Mirushës, Dushit, Ujëmirrit, Pograxhes etj. Shfrytëzimi i potencialeve për Turizëm Kulturor, sidomos në Budisavc, Çabiq, Mirushë, Ujëmirë, Dresnik, Dollc etj.

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve per realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Trashëgimisë Natyrore, Kulturore dhe Aseteve Turistike do të ketë një kosto prej 610,000.00 Eur.

Analiza e kost-benefitit për sektorin e Trashëgimisë Natyrore, Kulturore dhe Aseteve Turistike tregon se investimi prej 610,000.00 EUR është një mundësi e jashtëzakonshme për zhvillimin ekonomik dhe social të Komunës së Klinës. Inventarizimi dhe digjitalizimi i trashëgimisë kulturore dhe natyrore siguron mbrojtjen dhe promovimin e këtyre pasurive për brezat e ardhshëm, duke krijuar një bazë solide për zhvillimin e turizmit kulturor, natyror dhe rural. Shfrytëzimi i potencialeve në zona si Mirusha, Budisavci dhe Ujëmirë ndikon pozitivisht në rritjen e atraktivitetit turistik, të ardhurave dhe krijimin e vendeve të punës. Benefitet janë të larta dhe ndikojnë në ruajtjen e identitetit kulturor e natyror, duke bërë që ky investim të jetë thelbësor dhe i domosdoshëm.

Banimi, Vendbanimet dhe Vendbanimet Jo-Formale

- Zhvillimi i banimit cilësor dhe të qëndrueshëm
- Zhvillim i vendbanimeve kompakte dhe multifunkionale me infrastrukturë të kompletuar teknike, publike dhe sociale.

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve per realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Banimit, Vendbanimet dhe Vendbanimet Jo-Formale do të ketë një kosto prej 3,405,000.00 Eur.

Analiza e kost-benefitit për sektorin e Zhvillimit të Banimit Cilësor dhe të Qëndrueshëm tregon se investimi prej 3,405,000.00 EUR është një hap i rëndësishëm për të përmirësuar cilësinë e jetesës dhe zhvillimin urban në Komunën e Klinës. Krijimi i vendbanimeve kompakte dhe multifunkionale me infrastrukturë të plotë teknike, publike dhe sociale siguron një qasje të integruar për banimin cilësor dhe redukton përhapjen e vendbanimeve joformale. Përfitimet përfshijnë përmirësimin e standardit të jetesës, rritjen e aksesit në shërbime dhe nxitjen e zhvillimit ekonomik lokal. Benefitet janë të larta dhe këto investime janë të domosdoshme për krijimin e një mjedisi të qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës.

Shfrytëzimi i tokës

- Aplikimi i modelit të qytetit dhe vendbanimit kompakt
- Shfrytëzim racional i tokës dhe respektim i kufijve ndërtimor
- Konsolidim i tokës bujqësore të klasit I-IV

Ashtu sic është specifikuar edhe në Planin e Veprimit, realizimi i aktiviteteve dhe projekteve për realizimin e prioriteteve strategjike në fushën e Shfrytëzimit të Tokës do të ketë një kosto prej 4,150,000.00 Eur.

Analiza e kost-benefitit për sektorin e Shfrytëzimit të Tokës tregon se investimi prej 4,150,000.00 EUR është thelbësor për të siguruar një zhvillim të qëndrueshëm dhe një menaxhim të mirë të burimeve natyrore në Komunën e Klinës. Aplikimi i modelit të qytetit dhe vendbanimit kompakt ndihmon në shfrytëzimin racional të tokës, ruajtjen e kufijve ndërtimor dhe konsolidimin e tokës bujqësore të klasit I-IV, duke siguruar mbrojtjen e burimeve të çmuara bujqësore dhe një balancë të qëndrueshme midis zhvillimit urban dhe rural. Benefitet afatgjata përfshijnë rritjen e efikasitetit urban, mbrojtjen mjedisore dhe shfrytëzimin racional të tokës, duke e bërë këtë investim një domosdoshmëri me ndikim të madh pozitiv.

4.4.2. Plani i Veprimit

LEGJENDA

Lloji i Implikimit	Vlera në EUR.
MINIMALE	1 - 20.000
ULËT	20.001 - 50.000
MESEM	50,001 - 200.00
LARTË	200.000+

Veprimet Sipas Prioritetit	Ngjyra e Fushës
Veprimet me Pr. të Lartë	
Veprimet me Pr. të Mesëm	
Veprimet me Pr. të Ulët	

Kohëzgjatja	Vitet
AFATSHKURTËR	2025-2026
AFATMESEM	Deri në vitin 2029
AFATGJATË	Deri në vitin 2033
VAZHDIMËSI	

VEPRIMET/PROJEKTET/ PROGRAMET	INSTITUTI CONI PERGJEGJ ES	SUBJEKTE TJERA TË PËRFSHJIRA	PRIORITE TET	KOHËZGJAT JA	IMPLIKI MET FINANCI ARE	BUXH ETI	INDIKATO RËT	VITI I PËRFUNDI MIT
Qëllimi 1: Cilësi dhe gjithëpërfshirje në arsim								
<i>O. 1.1: Qerdhe të reja në qytetin e Klinës dhe në vendbanimet me mbi 1500 banorë si: Dresnik, Gllarevë, Jashanicë, Sferkë dhe në Zllakuqan deri në vitin 2029</i>								
Ndërtimi i çerdheve të reja në Dresnik dhe Gllareve	Komuna e Klinës, Drejtoria e Arsimit, MASHT		Lartë	AFATSHKURTËR	Mesëm	200,000	<i>Ndërtimi i çerdheve të reja në vendbanimet e cekura</i>	2026
Ndërtimi i çerdheve të reja në vendbanimet: Jashanicë, Sferkë dhe Zllakuqan	Komuna e Klinës, MASHT		Mesëm	AFATMESEM	Lartë	300.000	<i>Ndërtimi i çerdheve të reja në vendbanimet e cekura</i>	2029
<i>O. 1.2: Zgjerimi i hapësirave shkollore dhe ndërtimi i hapësirave të reja për shkollimin fillor dhe të mesëm të lartë deri në vitin 2033</i>								

(Aneks i veçantë për administratë dhe laboratorë në gjimnazin “Luigj Gurakuqi”; Aneks i veçantë për klasa për shkollën fillore “Dëshmorët” në Volljakë dhe Paralelja e Ndarë e shkollës fillore “Motrat Çiriazhi” në Zajm)	Komuna e Klinës; Drejtoria e Arsimit, MASHT		Ulët	AFATGJATË	Lartë	1M+	<i>Rindërtim dhe Rinovim i shkollave të cekura</i>	2033
Shkollë e re fillore (e mesme e ulët) në zonën urbane (Dollc) deri në vitin 2030								
Rindërtim: SH.F.M.U “Motrat Qiriazhi” Klinë; SH.F.M.U “At Shtjefen Gjeqovi” Zllakuqan; SH.F.M.U “Motrat Qiriazhi” Zajm.	Komuna e Klinës; Drejtoria e Arsimit		Lartë	AFATGJATË	Lartë	450.000	<i>Ndërtimi i objketit dhe funksionalizimi i shkollës</i>	2030
Aneks i vecantë për dhoma mësimi dhe laboratorë për Gjimnazin “Luigj Gurakuqi” Klinë; Aneks i vecantë në IAAP “Fehmi Agani” Klinë;	Komuna e Klinës; Drejtoria e Arsimit		Mesëm	AFATGJATË	Lartë	300,000		2031

Aneks i vecantë për kabinet në SH.F.M.U “Dëshmorët” Vulljakë								
Aneks i vecantë për dhoma mësimi dhe laboratorë për Gjimnazin “Luigj Gurakuqi” Klinë; Aneks i vecantë në IAAP “Fehmi Agani” Klinë; Aneks i vecantë për kabinet në SH.F.M.U “Dëshmorët” Vulljakë	Komuna e Klinës; Drejtoria e Arsimit		Mesëm	AFATGJATË	Lartë	300,000		2031
<i>O. 1.3: Rindërtim dhe Rinovim i shkollave fillore deri në vitin 2033</i>								
Rindërtim dhe Rinovim i shkollave fillore në Klinë; Zllakuqan, Çabiq, Ujmirë; Caravik; Jashanicë; Gjurgjevik i Madh; Pjetërq i Epërm; Shtupel; Budisalc	Komuna e Klinës; Drejtoria e Arsimit	MASHT; Donatorët	Mesëm	AFATGJATË	Lartë	1M+	Rindërtimi dhe Rinovimi i të gjitha shkollave të cekura	2026-2033
<i>O. 1.4: Salla sportive në shkollat me numër më të madh të nxënësve deri në vitin 2033</i>								
Ndërtimi i sallave sportive në shkollat “Motrat Çiriazhi” në Klinë; “Dëshmorët e Qëndresës” në	Komuna e Klinës; Drejtoria e Arsimit, Drejtoria e Kulturës	MASHTI; MKRS; Donatorët	Mesëm	AFATGJATË	Lartë	200,000 +	Ndërtimi i të gjitha sallave sportive të cekura	2026-2033

Gllarevë; “Emin Duraku” në Sferkë; “Atë Shtjefan Gjeqovi” Zllakuqan;								
<i>O. 1.5: Përfshirja e nxënësve në arsim profesional deri në vitin 2028, me fokus te vecant në fushat prioritare për zhvillimin e ardhshëm ekonomik të Klinës</i>								
Hartimi i politikave për inkurajimin dhe përfshirjen e nxënësve në arsim profesional	Komuna e Klinës, Drejtoria e Arsimit, Qendra e Punësimit	Donatorët	Mesëm	AFATMESEM	Minimal	5,000		2028
<i>O. 1.6: Zhvillimi i vazhdueshëm profesional i mësimeve përmes trajnimeve</i>								
Organizimi i seminareve dhe trajnimeve të specializuara për mësimeve në tema specifike të përshtatshme për nevojat e tyre	Komuna e Klinës	Donatorët	Ulët	AFATMESEM	Minimal	20,000	Lista e aktiviteteve/ seminareve dhe trajnimeve të organizuara	2027
Ndërtimi i një programi të përhershëm për zhvillimin e profesional të mësimeve, duke përfshirë në mënyrë të rregullt trajnime, ëorkshope, dhe sesione përkrahëse	Komuna e Klinës	Komuna e Klinës	Ulët	AFATMESEM	Minimal	5,000	Programi i hartuar	2027

Qëllimi 2: Ngritja e nivelit të shërbimeve shëndetësore dhe mirëqenies sociale

O. 2.1: Përmirësimi i shërbimeve shëndetësore, Avancimi i Sistemit Informativ Shëndetësor (SISH) dhe platformave tjera digjitale për shëndetësi deri në vitin 2033

Ndërtimi i QMF-së në Dollc	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shëndetësisë	Ministria e Shëndetësisë; Donatorët	Ulët	AFATGJATË	Mesëm	100.000	<i>Funksionalizimi i ambulantës</i>	2033
Ndërtimi i Aneksit të QKMF-së për shërbim të Emergjencës në Klinë deri në vitin 2027.	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shëndetësisë	Ministria e Shëndetësisë; Donatorët	Lartë	AFATMESE	Lartë	500,000	<i>Funksionalizimi i Aneksit</i>	2028

O. 2.2: Përmirësimi i kujdesit dhe kushteve të jetesës së familjeve nën kujdesin social

Renovimi i objekteve të banimit social dhe rritja e cilësisë së menaxhimit në këtë sektor	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve Publike	MAPL, Donatorët	Ulët	AFATGJATË	Lartë	500,000	<i>Objektet e renovuara dhe funksionalizimi i sistemit të ri të menaxhimit</i>	2033
Ndërtimi i objektit të ri për familjet në nevojë sociale të cilat nuk e kanë të zgjidhur çështjen e banimit (afër shtëpisë së pleqëve- Dollc)	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve Publike	MAPL, Donatorët	Mesëm	AFATGJATË	Lartë	300.000	<i>Ndërtimi i objekteve të reja</i>	2033

Rritja e kujdesit ndaj grupeve sociale me gjendje të vështirë shëndetësore dhe ekonomike – përmes vizitave shëndetësore në shtëpi	Komuna e Klinës; Drejtoria e Shëndetësisë	Donatorët	Lartë	AFATMESEM	Lartë		Fillimi i vizitave shëndetësore në shtëpi	2027
Identifikimi dhe trajtimi i familjeve strehuese, njohja e statusit si 'ofrues të shërbimeve', licencimi i tyre si dhe ofrimi i benefiteve si njohja e stazhit të punës si dhe pagesat për to - deri në vitin 2027 (Qendra për Punë Sociale)	Komuna e Klinës; Kuvendi Komunal Klinë		Minimal	AFATMESEM	Ulët	5,000	Vendimi për njohjen e statusit	2027
Ndërtimi i Shtëpisë së Pleqve deri në vitin 2026	Komuna e Klinës		Lartë	AFATSHKURTËR	Ulët	300,000	Hapja e shtëpisë së pleqve	2026
Ndërtimi i Shtëpisë së Sigurtë deri në vitin 2033	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Mesëm	200,000	Hapja e Shtëpisë së Sigurtë	2033
Krijimi i Grantit Specifik për financimin e shërbimeve sociale dhe familjare në nivelin komunal	Komuna e Klinës		Mesëm	AFATMESEM	/	/	Krijimi i Grantit	2028
Qëllimi 3 Administratë efikase								

<i>O. 3.1: Decentralizim i shërbimeve administrative përmes e-kiosqeve deri në vitin 2033</i>								
Planifikimi dhe Funkcionalizimi i e-kiosqeve në zonën urbane dhe në Zllakuqan, Gllarevë, Dresnik, Zajm, Jashanicë etj.	Komuna e Klinës, Drejtoria e Administratës	Ministria e Punëve të Brendshme dhe Administratës	Mesëm	AFATMESEM	Mesëm	100.000	<i>Funksionalizimi i e-kiosqeve</i>	2027
<i>O. 3.2: Përmirësimi i kushteve dhe ngritja e shërbimeve administrative deri në vitin 2033.</i>								
Përmirësimi i infrastrukturës administrative: Investimi në infrastrukturën fizike të institucionit.	Komuna e Klinës, Drejtoria e Administratës, Drejtoria e Shërbimeve Publike	Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Mesëm	100.000	<i>Lista e veprimeve të ndërmarrura</i>	2030
Organizimi i trajnimeve dhe seminareve për të përmirësuar aftësitë dhe njohuritë e stafit administrativ në fushën e menaxhimit, komunikimit efektiv, dhe përdorimit të teknologjisë informative	Komuna e Klinës, Drejtoria e Administratës	Donatorë	Minimal	AFATMESEM	Mesëm	20,000	<i>Lista e veprimeve të ndërmarrura</i>	2027
<i>O. 3.3: Ofrimi i shërbimeve administrative në formë elektronike – e-administrata, deri në vitin 2029</i>								
Avancimi i sistemit elektronik në ofrimin e shërbimeve për qytetarë	Komuna e Klinës, Drejtoria e Administratës	Ministria e Punëve të Brendshme dhe Administratës	Lartë	AFAFMESM	Lartë	100.000	<i>Ri-Funksionalizimi i plotë i</i>	2027

							sistemit elektronik	
Qëllimi 4. Sigurimi i infrastrukturës adekuate sociale dhe mirëmbajtja e saj								
<i>O. 4.1: Ndërtimi i objekteve të reja të kulturës dhe artit për të gjithë banorët e komunës së Klinës - sipas Normave Teknike të Planifikimit Hapësinor - deri në vitin 2033</i>								
Teatër i Hapur, Shtëpia e Kulturës & Teatri, Galeria dhe Ansambli në Dresnik ose në Dollc.	Komuna e Klinës, DKRS	MKRS, Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Lartë	1M+	Ndërtimi dhe funksionalizimi i objekteve të kulturës	2033
Rindërtimi dhe mirëmbajtja e objekteve kulturore	Komuna e Klinës, DKRS	MKRS,	Mesëm	AFAFMESËM	Mesëm	50,000	Ndërtimi dhe funksionalizimi i objekteve të kulturës	2027
<i>O. 4.2: Sigurimi i infrastrukturës për art, sport dhe rekreacion në gjithë territorin e komunës, sipas Normave Teknike të Planifikimit Hapësinor</i>								
Ndërtimi i fushave sportive dhe rekreacion nëpër lokalitete të fshatrave, sipas vlerësimeve të komunës	Komuna e Klinës, MKRS	Komuna e Klinës, MKRS	Mesëm	AFAFMESËM	Mesëm	120.000	Krijimi i hapësirave të reja sportive në të gjitha vendbanimet e cekura	2027
Rindërtimi, renovimi dhe mirëmbajtja e objekteve sportive	Komuna e Klinës, DKRS	Komuna e Klinës, MKRS	Mesëm	AFAFMESËM	Mesëm	55,000	Ndërtimi dhe funksionalizimi i objekteve sportive	2027
<i>O. 4.3: Rregullimi, rehabilitimi i hapësirave ekzistuese dhe shtimi i hapësirave të reja publike dhe vendosja e shtatoreve dhe përmendoreve në komunën e Klinës</i>								
Identifikimi i hapësirave që duhet të rregullohen ose të rehabilitohen në	Komuna e Klinës	Donatorë	Lartë	AFATSHKURTËR	Ulët	10.000	Lista me lokacionet të hapësirave të identifikuar	2026

zonat publike të Klinës, duke përfshirë rrugët, parqe, sheshet, dhe zona të tjera								
Identifikimi i zonave potenciale për të krijuar hapësira të reja publike, siç janë parqe, qendra komunitare, ose zona rekreacion	Komuna e Klinës	Donatorë	Lartë	AFATSHKURTËR	/	/	Lista me lokacionet të hapësirave të identifikuar	2026
Ndërtimi i hapësirave të reja publike dhe shtatoreve	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VAZHDUESHËM	Lartë	300,000 +		2025-2033
<i>O. 4.4: Mirëmbajtja e vazhdueshme e hapësirave publike, varrezave dhe objekteve të religjionit.</i>								
Rrethim i varrezave dhe objekteve të religjionit në tërë territorin e komunës	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Mesëm	100.000	Përfundimi i rrethimit të varrezave dhe objekteve të religjionit	2033
Zgjerim dhe rregullim hapësirës së varrezave (Carravik, Deiq (varrezat muslimane dhe varrezat katolike), Petriq i Epërm, Qeskovë, Grabanicë, Volljak).	Komuna e Klinës		Ulët	AFATGJATË	Mesëm	105,000	Zgjerimi i hapësirës për varreza	2033
Qëllimi 5. Promovimi i artit, sportit dhe kulturës								
<i>O. 5.1: Stimulimi i të rinjëve për aktivitete sportive;</i>								

Organizimi i garave, formimi dhe financimi i klubeve sportive për të rinjë	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VAZHDIMËSI	Mesëm	50.000	<i>Përpilimi i Listës së aktiviteteve; Financimi direkt i aktiviteteve dhe klubeve</i>	2025-2033
<i>O. 5.2: Organizimi i aktiviteteve kulturore dhe artistike</i>								
Organizimi i aktiviteteve kulturore dhe artistike, përkrahja e shoqërive në aktivitetet e tyre	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VAZHDIMËSI	Mesëm	200.000	<i>Lista e aktiviteteve, Financimi direkt i aktiviteteve dhe OJQ-ve</i>	2025-2033
Qëllimi 6: Ndërtimi i hapësirave të reja të gjelbërta dhe publike								
<i>O. 6.1: Ndërtimi i tri parqeve të reja publike</i>								
Ndërtimi i tri parqeve të reja publike	Komuna e Klinës; Drejtoria e Shërbimebe Publike	Donatorë	Mesëm	Afatgjatë	Mesëm	200,000	Parqet publike të ndërtuara	2033
<i>O. 6.2: Ndërtimi i liqenit akumulues</i>								
Ndërtimi i liqenit akumulues	Komuna e Klinës; Drejtoria e Shërbimebe Publike	Donatorë	Ulët	AFATGJATË	Lartë	1M+	Liqeni akumulues i ndërtuar	2033
Qëllimi 7: Zhvillim i qëndrueshëm ekonomik i bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve dhe potencialit real zhvillimor si dhe diversifikim të aktiviteteve ekonomike								
<i>O. 7.1: Shfrytëzimi racional i resurseve njerëzore dhe natyrore si dhe shfrytëzimi i potencialit real zhvillimor, sidomos në Bujqësi, Industri Bujqësore dhe Përpunuese si dhe Turizëm Natyror, Rural dhe Kulturor</i>								

O. 7.2: Përkrahja e shtimit të aktiviteteve ekonomike dhe rritjes së punësimit në sektorët ekzistues e sidomos në sektorët e targetuar si bartës të zhvillimit të ri ekonomik (Bujqësi, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, Tregti me Shumicë dhe Pakicë, Akomodim dhe Hoteleri, Shërbime si dhe Turizëm Natyror, Rural dhe Kulturor, duke u bazuar në Strategjinë për Zhvillim Ekonomik Lokal

O. 7.3: Përkrahja e shtimit të aktiviteteve ekonomike dhe rritjes së punësimit në sektorët tjerë me potencial punësimi të qëndrueshëm si: TI (Teknologjia e Informacionit) dhe Ekonomia Hibride (Remote Working).

Organizimi i trajnimeve dhe programeve të zhvillimit për ata që punojnë në sektorët e targetuar	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	Vazhdueshëm	Lartë	20,000	<i>Lista e trajnimeve të organizuara</i>	2025-2033
Stimulimi i investimeve në sektorët e targetuar duke ofruar këshillime orientuese për investitorët, duke përmirësuar infrastrukturën dhe duke ofruar asistencë dhe këshillim për ata që dëshirojnë të nisin një biznes në këto sektore	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	Vazhdueshëm	Lartë	20,000	<i>Lista e aktiviteteve</i>	2025-2033
Krijimi i ambienteve të favorshme për zhvillimin e ekonomisë hibride dhe punësimit në teknologjinë e informacionit (TI), duke përmirësuar infrastrukturën	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	Vazhdueshëm	Mesëm	150,000	<i>Lista e aktiviteteve të ndërmarra për përmirësim të infrastrukturës</i>	2025-2033

teknologjisë së informacionit, ofruar mbështetje për kompanitë që ofrojnë punë të shërbimeve në distancë si dhe krijimit të hapësirave inovative të punës							rës dhe qasjes	
<i>O. 7.4: Ngritja e kapaciteteve komunale për qasje në fondet zhvillimore lokale dhe ndërkombëtare</i>								
<i>O. 7.5: Nxitja e rritjes së eksportit të produkteve vendore</i>								
Programe trajnimi për fermerët dhe bujqit	Komuna e Klinës	Komuna e Klinës Donatorët	Lartë	Vazhdueshëm	Lartë	10,000	Lista e trajnimeve të mbajtura	2025-2033
Programe trajnimi për IT dhe ekonominë hibride	Komuna e Klinës	Komuna e Klinës Donatorët	Lartë	Vazhdueshëm	Lartë	10,000	Lista e trajnimeve të mbajtura	2025-2033
Krijimi i rrjetizimit institucional për ngritje të kapaciteteve komunale	Komuna e Klinës	Komuna e Klinës Donatorët	Mesëm	Vazhdueshëm	Lartë	10,000	Lista e trajnimeve të mbajtura	2025-2033
Hapja e hapësirave inovative për ndërmarrje të vogla dhe të mesme (NVM)	Komuna e Klinës	Komuna e Klinës Donatorët	Mesëm	Vazhdueshëm	Lartë	10,000	Lista e trajnimeve të mbajtura	2023-2033
Qëllimi 8: Orientimi i zhvillimit ekonomik drejt ekonomisë së bazuar në Bujqësi dhe Blegtori, Industri Bujqësore dhe Përpunuese, si dhe Shërbime.								
<i>O. 8.1: Hartimi i Strategjisë për Zhvillimin e Integruar të Bujqësisë dhe Industrisë Bujqësore.</i>								
<i>O. 8.2: Zhvillimi i Bujqësisë Intenzive përmes orientimit të investimeve publike në këtë sektor si dhe përmes shtimit të subvencioneve nga Komuna</i>								
<i>O. 8.3: Përkrahja e vazhdueshme e NVM-ve me fokus të vecantë në bujqësi dhe blegtori</i>								

<i>O. 8.4: Përkrahaje e zëjtarisë dhe sektorëve tjerë të marginalizuar ekonomik, përmes masave stimuluese, infrastrukturës dhe promovimit publik</i>									
Hartimi i Strategjisë së Integruar për Zhvillim të Qëndrueshëm të Bujqësisë dhe Industrisë Bujqësore në Komunën e Klinës	Komuna e Klinës - Drejtoria për Bujqësi,		Mesëm	AFATSHKURT ËR	Lartë	40,000	<i>Dokumenti i miratuar i Strategjisë</i>	2026	
Program subvencionimi për investime në bujqësi, bujqësi intensive dhe blegtori	Komuna e Klinës; Drejtoria për Zhvillim Ekonomik; Drejtoria për Bujqësi,	Donatorët	Mesëm	AFATSHKURT ËR	Lartë	15,000	<i>Dokumenti i hartuar i Programit të Subvencionimit</i>	2026	
Përgaditja e Pakos së Masave për përkrahaje të zëjtarisë dhe sektorëve tjerë të marginalizuar ekonomik, përmes masave stimuluese, infrastrukturës dhe promovimit publik	Komuna e Klinës; Drejtoria për Zhvillim Ekonomik;	Komuna e Klinës	Mesëm	AFATSHKURT ËR	Mesëm	/	<i>Lista e masave të parapara me dokument</i>	2026	
Qëllimi 9: Ndërlidhja e Arsimit me Ekonominë dhe zhvillimi i “Mësimi Gjatë Tërë Jetës”									
<i>O. 9.1. Sinkronizimi i programeve arsimore në shkollat profesionale me potencialin real dhe nevojat për zhvillim ekonomik (Bujqësia, Industria Bujqësore dhe Industria e Lehtë Përpunuese, Hoteleria, Shërbimet, Turizmi, IT)</i>									
Hulumtimi i nevojave dhe listimi i	Komuna e Klinës,		Lartë	AFATSHKURT ËR	Lartë	300,000		2026	

programeve arsimore në shkollat profesionale për sinkronizim të nevojave të tregut dhe shkollimin profesional	Drejtoria e Arsimit							
<i>O. 9.2. Përkrahja e “Mësimi Gjatë Tërë Jetës” për ngritjen e kapaciteteve njerëzore dhe profesionale, me fokus në sektorët primar për zhvillim ekonomik</i>								
Organizimi i trajnimeve për punonjësit në sektorët primar ekonomik	Komuna e Klinës; Drejtoria për Zhvillim Ekonomik;	Donatorët	Mesëm	AFATMESE	Ulët	20,000	Lista e trajnimeve të organizuara	2027
Promovimi i kulturës së mësimi të vazhdueshëm përmes organizimit të fushatave informuese dhe sensibilizuese në lidhje me rëndësinë e mësimi gjatë gjithë jetës	Komuna e Klinës; Drejtoria për Zhvillim Ekonomik;	Donatorët	Mesëm	AFATMESE	Ulët	20,000	Lista e fushatave informuese dhe sensibilizuese të organizuara	2027
<i>O. 9.3. Bashkëpunimi me Qendrën e Punësimit, për intensifikimin e aktiviteteve të aftësimit profesional</i>								
Hartimi i listës së përbashkët të aktiviteteve për intensifikimin e aftësimit profesional	Komuna e Klinës -		Mesëm	AFATSHKURT Ë	Mesëm	5,000	Lista e hartuar e aktiviteteve	2026
Qëllimi 10: Rritja e Punësimit përmes Përkrahjes së NVM-ve, Start-Up dhe Inovacionit								
<i>O. 10.1. Rritja e punësimit përmes përkrahjes së krijimit të ndërmarrjeve të reja NVM, sidomos në sektorët primar ekonomik, përmes politikave stimuluese për ndërmarrësit e rinjë;</i>								

Lansimi i pakos së mbështetjes së NVM-ve në sektorët primarë ekonomik	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Zhvillim Ekonomik	Donatorë	Lartë	AFTAGJATË	Lartë	300,000 +		2025-2033
<i>O. 10.2. Themelimi i një Programi të Veçantë për Start-Up për përkrahje ndaj krijimit dhe zhvillimit të ndërmarrjeve Start-Up, sidomos në sektorët primar ekonomik.</i>								
Themelimi i Programit per Start-Up dhe ndarja e buxhetit	Komuna e Klinës - Drejtoria për Zhvillim Ekonomik	Donatorë	Lartë	AFATMESEM	Mesëm	200,000	<i>Lansimi i Programit për Start-Up</i>	2026
<i>O. 10.3. Themelimi i Qendrës për Start-Up, IT dhe Inovacion në Klinë, për të ndihmuar ndërmarrjet e reja dhe ato ekzistuese me infrastrukturë hulumtuese dhe logjistike</i>								
Themelimi dhe funksionalizimi e Qendrës për Start-Up, IT dhe Inovacion	Komuna e Klinës - Drejtoria për Zhvillim Ekonomik	Donatorë	Mesëm	AFATMESEM	Lartë	300,000	<i>Funksionalizimi i Qendrës</i>	2029
<i>O. 10.4. Nxitja e krijimit të së paku 50 bizneseve të qëndrueshme në vit</i>								
Hartimi i Pakos me masa konkrete dhe instrumente për nxitjen e krijimit të bizneseve të reja	Komuna e Klinës, Drejtoria për Zhvillim Ekonomik	Donatorë	Mesëm	AFATMESEM	Mesëm	20,000		2027
Qëllimi 11: Luftimi i informalitetit dhe zbutja e pabarazive në zhvillim ekonomik								
<i>O. 11.1. Luftimi i informalitetit në ekonomi përmes formalizimit të të gjitha aktiviteteve ekonomike dhe të punësuarve në komunën e Klinës.</i>								
Regjistrimi i të gjitha ndërmarrjeve aktive dhe të punësuarve	Komuna e Klinës, Drejtoria për		Ulët	AFATMESEM	Ulët	25,000	<i>Finlaizimi i procesit të regjistrimit</i>	2027

	Zhvillim Ekonomik							
<i>O. 11.2. Luftimi i diskriminimit në punësim në baza gjinore si dhe në baza tjera diskriminuese.</i>								
Fushata sensibilizuese kundër diskriminimit gjinor dhe diskriminimeve tjera në punësim	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VAZHDUESH ËM	Ulët	20,000	Listimi i fushatave dhe aktiviteteve sensibilizuese	2025-2033
<i>O. 11.3. (Gjithë) përfshirja në punësim e personave me nevoja të vecanta dhe e grupeve tjera të marginalizuara</i>								
Fushata sensibilizuese për gjithëpërfshirje në punësim	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VAZHDUESH ËM	Ulët	20,000	Listimi i fushatave dhe aktiviteteve sensibilizuese	2025-2033
Lansimi i programit të vecantë për mbështetje financiare të punësimit	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATMESËM	Mesëm	50,000	Marrëveshjet me Bizneset; Pagesat direkte për të punësuarit në kuadër të programit	2028
<i>O. 11.4. Luftimi i zhvillimit të pabalancuar ekonomik përmes sigurimit të shtrirjes së balancuar të investimeve dhe kapitalit.</i>								
Stimulimi i zhvillimit të aktivitetit ekonomik në vendbanimet e marginalizuara	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Lartë	200,000 +	Përkrahje direkte e bizneseve të reja familjare	2026-2033
Qëllimi 12: : Rritja e pjesëmarrjes së sektorit të bujqësisë dhe blegtorisë në relacion me sektorët tjerë ekonomik								
<i>O. 12.1. Krijimi, funksionalizimi, mirëmbajtja dhe përditësimi i vazhdueshëm i Databazës Bujqësore, duke përfshirë parcelat kadastrale të tokës bujqësore, tokën e punueshme bujqësore, fermat, fermerët dhe kapacitetet e tyre, fondin blegtoral etj.</i>								
<i>O. 12.2. Ruajtja strikte e tokës bujqësore me bonitet të lartë (I-IV) si dhe burimeve tjera natyrore përmes kontrollit rigoroz të respektimit të kufijëve ndërtimor dhe zbatimit të masave tjera sipas legjislacionit në fuqi.</i>								

Krijimi i Databazës Bujqësore	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATSHKURT Ë	Ulët	25,000	<i>Funksionalizimi i plotë i Databazës</i>	2026
<i>O. 12.3. Rregullimi i shtretërve të lumenjëve për të parandaluar vërshimet dhe dëmet në bujqësi dhe amvisëri përmes pastrimit të lumenjëve dhe rregullimi i argjinaturave të lumenjëve.</i>								
Rregullimi i shtretërve të lumenjëve në vendbanimet e rrezikuara nga vërshimet	Komuna e Klinës, DBPZHR	MBPZHR	Mesëm	AFATMESE	Lartë	1M+	<i>Përfundimi i rregullimit të shtretërve të lumenjëve</i>	2033
<i>O. 12.4. Shtrirja e rrjetit të ujitjes në sipërfaqet e targetuara me planin e ardhshëm për zhvillimin e bujqësisë</i>								
Shtrirja e rrjetit të ujitjes	Komuna e Klinës; Drejtoria e Bujqësisë	Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Lartë	1M+	<i>Përfundimi i projektit</i>	2033
<i>O. 12.5. Ruajtja, shtimi (përmes pyllëzimit dhe ri-pyllëzimit) dhe zhvillimi i qëndrueshëm i sipërfaqeve pyjore.</i>								
Melorizimi i sipërfaqeve pyjore (10-15 Ha)	Komuna e Klinës; Drejtoria e Bujqësisë	Donatorë	Mesëm	AFATMESE	Mesëm	100,000	<i>Përfundimi i procesit të melorizimit</i>	2029
Ripyllëzim i sipërfaqeve të degraduara pyjore	Komuna e Klinës; Drejtoria e Bujqësisë	Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Mesëm	200,000	<i>Përfundimi i procesit të ripyllëzimit</i>	2033
<i>O. 12.6. Zhvillimi i Industrisë Bujqësore dhe asaj Përpunuese përmes programeve promovuese – mbështetëse për qumeshoret dhe fabrikat tjera të industrisë bujqësore.</i>								
Hartimi i programit promovues dhe mbështetës për qumeshoret dhe fabrikat tjera të industrisë bujqësore	Komuna e Klinës; Drejtoria e Bujqësisë	Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Lartë	300,000	<i>Dokumenti i programit të hartuar dhe buxheti i parashikuar</i>	2029

si dhe ndarja e buxhetit								
<i>O. 12.7. Stimulimi i vazhdueshëm dhe subvencionimi i prodhuesve bujqësor për prodhimin bimor dhe prodhimin shtazor.</i>								
Hartimi i programit promovues dhe mbështetës për prodhuesit bujqësor për prodhimin bimor dhe prodhimin shtazor.	Komuna e Klinës; Drejtoria e Bujqësisë	Donatorë	Mesëm	AFATGJATË	Mesëm	200,000	<i>Dokumenti i programit të hartuar dhe buxheti i parashikuar</i>	2029
<i>O. 12.8. Identifikimi dhe ndërtimi i vendgjuetive në komunën e Klinës.</i>								
Identifikimi i vendgjuetive	Komuna e Klinës; Drejtoria e Bujqësisë	Donatorë	Mesëm	AFATSHKURTËR	Ulët	1000	<i>Identifikimi dhe shenjimi i vendgjuetive</i>	2026
Ndërtimi i vendgjuetive	Komuna e Klinës; Drejtoria e Bujqësisë	Donatorë	Mesëm	AFATMESEM	Mesëm	50,000	<i>Vendosja e pasijeve të nevojshme</i>	2029
Qellimi 13: Orientimi i zhvillimit ekonomik drejt Turizmit Natyror, Rural dhe Kulturor								
<i>O. 13.1. Shfrytëzimi i potencialeve për Turizëm Natyror dhe Rural, sidomos në Zonën e Mirushës, Dushit, Ujëmirrit, Pograxhes etj. duke hartuar Strategjinë Komunale për Zhvillimin e Integruar të Turizmit si dhe përmes investimeve në infrastrukturë, kapacitete turistike, promovimit si dhe përkrahjes së sektorit të shërbimeve të ndërlidhura me turizmin natyror dhe rural;</i>								
<i>O. 13.2. Shfrytëzimi i potencialeve për Turizëm Kulturor, sidomos në Budisavc, Çabiq, Mirushë, Ujëmirë, Dresnik, Dollc etj., duke hartuar Strategjinë Komunale për Zhvillimin e Integruar të Turizmit si dhe përmes investimeve në infrastrukturë, kapacitete turistike, promovimit si dhe përkrahjes së sektorit të shërbimeve të ndërlidhura me turizmin kulturor</i>								
Investime në infrastrukturë dhe kapacitete turistike	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VZHDUESHËM	Lartë	1M+	<i>Përmirësim i vazhdueshëm i infrastrukturës dhe</i>	2025-2033

							kapaciteteve turistike	
Promovimi i destinacioneve turistike	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VAZHDUESH ËM	Ulët	20,000	<i>Promovim i vazhdueshëm</i>	2025-2033
Përkrahja dhe promovimi i sektorit të shërbimeve të ndërlidhura me turizmin	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VAZHDUESH ËM	Ulët	40,000	<i>Përkrahje dhe promovim i vazhdueshëm</i>	2025-2033
<i>O. 13.3. Promovimi i turizmit rekreativ të zonës së Klinës</i>								
Përgaditja e broshurave dhe video-materialeve për promovim	Komuna e Klinës		Ulët	AFATMESEM	Ulët	7,000	<i>Broshurat dhe video-materiali të përfunduara</i>	2027
<i>O. 13.4. Inventarizimi i detajizuar i Aseteve Turistike dhe Potencialit Turistik të Komunës së Klinës, si dhe dixhitalizimi i këtij inventari deri në vitin 2033</i>								
Krijimi i Databazës Dixhitale të Aseteve Turistike dhe Potencialit Turistik	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATMESEM	Ulët	30,000	<i>Krijimi dhe funksionalizimi i Databazës</i>	2027
Qëllimi 14: Rrugë kualitative, qasje për të gjithë përdoruesit dhe transport publik për të gjithë banorët								
<i>O. 14.1. Ndërtimi i rrugëve kualitative për akomodimin e të gjithë përdoruesëve (automjete, këmbësor, biçiklistë), deri në vitin 2033;</i>								
Asfaltimi i rrugëve lokale, rregullimi i trotuarëve, si dhe mirëmbajtja e tyre	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATMESEM	Lartë	500,000	<i>Asfaltimi i të gjitha rrugëve / Raporti në baza vjetore</i>	2027
<i>O. 14.2. Rregullimi i trotuareve sipas standardeve për të gjitha rrugët që kalojnë në zona të banuara, deri në vitin 2033;</i>								

a	Rregullimi i trotuareve në zonat e banuara (duke filluar nga rrugët Nr, regjionale R104 dhe R105), me fokus në afërsi të institucioneve shkollore	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike, MMPH		Lartë	AFATSHKURT Ë	Mesëm	100,000	<i>Ndërtimi dhe funksionalizimi i të gjitha trotuareve/raportimi në baza mujore</i>	2026
	<i>O. 14.3. Rregullimi i shtigjeve të biçiklistëve në qytetin e Klinës dhe zonat në afërsi, deri në vitin 2033;</i>								
	Rregullimi i shtigjeve të biçiklistëve në zonën urbane të qytetit dhe zgjerimi përgjatë rrugëve regjionale	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike		Mesëm	AFATMESEM	Ulët	50,000	<i>Rregullimi dhe funksionalizimi i të gjitha shtigjeve të biçiklistëve</i>	2027
	<i>O. 14.4. Ndërtimi dhe rregullimi i veprimtarisë së parkingjeve brenda qytetit të Klinës, deri në vitin 2026;</i>								
	Rregullimi i parkingjeve publike në zonën urbane si dhe rregullorja për menaxhimin e tyre	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATSHKURT Ë	Ulët	30,000	<i>Miratimi i rregullorës dhe rregullimi i vendparkingjeve publike si dhe veprimtaria e atyre private</i>	2025
	<i>O. 14.5. Përfshirja e zonave të banuara në linjat e transportit publik, deri në vitin 2033;</i>								
	Rregullimi i itinerarit dhe linjave të qarkullimit të transportit lokal. Rregullorja për	Komuna e Klinës - DUPMM,		Lartë	AFATSHKURT Ë	Ulët	5,000	<i>Miratimi i linjave dhe itinerareve sipas operatorëve</i>	2025

menaxhimin e veprimtarisë	Drejtoria për Shërbime Publike							
<i>O. 14.6. Rregullimi i vendndalimeve të transportit publik duke filluar nga qyteti i Klinës dhe zonat e banuara, deri në vitin 2033;</i>								
Vendalimet e transportit publik në zonat urbane (venbanimet)	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATMESEM	Mesëm	100,000	Ndërtimi dhe funksionalizim i i vendalimeve të planifikuara/r aportimi në baza vjetore	2027
<i>O. 14.7. Rregullimi i kalimeve hekurudhore në pjesët e rrugës ku kalimi është në nivel, deri në vitin 2026;</i>								
Rregullimi dhe sinjalizimi i kalimeve në nivel të hekurudhës me rrugën	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATSHKURT Ë	Mesëm	80,000	Rregullimi dhe sinjalizimi adekuat/Raport mujor	2025
<i>O. 14.8. Ndërtimi i mbikalimeve/nënkalimeve për këmbësor në fshatrat që ndikohen nga rruga nacionale N2, deri në vitin 2028;</i>								
Ndërtimi i mbikalimeve/nënkalimeve në fshatrat që gravitojnë rreth rrugës nacionale N9	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike, Ministria e Mjedisit, Panifikimit Hapsinor dhe Infrastrutkurës		Lartë	AFATSHKURT Ë	Mesëm	100,000	Ndërtimi dhe funksionalizim i i mbikalimeve/nënkalimeve/raportim vjetor	2027

<i>O. 14.9. Rregullimi i qasjes së rrugës në kryqëzimin me rrugën nacioanle N2, nga qyteti i Klinës, deri në vitin 2027;</i>								
Zgjerimi i dhe sinjalizimi i rrethrotullimit në kryqëzim me rrugën nacionale N 9	Komuna e Klinës - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike, Ministria e Mjedisit, Panifikimit Hapsinor dhe Infrastrutkurës		Lartë	AFATSHKURTË	Mesëm	50,000	<i>Rregullimi i rrethrotullimit dhe mundësia e qasjes më e lehtë nga qyteti i Klinës/raporti m mujor</i>	2025
Qëllimi 15: Përmirësimi i sistemit aktual dhe ndërtimi i sistemit të ujit të pijes për vendbanimet periferike								
<i>O. 15.1.Shtirja e rrjetit të ujësjellësit në vendbanimet periferike, deri në vitin 2033;</i>								
Ndërtimi i një rezervuari mbi fshatin Qabiq nga I cili do të furnizohen me uje 11 vendbanime.	Komuna e - Klines,KRU Hidrodrini, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATGJATË	Lartë	500,000 +	<i>Kompletimi i rrjetit të ujësjellësit</i>	2033
Shtimi i një rezervuar tjetër tek rezervuari ekzistues mbi qytet dhe nga rezervari, uji me anë të pompave të shkoj deri te rezervuari i ri i planifikuar që do të jetë mbi Leskoc. Nga ky rezervuar te furnizohen 22 vendbanime.	Komuna e - Klines,KRU Hidrodrini, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATGJATË	Lartë	500,000 +	<i>Kompletimi i rrjetit të ujësjellësit</i>	2033

<i>O. 15.2. Përmirësimi i rrjetit të ujësjellësit në lagjet periferike të zonës urbane dhe rurale me qëllim të zvogëlimit të humbjeve, deri në vitin 2033;</i>								
Përmirësimi dhe mirëmbajtja e rrjetit të ujësjellësit në lagjet periferike të zonës urbane me qëllim të zvogëlimit të humbjeve	Komuna e Klines – Hidro-Drini, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATSHKURT Ë	Lartë	300000	<i>Mirëmbajtja e vazhdueshme / Raport në baza vjetore</i>	2026
Investimi në Fabrikën e ujit në Kline si në aspektin kualitativ ashtu edhe në atë kuantitativ, pra për eliminimin e turbullirave dhe rritjen e kapacitetit prodhues.	Komuna e Klines – Hidro-Drini, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATSHKURT Ë	Lartë	300000	<i>Mirëmbajtja e vazhdueshme / Raport në baza vjetore</i>	2026
<i>O. 15.3. Kontrolli i kualitetit të ujit të pijës</i>								
Monitorimi i sistemit të furnizimit me ujë të pijes në bashkëpunim me ISHPK	Drejtoria e Shendetësisë dhe ISHPK		Lartë	VAZH DUESH ËM	Lartë	/	<i>Monitorim i vazhdueshëm / Raport në baza vjetore</i>	2025 - 2033
<i>O. 15.4. Paisja e sistemit të pompimit me energji solare</i>								
Paisja e stacioneve të pompimit me pajisje për energji solare dhe transferim të të dhënave digjitale (GPRS).	Komuna e Klines -TI, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATMESE M	Lartë	250,000	<i>Kompletimi i të gjitha stacioneve të pompimit me sisteme solare dhe GPRS</i>	2029

Ndërrimi i gypit të furnizimit kryesor nga Burimi i Jarines deri tek Stacioni i Popmpimit.	Komuna e Klines -TI, Drejtoria per Sherbime Publike		Lartë	AFATMESEM	Lartë	250,000	Kompletmi i të gjitha stacioneve të pompimit me sisteme solare dhe GPRS	2029
<i>O. 15.5. Shtimi i dy sistemeve të reja të ujsjellësit</i>								
Shtimi i dy sistemeve te reja: a) Ndertimi i nje rezervuari mbi fshatin Qabiq nga i cili do te furnizohen me uje 11 vendbanime. b) Shtimi i nje rezervuar tjeter tek rezervuari ekzistues mbi qytet dhe dergimi i ujit-me anë të pompave- deri te rezervuari i ri i planifikuar që do të jetë mbi Leskoc. Nga ky rezervuar te furnizohen 22 vendbanime.	Komuna e Klines -TI, Drejtoria per Sherbime Publike		Lartë	AFATMESEM	Lartë	200,000		2028
<i>O. 15.6. Zgjerimi i rrjetit të ujësjellësit në vendbanime të cilat aktualisht nuk kanë qasje</i>								
Zgjerimi i rrjetit të ujësjellësit në vendbanime të cilat	Klines -TI, Drejtoria per Sherbime		Lartë	AFATMESEM	Lartë	250,000		2029

aktualisht nuk kanë qasje	Publike								
<i>O. 15.7. Mirembajtja e shtuar e sistemit ekzistuese me fokus te veqante ne zvogelimin e humbjeve te ujit</i>									
Investimet në Fabrikën e ujit në Klinë, ndërrimin e gypit të furnizimit kryesor nga Burimi i Jarines deri tek Stacioni i Popmpimit, furnizimin dhe instalimie e ujëmatësve me lexim dhe ndalje nga distanca etj.	Klines -TI, Drejtoria per Sherbime Publike		Lartë	AFATMESE	Lartë	250,000			2029
Qëllimi 16: Trajtimi i ujrave të zeza për rrjetin e kanalizimit									
<i>O. 16.1. Shtrirtja e rrjetit të kanalizimit në vendbanimet perifeike</i>									
Shtrirtja e rrjetit të kanalizimit në vendbanimet perifeike si: Grapc, Binxh dhe Dranashiq	Komuna e Klines - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATMESE	Mesëm	100,000	<i>Shtrirja e rrjetit të kanalizimit në të gjitha vendbanimet e cekura</i>		2028
<i>O. 16.2. Koncentrimi i ujrave te zeza në dy kolektor kryesor në dy anët e lumit Drini i Bardhë</i>									
Në anën e djathtë të lumit Drini i Bardhë duhet të shkarkohen ujërat e zeza të këtyre vendbanimeve: Stupë, Budisalc, Nagllavë, Krushëvë e	Komuna e Kline - DUPMM, Drejtoria për Shërbime Publike		Lartë	AFATMESE	Mesëm	100,000	<i>Zgjerimi dhe funksionalizimi i rrjetit të kanalizimit për të gjitha vendbanimet e cekura</i>		2029

Madhe, Jagodë, Videjë, Deiq, Zajm, Dollovë, Petriq i Poshtëm, petriq i Epërm, Drenoc, Dugajevë, Bokshiq, Grabanicë, Qeskovë dhe Këpuz.								
Ndërtimi i kolektorit kryesor në anën e majtë të lumit Drini i Bardhë ne te cilin duhet të shkarkohen vendbanimet: Bërkovë, Leskoc, Drashaniq, Zllakuqan, Grapc, Bingjë, Shtupel, Radulloc, Krushëv e Vogël, Gjurgjevik i Vogël, Klinë, Jashanicë e Epërme, Kërnice, jashanicë, Resnik, jellocë, Siqevë, Dush, Pogragjë, Gjurgjevik i Madh, Dërsnik, Dollc, Gremnik, Qupevë, Qabiq, Zabërgjë, Dobërdoll, Ujëmirë, Gllarevë, përgevë, Sferkë,	Komuna e Kline - DUPMM, Drejtoria për Shjërbime Publike		Lartë	AFATMESEM	Mesëm	100,000	Zgjerimi dhe funksionalizimi i rrjetit të kanalizimit për të gjitha vendbanimet e cekura	2029

Dushi i vogël dhe Volljakë								
<i>O. 16.3. Përmirësimi dhe rehabilitimi i rrjetit ekzistues të kanalizimit</i>								
Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e rrjetit ekzistues të kanalizimit për vendbanimet të cilat janë tekycura në rrjetin e kanalizimit	Komuna e Kline - DUPMM, Drejtoria për Shjërbime Publike	Donatorë	Lartë	VAZHDUESH ËM	Mesëm	150,000	<i>Rritja e kapaciteteve të trafostacioneve</i>	2029
<i>O. 16.4.Ndërtimi i gropave septike</i>								
Ndërtimi i gropave septike për vendbanimet të cilat nuk janë të kycura në rrjetin kryesor	Komuna e Kline - DUPMM, Drejtoria për Shjërbime Publike		Lartë	AFATSHKURT Ë	Lartë	250,000	<i>Menaxhimi i ujërave të zeza / Raport në baza vjetore</i>	2028
<i>O. 16.5. Lidhja e rrjetit të kanalizimit në impiantin regjional për trajtimin e ujërave të zeza</i>								
Ndërtimi i kolektorit kryesorë për mbedhjen e ujërave të zeza në drejtim të impiantit të planifikuar nga MMPHI	Komuna e Kline - DUPMM, Drejtoria për Shjërbime Publike		Lartë	AFATMESËM	Lartë	1,000,000	<i>Ndërtimi dhe funksionalizimi i kolektorit kryesorë</i>	2029

<i>O. 16.6. Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujrave të zeza në Kpuz</i>								
Shtimi i kapaciteteve për trajtimin e ujërave të zeza përmes ndërtimit të impiantit në Kpuz	Komuna e Kline - DUPMM, Drejtoria për Shjërbime Publike		Lartë	AFATMESEM	Lartë	200,000		2029
Qëllimi 17: Shtrirja e rrjetit të kanalizimeve për ujërat atmosferike								
<i>O. 17.1. Shtrirja e rrjetit të kanalizimit për ujërat e bardha në të gjitha vendbanimet rurale</i>								
Shtrirja e rrjetit të kanalizimit për ujërat e bardha (sipas prioritetit në vendbanimet që kanë probleme me vërshimet) dhe derdhja e tyre në shtratet e lumenjëve dhe përrockave në të gjitha vendbanimet rurale	Komuna e Kline - DUPMM, Drejtoria për Shjërbime Publike		Mesëm	AFATGJATË	Lartë	500,000	<i>Menaxhimi i ujërave të zeza / Raport në baza vjetore</i>	2029
<i>O. 17.2. Rehabilitimi i rrjetit të kanalizimit për ujërat e bardha në zonën urbane</i>								
Rehabilitimi i rrjetit të kanalizimit për ujërat e bardha në zonën urbane	Komuna e Kline- DUPMM, Drejtoria për Shjërbime Publike		Lartë	AFATSHKURTË	Lartë	300,000	<i>Menaxhimi i ujërave të zeza / Raport në baza vjetore</i>	2026

Qëllimi 18: Përmirësimi i rrjetit energjetik

O. 18.1: Përmirësimi i rrjetit energjetik në të gjithë komunën

Identifikimi i zonave që kanë nevojë për modernizim të infrastrukturës së furnizimit me energji elektrike, duke përfshirë zëvendësimin e pajisjeve të vjetra me pajisje më efikase dhe të përputhshme me standardet e aplikueshme	Komuna e Klinës; KEK; KEDS	Donatorë	Mesëm	VAZHDUESH ËM	Lartë	500,000 +	<i>Rrjet i përmirësuar energjetik</i>	2025-2033

O. 18.2: Rritja e kapaciteteve të trafostacioneve ekzistuese përmes veprimve konkrete

Rritje e fuqisë instaluese prej 40 MVA për nënstacionin 110/10kV/kV të Klinës dhe nënstacionin 35 /10 kV/kV)	Komuna e Klinës; KEK; KEDS		Mesëm	AFATMESE	Mesëm	200,000	<i>Rritja e fuqisë instaluese</i>	2029
Zgjerim i rrjetit elektroenergjetik për ndërtimet e larta në qytetin e Klinës me fuqi instaluese transformatorike 2x4MVA	Komuna e Klinës; KEK; KEDS		Mesëm	AFATGJATË	Lartë	1M+	<i>Zgjerimi i rrjetit</i>	2033

Zgjerim i rrjetit elektroenergjetik në Zonën Ekonomike me fuqi transformatorike 2x4 MVA. Ky rrjet do të ketë dy dalje 10 kV në Zonën Urbane (Zona Urbane 1 dhe Zona Urbane 2) si dhe dy dalje 10 kV në Zonën Ekonomike (Zona Industriale 1 dhe Zona Industriale 2)	Komuna e Klinës; KEK; KEDS		Mesëm	AFATMESEM	Lartë	500,000	<i>Zgjerimi i rrjetit</i>	2028
Përcaktimi i lokacioneve të përshtatshme për ndërtimin e një trafostacioni të ri 110/10(20) si dhe trafostacioneve të reja 10/0.4 kV, bazuar në analizën e nevojave të ardhshme për energji elektrike.	Komuna e Klinës; KEK; KEDS		Mesëm	AFATSHKURTËR	/	/	<i>Përcaktimi i lokacioneve</i>	2029

Qëllimi 19: Orientimi drejt diversifikimit të burimeve të energjisë

O. 19.1: Eksplorimi i vazhdueshëm i potencialit për burime të ripërtërishme të energjisë dhe shfrytëzimi i potencialit aktual për ER

Hartimi i Planit të Veprimit për shfrytëzimin e potencialit për burime të ripërtërishme të energjisë, sidomos në zonat kadastrale në Klinë, Klinafç, Zllakuqan, Binxhë, Jashanicë, Siqevë, Dobërdoll, Cabic, Caravik, Zabërgjë, Dobërdoll, Gjurgjevik i Madh, Nagllavkë, Petriq i Poshtëm, Bokshiq, Qeskovë, Dollovë, Kpuz, Volljak, Qupevë, Gremnik, Dush, Sferkë, Perqevë etj.	Komuna e Klinës		Lartë	AFATSHKURTËR	Ulët	20,000	<i>Hartimi i Planit të Veprimit</i>	2026
Instalimi i Paneleve Solare në hapesirat e ndërtesave të Klinës: Sistemi PV dhe i Ngrohjes Solare,	Komuna e Klinës		Mesëm	VAZH DUESHËM	Lartë	500,000 +	<i>Instalimi i Paneleve</i>	2033

Qëllimi 20: Ndriçimi publik i rrugëve dhe investimi në sistem eficient të ndricimit publik

O. 20.1: Ndriçimi publik i rrugëve në të gjithë zonën urbane si dhe zonat qendër të vendbanimeve tjera deri në vitin 2028.

Instalimi i Ndricimit Publik në gjithë zonën urbane	Komuna e Klinës		Lartëe	AFATMESEM	Lartë	1M+	<i>Instalimi i Ndricimit Publik</i>	2029
Instalimi i Ndricimit Publik në të gjitha vendbanimet	Komuna e Klinës		Mesëme	AFATGJATË	Lartë	2M+	<i>Instalimi i Ndricimit Publik</i>	2033
<i>O. 20.2: Orientimi drejt energjisë së ripërtërithsme / kalimi në sistem eficient të ndricimit publik deri në vitin 2033.</i>								
Instalimi i pajisjeve për efikasitet në ndricim publik	Komuna e Klinës		Mesëm	AFATGJATË	Lartë	2M+	<i>Instalimi i pajisjeve efikase</i>	2033
Qëllimi 21: Shtrirja e internetit në të gjitha vendbanimet								
<i>O. 21.1: Qasje në rrjetin e internetit për të gjithë, deri në vitin 2033.</i>								
Sigurimi i qasjes në rrjetin e internetit për të gjitha vendbanimet	Komuna e Klinës		Lartë	AFATMESEM	Mesëm	200,000	<i>Të gjitha vendbanimet me qasje në rrjetin e internetit</i>	2027
Shtrirja e kabllit optik në të gjitha vendbanimet	Komuna e Klinës		Mesëm	AFATMESEM	/	/	<i>Të gjitha vendbanimet të pajisura me rrjet të kabllit optik</i>	2029
Qëllimi 22: Shtrirja e telefonisë fikse dhe ngritja e cilësisë së komunikimit në të gjitha institucionet publike dhe komunale								
<i>O. 22.1: Qasje në rrjetin e telefonisë fikse dhe rritje e cilësisë së shërbimit për të gjitha institucionet publike dhe komunale.</i>								
Instalimi i plotë dhe fuqizimi i telefonisë fikse në institucione publike	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATMESEM	/	/	<i>Rrjet i kompletuar dhe shërbime të modifikuara</i>	2029
Qëllimi 23. Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i resurseve mjedisore (uji, toka, ajri)								

<i>O. 23.1 Stimulimi i prodhimit dhe shfrytëzimit të energjisë alternative deri në vitin 2033</i>								
Hartimi i strategjisë komunale për energji alternative	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATMESEM	Ulët	30,000	<i>Kompletimi i dokumentit të strategjisë komunale</i>	2027
Hartimi i planit të veprimit për shfrytëzimin e energjisë alternative në të gjitha objektet e infrastrukturës sociale, banimit kolektiv dhe objekteve të industrisë	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	AFATMESEM	/	/	<i>Kompletimi i Planit të Veprimit</i>	2027
Hartimi i politikave për subencionimin e shfrytëzimit të energjisë alternative nga objektet e banimit individual dhe afarizmit	Komuna e Klinës		Mesëm	AFATMESEM	/	/	<i>Hartimi dhe publikimi i politikave</i>	2027
<i>O. 23.2: Promovimi i vazhdueshëm i mobilitetit jo-motorik</i>								
Hartimi i planit të mobilitetit të qëndrueshëm duke planifikuar edhe shtigje për çiklistë dhe për këmbësorë	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve Publike, DUPMM	Donatorë	Lartë	AFATMESEM	Ulët	40,000.	<i>Kompletimi i dokumentit të planit të mobilitetit</i>	2027
Identifikimi i zonave të zhurmës /ndotjes akustike dhe	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve	Donatorë	Lartë	AFATMESEM	Ulët	10,000.00	<i>Hartimi i hartës së zhurmës dhe listës se</i>	2027

rekomandimeve për intervenim	Publike, DUPMM						rekomandimeve	
<i>O. 23.3: Mbrojtja e veçantë për burimet ujore deri në vitin 2033</i>								
Definimi i Zonës së Mbrojtjes së Regjimit të Rreptë, Zonën e Mbrojtjes së Regjimit të Kufizuar si dhe Zonën e Mbrojtjes së Regjimit të Lejtë.	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve Publike, DUPMM	/	Lartë	AFATSHKURTË	/	/	Marrja e masave adekuate në terren// Raporti	2026
<i>O. 23.4: Trajtimi i vazhdueshëm i ujërave të zeza deri në vitin 2033</i>								
Ndërtimi i sistemeve moderne të trajtimit të ujërave të zeza	Komuna e Klinës	Donatorë	Lartë	AFATGJATË	Lartë	1M+	Progres i vazhdueshëm	2025-2033
Monitorimi i vazhdueshëm i cilësisë së ujërave	Komuna e Klinës	Donatorë	Lartë	AFATGJATË	Ulët	/	Monitorim i vazhdueshëm	2025-2033
<i>O. 23.5: Inventarizimi i florës dhe faunës në gjithë territorin e komunës deri në vitin 2026</i>								
Krijimi i regjistrat dhe databazës së florës dhe faunës në gjithë territorin e komunës	Komuna e Klinës, DUPMM,	Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, MMPHI	Ulët	AFATMESEM	Lartë	500,000	Dokumenti/lishta e florës dhe faunës se inventarizuar	2027
Hartimi dhe implementimi i masave adekuate për mbrojtjen e florës dhe faunës në gjithë territorin e komunës	Komuna e Klinës, DUPMM,	Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, MMPHI	Ulët	VAZHDUESHËM	Lartë	/	Hartimi dhe publikimi i masave adekuate	2032
<i>O. 23.6: Revitalizimi i vazhdueshëm i ekosistemeve të degraduara në Komunën e Klinës deri në vitin 2033</i>								

Hartimi dhe implementimi i masave adekuate për revitalizmin e ekosistemeve të degraduara	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria për Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural	Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, MMPHI, AMMK	Mesëm	AFATGJATË	Lartë		<i>Hartimi dhe publikimi i masave adekuate</i>	2028
Hartim i projekteve për rehabilitim të zonave erozive dhe të vërshimeve	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria për Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural	Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, MMPHI, AMMK	Mesëm	VAZHDUESH ËM	Mesëm		<i>Hartimi dhe implementimi i projekteve konkrete</i>	2028
Hartimi i projekteve për rehabilitim të zonave, vijave dhe pikave të zeza të ndotura	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria për Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural	Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, MMPHI, AMMK	Mesëm	VAZHDUESH ËM	Mesëm		<i>Hartimi dhe implementimi i projekteve konkrete</i>	2028
<i>O. 23.7: Mbrojtja e vazhdueshme e tokës bujqësore nga ndotja dhe degradimi si dhe ndërmarrja e masave për ruajtje dhe përmirësim të plleshmërisë</i>								
Hartimi i rregullores për kufizimin dhe parandalimin nga bartja direkte, bartja përmes ujit dhe ajrit e materieve të dëmshme	Komuna e Klinës, Drejtoria e Inspekcionit	/	Lartë	AFATMESEM	/	/	<i>Miratimi dhe publikimi i rregullores</i>	2028

Krijimi i i një sistemi/platforme për monitorimin e mbrojtjes së Tokës Bujqësore (Kategoria I-IV) përmes respektimit rigoroz të kufijëve të ndërtimit dhe parandalimit të ndërtimeve pa leje.	Komuna e Klinës, Drejtoria e Inspektionit	/	Lartë	AFATMESE	Ulët	20,000	<i>Funksionalizimi i Platformës</i>	2028
<i>O. 23.8: Monitorimi dhe rritja e cilësisë së ajrit në tërë territorin e komunës</i>								
Instalimi i të gjithë infrastrukturës së nevojshme për monitorimin e cilësisë së ajrit	Komuna e Klinës, ISHPK	/	Mesëm	AFATMESE	Ulët	50,000	<i>Instalimi i infrastrukturës së nevojshme</i>	2027
<i>O. 23.9: Promovimi i sistemeve të reciklimit</i>								
Perdorimi i sistemeve të reciklimit në institucione publike dhe objekte të infrastruktures sociale	Komuna e Klinës. Drejtorite relevante	Donatorë	Mesëm	VAZHDUESHËM	/	/	<i>Raport në baza vjetore</i>	2033
Politika stimuluese dhe kampanja promovimi	Komuna e Klinës	Donatorë	Mesëm	VAZHDUESHËM	Mesëm	/	<i>Raport i punës mbi politikën dhe kampanjat</i>	2033

Qëllimi 24. Zvogëlimi i rrezikut nga fatkeqësitë natyrore

<i>O. 24.1: Marrja e masave dhe hartimi i politikave për mbrojtje ndaj rrezikut nga fatkeqësitë natyrore deri në vitin 2033</i>								
Ndërtimi i shtratit të lumit “Lumëbardhi i Pejës” në Drenoc-Grabanicë	Komuna e Klinës, DBPZHR	MBPZHR	Mesëm	AFATMESEËM	Lartë	300.000	/	2025-2027
Rregullimi i shtratit të lumit “Drini i Bardhë” – Volljakë	Komuna e Klinës, DBPZHR	MBPZHR	Mesëm	VAZHDUESHËM	Lartë	380.000	<i>Vendosja e argjinturave</i>	2025-2027
Ndërtimi i shtratit të lumit Klina, lagjja “Arbëria”, Burim i Jarinjës, Pograxhë	Komuna e Klinës, DBPZHR	MBPZHR	Mesëm	AFATMESEËM	Lartë	630.000	<i>Vendosja e argjinturave</i>	2025-2027
Ndërtimi i kanalit kullues nga Gryka e Jarinjës-Dresnik-Arbëri	Komuna e Klinës, DBPZHR	MBPZHR	Mesëm	AFATMESEËM	Lartë	350.000	/	2026-2028
Pastrimi i 80% të sipërfaqes së tokës nga mbeturinat e ngurta, në baza vjetore	Komuna e Klinës, DBPZHR	MBPZHR	Mesëm	AFATMESEËM	Ulët	30.000	/	2025-2028
Hartimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit për parandalimin dhe menaxhimin e fatkeqsive natyrore	Komuna e Klinës, DBPZHR	MBPZHR	Mesëm	AFATMESEËM	Ulët	30,000	<i>Hartimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit</i>	2028
Hartimi i Planit për Parandalimin dhe Menaxhimin e	Komuna e Klinës, DBPZHR	MBPZHR	Mesëm	AFATMESEËM	Ulët	30,000	<i>Hartimi i Strategjisë</i>	2028

Dëmeve nga Vërshimet							dhe Planit të Veprimit	
Qëllimi 25: Ri-organizim i sistemit të Menaxhimit dhe Riciklimit të Mbeturinave, deri në vitin 2033.								
<i>O25.1: Shtimi i kapacitete të grumbullimit të mbeturinave dhe promovimi i vazhdueshëm i sistemeve të riciklimit</i>								
Vendosja e konteinereve ne te gjitha vendbanimet sipas kapaciteteve të nevojshme	Komuna e Klinës	/	Mesëm	AFATGJATË	Lartë	300,000	<i>Vendosja e kontejnerëve / Raporti</i>	2031
Ri-organizimi i orarit për mbledhjen e mbeturinave	Komuna e Klinës	/	Mesëm	AFATSHKURTËR	/	/	<i>Orari i ri</i>	2026
Ndertimi i pikës së transferit të mbeturinave	Komuna e Klinës	/	Mesëm	AFATMESEM	Lartë	1M+	<i>Funksionalizimi i Pikës</i>	2027
Riorganizimi i deponive egzistuese apo ndërtim i deponive të reja për mbeturina inerte	Komuna e Klinës	/	Mesëm	AFATMEËSM	/		<i>Riorganizimi i deponive egzistuese apo ndërtim i deponive të reja</i>	2029
Trajtimi i mbetjeve ashtore të shtazëve	Komuna e Klinës	/	Ulët	VAZH DUESHËM	/			2029
Qëllimi 26: Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore për zhvillim të qëndrueshëm								
<i>O. 26.1: Konservimi dhe promovimi i vazhdueshëm i aseteve të trashëgimisë kulturore deri në vitin 2033</i>								
Identifikimi, inventarizimi, caktimi i kufijëve të mbrojtjes për asetet e trashëgimisë kulturore	Komuna e Klinës	MKRS, Qendra Rajonale e Trashëgimise Kulturore, CHËB Kosova	Ulët	AFATGJATË	Lartë	200,000 +	<i>Identifikimi, inventarizimi, caktimi i kufijëve të mbrojtjes për të gjitha asetet e</i>	2033

							<i>trashëgimisë kulturore</i>	
Hartimi i strategjisë komunale për mbrojtjen dhe menaxhimin e trashëgimisë kulturore	Komuna e Klinës	MKRS, Qendra Rajonale e Trashëgimise Kulturore, CHËB Kosova	Mesëm	AFATMESEM	Mesëm	100,000	<i>Kompletimi i dokumentit të strategjisë komunale</i>	2027
<i>O. 26.2: Promovimi i aseteve të trashëgimisë kulturore në funksion të zhvillimit të turizmit të qëndrueshëm deri në vitin 2026</i>								
Inventarizimi dhe Digjitalizimi i Inventarit të Trashëgimisë dhe Aseteve Kulturore dhe Natyrore për të gjithë territorin e Komunës së Klines	Komuna e Klinës	MKRS, Qendra Rajonale e Trashëgimise Kulturore, CHËB Kosova	Mesëm	AFATMESEM	Mesëm	80,000	<i>Inventarizimi dhe Digjitalizimi i plotë</i>	2027
Hartimi i Strategjisë së Integruar për Ruajtjen dhe Promovimin e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore	Komuna e Klinës	MKRS, Qendra Rajonale e Trashëgimise Kulturore, CHËB Kosova	Lartë	AFATMESEM	Ulët	40,000	<i>Kompletimi i dokumentit të strategjisë komunale</i>	2027
Promovimi i vazhdueshëm dhe përkrahja e ndërmarrjeve turistike	Komuna e Klinës	/	Mesëm	VAZHDUESHËM	/	/	/	
Organizimi i fushatave senzibilizuese për ngritjen e	Komuna e Klinës	/	Mesëm	VAZHDUESHËM	Mesëm	30,000	<i>Ndërmarrja e fushatave senzibilizuese / Raporti</i>	2026-2033

vetëdijesimit në popullsi për ruajtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore								
Qëllimi 27: Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë natyrore për zhvillim të qëndrueshëm								
<i>O. 27.1: Konservimi i vlerave të trashëgimisë natyrore dhe peizazhit</i>								
Hulumtimi i monumenteve të natyrës për futje në mbrojtje deri në vitin 2026	Komuna e Klinës, DUPMM	MMPHI, IMMK	Mesëm	AFATMESEËM	Ulët	30,000	<i>Raporti final i hulumtimit</i>	2027
<i>O. 27.2: Promovimi i aseteve të trashëgimisë natyrore në funksion të zhvillimit të turizmit të qëndrueshëm</i>								
Sinjalizimi i monumenteve të mbrojtura deri në vitin 2026	Komuna e Klinës, DUPMM	MMPHI, IMMK	Mesëm	AFATMESEËM	Ulët	30,000	<i>Përfundimi i sinjalizimit/raporti i punës</i>	2027
Hartimi i Strategjisë Komunale për Zhvillim të Turizmit të Qëndrueshëm	Komuna e Klinës	MKRS, Donatorë	Lartë	AFATMESEËM	Ulët	50,000.00	<i>Kompletimi i dokumentit të strategjisë komunale</i>	2027
Mbrojtja e trashëgimisë natyrore, e peizazhit të hapur dhe pyjeve nga ndërtimet, shkatërrimet e mëtejme dhe eksploatimet e palejueshme.	Komuna e Klinës	MKRS, Donatorë	Lartë	AFATMESEËM	Ulët	50,000.00	<i>Kompletimi i dokumentit të strategjisë komunale</i>	2027

Qëllimi 28: Krijimi i kushteve për zhvillimin e banimit cilësor e të qëndrueshëm								
<i>O. 28.1: Përmirësimi dhe zhvillimi i infrastrukturës për banim të qëndrueshëm dhe cilësor deri në vitin 2033</i>								
Sigurimi i qasjes në shërblime publike	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve Publike, DUPMM	MMPHI	Mesëm	VAZHDUESH ËM	Lartë	3,000,000+	<i>Sigurim i qasjes së plotë në shërbime publike</i>	2033
<i>O. 28.2: Rritja e proporcionit të banimit kolektiv deri në 2033</i>								
Analiza e hollësishme dhe Plani i Veprimit për rritjen e proporcionit të banimit kolektiv deri në 2031	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve Publike, DUPMM	MMPHI	Mesëm	AFATMESEM	Ulët	30,000	<i>Plani i Veprimit dhe Rekomandimet për rritjen e proporcionit të banimit kolektiv</i>	2029
<i>O. 28.3: Trajtimi i ndërtimeve pa leje në vitin 2026</i>								
Shqyrtimi, inventarizimi dhe trajtimi i ndërtimeve	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve Publike, DUPMM	MMPHI	Lartë	AFATMESEM	Ulët	/	<i>Trajtimi i të gjitha ndërtimeve pa leje</i>	2028
<i>O. 28.4: Ndërtimet cilësore sipas standardeve të aplikueshme</i>								
Aplikimi i materialeve	Komuna e Klinës, DUPMM	MMPHI	Ulët	VAZHDUESH ËM	/	/	<i>Aplikimi i materialeve</i>	2026-2033

ekologjike ndërtimore							ekologjike ndërtimore	
Sigurimi i sipërfaqeve të nevojshme të banimit në raport me numrin e anëtarëve të familjes	Komuna e Klinës, DUPMM	/	Mesëm	VAZHDUESH ËM	/	/	<i>Sigurimi i sipërfaqes së nevojshme</i>	2026-2033
Respektimi i parametrave rregullativ në lidhje me banimin dhe aspekti i planifikimit dhe projektimit (qasjet, orientimet etj.)	Komuna e Klinës, Drejtoria e Shërbimeve Publike, DUPMM	/	Latë	VAZHDUESH ËM	/	/	<i>Progres i vazhdueshëm/ Raportim vjetor mbi gjendjen</i>	2026-2033
Qëllimi 29. Shtrirja e vendbanimeve sipas parimit të kompaktësisë dhe multifunksionalitetit								
<i>O. 29.1: Shfrytëzimi racional i tokës ndërtimore</i>								
Respektimi i kufijëve ndërtimorë të përcaktuar me këtë PZHK, në vendbanime	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria e Inspekcioni	/	Lartë	VAZHDUESH ËM	/	/	<i>Progres i vazhdueshëm/ Raportim vjetor mbi gjendjen</i>	2026-2033
Respektimi i dendësisë së banimit, të përcaktuar me këtë PZHK	Komuna e Klinës, DUPMM	/	Lartë	VAZHDUESH ËM	/	/	<i>Progres i vazhdueshëm/ Raportim vjetor mbi gjendjen</i>	2026-2033
Definimi i pronës	Komuna e Klinës, DUPMM,	Donatorë	Mesëm	AFATMESE	Lartë	200,000 +	<i>Definimi i të gjitha pronave në komunë</i>	2027

	Drejtoria për Gjeodezi dhe Kadaster							
Definimi i zonave sipas llojeve të banimit dhe parametrave ndërtimor	Komuna e Klinës, DUPMM	/	Lartë	AFATSHKURT ËR	Mesëm	150,000	Definimi i të gjitha zonave dhe parametrave ndërtimor	2026
<i>O. 29.2: Rikonstruktimi i rrjeteve ekzistuese dhe zhvillimi i rrjeteve të reja infrastrukturore me koncepte të efijencës dhe shfrytëzimit racional të resurseve deri në vitin 2033</i>								
Shfrytëzimi i traseve ekzistuese për lidhjen e vendbanimeve	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria e Shërbimeve Publike	/	Mesëm	VAZHDUESH ËM	/	/	Progres i vazhdueshëm	2025-2033
Kufizimi i shtrirjes së traseve të rrugëve në tokat bujqësore të klasit I-IV	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria e Shërbimeve Publike, DBPZHR	/	Lartë	VAZHDUESH ËM	/	/	Progres i vazhdueshëm	2025-2033
<i>O. 29.3: Kompletimi i të gjithë infrastrukturës bazike teknike (rrugë, ujësjellës, kanalizim, furnizim stabil me energji elektrike, internet, hapësira publike dhe të gjelbërta, ndricim publik etj.) në të gjitha vendbanimet e komunës, deri në vitin 2033</i>								
Krijimi i sistemit të monitorimit të progresit	Komuna e Klinës	Donatorë	Ulët	AFATMESE	Ulët	15,000	Krijimi dhe funksionalizimi i sistemit të monitorimit	2028
<i>O. 29.4: Rritja e cilësisë së shërbimit në infrastrukturën bazike teknike (rritja e efijencies, minimalizimi i humbjeve në rrjet, rritja e cilësisë së shërbimit ndaj konsumatorëve sipas standardeve të aplikueshme etj.).</i>								

Krijimi i sistemit të monitorimit të progresit në rritjen e cilsësisë	Komuna e Klinës	/	Ulët	AFATGJATË	Ulët	10,000	<i>Krijimi dhe funksionalizimi i sistemit të monitorimit</i>	2030
Qëllimi 30: Shfrytëzim racional i tokës dhe konsolidim i tokës bujqësore të klasit I-IV								
<i>O. 30.1: Implementimi i konceptit të zhvillimit hapësinor të përcaktuar me këtë PZHK</i>								
Implementimi i konceptit të Zhvillimit të Integruar hapësinor si dhe zhvillimi sipas tërësive territoriale të planifikuara me këtë PZHK	Komuna e Klinës, DUPMM	MPL	Lartë	VAZHDUESH ËM	Lartë	2,000,000+	<i>Progres i vazhdueshëm</i>	2025-2033
<i>O. 30.2: Aplikimi i modelit të qytetit dhe vendbanimit kompakt</i>								
Zhvillim urban dhe rural si dhe ri-zhvillim urban brenda kufijëve të përcaktuar ndërtimor	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria për Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural, Drejtoria për Shërbime Publike	/	Lartë	VAZHDUESH ËM	Lartë	2,000,000+	<i>Mos-shkelje / mos kalim i kufinjëve ndërtimor. Raportim në baza vjetore</i>	2025-2033
Mbrojtja e tokës bujqësore dhe definimi i zonave ndërtimore dhe zonave tjera që kanë një shkallë të	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria e Inspektionit	/	Lartë	VAZHDUESH ËM	/	/	<i>Mos-shkelje / mos kalim i kufinjëve ndërtimor. Raportim në baza vjetore</i>	2025-2033

mbrojtjes (trashëgimia kulturore dhe natyrore								
Përgatitja dhe miratimi i të gjitha Planeve Rregulluese të Hollësishme për zonat urbane të propozuara me këtë HZK në fuqi	Komuna e Klinës, DUPMM	/	Mesëm	AFATGJATË	Mesëm	150,000	<i>Miratimi i Planeve Rregulluese</i>	2025-2033
<i>O. 30.3: Ruatja strikte dhe konsolidimi i tokës bujqësore</i>								
Respektimi strikt i kufijëve ndërtimor të përcaktuar me këtë PZHK, përmes masave konkrete	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria e Inspekcionit	/	Lartë	VAZHDUESH ËM	/	/	<i>Mos-shkelje / mos kalim i kufinjëve ndërtimor. Raportim në baza vjetore</i>	2025-2033
Masa parandaluese për sigurimin e respektimit të kufijëve ndërtimor si dhe masa ndëshkimore për mos respektuesit e këtyre kufijëve	Komuna e Klinës, DUPMM, Drejtoria e Inspekcionit	/	Lartë	VAZHDUESH ËM	/	/	<i>Mos-shkelje / mos kalim i kufinjëve ndërtimor. Raportim në baza vjetore</i>	2025-2033

5. ZBATIMI DHE MONITORIMI

5.1. Zbatimi i planit

Dispozitat për zbatim dhe monitorim

Plani Zhvillimor Komunal i Klinës është dokument i cili përcakton zhvillimin strategjik të komunës për periudhën 2025-2033 dhe prioritetet zhvillimore në periudhat afatshkurtër, afatmesme dhe afatgjatë. Politikat dhe propozimet e definuara me PZHK paraqesin kornizën strategjike dhe udhëzimet e përgjithshme për zhvillim të balancuar hapësinor, socio-ekonomik dhe infrastrukturor të komunës në periudhën kohore të përcaktuar me PZHK.

Ky kapitull përmbanë dispozita të detyrueshme që rrjedhin nga korniza ligjore që drejton zbatimin e planit. PZHK i Klinës mbulon periudhën kohore 2025-2033. Plani ofron kahjet e zhvillimit, rregullimin dhe shfrytëzimin e tokës përmes kornizës së zhvillimit hapësinor. Zhvillimi i ardhshëm i Klinës duhet të bazohet në vendime që duhet të ndërmerren nga komuna. Me qëllim të realizimit të PZHK-së, Komuna duhet të hartojë dhe aprovojë Hartën Zonale të Komunës.

Korniza e zbatimit të PZHK-së

Plani i Veprimit të PZHK-së është një kornizë me të cilën përcaktohet zbatimi i masave/veprimeve/projekteve konkrete të propozuara në fushat tematike për të arritur qëllimet dhe objektivat e përcaktuara me plan. Identifikimi i veprimeve është bërë gjatë procesit të zhvillimit të PZHK-së, të cilat përfundimisht janë plotësuar dhe azhurnuar për tu ndërlidhur me Kornizën Afatmesme Buxhetore (KAB) të Komunës (2024-2026). Për secilën nga masat/veprimet/projektet janë përcaktuar bartësit/institucionet përgjegjëse për zbatim, partnerët e mundshëm, vlera financiare e parashikuar, kohëzgjatja e zbatimit dhe burimi i financimit. Gjithashtu janë përcaktuar edhe treguesit përkatës përmes të cilëve do të monitorohet zbatimi i tyre.

Veprimet/projektet e propozuara në PZHK janë grupuar në tri faza të zhvillimit:

- Faza I: periudha 2025 – 2026 ku kryesisht janë të përfshira projektet /veprimet afatshkurta të cilat edhe janë të ndërlidhura me kornizën afatmesme të planifikimit buxhetor komunal;
- Faza II: periudha 2027-2028 dhe i përfshinë veprimet/projektet afatmesme;
- Faza III: periudha 2029-2033 dhe i përfshinë veprimet/projektet afatgjata.

Përvec këtyre tri fazave të cekura më lart, Plani i Veprimit ka paraparë edhe veprime dhe iniciativa të vazhdueshme, për të cilat nuk është paraparë ndonjë afat i caktuar për përfundim të aktivitetit nga ato duhet të vazhdohen dhe të avancohen në vazhdimësi. Këto veprime përgjithësisht lidhen me rritjen e cilësisë së mjedisit, rritjen e cilësisë së shërbimeve komunale, shtimin e hapësirave publike edhe përtej standareve minimale të kërkuara me Norma Teknike të Planifikimit Hapësinor etj.

Të gjitha investimet në komunë që kanë karakter hapësinor duhet të jenë në harmoni me propozimet dhe prioritetet e përcaktuara me Planin zhvillimor Komunal. Pas miratimit të planit dhe hyrjes së tij në fuqi, komuna duhet të analizojë planin aktual buxhetor (kornizën buxhetore) dhe gjatë rishikimit të saj, komuna duhet të inkorporojë projektet e parapara në kornizën buxhetore të rishikuar.

Meqenëse në kohën e përgatitjes së Planit të veprimit burimet financiare janë të vlerësuar, referencat e dhëna janë vetëm indikative dhe shërbejnë si orientim për administratën komunale në përgatitjen e projekteve. Detyra e bartësit/institucioneve përgjegjëse për zbatim të veprimeve është

që në kohë të përgatisë dokumentacionin teknik, dhe në mënyrë aktive të angazhohet në sigurimin e financimit përmes aplikimit me projekte në ministritë përkatëse, te donatorët, ose përmes formave të ndryshme të partneritetit publiko-privat dhe bashkëpunimit me institucione tjera.

Prandaj, Plani i Veprimit është i rëndësishëm pasi që i shërben komunës si mjet për të menaxhuar në mënyrë sistematike zhvillimet në territorin e komunës si dhe për t'i realizuar qëllimet dhe objektivat e planit në tërësi.

Korniza e monitorimit dhe vlerësimit

Procesi i Zbatimit të Planit nënkupton veprime të koordinuara të akterëve të ndryshëm të cilët kanë rol të caktuar në zbatimin e veprimeve/projekteve të përcaktuara në Planin e veprimit (administrata komunale, ndërmarrjet publike komunale, institucionet e nivelit qendror, investitorët privatë, donatorët). Zbatimi sistematik i këtyre veprimeve/projekteve sigurohet përmes vendosjes së një strukture menaxhuese në komunë e cila do të jetë përgjegjëse për udhëheqjen e zbatimit të PZHK-së:

- Ekipi koordinues multi-sektorial për monitorimin e zbatimit të PZHK-së. Drejtorja për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit (DUMM) si autoritet përgjegjës për planifikim dhe menaxhim hapësinor në komunë duhet të jetë koordinatore e këtij ekipi;
- Institucionet përgjegjëse si bartëse të zbatimit të veprimeve (udhëheqja komunale, institucionet dhe ndërmarrjet publike, partnerët e implementimit);
- Emërimi i Udhëheqësve/menaxherëve të projekteve;
- Pas aprovimit të planit, Komuna (njësia për planifikim) harton programin për zbatimin e PZHK-së. Programi duhet të përmbajë edhe Tabelën për Monitorimin e zbatimit të Planit, e cila duhet të bazohet në matjen e zbatimit (ose jo) të veprimeve konkrete nga Plani i Veprimit. Indikatorët Matës të shënuar në Planin e Veprimit duhet të shërbejnë si indikatorë për matjen dhe vlerësimin e nivelit të zbatimit të këtyre veprimeve konkrete.

Për zbatimin e secilit veprim/projekt nga Plani i Veprimit janë përgjegjëse institucionet bartëse dhe menaxheri i emëruar i projektit. Monitorimi i zbatimit të masave/veprimeve /projekteve përcjellë dhe evidenton:

- Realizimin e veprimeve
- Rezultatet e arritura
- Shfrytëzimin e resursve
- Ndryshimet e rrethanave të zbatimit të projekteve

Institucionet bartëse dhe menaxheri i projektit gjithashtu janë përgjegjës për raportim lidhur me zbatimin e projekteve.

Sistemi i monitorimit

Koordinimi dhe monitorimi i veprimeve për zbatimin e PZHK-së duhet të realizohen përmes vendosjes së një sistemi të integruar informativ të të dhënave gjeo-hapësinore (GIS) ku përveç regjistrimit të të dhënave analitike dhe tabelore, mundësohet edhe përcjellja e ndryshimeve apo fenomeneve specifike në hapësirë. Bazën për monitorimin e vazhdueshëm të zbatimit e përbëjnë

një set i treguesve të cilët në mënyrë adekuate e përshkruajnë zhvillimin hapësinor në komunë. Përzgjedhja e tyre duhet të bëhet duke u bazuar në:

- Ndërlidhjen e tyre me qëllimet dhe objektivat e Planit;
- Mundësinë e monitorimit afatgjatë të tyre;
- Rëndësinë e tyre për vendimmarrje gjatë hartimit të politikave të planifikimit hapësinor; dhe
- Pajtueshmërinë e tyre me treguesit për monitorimin e fushave zhvillimore të PZHK-së.

Me vendosjen e një sistemi informativ për monitorim dhe raportim të rregullt (në baza vjetore) të zbatimit të Planit, themelohet një bazë elektronike e projekteve zhvillimore e cila azhurnohet rregullisht në përputhje me shkallën e realizimit dhe rezultatet e arritura.

Përditësimi i të dhënave bëhet në mënyrë periodike në mënyrë që monitorimi të sigurojë në vazhdimësi informata kthyesë lidhur me shkallën e zbatimit të programeve dhe projekteve të PZHK-së dhe rezultateve të zbatimit të tyre.

Në bazë të këtyre informatave, drejtoritë relevante të komunës janë të obliguara të përgatisin Raportet Vjetore Monitoruese të aktiviteteve të tyre, të cilat DUMM i konsolidon në një raport përfundimtar të monitorimit të zbatimit të PZHK-së. Raporti përfundimtar dorëzohet në zyrën e Kryetarit dhe në Asamblenë Komunale për shqyrtim dhe për të nxjerrë vendimin për hapat e më tutjeshëm para se të dorëzohet në MMPHI.

Përgjegjësit e monitorimit

Për monitorimin e zbatimit të PZHK-së në nivel strategjik janë përgjegjës: Kryetari i Komunës, Komiteti për politikë e financa dhe Bordi i drejtorëve. Ndërsa në nivelin operacional monitorimi është detyrë e Ekipit koordinues i cili në baza vjetore raporton për arritjen e rezultateve të pritura nga zbatimi i projekteve dhe përgatitë propozimet për ndryshim nëse është e nevojshme dhe e arësyeshme. Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor ka për detyrë hartimin dhe dorëzimin e raportit vjetor ndër-sektorial për zbatimin dhe monitorimin e PZHK-së për miratim në Kuvendin e Komunës. Pas miratimit nga kuvendi komunal, autoriteti përgjegjës komunal duhet të dorëzojë të njëjtin raport vjetor ndër-sektorial në Ministrinë e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës. I njëjti raport duhet të publikohet në faqen e internetit të komunës dhe të ofrohet në kopje të letrës sipas kërkesës.

Tabelë 83. Matrica e monitorimit dhe vlerësimit

	Indikator i	Përshkrim i i indikatorit	Vlera fillestar e	Vlera e synuar	Burimi i informatave	Periudha e matjes	Institucion i përgjegjës	Raportim i
Qëllimi								
Rezultatet direkte								
Efektet								